

INSTITUCIÓ PATXOT

BIBLIOGRAFIA CATALANA
PREMSA

MATERIALS APLEGATS

PER

JOAN GIVANEL I MAS

VOL. II

BEGUDA ALTA - XÀTIVA

BARCELONA

1937

BIBLIOGRAFIA CATALANA

PREMSA

INSTITUCIÓ PATXOT

BIBLIOGRAFIA CATALANA

PREMSA

MATERIALS APLEGATS

PER

JOAN GIVANEL I MAS

VOL. II

BEGUDA ALTA - XÀTIVA

BARCELONA

1937

This One

JWwO-DHP-Z30N

ADVERTIMENT

Amb el present volum compleixo la comanda que em féu la benemèrita INSTITUCIÓ PATXOT de publicar una BIBLIOGRAFIA DE LA PREMSA CATALANA.

Qui fullegi amb deteniment aquests volums, podrà observar que la premsa en català, a mida que l'idioma va adquirint prestigi literari i científic, va conquerint nous llocs fins a triomfar del bilingüisme tan abundós en la passada centúria.

En la present obra havem inventariat més de tres mil títols de premsa periòdica. No tinc la pretensió, ni de lluny, d'haver-los posat tots, però quan es faci un estudi comparatiu del que s'ha publicat i del que he anotat, em sembla que resultarà un petit percentatge en quant a omissions. Omplir aquestes, és la tasca a fer, recercant i donant a conèixer els títols de publicacions que hi manquin. Una feina útil fóra, per exemple, la de completar la part referent a les «Fulles dominicals», ja que, tot i donar-ne a conèixer moltes, potser encara en manquen altres tantes. Jo confio que les falles que es trobin en tota l'obra, podran subsanar-se fàcilment, i dins pocs anys, donada l'afició despertada a col·leccionar periòdics i a què als nostres Arxius Municipals comencen no sols a retenir tot quant es publica a la localitat, sinó, fins alguns d'ells, a recercar el que els manca, podrà fer-se tasca més completa de la que jo he fet. Si les meves visites a tals llocs i les meves paraules han servit d'estímul als encarregats dels Arxius, perquè en moltes poblacions conservin la seva premsa local, dono per ben esmerçat el meu romiatge per diversos indrets de terres catalanes prenent notes per a l'obra a la que suara he donat fi.

Algú observarà que he anotat publicacions velografiades i manuscrites; ho he fet perquè en quedi nota i per haver estat de vegades, alguna d'elles, el germen de revistes cabdals en les lletres catalanes o representar els començos literaris de joves escriptors que, anys després, hom cita amb veneració (núms. 317 i 328).

En quant als gravats que il·lustren el text, dec fer un breu aclariment. No cal dir que no hi ha hagut cap propòsit de preterició vers els periòdics que no he

reproduït, ni tampoc he tingut preferència per cap població. En la impossibilitat de reproduir-los tots, he procurat, solament, que hi hagués facsímils dels més variats caires de la nostra premsa (agrícola, artística, científica, cultural, humorística, literària, política, religiosa, satírica, etc.), tenint en compte, quasi sempre, que fossin publicacions escrites en català i que no faltessin reproduccions de les capçaleres més típiques o més interessants, tipogràficament.

En l'*Advertiment* del primer volum, deia que a la fi de l'obra figuraria un *Apèndix* en el qual anirien les publicacions que no havien estat catalogades en el lloc alfabètic corresponent, per no haver-les pogut descriure fins després d'haver-se imprès les pàgines on devien figurar. Aquest *Apèndix* ocupa les pàgines 613-623, i s'hi descriuen més de quaranta periòdics. També en l'esmentat *Advertiment* es feia referència a la confecció d'un índex alfabètic amb els títols de publicacions i noms que figuren en l'obra. L'extensió que ha pres aquest índex, ens obliga a donar-lo apart. Crec convenient d'indicar la norma que he seguit en la seva redacció, i així serà més fàcil el seu maneig:

a) Els títols de publicacions van en lletra *cursiva*; els noms propis de persona i els d'Associacions, Impremtes, etc., en **VERSALETES**, i els geogràfics en rodó.

b) Les xifres en **negretes** es refereixen a la numeració correlativa dels títols dels periòdics inventariats en la «Bibliografia»; les en rodó, a la pàgina del volum respectiu.

c) He fet entrada especial en l'índex per als noms de totes les Associacions, Ateneus, Centres, etc., que han editat periòdics, noms que són a la vegada recordats sota el nom de les poblacions on radiquen. Les impremtes són agrupades sota el nom genèric d'*impremta* i *impressors* i també es troben indicades en les respectives localitats.

Amb la present obra dono molts materials per a la història del conjunt de la nostra premsa; la monografia de la de cada localitat, tanmateix, hauran de fer-la els erudits que hi resideixen, ja que ningú com ells sap els mòbils que induïren a fer sortir una publicació, els que la inspiraven i redactaven, etc.

Remercio novament tots els que m'han ajudat a portar a terme aquesta obra, els noms dels quals figuren ja en diversos indrets dels volums, i especialment el senyor Rafael Patxot i Jubert, per la confiança que va dipositar en mi, encarregant-me aquest treball i per l'esplendidesa amb què l'ha publicat. Jo, per part meva, hi he posat tota la meva bona voluntat.

BIBLIOGRAFIA DE LA PREMSA
EN CATALÀ

BEGUDA ALTA

1231. FULLA DOMINICAL. [A la quarta plana]. Església Parroquial de la Puríssima Concepció. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a repartir-se d'abans de 1925; pertany a les editades per l'Associació d'Eclesiàstics de Barcelona. Vegeu sobre aquest gènere de publicacions el número 58*.

BELLPUIG

1232. LO PLA D'URGELL.—Setmanari defensor dels interessos morals y materials de la Comarca y pobles del voltant, en general, y de cada un d'ells, en particular. [Des del núm. 88] Publicació agrícola setmanal defensora dels interessos morals i materials de la Comarca i pobles del voltant, en general, i de cada un d'ells, en particular. [Des del núm. 209, sense subtítol] [Des del núm. 285] Setmanari defensor dels interessos morals i materials de les comarques lleidatanes. [Des del 337] Publicació defensora dels interessos morals i materials de les comarques lleidatanes. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Majós i Saladrígues. [Des de 1914] Red. i Adm.: Plaça Sant Roc, 15.—Imp. Majós i Saladrígues.—250 × 157 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1912; núm. 1-35 (4 maig-28 dbre.)- II, 1913; núm. 36-87 (4 gener-27 dbre.)- III, 1914; núm. 88-139 (3 gener-26 dbre.)- IV, 1915; núm. 140-192 (2 gener-30 dbre.)- V, 1916; núm. 193-244 (6 gener-28 dbre.)- VI, 1917; núm. 245-296 (4 gener-29 dbre.)- VII, 1918; núm. 297-336 (5 gener-21 dbre.)- VIII, 1919; núm. 337-357 (4 gener-15 nov.)- IX, 1920; núm. 358-363 (30 març-1.º oct.)- X, 1921; núm. 364-368 (20 gener-10 març).

El director d'aquesta publicació era En Valeri Serra i Boldú. En l'article «Nostres propòsits» llegim que el «periòdic constarà, sisquera, de tres seccions,

---

* Com que les característiques bibliogràfiques d'aquestes Fulles dominicals o parroquials són sempre les mateixes, suprimim les descripcions de les que tinguin igual aspecte i finalitat que les esmentades en els nùms. 28, 44, 48, 58, 67, 68, 79, 127, 132, 133 i 158.

una general pera tractar dels assumptes que a tots interessen destinada primordialment a regular i estrenyer les relacions d'uns pobles als altres... Seguirà una Secció de *Cròniques de la Comarca*... Seguirà una Secció de varietats » Aquest setmanari en sos últims temps, resident a Barcelona En Serra i Boldú que en va ésser l'ànima, sortia bastant irregularment.

1233. FULLA DOMINICAL.—Parroquia de Sant Nicolau. [Capçalera il·lustrada]

Va començar a publicar-se en 1916. Vegeu sobre aquestes fulles, el núm. 58.

1234. LA COLMENA.—Periódico semanal de propaganda y anuncios. Organó del Pueblo. [Des del núm. 25] Semanal de Información, Propaganda y Anuncios. [Des del núm. 29] Periódico semanal. [Des del núm. 45] Semanal de propaganda. [Des del núm. 90] Organó de la Unión Federada de la Clase Media de Urgel y Comarcas Circumvecinas. [Capçalera tipogràfica].

LO PLA D'URGELL

ANY VI Núm. 272
Bellpuig 14 de Juliol de 1917

Los aucells necessaris

Avui que es pod dir que están de moda les festes de l'arbre, del peix i de la flor, sentim dir no fa gaire temps a un eminent enginyer agrícola, no hauríem de parar fins a celebrar la festa dels aucells.

La conversa va seguir, i bona cosa de lo esgranat en ella 'ns ha vingut a la memòria ara al rebre de Mr. André Godard un exemplar del llibre *Les oiseaux necessaires a l'Agriculture, a la Sylviculture, a la Viticulture, a l'Arboriculture et a l'Hygiene publique.* (1)

Mai com ara 'ls aucells insectívors, defensors de l'agricultura havien sigut tan necessaris, per que certament que 's l'aucell lo gran destructor d'insectes. Per això son convenientes obres de vulgarització científica com aqueixa de Mr. Godard que haurien de llegir i aprendre tots los agricultors i també tots los legisladors, i singularment tots los mestres d'escola, per tal de poguer inculcar

i ensenyar a sus alumnes, quins son aquells aucells útils i necessaris i quins son perjudicials a l'agricultura.

Comença l'obra amb un capítol endregat a cridar l'atenció dels agricultors estudiant los conceptes que ha merescut a distints autors la protecció als aucells i cita frases com la del naturalista Brehm qui ha dit: «los aucells son indispensables sobre la terra: ells mantenen l'equilibri en la serie dels sers; ells impedeixen sobretot als insectes, aqueixos enemics tan petits i tan terribles de pendre la preponderancia. Una parella d'aucells pod oferir-nos me serveis que tot un ordre de mantífers. Sa utilitat no pod amidar-se de tan gran com es.» Com la de Mr. Baudouy qui pregunta: «Quin es l'aparell que seria capaç de destruir en uns instants centenars d'orugues, larves, ous, insectes i papellones, arrapades a les fulles, volant per l'aire o encastats en la escorça? Per la llestesa de sos moviments i sa conformació seguint les diverses especies, los aucells aixampen al vol los insectes, descobrègen los ous sobre les fulles, les larves sobre l'escorça, o les orugues en lo fons de sos nius.»

L'ornitòleg suís Mr. Pittet observa

(1) Perrin i C^a Editors, Paris, 120 ptes.

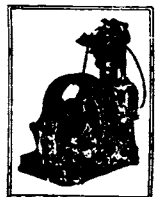
MOTORS VELLINO

A GASOLINA, PETROLI O GAS

Propis per a la elevació d'aigües, elaboració d'olis, per a premses de vi, batadores, i demés màquines agrícoles i petita indústria

Demani 's llistes de referencies i preus

LABORATORI VELLINO Taller Electromecànic
Bruch, 127 - Barcelona

Núm. 1232.

Red. i Adm.: Imp. de Ramón Saladrígues.—Imp. de Ramón Saladrígues.—273 × 186 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: L'any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I, 1917; núm. 1-39 (6 maig-30 dbre.)-II, 1918; núm. 40-89 (6 gener-29 dbre.)-III, 1919; núm. 90-91 (5-12 gener).

El lema d'aquest setmanari, era: «Unión es fuerza. Toda división es destrucción». Defensava els interessos de la comarca; publicava notícies, articles d'història i literaris, una secció de «pensamientos», una altra de «cultura popular» i fulletó. El dirigia Ramon Renyer López (*Aracne*).

1235 L'ABELLER D'URGELL.—Periòdic de Propaganda. Verb de l'Unió Federada de la Classe Mitja d'Urgell i Comarques Circumveïnes. [Capçalera tipogràfica].

Imp. R. Saladrígues.—268 × 184 mm.—4 pp. a 3 col.—Setmanal.—Sortia el diumenge.
Any 1919; 101 (21 set.)

Aquesta publicació continuava *La Colmena* (núm. 1234) seguint la numeració d'aqueixa. Es tracta d'un setmanari catòlic amb notes de la localitat; el seu lema era: «Unió és força».

1236. LO PREGONER. [Capçalera tipogràfica].

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, anterior al 1925. Sabem que era un quinzenal «jocós per a encarrilar la joventut a l'hàbit d'escriure», tenia de 12 a 14 pp. a 2 col. i portava notes de les poblacions veïnes. Va començar a sortir en 1921 i la dirigia En R. Saladrígues que era l'impressor.

B E L L V E R

1237. EL SEGRE.—Semanario independiente y defensor de los intereses de la Comarca. [Capçalera tipogràfica].

Imp. C. Puig (Puigcerdà).—325 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.
1912; núm. 19 (26 maig).

El dirigia En Fermí Elies. Demés d'algunes notes referents a qüestions d'administració de la localitat, s'hi veuen correspondències de poblacions de la comarca.

BENICARLÓ

1238. EL GRILL.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari, esmentat per En Ribelles i Comin * qui ens diu que fou el successor d'*El Obrero*. Va començar a publicar-se el 25 d'octubre de 1891, i sortiren cinc números. El seu director era N'Antoni Fernández Tormo.

BERGA**

1239. LO PI DE LAS TRES BRANCAS.

En *L'Arch de Sant Martí* (16 agost 1891; VIII, n.º 505) hi llegim: «Los periódichs de Berga anuncian la próxima publicació en aquella ciutat d'un periódich escrit en llengua catalana que s'anomenará *Lo Pi de las tres brancas*... Nos alegrarem moltíssim de que resulti ben certa la notícia, puig com creyem endevinar qui son los iniciadors de la projectada empresa, no duptem de que *Lo Pi de las tres brancas* serà un bon soldat de la causa catalana». Creiem que no va arribar a sortir per aquella època.

1240. LO PI DE LAS TRES BRANCAS.—Quinzenari catalanista. Defensor dels interessos de la Comarca Bergadana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Foment Regionalista*. Delegació: Angels, 14, 1.ª, 2.ª (Barcelona.) [Des de l'any 1901] Xuclà, 13, baixos (Barcelona).—Imp. Badia, Dr. Dou, 14 (Barcelona). [Des de l'any 1901] Imp. de *La Renaixensa* (Barcelona).—268 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, trimestre, ptes. 0'75. Fora de Catalunya, trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1898. - VI, 1903; núm. 1-105 (27 nov. 1898-24 juliol 1903).

En l'advertiment «A nostres lectors» declara: «La constitució regional aprovada a Manresa serà'l nostre programa; d'ella no'ns mourém ni'ns deixarém retallar la

* *Intereses económicos, agrícolas, industriales y mercantiles de Castellón con la Historia del puerto del Grao y del Periodismo de Castellón*. (Barcelona, Altés, 1905; p. 632).

** En dues diferents vegades hem estat a Berga per a veure l'Arxiu Municipal, i prendre les notes necessàries per inventariar les publicacions bergadanes, i, en les dues, el local estava tan trasbalsat, que no hem pogut treballar-hi gens. Mercès a Mn. Bonaventura Ribera, podem dir quelcom de les publicacions de la susdita població.

base que pugua semblar menys important.» Era director En Domènec Corominas i redactors En Joaquim Serra, B. i E. Ribera, Manuel Pla, Antoni Sansalvador i altres.

1241. EL CIM D'ESTELA.
—Publicació quinzenal catalanista. Sur- tirà els dies 15 y 30 de cada mes. [Des del núm. 15] Quincenari nacionalista. [Des de l'any 1907] Setmanari nacionalista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Ciutat, 27, pral. [Des de l'any 1907] Ciutat, 34, pral.—Imp. de Quir- se Casals, Ciutat, 30. [El núm. 31] Imp. de Sant Joseph (Manre- sa). [Des del núm. 32] Imp. de Jaume Huc, Golfo, 10.—266 x 173 mm.—8 pp. a 2 col.— Suscripció: Un any, ptes. 4 Trimestre, ptes. 1. Núm. cor- rent, ptes. 0'15.

Any, I, 1905; núm. 1-15 (1 juny- 30 dbre.) - II, 1906; núm. 16-38 (15 gener- 31 dbre.) - III, 1907; núm. 54 (22 juny).

Va sostenir fortes campanyes contra *La comar- ca bergadana*;

sofrí denúncies i publicà números extraordinaris defensant el seu lema: «Déu, Pàtria, Arts». El dirigiren Mn. Josep Espel i En Pere Claret; eren redactors En Ramon Vinyes, Bonaventura Ribera, Manuel Pla, Ramon Galard i algun altre.

Any IV Berga 5 de Novembre de 1901 Núm. 69

LEO PI
DE LAS TRES BRANCAS

QUINZENARI CATALANISTA
DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA BERGADANA

Redacció y Administració: FOMENT REGIONALISTA
DELEGACIÓ:
Barcelona.—Xoc's. 13, baixos.

SUBSCRIPCIÓ
Catalunya, un any . . . . . Ptas 3
Fora Catalunya, un any 4
Núm. corrent, 15 cèntims. Id. atrasat, 20 cèntims.

NOSTRE PROGRAMA
Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sean catalans tots los que a Catalunya desempeñen càrrecs públics; volem Carta Cata- lana, no sola per exercir nostre dret, sin ab ella, sino tan quasi se refereix a los organos, sino vol de nostra terra; volem que cada un dels seus regis y magistrats, y que dintre de Catalunya's fallos en alguna instancia hi puguin y oiguen volem ser arbitres de nostra administració. Volem ab entera llibertat las contribucions e impostos, y volem, en fi, la facultat de donar contribució a la instrucció del exerci espanyol per medi de voluntariats o donats, suprimint en absolut quotas o lleys en massa y establint que la reserva regional forosa prescriu tant sols dintre de Catalunya.

Aquest es nostre catalanisme d'on se d' Espanya; aquest es lo nostre regionalisme dintre de Catalunya. Així es lo que volem per nos mateixos, a si algun arribarem a no trogar guere—los Melitons de la villosa Catalana—del dia 18 de Març de 1897.

Los desarrelats

Un malentès respecte de lo que es y significa la patria, desvia, ab la excusa d'una germanor universal sense amor, a la gentada que accepta per bo que progressar vol dir destruir y que l' avens y la civilització s' poden assolir violentant las lleys de la naturalesa. A la patria hi atribueixen les maldats de la política y las perversions dels homes, y confonen ab la patria veritable las falsas patrias creadas per lo tirànich dret de la forsa. Mes ocorre, que si al realisar actes de lluyta social la gentada s' estrefa y 's nega a ella mateixa, manifestantse cosmopolita y esborradora de patrias per creure que l' progrés condueix al atavisme de la patria universal, aqueixa mateixa gen- tada, en la seva vida íntima, en la seva vida natural y no desviada per desvaris d' esbojarrat, no deixa de banda la llengua de la seva patria, y malgrat tot lo que son teorías cosmopolitas y tot lo que son esbarjos exòtics, la personalitat nacional persisteix ferma, sense que 'ls defectes ac- cidentals pugan anorrear los seus elements fonamentals.

No es pas en los elements degenerats del poble en los que cal cercarhi las probas de indestructi- bilitat del element individual de la patria, ni tam- poch son de positiva significació las manifesta- cions collectivas de la gentada dels grans nuclei urbans. En todas las classes socials los degenerats son los que ab més facilitat se desarrelan, son los que, per impotencia, més esborrada tenen la per- sonalitat, y 's que ab més facilitat s' adaptan als accidents de la vida social dels pobles, perque, mancats d' individualitat determinada y potent, no poden fer altre que tamotillarse a todas las des- viacions que ocorren en la vida de las societats. Las personalitats normals, las personalitats fer- mas poden errar y fins actuar en la societat mot- gudas per doctrinas antisocials; mes la seva indi- vidualitat no 's modifica y en lo seu llenguatge y en sos usos y costums, segueixen manifestantse individus d'una patria histórica y natural. sense que hi valguin pera demostrar que s' han fos en lo cosmopolitisme las lucubracions purament

Núm. 1240.

1242. L'AVENÇ.

No hem vist cap número d'aquest quinzinari cultural, sortit el 15 de juliol de 1908 i del qual van publicar-se cinc números; el director era En Josep Penina Ruiz, i redactors En Ramon Costa, Pere C. Soler, Joan Santamaria i Josep Montanyà. L'imprimia En Quirze Casals.

1243. EL CASTELL BERGADÀ.

Setmanari tradicionalista dirigit per Ramon Huch, i redactat per Antoni Pont, Hermenter Bartrina, Josep Cirera, Enric Puig i algun més. L'imprimia En Jaume Huch, va començar a sortir el 1.º de febrer de 1908, seguint publicant-se fins l'any 1916.

1244. LA VEU DEL BERGADÀ.—Setmanari català, defensor dels interessos de la comarca. [Capçalera mixta, amb l'escut de la població].

Red. i Adm.: Ciutat, 9.—Imp. Quirze Casals.—322 × 212 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any, I, 1910; núm. 7 (24 abril).

Aquest setmanari ha sortit en diferents èpoques i sempre amb ocasió de properes eleccions; el dirigia En Ramon Galard. Defensava la candidatura autonomista d'En Manuel Fargell de Magarola.

1245. EL CORDÓ DE SANT ANTONI.—Portaveu de la devoció antoniana i Foment del pa dels pobres. [Capçalera il·lustrada].

Publicació mensual dirigida pels PP. Franciscans. Va començar en 1911.

1246. FULLA DOMINICAL ANTONIANA. [4.ª plana] Fulla dominical dels PP. Franciscans. [Capçalera il·lustrada].

En una llarga llista de publicacions antonianes que ens donà el nostre bon amic Navarro Cabanes, en desembre de 1928, qui preparava un treball per al *Diario de Valencia*, hi veiem esmentada aquesta fulla bergadana, sortida en 1914.

1247. QUERALT. [Capçalera il·lustrada. Dibuix, d'En Joan Llimona].

Publicació setmanal, portaveu del Centre Parroquial; després va passar a ésser una publicació de política catalanista. La dirigia En Ramon Galard. Va seguir publicant-se fins l'any 1918; va començar a sortir l'11 de juliol de 1914 i l'imprimia En Quirze Casals.

Preu de subscripció: . . . 5 pessetes l'any
Número solt, 15 cèntims.
ANONCI ENVIAT GRATIS.

SETMANARI CATALÀ
ARTS • CIÈNCIES • SOCIOLOGIA • INFORMACIÓ

Redacció i Administració:
Carrer de la Ciutat, núm. 37, pla 2.ª

Davant les Eleccions

Estem en els moments suprems en que les eleccions han de decidir la seva voluntat entre les dues candidatures que solliciten els seus sufragis, i no's pot diferir més la determinació per una o altra. Per çò cal parlar clarament, sense ambigüitats, per a que els electors sàpiguen a què atendre i obrar en conseqüència.

Tota la plataforma electoral de la candidatura que s'ha diu reformista i que s'ha presentat enfront de la nostra, descansa en la finalitat única de tornar al Govern de la Ciutat el qui és avui nostre Batlle Don Joaquim Serra i Huch. Ha diuen els seus gestos tòpics anticlericals i l'assassinat de capitalitat, que anys ha el fa remoure, ja que no és d'èrreure que ni el senyor Sala, ni el senyor Pareja ni el senyor Pons, sien altra cosa que alegres per a aixecar altra vegada: nosi parlo de la nostra candidatura, que des de les dues últimes que la dos anys exposiren en la fulla de presentació de la candidatura en la que figurava el senyor Serra ha sigut realitzat; tota aquella ideologia esmerçada per a la prosperitat de nostra població, ha sigut fum a mercè del vent.

Convé glosar aquella fulla amb pretensions de programa: Deia que volia la major cultura, la major moralitat i el major benestar possibles en el major número possible; i en el transcurs de dos anys, Berga ha passat per la major incultura, per la major immoralitat i per el major malestar, plantant la misèria i la malaltia damunt la major part de llars bergadanes: Deia, fent-se veure la dita d' en Prat de la Ribá contínuament la tasca comensada, oferint la realitat tangible de la Portada d' aigua i del Grupo escolar. I les aigües rajen encara a Tagast i'n el solar, destinat al Grupo, s'hi cullen encara patates.

Si mirem la seva gestió municipal en el greu problema de les subsistències, ja la va fallar ben lapidàriament per cert l' obrer senyor Sala, company seu de candidatura al parlar-se del cas un dia de sessió en el nostre Consistori. Per boca d'ell, els obrers descalificaren al Batlle desautoritzant-lo com a representant seu. Els obrers recorden també si tingué gaire cura d'ells durant la malaltia del grip, mentre el venerable Bisbe de Solsona pujava a les rònques cambres de la misèria, deixant el consol i l'hajada. Per çò, els tòpics, estridències i diatribes anticlericals, amb dolçors obreristes, de ben poca cosa han de servir-li per a caçar incautes.

El comerç recorda que si la construcció del Quarter no ha avençat com calia, és per entrebancs i dilacions del qui, per mires polítiques, vol passar per redemptor del obrer; encare que s'ha estroçant una copiosa font d'ingressos al comerç i passant pel dany que s'interex als fills de Berga i pobles veïns que podrien passar el servei militar, en nostra població.

Aquest balans feuguer seria incomplet si no fèssim constar les obres de nostra Batlle. Mirant fins amb microscopi li trobem una partida ben insignificant. Durant un any i mitg aquella brigada municipal que havia comprès vinticinco homes, la veiem reduïda a dos, i és davant les eleccions, a darrera hora, que s'empenen la construcció d'una petita claveguera per donar a entendre que la alguna cosa. Menos mal si no hagués comensat a desempedrar el carrer de la

DESPRÉS DE LA REMUNERACIÓ

—Estas molt panista quan palls, en deves haver estat a l'ajuntament.
—Si, no; en fan l'efecte dels candidats del Quinze, després del electoral.

Ciutat, de construcció recent i que cap necessitat oferia. Si la Caixa Comunal ho permetia, és urgent l'empedrat dels carrers de les Gabatxes, Vals, Unió, Baixada de la Ribera, Vall de Baix, Campnou, Cementir, Gatuelles i altres que demanen a una veu els honors de la igualtat amb les restants vies públiques.

Més nostre Batlle no més s'ha recordat de canviar noms de carrers arbitràriament, i sense contingut bergadà, no més que per l'alany d'apareixer com innovador, encare que les carrers fossin intranxistables i de dupiosa sanitat. I aquí és la gran mellora, la capdal de nostre Batlle; si no hagués tingut la lluminosa idea de capsar novament d'or les mangales de l'Alcaldia i d'adquirir noves insignies de plata per els Regidors, com si no'ns poguessim passar amb les velles.

Aquestes mellors úniques que pot apuntar-se, i són ben petites, acrediten l'administració d'un Batlle; i amb elles tota una tirallonga de plets, causes judicials, dictaments d'advocats, concells i altres gustos que s'ha donat nostre Batlle que resulten una mica més que aquells repetits viatges a la capital amb comissió, a seixanta pessetes un, que per el profit que han donat, podien molt bé suplir-se i estalviar-se per una carta al senyor Subirats, Agent de Berga en la Ciutat de Barcelona.

Del seu comportament amb els companys de Consistori ni cal parlar-ne. Ho diu eloqüentment el fet de que dels quatre companys qu'anaren amb ell en candidatura, els tres l'han deixat sol per no avenir-se al seu procediment i creure desacertada la seva gestió per els interessos de Berga. D. Joan Vilajoana, apoya la candidatura contraria al senyor Batlle i l' obrer senyor Coma i industrial senyor Puig estan a casa re-

treis i desillusionats davant els plans descabellats i de política imperiosa, absorbent i esclavitzadora que s'ha vingut desenrotllant des de l'Alcaldia de Berga.

Es aquest un atlegat de fets innegables qu'están a la consciència de tothom. Ara, davant d'ells, els electors són qui tenen que fallar, optant per les paraules buides i enlarnades de nostres enemics o per els fets que parlen més alt i clar que totes llurs estridències. Nosaltres ja digüérem en el nombre passat quina és la candidatura que el nostre entendre convé a la població. No volem odi; qu'és criminal, tirar en lluita desappietada els uns germans contra els altres. Tots som bergadans, i els interessos de Berga són de tots; per tant ningú ha d'ésser esclós en la col·laboració de la tasca municipal. Es precis que l'Ajuntament fassi una obra de conjunt, armonitzadora de tots els drets i deures, i que la Casa Consistorial no, sia un patrimoni d'una casta, per important que sia. Hi ha de resonar la veu del poble i hi ha de bategar l'esperit popular en totes ses complexes modalitats honorades. Els folls, els enemics de la vida bergadana no hi caben: el seu lloc és a una casa de ferenpatia. Hi volem homes conscients, capacitats, actius, qu'aimin lo nostre, i per aixó oferim altra vegada a tots els electors la candidatura de

DISTRICTE PRIMER

D. Josep M.ª de Ferrer i Rovira, Meigs.

Atenem que les forces bergadanes, amb quin incondicional ajoi comptem en aquest districte, poden fer surar triomfants una altra personalitat bergadana, per a reunir en nostre Consistori major nombre de bergadans que vetllarín per la nostra prosperitat en tots els ordres, a més de la candidatura proclamada de D. Josep M.ª de Ferrer i Rovira, s'han proclamat de conformitat amb tot els elements que integren la nostra coalició, al industrial de nostra ciutat

D. Pere Grau i Pujol

DISTRICTE SEGÓN

D. Joan Mas i Trasserra, Agricultor

D. Climent Casellas i Castellet, Fabricant

D. Joan Peix i Rosal, Industrial

Aquesta és la candidatura que, mirant únic i exclusivament la prosperitat de Berga a base de la pau i de l'ordre, han proclamat elements de tots els ideals públics integradors de les forces vives de la població. Aquesta és la candidatura que té com a glitnant la pau i la concòrdia, anant a la lluita per a barrar el pas als atrevits que sense competencia i amb un reconegut fracàs volen ostentar l'honorífic títol de representants nostres.

La reconanem amb ver interès a tots nostres llegidors, esperant fundadament la votarán en sa integritat i procurarán la votin sos amics, a fi de que la victòria sia completa i respongui a l'importància dels elements que se sacrifiquen per a la prosperitat bergadana.

LA REDACCIÓ

Núm. 1249.

1248. FULLA PARROQUIAL DE BERGA. [Capçalera iHustrada].
Va començar a publicar-se en 1918, i l'imprimia la Vídua Casals. Vegeu sobre les Fulles, el núm. 58.
1249. LA COMARCA BERGADANA.—Setmanari català. Arts. Ciències. Sociologia. Informació. [Des de l'any VI] Periódico quincenal. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Ciutat, 37, 2.ª—Imp. J. Huch, Prat de la Riba, 9.—490 × 322 mm.—4 pp. a 3 col.—
Suscripció: Un any, ptes. 15. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1919; núm. 20 (13 dbre.) - II, 1920; núm. 28-33 (7 febrer-13 març) - VI, 1924; núm. 191 (28 juny).
Encara que aquesta publicació està escrita en català, defensava, de primer, la política maurista, després la U. M. N. i últimament fou «Orgue de la Unió Patriòtica». Com pot suposar-se va deixar el text català per a donar pas a l'espanyol. Va dirigir-la En Lluís Vilardaga, després Antoni Casas i en aquests últims anys En Josep Llussà. Pot dir-se que fou la successora de *La Bandera Regional* *. Publicava fulletó.
1250. ¡CATALUNYA AVANT!—Portaveu de les Joventuts Nacionalistes del Bergadà. Sortirà quizenalment. [Des de l'any III] Periòdic quizenal nacionalista. Portaveu de les Joventuts Nacionalistes del Bergadà. [Capçalera mixta. [Núm. 2] Capçalera iHustrada].
Red. i Adm.: *Joventut Nacionalista*, Ciutat, 16, 2.ª—Imp. Vda. de Quirse Casals.—403 × 285 mm.—8 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'20.
Any I, 1919; núm. 1 (7 dbre.) - II, 1920; núm. 22 (15 oct.)
El dirigia En Pere Puig; tingué polèmiques amb *La Comarca Bergadana*.
1251. EL PI DE LES TRES BRANQUES.—Periòdic nacionalista. Publicació desenal. [Capçalera iHustrada].
Red. i Adm.: Plaça Sant Joan, 16, pral.—Imp. de Vda. de Q. Casals. [Des de l'any 1923] Tallers gràfics Arnau Germans.—438 × 281 mm. [Des de l'any 1923] 409 × 279 mm.—6 pp. a 3 col. [Des de l'any 1923] 8 pp. a 4 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'20.
Any II, 1921; núm. 40-49 (6 agost-20 dbre.) - III, 1922; núm. 50-66 (9 juliol-30 agost). - IV, 1923; núm. 70-78 (25 abril-1.ª set.)
Segueix la mateixa ideologia que el periòdic del mateix nom, núm. 1240.

---

* Periòdic tradicionalista en castellà dirigit per En Joan M. Roma; eren redactors En Joan Miró, Josep Cirera i Hermenter Bartrina; va publicar-se del febrer de 1916 al març de 1919.

1252. EL CIM D'ESTELA.—Periòdic nacionalista. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Plaça Sant Joan, 16, 1.—Imp. Vda. Casals.—372 × 254 mm.—Una fulla a 3 col.
 Segona època.—Any 1923 (25 abril).
 Defensa el mateix ideari que en la primera època. (Vegeu núm. 1241). Fou una fulla dedicada a defensar la candidatura d'En Josep Vidal i Tarragó, per a eleccions de diputats a Corts.
1253. PERSEVERANCIA.—Revista mensual il·lustrada. Portaveu de les Lligues del Bergadà. [Capçalera mixta].
 Red.: Ciutat, 33. Adm.: Plaça Sant Joan, 17.—Imp. J. Huch.—213 × 130 mm.—12 o 16 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, l'any, ptes. 6. Estranger, l'any, ptes. 7'50. Núm. solt, ptes. 0'60.
 Any I, 1923. - II, 1924; núm. 1-4 (dbre. 1923-març 1924).
 Publicació religiosa. Es proposa «establir entre'ls exercitants un llas espiritual de fina amistat com entre d'una família, pro d'una família ben avinguda que intensa i santament s'estimen». Va continuar publicant-se a Manresa.

B E S A L Ú

1254. FULLA PARROQUIAL DE BESALÚ. [Capçalera il·lustrada. Dibuix, d'En J. Bech Mollet].
 Va començar, segons ens diu Mn. Isidre Ros i Terradas, el 5 d'octubre de 1917; pertany a les editades per *La Editorial Gerundense*. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.
1255. FULLA PARROQUIAL DEL BISBAT DE GIRONA. [Quarta plana] Parròquia de Besalú. [Capçalera il·lustrada].
 Segons nota facilitada per Mn. Isidre Ros i Terradas, va començar a sortir en 30 de novembre de 1924; pertany a les editades per En Carreras, de Girona. Cal esmentar que era bilingüe. Referent a aquest gènere de publicacions, vegeu el núm. 58.

B L A N E S

1256. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].
 Segons nota facilitada per Mn. Antoni Falcó, va començar a repartir-se, en 1914; pertanyia a les editades per la casa Carreras, de Girona. Sobre aquestes publicacions, vegeu el núm. 58.

1257. RECULL D'OR. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Ample, 8.—286 × 200 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'60.
 Núm. solt, ptes. 0'10.—Velografat.—Il·lustrat.

Any 1, 1920; núm. 1 (5 oct.)

Publicació purament literària i portantveu de l'Associació «Recull d'or». En l'article «Com a proleg» escriu La Redacció, dirigint-se als llegidors, que «aquí trovareu molts escrits fets de companys nostres, fills d'aquesta vila que tant aimem, i per lo mateix molt grat ens ha de ser llegirlos.» Publicava fulletó.

1258. RECULL. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació. Dibuix, D'Ivori].

No hem vist cap número anterior al 214 (VIII, 29 gener, 1927*). Creiem que es tracta d'una continuació del número anterior. En els seus començos era quinzenal, després va ésser setmanal.

Va començar a sortir, en 1920. Segueix publicant-se.

Núm. 1257.

BORDILS

1259. FULLA PARROQUIAL DE BORDILS. [Capçalera il·lustrada].

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

* 16 pp. a 2 col.—260 × 176 mm.—Imp. Blandonia.

BORGES BLANQUES

1260. BORJAS.—Revista. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Plaça de la Constitució, 5.—Imp. Boldú, Macià, 30.—270 × 190 mm.—20 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Il·lustrat.
 1913; núm. 1 (7 set.)
 Aquesta publicació va sortir amb motiu de la festa major; la dirigia N'Emili Luna; s'hi veuen treballs de Maria Lois, Mercè Pleyán, Francesc Macià, Marquès d'Olivart i altres *.
1261. BUTLLETÍ PARROQUIAL.
 Va començar a publicar-se en 1914. Sobre les Fulles, vegeu el núm. 58.
1262. L'AVENÇ.—Periòdic català. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació i el preu].
 Red. i Adm.: Sant Sebastià, 42, 1.ª [Des del núm. 7] Bassa, 11, entressol.—Imp. de Boldú & Arimany.—274 × 174 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50. Fora, un any, ptes. 5'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I, 1916; núm. 1-24 (30 abril-5 nov.)
 Aquesta publicació setmanal tractava d'assumptes locals i comarcals; publicava articles referents a agricultura, correspondències de pobles veïns i una secció de noves. Un article publicat en *Sempre avant!* ens diu que aquesta publicació «tenia una filiació catalanista, però amb vida completament independent; digué moltes veritats i d'això morí.»
1263. L'ESTEL.—Periòdic científic, literari, agrícola y comercial. [Des del núm. 2] Setmanari científic, literari, agrícola i comercial. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació].
 Adm.: Llibreria Boldú, Diputat Macià, 14.—Imp. Boldú i Arimany.—275 × 182 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50. Fora, un any, ptes. 5'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I, 1917; núm. 1-52 (7 gener-30 dbr.)

---

* Nota facilitada per la Directora de la Biblioteca Popular de Borges Blanques, Na Maria Rossell.

En l'article «Qui som i a que venim» s'hi llegeix que: «Venim a posar nostra intel·ligència i bona voluntat al servei de l'opinió, per orientar-la si comprenem que va errada i per a seguir-la si's veu que va per bon camí, fent un plec d'energies per a donar una forta empenya a tot lo que signifiqui cultura, moralitat i progrés veritable.» Amb tot i no dir-ho, era un periòdic quinzenal catòlic-jaumí.

1264. SANG NOVA.—Portaveu de les joventuts nacionalistes republicanes del districte. [Des del núm. 3] Quinzenal republicà socialista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.:
Círcol Demòcrata Republicà.—Imp. Joventut, Alcalde Mestres i Blondel.

(Lleida).—181 × 113 mm. [Des del núm. 3] 233 × 156 mm. [Des del núm. 9] 259 × 176 mm. [Des de l'any II] 386 × 271 mm.—8 pp. a 2 col. [Des de l'any II] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. [Des de l'any II] Un mes, ptes. 0'30. Fora, un trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10, Any I, 1918; núm. 1-20 (11 febrer-9 nov.) - II, 1919; núm. 24-27 (12 gener-11 febrer).

Aquesta publicació ja ens diu en la capçalera a quin partit pertany. Donava nota dels actes polítics celebrats en la població, com d'altres ocorreguts en la

ANY I Borges Blanques 3 Agost de 1916 NÚM. 15

L'AVENC

PERIÒDIC CATALÀ

PREV 10 CTS.

Preus de subscripció: Semestre 2'50 No's retornen els originals Redacció i Administració
Any 5'00 FORA 9'50 Dels articles formatx no són responsabls. Bassa 11 entressol
Mesa d'ins. autors

Setmanari, defensor dels interessos locals i comarcals

FESTA MAJOR

La nostra Ciutat celebra avui com l'any passat, com tots els anys, la seva festa i enguany com sempre se farà lo invariable, lo que ja es de consuetud.

Quan l'home no sent dintre seu més anhels de fer lo que ha vist practicar als antecessors seus; quan amb una parsimonia i un «savoir faire» envejable se limita a cridar son jardinet de flors raquítiques imitant al Cándid de Valtaire i no li passa per la ment ni la seva inclinació li empeleix a entrar al variat jardí de Baobdab, es inútil tot lo que's faigi per a trencar la capa gelada de la monotonia que l'envolta amb l'aigua bullenta de la fogositat juvenívole. Mes nosaltres, no ho volèm ser com els demés; no ens hi volèm semblar en res; dintre el nostre radi de acció, serém com la gota de estalactita que pausadament, inevitablement

va formen l'estalactita fins juntarse i formar un cos sol, Estém al començ de nostra tasca; no obstant ser joves de vida, hem sigut despreciats per alguns i befats per molts; no 'ls guardém cap rencor; com Plató, torném el be per mal, pero aquesta nostra magnimitat no's prengui com a feblesa; som joves i per tant forts; de la nostra vitalitat i de la nostra poixança, n'es bona prova aquest número que avui oferim, sense el mes petit apoi de ningu—no mancaria qui ens auxilies si ho necessitessim: en la festa d'enguany som la unica nota de color, de joventut, de vida: som la força que vol trencar els motllos vells; volém la Ciutat nova que davant nostre extén la seva silueta, avui imprecisa encara, demà marcada amb traços forts, asentant-se sobre fonaments inquebrantables.

Núm. 1262.

província i publicava poesies i articles polítics. Hi col·laboraren N. A. Sabater Mur, J. Bosch i Barrera, Fermí Palau Casellas, residents llavors a Lleida, i altres de Borges Blanques.

1265. **SEMPRE AVANT!**—Quinzenal Catalanista. [Des del núm. 9] Periòdic Catalanista. [Des del núm. 35] Periòdic Nacionalista. [Des del núm. 44] Setmanari nacionalista radical. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Prat de la Riba, 10, baixos. [Des del núm. 15] Carme.—Tip. Boldú i C.^a. [Des del núm. 15] Imp. Joan Gibal i C.^a, Macià, 14.—262 × 173 mm.—Suscripció: Borges, trimestre, ptes. 0^o90. Fora, trimestre, ptes. 1.

Any I, 1920-21; núm. 1-27 (1 dbre. 1920-20 nov. 1921). -II, 1921-22; núm. 28-63 (1^r dbre. 1921-8 oct. 1922).

En Ramon Guitart, escrivia en el primer aniversari d'aquesta publicació que «*Sempre avant!* estava joiós en veure que acostumats a la vida efímera que han portat els altres quatre periòdics que han vist la llum pública a Borges, bé es pot qualificar de veritable aconteixement el que el nostre hagi arribat a comptar un any de vida.» En Ramon Fabregat fou un dels elements més actius d'aquest periòdic, i, en general, de la premsa catalanista de Borges.

B R À F I M

1266. **LA DEFENSA.**—Semnario anticaciquista.

No hem vist cap número d'aquesta publicació sortida en 1920, amb motiu del suministre de fluid elèctric en la localitat. Fou bilingüe i de curta durada.

B R E D A

1267. **BUTLLETÍ DEL CASAL NACIONALISTA BREDENC.**—Aniversari del 11 de Setembre. [Capçalera mixta].

Imp. Anglada i Cantalozella.—225 × 150 mm.—8 pp. a 2 col. 1922; núm. únic (setembre).

Es tracta d'una publicació sortida amb motiu de la Festa Major (8-11 setembre) amb articles polítics i poesies patriòtiques. Segons nota proporcionada pel senyor Secretari de l'Ajuntament de Breda, no en va aparèixer cap més número.

BROCÀ

1268. LA VEU DEL BASTARENY.—Periòdic quincenal català. Sortirà el 7 i 21 de cada mes. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Hostal Nou, 8, 1.—Imp. de Vda. de Q. Casals. (Berga).—378 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1920; núm. 10 (15 oct.)

Periòdic catalanista, tracta d'assumptes comarcals, preferentment de la localitat. Probablement va començar a sortir a primers de juny.

BRUCH

1269. LA VEU DE LA PARROQUIA.—Butlletí parroquial de Santa Maria del Bruch. [Capçalera tipogràfica].

Va començar a sortir en 1913, deixant de publicar-se en 1918, i reprenent-se l'any següent. Referent a aquesta mena de publicacions vegeu, el núm. 58.

BUENOS AIRES

1270. L'AURENETA.—Senmanari humorístich y literari. L'Aureneta volarà'ls dias 1, 8, 16 y 24 de cada mes. [Capçalera mixta].

Adm.: Perú, 215 i 217.—Estampa de *L'Aureneta*, Perú, 215 i 217.—321 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, \$ paper 25. Un mes, \$ paper 10. Núm. solt, \$ paper 3.
Any I, 1876; núm. 1 (1 juny). - II, 1877; núm. 33 (1 febrer).

En el «Programa» llegim que en les quatre volades que farà mensualment «portarà las novas mes frescas del niu de Catalunya; encar que símbol y missatgera d'amor y poesia... farem lo posible pera que d'en tant en tant hos fasse riurer... En nostre semanari hi caben tots los géneros de lectura, y per ço l'hem titolat literari y humoristich...» La col·laboració tant la d'ací com la d'allí, fou nombrosa. Cal assenyalar la publicació de *L'Atlàntida*, de Verdaguer, en el fulletó d'aquest setmanari (1877), i que el Dr. Antoni de P. Aleu i En Jaume Puigventós foren l'ànima d'aquest periòdic.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ:

Memo y Padua, Libreria de Papeles y Copiada.
Nuen Orión, 124. id. D. Ramón Zozana.
Perú, 42. id. D. Manuel Bóas.
En la Administración de aquest semanari, Perú, 217

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Per un mes ..... 10 pèssos paper.
Per tres mesos ..... 25 id. id.
Un número ..... 3 id. id.

No s'accepten cap subscripció ni vingué reconyentades del seu import en dipòsit.

L' AURENETA

SENMANARI HUMORÍSTICH Y LITERARI.

L' Aureneta, VOLARÀ LES DIAS 1, 8, 16 Y 24 DE CADA MES. — LA CORRESPONDENCIA A LA ADMINISTRACIÓ PERÚ, 217 Y 217.

L' AURENETA

SALUTACIÓ

¡Catalunya! Patria d' héroes y de sabios, de guerreros y de ilustrats, del treball y de la honradés.

Terra nativa dels Moncalas y dels Rogers, de'n Jaume i Comandador y de Pere i Gran, de Claris y Fivaller, de Bianca y de Petronila, L' AURENETA t'saluda al aixecar son primer vól.

Del mateix modo que 'ls nins aprénen á parlar balbotejant lo dols nom de mare, pagant un tribut d' amor á la que ls' ha portat en son seno, L' AURENETA dirigeix sa primera paraula á la mare comú, ¡Catalunya, perquè ha sortit del ou sota una taulada de un de sos pobles mes industrioses, y perquè aprengue á volar en aquella atmosfera prenyada de pur amor.

Si, por Catalunya es nostre primer saludo, perquè la volém com un fill vól á una mare carinyosa y no es propi de nosaltres ser ingrats.

Així no vol dir que oblidem á Espanya, no: los catalans estimem á Espanya ab un amor tan pur y tan intens com cualsevol fill de las altres provincias jermanas, y d'aixó ne tenim donadas las provas mes completas.

Nostre idolatria, per Catalunya, no exclou ni amayna nostre amor á Espanya, perquè l' amor del fill á la mare tampoch exclou l' amor respectuós del fill al pare.

Salut, pues, á Castilla, ja qu' ella representa á nostra nacionalitat, y fassia Deu qu' acaben quant antes, las successivas desgracias que l' agolbian desde temps.

Mullada la ploma que tenim en la mà, farem estensiu nostre saludo als jermanas d' idees que ab tanta constancia y ab tans bons fruyts propagan l' esperit catalanista desde las columnas de la *Revista* y de la *Campaña de Gracia*, hasta demunt las taules del teatre catalá.

Al propi temps, estenem nostre mirada vers los estats de l' America del Nerc, y aplaudim l' entusiasme d'un grupat de jovers que veyem scuotits a la claror d' una *Lluminera Catalana*.

Als uns y als altres hemaném sá protecció, per aquesta pobre AURENETA que, com ser nies debil per sa naturalesa y per sa etat, necessita cuant menos la calor que pot proporcionarli la correspondencia amorosa de sos jermanas.

L' AURENETA eh céntriu, procurará ser los sempre agradados, ja sis per medi de la mes cordial reciprocitat, ja eia, portantlos periódicamente las novas d' aquesta terra, envoltas ab l' amor que vora la patria alimenta ls' esperits de cuants catalans haltem las riberas del Plata.

L' AURENETA, com atell inofensiu, no vé á fer mal, y per lo mateix, vól esser missatjera dels bons sentiments, com sos jermanas ho son del temps mes agrados.

¿Ho conseguirá?

Així ho espera

LA REDACCIÓ.

PROGRAMA

Com vulla que al venir nosaltres al estadi de la premsa, habem de dir perquè ho fem y explicar al public catalá, qu' es al qui entre paréntesis, desitjam ser agradados, l' idea que 'ns ha mogut á la publicació del present semanari, anem á ferho, esperants bona acollida per aquesta nostre modesta publicació.

Amants, y amantes de oor de nostre sensill al par que bell y enérgich llenguatge, y entusiasmas de sa moderna renaixensa literaria, 'ns féu gran pena veurer, al arribar á n' eixas platjas americanas, que 'l major número de nostres paysans, que, fent ja anys que faltan de nostra estimada terra, servant ab pier moltas de nosras bonas costums, ignoraban, ó poch menys, las bellenas de la sua llengua, socheshint qu' habent sortit de nostre terra, en época que, si no estaba la tal morta, poch se nyals daba de vulla, s' avestaren á considerarla ab menyspreu: fins molts, qu' estiman ab deliri tot lu qu' es cosa catalana; y 's compren: fa vuit anys, que la joventut iluistrada de Catalunya no s' avergonyia d' explicar que no sabia llegir una llengua, qu' ab tot, tenia sempre entre 'ls llabis, veyense l' anomalia d' alerrar 's en continuant parlant un idioma que no obstant, ni literari 'l creya: trist es dirho; pero recordém com si fos avuy, que 'l publich qu' acudia afanyós al teatre á fer 's un paucó de riure ab los Simplicios Poetichs de 'n Plazza, 'n sortia satisfet glos, y convensut, de que nostre llengua sols servia

per esqueixars de riure entre nosaltres que, com es natural, gosabam mes ab los acudits y equivochs de nostre llengua propia qu' ab la castellana; y 'l dia que 's presentá lo primer drama d' algunas condicions literarias, totchou estranyaba que 'l catalá pogués moure las fibras del cor, sens pensar, los qu' ANO algun, (y eran molts), qu' en ell habian expresat los dols y afans que qui mes qui menos totchou passa en eixa vida.

¡Quant cert es, qu' á voltas pot molts mes la costum que la rahó! Benhauradament, aixó avuy dia no sochoshiv, entre 'ls qu' en nostre terra viuen; 'l poble catalá, ab sa llengua riu y ab ella plora y ab ella goza, y lo qu' es mes, ab ella s' instrueix; pus bé, á lograr en la vida de nostres débils foras aquí en America, lo que ja fa anys qu' s' ha lograt en Catalunya; hem vingut nosaltres á fer estimada nostre patria, y á traure en lo possible la preocupació, de que un catalá no pugui llegir en sa llengua.

Dit aixó, anem á manifestar en pocas paraulas, lo porque del titol de nostre semanari, y afeigir algunas consideracions, sobre el programa que pensem seguir.

Al deixar l' home la sua terra nativa, en busca de nous llochs, hont poguer desatrollar la sua activtat é intel·ligencia, ho fa casi sempre ab l' idea preconcebuda de que, millorant de posició podrá tornarhi sense lluytar com avans ab la desgracia; cosa consembiant, vaintnos d' una metàfora, á lo que fa l' aureneta que 'l sentir lo primer buf de fret, desce 'n niu en busca de millor clima, per tornarhi á la bona Primavera. Y qu' es la desgracia en l' órde moral sino 'l fet de l' ánima.

En busca d' un nou escalf, lo cor del home deixá sa terra, mes sempre recorda ab pier sa llar, y 'l dia que tantost lo benestar, qu' es l' istiu, hi trau florida, allí torna com torn l' aureneta á son niu al sentir las primeras calors.

Pus bé; aurenetas naltres com vosal' es, arrebassats del niu patern, tenim á pier d' ell parlarne, y aixó 'ns ha mogut á la publicació del present semanari; si 'l protegiu, L' AURENETA dará cuatra vols al mes, fent de mes, qu' en sas voladas, además d' esplayans, nos porti las novas mes frescas del niu de Catalunya; encas que símbol y missatjera d' amor y poesia, naltres alegrárlas, farem lo possible pera que d' en tant en tant nos fassé riure.

Anem al grá: on nostre semanari hi caben tots los géneros de lectura y per oor, l' hem titolat literari y humorístich, y per d' altre part, faicém lo possible pera darli la major varietat que pugán, y si hi há algun benefici que se sia accionat á esciflir en nostra patria, y sus vol

1271. L'AURENETA.—Revista catalana. Surt los diumenges. [Capçalera tipogràfica].
 Adm.: Reconquista, 73.—Imp. *Europea*, Reconquista, 73.—179 × 98 mm.—16 pp.—Suscripció: Ciutat, un mes, \$ m/c 20. Campanya, un mes, \$ 25. Províncies i exterior, un mes, \$ f. s. 1'10.
 Segona època.—Any I, 1878; núm. 1-35 (5 maig-29 dbre.)-II, 1879; núm. 36-52 + 1-35 (5 gener-28 dbre.)-III, 1880; núm. 36-52 (4 gener-25 abril).
 Segueix la mateixa finalitat de la primera època. (Vegeu núm. 1270.) Ens diu la Redacció que el seu lema és: «Tot per Catalunya, tot per Espanya.» Cal esmentar la publicació del fulletó «Víctor Hugo en català». El director era el Dr. Aleu, i redactors En Jaume Martí, M. Dausà i Ferrer, Josep M.ª Oller, i algun altre; En Pons i Massaveu i l'Artur Masriera foren els corresponsals a Barcelona.
1272. LA PAPALLONA.—Setmanari Català il·lustrat. Sortirà a llum los dias 1, 8, 15 i 22 de cada mes. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Belgrano, 155.—S. *A. de Impresiones*, Piedad, 17.—251 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Buenos Aires, trimestre, m/n \$ 1'40. Un mes, m/n \$ 0'50. En la Campanya, semestre, m/n \$ 3. Trimestre, m/n \$ 2. Per la República Oriental, or \$ 1'50. Exterior, trimestre, or \$ 2'50. Núm. solt, m/n 0'15.
 Any I, 1888; núm. 17 (1 gener).
 Va començar a sortir en setembre de 1887. Era una publicació destinada a defensar els interessos de la colònia catalana a l'Argentina, i a donar a conèixer l'avenc de Catalunya en totes les seves manifestacions; el lema d'aquest setmanari era el de: «Tot per Catalunya y pera Catalunya». El dirigia En Bartomeu Pujadas. Tingué curta durada.
1273. L'AURENETA.—Setmanari català. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 16] Capçalera mixta].
 Adm.: General Viamontes, 627 n/ [Des del núm. 4] Chacabuco, 661. [Des del núm. 7] San José, 996. [Des del núm. 9] Chile, 2040 [Des del núm. 23] Chile, 2166.—Imp. *Europea*, Moreno y Defensa.—288 × 205 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ciutat, un mes, \$ 0'50 m/n. Campanya, trimestre, \$ 1'80 m/n. Estranger, trimestre, \$ 1'50 or.—Il·lustrat.
 Tercera època.—Any I, 1889; núm. 1-38 (7 abril-29 dbre.)-II, 1890; núm. 39-51 (5 gener-31 març).
 Segueix la mateixa finalitat que en les dues èpoques anteriors. (Vegi's núsms. 1270 i 1271). En 31 de març de 1890 es despedeix del públic. Cal advertir que en el número 39, del 5 de gener de 1890, s'hi llegeix «4ª epoca» essent així que segueix encara la 3.ª. Probablement que això ha fet dir a molts que aquesta publicació ha tingut quatre èpoques; creiem que sols foren tres, ja que sols en les tres primeres s'observa canvi de numeració. El seu director era el Dr. Antoni de P. Aleu. Publicava fulletó.

1274. CATALUNYA AL PLATA.—Setmanari festiu, literari é ilustrat. Eco de la família catalana a la República Argentina. [Capçalera mixta. Dibuix, de M. Balasch].

Red. i Adm.: Uruguay, 265.—425 × 282 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, \$ 1'50. Fora, \$ 2. Núm. solt, \$ 0'10.—Il·lustrat.
Any I, 1899; núm. 1 (1.ª gener).

En l'article de salutació s'hi llegeix que «La publicació del nostre setmanari, te un objecte ben clà y definit en aquesta hospitalaria terra: defensar los interessos morals y materials de nostra regió en particular y d'Espanya en general, fomentar la germanó entre totas las regions espanyolas, y la confraternitat hispano-argentina, simbol de concordia universal...» S'hi veuen cròniques d'altres poblacions argentines ressenyant actes catalans, poesies i treballs literaris; també publica fulletó. El dirigia N'Enric Casellas.

1275. CATALUNYA AL PLATA.—Periòdic independent. Porta-veu y defensor dels interessos morals y materials de la Colonia Catalana a Sud Amèrica y enlayrador de llurs glories patries. [Capçalera mixta. Dibuix, de S. Molinas].

Direc., Red. i Adm.: Santiago del Estero, 1029.—303 × 227 mm.—12 pp. a 3 col.—Il·lustrat.
Any I, 1909; núm. 16-19 (14 oct.-4 nov.)

Probablement va començar a sortir el primer de juliol de 1909 i va seguir publicant-se fins a primers de l'any següent. Tenia el mateix propòsit que el periòdic de igual títol. (Vegeu núm. 1274). El dirigia N'Antoni Puiguriger.

1276. CATALUNYA EN SUD AMÉRICA.—Setmanari català. [Capçalera mixta, orlada].

Direc. i Adm.: Cuyo, 4140.
Any I, 1910; núm. 7 (8 oct.)

Va començar a sortir a l'agost i fou, segons escriu En J. Lleonart-Gimenez * «un nou assaig i d'escassa vàlua que durà ben poques setmanes». Inseriria treballs literaris.

1277. LA ROQUETA.

En *La Veu de Catalunya* del 27 de juliol de 1911, s'hi dóna nota de la publicació del setmanari bonaerense abans esmentat, corresponent al 20 de maig, i ens diu que «en el mateix número hi llegim treballs en prosa i en vers d'escriptors catalans que viuen ara en aquella ciutat ultramarina».

* *La premsa catalana a Buenos-Aires. (Ressorgiment, Buenos-Aires, IX, 1924; pp. 1625-1626).* Interessant estudi utilitzat en algunes de les notes següents.

1278. EL CORREO DE CATALUÑA.—Revista semanal de información catalana. [Capçalera mixta, amb l'escut de Catalunya].
340 × 239 mm.—Bilingüe.—Il·lustrat.
Any II, 1912; núm. 34 i 35 (gener).
El seu director era el conegut literat de Mallorca En Joan Torrendell. Aquesta publicació va començar a sortir a Montevideo al 1911, continuant a Buenos Aires a primers de l'any següent; probablement que el número descrit és el primer d'aquest últim lloc. Es tracta d'una revista que en opinió de molts «és el primer intent seriós de periodíc català», a la Argentina, com digué amb molt encert En Leonart. A últims de 1912 va deixar de publicar-se.
1279. CATALUNYA.—Periòdic decenal d'informació y propaganda patriòtica del «Casal Català». Surt els dies 5, 15 y 25 de cada mes. [Capçalera mixta, el títol de la publicació, gravat].
Red. i Adm.: Tacuari, 1402.
Any I, 1912; núm. 6 (8 dbr.)
Publicació de curta durada. Degué començar a sortir a mitjants d'octubre.
1280. CATALONIA.—Periòdic d'acció catalana. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació].
Red. i Adm.: Solis, 1146.—Imp. *L'Avenç Gràfic*, Solis, 1146.—272 × 189 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, \$ 1.
Any I, 1914; núm. 1 (febrer).
Referent a aquesta publicació ens diu En Leonart-Gimenez, que «era d'una mena d'humorisme massa personal i negatiu, donada la qualitat de las plomas que hi col·laboraren». En l'article «La nostra tasca» hi llegim que «preté recullir... totes les ansies de la col·lectivitat catalana».
1281. CATALUNYA NOVA. [Capçalera tipogràfica].
Publicació setmanal; inseria articles literaris i polítics, va començar a sortir el 14 de febrer de 1914 i se'n publicaren quatre números, l'últim el 19 de març.
1282. VIDA CATALANA.—Setmanari portaveu de la col·lectivitat al Plata. Servei informatiu d'actualitat i ferm propagador del desenrotlló econòmic social i intel·lectual de Catalunya. Es publica els dissabtes. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Esmeralda, 492.
Any I, 1916 (abril-juny).

SETMANARI FESTIU, LITERARI É IL·LUSTRAT
ECO DE LA FAMILIA CATALANA A LA REPUBLICA ARGENTINA

Redacció y Administració URUGUAY 265 - U. Telet. 3701	DIRECTOR: D. ENRICH CASELLAS	Los originals inútils van al cubo
PREMIUM DE SUSCRIPCIO Capital Nacional, 400 y Nacional Extranjero, 500 y	Numero, seti . . . 10 centava " a través . . . 30 "	NUMERACION NUMERARIA -- A VOLUNTAT

NOSTRE RETRATO

Inaugurem nostra galeria de catalans il·lustres a la República Argentina, ab lo retrato del Dr. D. Joseph Solá, metje notabilíssim y actual president del Club Espanyol.

Lo senyor Solá es fill de Gurriguela (Girona) abont dongué sos primers passos per las aulas.

Sos pares, personas d' antic horellament y envejable prestigi en lo poble y la comarca tota, vejeren en ell una fells predisposició pera 's estudis, en presencia de la qual resolgueren enviarle a Barcelona a estudiar la carrera que tan brillant terme obtingué anys després.

Lo senyor Solá 's rebé de doctor a Madrid y per més que sos estudis foren una serie continuada de triunfos académics, volgué consolidar lo causal de ciencia rebuda per medi d' una consciencia practica, y a aquest fi 's trasladá a Fransa y Alemania, en quals principals clinicas estudiá per espay d' alguns anys ab notori aprofitament.

A lo millor de sa joventut y quan ja 's sentia ab forsas pera fer valer sa inteligencia médica, tan escrupulosament formada, decidí abandonar la Mare Patria pera venir a establirse a las ricas voras del Rin de la Plata.

San Nicolás fou la població abont, recient visgut, fixa 'l Dr. Solá sa residencia, y en ella fou investit del honorós càrrech de Vis-Consul Espanyol, primer que va nomenarse.

Dr. D. JOSEPH SOLÁ

Sos constants progressos, lo erit de sa fama, la necessitat d' horizons mes amplis a sos coneixements científics, foren motius suficientes pera decidirse 'l Dr. Solá a trasladar sa residencia a aquesta capital, lo que feu poch anys després.

Aquí son nom fou prompte coogut y si entre 'ls profans constituix científicament una garantia, en los centros mèdichs es objecte de veneracio y respecte.

Es fundador y Director del *Sanatorium Quirúrgico*, instalat en l' *Avenida Montes de Oca*, 1051.

Té també 'l càrrech de Director de la *Clinica Quirúrgica* del Hospital Espanyol.

Ultimament formá part de la Comissió de Suscripció Nacional, nomenada ab motiu de la guerra hispano-yanki, y en lo desempenyo de son càrrech feu gala d' un zel y una activitat tals, que sols s' exp'ican per l' estimul d' un ferm y veritable patriotisme.

Assumeix actualment la més alta representació de la colectivitat espanyola en aquesta República, jaig es President efectiu del Club Espanyol, nomenbrament que, si rebut fou ab simpatia en la casa, fora d' ella ho fou ab entusiasme.

De caràcter franch y alta de miras, lo Dr. Solá es la personificació de la bondat y la nobless, qualitats que 's llegeixen clarament, movent a simpatia, en las suaus y expressivas líneas de son amorenat rostre.

Lo Dr. Solá es, en una paraula, un catalá qu' honra a la colectivitat espanyola, y per 'xó *CATALUNYA AL PLATA* 's complau en redirli aquest petit homenatge

Núm. 1274.

El ja esmentat Lleonart-Gimenez, ens diu que: «Fou un passavolant pletòric d'entusiasmes, ben intencionat, que s'extinguí als tres mesos» Era un periòdic d'informació.

1283. **RESURGIMENT.** [Des del núm. 20] **Ressorgiment.** [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació. Portada il·lustrada].

Red. México, 1354. Adm.: Cangallo, 828. [Des del núm. 38] Red. i Adm.: México, 1356. [Des del núm. 100] Red. i Adm.: Pergamino, 244.—Tallers Gràfics de *Caras y Caretas*. [Des del núm. 37] Imp. A. Soler, Cangallo, 828. [Des del núm. 48] Imp. Fontana, Avinguda de Maig, 1139, [Des del núm. 70] Imp. Fontana & Brué, Mitre, 1325. [Des del núm. 107] Imp. Fontana, Moreno, 1235. —264 × 185 mm.—12 pp. a 3 col.—Suscripció: Semestre, \$ 12. Trimestre, \$ 1. Núm. solt, \$ 0'30. [Des del núm. 38] Un any, \$ 6. Semestre, \$ 3. Un mes, \$ 1.

Any I, 1916; núm. 1-5 (agost-dbre.)- II, 1917; núm. 6-17 (gener-dbre.)- III, 1918; núm. 18-29 (gener-dbre.)- IV, 1919, núm. 30-41 (gener-dbre.)- V, 1920; núm. 42-53 (gener-dbre.)- VI, 1921; núm. 54-65 (gener-dbre.)- VII, 1922; núm. 66-77 (gener-dbre.)- VIII, 1923; núm. 78-89 (gener-dbre.)- IX, 1924; núm. 90-101 (gener-dbre.)- X, 1925; núm. 102-113 (gener-dbre.)

Aquesta publicació, una de les més importants de les catalanes de l'Argentina, tracta d'assumptes polítics catalans, publica composicions literàries i cròniques catalanes. En l'article «Unes paraules» llegim que: «En afers polítics rebutgem la teoria de la inconsciència... donarem a conèixer les diferents manifestacions artístiques i culturals i tot el que's relaciona amb el progrés i enaltiment de la terra catalana». S'hi veuen interessants treballs de H. Nadal Mayol, Ll. Subirats Cunill, Manuel Cairol, Conrat Fontova, J. Lleonart-Gimenez, Gracieta B. de Llorens (*Alidé*), Joan Nul, Melcior Cases, i molts altres. Segueix publicant-se.

1284. **TIERRA VALENTINA.**—Organo de la Colonia Regional Valenciana de la República Argentina. Aparece los días 1.º y 15 de cada mes.

Núm. solt, \$ 0'20.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I-II, 1917-1918; núm. 1-29 (1.º agost 1917. - 15 set. 1918).

En Navarro Cabanes *, esmenta aquesta publicació dirigida per J. Gomez Rocafort. Tractava de diversos assumptes: literatura, poesia, folk-lore (falles), etcètera. La col·laboració fou molt nombrosa.

1285. **EL MENORQUÍN.**—Organo de los hijos de Menorca residentes en las repúblicas del Plata. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Tucumán, 1600.—Imp. Tacuarí, 652.—177 × 100 mm.—16 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Mensual.

Any I, 1919; núm. 1-6 (10 juliol-dbre.)- II, 1920; núm. 7-25 (gener-juliol).

* *Prensa Valenciana*. (València, *Diario de Valencia*, 1928).

RESSORGIMENT

ANY III

BUENOS AIRES, OCTUBRE I NOVEMBRE DE 1928

NÚM. 27 I 28

AL MARGE D'UNA IDEA

Un home de màxima significació política de Catalunya, ha llançat la idea de la conquesta dels catalans d'Amèrica per a incorporar-los al moviment polític iniciat amb èxit esclatant pel partit regionalista al qual ell pertany. El fet inclou una valor altíssima per nosaltres, i no volem deixar de comentar-lo.

De moment la sola enunciació d'una tal croada evidencia que se'n considera una força eficient, d'una positiva eficàcia, per qualsevol empresa d'ordre polític, ço que significa, simplement, que en l'ordre patriòtic som una força poderosíssima.

El regionalisme català se troba actualment en son màxim apogeu, en una plenitud tal, que les terres hispàniques són reduïdes per la seva expansió, i assabentats els seus directores de què en el continent americà som moltes dotzenes de milers els catalans que ens interessen per les coses de la pàtria, ja han pensat en enviar-los enveres aquestes terres la seva actuació.

Potser no s'arribarà a la realització del pla polític enunciat des de les pàgines d'un diari madrileny, per un prohom del regionalisme, però pel que pugui tenir de factible nosaltres avançem el nostre fet que, com sempre, serà l'expressió sincera dels nostres sentiments patriòtics.

Els catalans d'Amèrica front la política de Catalunya havem adoptat, fins ara, l'actitud de mere spectators, i si bé cadascun de nosaltres serria en son pitjor instint per l'ideal polític que més bé s'imposaria a la seva manera de pensar a sentir, col·lectivament no ens havem pas organitzat en un moviment passionalment, però, i lliures de baixes miserables, que s'agudissin amb les lluites polítiques.

Hom no pot pas assegurar com seria rebuda una missió de polítics catalans d'una fracció determinada per a conquerir-nos políticament, però la consciència del camp que es pretén explotar, ens dona avisença de dir que, si no amb menyspreu, quan menys amb indiferència es veuria una expedició de tal natura i amb propòsits exclusivistes de partit.

No és que vulguem fer escarafalls de la política, però vist el fracàs de certes actuacions ens costarà molt atorgar la nostra confiança a un partit determinat per més protestes d'amor a Catalunya que faci. La condició de la llunyària que ens separa de la pàtria fa que mirarem amb imparcialitat tot moviment polític amb miras a la llibertat de Catalunya, i avui ens dona motiu per a poder aqüilatar els grans de catalanitat que l'informa.

Actualment no n'hi ha cap de força política organitzada a Catalunya que finalitat sigui la reconstrucció integral de la Nacionalitat Catalana i que per aquesta finalitat se sacri-

fici l'interès particular i es passi per davant de tot obstacle.

Les forces d'esquerra romanen fossilitzades, després del seu fracàs polític, fracs que fou degut a que donant preferència als seus ideals polítics s'acostaren massa als nomenats republicans espanyols, relegant a segon terme el problema de la llibertat de Catalunya.

La dreta del catalanisme, que és la força predominant actualment, tampoc ens imposa confiança perquè s'ha deixat contaminar — amb més agudesa encara — del mal que madra a l'esquerra, ço és: l'espanyolisme. La seva intervenció en el govern de l'estat ha sigut el seu major descrèdit patriòtic.

Així, doncs, que no se'n solliciti per a

col·laborar a una obra política determinada si no es demostra abans amb fets positius i convincents, que la finalitat d'ella no és altra que el fet de reconstruir la nostra nacionalitat sota el lema: Catalunya, Nació i Estat. No obrirem a cap hipòtesis ideològica malgrat s'avingui amb el nostre pensament i sentit polític. Totes les preferències partidistes les supedim a l'interès capdell de la pàtria, puix entenem que abans de les qüestions polítiques partidistes hi ha el problema de la llibertat.

Ara, si se'n demana per a realitzar l'esforç suprem per la llibertat tan dalturada, malaltosa, als catalans d'Amèrica, serem els primers en voler-hi contribuir, i la nostra força la portarem a març de qualsevol organització, fos blanca o fos roja en color polític.

CATALUNYA BEL·LIGERANT

Hi ha en la vida dels homes i dels pobles dos aspectes humans que, mirats sota un cert punt d'òbit, — podríem dir psicològic, — els fa semblar en aparença, dintre sa pròpia naturalesa, d'una fàsis totalment oposada a la que, en realitat, són i actuen per l'esperit innat que els informa, que és també, a l'ensem, son millor conseller que els guia en tots sos actes.

Ens trobem enfront de la tràgica lluita mundial que sega en els camps sagnants de tota l'Europa la flor de la joventut més florent i en tots els ordres de la vida. Ens trobem en presència d'aquesta tragèdia gegantesca, avui més gegantesca que mai ha estat en els quatre anys que té de durada, i encara avui trobem, homes i pobles que lluiten desoperadament dintre i a fora de casa llur, perquè no els despullin d'aquest hàbit tan... incolor i tan po: humà amb el qual s'anomenen neutrals...

Neutralitat! Què vol dir avui aquesta paraula enfront de la massacre de carn humana que està desolant l'Europa entera? És possible creure amb la sinceritat dels homes i dels pobles que pretenen amb tant fatuós orgull i vanitat — propis sols dels débils i impotents — fer creure al món la convicció de la seva neutralitat enfront de la terrible lluita? De cap manera.

Nosaltres, els catalans, tant els que viuen a la nostra Pàtria com els que sentim en l'exil d'aquestes terres americanes les ànimes renovadores de l'esperit nacional de Catalunya, no hi tenim fe, no podem creure de cap manera amb la neutralitat de cap dels homes ni de cap dels pobles que es titulen neutrals.

En la lluita universal en la qual s'hi juga avui en els camps d'Europa la sort per l'es-

devenir de totes les nacionalitats històriques, grans i xiques, potentes i débils, és cloure els ulls a la realitat pretendre vergonyosament amagar el verdader sentiment i criteri propis sota el rotapatge, ja massa transparent, de la neutralitat.

I és per això que ens hem decidit avui a escriure sobre aquest tema, pensant amb la tan bescantada i encara més maltractada — quasi podríem dir escarnida — neutralitat de l'estat espanyol.

Els partidaris de la neutralitat d'Espanya no volen comprendre que la seva neutralitat no té cap valor: moral ni material, i sols se diuen neutrals per una estranya superstició que els hi han fet engendrar dintre seu — com a bons espanyols — als d'aquí, els redactors de *La Gaceta de España*: als d'allí, els partidaris del pretendent carlí a la corona reial.

A nosaltres, els catalans, ens interessa ben po: el neutralisme espanyol i menys encara ens interessen els elements que el pre-conitzen, perquè massa sabem per experiència pròpia, que no són ells, si ara ni mai, qui portaran la nau al port de salvació.

Lo que ens interessa — i això és precisament lo que ens mor a escriure — que en els debats que es promouen arreu i en tots els ordres i diferents aspectes, tant aquí com a allà, tractant de la neutralitat espanyola, no es confongui mai aquesta amb la bel·ligerància que Catalunya hi té posada fa temps en la gran lluita per la llibertat dels pobles i dels homes.

Catalunya és bel·ligerant moral i materialment. La Catalunya històrica, la Catalunya d'ànima viril, noble i lleal, la Catalunya dels nostres amors, hi té un llo: d'honor a les trinxeres franceses en defensa de la llibertat

Aquesta publicació tracta d'assumpes referents a «aquella Roqueta mai oblidada», inserint noves pertanyents a la colònia menorquina de Buenos Aires, poesies, contes, etc. La dirigeix N'Antoni Cursach.

1286. ACCIÓ DEL CASAL CATALÀ.—Centre de Cultura. Institució d'Estudis.
[Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Florida, 150.—Imp. Francesc Benages, Parana, 761.—176 × 125 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I, 1919. - II, 1920; núm. 2-9 (set. 1919-juny 1920).

Portaveu de l'esmentat Centre.

1287. LA UNIÓN BALEAR.—Boletín oficial de la Sociedad Mutualista y de Cultura del mismo nombre. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Florida, 22 (alts).—176 × 100 mm.—16 pp.—Bilingüe.

Any II, 1920; núm. 5 (gener).

Demés de les notes pertanyents a la Societat de la qual és Portaveu, insereix treballs literaris. El català no és abundant.

1288. EL CORREU DE CATALUNYA.—Periòdic quinzenal. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Alsina, 1031.—345 × 250 mm.—8 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, \$ 1'20.—Il·lustrat.

Segona època.—Any II, 1920-21; núm. 77-83 (30 oct. 1920-30 gener 1921).

Aquesta important publicació insereix correspondències de Catalunya, i la col·laboració d'aquesta pot dir-se que és nodrida; però amb tot, aquesta època no va obtenir «la importància de la primera. Després d'uns quants números deixà de sortir», com ens fa saber En Leonart-Gimenez. La numeració segueix la continuació de la primera època. (Vegeu núm. 1278).

1289. BUTLLETÍ COMITÉ D'ACCIÓ CATALANA DE SUD AMÉRICA. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Cangallo, 828.

Any I, 1920; núm. 1 (maig).

Portaveu de l'esmentat Comitè. Publicació de curta durada.

EL CORREU DE CATALUNYA

PERIÒDIC QUINZENAL

ÈPOCA I - ANY II - NÚM. 79

BUENOS AIRES, 30 NOVEMBRE DE 1920

OFICINES: ALSINA 101

Patriotisme i eficàcia

En aquest número reproduïm un article, valent i patriòtic, del nostre amic En Joan Ventosa i Calvell, en motiu de la tràgica situació que comou tota Barcelona, bona part també de Catalunya.

Segons les nostres partícules notícies, l'encert de l'ex ministre d'Hisenda, produït a la nostra ciutat fonda l'impressió, i... per la manera enconada de l'organització, com per l'actitud franca de l'autor, que gaudeix de moltes simpaties dins totes les classes socials. Aduuc les més acomodades a les insalutacions de l'Estat.

Cal dir les veritats proclamades amb tant d'accent per En Ventosa i Calvell, l'impotència de les autoritats centrals s'observa desapercebadament a la passivitat de les corporacions populars, a fi de culpabilitat amb els altres; com si no fossin elles les úniques responsables del present fracàs. El gran diari "La Veu de Catalunya" deia ja al comentar l'assenyada article de l'ex ministre nacionalista:

"El mena a la situació intolerable d'una defensa, a la qual resta l'illustre Barcelona fa tanta anys, cal demanar, cal exigir-lo, als titulars del poder públic, als qui destinen contra la nostra voluntat, equivocada i repetitament i constantment, els atributs de la nostra sobirania.

Qualsevol altra intervenció, qualsevol altra actuació, seria, necessàriament, ineficaz. Tota la responsabilitat recae, íntegrament, damunt els qui retenen tots els atributs de la sobirania i el poder públic. Si aquesta sobirania, si aquest poder públic, no volen, no saben o no poden defensar efectiuament Barcelona, l'única alternativa possible és reconèixer íntegrament el seu fracàs i deixar que ens governem nosaltres.

Si nosaltres, els catalans, tinguéssim el poder, s'acceptarien, íntegrament, la responsabilitat. Mentre no el tinguem, el poder, rebutem tota responsabilitat en les actuacions d'altres i la rebutem, car, evidentment, en una perdua.

Nosaltres, els nacionalistes, amb plena consciència d'aquesta responsabilitat, el demanem, el poder a Catalunya. Volem governar-nos nosaltres mateixos. Volem regir, nosaltres, la nostra pròpia vida, segons les lleis de la nostra naturalesa. Volem l'autonomia.

Catalunya, restaurada en la seva sobirania, podria enfagar els seus conflictes socials. Tindria la consciència de la cura de la pròpia terra. I aniria, per damunt de tot, l'amor, aquesta amor a les coses pròpies que no podem sentir les oligarquies madrilenyes, aquestes oligarquies que sifren el màxim patriotisme europeu en la màxima restricció del concepte d'Espanya.

I el nosaltres ens governaríem nosaltres mateixos, el nosaltres assolíem la nostra autonomia, el nosaltres reconèixeríem oficialment el nostre personalitat, la nostra comunitat i el nostre exemple podríem de servir les altres terres d'Espanya. Però

si la democràcia centralista persisteix, si no ens governem ni ens deixem governar, la temptació que amb llur incapacitat notoria i llur indiferència suïcida congrien a casa nostra, emportarà a la fi totes les nocions i totes les convencions personals i partidistes per a conservar les quals ens neguem a còrrer el dret al govern propi."

Estem segurs de que els nostres compatriotes llegiran amb entusiasme les paraules del nostre il·lustre amic, que es mostra sempre tan oportú en l'expressió del seu pensament, amb el qual tenim la sort de coincidir des de fa molts anys.

"Constitueix una penhora de bona direcció per nosaltres per l'interès comú amb el país i el mot patriòtic de capdavantera com En Ventosa i Calvell, qui, al costat d'En Cambó i del nostre foguero l'actualitat i del nostre futur, ens fa fer més la via que el nostre poble ha de seguir i que vol seguir, segons resta pendent cada vegada que el nostre pot expressar lliurement el sentiment popular.

Demanem l'autonomia per posar pau a casa nostra, i ens la neguen i Accusen nosaltres, que en un temps en aquesta part no hi ha prou ensota en les coses del govern de Barcelona que al ser invitada a acceptar el nou alt càrrec civil, que no existia, promouent, certa part d'autonomia.

Are mateix, el nou Governador Civil, general Martínez Anido, que sembla no tenir les necessitats perentories de la nostra pertorbada capital, no primer que ha demanat del Govern es amplia autonomia per resoldre els conflictes socials. De manera que ja comencen a ser els moltes els que mostren amb els fets la necessitat d'obtenir autonomia, es a dir, deslligar-se dels ministres, de llur direcció, per governar Barcelona.

Nosaltres no volem altra cosa: la paraula autoritzada d'En Ventosa i Calvell defensa idèntica teoria.

Per això ens plau reproduir l'article de l'il·lustre amic nostre, qui defenes la bona causa de Catalunya i la manté amb valentia i claretat, a l'hor dret de les responsabilitats, que no han defugit mitjans els capdavanteres del nacionalisme català. Els nostres lectors llegiran amb plaer les manifestacions terminals d'En Ventosa i sabran entendre, tota l'importància que inclou una paraula tan autoritzada.

J. Torredell.

"Les nacionalistes, per petites que sien, no moren mal: humiliades e opriment, suporten l'edre al seu que s'ha impena i preparen la subterfuga, transmetent de generació en generació una delatada treta d'edre i rancúnia."

B. S. Bnet XV.

Deixeu-nos governar

Davant del terrorisme crònic, s'ha discutit sovint el tema de les responsabilitats. És natural que davant del cas tràgic de Barcelona, amb els 400 assassinats impenats, obra sistemàtica d'una organització que dona a les nostres lluites socials una crisi especialitzada característica, amb la repetició d'atemptats mil·litarment justificats, la sentença, la que no es troben els autors dels fets criminals, els culpables de que un tant vergonyós estat de coses perduri.

Hi ha un culpable primer que tothom assenyala: els organismes representatius del Poder públic. L'ur responsabilitat és evident, indiscutible. Si tenem per malatós primària protegir la vida dels ciutadans i la pública seguretat, les quatre centes víctimes proclamades, amb dolorosa, inevitable eloquència, llur fallida.

Si no es troben els autors i no es castiga els culpables, cau davant del Poder, que té a les seves mans la policia i l'administració de justícia, la primera i més visible responsabilitat. Però no s'hi ha provat amb això. La gent veu, en un mal tan greu, altres responsabilitats. La desorganització pública davant la manca de resolució, davant la perdua de l'esperança, assenyala, sobretot, en els moments en que el mal s'agudifica, altres culpables. I uns parlen de la covardia social o de la indiferència de l'opinió. Altres confonen en un sistema comú tots els elements polítics. Simultàniament, alguns acusen les nostres corporacions populars: Mancomunitat, Diputació, Ajuntament i llurs presidents, acusant que adquiren una actitud d'inhibició davant de tan greu problema.

Parlem-ne, d'ací, perquè val la pena que no es desorienti l'opinió pública en cercar les responsabilitats de la situació d'indefensió en que es troba Barcelona.

Jo sostinc serenament, amb un criteri ben objectiu, que la responsabilitat única del poder públic, i que és injust cercar "l'armador" que li ajudin a portar tan feixuga carrega.

"Opinió pública" Què es vol que faci? Diferents vegades s'han fet manifestacions més o menys importants; s'han format telegrafes de protesta; s'han reunit les corporacions; han omplert llurs pàgines, els diaris, articles en tots els tons, des de la lamentació a la solemnia i que "Tot això és absolutament estèril, tan inútil com els gemecs d'un malalt. Els terroristes ja ho saben que l'opinió pública en contra de llur sistema criminal, no són democràtics i naturalment no els preocupen ni la premsa, ni els mitjans, ni les manifestacions d'opinió d'una societat que es proposen destruir."

Ni les mateixes censure contra la manca de valor cívic de jersats i institucions em semblen totalment justificades d'ací. Doncs bé, ja que el problema és per a formular-les hem de veure si els funcionaris que al deure social gene-

ral hi ostrem el deure professional, si els mateixos presidents de Consell que han de sentir més fortament que altres el sentiment de diàmet del poder públic, no han donat les oportunitats de feblesa moral i de covardia. Hauríem d'examinar la situació en que s'han produït les claudicacions de jersats i de desmònica, amb precedents innumerable d'impenitat, en una atmosfera d'indefensió que tolera, en l'acte mateix del judici, la coacció escandalosa. ¿No és excusable que el ciutadà andalús, que veu, com claudiquen els més obligats en el compliment de llur deure, que veu com se repeten al crim i s'exerceix insosteniblement l'empena, que sofreix la coacció en el mateix acte en que exerceta la seva funció, no se senti portat a l'heroisme? Però no és el més propi justificar-lo; és el que molts de que si aquest és culpable, la seva culpabilitat no atenua, sinó que agreuja la del poder públic que no ha volgut o no ha sabut o no ha pogut donar-li ni un exemple de fortitud moral a imitar ni la garantia d'una protecció efectiva contra la coacció i la violència.

En dir el poder públic s'acosta, per actuar amb eficàcia, la col·laboració dels ciutadans. És cert però també ho és que el poder públic ha tirat, a Catalunya, molta més cooperació dels ciutadans de la que ha meregut amb els seus actes. No em referiré a l'apoyo moral que una senyora solemne o una corporacions oficials han brindat moltes vegades platònicament, indefensament, en telegrames al Govern o en visites a la primera autoritat militar o civil de la "provincia". No, em referiré a la col·laboració efectiva, al concurs efectiu amb que alguns ciutadans de Barcelona, sense ni possibilitat remota de recompensa ni de glòria, desafiant un perill cert, per amor a la ciutat i a la justícia han tractat d'ajudar les autoritats, sagitant les insuperables deficiències de llur societat, en l'obra de defensa de la vida dels ciutadans contra l'acció criminal organitzada de les bandes terroristes. No em semblaria discret precisar més; però, els que han exercit o exerciran a Barcelona autoritats, saben que el cas s'ha produït en la nostra ciutat com no s'ha produït en cap altra ciutat d'Espanya. Doncs bé: aquesta ciutadana benemerita han hagut de veure com llurs esforços i sacrificis eren esterilitzats per les incoherències d'una política contradictòria, i fins en atorgar-los com la mateixa autoritat delegada, desentant es en ella, indicant-los com a promotors de determinades mesures governatives, la pròpia responsabilitat i el propi partit.

Ens partits polítics i els parlamentaris han promouert campanyes a les Cortes; han exposat el mal, han reclamat el remedi, han acusat els governs que successivament han donat prova de la mateixa

Nim. 1288.

1290. L'ALMOINA.

D'aquesta publicació d'«Información pollensina balear y catalana» no hem vist cap número d'abans de 1926 *. Insereix notícies de Catalunya i Mallorca, així com dels residents a l'Argentina, i també publica treballs literaris.

1291. CÍRCULO VALENCIANO.—Boletín Oficial. Aparece mensualmente.

Red. i Adm.: Cochabamba, 563.—Imp. A. Contreras.—250 × 180 mm.—16 pp. de text i 16 d'anuncis.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Anys I-II, 1922-1923 (1.ª agost 1922-8 juny 1923).

Aquest Butlletí era dirigit per En Constantí Barroso. Demés de les notes referents al «Círculo» del qual era portaveu, publicava treballs literaris. Veiem com a principals col·laboradors En Joaquim D. Mosquera i En Daniel Giménez Dantàs.

B U R R I A N A

1292. LA ROSA FRESCA.—Semnario bilingüe que verá la luz todos los domingos.
[Capçalera tipogràfica].

Imp. V. Bayo (Castelló).—4 pp.
1902; núm. 1 (21 juny).

Publicació literària, socialista i de notes locals; la dirigia En Pere Sala i el redactor en cap era En Ramon Masip, ambdós forners d'ofici. Van sortir pocs números.

1293. LA ROSA FRESCA.—Semnario bilingüe que verá la luz todos los domingos.
[Capçalera tipogràfica].

Imp. V. Bayo (Castelló).
Segona època.—1903 (agost).

Publicació de molt curta durada. Segueix el mateix ideari i continua numeració de la primera època (Vegeu núm. 1292).

---

* Any VI, 1926; núm. 60-71 (gener-dbre.) Adm. Umberto, 3002, 1.ª—Imp. Arias.—342 × 250 mm.—12 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, \$ 1 m/n.—Il·lustrat.—Bilingüe.

1294. LA ROSA FRESCA.—Semanario satírico para la gente joven. [Capçalera mixta].
 Imp. Antoni Monreal.—Bilingüe.
 Tercera època.—1904; núm. 10-15 (26 juny-31 juliol).
 Seguia el mateix ideari i continua la numeració de les dues èpoques anteriors.
 (Números 1292 i 1293).

C A B A N A S

1295. LA NACIÓ CATALANA.
 Segons En Torroella *, el 20 d'agost de 1910 va sortir el primer i únic número, d'aquest periòdic, velogrfiat, el qual havia començat a publicar-se a Girona en agost de 1908.

C A D A Q U È S

1296. SOL IXENT.—Periòdic de casa. [Capçalera il·lustrada].
 Imp. J. Vila, Santa Llúcia, 7 (Figueres).—275 × 182 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: A Cadaqués, un any, ptes. 3'50. Fora, un any, ptes. 5. Estranger, un any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 0'15.—Il·lustrat.
 Any I, 1923; núm. 6 (5 set.)-III, 1925; núm. 51 (1.º agost).
 Publicació quinzenal, defensora «de les llibertats individuals i col·lectives de la nostra terra, portant als seus fills, escampats per tot el món, noves i dades d'aquesta Vila per tots estimada i enyorada». La dirigia N'Antoni Julià. Publicà números extraordinaris.

C A L A F E L L

1297. DIARI DE VILAMAR.—Vilamar de Calafell (República d'Infants). (Institució de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona). [Any II] Vilamar.—Ajuntament de Barcelona. Comissió de Cultura. [Capçalera tipogràfica].

* *La premsa catalana a Girona.* (Lletres, Girona, 1919).

Imp. Suc. d'Henrich i C.^a (Barcelona). [Any II] *Arts Gràfiques, S. A.*—232 × 165 mm.—
4 pp. a 2 col. [Any II] 8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.
Any I, 1922; núm. 1-14 (29 agost-14 set.) - II, 1923; núms. 1 i 2 (10 i 20 agost).

Interessant noticiari de la vida estiuenca de la Colònia, el qual publicava també treballs dels infants estiuejants, i articles literaris d'algun dels qui la visitaven.

CALDES
DE MONTBUI

1298.

EL CALDENSE.

Amb tot i haver treballat en l'arxiu municipal de Caldes de Montbui d'on treguérem les notes dels periòdics que segueixen, no veierem cap exemplar de la publicació bilingüe d'aquest títol, sortida en 1890.

Any I
Cadaqués 5 Setembre 1923
Núm. 6

ENRIQUE PLANES

<p style="font-size: x-small; margin: 0;">Prems de subscripció a l'any</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Subscriptors protectors dos de 6 pessetes.</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Id. corrents del poble 250 .</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Id. id. a de fora. 300 .</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Id. de l'extranger. 600 .</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Núm. solt a Cadaqués 125 cèntims.</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Id. id. a fora. 250 .</p>	<p style="margin: 0;">PERIODIC DE CASA</p>	<p style="font-size: x-small; margin: 0;">Cada u es responsable de l'ura escrita.</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Direcció:</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Anton Julià.— Cadaqués.</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Administració:</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Bernat Ferrer.— Cadaqués.</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Correspondència:</p> <p style="font-size: x-small; margin: 0;">Josep Ferrer.— Cadaqués.</p>
---	--	--

CADAQUÉS
Noves construccions en el carrer del Llener, el Barri de moda.

Núm. 1296.

1299.

REVISTA CALDERINA.—Sortirà lo 15 y 30 de cada mes. [Des del núm. 2] Publicació quinzenal. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 2] Capçalera mixta, amb l'escut de la població. [Des del núm. 5] Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 28.—Imp. Vda. D. Casanovas (Barcelona). [Des del núm. 5] Garrell (Granollers).—305 × 205 mm. [Des del núm. 2] 362 × 255 mm. [Des del núm. 5] 335 × 225 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 3 col.

Any I, 1908. - II, 1909; núm. 1-11 (15 nov. 1908-30 abril 1909).

En l'article «La primera paraula» llegim que «venim a fer nacionalisme», i en «Nostre Programa» declara que «no solzament serem uns fidels seguidors de la Política Nacionalista, si no que serem uns veraders aymants de la Llivertat y Justicia». També ens diu que aquesta publicació és el «Porta veu de l'Avenç Nacionalista». Publicava suplement.

1300. EL LLEÓ DE CALDES.—Publicació mensual. [Des del núm. 3, el títol solament]. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 34 i 36.—Imp. Garrell (Granollers).—332 × 225 mm.—4 pp., la primera a r. s., les altres tres, a 2 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 3 col.

Any I, 1912. - II, 1913; núm. 1-16 (10 oct. 1912-11 oct. 1913).

En l'article «Servidor de vostés» llegim que «anirà cridant les conciències dels calderins, donarà tots els entusiasmes, tots els amors, pel bon nom de Caldas, treballarà amb fé i constància pera la seva transformació... Tant en la qüestió religiosa com en els furs privats de les persones, no'ns hi inmiscuirem ni directa ni indirectament...» També ens diu que ve «a la lluita enarborant nostra bandera en la que hi portem escrites les paraules: llibertat i democràcia». En Jaume Ventura era el director.

1301. LA VERDAD.—Publicación mensual. Hoja de Propaganda Republicana Federal. [Des del núm. 4 es titula] Verdad.—Publicación Republicana Federal. [Capçalera mixta. Dibuix alegòric amb el lema: «Libertad, Igualdad, Fraternidad»].

Red. i Adm. Plaça de la Constitució, 15.—Imp. J. Sallent (Sabadell).—173 × 130 mm. [Des del núm. 4] 215 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 4] Ptes. 0'10.—Bilingüe.

1913; núm. 1-7 (8 març-16 agost).

La Redacció ens fa saber que no té altre propòsit que «fomentar y propagar los ideales republicanos que nos legó nuestro insigne maestro Francisco Pi y Margall». La col·laboració catalana és molt nodrida. Era director En Jaume Riera Salvans.

1302. LA VEU DE CALDES.—Surt cada mes. [Capçalera il·lustrada. Dibuix, d'En Joaquim Mir].

Adm.: Forn, 3.—Imp. Joseph (Granollers). [Des del núm. 4] Imp. Casanovas, Ronda Sant Pau, 67 (Barcelona).—229 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'50.—Il·lustrat.

Any I, 1920. - III, 1922; núm. 1-23 (set. 1920-abril 1922).

Portaveu de les Joventuts Nacionalistes de la comarca, ens diu que procurarà «donar a llum tot lo que amb nostra vila es relacioni, ja sigui Història, costums, tradicions, etc... Les necessitats agrícoles i la difusió d'aquest art trovaran en nosaltres uns fermes defensors, convensuts, que per are, els productes de la terra, constitueixen una de les fonts de riquesa de Caldes». També declara que lluitarà «per la prosperitat d'aquesta Vila, fent-la ocupar el lloc que de dret li pertoca». També s'ocupava d'esport i publicava magnífics números extraordinaris.

1303. MONTBUY.—Periòdic democràtic. [Capçalera mixta].

Adm.: Major, 118.—Imp. *La Gràfica*, Provença, 244 (Barcelona). [Des del núm. 2] Casanovas, Ronda de Sant Pau (Barcelona).—295 x 205 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del núm. 2] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Bilingüe.—Mensual.
1925; núm. 1-5 (juliol-nov.)

El títol expressa el to polític d'aquesta publicació; en l'article de salutació als llegidors ens fa saber no està afiliat a cap partit però «simpatiza amb l'ideal federalista... En quant a la vida local, farà política patriòtica, d'atracció i de protecció. Es constituirà en defensor dels seus interessos locals i materials, sense obeir a conveniències personals ni a mòvils interessats.» El director era En Pere Canals.

Núm. 1302.

CALELLA

1304. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE CALELLA. [Capçalera il·lustrada].

Publicació sortida en 1909. Es la Fulla editada per En Carreras, de Girona. Vegeu referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

1305. SARDANÍSTIQUES.—Fulla mesal de la «Joventut Sardanística», de Calella.

No hem vist cap exemplar anterior al núm. 32 * (1.ª març 1927; any IV) però podem dir que amb data del 10 de febrer de 1924, va publicar-se una fulla de propaganda referent a la dita Societat, on s'esmentava la sortida «d'un butlletí mesal o fulla sardanística».

CALONGE **

1306. LO TRAPACER CALONGÍ.—Periodich d'idees abstractes, cosmopolites, ignees y cónicas. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cloaca del Pomer. Cantonade á l'horta d'en Buscas. Sótano.—219 × 171 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Anys I i II, 1909-1910; núms. 1 i 2 (23 febrer 1909-8 febrer 1910).

Publicació humorística, carnavalesca.

1307. MAR Y MONTANYA.—Revista quinzenal independent. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: J. Sardó, Major, 1.—Imp. Jovés i Gispert (La Bisbal).—190 × 123 mm.—12 pp.—

Suscripció: Calonge, un any, ptes. 3'75. Semestre, ptes. 2. Fora, un any, ptes. 4'50.

Any I, 1919; núm. 1 (1 nov.)

En l'article dedicat «A sos llegidors» diu la Redacció: «No venim a predicar els exclusivismes de una política determinada... som enamorats fervents de Calonge... volem que la nostra petita pàtria nadiua avanci més cada jorn pel camí del progrés... Som empurdanesos i per lo mateix treballarem amb veritable entusiasme pel progrés d'aquesta comarca, orgull de Catalunya». A part d'articles referents a la comarca s'hi veuen treballs literaris i una nodrida Secció de noves. La dirigia En Lluís G. Bover.

1308. FULLA DOMINICAL DE SANT ANTONI DE CALONGE. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a repartir-se en 1923; és la publicada per *La Editorial Gerundense*. Vegeu referent a aquesta classe de publicacions, ço que hem dit en e número 58. De tant en tant adjunta a la dita Fulla, unes «Fulles addicionals» impreses en diversos llocs (C. Barnés i Llorens Castelló, de Palamós, i Vilallonga, de Cassà de la Selva) amb articles sobre qüestions religioses.

* Capçalera tipogràfica.—Red. i Adm., carrer de l'Església, 109.—Imp. Valls & Comp.—270 × 136 mm.—4 pp. a 2 col.

** Les publicacions que ens han estat facilitades per Ll. Barceló Bou, de Palamós, ens han permès fer més completa la nostra informació.

CAMARASA

1309. L'ATREVIT.—Periòdic d'informació comarcal. Surt el 15 de cada mes. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Sauret (Balaguer).—247 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1923; núm. 1-2 (15 agost-15 set.)

En l'article «Atreviment» llegim que «un grup de joves» vol «estampar els seus pensaments en lletra de motllo, formant de tot una garba... que sigui el portaveu i defensor dels interessos morals i materials d'aquesta comarca i especialment de la vila de Camarasa».

CAMPRODON

1310. LA COSTINYOLA.—Periòdic defensor de los intereses de Camprodón y su Comarca. Saldrá dos veces al mes. [Des del núm. 29] Periòdic il·lustrado defensor de los intereses de Camprodón y su comarca. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 29]

Capçalera mixta. Dibuix, de N. Font].

Red. i Adm.: Valencia, 1, 1.er—Imp. de Joan Bonet, Major, 3 (Olot).—345 × 217 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Camprodón, un mes, ptes. 0'30. Fora, trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1892; núm. 10-13 (30 oct.-18 dbre.)—II, 1893; núm. 15-35 (15 gener-24 dbre.)

No tenia dia fixo per a sortir i n'hem vist números del 1.er de mes i de l'últim. Donava a conèixer notes històriques dels principals edificis, articles d'administració

MAR i MONTANYA

REVISTA QUINZENAL INDEPENDENT

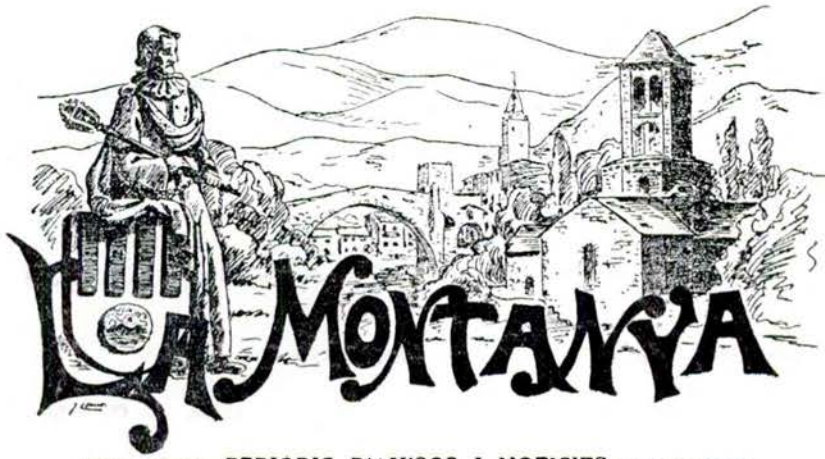
Any I. :: Calonge, 1 de Novembre de 1919 :: Núm. 1.

Preus de subscripció: Calonge, mig any, 2'00 ptes. " un any, 3'75 " Fora, un any, 4'50 "	Redacció i Administració: Llibreria de J. Sardó Carrer Major, número 1 CALONGE (Girona)	La Redacció no's fa responsable dels articles firmats si bé moltes vegades col·labora amb ells.
---	--	---

"Mar i Montanya" a sos llegidors

Fa molt temps que la vila de Calonge ve distingint-se com una de les viles empordaneses més amigues de la cultura i del progrés: ací es molt comú veure els joves com després de finida la tasca diària prenen amb amor un llibre i es deleccien llarga estona amb la lectura; ací hi tenim un Casino ont d'un temps a n'aquesta part s'hi donen conferències i converses que es veuen concorregudíssimes; ací hi ha aquella llibertat empordanesa tan bellament cantada pel gran Maragall; ací com a fills que som de aquella dolça Grècia que'ns envià els seus fills, missatgers de la civilització antiga, aimem les sublimitats delitoses del art (prova palesa de això la tenim en les reformes que per a l'embelliment de Calonge te projectades el nostre magnífic Ajuntament); ací hi ha una indústria que encara que ha passat un període de crisi, torna a renaixer plena de vida; ací hi ha un progrés agrícola remarcable; ací tenim una Natura esplèndida amb tots els encisos del mar i la muntanya, a l'ensems que gaudim de condicions climatològiques immillorables..... Malgrat això romanem aïllats de la resta de l'Empordà. No s'es publicat fins ara ni una petita revista que recullis les idealitats nostres, els nostres anhels de cultura... que expandis arreu de l'Empordà aquest doble desig de cultura i democràcia que antia en els cors calongins. Nosaltres venim a satisfer aquesta necessitat de temps sentida. No venim a predicar els exclusivismes de

Núm. 1307.

PERIODIC D'AVISOS I NOTÍCIES
DEFENSOR DE CAMPRON I SA COMARCA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

CARRER DE VALÈNCIA NÚM. 15

Anuncis, escoles i comunicats a preus convencionals.
No's tornen els originals.
Dels articles firmats no són responsables llurs autors.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Espanya	1'50 ptes. trimestr
Un any	6'00 » »
Extrànger	9'00 » »
Nombre solt.	0'15 cèntims

ANY VII.

CAMPRON 14 DE NOVEMBRE DE 1920

NUM. 165.

Actualitat

Repugnen a tota consciència honrada els procediments de selvatgeisme adoptats per gent que's titula sindicalista, atropellant y assefnant a qui no obeeix a llurs propòsits de domini, intentant orientar la qüestió social envers els mes odiosos viarany ab la implantació d'un mes despotich absolutisme com jamay s'es pressenciat ne la historia de la humanitat.

Es de tal magnitud lo que ve succehint, y son en tal número las víctimas, es tan pavorosa la situació en algunes grans poblacions, especialment en la capital catalana, que no es possible contemplar sense la mes profunda indignació aqueix odios sistematich procedir, jamay inspirat per ideals de millorament, tota vega-

da que no condueixen a altre finalitat que a una perturbació social destructura de totas las energies, de tots els entusiasmes, de tots els sacrificis que alentan un possitiu progrés en las arts, en el comerç y en las industrias a tanta altura colocadas en aquets temps en que la técnica industrial ha portat verdaderas revolucions científicas de colossal profit a les activitats humanes.

No es possible, de cap manera, que prosperin els criminosos procediments de agents miserables, de sers degenerats, a sou tal vegada de extrangers interessats en la ruina de la nostre producció, may la nostra suferida y honrada classe proletaria es estat disposada a tolerar las imposicions d'un despotich absolutisme, y es per aixó que tenim la esperança d'una ferma y potent reacció que

inutilisará els intents stucidas dels qui may han tingut els ideals de treball y de progrés per assolir el positiu benestar social.

Altrament, de continuar la actual situació, de no contenirse aqueix moviment de anarquia y dissolució, vindria a passos de gegant la desaparició de nostres florents industries, la miseria ensenyorintse de la terra pátria, la trista y forsada emigració, que son sens dupte els únichs ideals que mouen als propulsors conscients del terror y del assassinat.

X.

Núm. 1313.

municipal, treballs literaris, etc. Publicava fulletó. El dirigia En Sever Barnadas i Rodà.

1311. LA FONT-NOVA.—Periódico ilustrado defensor de los intereses de Camprodon y del distrito. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Valencia, 37.—Imp. de P. Aubert, Valencia, 37.—369 × 254 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.—Setmanal.

Any II, 1905; núm. 37 (7 maig).

Tracta d'afers de la localitat. S'hi veuen treballs literaris i publica fulletó.

1312. FULLA DOMINICAL DE CAMPRODON. [Capçalera i il·lustrada].

Segons Mn. Joan Tusell, el 1.^r de gener de 1908, va començar a repartir-se en l'església parroquial de Camprodon, la fulla editada per la Casa Anglada, de Vic, fins l'últim diumenge de desembre de 1913, i el 1.^r diumenge de 1914 fou repartida la pertanyent al Bisbat de Girona, editada per la Casa Carreras. Referent a aquest gènere de publicacions, vegeu el núm. 58.

1313. LA MONTANYA.—Periòdic d'avisos y noticies. Defensor de Camprodon y sa comarca. [Des de l'any VII] Periòdic d'avisos i noticies. Defensor de Camprodon i sa comarca. [Any IX] Periòdic Quinzenal. Portaveu de la vall de Camprodon. [Capçalera i il·lustrada. [Any IX] Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Valencia, 15.—Imp. de Joan Roger.—317 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 5. Trimestre, ptes. 1'50. Estranger, ptes. 9. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any VII] Espanya, un any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any V, 1918; núm. 111-118 (26 maig-25 agost). - VII, 1920; núm. 165-167 (14 nov.-25 dbre.) - IX, 1922; núm. 199 (27 agost).

Va començar a publicar-se al 1914. Demés de les notes comarcals, insereix treballs literaris. Defensava el catalanisme.

1314. EL MUNTANYENC.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació quinzenal, d'abans del 4 agost 1929 (any VI *), però va començar a publicar-se al 1924. Insereix dades de la localitat i notes comarcals.

---

* Capçalera il·lustrada.—Imp. Anglada, València, 15.—257 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 6. Trimestre, ptes. 1'50. Estranger, un any, ptes. 9. Núm. solt, ptes. 0'15.

CANET DE MAR*

1315. BANDERA VELLA.—Setmanari Popular. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Establiment de venda de periòdics de Josep Bertran.—Imp. *Luz*, Plaça Igualtat, 3.—268 × 165 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: A Canet, trimestre, ptes. 1. Als demés pobles, trimestre, ptes. 1'50.

Any I, 1903; número 1 (7 nov.)

Publicació de curta durada, quatre o cinc números, dirigida per Claudi Omar i Barrera i fou l'organ del Partit Monàrquic Conservador de Canet. En l'article de presentació ens fa saber que farà «campanya de moralitat y de justícia».

1316. FULLA DOMINICAL DE CANET DE MAR. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a repartir-se en 1906. Es de les editades per l'*Associació d'Eclesiàstics, de Barcelona*. Vegeu referent a aquesta classe de publicacions el núm. 58.

ANY II
8 DE FEBRER DE 1903
Núm. 36

VIDA
LLEVANTINA

SETMANARI POPULAR

D' ACCIÓ SOCIAL, DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA DE LLEVANT

LA CAMBRA AGRÍCOLA DE LA COMARCA

Ab veritable plaer, llegirem en lo nombre passat del setmanari, que se gestionaba la formació d' una Cambra agrícola, que apartada de tota política, fos únicament defensora dels interessos de l' agricultura de la comarca, aixís com impulsora del avenç de la mateixa.

Es aquesta una idea, tan lloable, tan útil y tan necessaria, que qualsevol que sigui qui l'organisi mereixerà bé de la patria.

Habem dit útil y necessaria, perquè encare que 'ls nostres agricultors, no son dels mes enderretits en el ram que tractan, es inductible que les circumstancies de clima y de lloc, tan a la vora dels mercats francesos y dels grans centres Barcelona, Girona y Figueras, permeten l' explotació de nostres especials productes agrícolcs, en forma tal que siguin la riquesa del país.

La Cambra Agrícola, a les ventajcs que per la llei podria proporcionar a 'la part económica del cultiu, facilitant baratura y millorament en els productes agrícolcs, seria també un centre d' ensenyansa pels nostres pagesos, ahont podrien apendrer a sindicarse y en general a conèixer tots els avensos en la forma y manera de portar les explotacions de la terra y dels fruits.

Avant l' idea y per ella oferim nostre humil apoyo, pro per humil no menys entuïasta.

ra, que al tirar per terra aquell Reglament, n'ha confeccionat y autorisat un altre qu' n bona part s' adapta al sà criteri de la Lley de Sindicats y a les aspiracions dels agricultors.

Te'l nou Reglament els seus punts vulnerables, però en general és acceptable. Que se'n sapiguem aprofitar els agricultors y se l' llenin tota a constituir Sindicats, perquè ells seran ferma base del benestar y prosperitat que desitjen.

Heu-saquí el Reglament en qüestió:

«Artículo 1.º Presentados que sean al Gobierno de provincia para la constitución de Sindicato agrícola la instancia y los anejos y documentos que requiere el art. 2.º de la ley de 28 de Enero de 1906, serán al día siguiente comunicados al ministro de Fomento para que éste, dentro de los veinte días subsiguientes, lo remita al de Hacienda, expresando las conclusiones de su examen:

1.º Sobre si es ó no, y si debe ó no ser tenido como verdadero Sindicato agrícola, según su formación y sus fines, dentro de la citada ley el que pretende ser inscrito en el Registro especial; y

2.º Sobre aplicación, caso afirmativo, de las exenciones, devoluciones, preferencias y demás auxilios por la misma ley señalados al Sindicato que se intenta registrar.

Art. 2.º Cuando el ministro de Hacienda acepte la calificación de Sindicato agrícola para el consiguiente goce de las aludidas exenciones, devoluciones, preferencias ó auxilios, á tenor de la ley, sin más trámites lo comunicará al gobernador y al delegado de Hacienda, para la inscripción en el Registro especial y para los demás efectos legales.

Art. 3.º Cuando las conclusiones del ministerio de Fomento y las de Hacienda estén conformes en denegar la inscripción en el Registro y el goce de las exenciones y ventajcs reservadas por la ley á los verdaderos Sindicatos agrícolas, el segundo de dichos ministerios dictará y comunicará su resolución, contra la cual no

El Reglament de Sindicats

Per fi ha sortit a la «Gaceta» del dia 17 de Jener el desitjat Reglament de Sindicats Agrícolcs.

Se coneix que les protestes formulades pels agricultors contra 'l desitjat Reglament del senyor Osma, han influït en l'anim del Sr. Mau-

Núm. 1317.

* Fem públic el nostre agraïment a la que fou Directora de la Biblioteca Popular, senyoreta Mercè Farnés, per les notes bibliogràfiques que ens donà referent a les publicacions de Canet.

1317. VIDA LLEVANTINA.—Setmanari popular d'acció social, defensor dels interessos de la comarca de Llevant. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: A tots els pobles de la comarca. La general a la Riera de Buscarons, Canet de Mar, 6.—Imp. de H. Abadal, Riera, 48. (Mataró). [Des del núm. 93] Tip. *Llevant Gràfic*.—267 × 168 mm. [Des del núm. 40] 390 × 250 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 40] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: A la Península, trimestre, ptes. 1. A fora, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0*10.

Any I-VII, 1907-1913; núm. 3-257 (28 juny 1907-1 febrer 1913).

El Director En Narcís Duran i Desonvila, va procurar fer un setmanari que tractés no solament de les qüestions comarcals, sinó també de les socials. Defensava la política conservadora i va ésser continuació d'una publicació barcelonina, que tractava més que res, de la Costa de Llevant. (Vegeu el núm. 649) *.

1318. LA COSTA DE LLEVANT.—Setmanari il·lustrat catalanista. [Des de 1918] Setmanari Degà Catalanista. [Capçalera mixta].

Direc.: Canet de Mar. Adm.: Imp. Horta. (Mataró). Red., a tots els pobles de la comarca.—Imp. L. Rossell, Suc. de F. Horta, Argentona, 29. (Mataró). [Des de 1918] Tip. H. Abadal. (Mataró).—267 × 167 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 2. Estranger, trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0*20.

Any XVII, 1910; núm. 1-46 (1 gener-12 nov.) - XXV, 1918; núm. 29-44 (4 agost-17 nov.)

Aquest setmanari va començar a sortir a Sant Pol de Mar al 14 de gener de 1894, i en publicar-se a Canet el 10 d'octubre de 1908 va continuar la numeració anyal correlativa seguint com sempre amb numeració nova el començament de

* Hem d'esmentar que en l'Arxiu Municipal de Mataró hi hem vist els números 46-81 (18 abril-19 desembre 1908) signats pel director Vicenç Garcia Pardo, ço que vol dir que aleshores aquesta publicació estava domiciliada en dit lloc.

ANY XVII. 1 de JUNY de 1910. Núm. 1.

LA COSTA DE LLEVANT

Periòdic defensor dels interessos de la comarca en general
y de cada un dels seus pobles en particular.

Se publica en tots y en cada un dels pobles següents: Badalona, Manget, Tiana, Masnou, Alella, Teys, Premià de Mar, Premià de Dalt, Vilassar de Mar, Vilassar de Dalt, Mataró, Argentona, Cabrera, Cabrils, Sant Andreu de Llavaneros, Sant Vicenç de Llavaneros, Caldesa, Arenys de Mar, Arenys de Munt, Vilapuertusa, Canet de Mar, Sant Iscle de Vallalta, Sant Pol de Mar, Sant Celoni de Vallalta, Calella, Pineta, Santa Susanna, Malgrat, Palafrú, Blanes, Lloret de Mar, Tossa, Torredà.

No hi ha cap poble preferit. Lo periòdic es de la comarca y per això s'anomena LA COSTA DE LLEVANT.—Pels efectes de la Lley s'ha de fixar la Direcció en un poble y aquesta es a Canet de Mar, abans s'hi dirigirà tota la correspondència.—Administració: Mataró Imprempta Horta.—Reducció en tots los pobles.

Preus de suscripció:

Trimestre: Espanya 2 pessetas; Extranger, 4 pessetas.
Número solt: 20 cèntims. Números atrossats, 25 cèntims.

Extrasos:

Demanda la tarifa. Per mes de tres mesos grans rebuixos. Francha del umbrer Ale suscripció: preus convencionals. Comunicals a 25 cèntims la fulla de columna; gratis, tots los que a judici de la Direcció stan d'interés públic.—Tots los puges rigorosament a la bestreta.

Quinis de suscripció:

Barcelona: Khacno «El Sol», anexas respectivament, davant dels carrers de Sant Pau, del Canalet y Canalet.—Badalona: Josep Canals, carrer de Mar, 14, baixos.—Masnou: Manuel Roselló, carrer de Premià de Mar.—Alella: «El Pílasser de Mar»: Joan Escrivà.—Sant Genís de Vilassar: Marcé Camps, Font de la Trua, 5, Sastreia.—Mataró y Argentona: «Cerc de Argentona», 29, Imprempta.—Sant Vicenç de Llavaneros: J. Miras.—Caldes: Joan Sant, carrer.—Arenys de Mar: D. Pere Barroja y Capa, carrer Rial, 12.—Arenys de Munt: «Catala de Mar»: Josep Borrás.—Sant Pol de Mar: Benet Marroviell.—Calella: Enric Coll.—Pineta: Josep Coll.—Malgrat: Antoni Prat, carrer de Mar.—Blanes: Josep Rius, Mercaders, 5.—Lloret de Mar: Josep Crispià.—Tossa: Vicenç Duran.—Torredà: Pau Adria.—Santa Coloma de Queralt: Josep Coll, carrer.

Los suscripcions y quadras directament ab l'administració del poble ab on s'ha de enviar

REPARTIDOR DE LA SETMANA

Duesaig, St. Sordà y St. Martí d'Abel.—Duesaig, St. Daniel dia, Sant Genís vora sq. y Pasadís, y sq.—Duesaig, St. Lluís borbó y c.—Duesaig, St. Lluís borbó pass. y sq.—Duesaig, St. Lluís borbó dels Sants Reys Caspar, Mateu y Balasar.—Duesaig, St. Ramon de Peçadors et.—Duesaig, St. Trobat dia y Eudària

Núm. 1318.

cada any. Publicava correspondència de tots els pobles de la Costa de Llevant i era un «periòdich defensor dels interessos de la comarca en general y de cada un dels seus pobles en particular». El dirigia En Marian Serra i Font*.

1319. LA BRANCA.—Mundial anunci de quatre Fullas. [Núm. 5] Fulla mundial. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Valls y Comp. (Calella).—
265 × 170 mm. [El núm. 5] 279 × 176
mm.—4 pp. a 2 col. [El núm. 5] Una
fulla a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1912-13; núm. 3-5 (23 nov.
1912-11 gener 1913).

Fulla catalanista dirigida per
En Josep Fors i J. Avellanet.
No tenia sortida fixa; declara
que ve a «lluitar per a redimir
la moral pública i purificar lo
sufragi».

ANY XVII 1 DE JANEU DE 1910 NÚM. 1

¡Disset Anys!

Quedam ben complete y acabats, los setze anys d'existencia de La Costa de Llevant: comensam avuy, y vulga Deu que l'oguém acabar, lo disseté any de vida periodística. ¡Si n'han passat de coses durant aquestos anys, dintre l'camp catalanista! No hi ha mancat res, barrejant los dias tristos ab los riures, las desilusions ab las esperanzas, los desenganys ab las puras satisfaccions; hem vist a la nostra causa; lluyt, molt lluyt del seu triomf, y en certa moment en camí del seu assoliment: pujadas y baixadas, viarays catres, cel blau, nuvoladas negrescas que han enfosquit l'horizont de la vida política. Y en mij de mil escultes, sufrits las inclinencias del temps, la neu, la nostra modestissima nau fràgil, ha fet via estlla, y de l'any al altre, hem arribat avuy, inaugurant la nova tancada del any nou, que per La Costa de Llevant será any vell en la seva constant y may interrompuda campanya Pro Patria.

Disset anys en poca cosa en la vida de una colectividat, però es molt en la vida periodística, sobre tot per quina no son periodístas d'ofici, sinó voluntariament y ben desinteressadament per servir al seu modestos aferronats, simples soldats del exèrcit que batalla per la cause catalana. Poch pensavem vuyt lo disset anys que la portem a sobre quans

en un esclat d'entusiasme fundàrem el periòdich; poch pensavem que al entrar en las rengleras en mij de valorosos y aguerrits companys, escarse que poche en número, havia d'arribar el dia en que losem dels mas vells de la colla; y aixís ha succehit desde la veterana Hérodoto, los han desaparegut: sols resta La Veü de Catalunya, que fundá y dirigí nostre estimat amic en Narcís Verdaguer y Collis, que avuy es el més vell diari polítich catalanista; després de La Veü, queda l'nostre periòdich, La Costa de Llevant, que en el dega dels setmanars polítichs catalanistas de Catalunya.

Disset anys de vida de combat, en mij de mil contrarietats que no han desmentit may, ferma sempre, anirem sent via avuy mentre tinguem forasas y alé para treballar per Catalunya.

Recordem ab sentiment los companys que han deixat, y sentim joys pels que han vingut a reforçar la Redacció ab seva nova, que es pervora de vida llarga.

Als contras catalanistas que arreu pels pobles y comarcas, treballan contra nosaltres para assolir un major benestar polítich y social, a tots los hi dirigim un cordal salut de germanat al comensar l'any nou de la vida vella.

Marian Serra y Font
Canet de Mar 1 Janer 1910

Núm. 1318.

1320. REDEMPCIÓ. [Capçalera tipogràfica. [Núms. 2 i 4] Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Ample, 2, 1.—Imp.
J. Tatjé, Dr. Robert, 37. (Arenys de
Mar).—367 × 262 mm. [Des del núm. 2]
248 × 172 mm. [Des del núm. 4] 367 ×
263 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció:
Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt,
ptes. 0'10.
Any I, 1914; núm. 1-4 (18-28 febrer).

Publicació regionalista. Va
sortir en època d'eleccions de
diputats a Corts i defensava la candidatura d'En Ricard de Campmany i de Roura.

1321. LA MISERICORDIA DE CANET.—Revista mensual catòlica-ilustrada. Col·laboració local y comarcal. [Capçalera mixta].

* Segons nota facilitada per En Francesc X. Serra, fill del fundador, l'època que va publicar-se a Canet, és del 10 octubre 1908 al 20 març 1922.

Adm.: En la mateixa ermita.—Imp. Anfruns, Torrent de Lladoners, 27.—179 × 121 mm.—16 pp.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 5. Estranger, un any, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'50. Any I, 1920; núm. 1-3 (gener-març).

Publicació religiosa dirigida per Mn. Joan Oller.

1322. LA VALL DE CANET. [Des del núm. 14] Periòdic quinzenari. Portaveu de l'Agrupació Autonomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Torrent de Lladoners, 27.—Tip. Anfruns, Lladoners, 27.—258 × 168 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'15. Any I-II, 1920-21; núm. 1-25 (gener 1920-27 juny 1921).

En l'article «Lo que'ns proposem» ens diu la Redacció que, volen fomentar, en els joves, la pietat cristiana i l'amor en les lletres. «En les nostres columnes totes les entitats catòliques de nostra vila hi tindran un lloc a ont publicar tot lo que per elles ofereixi un interès...» No va sortir amb la periodicitat anunciada.

1323. CATALUNYA.—Periodic nacionalista. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 6] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Juventut Nacionalista*, Ample.—Tip. Anfruns, Lladoners, 27.—245 × 169 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25. [Des del núm. 2] Ptes. 0'20.—Quinzenal. Any I, 1920-21; núm. 1-18 (17 juliol 1920-31 maig 1921).

La Redacció ens diu que volen intervenir «eficaçment en la política general del districte d'Arenys, procurant arreconar per sempre a tota la colla de vividors polítics que el deshonren i el malmenen... Per redimir la moral pública de la vila no hi planyarem treball». Publicació d'esquerra catalanista; s'hi veuen molt sovint els noms de Joan Escarpanter, Miquel Banchs, Josep Fors, Carles Mora i altres.

1324. VIDA OBRERA.—Publicación quinzenal. Portavoz del Sindicato Unico de Trabajadores de Canet de Mar. [Capçalera gravada].

Red.: Nou, 35.—Imp. Anfruns.—385 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Bilingüe. Any I, 1924; núm. 1-18 (27 gener-20 agost).

Publicació proletaria. Els articles en català no hi són abundosos.

CAPELLADES

1325. LA VEU DE CAPELLADES.—Sortirà dugas voltas al mes. [Des de l'any 1905, núm. 7] Quinzenari independent. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Concepció, 61.—Imp. *La Catalana*, Balmes, 71. [Des de l'any 1905, núm. 7] Tip. Abadal. (Igualada).—333 × 227 mm. [Des de l'any 1905, núm. 7] 382 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Capellades i sa comarca, un any, ptes. 1'50. Províncies, un any, ptes. 3. Estranger, un any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 7] Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-III, 1905-1907; núm. 1-41 (8 oct. 1905-19 abril 1907).

Aquesta publicació va aparèixer com defensora de la Solidaritat catalana. S'hi veuen articles morals, polítics i literaris, així com una nodrida informació local.

1326. CAPELLÓ.—Periodich quinzenal. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plassa de Sant Jaume, 1. [Núm. 38] Ramón Godó, 8.—Imp. M. Puget. (Igualada). [Núm. 38] N. Poncell. (Igualada).—290 × 200 mm. [Núm. 38] 385 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Anys I-II, 1911 i 1912; núm. 1-38 (1.ª febrer 1911-11 agost 1912).

Ens diu la Redacció que donarà «noticias vritat, noticias sanas, que interessin a tots els vilatants, i sense fer política de cap mena, defensarà tot lo bo, y també posarém tot nostre esforç y nostre entussiasme en combatre tot lo dolent». També es dedica a estudiar els assumptes de la localitat i publica notes comarcals.

1327. LA VEU DE CAPELLADES.—Periodic mesetal de l'Unió Federal Nacionalista Republicana. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Call, 32. [Des del núm. 7] Plaça Major, 11, 1.ª [Des del núm. 53] Plaça Mossen Cinto Verdaguer, 11, 1.ª.—Imp. Vda. Abadal (Igualada). [Des del núm. 49] Codorniu i Miranda. (Igualada).—380 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Capellades i sa comarca; trimestre, ptes. 0'50. Barcelona i províncies; un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-VI, 1911-1916; núm. 4-84 (1 juny 1911-1 juny 1916).

Part dels seus redactors eren els mateixos de la primera època (vegeu el núm. 1325), però el periòdic, en la segona, fou d'orientació més esquerrana.

1328. FULLA PARROQUIAL DE CAPELLADES. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. Salvador Carreras, aquesta publicació va començar a repartir-se al 1911, i és la de l'*Associació d'Eclesiàstics de Barcelona*. (Vegeu referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58).

1329. CAPELLÓ.—Religió i Cultura. Periòdic quinzenal portaveu de la Secció Literaria del Centre Moral Instructiu de Capellades. Defensor dels interessos de la Vila i sa comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Centre Moral Instructiu*, Gravi, 20.—Tip. de N. Poncell. (Igualada).—385 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Capellades, semestre, ptes. 1'25. Fora, semestre, ptes. 1'75. Estranger, semestre, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'20.

Segona època.—Any III, 1913; núms. 69 i 70 (1.ª i 15 dbre.) - IV, 1914; núm. 71-93 (1.ª gener-15 dbre.) - V, 1915; núm. 94-111 (1.ª gener-4 oct.)

El text de la capçalera ja ens orienta sobre el seu caràcter. Declara també que «No s'admeten articles ofensius a la moral cristiana i contraris a la caritat fraterna».

C A P S A N E S

1330. PUBLICACIONS DEL CASAL NACIONALISTA DE CAPSANES. [Capçalera mixta, amb l'escut de Catalunya].

Tip. J. Vila i Sugrañes. (Reus).—276 × 175 mm.—4 pp. a 3 col.
Any 1923; núm. 1 (22 abril).

En l'article «Als nostres consocis» s'hi llegeix, que «per a la catalanització dels capsanencs; per a refermar més i més la nostra consciència nacional... heus aquí el perquè de la publicació d'aquestes fulles». Tractaven de política, cultura, feines del camp, etc. Segons ens han dit, no va publicar-se cap més número.

C A R C A I X E N T *

1331. EL CANARI.—Periòdic satíric que cantarà quant estiga en tó.

Red. i Adm.: no'n tenim.—Imp. de Manuel Pau, Cuarte, 25. (Valencia).—384 × 287 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1909; núm. 1-3 (12 maig-10 juny).

Periòdic que censura l'administració local. En l'article de presentació llegim que «vol posar en clar les marranaes y les barbaritats que han soltat estos dies els mamarratxos de sert conglomerat polític». El dirigia En Vicenç Garcia Lloret.

---

* Mercès a Mn. Francesc Fogues, podem donar nota més detallada de les publicacions carcagentines conservades a l'Arxiu Municipal de la població.

CAPELLO

RELIGIÓ - I - CULTURA

Periòdic quinzenal portaven de la Secció Literària del Centre Moral Instruït de Capellades

SUSCRIPCIÓ
 Capellades, mig any, 1'26 ptes.
 Fora " " " 1'76 "
 Estranger " " " 3 "
 Nombre solt, 10 cèntes

Defensor dels interessos de la Vila i sa comarca

No s'admeten articles

ofensius a la moral cristiana, ni contraris a la caritat fraterna

Redacció i Administració:
CENTRE MORAL INSTRUÏT
 Carrer Grau, 20

ANUNCIS SEGONS TARIFA:

Catalans i castellans formen dues nacions diferents?

No's poden unificar els sentiments, el caràcter i les institucions de dos pobles diferents: i el poble català es ben diferent del castellà. Son dues personalitats morals, dues nacions, dues patries completament distintes.

En primer lloc, ja no hi ha entre's catalans i els castellans unitat de rassa, puix mentre's els celtes de procedència jafètica, saliant els Pirineus s'escamparen pel nord i ponent de la península Ibèrica, els celtes, d'origen semita, procedents del nord de l'Àfrica, entraren pel sud escorrent-se cap a la part oriental. Els primers, pastors i guerrers, barrejant-se amb els aborígens, formaren el poble *Celtiber*, que estengué ses tendes per tota la regió, exceptuant les costes del Mediterrani, on *chetas* i *sarús*, rasses adelantades i treballadores, es dedicaren ja de bell principi a la indústria, al comerç i a la navegació. El Mediterrani era alhora l'única via de la civilització oriental, i al nostre litoral arribaren grecs i fenicis establint-hi tot seguit factories i colònies.

Heus-aquí ben destriats de bon hora els dos pobles: La part nord-oriental influida per rasses adelantades: grecs i fenicis, és l'*etnus Iberica*. La part central i meridional ocupada per tribus feréstegues i guerreres, s'anomenà *Hispania*, nom que adoptaren i estengueren a tota la península els romans.

Roma triomfant donà ritus, lleis i llengua als conquistats, modificant el esperit dels dos pobles sens conseguir però unificar-los.

Quan després de l'invasió sarràhina, Pelayo donà a Covadonga el primer crit de la reconquesta, simultàneament per aquesta part oriental ens desfèiem dels alarbs ajudats dels Reis francs.

Tampoc els sistemes orogràfic i hidrogràfic, son els mateixos en tota la península Ibèrica. N'hi ha prou en donar una ullada al mapa per fer-se càrrec de les diferències substancials entre les terres catalanes i les terres castellanes, ja que mentre's aquelles son abruptes i montanyoses amb estretes valls, aquestes s'estenen consi-

derablement en planures ondulants fins a les mesetes centrals del pla de les Castelles.

L'esperit generalitzador i idealista del poble castellà el feu l'heroi de la grandiosa epopeia que sostingué per espai de més de set centurries; aquesta continuada lluita per la existència, ajudada per el caràcter imaginatiu amb passió per lo abstracte, fomentà en ell el desig d'absorció i l'afany de predomini. En canvi el desequilibri català prové del predominí de la reflexió sobre la imaginació, del afany de lo real i positiu amb preferència a lo ideal i abstracte; els catalans eminentment analitzadors sempre hem cercat ventatges positives. El castellà, apassionat per les formes ha donat capital importancia a la elegancia i a la magnificencia; el català poc cuidadós de les apariencias ha descuidat la finura i la brusquetat es son principal defecte. Ja veiem, doncs, com fins el caràcter dels dos pobles es casi oposat.

Altre diferencia irreduecible es, alló que a l'estranger els homes uns pels altres, alló que, segons deia sant Agustí en el temps de la gran unitat romana, ens fa preferir a la companyia d'un estranger la del nostre gos, que al cap devall més o menys ens entén el llenguatge.

La corrupció del llatí vulgar amb la barreja de les demés llengües donà origen a la llengua d'Oc o provençal, nada amb els trovadors que la estengueren per tot aquest litoral Mediterrani, i el monument més antic de la llengua catalana es la traducció del poema de Boeci, que data del segle x. També aquells que desde Asturias lluitaven contra la morisme, formaven-se un llenguatge nou amb les desferres romanes i visigòtiques, i a pesar de trobar-se una que altre paraula de aqueixa nova llengua en alguns documents del segle xi, no's veu pas ben planera i desfogada fins en el Poema del Cid, compost per alló a les acaballes del segle xi.

Les costums patriarcales de la familia catalana, llurs principis i tradicions, falsatjat tot per la influencia castellana de més de tres sigles de dominació.

El dret civil català, dret foral o municipal desnaturalitzat per la llei hipotecaria.

La nostra Historia i els nostres héroes aslutament escamotejats; tot ens manifesta la fonda diferencia dels dos pobles.

Si Nació vol dir tenir personalitat propia, es a dir, un tros de terra on hi ha una societat viva amb cultura i llengua propia, deurem convenir que la gent catalana forma una nació diferenta de la castellana.

JOAN AVINYÓ, *pbr.*

Orfeo del Noya

Excursió artística a la Vila de Piera

Si falagueres eren les esperances que amb raó tenien posades els organitzadors de la mateixa sobre'l seu exit, podem ben assegurar que varen quedar satisfetes del tot.

Perque l'exit de la festa fou complet: siguiu un exit d'aquells que's recorden sempre amb emoció i amb goig.

Si aquests concerts populars, si aquestes manifestacions artístiques sovintejassin més, ben aviat trovaríem els seus resultats amb el millorament cultural de tothom. Aquesta comarca tan dissortada, veuria renaixer la seva pau i germanor, car el poble queda fermament compromentat i adquireix un perfect coneixement de la valor de cada ú, posant estima en alló que mirat superficialment no li plavia.

Les amistats, les simpaties que en diades aixís van naixent no s'esborren mai més, perque son basades en cosa superior a lo corrent: son basades en el sentiment innat en la nostra anima.

Veus-aquí, are, doncs, com va descapdellar-se la festa.

A les tres de la tarde va sortir igualada, amb tren respectat, l'Orfeo acompanyat de tota la Junta amb son president senyor Oleguer Godó al cap i per l'alcalde i regidor d'aquell municipi senyors D. Ferrer i A. Biosca.

Al passar per Capellades ens hi afegirem bona colla. Igualment succeí a La Pobla i Vallbona.

Quan l'Orfeo arribé a l'estació de

Piera fou saludat amb un esclatant picament de mans, que va reanuar-se al apareixer l'artística senyera que'l presidia.

Allavors va organitzar-se la somnitiva dirigint-se cap a la Plaça, onant al devant el simpòtic Orfeo Pierenc.

A la Casa de la Vila, situada a la plaça, les autoritats d'igualada foren saludades per les de Piera, sortint el balcó on va esser posada la senyera del Orfeo del Noya. Seguidament en nom del poble pierenc va parlar el nostre amic senyor Macau, mestre de escola, donant la benvinguda al Orfeo, a les dignes autoritats que l'acompanyaven i als igualadins tots que eren a la festa.

L'Orfeo del Noya va cantar allavors, en mig d'una quietut solemne, l'*Himne a la Senyera*, dirigit pel seu director i autor del Himne senyor Miquel Jordana. Una ovació va coronar el final de tant bella composició.

En justa correspondència, l'Orfeo Pierenc va cantar també un altre *Himne a la Senyera*, sota la direcció del seu director mossen Pere Grau, autor del mateix. Fou igualment ovacionat.

El regidor senyor Jaume Fons, president del Orfeo Pierenc, en nom de l'ajuntament ofereix una artística flacada al Orfeo del Noya en mig de grans aplaudiments que son repetits al acabar son parlament de mercès el president del Orfeo del Noya. La flacada amb els colors nacionals catalans, ostenta l'escut de Piera i l'inscripció *Piera al Orfeo del Noya: 19 Setembre de 1915.*

Novament el mestre Jordana pren la batuta per a dirigir «Patria nova» L'espectació es gran: van a cantar junta els dos Orfeons acompanyats per l'orquestra de Piera. I el cant s'executa solemne, brillant, majestuós. El senyor Fló del Orfeo Pierenc hi canta la part a sol. L'interpretació total fou inimitable, he prou ho digueren els aplaudiments inacabables amb que fou premada. El director senyor Jordana es felicidíssim.

Als pocs moments es comença el concert. La sala era atapada de concurrència: líssima de no haver-hi un lloc més gran.

1332. L'ASTORÍ.

Amb tot i haver estat a l'Arxiu Municipal de Carcaixent, prenent notes de periòdics de la susdita localitat, hem de dir que no hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada en *El Canari*. En Navarro Cabanes en l'obra citada, diu que «defenta la política municipal dels republicans» deduint-ho del text del periòdic.

1333. EL BOLQUER.

En Navarro Cabanes, en l'estudi ja esmentat, diu que no ha vist cap número d'aquesta publicació, citada molt sovint en *El Canari*; i nosaltres tampoc; afegeix que «pareixia orgue dels lliberals, qual gestió municipal defensava contra els conservadors». Suposa que va sortir al maig i al juny de 1909.

1334. EL CANARI.—Periòdic satíric que cantarà quant estiga en tó.

Red. i Adm.: no'n tenim.—Imp. de Manuel Pau, Cuarte, 25. (València).—44 × 32 cm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Segona època.—Any II, 1911; núm. 1 (4 maig).

Defensa el mateix ideari que el de la primera època. Vegeu núm. 1331.

1335. JUEGOS FLORALES. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Vda. e hijos de Muñoz. (Alcira).—275 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe. Any I, 1915; núms. 1 i 2 (10-24 oct.)

El director d'aquesta publicació quizenal era En Francesc S. Sarrion. Tots dos números van dedicats a la festa dels Jocs Florals celebrats a Carcaixent a l'esmentat any.

1336. REAL ESCLAVITUD.—Órgano oficial de acción religiosa de la Asociación de Ntra. Sra. del Carmen. [Des de l'any II] Boletín de la Asociación de Ntra. Sra. del Carmen. [Capçalera mixta].

Imp. de Salvador Lladó. (Alcira). [Des de l'any II] Imp. *Diario de Valencia*. (València).—300 × 212 mm. [Des de l'any II] 175 × 123 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de l'any II] 8 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Anyal.

Any I-V, 1920-1924; núm. 1-5 (juliol 1920-juliol 1924).

Insereix articles religiosos i morals, i poesies. Es publica amb motiu de la festa que la dita Associació dedica a la seva Patrona.

1337. AURAS CARCAGENTINAS.—Revista catòlico-social. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Sant Vicens, 23.—Imp. *Diario de Valencia*. (Valencia).—176 × 123 mm.—20 pp. a 2 col.
 —Bilingüe.
 Any I, 1921; núm. 1-4 (maig-oct.)
 Publica articles catòlics-morals i treballs literaris.

C A R D E D E U

1338. FULLES DE ROURE.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació el número únic de la qual va sortir en 1901. Segons En Bertran i Pijoan *, tenia 12 pp. i publicava fulletó.
1339. FULLA CASOLANA.
 Veiem anotada aquesta publicació en el *Bulletí de la Federació de la Premsa Catalano-Balear* (Barcelona, 1930, n.º 5), on es diu que va sortir en 1914.
1340. LA VEU DEL VALLÉS.—Periòdic nacionalista, portaveu de la comarca.
 Surt cada setmana. [Capçalera tipogràfica].
 Direc.: Cardedeu. Adm.: Granollers, Plaça del Bestiar, 7, 1.ª Red.: A tots els pobles del Vallès.—Tip. de J. Joseph. (Granollers).—235 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 13] Ptes. 0'20.
 Any I, 1919; núm. 1-27 (9 març-23 nov.)
 Publicació sortida amb motiu d'apropar-se unes eleccions. Ens diu que ve a defensar l'Autonomia de Catalunya, i que és adherit a la Lliga Regionalista. Patrocinava la candidatura d'En Joan Lligé i Pagés per a diputat a Corts. El director i propietari era En Tomàs de A. Benet.

C A R D O N A

1341. FULLA PARROQUIAL DE CARDONA. [Capçalera il·lustrada].
 Segons nota de Mn. Anselm Cassi, va repartir-se del 6 de desembre de 1914 al 30 de desembre de 1916, la «Fulla antoniana», de Berga, amb la quarta plana

* *Premsa de Catalunya* (Barcelona, Altés, 1931; p. 38).

pròpia de l'esmentada parròquia. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit al núm. 58.

1342. FULLA PARROQUIAL DE CARDONA. [Capçalera i il·lustrada].

Segons nota de Mn. Anselm Cassi, va començar a repartir-se la Fulla del Bisbat de Vic, editada per la casa Anglada, el 1^r de gener de 1917, amb la quarta plana pròpia de la Parròquia. Vegeu el núm. 58.

C A R M E

1343. LA VEU DE LES LLUNYANIES.—Periodic mesetal català de cultura popular. Sortirà el 15 de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça, 18.—Imp. *Moderna*, de Codorniu i Miranda. (Igualada).—288 × 190 mm. [Des del núm. 2] 395 × 276 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Carme i comarca, un any, ptes. 2. Catalunya, un any, ptes. 2'50. Estranger, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15. [Des del núm. 3] Ptes. 0'20.

Anys I i II, 1919 i 1920; núm. 1-11 (15 juliol 1919-15 maig 1920).

En l'article «Salutació a la premsa» llegim que els que escriuen en aquesta publicació, porten un ideal «senzill com nosaltres, però, curull de bona voluntat. (No venim pas a fer política; no). Solsament venim a fer cultura. Veus-aquí el nostre programa: «Cultura i civisme». El director era En Francisco Girbau; el secretari de Redacció En Josep Coca.

C A R T A G E N A

1344. LO HEREU.

Publicació esmentada en *La Renaixensa* (VI, II, n.º 9 i 10; 1876, II, p. 392); on llegim: «També hem vist en la «Crònica de Catalunya» que en Cartagena se preparava la sortida de una revista il·lustrada ab lo títol *Lo Hereu* que fa suposar sia així mateix catalana».

CASSÀ DE LA SELVA

1345. ECOS JUVENILES.—Periódico escolar. Organo del colegio Vilaret. Se publica una vez al mes. [Capçalera mixta].

Red.: Marina, 6. Adm.: Provincial, 15.—Tip. *La Lucha*, Pavo, 6. (Gerona).—180 × 126 mm.—16 pp.—Bilingüe.
Any III, 1905; núm. 15 (gener).

Va començar a sortir en novembre de 1903. Contenia treballs literaris, notes d'alumnes, etc.

1346. FULLA DOMINICAL DE CASSÀ DE LA SELVA. [Capçalera il·lustrada].

Segons dades d'En J. Bosc, Rector de la Parròquia de Cassà de la Selva, aquesta publicació va començar a sortir el 23 d'abril de 1905 «essent la primera del nostre Bisbat». Referent a aquest gènere de publicacions, vegeu el núm. 58.

1347. FULLA DOMINICAL DE CASSÀ DE LA SELVA. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a sortir en 1918. Es la fulla editada per *La Editorial Gerundense*, de Girona. Referent a aquestes publicacions, vegeu el núm. 58.

CASTELLAR DEL VALLÈS *

1348. LALETANIA.—Publicació literaria catalana. Surtirà el Primer y Tercer Diumenge de cada mes. [Capçalera mixta, amb l'escut de la població].

Red. i Adm.: Major, 30.—Imp. P. Tugas (Sabadell).—378 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: A Castellar, ptes. 0'50, trimestre; a fora, ptes. 0'60, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10. 1908; núm. 13 (28 juny).

Probablement va començar a sortir a últims de desembre de 1907, o a primers de gener de l'any següent. Era una publicació, com ja es diu en la capçalera, que inseria treballs literaris, notes de la localitat, articles culturals, etc. En el número que hem descrit s'acomiada dels seus llegidors.

---

* Nostre agraïment a Josep Valls Janer, Secretari de l'Ajuntament de Castellar del Vallès, per haver-nos deixat les publicacions de la susdita localitat.

1349. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE SANT ESTEVE DE CASTELLAR.
[Capçalera il·lustrada].

Va començar a publicar-se en 1919. Vegeu referent a aquesta classe de publicacions el núm. 58.

CASTELLÓ D'EMPÚRIES

1350. FULLA DOMINICAL DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per J. Bonacasa, Pvre., va començar a repartir-se el primer diumenge de març de 1913. Vegeu sobre aquestes publicacions, el núm. 58.

1351. EL CASTELLONÍ.—Periòdic defensor de la llibertat del districte de Vila-demuls. [Capçalera tipogràfica].

Imp. J. Vila. (Figueras).—275 × 185 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. 1923; núm. 3 (10 abril).

Publicació sortida amb motiu d'unes eleccions; defensava la candidatura d'En Pla i Carreras.

CASTELLÓ DE LA PLANA *

1352. EL MARCHALER.

No hem vist cap exemplar d'aquest «semanario republicano federal, escrito en lenguaje bilingüe» com ens diu En Ribelles Comin en l'obra ja citada, aparegut en 1880.

1353. EL CANARI.

En Ribelles Comin esmenta aquest «semanario satírico» fent-nos saber que el dirigia En Ramir Ripollés Ramos, ens diu que estava «escrito en el lenguaje valenciano, tirado en papel del color del canario. Editábalo la imprenta de Soto, alcanzando brevísima vida, sin embargo, de la indiscutible autoridad literaria de su director. Dejó de publicarse en enero de 1884»; i En Navarro Cabanes, en el

---

* Fem públic el nostre agraïment a Joan Simón Matutano per les facilitats que ens donà quan treballàrem en la *Biblioteca Municipal*, de Castelló.

seu llibre esmentat, assenyala un setmanari amb el mateix títol que encapçala aquesta nota, però dirigit per En Josep Nebot Pérez, imprès a Castelló i Vilarreal. No n'hem vist cap exemplar d'aquesta publicació.

1354. EL VERDEROL.

Segons notes d'En Ribelles Comin, el dirigia En Manuel V. Masip, no es publicava amb periodicitat sinó que «aparecía cuando su director creía indispensable el vuelo. Desapareció del estadio de la prensa con *El Canari*, publicándose muy contados números».

1355. LA JUVENTUD.—Semanario humorístico. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Bisbe Climent, 14.—Imp. de Bautista Valls.—260 × 172 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'10.—IHustrat.—Bilingüe.
Segona època.—Anys I i II, 1888-89; núm. 1-78 (1 gener 1888-23 juny 1889).

La Redacció ens fa saber que la finalitat d'aquesta publicació en aquesta segona època, és igual a la de la primera, ço és, fer un setmanari que respongui al subtítol de la capçalera*.

1356. EL BLUA.—Periòdic satíric-burlesco.

Red.: Maset de Colera. Adm.: Hotel de Polo (Tir de Colom).—Imp. de Domingo Font Barraca, 22.—336 × 231 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.
Any I, 1892; núm. 1-3 (21 febrer-6 març).

En «Els nostres propòsits» ens diu que representa la classe de fematers «que era la única que no tenia orgue... La nostra idea es fer riurer o plorar que es igual... y dir quatre fresques al lusero del alba, sinse ficarnos en actes privats de ningú, però *los que hagan porcadas* li les arreplegarém en este periodic com es nostre olorós y curios ofisi...».

1357. EL FRARE.—Periodich satíric. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Machor, 46.—Imp. de *El Tradicionalista*, Magdalena, 12.—227 × 169 mm. [Des del núm. 2] 389 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.
Anys I i II, 1894-95; núm. 1-12 (30 set. 1894-10 febrer 1895).

Ens diu en el «sermó del dia» que «ja estem farts de pillos y es necessaria molta predicació pera que el be sure y la veritat mos ilumine a tots». Tractava dels assumptes locals i molt particularment dels administratius.

* La primera època correspon al període del 13 de setembre de 1885 al 11 de juliol de 1886 i segons referències, era tot en espanyol.

1358. CASTELLÓN CÓMICO.—Semanario festivo e ilustrado. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Enmedio, 105, pral.—Imp. de *El Tradicionalista*. [Des del núm. 7] V. Soto, Colón, 72.—200 × 135 mm. [Des del núm. 7] 207 × 145 mm.—8 pp. a 1, 2 i 3 col.—Suscripció: Castelló, un mes, ptes. 0'30. Fora, trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I, 1895; núm. 5-11 (7 març-9 juny).

En Santiago Soler, mestre de l'Escola de la Casa de Beneficència, era el director d'aquest setmanari, que era una imitació del *Madrid Cómico*, de Madrid.

1359. EL MARCHALER DE CASTELLÓ. — Setmanari bilingüe, satíric i literari. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació, i el lema: «Llibertat, Raó y Lleña»].

Imp. *El Tradicionalista*, Magdalena, 12.—385 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un mes, ptes 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05. 1895; núm. 1 (15 set.)

El lema que es llegeix en la capçalera, ja indica el propòsit d'aquesta publicació. El dirigia En Miquel Aguilera, ex-secretari de l'Ajuntament.

Castelló
30 de
Setembre
de 1891

20 Cntd. 1

Corresponsal
Marcher, 46

EL FRABRE

Periodich satirich

SERMÓ DEL DIA

Amados oyentes:
Fellixos refuistes en mómbar, senyor, que vol dir que ja estem fets de pillos y es necesaria molta predicació pera que el bé sure y la veritat mos illumine a tota; per lo qual demanarem la intercessió de la gracia en les paraules de Portales des pués de la seua conversió: *Dius te salve...*

Amados oyentes: els embustersos acumpan en desmesa; el mon está perdut per els scamuelas que li prometten la felicitat y son igual com sises que van per les fires en companyia de caatre poliques y una mona, dient que arranquen quixala sense dol, cosa que no ha viat mes que a que li arrancaren un quixal... postis. Estos scamuelas de que vos parlo veuen oferint al poble la salvació y lo que fan es acabar lo de arrinar. *Sacramental parietis et pupilla arrancatis.*

Els uns diuen votume y vos rebaxaran la contribució, y en acabant, gya, castafal encara te la huent mes. Els altres diuen: yo vos faré el port; y no vos mos engaden de una lletra, pose lo que fan es el porc. A lo millor se presenta un lechugaino molt estirat y va prometent chusgata, alcalides y destinos, y en pasar la elecció, a veust: f' han fet

sermo! pos si tampoc agraxill! Y el poble cristiá es sempre el que paga el pato, per bobo.

Acadit revintom mosse escolten la mena parant, que es la verdadera. No vos des de farisios y escribas que no mos busquen la manananga. Al que vos oferisca ferros felicos, demanem hipoteca, per si es cas. Creeme, fora pillon! En esta ullera de llarga vista que tinc en les mans, se guip molt y encara que se amaguen baix l'aigle, no veuen clara els cacamones que busquen omplirse les bolchiques y trarre la panxa de mal an.

No mes hiá una política bona: *Volen saberlo?* P'ues ya vos la explicaré an altre dia, but, per ser el primer sermo, no vuller ferlo mens llere. Sola menta vos tinc que fer una advertencia. — arregio

6 SENTIMS

Núm. 1357.

1360. EL MARCHALER DE CASTELLÓ.—Periodich criticaor, agre-dols y deslligat. Acordeón oficial de la chent de lligona y d'espardenya. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Travesia Enchin, 56.—250 × 175 mm.—4 pp. a 4 col.—Bilingüe. Segona època.—1896; núm. 1-6 (5 abril-10 maig).

Amb igual programa que la primera època. (Vegeu núm. 1359).

1361. LA PRIMAVERA.

No hem vist cap exemplar d'aquest «semanario florido», el qual segons En Ribelles i Comin era el «organo oficial de la gente joven, dedicado sólo a la juventud». Va sortir el 16 de maig de 1897, el redactava En Ramir Castelló, era bilingüe, tingué curta durada, sortia els diumenges i l'imprimien en *El Clamor*.

1362. LA JUVENTUD.—Revista semanal. Acordeón agudo de la gente joven y sin penas. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Heraldo de Castellón*.—273 × 182 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I, 1897; núm. 1 (9 juliol).

Ens diu en «Introito» que «falta un periódico que sin meterse en bandadas políticas se metiera en los bien y mal guiados asuntos de faldas y festejos, y se ocupara de ellos burla burlando y sin ánimo de ofender mayormente». Es volia fer ressò de les xafarderies de la gent desvagada.

1363. LA JUVENTUD OBRERA.—Semanario humorístico. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Gumbau, 26, pral.—Imp. de *El Regional*.—264 × 170 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25.—Bilingüe.

Any I, 1898; núm. 3 (24 abril).

Publicació de curta durada; la feien fadrins tipògrafs i era director En Vicenç Bayo.

1364. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera il·lustrada].

Aquesta publicació era de temporada; va començar a sortir en juny de 1901 i al poc temps desapareixia, per a reaparèixer a la primavera o estiu de l'any següent. Cada any comença una època nova. Ha tingut diversos directors, el primer ho fou En Vicenç Bayo, qui també era l'impressor. La finalitat d'aquesta publicació no és altra que la de fer brometa comentant les xafarderies de la ciutat. Creiem que una col·lecció completa ja no existeix, puix que ni a la *Biblioteca Municipal*, ni a la impremta on sortí el dit periòdic, ni a la mateixa Redacció, no hem pogut veure els primers anys.

1365. EL BOMBO.—Semanario bilingüe, festivo y literario. [Capçalera tipogràfica].

Tip. *Moderna*, de J. Soler.—275 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1901; núm. 1-4 (9-30 juny).

Publicació dirigida per En Francesc Banasco, qui declara que vol fer un setmanari purament literari.

1366. AYER Y HOY.—Revista de Castellón. [Portada mixta].

Red. i Adm.: Major, 111. [Des del núm. 25] Plaça del Rey, 23.—Imp. Monreal, Plaça del Rey, 23.—171 × 90 mm.—De 16 a 32 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2.—Bilingüe.
Anys I i II, 1902-03; núm. 1-44 (1 gener 1902-15 oct. 1903).

Remarcable publicació en la qual hi publicaren interessants estudis En Salvador Guinot, Gaietà Huguet, Joan B. Teixidor, Germà Salinas i molts altres. En l'article de presentació llegim que *Ayer y Hoy* ha d'ésser «una afirmación de lo que es, de lo que vale, de lo que quiere, de lo que piensa, de lo que ama Castellón, su comarca, la región toda». També ens diu que: «Escudriñar nuestro pasado y estudiar el presente para mejorar nuestro porvenir» és el lema d'aquesta publicació. Publicava fulletó.

1367. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].

Epoca II.—Any 1902.

Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

1368. LA VEU DE LA REGIÓ.—Quinzenari regional. [Capçalera mixta].

Imp. V. Bayo, O'Donell, 26.—4 pp.
1902; núm. únic (1.ª nov.)

Periòdic netament regionalista. Lluitava per a «la separació completa del centralisme en les coses que afecten únicament a la regió» i «mos concretarém á demanar lo que dins de cada situació vejém fasil de realisar». En Joan Beltran i Víctor Aparici foren els autors d'aquesta publicació.

1369. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].

Epoca III.—Any 1903.

Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

1370. EL MAUSER.—Semnario bilingüe festivo y literario.

Red. i Adm.: Major, 28.—Imp. V. Bayo.
Any 1903; núm. únic (28 juny).

El director Joaquim Ferrera, ens diu que vol fer un setmanari «jocoso y literario, ameno y sin apartarse en lo más mínimo de las reglas más severas de la urbanidad».

1371. EL MORRONGO —Semanario satírico-felino, de pelo muy fino. [Capçalera mixta].
Imp. de J. Arbona, Zaragossa, 3.—260 × 180 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I, 1904; núm. 1-5 (17 abril-12 maig).
Setmanari un bon xic xiroi, dirigit per En Joaquim Arbona, qui era l'impressor i propietari.
1372. LA JUVENTUD ALEGRE. —Semanario festivo bilingüe. [Capçalera il·lustrada].
Epoca IV.—Any 1904.
Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1373. EL BÓLIDO.—Semanario humorístico. [Capçalera il·lustrada].
Imp. J. Arbona.—4 pp.—Bilingüe.
Any I, 1904; núm. 1 (4 set.)
Periòdic republicà i anticlerical. Censurava els actes d'administració local. El dirigia l'impressor i figuraven com a redactors En Joan Plà i B. Ramos.
1374. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera il·lustrada].
Epoca V.—Any 1905.
Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1375. EL PORVENIR. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Cervantes, 15.—Imp. J. Arbona. [El núm. 6] Imp. Santiago J. Soler. [Des del núm. 7] Imp. Barberá i Bastida.—4 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.
Any I, 1905; núm. 1-16 (4 juny-16 set.)
Setmanari literari, inseria treballs en prosa i vers. El dirigia En Manuel Breda.
1376. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera il·lustrada].
Epoca VI.—Any 1906.
Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

1377. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].
 Epoca VII.—Any 1907.
 Vegeu çò que hem dit en el núm. 1364.
1378. PAPÀ GIRARD.—Amigo de las eminencias provinciales. Agente corredor de cargos públicos, actas de concejales y diputados. Defensor de las malas causas. Chantagista convencido. [Capçalera mixta].
 Imp. de J. Forcada.—388 × 265 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.—Bilingüe.
 Any I, 1907; núm. 45 (7 dbre.)
 Setmanari humorístic, tractava de política i censurava l'administració local.
1379. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].
 Epoca VIII.—Any 1908.
 Vegeu çò que hem dit en el núm. 1364.
1380. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].
 Epoca IX.—Any 1909.
 Vegeu çò que hem dit en el núm. 1364.
1381. LA JUVENTUD ALEGRE —Semanario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].
 Epoca X.—Any 1910.
 Vegeu çò que hem dit en el núm. 1364.
1382. ARTE Y LETRAS.—Revista quincenal ilustrada. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Asensi, 4.—Imp. de J. Barberá.—212 × 142 mm.—10 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'30. Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.
 Any I, 1911; núm. 1-16 (1 abril-15 dbre.)
 Publicació que conté treballs literaris i notes d'art.
1383. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semanario festivo bilingüe. [Capçalera i il·lustrada].
 Epoca XI.—Any 1911.
 Vegeu çò que hem dit en el núm. 1364.

1384. REVISTA DE CASTELLÓN. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Asensi, 4.—Imp. de Joaquim Barberá.—213 × 141 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'30. Núm. solt, ptes. 0'20.—IHuistrat.—Bilingüe.
 Any I-III, 1912-14; núm. 1-68 (1 gener 1912-30 dbr. 1914).
 Inseria treballs de literatura, història i art.
1385. EL TÍO PACO.—Semnario bilingüe, satírico e ilustrado. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. de J. Sorribas, Plaça del rey Jaume, 17.—306 × 209 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.—IHuistrat.
 Any I, 1912; núm. 1 (16 març).
 Aquest setmanari «hablará de quien le parezca hablar», però preferentment d'aquells «que se visten con ropaje ageno».
1386. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera ihuistrada].
 Epoca XII.—Any 1912.
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1387. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera ihuistrada].
 Epoca XIII.—Any 1913.
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1388. LA NOSTRA TERRA.—Publicació mensual regionalista. [Capçalera mixta, amb l'escut de la ciutat].
 Red. i Adm.: G. Chermá, 42.—Imp. Joaquim Barberá.—233 × 146 mm.—6 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, 1 quinet. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I, 1913; núm. 1 (setembre).
 En l'article «A tots» llegim que «al apareixer en el camp del periodisme no venim a enaltir una provincia, ni molt menos a un poble determinat, ni tampoch a fer politica; venim a enaltir, a mostrar les glories de la Regió Valenciana, de la patria petita... volem esser y fer valencians, y moltes coses mes que sintetise nostre lema: «Dret y Patria». Conté treballs literaris i d'erudició. Publicava fulletó. El dirigia En Joan Muntané Aurell.
1389. AMOR ALEGRE.—Semnario humorístico bilingüe.
 Red., Adm. i Imp.: Plaça del rei Jaume, 47.—269 × 174 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I, 1914; núm. 8 (20 juny).
 Publicació netament satírica, i potser un xic massa xiroia.

1390. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].

Direc., Red. i Adm., Major, 12.—Imp. Vicens Bayo, Major, 12.—270 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.
—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.

Època XIV.—
Any 1914; núm. 1-14
(26 abril-19 juliol).

Vegeu ço que hem dit en el número 1364.

1391. ARTE Y LETRAS.
—Revista de Castellón. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.:
Asensi, 4.—Imp. de J. Barberá.—203 × 141 mm.—12 pp. a 2 col.
—Il·lustrat.—Bilingüe.

Segona època.—
Any I, 1915; núm. 1-19
(14 febrer-15 dbr.)

Es continuació del núm. 1382, i la finalitat és la mateixa.

1392. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].

Direc., Red. i Adm.: Vera, 3.—Imp. Vicens Bayo, Vera, 3.

—270 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.
Època XV.—Any 1915; núm. 1-4 (25 abril-13 maig).

Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

La Nostra Terra

Pago anticipat	DIRECTOR Joan Montané Aurell	SUSCRIPCIÓ: Un quinqüet trimestre
Serán responsables dels treballs que 's publiquen, sos autors. No se tornen los originals encara que nò 's publiquen		

A tots

Es costum al naixer, en totes les publicacions, dirixir en sos primers escrits tant al públic com a la premsa, son salud. Mosatros també ho fem, pero no per no faltar a la costum, sino perquè creem qu' es un deure de educació.

Per tant, nostre primer salud sia per a la Premsa, pero no sols per a la premsa local, no per a la premsa de determinat color polítich, sino per a tota la premsa regional i per aquella que encara que fora de la regió defent idees paregudes a les nostres cual la *Juventud Valencianista* de Barcelona.

Al apareixer en el camp del periodisme no venim a enaltrir una provincia, ni molt menos a un poble determinat, ni tampoch a fer política; venim a enaltrir, a mostrar les glories de la Regió Valenciana, de la patria petita, de la que mos cria y a la que volem com a bona mare, de la que sols somniem en són progres.

De ahí que 'ns dirixim a tota la premsa regional, y sent ésta la representació de tots los que poblen les tres provincies, Alacant, Valencia y Castelló, que sia al mateix temps per a tots este nostre salud.

Ara voldriem exposar tots los punts de que conste nostre programa, per qu' el públic puguera formarse idea de nostres aspiracions; pero es tan gran, com se dedux de lo antes escrit, que 's necesite mult de lloch y per part del lector molta pasencia, per lo que a grans

rasgos tan sols direm que volem: tocant al régimen Autonomia, tan amplia com puga obtindre per a los municipis y regió valenciana; tocant a llengua, volem que la oficial per a tot sia la nostra, la Valenciana; y volem esser y fer valencians, y moltes coses mes que sintetise nostre lema «*Dret y Patria*».

¿Conseguiem tot açó? Eixa es la demanda que 'ns fem desde que pensarem en esta publicació. Com a jovers tenim y en prou canitat lo qu' ens caracterise: ánimo y forces. Per açó, tenim la seguretat de que no fracasarem; pero açó no es prou, ens falte algo que val mes, algo qu' es mes necesari, falte..... qu' el públic mos llixca pera d' eixa manera enterarse punt per agulla de nostre programa, com antes hem dit (que desarrol·larem en números sigüents) y d' eixa manera lograr mosatros nos propositos.

Sie, pues, per a tots nostre primer salud, y a una chillent ya desd' ara: ¡¡Vive la Regió Valenciana!!

La Redacció.

Als Lectors

Preguem als senyors que reban lo present número y no vullguen ser suscriptors, 's prenguen la molestia de retornarlo, de lo contrari los considerarem com a tals.

Núm. 1388.

1393. VEU DE LA PLANA.—Semnari defensor dels interessos regionals. Se publica tots els disaptes. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Colon, 17, 2.—Imp. V. Bayo, Vera, 3. [Des del núm. 3] J. Barberá.—376 × 269 mm. [Des del núm. 3] 282 × 188 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 3] 8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1916; núm. 1-33 (25 març-23 dbr.)

La finalitat d'aquesta publicació no és altra que la de viure, resurgir, tornar a ser los valencians dins d'Espanya lo que fou la nostra Nació Valenciana en la quinzena centuria dins la Gran Confederació Aragonesa... Volem y designem, dit en atres paraules, lo renaiximent de la grand familia valenciana, del grand poble valencià. També declara que porten «al cor empeltat l'amor a la nostra Terra, y l'odi africà al Centralisme...» i que desitgen infiltrar «la cultura casolana, sana y laborina, en oposició a la flamenca y sema que nos ha portat lo Centralisme». Aquest setmanari el dirigia En Gaietà Huguet.

Image of the newspaper cover for 'VEU DE LA PLANA' (Semnari defensor dels interessos regionals). The cover includes the title, issue information (No. 5, 5 centims), and a table of contents with articles like 'Regionalisme pràctic' and 'Del moment'.

Núm. 1393.

1394. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].

Direc., Red. i Adm.: Vera, 3.—Imp. Vicens Bayo, Vera, 3.—270 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05. Epoca XVI.—Any 1916; núm. 1-13 (22 abril-8 juny).

Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

1395. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].

Direc., Red. i Adm.: Vera, 3.—Imp. Vicens Bayo, Vera, 3.—270 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05. Epoca XVII.—Any 1917; núm. 1-13 (21 abril-30 juny).

Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

1396. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Vera, 3.—Imp. Vicens Bayo, Vera, 3.—270 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XVIII.—Any 1918; núm. 1-14 (20 abril-13 juliol).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1397. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Vera, 3. [Des del núm. 5] Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Vera, 3.
 [Des del núm. 5] Sixto Cámara, 5. —270 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50.
 Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XIX.—Any 1919; núm. 1-13 (20 maig-27 juliol).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1398. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Sixto Cámara, 5.—270 × 185 mm.
 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XX.—Any 1920; núm. 1-12 (17 abril-1.^r juliol).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1399. BOLETÍN DE LA SOCIEDAD CASTELLONENSE DE CVLTVRA. [Capçalera mixta,
 amb el segell de la Societat].
 Red. Plaça Constitució, 17. [Des de 1922] Caballers, 31.—Tip. Fills de J. Armengol.—157 × 93
 mm.—Suscripció anyal, ptes. 6. [Des de 1921] Ptes. 12.—IHustrat.—Bilingüe.
 Any I, 1920; núm. 1-8 (maig-dbre.), pp. 256. - II, 1921; núm. 9-20 (gener-dbre.), pp. 384. - III,
 1922; núm. 21-22 (gener-dbre.), pp. 432. - IV, 1923; núm. 23-28 (juliol-dbre.), pp. 208. - V, 1924;
 núm. 1-6 (gener-dbre.), pp. 424. - VI, 1925; núm. 1-6 (gener-dbre.), pp. 352.
 Es una de les revistes més ben orientades i serioses d'història local que
 coneixem. La Societat que la publica té una significació molt gran en el renaixement
 valencianista. Conté interessants estudis, sempre de primera mà, referents
 a Història, Arqueologia, Bibliografia, Art, Folklore, etc.; els noms de Salvador
 Guinot, Gaietà Huguet, Lluís Revest, Manuel Betí, Eduard Julià i Vicenç Ripollès
 sovintegen al peu de molts estudis. Segueix publicant-se.
1400. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Sixto Cámara, 5.—270 × 185 mm.
 —4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XXI.—Any 1921; núm. 1-13 (16 abril-2 juny).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

1401. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Sixto Cámara, 5.—270 × 185 mm.—
 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XXII.—Any 1922; núm. 1-11 (16 abril-8 juliol).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1402. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Sixto Cámara, 5.—270 × 185 mm.—
 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XXIII.—Any 1923; núm. 1-8 (15 abril-3 juny).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1403. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Sixto Cámara, 5.—270 × 185 mm.—
 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XXIV.—Any 1924; núm. 1-13 (5 abril-28 juny).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.
1404. LA JUVENTUD ALEGRE.—Semnario festivo bilingüe. [Capçalera mixta].
 Direc., Red. i Adm.: Sixto Cámara, 5.—Imp. Vicens Bayo, Sixto Cámara, 5.—270 × 185 mm.—
 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Epoca XXV.—Any 1925; núm. 1-13 (4 abril-27 juny).
 Vegeu ço que hem dit en el núm. 1364.

CATARROJA

1405. CATAHORIA.—Orgue dels festers.
 Imp. Josep Olmos.—210 × 160 mm.—32 pp.—Bilingüe.
 1924; núm. únic (25 set.)
 Va sortir amb motiu de les festes dedicades a Sant Miquel; conté treballs en
 prosa i vers i el programa de les festes.

CENTELLES

1406. LA VEU DE CENTELLES. — Periòdic defensor dels interessos morals i materials de nostra vila. [Des del núm. 34] Periòdic quinzenal. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 7] Capçalera mixta. [Des del núm. 34] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Plaça Major, 5. [Des del núm. 25] Ciutat, 4.—Tip. *Balmesiana*. (Vic).—214 × 160 mm.—4 ó 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Un semestre, ptes. 3.

Any I-III, 1919-1921; núm. 1-48 (29 març 1919-26 març 1921).

El redactor en cap era En Xavier Escoda. Per l'article de presentació es veu que era una publicació catòlica amb treballs literaris i articles socials.

CERET

1407. ESPERO DE KATALUNJO.—Butlletí mensual de l'Aplech Esperantista de Catalunya. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Imp. L. Lamiot.—Imp. L. Lamiot.—204 × 115 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 3] Ptes. 0'10.—Trilingüe (català, espanyol i esperanto).

Any I, 1905; núm. 1-3 (gener-març).

Dedicat al foment de l'esperanto. Insereix articles gramaticals i notícies.

CERVERA*

1408. EL ECO DE CERVERA.—Semanario de intereses morales y materiales. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 127, baixos.—Imp. de J. Valentí, Major 127.—315 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.—Sortia el dissabte.

Any I, 1890; núm. 1-28 (26 abril-1 nov.)

Aquesta publicació «no quiere ni debe pertenecer ni dejarse apadrinar por ningún partido político», vol ésser «libre e independiente para realizar sus

---

* Nostre agraïment a Frederic Gomez, per les moltes notes que ens ha facilitat de publicacions cerverines i les atencions que d'ell rebérem en l'Arxiu de la dita ciutat.

ideales... Todos los intereses morales que afecten a esta ciudad y su partido, al igual que la protección de la agricultura que muere, que el desarrollo de la industria que decae y que el fomento del comercio que pelagra, serán objeto de nuestros desvelos y preferentes atenciones». El text català no és abundant, i sembla copiat d'altres setmanaris del seu temps.

1409. **LA RAZÓN ILUSTRADA.**—
Periódico católico político. [Capçalera il·lustrada]

Red.: Rambla Sant Francesc, 5.
—Imp. J. Valentí.—220 × 150 mm.—
8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre,
ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.
—Bilingüe.—Sortia el dissabte.
Any I, 1891; núm. 1 (24 oct.)

Publicació setmanal.

1410. **LA VOZ DEL PAÍS.**—Semanario independiente. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Sant Francesc, 5. — Imp. J. Valentí, Rambla Sant Francesc, 5.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Sortia els divendres.

Any I, 1893; núm. 1-18 (3 febrer-2 juny).

Publicació sortida amb motiu d'unes eleccions per a diputats a Corts. Defensava la candidatura d'En Felip Gassol.

1411. **LA OPINIÓN DE CERVERA.**—Quincenal independiente de avisos y noticias. Humorístico, Ilustrado y Literario. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Santa Maria, 3 i 5, pral.—Imp. de F. i E. Solé.—270 × 98 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1899; núm. 1-3 (1 febrer-1 març).

Dedicat a defensar Cervera i la seva comarca. Hi domina el text espanyol.

Anyada 1. lo número 5 céntims. Número 1

Espero de Katalunjo

BUTLLETÍ MENSUAL

DE L'APLECH ESPERANTISTA DE CATALUNYA

Redacció y Administració: Imprenta L. LAMIOT, CERET, (Pyr.-Orlé. France).

LA LENGUA AUSILIAR INTERNACIONAL

Las transacciones del mon s'han fet hasta avuy sense una llengua internacional, pero es de preveure que dintre de poch anys sera imposible la seva realització sense un idioma auxiliar comú a totes las Nacions. Los medis de comunicació han realitzat grans progressos locals no hen encara dat tot lo fruyt a causa de que la diferencia de llenguas tenca las relaciones internacionals. Lo Progrés produhirá tots los seus beneficia tant prompte s'hagi adoptat un idioma únich, no per espresar los sentiments y afectiões familiars de caràcter purament local ó de caràcter privat, sinó per comunicar ideas entre individuos de diferente nacionalitat y rasse. Aquest llengua ha d'esser donchs purament auxiliar.

¿Quin ha d'esser aquest idioma auxiliar? S'han dat a tal problema las següents solucións:

1. **Adoptar una llengua viva.** — Pochs arguments s'han aduít en pró d'aquesta proposició; y efectivament no es posible que pugá ser una solució del problema que s'proposa resoldrer. No parlem já de las imperfeccións de qualsevol de las llenguas qu'extsteixen. Un motiu mes poderós hi ha per abandonar lo projecte d'adoptar una llengua viva com idioma internacional. Aquest es la influencia que tindria lo poble qual llengua hagüés sigut escullida com auxiliar. Aqueixa mateixa influencia que obtindria dit poble, seria la causa de que los altres no volguessin adoptar com auxiliar un idioma que no es lo seu.

Núm. 1407.

1412. LA VEU DE LA SEGARRA.—Portaveu del Centre Regionalista de Cervera y sa Comarca. [Des del núm. 14] Portaveu Regionalista de Cervera y sa Comarca. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 3] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: *Academia Lladó*, Plaça Lluís Sanpere.—Imp. *Mariana*, a càrrec de R. Ferrer. —240 × 152 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3'50. Mig any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1903. - II, 1904; núm. 1-33 (6 febrer 1903-12 març 1904).

En l'article «Lo que som» llegim que, abans que tot «som catalanistes» i que no són «exclusivistes com algú es creu, perquè lo que defensém per a Catalunya ho volém y desitjem per a les demés regions que integran aquest Estat... anem pera ensorrar... els politichs farsants coneguts pel nom de cacichs». Es una publicació netament catalanista; la dirigia En Lluís Lladó.

1413. EL CIERVO.—Periódico independiente. [Capçalera mixta, amb l'escut de Cervera].

Red. i Adm.: Santa Maria, 3 i 5, pral.—Tip. *Minerva*.—223 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I, 1903; núm. 1 (11 abril).

Ens diu que: «Despertar adormecidos sentimientos de dignidad y honradez; descubrir miserias ocultas y propósitos interesados; abonar y enaltecer todo lo noble y generoso, así como criticar y censurar firmemente cuanto signifique engaño y falsía; velar por los intereses morales y materiales de Cervera y su comarca: este es nuestro programa y deliberado propósito». El dirigia En Joan Franquesa.

Any I   Cervera 26 d' Abril de 1903   Núm. 7

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Carrer Major, número 89

PREUS DE SUSCRIPCIÓ	
UN ANY	300 Pesetas.
MITJ ANY	2 . . . . .

«Vergunya eterna à aquells que, despreciant son idioma alaban lo dels altres»
Destf.

LA CATALUNYA QUE VOLEM Llibre, si dominada, si dominadora y respectada de los egipcios germanos.
Estimada per son valor al exterior y temuda per sa força.
Araüllada com a propi el foraster que à treballar hi veiga. Y à menar y à cobrar, à fer lleys y à juticar, cada un à casa seva, que trenca hi lo que fer para endreçar. Es =impia de la terra y poble, actua y inteligentia.
Escolida atxa venguda en llibres de tot saber, lo que fon llengua de Santa y Rexa.
Las Universitats y escoles tornadas à son dase: obradors d' avessos de la ciència y planta de filosofia y jurica: à fora la filosofia antiga.
Las Universitats y escoles, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costuma, una Catalunya nova, de vida expansiva y no estatica progrés.
Revolució: las montañas, per grand bonica, trencant pels cingles els corredors anginyos, moderns, trayent del trezer y de las mines els fruits y miserias. Las aguas de sos rius saltant de roccios en raciones movent enginyos del treball.
Conservats com reliquias els monumentes antics enrgats y alivats d' un art fill legítim del antic creat en els avessos actuals. Voltar las velles poblacions històriques de poblacions y amplias ciutats modernes.
Porta oberta, als productors de tota Hoeka; assegurats ab tractes d' una nació seria; ventre al potentat ab afany de ser estimat y útil à la Patria y al obrer intervindre en el govern desantill lo que cristianament y per dret li pertoca.
Volem deixar à nostre filla aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.
Per obtenirlo tenim lo prete. Força, riqueza y luterlencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltim la virtut que à cap que manca. L' aguy à la Patria.
Artículo del distingit patrio En Lluís DOMENECH.

Núm. 1412.

1414. **EL CUERVO.**—Periódico independiente. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Santa Maria, 3 i 5, pral.—Tip. *Minerva*.—223 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Il·lustrat.
 Any I, 1903; núm. 2-4 (24 abril-24 maig).
 Continuació de *El Ciervo*, segueix la mateixa finalitat que aquest. En l'article *La mort del Ciervo*, ens diu que «morí víctima de la falta de segacitat y picardia propia dels animalons que com ell sols viuen en los camps ahont no hi ha trampas per agafarlos, ni perseguidors experts per la seva cassa.» La veritable causa fou el defensar, en unes eleccions per a Diputats a Corts, En Josep Balcells en contra d'En Dionís Alonso Martínez. El director era En Joan Franquesa.
1415. **REPÚBLICA.**—Periódico quincenal. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Major, 83, 1.—Imp. Viñals germans, Urgell, 6. (Manresa).—362 × 82 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I, 1903; núm. 1 (23 juliol).
 El dirigia En Domènec Puigredon.
1416. **PATRIA.**—Setmanari catòlich. [Capçalera mixta, amb l'escut de Cervera i el títol de la publicació].
 Red. i Adm.: Major, 14, entl.—Tip. *Minerva*.—220 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Cervera, un any, ptes. 3. Semestre, ptes. 2. Fora, un any, ptes. 4. Semestre, ptes. 2'50. Núm. solt ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I-II, 1909-1910; núm. 1-51 (4 abril 1909-26 març 1910).
 En l'article «Lo que volem» declara: «Que tothom siga ab nosaltres pera cantar a Deu alabansas... Volem ser tots uns pera regenerar y enfortir á la Patria, an aquesta preuhada Cervera que per lograrhu á de mirarse en la Cervera plena de fé, rublerta de gloria, espill de moralitat... Deu, Patria y Llibertat son nostres lemes».
1417. **NUEVO AMBIENTE.**—Periódico quincenal. Organo de la Cámara de Comercio é Industria. Defensor de los intereses morales y materiales de Cervera y su comarca. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Major, 95, 2.—Tip. *Minerva*, Major, 58.—207 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
 Any I, 1912; núm. 1 (18 agost). - III, 1914; núm. 4 (10 maig). - VII, 1918; núm. 137 (7 juliol).
 La Redacció ens fa saber que: «Nuestra norma, nuestro criterio, es paz y unión. Nuestro deseo, nuestro delirio, es laborar por el bien patrio. Nuestra

quimera, nuestro afán, es contribuir al engrandecimiento y prosperidad de Cervera y su comarca, en todos los órdenes». El dirigia En Domènec Puigredon.

1418. ESCUELA. — Periódico quincenal republicano. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.; Plaça Sant Miquel, 6.— Tip. *Minerva*, Major, 58. [Des del núm. 8] Imp. *Juventut*, Major, 92. (Lleida).— 215 × 150 mm. [Des del núm. 8] 265 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.— Núm. solt, ptes. 0'10. [Més tard] Ptes. 0'25. —Bilingüe.

Any I-II, 1913-1914; núm. 1-26 (7 set. 1913-26 juliol 1914).

En «Nuestro ideal» hi llegim que: «El periódico *Escuela* no es de la Juventud de Cervera: es de todas las Juventudes; es de todos los ciudadanos que sienten hambre y sed de justicia... Contribuir con nuestro mo-

desto esfuerzo a formar un ambiente formidable de cultura... este es nuestro ideal». El català no hi és abundós. El dirigia En Joan Comorera.

1419. FULLA PARROQUIAL. [Capçalera mixta].

Va començar a publicar-se el 5 d'agost de 1917. Referent aquesta classe de publicacions, vegeu el núm. 58.

Any I. Cervera, agost de 1922 Número 2

BVTLLETI MVNICIPAL
DE LA CIVTAT DE CERVERA
PVBLICACIÓ OFICIAL DE LAJUNTAMENT

ALS CIUTADANS

 BVTLLETI MVNICIPAL ha tingut un retroç en llur segon número, degut a que no hi havia objecte determinat que d'una manera especial pogués interessar al poble. Amb motiu de l'aprobació del pressupost municipal per a el present any, qui'n projecte si s'ha presentat tard ho justifica l'haver volgut estudiar-lo amb deteniment per arribar a una màxima perfecció, aquesta Alcaldia, va pregar al nostre voluntariós Secretari, dongués una conferència pública on exposés detalladament la tasca realitzada. Dita conferència va tenir lloc el passat dia 27 de juliol devan de nombrós públic que feu honor a l'Ajuntament, a l'Alcaldia i al conferenciant. Per els que hi asisstiren complementin els detalls i per a que els que no hi foren coneixin bé l'assumpte, ens plau publicar íntegra la disertació del nostre Secretari, a qui aprofito l'ocasió per a regraciar-li publicament els estudis, treballs i esforços que vé fent per a el bé del Municipi.

Demés, el dit projecte de pressupost està a Secretaria a disposició de tots, perquè l'estudin i fassin sobre d'ell totes les preguntes i aclaracions que vulguin a fi de que's pugui recollir l'opinió del poble avans de llur aprovació definitiva per la Junta Municipal de Vocals Associats. Es un alt deure de ciutadania col·laborar a l'obra que afecte a la ciutat, sens mires partidistes i amb el frón ben enlaire.

L'ALCALDE.
P. Batalla

Cervera, 19 agost de 1922

Núm. 1421.

1420. LO SINDICAT.—Portaveu del Sindicat Agrícola de Cervera i sa comarca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Local del Sindicat, Victor Balaguer.—Tip. *Minerva*, Major, 58. [Més tard] Imp. F. Calmet. (Tàrraga).—205 × 132 mm.—12 pp. a 2 col.
Any I-VII, 1919-1925; núm. 1-72 (12 oct. 1919-31 dbr. 1925).

El lema d'aquesta publicació és: «Ajutat i t'ajudaré». Ens fa present que no vol ésser «una revista científica plena de fórmules que ni nosaltres entendriem, sinó que lo que vos oferim serà cosa pràctica i sencilla amb lo que poguem fer obra profitosa pel pagès; ja siga exposant les opinions, recullint impresions dels mercats, copiant o criticant, si aixís combé, les disposicions del Govern; en fi, sosténir amb vosaltres una conversa franca, clara i sencilla sobre coses que ocupen nostra atenció que no son altres que l'amor a la terra».

1421. BUTLLETÍ MUNICIPAL DE LA CIUTAT DE CERVERA.—Publicació oficial de l'Ajuntament. [Capçalera mixta, amb l'escut de Cervera].

Arts Gràfiques Salat, Verges, 23.—244 × 167 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I, 1922, núms. 1 i 2 (gener i agost).

En l'article de «presentació» ens diu l'Alcalde accidental, En Pau Batalla, que «cumplint un dels acords del Excm. Ajuntament d'aquesta heroica Ciutat, avui comensa sa publicació el *Butlletí Municipal*, siguent son determinat fi, el de poguer enterar als cerverins de la marxa municipal desde algun temps passat a la fetxa actual...»

CIUTADELLA *

1422. MESTRE LIBORI.—Revista bullanguera. Surtirà cuant li passi s'es cap, sobre tot cuant fassi bon tempst. [Capçalera tipogràfica].

Red., Adm. i Imp.: Cursach i León.—230 × 150 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
1886; núm. 1 (14 nov.)

Publicació de molt curta durada. Pertanyia al gènere satíric i humorístic. La dirigia N'Antoni Cursach.

---

* Nota facilitada pel Director de la Biblioteca pública de Mahó.

COLLELL (Torn)

1423. CREU Y ARADA.—Publicació Agrícola Social. [Capçalera gravada].

Adm.: Llibreria de F. Geli, Cort Real (Girona).—Imp. del *Carme*, Ciutadans, 20. (Girona).—
194 × 141 mm.—4 pp. a 2 col.—Dos exemplars d'un mateix o diferent número, ptes. 0'05.
Any II, 1900; núm. 5 (febrer).

L'ànima d'aquesta publicació catòlico-agrícola era Mn. Miquel Raset, del Seminari del Collell. Inseria treballs doctrinals de sociologia agrícola, etc. Va començar a sortir a l'octubre de 1899.

1424. BUTLETÍ DEL SANTUARI DE SANTA MARIA DEL COLLELL.—Portant-veu de l'Associació d'Antics Alumnes. [Portada mixta. Coberta il·lustrada].

Direc. i Red.: Seminari Collegi de Santa Maria del Collell.—Imp. i Llib. R. Bonet. (Olot).—199 × 113 mm.—Trimestral. [Des de l'any 1924] Bimestral. [Des de juliol de 1925] Trimestral.
Any VIII-X, 1923-1925; núm. 29-43 (1.º trimestre, 1923-4.º trimestre, 1925).

Aquesta publicació religiosa va començar a sortir en 1916, i era redactada pels Professors del dit Seminari i per sos antics alumnes. Donava compte de les almoines rebudes per a la construcció del Santuari. Encara es publica.

Núm. 1423.

1425. EL PROPAGADOR DE LA SUSCRIPCIÓ POPULAR. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Ramón Bonet (Olot).—190 × 120 mm.—2 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Anys 1918-1922; núm. 3-20 (abril 1918-4.º trimestre 1922).

Dóna nota de la subscripció per a la construcció del Santuari de Santa Maria del Collell, i també insereix noves.

C O N S T A N T Í

1426. FULLA PARROQUIAL DE CONSTANTÍ.—Quinzenari posat baix l'amparo de la Mare de Deu. [Capçalera mixta].

Va començar a sortir el primer de novembre de 1916 i va seguir publicant-se fins el primer de setembre de 1924; ve a ésser una publicació del mateix gènere que l'esmentada en el núm. 58, i insereix també notícies locals.

C U L L E R A *

1427. LA MOLINÁ—Semanari festivo internacional.

Red. i Adm.: Riu, 15.—Tip. *Helios* (Sueca).—390 × 288 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1921; núm. 17 (4 set.)

Va començar a sortir pel maig del dit any. Era una publicació satírica amb notes de la localitat.

1428. EL PÀMPOL.—Semanario serio, festivo e inocente.

Imp. Josep R. Costa.—440 × 320 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

1922; núm. 1.º (22 abril).

Publicació sortida amb motiu de les festes de la localitat; a últims de setembre va desaparèixer.

D È N I A

1429. EL BLAVET.—Semanario bilingüe satírico.

Amb tot haver-lo cercat a l'Arxiu municipal de Dènia, no hem vist el periòdic objecte d'aquesta nota, però l'esmenta el Dr. Josep Chabàs en l'edició de 1927 del *Bosquejo histórico de Denia*, d'En Roc Chabàs, dient que l'empremtava En Botella, en 1870 i que «tuvo gran éxito por su sátira mordaz».

* Notes facilitades per el Sr. Navarro Cabanes.

ESPARRAGUERA

1430. DE MONTSERRAT AL VALLÉS.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal i bilingüe sortida al 1904.

1431. BUTLLETÍ DEL PATRONAT DE LA JOVENTUT. [Any V] El Montserrat.—Portaveu de l'acció social de la comarca del mateix nom. [Any IX] Portaveu de l'Associació «Patronat de la Joventut». [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Bruc, 1. [Any V] Major, 76.—Imp. *La Hormiga de Oro*, Nou de Sant Francesc, 17. (Barcelona). [Any IX] M. Bas.—177 × 113 mm.—16 pp. [Any V] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'25. [Any V] Núm. solt, ptes. 0'10.—Trimestral. [Any V] Mensual.

Any III, 1908; núm. 8 (abril). - V, 1910; núm. 25 (juny). - IX, 1914; núm. 71-74 (juny-set.)

Probablement va començar en juliol de 1906. Tractava d'assumptes socials, inseria notes comarcals i publicava documents d'arxiu.

ESPLUGA DE FRANCOLÍ

1432. EL FRANCOLÍ.—Defensor dels interessos morals i materials de la vila. Surt el 15 i 30 de cada mes. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Recasens. (Montblanch).—248 × 159 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'25.

Any II, 1922; núm. 27 (15 agost). - III, 1923; núm. 50 (30 juliol). - IV, 1924; núm. 64 (15 febrer). - V, 1925; núm. 97 (30 juny).

Probablement va sortir al mes de juliol de 1921. Tenia per principals elements a En Josep Cabeça i Lluís Carulla; i inseria articles polítics, notes d'esport i treballs literaris, etc. Fou un de tants periòdics catalans que van deixar de publicar-se en l'època de la Dictadura, per suspensió governativa. Segons notes que ens han estat donades, van sortir cent vint-i-cinc números.

FALSET

1433. REVISTA DE LA CÁMARA AGRÍCOLA DE FALSET Y SU COMARCA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació bilingüe, sortida en 1907; probablement que és l'antecessora del *Butlletí* publicat en 1920 i pertanyent a la mateixa Societat.

1434. PRIORAT.—Revista catalana. Sortirà el primer diumenge de cada mes. [Des del núm. 13] Portaveu de la «Lliga Regionalista». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de la Constitució, 61, 1.º—Imp. C. Ferrando, Arrabal Santa Ana, 35. (Reus). [Des del núm. 13] Tallers Gràfics, A. Gost, Balmes, 88. (Barcelona). [Des del núm. 17] Imp. C. Ferrando, Arrabal Santa Ana, 35. (Reus).—250 x 164 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. [Des del núm. 13] Espanya, un any, ptes. 1'50. Estranger, un any, ptes. 12.

Any I, 1915. - II, 1916; núm. 9-21 (3 oct. 1915-1 oct. 1916).

Demés de les notes referents a la localitat, insereix notícies foranes, comercials, agrícoles, etc.

ANY II. ESPLUGA DE FRANCOLI 15 D'AGOST DE 1922. NÚM. 27.

Preus de Suscripció:
 UN ANY . . . . . 5 PTES.
 NÚMERO SOLT. 0'25
 PAGAMENT A LA BESTIETA

Defensor dels interessos
morals i materials de la vila

Sort el 15 i 30 de cada mes
 No's retornen els originals.
 Anuncia, esqueix mortuòries i re-
 mita a preus convencionals.

¿Fins quan, governants?

D

ES de la temps la premsa ve consolidant amb llurs escrits en pro de la repatriació, la justíssima campanya de els pares dels soldats que lluiten al Marroc, sense haver conseguit del Govern ni el retorn dels nostres germans, ni un moment al dolpre de tantes mares que si abans DEMANAVEN els fills, avui els EXIGEIXEN, veient a aquells víctimes de la desorientació que's mostra marcadament en tots els actes del Govern, quina norma és: ajornar i esperar.

S'ha completat ja l'aniversari del desastre d'Annual i encara que veïem estèrils els esforços que'l poble ha fet i tots els que de nou podria fer si la guerra fos justa i per tant sentida, dongu'ls per recobrat el *HONOR NACIONAL*, com ha dit una alta personalitat al Congrés espanyol, i

retornin-se els nostres fills, car l'amor de llurs pares i'l seny del poble ho demana. Retornin-se els soldats, cançats de patir tan inutilment, car és una gran injustícia, és una iniquitat el fet de que el Govern retingui allà, en aquelles ingratíssimes terres del Marroc, als soldats que han complert mesos há, burlant d'aquesta manera les lleis i cometent, a l'ensemps, un abús de la força.

Si el Govern no acerta a donar una solució categòrica al problema del Marroc i continua amb sa característica desorientació, CAIGUI IMPLACABLE DAMUNT D'ELL, LA SANG DE NOSTRES GERMANS I SIGUI EL POBLE QUI DECIDEIXI SOBRES LA SORT DELS SEUS FILLS.

JACOBI D'ELMUR.

Núm. 1432.

1435. BUTLLETÍ DE LA CAMBRA AGRÍCOLA OFICIAL DE FALSET I SA COMARCA.
[Capçalera tipogràfica, enquadrada].

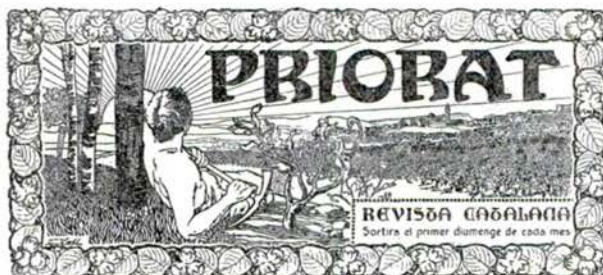
Red. *Cambrà Agrícola*.—Imp. Lluís Ribé.—197 × 131 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.
Any 1920; núm. 1 (gener).

Ens diu en el «Deu us guard», que és «la única fulla periòdica de la pagesia de la comarca».

1436. PRIORAT.—Periòdic català. Surt els dies 1 i 15 de cada mes. [Des del 17 dbre. 1922] Periòdic nacionalista. Surt el 1.^r i 3.^r diumenge de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.; Pont, 7. — Imp. Sanjuán, Llovera, 31. (Reus). [Des del núm. 18] Ferrando, Arrabal Santa Ana, 35. (Reus).—265 × 177 mm. [Des del núm. 18] 289 × 190 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'25. [Des del setembre de 1922] Pessetes 0'15.

Any I, 1922; núm. 1-9 (15 agost-17 dbre.) —II, 1923; núm. 1-18 (7 gener-7 oct.)

Portaveu de la "Lliga Regionalista"

Any 2.es Núm. 17.

Falset, 11 de Juny de 1916

Preu de Suscripció:

Espanya... 1'50 ptes l'any

Estranger... 12'—

PREUS D'AVANGUÀ: Pina estera, per nombre, 10 ptes.-1/4, 6 ptes.-1/4, 8 ptes.-1/4, 2 ptes.—Paga a la berreria.

Festa de l'Unitat Catalana

Després de llegida *La Veu* en son nombre del 22 de Maig, res queda per dir en quant a la significació de l'Unitat Catalana, en quant al tó general en que s'es celebrat tan enlairat i festa, però si es pot dir molt del profit que d'ella deu turen tota comarca que tinguen plena fé de son viure, aspiri a formar part d'aquesta tan formosa i bellament conjunta Unitat Catalana.

Aquesta es, la força que ens menà a tots nosaltres prioratins a assistir per recollir, no ja llevó,—qu' aquesta la portem arrelada dins del cor, llevat dels avis—sino aquella pericia, aquelles lliçons i aquells coneixements que necessita tot bon pagès que, tinguen una gran finca aon l'hi ha sortit extensa plançonada d'arbres de bona llei—alguns amb impuls i força, altres anèmics, indecisos en l'esclat de vida—deu posar la ma reguladora del conreu i distribució ordenada per suplir aquells petits defectes de natura i fer qu' aquest pugui amb nuidós, armònic i fàcil a la producció del fruit.

Aitals treballs, quant la planta es jove son relativament fàcils a fer, quant es vella es poc menys qu' impossible.

Convenguts de tal principi, si volèm tindre una comarca forta, una branca ferma i produ-

tiva d'aquest arbre corpolent de la Lliga—que 's vivifica amb la llum de la terra catalana—devem fer com lo bon pagès, cuidar de la nostra ramada 'ls branquillons anyals i amb gran preferència los branquillons novells: puig qu' aquest son sempre los que treuen més florida i 'ns ofereixen mes formós lo fruit, cobrat de bonesa, de sa feconditat.

Aquesta es la primera orientació qu' havem tret de la nostra reunió particular a la Lliga amb lo leader del nacionalisme català senyor Cambó i que després havem afermat i consolidat en lo sopar intim del "Petit Pelayo" aon es dignà assistir dit senyor per avalorar mes aquell acte de germanor, brindat-hi a l'espuma del champany per la organització de les Joventuts Nacionalistes al Priorat.

Per tant, es a nosaltres, al jòven al que sens confia 'l desvetllament o millor la formació d'aquest conjunt de petites unitats—una en cada poble—qu' agermanades entre si, engendrin una verdadera Unitat Prioratina que consolidada amb les Unitats de les demés encontrades conjuntin la verdadera Unitat Catalana.

I aquesta es avuy la nostra fórmula "organització de les Joventuts Nacionalistes"

I ja tenim fixada l'orientació, ja podèm començar nostra tasca.

Companyes del partit judicial de Falset, tots

Núm. 1434.

En l'article «Als catalans de nostres comarques», ens diu que «*Priorat* torna a la vida. Amb més braó que mai, amb més ganes de treballar que mai, amb medis més poderosos que mai, *Priorat* es troba novament en el món periodístic

disposat a lluitar per la causa de Catalunya sense defalliments ni pessimismes de cap mena». Va seguir publicant-se fins a principis de 1924, que fou suspès pel Delegat governatiu.

1437. EL ECO DEL PRIORATO.—Semanario Ilustrado. Ciencias, Arte, Literatura, Agricultura, Información, Deportes. [Núm. 72. Tot igual, més] Corresponsales en todos los pueblos del Partido. Colaboración en catalán y castellano. Cultura - Dignidad - Honradez. [Capçalera tipogràfica].

Red. Pont, 1.—Imp. C. Ferrando. (Reus).—435 × 288 mm. [Núm. 72] 397 × 275 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1924; núm. 5 (6 abril). - II, 1925; núm. 72 (19 juliol).

Era l'òrgan de la «Unión Patriótica». El català no és abundós.

FELANITX

1438. EL FELANIGENSE*.—Semanario de intereses locales. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 37.—Imp. Vidua de Bartomeu Reus.—380 × 265 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I-XLIII, 1883-1925; núm. 1-2218 (20 juliol 1883-31 dbr. 1925).

Aquesta publicació, dirigida per Pere A. Reus, va començar essent purament castellana, però, des de 1920, que és bilingüe. Demés de les notes referents a la localitat s'hi veuen altres pertanyents als pobles comarcals, i treballs literaris.

1439. ALMANAQUE DE «EL FELANIGENSE» para... [Portada tipogràfica].

Imp. A. Ramón.—Bilingüe.
1884-1919.

Demés de les pàgines dedicades al santoral, hi ha treballs literaris signats per B. Singala, Sebastià Barceló, Emili Giralt, F. Salvà Ripoll i alguns més. En començar, el mallorquí no és abundós, però cada any augmenta.

---

* Nota facilitada per Carles Garcia.

FIGUERES *

1440. HOJA SUELTA. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. de J. A. Sey.—200 × 145 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 1.—Bilingüe.
 Any I, 1842; núm. 1-14 (1 abril-1maig).
 Publicació d'informació, sortia tres vegades a la setmana: dimecres, divendres
 i diumenge. El català no és abundant.
1441. LA GRANJA.—Revista de agricultura y Biblioteca rural. Periódico de la
 Sociedad de Agricultura del Ampurdán. [Capçalera mixta. Dibuix al·legòric, amb el lema:
 «Calamo et aratro»].
 Adm.: Imp. i Llib. de Gregori Matas.—Imp. Matas.—172 × 118 mm.—18 pp. fulletó.—Sus-
 cripció: Mig any, ptes. 3.—Bilingüe.—Mensual.
 Any II, 1851; núm. 6-9 (juny-set.). - III, 1852; núm. 1-4 (gener-abril).
 El director era En Narcís Fages de Romà. En les cobertes publicava els
 «aforismos rurales» i la «cartilla rural» del director, els primers en espanyol i
 l'última en català. El text del fulletó, era per a la formació d'una «Biblioteca rural».
1442. LO TAP DE SURO.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida al 1876.
1443. LO PENSAMENT.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual, sortida al 1887, la
 qual era el portaveu de la Societat Choral «La Erato».
1444. EL PENSAMIENTO. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: *Casino Menestral*.—Imp. Alegret, carrer Cervantes.—393 × 270 mm.—4 pp. a
 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I, 1893; núm. 1-87 (15 juliol).

---

* El nostre agraïment als senyors Joan Subias i Josep Puig Pujades, per les facilitats proporcionades per a fer més complet el nostre treball, i a la Directora de la *Biblioteca Popular*, senyora Adela Riera, per les notes bibliogràfiques que ens ha donat referents a la premsa figuerenca.

Aquesta revista va començar essent decennal, i poc després sortia sis vegades al mes; la dirigia En Lluís M.ª Jordi i Alvarez; publicava treballs literaris, d'història, poesies, etc. La redactaven En Joan M.ª Bofill, Antoni Subias, Felip Sastre, Frederic Gironella i altres. El català no és abundant.

1445. EL REGIONAL.—Es publica els diumenges. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Junquera, 5.—Imp. M. Campamar i fills.—445 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Figueres, trimestre, ptes. 1'50. A fora, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any XII, 1904; núm. 918-922 (7 febrer-6 març).

Periòdic catòlic. S'ocupava dels assumptes d'administració local, i va tenir controvèrsies amb altres col·legues seus. Va començar a sortir al 1893.

1446. L'ALMOGAVER.—Periodic Catalanista. [Capçalera mixta. Dibuir, de Berga i Boada]

Red. i Adm.: Nou, 10.—Imp. M. Alegret.—275 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.
Any II, 1898; núm. 9 (29 gener).

Defensava l'ideari de la *Unió Catalanista* i publicava treballs literaris.

1447. 'N BANYETA.—Orga dels casats. Independent del Cassino Menestral. Sortirà sempre que convinga. [Capçalera tipogràfica].

Imp. M. Alegret.—280 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.
Any 1898, núm. 12 (12 febrer).

Periòdic de broma, sortit amb motiu d'un ball de Carnaval. Es el número primer i únic.

1448. LA VEU DEL AMPURDÀ.—Semanari porta-veu del Centre Catalanista de Figueres. [Des del núm. 28] Setmanari Catalanista. Surt els diumenges. [Des del núm. 53] Quinzenari Catalanista. [Des del núm. 64] Periodic Catalanista. [Capçalera mixta, amb l'escut de la ciutat].

Red. i Adm.: Sant Pere, 1, 1.—Imp. Josep Serra.—390 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Figueres, trimestre, ptes. 2. Espanya, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I-IX, 1900-1908; núm. 1-218 (7 gener 1900-9 juliol 1908).

En l'article de presentació, declaren els redactors: «Som catalans, fills del Ampurdà que ab lo buf sanitós de la tramontana y al compàs ayrosissim de la sardana incomparable, venim a donar bona prova de que som los fills d'una terra que estima ab tota l'ànima a sa mare Catalunya. La tradició històrica... es gran i no hem de deixar que la soterrin paulatinament los casichs malfactors del centralisme...» El dirigia En Manuel Malé.

1449. BOLETÍN DE LA CÁMARA AGRÍCOLA DEL AMPURDÁN. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Placeta, 3.—Imp. Serra.—175 × 115 mm.—De 8 a 12 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.
 Any I, 1900. - XXVI, 1925; núm. 1-433 (15 febrer 1900-dbre. 1925).
 Aquesta publicació va començar essent quinzenal i en els últims anys era mensual; es reparteix als socis de la Cambra i solament tracta d'assumptes agrícoles.

1450. LA RAZÓN.—Organo de la Juventud Republicana Federal Socialista del Ampurdán. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Centro Federalista Ampurdanés*.—Imp. M. Alegret.—380 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.
 Any II, 1901; núm. 10 (17 febrer).

El mateix publicava en català articles polítics com literaris. El director era En B. Jinjaume.

1451. VERDAD.—Publicación bimensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Forn Baix, 1.—Imp. M. Alegret.—380 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.
 Any I, 1904; núm. 5 (1.ª oct.)

Publicació de curta durada, de caràcter avançat i anticlerical.

1452. CULTURA ESCOLAR. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Junquera.—Imp. Campamar.—170 × 110 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.
 Any I, 1907; núm. 1 (abril).

Any II. Figueras, 29 Janer 1898. Núm. 9.

PERIÓDIC CATALANISTA

Redacció y Administració:
CARRER NOU, NÚM. 10

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

CATALUNYA	1 peseta trimestral	La Redacció no respon dels treballs demanats.
ESTERIOR	2	... excepte a preus convencionals
	Pague a la Redacció	El pagor passa foras en bitles de correu

NOSTRE PROGRAMA

May el catalanisme ha treballat a l'ombra per arribar a la realització dels seus ideals. Defensor dels principis honorats que sustenten, ben clars y a llum del sol se va exposar a la Regna Llevant d'Espanya en sa vinguda a Barcelona y ben clara y concientemente els va donar al país en l'Assemblea de Manresa de 1892.

Com allavors dignírem, entenim avuy que han de quedar a carrec del poder central del Estat Espanyol las relaciones internacionals, l'exercit de mar y terra las relaciones economicas d'Espanya amb els demés països, la construcció d'obras publicas de caràcter general, la resolució de totes las cuestiones y conflictes inter-regionals y la formació del prescriptiu anyal de gasols, al que deurán contribuir las regions a proporció de sa riquesa, tot amb la organització corresponden y adecuada.

Pero entenem que correspon al Poder regional el regimen intern de Catalunya, y que ha de constituir-se aquesta mantinent el temperament expansionista de sa legislació y segons las necessitats y acn modo d'esser.

En consecuencia, volém la lleugua catalana amb caràcter oficial y que man catalans tots els que a Catalunya desempeyan càrrecs publicas; volém Cortes catalanas, no solé per establir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se refereix a la organització interior de nostra terra; volém que catalans sian els jutges y magistrats, y que dintre de Catalunya se fallin en última instancia els plecs y causes; volém ser arbitres de nostra administració, ficant amb entera llibertat las contribucions a imposar, y volém, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exercit espanyol per modi de voluntaria y diners, suprimint en absolut quintas y llevas en massa o establint que la reserva regional ficases greus servoy tant sols dintre de Catalunya.

Aquest es nostre catalanisme dintre d'Espanya; aquest es el nostre regionalisme dins de Catalunya. Aixó es lo que volém, per aixó anem, a n' aixó arribarem a no trigar gaire.

(Del Manifiesto de la «Unió Catalana» del dia 16 de Mayo de 1892.)

Núm. 1446.

Publicació decennal d'estudiants, dirigida per En Lluís Massot; En Joan Carandell, Josep Xirau i Ramon Capmany, hi col·laboraren. Inseriria treballs literaris i altres. Fou de molt curta durada, uns cinc números.

1453. TREBALL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida al 1907 i esmentada en el *Bulletí de la Federació de la Premsa Catalano-Balear* (Barcelona, juny 1930; núm. 5). Va deixar de publicar-se a l'abril de 1908.

1454. EMPORDÀ.—Periòdic nacionalista republicà. Surt els dissabtes. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Pals, 11, baixos.—Imp. de Serra i Vilá, Col·legi, 1.—277 × 185 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25. Catalunya i Nacions Ibèriques, trimestre, ptes. 1'50. Altres Nacions, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1908; núm. 1 (11 abril).

Declaren els que fan aquest setmanari que són «nacionalistes republicans, catalanistes sense atenuacions de cap mena... La democràcia republicana federalista i el catalanisme, a Figueres, son les dos opinions, relacionades ab nostres idees... Els empordanesos ja fa anys que s'han declarat enemics dels governs de la monarquia espanyola».

1455. LA VEU DE L'EMPORDÀ. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Forn Baix, 5, imp.—Tip. de *La Veu de l'Empordà*.—430 × 286 mm.—8 pp. a 4 col.—Suscripció: Figueres, trimestre, ptes. 1. Fora, ptes. 1'50. Extranger, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any 1921] Extranger, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Surt els dissabtes.

Segona època.—Any X, 1909; núm. 220-272 (1.ª gener-31 dbre.)-XI, 1910; núm. 273-324 (8 gener-31 dbre.)-XII, 1911; núm. 325-376 (7 gener-30 dbre.)-XIII, 1912; núm. 377-428 (6 gener-28 dbre.)-XIV, 1913; núm. 429-480 (4 gener-27 dbre.)-XV, 1914; núm. 481-533 (3 gener-26 dbre.)-XVI, 1915; núm. 534-586 (2 gener-31 dbre.)-XVII, 1916; núm. 587-638 (8 gener-30 dbre.)-XVIII, 1917; núm. 639-690 (5 gener-29 dbre.)-XIX, 1918; núm. 691-742 (5 gener-28 dbre.)-XX, 1919; núm. 743-794 (4 gener-27 dbre.)-XXI, 1920; núm. 795-846 (3 gener-25 dbre.)-XXII, 1921; núm. 847-899 (1.ª gener-31 dbre.)-XXIII, 1922; núm. 900-951 (7 gener-30 dbre.)-XXIV, 1923; núm. 952-1003 (6 gener-29 dbre.)-XXV, 1924; núm. 1004-1055 (5 gener-27 dbre.)-XXVI, 1925; núm. 1056-1107 (3 gener-26 dbre.)

Publicació catòlica. La Redacció ens diu en l'article «Nostres propòsits» que vol «restaurar y no destruir» i que es fan seu el lema de Pius X «¡Instaurare omnia in Christo!» Com s'ha vist, segueix la numeració de la primera època. (Vegeu núm. 1448). En Lluís M.ª Macià i Llanerxa és l'ànima d'aquesta publicació que encara segueix publicant-se; hi col·laboraven N'Agustí Burgas, Pvre., Joaquim Moner, Francisco Bosch, Josep Escarrà i altres.

1456. EMPORDÀ FEDERAL. [Capçalera il·lustrada. Dibuix, de J. Renart].

Red.: Caamaño, 21. Adm.: Vilallonga, 25.—Imp. J. Serra, Caamaño, 21.—478 × 292 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció. Figueres, trimestre, ptes. 1'25. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any X] Núm. solt, ptes. 0'15.—Sortia els dissabtes.

Any I, 1911. - XII, 1922; núm. 1-589 (6 abril 1911-6 maig 1922).

Era el porta-veu de les doctrines d'En Pi i Margall, les quals tants adictes tingueren a l'Empordà. A més de la part política, conté treballs d'economia, agricultura, literatura i notes locals, esport i teatrals. El dirigia En Josep Baró, i eren redactors, En Josep Puig Pujades, Marian Pujolar, Francesc Batet, Rafael Ramis i alguns altres.

1457. L'HEREHUET.—
Periòdic literari,
humorístich, defensor dels interessos de la lliure classe dels solters. Sortirà un cop cada vegada. [Capçalera tipogràfica].

Imp. J. Trayter.—270 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.
Any 1914 (5 febrer).

Publicació del mateix caire que l'esmentada en el núm. 1447. Es tracta d'un número únic, corresponent a les festes del Carnestoltes. En el text s'hi llegeix

EMPORDÀ

Periodic nacionalista republicà.

Surt els dissabtes.

ANY I. Figueres 11 Abril de 1908. N.º 1

An els Empordanesos

Gent d'Empordà!

Vosaltres, gent del camp, que feu lluir les vostres eines en mitj de la verdor exquisida, que feu ressonar jocosament els vostres erits en l'amplitud serena de l'espai, que feu ab els vostres braços fecunda aquesta terra... ;Salut!

Salut també vosaltres, gent de vila, que recloseu en els vostres tallers, o doblegats dament dels escriptors, afanyeu enguniosament el pa de cada dia o lluitau incansables per engrapar la fortuna escorredissa....

A tots vosaltres que trevalleu, que lluitau, que sou la sang i l'ànima d'aquesta terra... ;Salut!

Un impuls irresistible ens fa aixecar la veu entre vosaltres, ab el desitj de guanyar les vostres voluntats i de fer que brul·li en els vostres cors el mateix amor intens, inextinguible, que nosaltres sentim per la dignificació i la llibertat del nostre poble.

Es la fe en els nostres ideals, lo que ns arrenca de casa nostra i ens fa sortir a la plaça pública, a lluitar ab entusiasme no solament per el nostre be, sino per el be de de tots, nostre i vostre, germans de raça!

Als quatre vents escamparem els nostres ideals. Ben cla i eridant direm la nostra honrada convicció, sense dubtar, sense cansar-nos, ab plena confiança de que els nostres esforços no s'perderan, i ab una fe serena, indestructible, en el triomf de la nostra causa ;Dia vindrà, això es cla com la llum del

Sol, dia vindrà, en que 'ls somnis se tornaran realitats!

Forjada en la fornada de las nostres lluites cotidianes d'avui, anira prenent forma la Catalunya anhelada....

Aquella nostra Catalunya... poble potent, lluitador i triomfador en la Vida; poble escullit, que sera la encarnació de totes las frisanças de perfeccionament i de justicia social que sotraguen l'ànima moderna; poble d'entranyes eternament fecondes, que reberan ab goig tota l'avor de Vida Nova, i l'hi donaran la seva sang i la fehan viure.

¡Si! lliures volem nosaltres: esser dintre de la nostra patria lliure, i lluitar ab braó per la bondat i la bellesa de la nostra vida social, i crear un poble que dongui al mon fruits eternos de evlissació.

Bons germans empordanesos! Les nostres paraules sou dictades per la honra fe i per el convenciment, les nostres paraules ens surten del cor... ;Vulgueu-les rebre vosaltres ab el cor obert, sense rezels...

Orientació

Som nacionalistes republicans, catalanistes sense situacions de cap mena; pero no tenim pas la pretensió d'acaparar la defensa de Catalunya en aquestos moments en que l'amor a la nostra patria endogalada s'ha manifestat en totes las consciencies ab nos o menas força.

La Solidaritat ha pogut convenir a tot-hom de que no es necessari abdicar de cap ideal per sostenir el dret a la vida de la nostra Nació Catalana.

Desde tota el partit política, desde totes las agrupacions

Núm. 1454.

«any XX (1895) núm. 20», corresponent a l'any de la fundació del Cassino Menestral.

1458. NUESTRO FIGUERAS.—Periódico semanal independiente de Avisos y Noticias. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cervantes, 14.—Imp. Casellas, Cervantes, 14.—460 × 290 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Figueres, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.—Sortia els dissabtes.

Any I, 1914. - XIII, 1925; núm. 1-583 (31 oct. 1914-28 nov. 1925).

El dirigia En Josep Serra, i En Rafael Carandell, Manuel Domènech i Francesc Castellví el redactaven. Publicava notes de la ciutat i correspondències foranes.

1459. LIBERTAD.—Periódico semanal. Organó del Partido Republicano Federal de los distritos de Figueras y Vilademuls. [Any VI] Organó del Partido Republicano de Unión Federal-Radical. [Capçalera mixta. Dibuix, de J. Brugarolas].

Red. i Adm.: Lasauca, 18.—Imp. Joan Vila.—273 × 180 mm.—8 ó 10 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any III-VIII, 1917-1922; núm. 134-360 (8 nov. 1917-4 març 1922).

El text català no és abundant.

1460. ALT EMPORDÀ.—Periòdic nacionalista. Adherit a la Lliga Regionalista. [Des de l'any II] Periòdic setmanal nacionalista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cervantes, 1, pral. [Des del núm. 313] Cervantes, 10.—Tip. de *La Veu de l'Empordà*. [Des del núm. 8] Imp. J. Trayter, Cervantes, 13.—430 × 286 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dissabtes.

Any I, 1917. - VII, 1923; núm. 1-336 (15 febrer 1917-22 set. 1923).

Periòdic de lluita, que va tenir algunes suspensions. El dirigia En Jaume Maurici, i el redactaven En Lluís Massot, Delfí Dalmau, Josep Sans i algun altre. Contenia articles polítics i treballs literaris. Publicava fulles extraordinàries artístiques.

1461. JUVENTUD Y HUMOR.—Periódico quincenal humorístico. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Terreras, 6.—Imp. E. Casellas.—290 × 190 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any II, 1919; núm. 16 (6 juliol).

Publicació satírica. S'hi veuen treballs literaris.

Any X

Figueres 11 de desembre de 1920.

Núm. 516.

ELECTORS DEL DISTRICTE DE FIGUERES VOTÈU

a l'home que encarna les idealitats republicanes federals i nacionalistes que formen l'essència de la ciutadania empordanesa,

DR. AUGUST PISUÑER

El triomf esplendit de la nostra candidatura, representarà el bandejament definitiu dels polítics vividors i corruptors de consciències.

EN PLENA BATALLA

El partit federal nacionalista del Districte de Figueres, va a la lluita electoral per a propagar les seves idealitats.

No obeïa a odi ni a envejes. Lluita per amor a una nobles ideal encarnats en la persona del seu candidat, l'il·lustre biòleg Dr. August Pi Suñer.

La força dels principis federals es tan immensa en aquesta terra empordanesa que per si sola hauria d'imposar la serenitat a aquells que sempre's creuen que tothom es capaç de vendre's al primer arribat.

I en aquesta força, s'hi apunten les simpaties i fermes relacions particulars d'en Pi Suñer, fent el triomf indiscutible per a tota persona que tingui una justa visió de la realitat.

Sembla que contra l'idealitat bonrada i la simplicitat merescuda, no deuria aixecar-se cap esperit bonrat, però l'odi i l'enveja s'arreten prou massa en les ànimes esquivades d'uns quants subjectes, que farguen per a aixecar bandera, encara que sigui de draps bruts, contra la nostra gloriós i triomfant en infinites victòries.

I aquí de treballades i recerques, i aquí d'anar a la busca i captura del candidat foraster i candit, que vulgui obrir la bossa a vos quants electors d'ofici, maocats de tota creença política.

En la contemplació de treballades i recerques, hem arribat a la vigília de la proclamació dels candidats; encara ningú coneix a l'home que hauria de lluitar contra'l Dr. Pi Suñer.

I no es pas que'ls de la colla den Moragas no bugin let tota mena de tanteigs, des de el de pressupostar—enviant a cercar dades pels pobles—la possibilitat de comprar les majories en alguns indrets, fins al d'anar

Electors de l'Empordà

Per tercera vegada els meus mètics i correligionaris d'Unió Federal Nacionalista Republicana proclamen la meua candidatura i jo—no creïent-me amb dret d'eludir en aquests moments difícils la reiteració de la seva confiança—em veig obligat contra els meus desitjos, a tornar a la lluita electoral.

I ho faig, en les hores enguinoses de depressió de l'esperit públic, d'immòbil desintegració de la nostra vida col·lectiva, de tràgica angúnia, perquè el vostre exemple, gaureu daic, deu esser, avui com sempre, ben manifestament palesat. Homes desitjosos de la investidura representativa en trobariau molts Districtes que venen les seves prerrogatives per una migrada i immediata compensació material son també sens nombre. Però vosaltres, que heu resistit autènticament a les promeses barroeres i que en mig de les lluites dels homes, heu guardat intacte un ideal, necessiteu que aquell qui es digui el diputat vostre senti també aquest mateix ideal!

Pensem tots que els pobles moren pel seu materialisme, per les baixes cobejances personals i perquè perden la solidaritat dels seus estaments. Aquell que no senti la responsabilitat col·lectiva, patirà ben aviat dels efectes del seu egoisme i els farà patir als seus conciutadans.

Son fortes, riques, i fan la vida amable tan sols, les societats aquelles que es senten conegudes per una comú aspiració i una mateixa esperança. Hi ha quelcom més alt i més eficaç que la voluntat de cada un dels homes! Després de la tempestat idealista a que's plegarem els sacrificis generosos de la guerra, es troba avui el meu sota una onada de regressió moral. Això passarà i la humanitat seguirà el seu camí.

Però hi ha pobles que quedarán rerasagats per sempre, i entre aquest, al la voluntat i la claretat de judici i la cordial confraternitat no ens assisteixen, hi contaré nosaltres hi contarà Espanya, hi contarà també Catalunya. Però l'Empordà, per tradició, democrata, l'Empordà republicà, sempre protestatarí del regim que ens ha portat a la tragèdia i al ensens equilibrat i constructiu, l'Empordà nacionalista, lliberal que creu en la justícia i els beneficis de la llibertat dels homes i de la llibertat de les col·lectivitats naturals—l'Empordà civil, que compren les exigències del temps i el que'elles impliquen de justícia social, demostrarà, una vegada més, la seva convicció, que no canvia i la seva disciplina política exemplar, i an ell convergiran encara totes les admiracions i respectes. Amb el proper triomf nascedrem per tots una il·lusió d'esperança, i no perquè sigui jo el vostre elegit, ben modest, sino pel gestel i així tota, vosaltres i jo, ens sentirem contents d'haver complert al enans el nostre deure i de sentir-nos lliures de responsabilitat!

Esperem, doncs, confats en l'èxit de la pròxima jornada. I treballen, ara i després, i fem-nos dignes d'una millor fortuna.

Ben vostre

August Pi Suñer.

a trobar a algunes persones de diners per a que's deixessin presentar com a candidats a canvi de obrir la bossa sense limitacions. Però tot ha fracassat fins ara, i estem a vuit dies de les eleccions.

No es troba candidat monàrquic que vulgui venir a gastar inútilment diners en aquesta terra empordanesa, terra de llibertat que sap bandejar als corruptors de consciències, però lo que no han pogut fer els monàrquics trobant un home que alfrontés el ridícul, ho encarreguem an aquells que dient-se republicans amparen i aixopugen als alcaldes de R.O., els qui estan constantment a les ordres dels cacics monàrquics, i es van a oferir als probables candidats de l'U. M. N.

Aquesta que s'anomenen republicans federals i radicals, davant de l'absència de candidats monàrquics, es reuniren el passat dijous i sembla que acordaren que ja que's monàrquics no presentaran candidat contra'ls republicans federals nacionalistes, ells es farien sortir, un, qual-sevol, fos el que fos...

D'aquesta fermesa de conviccions republicanes contra'l candidat republicà, ja sabem lo que's pensaran totes les consciències bonrades, tots els esperits democràtics.

Els ciutadans de l'Empordà ja ho manifestaran en les eleccions del dia 19 fent triomfar esplendidament la candidatura del

Dr. August Pi Suñer

Contra totes les males arts contra les baixes passions, triomfarà l'esperit del nostre poble.

Canvi de títols del Deute Interior 4 %. —Depressat-se precisar si mateix, alguns Bancs Ombre el BANC DE FIGUERES de BONS-QUITS i VERDÉS s'ofereix a un apreciable clientele.

Núm. 1456.

1462. **STUDIUM.** [Capçalera gravada].
 Red. i Adm.: Nou, 18, 1.—Imp. E. Casellas, Cervantes, 14.—280 × 180 mm.—6 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'20.—Il·lustrat.—Bilingüe.
 Any I, 1919; núm. 1-6 (gener-juny).
 En l'article de presentació llegim que «este periódico tratará de cuestiones científicas, literarias, artísticas que estén a nuestro modesto alcance y expuestas con la mayor amenidad posible. Nuestros corazones laten hacia un ideal de cultura y civismo, y aunque no ignoramos lo poco que somos para alcanzar el fin que nos proponemos contamos con fuerza de voluntad suficiente para llegar a alcanzar nuestro propósito.» El dirigia En Joan Xirau, i En Salvador Dalí era redactor.
1463. **EL SANYÓ PANCRACI.**—Quinzena ramenina de bon humor. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Muralla, 4.—Imp. Muralla, 4.—285 × 190 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt ptes. 0'10.
 Any I, 1919. - II, 1920; núm. 1-23 (15 agost 1919-15 febrer 1920).
 Publicació satírica i humorística dirigida per En Narcís Garanger; En Josep Soler i Antoni Papell, hi escrivien. Posava en solfa de vegades qüestions de política administrativa i els afers de la localitat.
1464. **RENOVACIÓ SOCIAL.**—Quincenal portaveu d'un grup de socialistes d'aquesta Ciutat. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Vilafant, 40, 1.—Imp. J. Serra, Caamaño, 21.—382 × 269 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Figueres, un any, ptes. 5. Fora, un any, ptes. 7. Núm. solt, ptes. 0'20.
 Any I, 1921. - II, 1922; núm. 1-7 (16 dbre. 1921-15 març 1922).
 Periòdic de lluita, que tractava de qüestions socials, no oblidant la política administrativa de la localitat. El dirigia En Martí Vilanova.
1465. **L'AGAPITU.**—Quinzenal de festa i galania. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: *Sport Figuerenc.*—Imp. J. Vila, Santa Llúcia, 7.—270 × 178 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'15.—Il·lustrat.
 Any I, 1923; núm. 1-4 (7 juny-18 juliol).
 En l'article de presentació llegim que *L'Agapitu*, de petit, aprengué les normes de l'educació en el «Libro de la Urbanidad». Es cuidava de comentar els «potins» figuerencs. Fou un periòdic de bon humor. El dirigia En Jaume Maurici.

RENOVACIÓ SOCIAL

Quincenal portaveu d'un grup de socialistes d'aquesta Ciutat

Redacció i Administració:
Vilafant, 40, primer pla.

Suscripció: A Figueras, 5 ptes. any. Fora Figueras, 7 ptes. per any.
Nombres corrents, 20 cèntims. Nombres atrasats, 40 cèntims.
Anànci i comunicats, segons tracte especial.

AJUDEM A RUSSIA

OBRER:

Stalinista, anarquista, socialista o comunista: Podria trobar múltiples errors en la forma de canalitzar la Revolució Russa; podria creure que l'actuació del partit que governa en aquella terra no és la que tu desitges. Però si conscientment sents un d'aquests ideals obreristes, comprendràs que la Revolució Russa ha sigut un formidable reactiv per a totes les ideologies revolucionàries. Ha obligat a revisar totes les escoles filosòfiques-polítiques, ha donat exemplaritat per a les organitzacions, ha sigut en fi un gran bé per a la classe proletària. En aquest moment, per moltes causes, la major part per culpa del egoisme insaciable dels governs burgesos, d'altres per les fambes naturals, el poble Rus passa una greu crisi d'alimentació. Una extensa regió, en altres temps riquíssima, està en la misèria.

Per humanitarisme totes les classes socials han organitzat subscripcions; però nosaltres, proletaris, tenim amb la Revolució Russa d'altres deures a cumplir, además del d'humanitat. El poble rus serveix de criol tot s'estan experimentant noves formes de vida.

Com diu en Pere Kropotkin en les seves darreres paraules, no hem de veure en aquesta gran revolució una fórmula ideològica. La Revolució fa la seva via i la seva lluita producte de moltes causes serà una línia de terme en el progrés humà. És aquest el motiu pel que tots els proletaris, de totes les ideologies, tenim el deure de fer el màxim d'efort per al poble rus.

Obrers, compliu el vostre deure de solidaritat humana i de classe: Ajudeu a salvar a Rússia.

Perquè tenem l'obligació de captar i donar als russos atemats

Quan gaire bé tothom nos gira l'esquena i se vol maltractar nos diem nos ximples i tocats del bolet, somos que fan més honra pel que moteyen que nos pas fang en boca de qui els coven, parem tistes i sabem pensar per entre les soltes i cervelles trases dels *Amos senyors*, que tan estampen en llurs diaris i corbes les milloques, paraules de sentit vuides i que amb barriac d'esperit nosc més que pitjor, així en escriuen s'estiles:

Seu gortano boates.

Per humanitarisme.

Que paguem subscripcions d'horro entre vos.

Els homes paxca-conterts i que van ben farsu, sempre els hi ha agradat fer el fatxada

i pressurir d'altre que no atonen ni seuen. Però quon has vist que el perill immediat d'una segura menaca se n'era per de moment eva[?] en la nova entrebascadora d'una fam que els mateltes procuraren, se presenten i esclamen que mai els havia fet por ço que es veritat abans tan temien. I per assegurar la dita cosicions, «Els, amb tot i el mal que els botzrics han fet, un hom es sent encara compassiu pel desventurat i ajudara als famolencs russos». «Vull desfer bo i magnanim». S'ha vist mai més poca solta i desvergonyiment! Millor si fora pel tal temerari, el dir: «Jo soc un vambó, un agrada que la gent em vegi i ara que de perill no o'hi ha cap, deixem fer l'espèdit que m'aplaudiran. I llavors la gent se'l creuria i en la seva alacritat li posarim fe. Però fet el gata-mau i disimulant l'urpa engrapadora preté una meta laborable d'humanitat. Desdich d'altres llatins, que a seguit se li traslla la poca mansuetud per una gent que amb la seva justa revolució transformen i redimitran el mon, costi lo que es vulgui i si pesi a qui no pugui.

Aquests beneficiats d'oportunitat reanimen amb la gesta a que s'encarquen, les figures d'aquell vell Filat i aquells botzics, que després d'embutir-se amb sang les mans procuraven traure's la culpa, remanent-selets.

Proletaris i col·lectes, deixem i libertadaria, proa bé se recordem de l'home fals i hipocrita, la porca manera de volguer reduir al botzervisme! El cercol de ferro que havia d'endogular Rússia, ja produex els seus efectes. Fam i misèria se'n despresen. No manca de capacitat governativa en un partit letera, sino venjaça d'uns estats imperialistes, són la primera i més forta causa de la desgracia russa.

No per caritat ni per humanitarisme! No per bon cor i exaltiment ètic, deuen socorrer a Rússia els explotadors imperialistes, els burgesos tots, petits i grossos, sino perquè en el llivre dels deutes llurs hi porten inscrit que: ocs els els culpables primers de la fam que patelzen els russos i que en els s'hi troba la culpa de que diariament en les tristes terres orientals hi morin milers de seros humans que no cometeren altre crim que el de volguer éser llatins.

Si dintre dels cura burgesos hi alessa encara esperit cristià, molta seran els que se sacrificaran i ben aviat a qualquiera de les llistes que per la Ciutat se confeccionen. Així, si volen que sigui amb mèrit, sense ostentacions ni rotulara.

Llista per ajudar als atemats de Rússia

En aquesta llista s'hi sotocriurà tothom qui, altrament de sentir simpatia per un poble que

ja s'ha llevat el jou de l'esclau, li vulgui fer cas a l'engruas humanitaria que tots portem dintre.

No cretem en egoistes i desconfiats, car no pitjor que besties de mala llei. Fem crida noscels que per sentiment i per sentiment esperem veure com el creure d'aquesta Llista serà criada picra en l'afecte i abundancia de donatius que més d'una vegada hauran la trista i mata misio de consolar al aflamat rus, que, be i moriat de gam, vol i estima la justa Libertat.

Redacció RENOVACIÓ SOCIAL, 75 pesetes.
—Jaume Miravetles, 10.—J. Comas, 1.—M. N., 2.—Maurici Alix, 2.—Sabias, 25.—Estel, 3.—Josep Nofre, 0,30.—Salvador Dalí Domenech, 15.—M. Pallach, 5.—E. Rando, 5.—Lloret, 15.—M. Vilanova, 25.—Nen Juli Rodri, 1.—B. Perold, 1.—J. S., 1.—M. Juanyer, 1.—J. Gorgo, 1.—E. Radeja, 1.—J. Poch, 2.—J. B., 2.—Torat, 100,50 pesetes.

S'admeten donatius.

De obrers figurats i l'esperit d'associació

Man de dir que, per ara, la nostra ven no ha trobat a la classe obrera disposada a col·laborar. Si somem, nosaltres, dels que es vendem al primer obstacle podríem dir, encara que sembli una paradoxa, que la classe obrera figurada és burgesa.

Amics ben dilectissims, dels que pensen, dels que saben tan bé com nosaltres mateixos que no és un afany d'associar llocs presencials el que ens ha portat a crear un nos soci polític, ens diuen que no farem res, que fracassarem, perquè a la nostra Ciutat no hi ha classe obrera.

No fracassarem perquè no ens havem fet mai il·lusions imperialistes. Varem remanclar a continuar en un partit que pràcticament es troba en el pinacle de la seva ascensió, encara que en el terreny ideològic sigui un cadavre insepult, precisament en l'istant més propici per a satisfer anies de capdillatge, si les haguéssim sentides. I, complint un manament imperatiu de la nostra consciència, ens varem disposar a crear un partit en que poguéssim trobar plaçament adequat tots els ciutadans que pensen per nos compte i que senten, per tant, esperit de perfecció i desig de renovació.

Ja ens la feiem, nosaltres mateixos, durant el treball de gestació, la consideració de que el poble no té pols, de que és en va tot sacrifici per a partir-hi amb el cor a la mà. El poble espanyol tolera impasible que la suspensió de garanties constitucionals devingui permanent, que la sagrada del Marroc consumeixi el jovent i el diau de la nostra terra. El poble català

1466. LA COMARCA.—Semnario de vida Empurdanesa. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Imp. i Llib. Masdevall, Rambla, 47.—Imp. de J. Masdevall, Rambla, 47.—
300 × 202 mm.—16 pp. a 3 col.—Suscripció: Figueres, trimestre, ptes. 1'50. Forà, trimestre,
ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1924. - II, 1925; núm. 1-50 (2 agost 1924-18 juliol 1925).

Publicació dirigida per En Josep Soler. Defensava la ideologia de la Unió
Patriòtica. El català no és abundant.

1467. L'EMBUT.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, esmentada per En Frederic
Gironella en *Coses de l'Empordà. Records de Figueres* (Barcelona, Horta, p. 40)
el qual ens diu:

«Va fundarlo amb entusiasme — En Fernandez (Amadeu);
l'ambient no li fou propici — i tingué la vida breu.
Era molt poqueta cosa — en tamany i redacció,
i va sé una gran errada — la seva publicació.»

G A N D E S A

1468. EL LLAMP.—Porta-veu nacionalista de Gandesa i sa comarca. [Des de l'any II]
Sortirà els dies 15 i darrer de cada mes. [Capçalera tipogràfica. [Des de l'any II] Capçalera
mixta].

Direc.: Catalunya, 11. Adm.: Prat de la Riba, 2.—Imp. Bassa. (Mora d'Ebre). [Des de
l'any II] Llorens i Cabré. (Tarragona).—297 × 191 mm. [Des de l'any II] 340 × 237 mm.—4 pp. a
3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.

Any I, 1921; núm. 1 (16 juliol). - II, 1922; núms. 31 i 32 (15 i 31 oct.)

En l'article de «presentació» llegim que «*El Llamp* vol il·luminar i com-
mourer [l'ànima gandesana]. També ens diu que el seu objecte i programa és
«Catalunya i no res més que Catalunya... No volem fer política, volem fer pàtria». In-
seria articles polítics, socials, agrícoles, etc.

G A V À

1469. L'ARAMPRUNYA.—Periòdic mensual. Sortirà el dia 6. [Des del núm. 11, dbre. 1922]
Periòdic mensual nacionalista. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Major, 5.—Imp. *El Llobregat*, Progrés, 24. (Sant Boi). [Des del maig de 1922]
Tip. Vdua. de P. Patau, Assalt, 42. (Barcelona).—239 × 179 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció:
Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'30.

Any I, 1921; núm. 11 (nov.) - II, 1922; núm. 4-11 (maig i dbre.) - III, 1923; núm. 12 (gener).

Publicava treballs literaris, històrics i notícies; la col·laboració era nombrosa:
Pere M. Puig, Josep Séculi, Salvador Bremón, V. Badosa-Ràfols i molts altres.
Va començar a sortir al gener de 1921. Els dos primers anys va començar
numeració nova.

G I R O N A *

1470. GASETA DEL CORREGIMENT DE GERONA. [Capçalera mixta. En la part superior: l'àliga
imperial i el títol de la publicació].

Imp. de l'Exercit i del Govern General de Catalunya.—200 × 140 mm.—4 pp. a 2 col.
Any I, 1810; núm. 5-9 (8-22 juliol).

Aquesta *Gasetta* sortia dues vegades a la setmana: el dijous i el diumenge; el
text era en català; publicava notícies de la guerra i del l'estranger, i copiava
articles de periòdics parisencs.

1471. GAZETTE DE GIRONNE. [Capçalera mixta, amb l'àliga imperial. [Des del núm. 2] Un escut
coronat, integrat per quatre barres i l'àliga imperial. [Des del núm. 75] Un àliga imperial].

Imp. de la *Préfecture*, Place Saint Narcisse, 238.—245 × 142 mm. [Des del núm. 2] 280 × 180
mm.—4 pp. a 2 col.—Trilingüe.—Sortia els diumenges i dijous.

Any I, 1812; núm. 1-105 (2 gener-31 dbre.)

---

* Expresssem els nostres remerciaments a Jesús Martínez, Carles Rahola, Joaquim Pla
Cargol i Lluís Busquets per les dades i facilitats que ens han proporcionat per a fer més completa
la nostra tasca. Segons va dir-nos el nostre malaurat amic En Josep Torroella, va veure molt
poques publicacions velografades, i les més de les dades que consigna en el seu interessant
estudi bibliogràfic *La premsa catalana a Girona*, (*Lletres*. Girona, agost-desembre, 1919), li
foren comunicades per persones que havien intervingut en les redaccions.

Publicació remarcable la qual dona moltes notícies estrangeres (Anglaterra, Austria, Varsòvia, Estats Units) i després la part oficial referent a Catalunya amb les cròniques de la guerra. També publica notes de preus de queviures i del mercat. Publicava suplementes. Començà en català i francès, però després s'hi introduí el castellà, desapareixent el català.

1472. REVISTA DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTES.—Organo de la Asociación Literaria de Gerona. [Des de l'any 1878] Revista de Gerona. [Capçalera tipogràfica. [Des de l'any 1877] Capçalera mixta].

Imp. del Hospici Provincial.—188 × 113 mm.—Bilingüe.

Any I, 1876; núm. 1-4 (set.-dbre.) 84 pp. - II, 1877; núm. 5-16 (gener-dbre.) pp. 85-484. - III, 1878; núm. 1-12 (gener-dbre.) 580 pp. - IV, 1879; núm. 1-12 (gener-dbre.) 528 pp. - V, 1880; núm. 1-12 (gener-dbre.) 480 pp. - VI, 1881; núm. 1-12 (gener-dbre.) 472 pp. - VII, 1882; núm. 1-12 (gener-dbre.) 380 pp. - VIII, 1883; núm. 1-12 (gener-dbre.) 384 pp. - IX, 1884; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - X, 1885; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XI, 1886; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XII, 1887; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XIII, 1888; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XIV, 1889; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XV, 1890; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XVI, 1891; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XVII, 1892; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XVIII, 1893; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XIX, 1894; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp. - XX, 1895; núm. 1-12 (gener-dbre.) 376 pp.

En l'article «Nuestro propósito» llegim que «dar a Gerona nuevos títulos de gloria, poner de manifiesto sus grandezas, unir, en una palabra, sus días actuales con los que ya pasaron, tal es el pensamiento capital que se propone la *Revista*.» Publicà importants estudis de crítica històrica i literària i poesies. El català no hi és abundós.

1473. TELÉFONO CATALÁN. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 8] Capçalera il·lustrada].

Adm.: Plaça Constitució. 11.—Imp. de l'Hospici Provincial. [Des del núm. 78] Imp. de Pacià Torres.—360 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'75. Tres mesos, ptes. 1'50. Núm. solt, mig ral.—Bilingüe.

Any I-III, 1879-1881; núm. 1-119 (5 gener 1879-26 juny 1881).

En l'article «Nuestro propósito» ens fa saber que no tractarà de política, ni publicarà treballs d'erudició: «Reducimos nuestra misión a la propagación de las ideas y teoría de la ciencia moderna, a cultivar las letras en dos idiomas hermanos, ambos bellos, ricos y vigorosos, a popularizar los conocimientos útiles entre la clase media de la Sociedad y a desarrollar la afición al estudio entre la juventud, abriéndole nuestras puertas para la exhibición de los frutos primitivos de la inteligencia».

1474. LA UNIÓN ESCOLAR.—Periòdic bilingüe quinzenal. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Plaça Mercadal, 8.—Imp. de l'Hospici Provincial.—242 × 165 mm.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Sortia els dies 1 i 15 de cada mes.
 Any I, 1880; núm. 1-4 (1.ª gener-15 febrer).
 En l'article de presentació llegim que «a pesar de su título, no por eso se concretará en asuntos de interés particular para estos, de los cuales se ocupará especialmente, sino que todas las clases podrán encontrar, en sus páginas, alguna cosa de interés general y cuando no en su escogida lectura un agradable al mismo tiempo que instructivo recreo». El català no hi és abundós.
1475. ALLÓ.—Periòdic incolor i sense malícia.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, sortida el 28 de febrer de 1880 i impresa per En Manuel Llach. Sabem que era una publicació satírica. La veiem esmentada en *La Renaixensa* (Barcelona, X, vol. I, núm. 5; 15 març 1880).
1476. LO PUNT DE LAS DONAS.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, la qual va començar a sortir el 13 de març de 1880 i va continuar fins el 31 de juliol de 1881. Era un setmanari satíric que l'imprimia En Manuel Llach. L'hem vist esmentat en *La Renaixensa* (Barcelona, X, vol. I, núm. 5, 15 març 1880).
1477. LO ROSSINYOL DEL TER.—Periòdic bilingüe, lliterari y de notícias. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Cort Real, 1. [Des del núm. 2] Red. i Adm.: Ferreria Vella, 5.—Imp. de M. Llach, Ferreria Vella, 5.—377 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, 4 quartos.
 Any I, 1880; núm. 1-21 (7 agost-25 dbre.) - II, 1880; núm. 24 (16 dbre.)
 En l'article dirigit «Al Publico» ens diu que els que formen la Redacció «son unos mozos de *chapa* y de *hupa* y bastante bien educados y medianamente instruidos»; afegeix que estan «rabiosamente reñidos con la *politica*, aunque no con la urbanidad». Publica molt text en català i repartia fulletó.
1478. LA VETLLADA.—Setmanari Popular. [Capçalera tipogràfica].
 Adm.: Ballesterias, 42, i Llibreria Eudalt Pnig, Plaça Nova. (Barcelona).—Imp. Manuel Llach.—279 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, 20 rals. Trimestre, 6 rals. Núm. solt 6 quartos.
 Any I, 1881; núm. 1-49 (1.ª gener-3 dbre.)

Publicació catòlica. Insereix treballs literaris, de proteccionisme, notes de la localitat, preus de mercat, etc. No vol tractar de política per la «trista raó de que ella ha sigut la causa d'una gran part de las desgracias del poble».

1479. LO FUET.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida el 1882.

1480. LA REACCIÓN.

Es el títol d'una publicació bilingüe setmanal, la qual va començar a sortir el 15 de setembre de 1882 i l'imprimia En Manuel Llach.

1481. LO ROSSINYOL.—Periòdic satíric tradicionalista. Donarà un refilet cada setmana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Ferrerías Vellas. 5.—Estampa de Manuel Llach.—370 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1. Ultramar i Estranger, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, 2 quartos.

Any I-II, 1885-86; núm. 1-75 (7 març 1885-7 agost 1886).

Pel subtítol, ja sabem quin és l'ideari d'aquesta publicació, però, cal afegir que era també defensora del proteccionisme.

1482. EL ORFEONISTA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual i bilingüe, sortida de l'impremta d'En Pacià Torres al 1886. En Torroella, en *La premsa catalana a Girona* (*Lletres*, agost 1919), ens diu que era una revista artístico-literària.

1483. CALENDARI CATALÁ per lo any... dedicat especialment al Respectable Clero Parroquial de est Bisbat. [Portada tipogràfica].

Imp. de Tomàs Carreras.—201 × 130 mm.

Any 1888; 1892; 1898.

1484. EL COLEGIAL.

Les nostres recerques han resultat infructuoses per a veure un exemplar d'aquesta publicació sortida de la impremta de N'Albert Nugué el 1888. Era, segons En Torroella, un periòdic escolar i bilingüe.

Lo Rossinyol del Ter.

Periòdich bilingüe, literari y de noticias.

DIRECCIÓN DUYER Y POMA DE LA CAPITAL

Trimestre. . . . . 6 rs.
Semestre. . . . . 10 »
Any. . . . . 30 »
Número suelta. . . . . 4 cuartos

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN

Tienda de Mabel Llach, Ferrería Valls, 5.

Toda la correspondencia se dirigirá á la administración del periódico.

Las obras que se rebia s' auunciarán.

NEULERADA.

Nadal! Veus aquí la títol d' un idil.

Per aquesta gran diada sembla que la numerosa família cristiana celebri un ballet; y verament, festeja l' aniversari de lo naixement del sin mes heróde, mes fegit y mes romet de la terra.

Avuy comença la primera plana de la setima tragedia divina.

L' escotejant mes felis, es lo príloch del fet mes terrorífich que la fúsqetat ha evolucionat y ha fet estremir las montanyas.

Gran entusiasme y espasmo calor comença á tota lo cors siza anyal festivi- tat.

Las cançons guiteras y panderas, los balls y los bogudes traidoras, l' alegria y la corala reunions de família atardeixen lo fet y retornan lo mitj colgat calor á tota lo homes.

Tot ball, tot respira poesia, y la poesia es una llame eternament vivificadora.

Depes curar agremollada la neu, que de esp modo esvellirá lo patiorans; lo adormat.

Nadal es un jorn de primaversa amor- gosalet es lo vell pich del hivern.

¡Per aixó tan prompte se marxa!

Pòdich feste, á qui no inspira...? Sabates, barbes, mones de call y fúada, sacros, urtes, purtes, acobrem- rigye, tidóns atot lo llam del geni que l' indiana per expressar l'ra sentimants de que pítich una felicitat festiu, encen- nats en una diada mes ó menys fegit. Detrás l' any fan sabates, collops

barbas, ó encenen fanals; avuy son poe- tes. Y no 'ls hi donch semblant anomena- da solament porque fan versos, no; sinó també per la brava manera que saben atemar contra l' equilibri estable de las butxacas del próxim, tall á de verdaders poetes rastrejadors del vil metall.

Si, escéptich; avuy l' imposible feli- citat s' acon en la llar de tota los espa- nyols. Tota los competriotas son superlati- vament felices.

¡Es clar, si monjes terró...!

Basta 'lo coléste celebra una santsa fúada. Prova aixó que tota las donas mita las pesnas dolentes.

Felicitat...! No ho diaben pas aixis los pobres galls del hast estant!

¡Perqué saltans inofensius, portoca á vocaltres pagar la festa?

Tal volta San Pere va introdahir aquesta costum.

Ditche.

—En que t' esverte 'l passament?

—Imposible, mire que carrega molt.

Buny...

—Donchs mire, pensa la manera de treure la grossa de Nadal.

—Error: si ja barrino 'l modo de dis- tribuirlo.

—Es que poch mes ó menys, per aquesta estorpa tothom pensa lo máisic.

Múdic.

—Are dos anys lo Jid va donar-me con fúada y torrons tocs; l' any passat pan- olets y un Fleury; donchs aquest any ha de dur-me ateselles y una pipa.

¡Com que ja tinc lo deus fortes!

Revista teatral.

Fedre fet: «Los pastorillos en Bolán.»

Cant: «Las pastoreta.»

Lo de mar mar: «La adoracion de los reyes.»

Noche. La misma función.

Etc. etc. etc.

Per fortuna inspiració no hi ha com la dels poetas cristians.

Quan per la vella estorpa rosinis, espre- antivos mutament los desijos de passar las Fiestas sense cap mena de taras; con- esbarryren alegrement las copas y hec- tans espontaneos brindis dels humiloflavias en lo moment que 'es complagues engayats á la ignorancia venturera; detras los mígi- mentats jocs de preudes; y en mitj de las tradicionals costums que en siza diada se desenrollan, recordans un instant de que vostros avís, sigles y sigles avors lo- yans lo mateix, y que en aquesta hora co- celebraban idénticas costums assegurat en l' escon y al volant de la mateixa llar que avuy vos oculta.

¡Quin sentiment de sana melangia com primirá vostre cor! La diada será mes gran y esplendónta al forta estornava á to- ta la cristiana nissaga, y... aquestas cos- tums no han minvat gota. No va que s' acabarían?

Tan com veig esser sia, no respiraba de friansa un mes avors de la festa, sin que 'al últim las cançons deya que ja era set lo sia Redemptor. Aquell era un jorn diferent dels altres; lo sol voltaba ab mes solemnitat, jo 'm trovaba satisfet y fins las carrers, albradas y tote los vol- tants se vejejan de las fiestas á mes ulla.

Pochs anys despres, m' alegraba tam- bé la temporada dels pesebros, al veurer un repit de decares per lo continuo tre- ball.

Després ¡ay! despres no sabia que fer y tot me queya á sobre, veyntans ab las mans á la butxaca.

Ed l' esdevenir... No vindrá, no, ben- segur, l' época en que m' acorria lo jorn de Nadal sense ferme sonriurer; no pas- ará sense que jo 'n tingue essent.

Y qui sab lo que ha de venir? Lo temps ronga lo ferro y sterra gra- sificans montanyas.

1485. DIARIO DE GERONA DE AVISOS Y NOTICIAS. [Capçalera mixta].
Aquesta publicació va començar a sortir el 1889. Segons les èpoques sovintejà més o menys la col·laboració en català. Va defensar el regionalisme.
1486. LO GERONÉS.—Setmanari porta-veu del «Centre Catalanista» de Gerona y sa comarca. [Núm. 235]. Periódich de avisos y noticias. Porta-veu del «Centre Catalanista» de Gerona y sa comarca. [Capçalera tipogràfica].
Adm. i Red.: Sabateria Vella, 2, 1.^r [Des de l'any 1898] Rambla Llibertat, 31.—Imp. de Manel Llach, Ferreria Vella, 5. [Any 1898] Imp. de P. Torres, Plaça de la Constitució, 9.—428 × 285 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Girona, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'25. Estranger, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any III, 1896; núm. 97 (23 febrer). - V, 1898; núm. 235 (28 oct.) - VII, 1900; núm. 313 (25 dbr.)
Va sortir des del 7 d'abril de 1894, fins el 16 de febrer de 1909; en la seva llarga vida va sofrir denúncies i suspensions, i ens han dit que va passar de setmanari a diari (1908-09), però no hem vist números d'aquests anys. Estava adherit a la *Unió Catalanista*.
1487. EL AUTONOMISTA.—Periódico de Avisos y Noticias. [Des de 1916] Diario Republicano de Avisos y Noticias. Diario de la tarde. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Ronda de Fernando Puig, 10.—Imp. *El Autonomista*.—435 × 285 mm. [Des de 1916] 387 × 265 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. [Des de 1916] Girona: al mes, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.
Any XXI, 1915; núm. 5187-5193 (17 oct.-26 dbr.) - XXII, 1916; núm. 5445-5448 (23-29 dbr.)
Aquesta publicació va començar a sortir el 1895. Sempre ha defensat la mateixa ideologia: L'autonomisme i Catalunya. El català s'hi veu en articles de col·laboració d'En Josep Gallostra, Francesc Layret, Carles Rahola, Ramon de Ribas i altres, i segons les èpoques s'hi veu més o menys text en nostra llengua. Insereix notes de la localitat i correspondències foranes. Publicà suplementes il·lustrats. El dirigeix En Darius Rahola. Segueix publicant-se.
1488. SETMANARI CATÓLICH. [Capçalera tipogràfica].
Direc. i Adm.; Ciutadans, 19, pral.—Imp. de Pacià Torres, Constitució, 9.—282 × 188 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3'50. Trimestre, ptes. 1. Un mes, ptes. 0'40. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1895; núm. 1-22 (6 abril-31 agost).
Insereix treballs de literatura, sociologia, política, religió, poesies, bibliografia, etc.

LO GERONÉS

PERIÒDICH DE AVISOS Y NOTICIES

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Gerona: 100 rs. 6 mesos
Però: 120 rs. 12 mesos
Espanya: 150 rs. 12 mesos
De fora: 180 rs. 12 mesos

ADMINISTRACIÓ I REDACCIÓ
Estambí Llibertat, 81

ANUNCIS I COMUNICATS
Preu convencional
En tota les d'edició, addició, etc. que s'hi faci a la Redacció, se'n demana compte en el moment.

Any 5.º

Dissabte 28 de Octubre de 1898

Núm. 235.

NOVES TENDENCIES

Impres ja l'últim nombre de *Lo Geronés*, rebrem la copia de la carta dirigida pel general Polavieja a En Lluís Domènec y Montaner, ab la cabecera escrita per nostre estimat amic i company de causa. Publicaria avuy que tots los diaris l'han portada i que tot hom l'ha llegida, sens fora d'opurtunitat, però n'hem perdut nota per alguna à les altres manifestacions descentralistes, a les tendencies francament autonomistes que al present azequen lo cap en tots los indrets de la Península.

D'aquestes manifestacions, a aquestes tendencies, nosaltres autonomistes radicals y convenients no tenim gran maliciosa, y més ne tindrem si no s'ha guisat necessitat que Espanya carregui el d'últim extrem de la derrota, de la ruina y de la vergonya per que desia l'Centre les progressions en compte y n'ensan cas.

Sia com sia, la unió creix y avança y se mostra ja no prop empenya per aminorar y fer frontellar l'estúfida actitud axecat pel centralisme sobre la desvalguda Espanya, m'ho que les darreres guerres han esbaldiat desant al descobert la seva «ronada» prodida desde la fonament fins al cim de tot.

Del edifici axecat pel centralisme no queda quasi be res aprofitable. Axò es lo primer y lo principal que han de tenir en compte los que s'propone regenerar Espanya, se diguin Polavieja, no diguin qualsevol altre nom. Ab material dotada y curats no seria proument axo que consarcaro duració y vida.

Los vells parais no morts y desactivats estan en la conciencia del país, y la «sua» promoció no imparten ni maxen en la conciencia de ningú. A més, lo pur govern de conformitat al seu criteri y a les seves convencions, no han sigut apies ni tan sols per mantenir la honra y la dignitat d'Espanya, desant la caure defallida al peu de sos enemichs de fora després d'haverli succeït la sench y la d'altres, incens apies serian para dirigit pel camí de la regeneració tant d'acord amb lo seu criteri y la seva conducta a un principi, a una procedència, i així que sempre han abomatat i que no tenen cap arrel en son cor. Quedin, donchs, com trastos inservibles, que ab prou feynes son bons para tirar al foch.

Si ab ella, si ab el, sens d'ells procedents se tracta d'«emphora» la regeneració d'Espanya, es inútil l'intent. Ni ab descentralisme, ni sense, ni ab autonomia regional ni sense ella, conseguida Espanya axerara del tot corrupto atant l'han volada.

Porò nosaltres, los catalanistas, no hem de preveir contra l'perill de que ningú tracti de malograr la virtutats dels nostres principis, mixtíficant onta praxica y desactivant, que tal succeiria si s'abandonessin en mans de gent que no ha douat probes de dota de govern, que no han estat afortunats en la direcció dels interessos públics, y que en ells no crestem ni confiam.

Al qui nostre bona fé, voluntat decidida d'empenya de les noves vies obertes al perindre de Espanya, al qui començ per arrencar los trastos vells y lliurar al foch, destruint fins i tot més petita dels organismes polítics que artificialment havien exat fins als nostres apartats recors de la península, a aquell seguirà la nostre simplicitat y l'nostre desinterès i concurs, tant major com més fermament avanxi pel camí de les reivindicacions formulades en lo nostre programa. Al qui s'quedi al principi del camí, al qui transigui ab los vells prejudicis y ab los personatges més o menys sortits de les banderilles polítiques que han viscut y prosperat sobre la ruina y la honra del país, al qui ab ells prolonga envivar aquest altre voita, en qui pla s'afiant enmatellar d'apropiar-se pochos d'altres dels nostres principis, a n'aquest ni simpatia ni concurs, guerra franca y enérgica com al major de nostres enemichs, com al més perjudicial dels nostres contraris.

Nosaltres tenim fé en los principis que professem, tenim confiança plena en los resultats de la seva aplicació; però no mostrem gelosia de que ningú s'ha malmenat per inepcia o per mala voluntat, pero hem de treballar para que això no succeeça, però hem de mantenir sempre arborada la nostra bandera y no confiar-la a mans estranyes ni enemigues.

Ab ella ben esclaira, aplaudim y alentim als qui a nosaltres s'acostin, y prestem, sense mofrens de nostres fites, tot lo concurs que pugam als qui de bona fé y ab recte intenció vulguin emprendre lo melet camí que la catalanista fa temps seguim.

J. B. y S.

LA PASTORAL DEL SR. BISEE

Esset lo nostre propòsit publicar traduïda en Lo Geronés la Pastoral que l'nostre Illm. Prelat acaba de dirigir a los diocessans, nos coaccioram avuy a fer sobre la mateixa algunes poques reflexions.

Es la primera, que calat destinada exclusivament a combatre l'vici del joch per desgracia molt estés en la nostre Comarca, tal deuen esser los estragos d'aquest vici, tant lo que públic y descaradament se deu jugar en la actualitat, y de tal manera drubeu fer los ulls grocsos, si no com pitjor, los sacregats d'imprudència, que l'venerable senyor Bisbe, després de molts anys de regir ab zel la diocèsi, s'ha cregut en la necessitat de cridar la atenció dels fideles sobre lo seva gravetat y les seves conseqüencies, y de recordar a quiplos lo cumpliment de les seves obligacions y lo que d'ells exigeu les lleys divines y humanes, no en forma conminatoria, sino en aquella forma enérgica no lo sens però amopça y persuasiva, que tant be calca a les autoritats, com la seva, d'ontic moral y religiosa.

Es la segona, la ocasió en que s'ha publicat la Pastoral, que estan en punt de condonar les fires de Gerona, en quins época se fama acortada que l'vici del joch campta pels seus respectes, a ciència y conciencia, que nosos, d'alt obligats a fer cumplir les lleys, y quan en conseqüencia es major lo perill per tot hom de caure en la temptació, lo que ens per l'afany d'una ganancia problematica ab exposició del sea beatar y de la seva fortuna, y la altra per la codicia que se lacro posse y segur, sense més exposició que la de comprometre l' seu bon nom y la autoritat del carrech que exerceu.

Es la tercera, la circumstancia, quasi podria calificar de providencial, d'haver conceït la esbustació del senyor Bisbe ab l'excusall magut a propost de lo que s'asegura passava a la provincia de Cadix, així respecte del joch com d'altres coses més lletges, que ha produït pel moment la dimissió d'un Governador civil y d'un Ministre y creat un conflicte de Govern, amensant al la discomposició d'un partit fins fa joch governamental y ara a punt de caure en lo punt de corrupció y de porqueria, y conseqüent lo que no havien sigut prou per atancar totes les calamitats que la guerra y la derrota han acumulat sobre d'Espanya.

Si tota lla que podien dirigit prevaricacions y abusos lligats amb la corrupció y la codicia d'altch que ha tingut en aquesta ocasió lo denunciador del cas de Cadix, y sobretot, poguesse complir ab la mateixa immunitat y alta influencia com ell, de segur que no passaven moltes de los coses que a Espanya passen, y que l'nostre Il·lustratissim senyor Bisbe no s'hauria vist en lo cas de dirigir a los diocessans la Pastoral que l'hi ha dirigit.

Noticies

Oficials

ABJURAMENT. Senyor del 19 Octubre. — (2.^a convocatori) — Reunida y convocada hets la preséncia del arcaide Sr. Bona pranguen los següents sortis. Després d'aprobar lo sea de lo senyor:

Apronar las bases exponidas pel Sr. Alcalde bors las quims deu firmades lo contras de l'ajuntament ab la casa Planer Pla ener y C.^a pel servey del alumbrat públic y sus los següents: Lo concert se farà hets la base del planer de contras d'apuntat en 18 de febrero de 1898, ab los modificacions següents: 1.ª Reduït a 10 anys la duració del contrato que s'hi fa en 20.

2.ª Aminorar lo total del alumbrat que s'ha en 40 lampas de 10 bujies y 18 d'aren voltas de 40 bujies ab 50 lampas més incandescentes de 4 arch voltas, a ab 50 de las primeras y 2 de las segundas, a efecte de la Alçada.

3.ª Reduït a 18 20 centimes anuals los 2000 que s'ha en la capitalisació de las com a preu del gasos d'ajuntament, com servició, subministrat y entretinut.

Apronar comptes per valor de 2.264,34 pesetas.

Nombra a una comissió composta del Sr. Bona y Comba y Sr. Secretari, p'que passi a 10 dies per venir que arreglen lo recorra de casació no lo pla del Ajuntament y la d'arreglar.

Excitar lo cel de la Comissió central a que estudie la reform ma del servey de limpieza y cosas fúnebres.

Senyal del dia 26 d'Octubre. — (2.ª convocatori) — Se celebró hets la preséncia del lloca de Sr. Pla, ab asistencia de 4 concejals, pranguen los següents sortis: Apronar lo sea de la salonor.

4.ª La distribució de fons de preu mes de Noviembre que total es de 11.538,44 pesetas.

5.ª Reduït el preu d'obras a D.ª Ernesta Saltes, D. Craxid Grober y D. Alexis Litrens.

6.ª Se acordó pasar a informe de la Comissió d'Hacienda una instancia de D. Juli Llaner.

7.ª Se acordó posar en discurs a alguns dependents de la administració.

Ab motiu de la celebració de las fires de la nostre ciutat hem retardat la publicació del present numero, donantli un caràcter quasi exclusivament literari.

— Ab lo títol de *Erros de Romaní* y ab un prólech d'En Artur Masera, s'ha publicat a Barcelona una volum de poesies degudes a la inspiració del jove Espanya Mirambent y Solar. Son dignes d'esser llegides y l'volum está molt ben impreso y presentat.

— Ha sigut declarat comant del carrech d'advoct d'Hacienda qu' internament desempenyava, nostre bon amic En Joan Vilas y Comas. No falta qui airbox lo fat a lo moment de senyor lo complament qu' algu hauria desitjat respecte de cura y desinterès assumptiu. Hi ha gent que de tota horta fa fax. Qui ho enton, qui no ho estan conuertes no s'ensayen en lo cas d'haverli de donar lo plaig.

— Ha rebut lo gran de Honorari en la Facultad de Dret en la Universitat de Barcelona nostre amic D. Alfons Vinyas y Vallés. Lo felicitem.

— A Vargas ha quedat constituïda una nova agrupació catalanista adherida a la «Unió» y composta de més d'una trentena de soces.

La Junta nombrada en la següent Peranoni, Joaquim Ricardella, Vicepresident, Narcís Albert, Treasorer, Joan Baquer, Secretari, Enrich Amor, y Vocals, Miquel Teixidor, Pero Batlle y Miquel Amer.

— L' Ajuntament de Figueras, en una de ses últimas sesiones, ve acordat per unanimitat adherir-se a la Dintaxió provincial de Barcelona y demés entitats y corporacions de las quatre provincias catalanas reclamar para Catalunya la més ampla autonomia econòmic-administrativa.

— Hem rebut la obra *Higene racional de la loce*, per D. Joseph Boniquet Agrafim lo envyo y un altre dia se portarem.

— Sembla que estan en vies d'arreglar ab la Hacienda los diversos de cerratges de Figueras, que s'havien deslert en vage per lo comunitat dels pagos y recatras que se l'imposaven.

— L' Hacienda tracta d'exigir als habitants de la Vall d'Arán l'import de tot lo paper sellat qu' han dexat d'usar en virtud del privilegi que respecte aquest particular havien disfrutat fins ara. «Sempre l'Estat espanyol tant juch, tant comidat, y tant de la del de los seus subditos!» Al Vall d'Arán ab prou feynes d'alta Espanya si s'hi pot anar ab mentir de bonhom de parlar per a l'Estat espanyol en n'consen cap pero aquest no se n'oblida que si nice quan se tracta de traureu queros, siga a tort, siga a dret. Axò no es administrar, es senzillament escorçar.

— Hem rebut lo periòdich *ducre* en vers que tingi vo lo *Centenari Literari d'Oní* d'encunyat son president Sr. Francesch Matheu y Fornells, y que recomanem a nostre llegidora.

— Lo dia 5 del próxim Novembre s'obrirà un curs de Teupigrafia, a las 7 del vespre, en lo «Col·legi Mercader» de l' estimat arcaide D. Dalmas, tenint encargat el professor, y recoment nostre, Sr. Rocca y August.

Núm. 1486.

1489. BOLETÍN DEL COLEGIO DE MÉDICOS DE LA PROVINCIA DE GERONA. [Des de l'any 1922] Butlletí del Col·legi de Metges de la Província de Girona. [Des de setembre de 1923] Colegio de Médicos. Provincia de Gerona. Butlletí mensual. [Des del núm. 347] Butlletí mensual del Col·legi de Metges de la Província de Girona. [Capçalera mixta [Des del núm. 347] Capçalera tipogràfica].

Direc.: Argenteria, 21, 2.ª Red.: Força, 8. [Des de l'any 1924] Direc. i Red.: Força, 19.—Imp. de Vda. i fill de Josep Franquet, Plateria, 26, i Força, 14. [Des del setembre de 1925] Imp. Masó.—183 × 113 mm. [Des del setembre de 1923] 192 × 115 mm.—Bilingüe.

Any XXIV, 1919; núm. 1-12 (gener-dbre.) 210 pp. - XXV, 1920; núm. 1-12 (gener-dbre.) 194 pp. - XXVI, 1921; núm. 1-8 (gener-dbre.) 171 pp. - XXVII, 1922; núm. 1-7 (gener-dbre.) 190 pp. - XXVIII, 1923; núm. 1-12 (gener-dbre.) 190 pp. - XXIX, 1924; núm. 1-12 (gener-dbre.) 206 pp. - XXX, 1925; núm. 1-9 (gener-set.) 144 pp.

Va començar a sortir el 1896, i fins l'any 1919 no va començar a ésser bilingüe. Es el portantveu de l'esmentat Col·legi. Demés de les notes oficials, s'hi veuen articles doctrinals. La Redacció estava integrada pels Drs. F. Coll, J. M. Riera i L. Dalmau Pla. Segueix publicant-se.

1490. LO REGIONALISTA.—Quinzenari de propaganda. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de la Constitució, 9.—Imp. de P. Torres, Plaça de la Constitució, 9.—340 × 231 mm.—4 pp. a 3 col.

Any I, 1897; núm. 1-14 (15 abril-29 oct.)

Aquesta publicació diríem que és la mateixa que hem vist en el núm. 438, la qual, tal vegada, amb motiu d'una de tantes suspensions com tingué a Barcelona, va aparèixer a Girona amb el mateix ideari.

1491. BOLETÍN DE LA SOCIEDAD ECONÓMICA DE AMIGOS DEL PAÍS DE GERONA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de l'Hospici Provincial.—185 × 115 mm.—16 pp.—Bilingüe.—Mensual.

Tercera època*.—Any IX, 1907; núm. 104 i 105 (set. i oct.)

Demés de les notícies referents a la Societat, s'hi veuen articles de sociologia, parlamentarisme, etc. El català no és abundós. Creiem que devia començar a sortir en 1899.

1492. GERUNDA.

Red. i Adm.: Forsa, 24.—Imp. de M. Llach.—220 × 145 mm.—16 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Semestre, ptes. 2'75. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1901; núm. 1-8 (16 febrer-1 juny).

* La primera època és de 1882.

En «Nostre programa» llegim que es proposen fer «propaganda del ver ideal català en el ample camp de las arts, ciencias y literatura... no podem admetre en las ciencias, arts ni literatura res absolutament que en lo més mínim desdigni o s'allunyi de la moral que deriva dels inmutables principis de la doctrina catòlica... no pertanyém ni volém pertanyer a cap dels partits malament anomenats polítics... som cataláns i res mes». Fullejant les pàgines d'aquesta interessant Revista hi veiem treballs signats per Salvador Nonell, Artur Girbal Balandra, Manuel Domènech, Miquel de Palol, J. Ribas Carreras, etc. Publicava fulletó. En el número de 1.^r de juny, s'interrompé, anunciant reformes en la publicació.

1493. BUTLLETÍ DE LA LLIGA CATALANISTA DE GIRONA.—Portaveu de la súa comissió organitzadora. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Independència, 15.—
Imp. Plaça Independència, 15.—277 × 178
mm.— 4 pp. a 2 col.

Any I, 1901; núm. 1 (20 oct.)

Publicació sortida amb motiu d'a-
propar-se unes eleccions.

1494. EL AUTONOMISTA.—Suplemento literario mensual. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de la Independèn-
cia, 14, 2.ª, 2.ª—Imp. Pacia Torres.—224 × 159
mm.— 8 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any I, 1902; núm. 1-10 (gener-oct.)

Conté treballs literaris, d'història i arqueologia, etc. En Carles Rahola, Prudenci Bertrana i Pere Farró, hi col·laboraren. Sembla que el lema era: «Deben los trabajadores instruirse todo lo posible. Lograrán con ello capacitarse para defender mejor sus intereses». Suplement al núm. 1487.

1495. VIDA.—Publicació quinzenal de Literatura i Art. Sortirà el 15 i 30 de cada mes. [Portada il·lustrada].

Núm. 1495.

Red. i Adm.: Escola Pia, 6. [Des del núm. 12] Claveria, 8. [Des del núm. 22] Santa Clara, 4, 3.—Tip. Masó, Ballesteries, 33 i 35.—190 × 108 mm.—Suscripció: Semestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1902; núm. 1-23 (26 gener-31 dbr.) 384 pp. - II, 1903; núm. 24-34 (15 gener-15 juny) 160 pp.

«Els Redactors» ens diuen que es dediquen a «fer art i literatura; a fer literatura amb la parla nostra per què estem fermament convensuts de que la que's porta en català al cor, no deu presentar-se al defora amb robes enmatllevades». Es presentava com defensora del «modernisme» el qual «porta una llevor d'independència que deu aprofitar la producció artística». També ens fa saber que «ha resolt adoptar el sistema ortogràfic del P. Nonell, amb algunes modificacions autorisades per escriptors de nota».

1496. L'ENDERROCH.—Sortirà els dias 1 i 16 de cada mes. Art. Patria. Democracia. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Pescateries Velles, 8.—Imp. M. Llach, [Des del núm. 8] Tipolit. Seix. (Barcelona).—224 × 145 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1902; núm. 1-8 (2 febrer-juny).

En l'article «Afany y propòsits», llegim: «Substancialment acceptem les bases de Manresa, que defensarém sempre, trevallant ensemps, pera que se reformin y modifiquin quan les circumstancies y el temps ho reclamin pera respondrer millor a les necessitats del pais y de la societat en son moviment progressiu envers la veritable civilització essencialment evolutiva».

1497. EL TRADICIONALISTA.—Setmanari catòlich. Autorisat per lo Senyor Jefe Regional de Catalunya. Deu. Patria. Rey. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Ferreria Vella, 5.—Imp. de M. Llach, Ferreria Vella, 5.—378 × 280 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Girona, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, trimestre, ptes. 2.—Bilingüe.

Any I, 1903; núm. 1-2 (29 març-5 abril).

Va sortir amb motiu d'unes eleccions per a Diputats a Corts; defensava la candidatura d'En Tomàs Boada i Borrell. En l'article «Lo nostre Deu vos quart» llegim que «los nostres esforços seràn un gra mes de sorra per a la reedificació de la Espanya Tradicionalista». També reproduceix un article del diari barceloní *El Correo Catalán* (núm. 768) que porta per títol «Somos regionalistas».

1498. ARMONIA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta «revista literaria bilingüe» començada a sortir al 1904; però En Torroella ens fa saber que, en «el tercer any de vida, es publicà exclusivament en català». L'imprimiren En Dalmau Carles i C.^a i En Simó.

1499. STAKANAWITCHS.—Revista científico-literaria. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Franquet.—278 × 180 mm.—8 i 4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any III-VIII, 1906-1911; núm. 15-27 (14 nov. 1906-9 oct. 1911).

Publicació propagadora d'un específic contra la calvicie, que feia el director d'aquesta revista, Màxim Fernández. Ultra els treballs purament d'anunci, hi havia notícies i articles literaris. No tenia data fixa de sortida.

1500. EL ECO.—Periódico mensual. Organo de la Asociación de la Dependencia Mercantil. [Capçalera tipogràfica].

Red i Adm.: Cort Real, 8, 2.ª—Imp. Rahola, Independencia, 13. [Des de l'any 1907] Imp. Vda. i fill de J. Franquet. [Des de l'any 1909] Dalmau, Carles i C.ª—370 × 240 mm. [Des de l'any 1907] 300 × 180 mm. [Des de 1909] 250 × 155 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de 1907] 4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1905; núm. 5 (set.) - III, 1907; núm. 16 (set.) - IV, 1908; núm. 17 (gener). - V, 1909; núm. 19 (maig).

La finalitat d'aquesta publicació és la defensa dels següents punts que eren el lema de l'Associació: «Unió, respecte a l'Associació, descans dominical, vida externa, salari mínim i limitació d'hores de treball». Publicava fulletó.

Núm. 1501.

1501. AYRES GIRONENCHS. [Capçalera amb el títol de la publicació].

200 × 135 mm.—12 pp.—Il·lustrat.

Any III, 1907; núm. 36 (15 set.)

Aquesta publicació, velografiada, va començar a sortir el 27 d'agost de 1905; la feien els alumnes del Seminari.

1502. SCHERZANDO.—Revista musical catalana il·lustrada. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Plaça del Vi, 11, 1.ª—Imp. Dalmau, Carles & Comp.—255 × 159 mm.—8 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 2'30. Semestre, ptes. 1'15. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1906; núm. 1 (juny).

La finalitat d'aquesta publicació és la «de fer art serio y sincer... Parlarà ab preferència de la música catalana que conta amb altres mestres que en les nostres delicadíssimes melodies populars si inspiren y les nostres gestes canten». Han format part de la Redacció, En Tomàs Sobrequés, Josep M.ª Dalmau, Josep Massanas, Josep Tharrats, B. Galvez Bellido, Francesc Civil i algun altre.

1503. TRUYTAS.—Periòdic satíric - humorístich - ilustrat - bilingüe. Sortirà cada quinze dies si les gallines ponen.

Red. i Adm.: Rambla Alvarez, 10.—Imp. d'Eusebi Simó.—210 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0^a10.

Any I, 1906; núm. 1 (1.^r oct.)

En l'article adreçat «Als nostres llegidors» ens diu la Redacció que pensen fer un periòdic «dedicat a la broma, sens ocuparnos de cap classe de política, ja que la política, com deia En Pi i Margall, no te entranyes». Ens diu també que s'ocuparan «dels assumptes locals y comarcals que siguin de broma o de las grescas realisades y que's projectin, encara que resultin fallades».

1504. LA SARTÉN.—Semanario festivo-crítico ilustrado y de información general. Freirá todos los jueves, pero siempre con buen aceite. No tiene color, olor ni sabor político. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Porvenir, 1, 1.^r—Imp. Dalmau Carles & Comp.—250 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe. Any I, 1906; núm. 3-6 (15 nov.-6 dbre.)

Publicació humorística. Insereix notícies foranes. El text català no és abundant.

1505. LLETRES. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Plaça de la Independencia, 9, pral. Adm.: Cort-Real, 4, pral.—Imp. Dalmau Carles & Comp.—194 × 149 mm.—18 pp. a 2 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0^a40.

Any I, 1907; núm. 1-9 (abril-dbre.)

En el número primer, es llegeix que aquesta revista és «exclusivament literaria», que «no conreuarà pas una escola determinada; no's farà pas portaveu apassionat d'aquest o l'altre dogma artístich. No l'espantarà pas les orientacions moderníssimes de la literatura, més no s'en farà pas, am criteri tencat, un defensor a ultransa, rebutjant les tendències contraries». S'hi veuen treballs d'En Carles Rahola, Jaume Brossa, Ernest Vendrell, Gabriel Alomar, Prudenci Bertrana, Josep Pla i altres.

1506. EL MAGISTERIO GERUNDENSE.—Organo de los maestros públicos de la provincia. Se publica el 10, 20 y 30 de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Independencia, 16, 2.ª, 1.ª—Imp. de la Vda. i fill de J. Franquet, Plateria, 26 i Forsa, 14.—173 × 122 mm.—16 pp.—Bilingüe.

Any III, 1909; núm. 51 (8 juliol).

Diu, en l'article de presentació, que es proposa seguir el mateix ideari que el d'altres periòdics semblants. Va començar a sortir en 1907; el text català era de col·laboració; segons les èpoques n'hi havia més o menys.

1507. L'ESCORSÓ.

Publicació quinzenal velografada que va publicar-se en 1907. Segons En Torroella en varen sortir diversos números.

1508. ESPERANÇA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per En Torroella. Era un «un periòdic mensual, catòlic, català, d'arts, ciències i lletres... Estava tirat en velògraf, contenia dibuixos, i segons el primer nombre, que tenim a la vista, eixí en el mes de gener» de 1908.

1509. L'AVENÇ.

Segons En Torroella, es tracta d'una «revista mensual d'art amb dibuixos», velografada i apareguda en 1908.

1510. L'AMISTAT.

Va sortir en març de 1908; es publicava velografiat i algun nombre escrit a mà; era un periòdic de propaganda social; suplement quinzenal a «La Cruz».

Núm. 1 - Girona, 1 de Abril de 1907

Sumari - La Paraula, per Carles Escala. Mota de Wladko, per Francesc Sericena. El doctor Balyra, per Xavier Monserat. La (1909), poesia per Lluís V. Gibert. En Joan, per Josep Pla. En Pòsca, per Antoni Prats. El meu camp de la Vela Nova, del Damià Alghisi.

La Paraula

no fos la paraula, hi dit no quan literal dels nous temps, el món pertenceria als brutes armats. La paraula es la divina epansa lluminosa de nosaltres, combatents de la Belina i de la Patria. Volem diria noble, sincera, harmoniosa. Volem ferla vibrar transformadora demunt les testes ovejastes. A quet destí ens porta a l'esse: un destí infinit de parlar en paraes de dir quelcom amb el llava trémolos.

Fem de la nostra paraula una obra. Que devingui joyell en les nostres mans. Mes trevallantia pensament que no perdi pas l'escalfor am que ha nascut que no sigui pas, per obra d'artifici, una cosa morta.

La paraula ha caigut en tot temps com llevor immortal sobre les ànimes mortes: ella les ha abraçades de sa espurn eterna: les ha recreades. A nous abastades, que haviem sigut, s'han redressat al sant conjur de la paraula i pobles en runes s'han reconstruït miraculosament per obra d'ella. La paraula ha engendrat les re-

volucions qu'han fet avencar a la humanitat. Per ella renouella Crist el món, calyrança a la més alta acció que s'ha: desenrotllar sobre la terra. Per ella nosaltres hem creat una patria nova, y s'acosta el moment en que la nostre terra, en una angosa suprema, desllurará a l'Hèroe que porta en ses entranyes, y será allavors quan Catalunya dirá la paraula anhelada, com la digué Fransa per medi de Victor Hugo, y Italia pel verb de Carducci, y la terra germana de Portugal en els apòstols de Guerra Junquera, y Rússia l'ha dictada a Tolstoy y Noruega! ha fet vibrar implacable en les poesies y els drames dels constructors Ibsen y Bjornson... Tot aquell que la entengui s' en sentirá ferit dolentament.

La paraula, qu' es la forsa, avint ha sigut evoldida: jamay la que surt eulitímic de les nostres llabes y calenta com si fos sang del nostre propi cor: el nostre cor fet cosa.

Un jorn serán destruides les nostres biblioteques, els nostres musees, els nostres monuments, tota la civilizació nostra. La terra morirá silenciosament, freda y obscura. Però restará quelcom. Y aixó será la Paraula, que surará lluminosa sobre les cendres de la terra, com la consciencia de la vida de la humanitat. Lo que han de Plato y Carlyle será més consistent que'l mon frágil.

Tant debó que nosaltres poguem dir nos

Núm. 1505.

1511. LA NACIÓ CATALANA.
La veiem esmentada en l'estudi d'En Torroella. «Periòdic catalanista, sense periodicitat fixa. Sortia durant l'estiu. El nombre primer, velografiat, eixí en juliol-agost de 1908». Cal esmentar que el 20 d'agost de 1910, va sortir un número d'aquesta publicació, però datat a Cabanas. (Vegeu núm. 1295).
1512. EL SEGADOR.
Segons En Torroella, fou un «Periòdic estiuenc regionalista» aparegut en 1908.
1513. L'ESTISORA.
En Torroella ens diu que eixí a les darreries de l'any 1908 o a principis del 1909. Estampat en velograf. Era un setmanari humorístico-catalanista.
1514. L'ACCIÓ.
Segons En Torroella es tracta d'una Revista catòlico-nacionalista, il·lustrada, la qual va sortir en 1909.
1515. REVISTA GIRONINA.
Publicació tirada en cyclostil; va sortir en 1909 i fou de curta durada.
1516. FULLA PARROQUIAL DE SANTA SUSAGNA DEL MERCADAL. [Capçalera i il·lustrada].
Va començar a publicar-se el quart diumenge d'abril de 1909 i l'imprimia F. Mundet. Vegeu, referent a aquesta classe de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.
1517. LABORANDO.
Publicació per a infants; era mensual, il·lustrada i bilingüe, sortia en 1909; l'imprimia la Casa Dalmau Carles i C.^a
1518. LA CREU.
Fulla velografiada quinzenal; començada a sortir en 1908 en espanyol i el primer d'abril de 1910 en català. Es tracta d'una publicació de propaganda catòlica.

1519. LECTURA.—Literatura, Ciències, Arts. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Josep, 4.—Imp. Dalmau, Carles i Comp.—216 × 126 mm.—20 pp.—Suscripció: Girona, trimestre, ptes. 1'25. Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'50.—Bilingüe.—Mensual.

Any I, 1910; núm. 1-6 (juliol-dbre.) 118 pp. - II, 1911; núm. 7-15 (15 gener-març) 60 pp.

No sortia en data senyalada per quant el núm. 2 és del 4 d'agost; el 5, del 10 de novembre; el 6, de 15 de desembre, etc. En el «Pòrtic y salutació» llegim que neix «a impuls d'inquietuts sentides en hores de desvaga, quan l'esperit nostre començava a enervar-se am la melangia tradicional de la ciutat heroica... Volem sojornar en la pura regió de l'Art per l'Art y del Saber pel Saber. Aquesta és nostra esperança»... La col·laboració és molt nodrida: El director era En Prudenci Bertrana i entre els noms dels qui hi publicaren treballs poden esmentar-se els de Salvador Albert, Joan Maragall, Apel·les Mestres, Joaquim Plà i Llorenç Ribet. En el núm. 9 s'acomiada dels seus llegidors «per una temporada», però continuà publicant-se.

1520. CATALANITAT.—Setmanari nacionalista republicà. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Vera, 16.—Imp. de E. Simó.—480 × 300 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Fora, ptes. 2. Estranger, un any, ptes. 12.

Any I, 1910; núm. 1-19 (7 agost-12 dbre.)

Setmanari polític, que s'ocupava dels assumptes administratius de la localitat i publicava treballs literaris. Hi escrivien En Josep Tharrats, Emili Verdaguer, Gabriel Alomar i altres; també publicava articles traduïts d'escriptors estrangers. El dirigia En Prudenci Bertrana.

1521. EL CRITERI.—Periòdic quinzenal d'acció catòlica.

Red. i Adm.: Pujada de la Catedral, 10, 3.ª—Imp. Dalmau Carles i Comp.—295 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'50. Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1910; núm. 5 (30 oct.)

Era el portantveu de la «Joventut Catòlica». També inseria treballs literaris.

1522. SCHERZANDO.—Revista catalana musical. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Llibertat, 12.—Imp. Dalmau Carles Pla, S. A.—172 × 127 mm.—8 pp.—Suscripció: Girona, semestre, ptes. 1'30. Fora, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'40.—Mensual.

Any XI, 1920; núm. 113-114 (oct-dbre.) - XVI, 1925; núm. 170-171 (gener-febrer).

En el núm. 1502 hem vist una publicació amb el mateix títol i subtítol, sortida en juny de 1906; opinem que la que ara descrivim pertany a una segona època,

ja que sinó el 1920 no seria l'any XI, com s'hi llegeix, sinó l'any XV. Demés, si sempre hagués sortit amb regularitat i fos una sola publicació, sense interrupcions de cap mena, el número corresponent al desembre de 1920, fóra el de 231 i no el de 114 que porta. L'enaltiment de l'art musical era la finalitat d'una i altra publicació.

1523. STUDI.

Fou una «revista mesal catalana» de curta durada, sortida dels tallers gràfics Dalmau Carles i C.^a, en 1910.

1524. CIUDADANIA.—Semanario Republicano Autonomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carme.—Imp. E. Simó.—465 × 340 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 2. Estranger, trimestre, ptes. 3.—Bilingüe.
Segona època.—1911; núm. 1-22 (8 gener-18 juny).

Publicació dirigida per En Prudenci Bertrana. Va sofrir denúncies i fins l'empresonament del director. Publicava fulletó. La primera època d'aquest setmanari, és del 29 setembre al 31 desembre 1910. El català no és abundós.

1525. CIUDADANIA.—Setmanari de U. F. N. R. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla de la Llibertat, 33, 1.ª—Imp. d'E. Simó. [Des del núm. 3] Imp. Dalmau Carles i Comp.—485 × 305 mm. [Des del núm. 3] 335 × 230 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 3] 8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Fora, ptes. 2. Estranger, ptes. 12.—Bilingüe.
Any I, 1911; núm. 1-8 (2 juliol-27 agost).

Aquesta publicació va ésser el resultat de la fusió de *Catalanitat i Ciudadania* (núms. 1520 i 1524). En el número primer de *Ciudadania* llegim que és portantveu de la Unió Federal Nacionalista Republicana, que «es proposa treballar per Espanya, per Catalunya y per Girona republicana. Per Espanya, ajudant dintre nostres escasos medis a la tasca de la formidable conjunció Republicana-Socialista; per Catalunya fomentant la educació y la dignificació de les masses, y per Girona oposantse... al despotisme imperant dels fanàtics y al egoisme y orgull de tots els conservadorismes...» El director era En Prudenci Bertrana.

1526. PATRIA.—Organo de la Juventud Conservadora de Gerona. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Mercaders, 2, pral.—Imp. Dalmau Carles & Comp.—380 × 268 mm.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1911; núm. 1 (1.ª nov.)

Un de tants periòdics polítics sortits a l'escalf d'unes properes eleccions. Aquest setmanari fou orgue del partit maurí i defensava la candidatura d'En Lluís Català, Josep de Llobet, Andreu Tuyet, Josep Norat i Cosme Reig. El català no hi és abundós.

1527. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE LA CATEDRAL. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a publicar-se el quint diumenge de març de 1912 i l'imprimia En Carreras. Vegeu, referent a aquesta classe de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

1528. GERMANOR.

Setmanari catòlic, humorístic i de notícies. Aparegué el primer número en 30 de juny de 1912; eixia tirat en màquina poligràfica, i es publicava amb caricatures i dibuixos.

1529. REVISTA DE GERONA.—Publicación semanal ilustrada. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Josep, 4.—Imp. Dalmau Carles i Comp., Plaça de l'Oli, 1.—260 × 181 mm.—8 pp. a 3 col. [Des del núm. 15] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Fora, un any, ptes. 6.—Bilingüe.

Any I, 1913; núm. 1-26 (1 febrer-26 juliol).

En l'article «Nuestros propósitos», llegim que cal fer una revista eminentment de caràcter pedagògic, que no pensa fer política de partit, sinó «unificar todas las aspiraciones con puntos de vista a una idea noble». S'hi veuen treballs de sociologia, literatura, agricultura, art, filologia, etc. Les firmes que avaloren els treballs publicats, són d'En Josep Plà, W. Coroleu, J. Maragall, Josep Grau, F. Monsalvatge, etc.

1530. AIGUA-FORTS.—Revista d'art i humor. Surt cada quinze dies. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla, 29, 3.^r, 1.ª—Imp. Dalmau Carles & Comp., Plaça de l'Oli, 1.—258 × 178 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Any I, 1914; núm. 1-22 (1 març-20 dbre.)—II, 1915; núm. 23-48 (3 gener-25 dbre.)—III, 1916; núm. 49-50 (9-16 gener).

En el «Salut» que dirigeix la Redacció al llegidor, llegim que *Aigua-Forts* serà una revista que procurarà fer-se «eco i ressó de tot quant de notable es produeixi o es projecti en nostra ciutat estimada i també arreu de Catalunya; i... es dedicarà igualment... al conreu del bon humor». I així fou; en el número darrer

s'acomia, publicant en la primera plana una nota on llegim: «La malaguanyada ignoscent revista humorística *Aigua-Forts* s'en ha anat als llims quan ja començava a ensenyar les dents havent ajudat a deure a tothom».

1531. CULTURA.—Revista mesal. Política catalana. Novella. Poesia. Musica. Pintura. Filosofia. Lletres estrangeres. [Portada mixta].

Imp. de Dolors Torres.—181 × 96 mm.—32 pp.—Suscripció: Semestre, ptes. 2. Península Ibérica, semestre, ptes. 2'50. Estranger, semestre, francs 3. Núm. solt. ptes. 0'50.

Any I-II, 1914-1915; núm. 1-6 (set. 1914-febrer 1915).

Publicació dirigida per En Josep Tharrats.

1532. FLIRT. [Capçalera mixta].

Imp. *L'Autonomista*.—175 × 190 mm. [El núm. 5] 225 × 165 mm.—8 pp. [El núm. 5] 8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.

Any I-II, 1914-15; núm. 1-5 (18 oct. 1914-6 gener 1915).

Periòdic quinzenal, «ironic». Pertany al gènere humorístic; està bé d'il·lustracions, signades per *Apa*, *Bon* i *Lata*.

1533. ART I SPORT.—Revista quinzenal. [Capçalera mixta].

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic; segons En Torroella, tractava de fútbol, cinema, art dramàtic, etc.; també inseria treballs literaris. Va començar a publicar-se en gener de 1915. Sortia de l'impremta de Dolors Torres.

1534. BOLETÍN DE LA SOCIEDAD ECONÓMICA DE AMIGOS DEL PAÍS DE GERONA. [Capçalera tipogràfica].

ANY I GIRONA, 1 DE MARÇ DE 1914 NOMBRE 1

AIGUA-FORTS

REVISTA D'ART
I HUMOR

SURT:
CADA
QUINZE
DIES:

10 CÈNTIMS

SALUT! VOALITRES, girovins amabilíssims, als qui us digueu honorar-remols endebades, als qui, exaltats o pacífics, feu atracció política per a anar tirant i passant, als ben—all—i als mal informats, als quotidians i als L'edomadaris!

nos posant a vul vostre cas guarda damunt d'aques- Salut a tots i a tot-bom salut!

AIGUA-FORTS la redactem un aplec de Joves que podrem no tenir mèrits contrets encara, però que portem una fe inquebrantable en nostres ideals per a arribar a assolir-ne; que restarem incògnets per als esperits iniciats i ja arribats a port, però que tenim una forta jovesa per a lluitar i una ferma esperança d'obrir nos camí: que som catalans i girovins abans que tot i estem encesos d'un veementíssim amor a la nostra Patria i a Girona; que estudiem i treballem, en la mida que les circumstancies ens permeten, per a endinsar-nos en el món de les arts, car és allí ont únicament ens hi trobem bé i des de qual lloc voldríem, amb el nostre miadecal esforç, poder col·laborar algun dia a la potença de Catalunya i de la urbs que'ns ha vist nàixer; que som alegres perquè som joves; que som fervents en-

EN PLENA RAMBLA
—Has llegit? A Matarró hi ha un mustrinoni que té vint-tres fills
—Deu ser parent del desistat!

Núm. 1530.

Imp. del Hospicio Provincial.—198 × 112 mm.—8 pp.—Bilingüe.
Quarta època.—Any V, 1919; núm. 58 (30 nov.)

Vegeu, referent a aquesta publicació, el núm. 1491. Probablement aquesta època va començar a sortir en gener de 1915.

1535. MINERVA.—Publicación mensual de Literatura, Ciencia y Arte. Organó oficial de la Agrupación Normalista de Gerona. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Força, 29.—Imp. Dalmau Carles, Plaça de l'Oli, 1.—240 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
Any I, 1915; núm. 1-9 (abril-dbre.) - II, 1916; núm. 10-15 (gener-juny).

Aquesta revista no té altra finalitat que ésser «el lazo de unión entre los normalistas gerundenses y sus Profesores, entre los alumnos libres y oficiales, entre los que viven en la capital y los que residen en las diferentes comarcas de nuestra encantadora provincia». S'hi veuen treballs en la nostra parla signats per Josep Plana, Sixte Vila, Josep Figuerola, Joaquim Pla, Joan Forment, Maria Vinyas Torró, etc.

1536. LES VOLTES.—Quincenari metafísic-tràgic, venut a l'or anglés. [Portada il·lustrada].

Imp. de *El Autonomista*.—220 × 160 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1915; núm. 1-2 (25 juliol-8 agost).

En l'article de presentació llegim que «som quelcom antipàtics i quelcom iconoclastes emperò, ... encara estem sotmesos a la fràgil llei de solteria...» També diu que amb aquesta publicació donarà cada quinze dies «una injecció d'optimisme i de sentit comú». Com es veu, era una publicació humorística.

1537. EL GIRONÉS. [Des de l'any 1922] Periòdic bisetmanal nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Independència, 18, entr. [Des de l'any 1920] Rambla de la Llibertat, 12, pral. [Des de l'any 1922] Nou, 4, pral. [Des de 1924] Ronda Ferrán Puig, 7, pral.—Imp. Torres, Plaça Constitució, 9.—434 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Fora, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any 1921] ptes. 0'15.

Any I, 1916; núm. 1 (13 febrer). - V, 1920; núm. 251-261 (21 oct.-30 dbre.) - VI, 1921; núm. 275 (7 abril). - VII, 1922; núm. 347 (13 juny). - IX, 1924; núm. 643-652 (15 nov.-6 dbre.)

En l'article «Ahir i avui» llegim: «L'ideal Catalanista será nostra senyera; la política que seguirem per a conseguir aquest ideal será la del Regionalisme, que te desenrotllo orgànic dins la «Lliga Regionalista». Publicació que tracta de política, literatura, art, ciència, informació local i comarcal.

El Gironès

PREMIER COLUMBARI

ANY V

NUM. 257

Redacció i Administració
BANCA DE LA LIBERTAT, 15. Prat.
Telèfon núm. 324

Dijous 2 de desembre de 1920

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Trimestre . . . . . 1'50 ptes.
Número solt . . . . . 0'10

LA REDEMPCIÓ DE TORROELLA

Desautoritzem tots els manifestos i publicacions en general que defensats les nostres candidatures, no siguin avalades per la firma d'alguna persona de reconeguda solvència, o bé per les entitats nacionalistes adictes de la nostra comarca. Cal estar previngut per rebutjar totes les maquinacions innobles que tanta devoció inspiren als nostres adversaris.

La voluntat nostra

Continuament són combatuts d'una faisc desesperada per diversos elements que s'ofa l'emascara d'una nomenclatura més o menys pintoresca, s'hi amaguen uns homes que en definitiva no són més que certa espècie orbe, posats a sou del govern centralista, és a dir, dels enemics de Catalunya.

Tots els esforços dels nostres adversaris, són anodinos; no poden batre la nostra fermesa; ni menys ens toquen. Al contrari, paleien la situació nostra; proclamen l'elevació de les nostres idealitats.

Si l'afany que el centralisme ha sentit per anorrear al catalanisme, l'hagués tingut per a governar encertadament l'Estat que malmet, serien sens dubte la primera potència del món. Ha sigut malagunyat tot el deliri per desfer-nos, perquè el nacionalisme rau en el fons del nostre poble i per batre'l, per destruir-lo, caldrà enfonsar tot Catalunya i això, els homes no poden fer-ho.

L'essència nacionalista, viu i viu en els esperits orbe que estan a sou del centralisme per a fer llurs traïdories. Lo que passa és que la generació d'aquests homes, els fa preferir el mirallet d'una concepció a les noblesses de les nostres idealitats. La baixesa d'un personalisme, ofega totes les sentors de pàtria. La brillantor d'un òxil «modus vivendi», els duu fatalment a la traïdoria. I si no, pregunten-los hi a sòs catalanistes i us diran que sí, però que combaten al nacionalisme català perquè hi ha uns homes determinats que el dirigeixen! Com si el nacionalisme fos el patrimoni d'unes persones! Lo cert és que els homes de Madrid, han

postat davant els seus ulls, el vidre d'una prometença i ho venen tot a través d'aquell vidre mesquí...

I és que el nacionalisme no forma un partit. El nacionalisme, és un producte de la nostra terra. És l'història nostrada, és la llengua catalana, és la nostra ànima, la nostra sang... És la nostra raça!

El nacionalisme, el sentim nosaltres, tots els catalans; no repugna a cap idealitat política. No repugna ni als monàrquics ni als republicans; ni a les dretes ni a les esquerres. És el símbol de Catalunya.

Per això en les vinentes eleccions, el Sr. Puig de la Bellacasa triomfarà ajudat per tots els que senten un ideal honrat.

La nostra candidatura, és la candidatura de tots. Té tota la valor d'un poble, perquè ostenta els plecs del símbol de la terra. El senyor Puig de la Bellacasa, sobre ésser un home de «La Lliga», és l'home que aglutina totes les aspiracions dels que, cansats d'un jon brutal, d'un procedir exòtic, d'una traïdoria manifesta, volen veure's representats per l'honradesa, la justícia i el treball.

La candidatura del Sr. Puig de la Bellacasa, assolirà un triomf aclaparador, perquè representa l'essència del nacionalisme català, és a dir, l'ànima de Catalunya, enfront de la traïció.

La traïció, mai no ha triomfat; ha pertorbat.

La voluntat d'un poble, és la sobirania suprema que viu sempre, que venç sempre...

I és aquesta, precisament, la nostra valor, la nostra voluntat.

JOHÉ

El Diputado ardilla o l'inutilitat d'una política

Es un error molt generalitzat el creure que la política del Sr. Fournier a Torroella ha sigut proficua pels interessos vitals del districte, això per una part, i per l'altra és així mateix molt general l'opinió del vulgus indiferent de creure que el Sr. Fournier es polític hàbil i temible.

En una cosa i altre, sí que això creem i pesem vistos en una perfecte equivocació, efecte sens dubte de no haver-se preocupat gaire de prestar un xic d'atenció al desenvolupament d'aquella política, i de passar impetresos o desapercebuts els seus moviments.

Ni el Sr. Fournier ha fet més que interessos vitalment al districte, ni el Sr. Fournier és polític hàbil i temible.

L'anàlisi d'aquest darrer extrem el del «xar» per la recuperació de EL GIRONÈS. Anem ara a fonamentar el primer punt i comencem afirmant que la gestió del Sr. Fournier en vuit anys de representar el districte de Torroella ha sigut abolutament estèril en resultats en ordre al interès general de les comarques que aquest comprèn.

Això és degut a la manera de ser, a la peculiar ideològica de la política founierista, agena a tota idealitat, estranya a tot interès sustentamental o pràctic.

Això és en contraposició a la política d'ideal, de sentiment o de millora material, en la política del Sr. Fournier lluny de enlair-se, lluny d'alturar simples horitzons, lluny de respirar altres sentimens, rastreja viment pel lot de la concepció; restringeix el seu punt d'obir a una realitat mesquina; s'infliciona amb l'ambient de penitència d'un xorc picconisme.

El Sr. Fournier per altre part no representa res, perquè no és més que la seva sola persona, sense edificant, sense fiancesa entorn del qual busquen la cart tot d'un reflexe o d'una engruna els saltita anèmits, involuntats, sospitosos, als qui ajunta l'inevitable urgència de salvaguardar deversia l'esplendor i la infelicitat d'una acta, múltiples malencas crems o per crear, unes camps i vuyats dels sentents, dels anèmits, dels sospitosos.

I seguint així és clar que el regim personalista, o tot lo més de colla, de la política del Sr. Fournier no s'interessa pas dels avenços materials o morals del districte, ni de les grans millores, que per ser pous vitals no són gaire agradades per l'instint individualista de la gent; de les grans millores que per ser tant generals no van pous garantides per una determinada gratia.

D'aquesta sort la política egòista, personalista del Sr. Fournier ha tingut que rastrejar, ha tingut que fer més soroll que endressa, ha tingut que ser inútil, estèril, vergonyant.

D'aquesta sort el Sr. Fournier entlic

de exercir una política de pau, de concòrdia, d'amor, soborant diferències, acabant rivalitats; basant la germanor, ha essent l'adhesió d'ore i per això conseqüent, ha entodit diferències, ha ençat guerres i anloc de sembrar amor ha sembrat el mal gram de la discòrdia.

D'aquesta sort han vingut recursos estúpids, fofemats com legals, guanyats per la seva infelicitat a despit de tot i contra tot. D'aquesta sort ha vingut la persecució dels adversaris fins al processament, d'aquesta sort han pigut calamitats i vergonyes.

I així el Sr. Fournier, com l'esquirol de la fàula, ha anat i vingut molt, s'ha mogut molt, i després de vuit anys de gestió parlamentària de tantes anades i vingudes, no s'ha acordat altra cosa, que algun copet a l'espallia d'un elector, alguna tarjeta felicitant al Senat, alguna carta que comença «querido amigo», alguna empremt de peu camiser, algun Guardia civil trasladat, alguns Jutges municipals estruxa seva i tota una política de represalies en els pobles destituit d'Ajuntaments, anulat eleccions legals, interveint massa en tota actuació judicial i arribant al processament de persones honrades i digníssimes.

I envoltant-ho tot moltes paraules amables, moltes promeses i molta abso; però res profitós als interessos del districte.

Perquè en vuit anys que el Sr. Fournier es diputat per Torroella, les millores que afecten a tot el districte estan per realitzar de la mateixa manera que quan hi va entrar.

Així en efecte: el districte de Torroella té de molt temps tres grans obres d'urgent necessitat i són: el pont sobre el Torri, l'endegament del Daró, i el pont sobre el Fluvia en la carretera de Corsà a Figueras. Aquestes tres obres tant irrealitzades com necessaries són l'ivi a tota la gestió del Sr. Fournier, son el seu padri d'ignominia, són el motiu més rotó i absolut al seu pangevist que amb una audàcia tan grau com la seva inconsciència reproduïxen el motlo gastat i vistut de «el coloso y activo diputado por Torroella de Mont 97».

No volem afegir més per no fer-nos pesats. En contraposició de la labor infonnda del Sr. Fournier nosaltres hi podem posar l'actuació noble, demostrada, diligent dels nostres homes, en especial del nostre entremeyable Agustí Riua, que en lo que fa referència al pont sobre el Fluvia ha sigut qui més ha treballat, estant l'enveja del diputado ardilla i donant-li una lliçó com estem disposats a demostrar, si cal, documentalment.

I qui hagi-de callar, que no xerri amb escàndol de vi mananyera.

C. I A

1538. EL BURINOT.—Setmanari festiu orgue del sentit comú gironí.
 Red.: Ballesterias, 140.—Imp. *La Editorial Gerundense*.—280 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1916; núm. 1-3 (17 set.-11 oct.)
 En l'article «Salut i pelas» llegim que aquesta publicació «ve a desensopir a tothom... no respectarem la vida pública de persones ni de partits... Així doncs, gironins salut i pelas! ¡Visca la barrila!» Era un setmanari xiroi.
1539. LA VEU DE GIRONA.—Revista setmanal. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Progrés, 7, pral.—Imp. *La Editorial Gerundense*.—270 × 185 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 6. Semestre, ptes. 3'50. Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1916; núm. 1 (16 nov.)
 Llegim en el «Déu vos guard» que es proposen «dirho tot, be i honestament»; que són «ben catòlics, sense cap mena de distinció; lo que vol dir que estarem enfront de tots els que intervingan a la vida pública, entitats o individus, que no actuïn oberta i francament en sentit catòlic... Som catalans; ben catalans... Fem una Catalunya creienta; femla despres rica i sabia per a que el conjunt armonic de les altres regions qu'integren l'Espanya, puguém fer un Estat plé d'ideals i de riqueses...»
1540. LA FULLA TEATRAL.—Publicació quincenal amb folletí.
 No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic, el qual no tenia altra finalitat que l'enaltiment del teatre. En el fulletó publicava a cada número una obra teatral. Va començar a publicar-se el primer de març de 1917; sortia de *La Editorial Gerundense*.
1541. L'ESCÓN.—Periòdic de cultura i art.
 Red. i Adm.: Pont Major, 89.—Imp. *La Editorial Gerundense*.—175 × 122 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any I, 1917; núm. 1 (11 març).
 Aquesta publicació quincenal era una revista catòlico-literària.
1542. CLAR I NET.—Sortirà cada quinze dies per a contar xafarderies. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Santa Eugènia, 18.—Imp. Dalmau Carles.—271 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 28] ptes. 0'15.
 Any I, 1917. - III, 1919; núm. 1-43 (6 maig 1917-12 gener 1919).

En l'article de presentació, llegim que: «*Clar i Net* ha vingut entre'ls gironins portant bon humor, optimismes joventívols i flaires d'amor. Tots som joves, tots sentim correr la sang bullenta dins nostres venes; volem coses noves; volem alegria i per això hem nascut en els temps de lo bell, dels cants, de les aromes, dels ocells i de l'amor».

1543. GACETA PRÁCTICA.—Revista mensual jurídica administrativa. [Capçalera mixta].

Red.: Plaça de la Independència, 17, pral. Adm.: Figuerola, 17, 2.ª [Núm. 17] Red. i Adm.: Plaça de la Independència, 17, pral.—Imp. *La Editorial Gerundense*, Progrés, 7.—172 × 117 mm.—16 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Bilingüe.—Il·lustrada.

Any I-IV, 1917-1920; núm. 1-30 (1.^r juliol 1917-1.^r oct. 1920).

La dirigien En Josep Grahit i Narcís Martí. El català no hi és abundós.

1544. LABOR.—Portaveu de la Congregació Mariana del Seminari de Girona. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Seminari Conciliar.—Tip. *La Editorial Gerundense*, Progrés, 7. [Des del núm. 17] Tip. Masó, Ballesteries, 31.—276 × 169 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1917; núm. 8 (30 set.)-II, 1918; núm. 9-11 (29 juny-31 juliol). -III, 1919; núm. 17-23 (29 juny-1.^r oct.)

La finalitat d'aquesta publicació és la de «oferir una exuberant efloració dels coneixements adquirits, de les investigacions personals fetes, de les idees assimilades en cada un dels rams científics i culturals que en el Seminari s'hi estudien».

1545. PLOMA I LLAPIS.—Revista mensual gratuïta per als nois del grup escolar. [Capçalera mixta. Dibuix de Junceda].

Imp. Dalmau Carles i Comp., Plaça de l'Oli, 1.—189 × 131 mm.—16 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I, 1918; núm. 4 (28 maig).

Demés dels treballs literaris i articles culturals s'hi veuen notes de folk-lore, arqueologia, història, etc.

1546. FULLA PARROQUIAL DE SANT FELIU. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a sortir el primer diumenge de gener de 1919; l'imprimia En Masó. Vegeu, referent a aquesta classe de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

1547. FULLA DOMINICAL DE LA DIÓCESI DE GIRONA. [Capçalera il·lustrada].
Va començar a sortir el segon diumenge d'abril de 1919 i l'imprimia *La Editorial Gerundense*. Vegeu, referent a aquesta classe de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.
1548. ESCÉNIQUES.
Publicació de molt curta durada, quinzenal, impresa en *La Editorial Gerundense* i sortida el 16 d'abril de 1919. Tractava del teatre català.
1549. NOSTRES LLETRES.—Suplement a *El Gironés*. [Capçalera mixta].
Tip. Masó.—273 × 173 mm.—4 pp. a 3 col.
Any I, 1919; núm. 1-8 (15 maig-18 dbre.)
Noticiari de literatura, amb estudis de crítica i bibliografia; també publica poesies. No tenia sortida fixa.
1550. NOSTRA JOVENTUT.—Suplement a *El Gironés*. [Capçalera mixta].
Fulles mensuals editades per la Joventut Catòlica Regionalista; les imprimia En Massó i el primer número és de 22 maig 1919.
1551. NOSTRES ARTS.—Suplement a *El Gironés*. [Capçalera mixta].
Tip. Masó.—274 × 170 mm.—4 pp. a 3 col.—Il·lustrat.—Mensual.
Any I, 1919; núm. 1-5 (23 maig-25 set.)
Publicació d'art i arqueologia.
1552. L'ESTUDIANT.
Publicació quinzenal de curta durada; el primer número va sortir en maig de 1919 de la impremta Dalmau Carles Pla, S. A.
1553. GROU EXCURSIONISTA GIRONÍ. [Des del núm. 2] Grup Excursionista Gironí. [Des del núm. 9] Portaveu del Grup Excursionista Gironí. [Des del núm. 31] Portaveu del Grup Excursionista i Esportiu Gironí.—Butlletí mensual. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Ciutadans, 15. [Des del núm. 9] Plaça del Marqués de Camps. [Des del núm. 14] Força, 29. [Des del núm. 32] Cort Real, 7.—Imp. Dalmau Carles Pla, S. A. [Des del núm. 30] Tallers Gràfics d'*El Autonomista*, Prempsa, 10.—176 × 113 mm.—4 pp. [Des del núm. 6] 8, 12 i 16 pp.

Any I, 1920; núm. 1-6 (abril-dbre.) - II, 1921; núm. 7-18 (gener-dbre.) - III, 1922; núm. 19-26 (gener-oct.) - IV, 1923; núm. 27-29 (maig-oct.) - V, 1924; núm. 30-33 (agost-dbre.) - VI, 1925, 34-44 (gener-dbre.)

Un de tants Portantveus i Butlletins d'Agrupacions Excursionistes.

1554. BUTLLETÍ DE LA FEDERACIÓ SINDICAL AGRARIA. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Carme, 1. [Des de l'any 1925] Hospital, 2.— Imp. Joan Joves, Pi i Margall, 13. (La Bisbal). — 248 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.— Suscripció: Un any, ptes. 1. [Des de l'any 1925] Un any, ptes. 2.

Any I, 1920; núm. 21 (15 nov.) - II, 1921; núm. 25 (15 març). - VI, 1925; núm. 78 (15 juliol).

Publicació destinada al foment dels Sindicats agrícoles en general i dels catòlics particularment. Insereix articles d'altres publicacions anàlogues, i notes de concursos de ramaderia, de conreu, etc.

N · O · S · T · R · E · S

Lletres

Suplement a EL GIRONÈS

Fulla-V 4-Setembre
N CM X IX

L'escalforeta de la sang

La vella criada tuàt repetidament a la porta de la cambra, amb una veu bon xic gangosa, i com obeint a una costum de anys i anys, repetí per dues vegades:

— Don Ramón, aixequis, son les onze.

Don Ramón obrí els ulls, estirà mandrosament els braços, es girà de costal, badallà repetidament, i per últim, com vençent heroicament una inèrcia poderosa, s'incorporà en el llit, musitant com una feble resolució:

— Vaja, doncs — aixequem-los. Es calçà els mitjons i les sabates: es ficà els pantalons, i es dirigí ja més aixerebit a obrir un xic els porticons del bany: una brillantíssima ruixada de sol el feu tancar els ulls enlluernat; els obrí sovint després, poc a poc, i es digué amb una dolça joia:

— ¡Quin dia més herinós! dona joig una primavera aixís. Sembla que a un li treuen els anys a gapaties.

Perquè Don Ramón tenia ja, en qüestions de decades, un haber poderós. Estaba a la ratlla dels se tanta. Clar que els portaba bé, que feia els impossibles perquè els hiverns es coneixessin lo menys possible en la seva integritat corporal. Mee ¡ay! que no sempre la ferma voluntat del Sr. Ramón conseguia aturar el perill, que empenyia: dues voltes el reuma, al-

tres la broquitis, altres una indisposició, donaban a sa faç un aclujament i tristícia remarcable. Més, amb tot, i encercés a Dou, Don Ramón era fort; i lo que es encara millor, se sentia constantment i el cor esponjat per una suau alegria i un lluminós optimisme. Fruia les delícies dels dies clars i fruia també, arredoçat en el seu despatx confortable, la dolça malinconia dels dies grisos ivernals.

Aquell matí, li apareixia que la seva sang es movia amb més forta bataga que de costum: se la sentia, teblona, dins les venes amagades. I s'entregà, voluptuosament, a una abundosa oblació. L'aigua li degotaba per el coll, se li escolaba per la cara i per els braços i la seva pell fríia de la carícia delitosa i fresca de la bona amiga.

Es pentinà curiosament; els ferve donaren una suau i graciosa inclinació ascensional a les guies d'aquell seu bigot blanc i sedós que li enmarcaba el llavi superior; es nuà detingudament la corbata; tregué del armari una americana de to gris clar, que armonitzaba molt bé amb els seus pantalons foscos i llistats.

Així per últim de la cambra vers el menjador, aont la vella criada hi tenia preparada la flarosa tassa de xocolata, fumós, aromàtic, calent. Don Ramón fou d'opinió, íntimament, que el xocolatí al matí, adhoc de color fosc com es, es comparable als mellors dies clars; un i altre donen certa satisfacció al cos; un i altre es-

paudeixen una suau escalforeta reconfortadora....

Don Ramón ha sortit al carrer; gonfla voluptuosament el pit aspirant l'aire flarós i tebi; passa per davant els blocs de les floristes i fa l'entor dels clauells i de les roses primerenques, dels lílacs i dels violers, l'omplen de un gran optimisme sedant; i entre sí es fa la reflexió de que en dies aixís; apart que un se sentí més bonhome,

S'és assegut a la terrassa d'un cafè i llegeix el diari amb les darreres notícies de la crisi del govern. ¡Quin fastic! una crisi cadú dia, aquestes polítiques...! Don Ramón, desconhortat, tomba de full per extreure's amb les darreres noves de la guerra; arreu sang i destrucció, ja, but en dies aixís no escau paire enaigaxitzar en l'esperit l'opressió el pessimisme...; i instintivament, per no anagar sa, deixa el diari, crudel i malfactor demunt la tauleta de marbre del seu devant.

I Don Ramón, espandeix la vista, plena de suavitat i bonhomia, per el passeig. La munió adelerada circula arunt i avall, passen els transies tintinejants, i mostrant-se com verdaders blocs de pugilat i com una palasa demostració de que es mentida la impenetrabilitat de la matèria; passen els núlcs apesantits, llençant tresosos el seu centre de fuma mal olienta i aurrant el carrer amb l'espatac estrident de les variades i pintoresques butzines. Don Ramón fa guinyetes, i ¡dent,

Núm. 1549.

1555. GERUNDA.—Revista de Educación. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Santa Clara, 12. Adm.: Progrés, 7.—Imp. La Editorial Gerundense.—210 × 127 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 7. Semestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'40.—Bilingüe.

Any II, 1921; núm. 5 (4 febrer). - V, 1925; núm. 187 (30 maig).

Aquesta Revista de pedagogia publicava també suplementos setmanals. El director era N'Ignasi Jordi, Prev., i redactors En M. Xiberta Roqueta, J. Font Fargas i Ròmul Riera. El català no és molt abundant. Publicava fulletó.

1556. FULLES DE LA JOVENTUT NACIONALISTA. — Suplement a *El Gironés*. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Masó.—229 × 186 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I, 1921: núm. 1 (29 oct.)

Conté treballs literaris en prosa i vers.

1557. LA VEU DE L'ONYAR.—Periodic setmanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Claveria, 1.—Imp. *La Editorial Gerundense, S. A.*—180 × 125 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1923; núm. 1 (7 abril).

En l'article de salutació al llegidor, ens diuen que vénen «per fer llum, és a dir per parlar clar a tothom. Als grans i als petits, als rics i als pobres, als rucs i als sabis, als homes i a les dones, als mestres i als deixebles, etc., etc... La veritat no ha de molestar a ningú... Res de barcelonisme, no estem de Xenius ni de Puig i Cadafalch. Tot lo més podríem passar amb En Riera i Pau si fos gironí». Censura els actes de l'Ajuntament, va contra els polítics i desitja solament bona administració.

1558. AIGUA-CUIT.—Revista quinzenal de joventut i humor. [Capçalera mixta. Dibuix d'En Fiol].

Red.: Força, 8, 1.—Imp. Anglada. (Santa Coloma de Farnés).—275 × 182 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, un mes, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'25.—Il·lustrat.
Any I, 1923; núm. 1-7 (22 abril-22 juliol).

Segueix l'ideari iniciat per *Aigua-Forts* (núm. 1530) i *Clar i Net* (núm. 1542). Ens diu que «procurarà en tot moment no separar-se mai de les velles ensenyances».

1559. ECO DE GERONA.—Semnario de Acción Católica. Se publica los sábados.

Imp. Premsa, 10.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 8. Semestre, ptes. 4. Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
Any I-III, 1923-1925; núm. 7-154 (17 febrer-27 dbr.)

Demés dels articles doctrinals, s'hi veuen treballs literaris.

Red.: Imp. *La Económica*. Adm.: Santa Clara, 4, 1.ª—Imp. *La Económica*.—265 × 185 mm.—
8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.
Segona època.—Any I, 1925; núm. 7 (8 nov.)

Segueix el mateix ideari que en la primera època. Vegeu el núm. 1560.

GRANOLLERS*

1565. ECO DE GRANOLLERS.—Periódico semanal bilingüe de intereses y noticias de esta villa y su comarca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Barcelona, 41, pral.—Imp. Lluís Tasso i Serra. (Barcelona). [Des del núm. 19]
Típ. Espanyola, Hospital, 87. (Barcelona).—380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Catalunya,
trimestre, ptes. 1'50. Reste d'Espanya, trimestre, ptes. 2. Fora d'Espanya, trimestre, ptes. 2'50.
Núm. solt, 4 quartos.—Bilingüe.

Any I-II, 1882-1883; núm. 1-23 (3 dbre. 1882-8 maig 1883?).

Aquesta publicació setmanal, ens diu que ve a «levantar la voz en defensa los intereses morales y materiales de esta Villa y su comarca, a propagar el fomento y progreso de su agricultura, industria y comercio, y con preferencia el estudio de todas las mejoras que se relacionen con la instrucción pública». A continuació ens fa saber les diferents seccions que tindrà el setmanari les quals són: l'editorial, agrícola-comercial, local, religiosa, judicial, meteorològica i vària.

1566. CASSINO DE GRANOLLERS.—Secció científica, literaria y artística. Periòdich recreatiu que's publica exclusivament en obsequi als concurrents a las funcions d'aquesta Secció. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Cassino de Granollers*.—Imp. *La Renaixensa*. (Barcelona).—240 × 167 mm.—
4 pp. a 2 col.

Any I, 1884; núm. 1.ª i únic (22 juny).

La junta interina de la Secció declara que «venim a tirar lo grà de blat en lo fértil camp de la literatura. ...Modesta es la publicació que comensém, com modestas son nostres aspiracions: avuy per avuy nos reduhirém a ésser l'eco de nostre

---

* Donem gràcies al bibliòfil Josep Mora, per haver posat la seva important col·lecció de premsa granollerina a la nostra disposició, i a la Directora i auxiliar de la *Biblioteca Popular*, senyoretetes Francesca Farró i Mercè Piera, per les notes bibliogràfiques que ens han fet arribar a mans. Entre les publicacions que segueixen no hi esmenten *Paquitu*, per què solament en va sortir, en gener de 1910, la fulla anunci.

Casino y per lo tant de nostra Secció y demà tal volta podrém enlayrar mes lo vol perque desegur hi haurá, qui éns donga alé per empendrer mes grossa volada».

1567. EL CONGOST.—Semanario científico-literario. Defensor de los intereses morales y materiales de Granollers y su comarca. [Des del núm. 23] Periódico semanal. Defensor... etc. [Des del núm. 322] Organo del partido republicano centralista en esta villa. [Des del 30 maig 1897] Organo de todos los partidos republicanos de esta villa y su Partido. [Des del 1.º d'agost 1897] Periódico semanal de avisos y noticias. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Constitució, 27.—*Típ. Espanyola*, Hospital, 97. (Barcelona). [Des del núm. 3] Imp. E. Garrell.—330 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Catalunya, trimestre, ptes. 1'50. Reste d'Espanya, trimestre, ptes. 2. Fora d'Espanya, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, 4 quartos.—Bilingüe.

Any I-XIX, 1886-1904, núm. 1-907 (7 febrer 1886-24 abril 1904).

En l'article «Nuestros propósitos» llegim que «venimos al estadio de la prensa dispuestos única y exclusivamente a fomentar los intereses morales y materiales de Granollers y su fértil y hermosa comarca... Serán también objeto de nuestra tarea la instrucción y la moral... Únicamente rechazaremos con energia composiciones que directa o indirectamente ataquen la moral o la religión; escritos en los que, aun de manera embozada, se trate de ofender a personas o zaherir actos realizados...» També ens diu que es consideren «continuadores» d'*El Eco de Granollers* (núm 1565).

1568. LA CARETA.—Organo Oficial de la gran Kabalgata que es farà pel Carnaval. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Cassino de Granollers*.—Imp. Garrell.—225 × 150 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: A tots els subscrits a la Kabalgata, de franc. A tots els altres, un gos petit (ptes. 0'05). Any I, 1887; núm. 1-3 (27 gener-19 febrer).

Any I. Dimecres 22 de July de 1884. Núm. 1.	
CASSINO DE GRANOLLERS	
SECCIÓ CIENTÍFICA-LITERARIA Y ARTÍSTICA.	
PERIÒDICH RECREATIU	
que 's publica exditiuament en obsequi als concurrents a las fundacions d aquesta Secció	
A NOSTRES LECTORS	UN ARTICLE
<p>«Que no semem professional Ho diria ben clar la forma de nostre periodich.</p> <p>Venim a tirar lo gra de blat en lo fustil camp de la Harrovera, y com per lley natural aquem ha de dar molt blat, al mateix temps apliquem dents, garbes y grams per arribar a ser, si ab hi y conuencio cad'any l'asem sembrar.</p> <p>«Que no semem ni mèdica, ni salent basant, per aconseguir tant agros empreses? Conuencio n'asem de sobria Ho sem, porque alire ab millors conuencio ment y mes clara idea s'asem vers la nostre causa. No sem, perquè 'ns dol de tot cor que nostre estimada Vila, no tingui una veu que l'asenti y la defensi Y ho sem finalment, perquè veim ab plaer estar fustil del camp d'honorosos lluyas, abent per que explotar lo brut, que sems dubar s'asaga entre nosres conuencio.</p> <p>«Moltes es la publicació que comencem, com moltes son nostre aspiracions; any per any nos re-establirem a donar l'eco de nostre Casino y per lo tant de nostra Secció, demà ni veim poderem calitar men la veu perquè de negar hi haurá qui 'ns donga alé per empendrer nos grossa volada.</p> <p>«Que 's sigui aquest periodich un lo companye que donarem nostre, es a lo que ampla.</p> <p style="text-align: right;">Lo feure nostre es la Secció.</p>	<p>Habem de fer un article creuà, assensió l'asem creuà y hi de ser ab aquem casch y sol objecte: Nosres de las smolles letoras, que ab se promocio hem vingut d'Harrovera per de la bonica y fustilosa lloya que at'aportat aquem mal accions veitas, nossem nos rícha perlasem, en l'empayre y bonica via de nostre Casino.</p> <p>A vosaltres donchs nos dirigim y si ho sem any y per primer veu ab lo de veu, es, porque nossem agugem d'asem dignesem, recordant aquell adage que també recordarem nossem que die: Qui 's noi hi 's farà plorar.</p> <p>A vosaltres donchs, es dedicat lo present article y d'asem manera molt particular, a les que sems ataquem per llegar novelles escrites en mal castellà, que complintem lo cap de gallinas y presentem, nos les veurer lletja l'hermosa parla catalana, a las que enorgullida per las lides estranyas de los maris nos llibres, sems a menos, los joves que el començem nos han respicit los nires pur de nostre veu, y assem basant com Dignem ab nos final, es sem queto nossem es presentem, lo tipo ideal que es nostre amantem, l'eco 'ns, en mill de fustil y volaprosam gomes hable d'Harrovera fustil: a lo que nossem semem las artícles nostre, vras preferencia per las fets d'any bon, no vras es compe, que l'asem alé.</p>

Núm. 1566.

Publicació de circumstàncies. En l'article «Nostres propòsits» ens diu de manera clara, que «no son altres que'ls de fer broma y divertirnos... Publiquem donchs aquest *Periodich* ab l'unich y sol objecte de fer bombo, puig d'aquesta manera pot esser molt mes el que's recapti». Redactors, i col·laboradors, podien ésser-ho tots aquells que «estiguin d'humor».

1569. EL ESCUDO DE GRANOLLERS. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Corró, 19.—Imp. J. Bataller.—220 × 160 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Setmanal.—Sortia els diumenges. 1893; núm. 1 (9 juliol).

Defensava els interessos de la localitat i comarcals. En l'article «Nuestros propòsitos» llegim que vol «aunar voluntades, y—procurar... el levantamiento moral de nuestra villa.» Va seguir publicant-se fins l'any següent.

1570. LA GRANOLARIA.—Periódico quincenal. [Des del núm. 6 de l'any II] Periódico semanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Roc, 12. [Des del núm. 35 de l'any IV] Perpinyá, 4.—Imp. Joseph.—160 × 110 mm. [Des del núm. 6 de l'any II] 260 × 177 mm. [Des del núm. 20 de l'any II] 225 × 147 mm. [Des del núm. 31 de l'any II] 260 × 177 mm. [Any IV] 225 × 147 mm.—12 ó 16 pp. a 1 ó 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1894; núm. 1-8 (1.ª set.-15 dbre.)-II, 1895; núm. 1-52 (gener-dbre.)-III, 1896; núm. 1-52 (gener-dbre.)-IV, 1897; núm. 1-40 (gener 22 agost).

En l'article de presentació ens diuen que «no será organo de un ideal, ni de un grupo politico... La agricultura tendrá su sección especial.» El dirigia En J. Josep Vilardebó.

1571. LA PAPALLONA.—Periodich bilingüe, humoristich y literari. Orgue de l'element jove de Granollers. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Imp. Joseph.—Imp. Joseph.—257 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I-II, 1896-1897; núm. 1-43 (25 juliol 1896-27 maig 1897).

Aquest setmanari «serà una expressió fiel y un trassumpte clar dels pensaments y modo d'esser del poble que'l veu naixer.» Es veu que amb tot i ésser una publicació humorística, havia de lluitar amb el què volia dir i el què li deixaven escriure; ho diem perquè en l'últim número s'hi llegeix que: «en vista dels molts obstacles que se'ns presenten cada vegada que ens proposem dir alguna veritat que no convingui a certs elements, sense separar-nos mai del programa trassat, ens hem vist en el cas de canviar de rumbo»...

1572. LA VEU DEL VALLÈS.—Setmanari. Portantveu de la Comarca. [Capçalera mixta].

Direc.: Granollers. Red.: En tots els pobles del Vallès.—Imp. J. Joseph.—230 × 153 mm.—8 pp. a 2 col.

Any III, 1898; núm. 62-85 (13 febrer-24 juliol). - VI, 1901; núm. 215 (27 gener). - VII, 1902; núm. 274 (16 març).

Aquesta publicació va començar a sortir en 1896 a Ripollet, però a últims d'any ho féu a Granollers. Publicava articles de pedagogia, política, geografia, poesies, notes d'història referents al Vallès, cròniques dels pobles comarcals, notes dels preus de mercat, etc. Seguia l'ideari de la *Unió Catalanista*. El dirigia En Jaume Maspons i Camarasa.

1573. EL NUEVO CAMPEÓN.—Periódico quincenal. Defensor de los intereses morales y materiales de Granollers. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça del Bestiar, 34.—Imp. *Andresense*. (Barcelona).—320 × 235 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: A Granollers, trimestre, ptes. 0'75. A fora, trimestre, ptes. 1.—Bilingüe.

1897; núm. 1 (6 juny).

Publicació política, combatia *La Granolaria* (Núm. 1570). El català no hi és abundós. Van sortir uns cinquanta quatre números.

1574. LA OPINIÓN ESCOLAR.—Periódico literario semanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Palma, 15.—Imp. Garrell.—215 × 150 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I-II, 1897-1898; núm. 1-14 (27 juny 1897-2 oct. 1898).

Demés dels treballs literaris s'hi veuen notes de la localitat referents a expectacles teatrals.

1575. LA OPINIÓN.—Periódico semanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Palma, 25.—Imp. E. Garrell.—225 × 143 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1899; núm. 1-13 (16 juny-8 oct.)

Va ésser continuació de *La Opinión Escolar* (Núm. 1574). S'hi veuen articles culturals i treballs literaris.

1576. REVISTA DE LA CAMBRA AGRÍCOLA DEL VALLÈS. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Secció 3.ª de la Cambra Agrícola.—Imp. Joseph.—160 × 110 mm. [Des del núm. 15] 190 × 120 mm.—12 ó 16 pp.—Suscripció: Als socis, gratis. Als no socis, un any, ptes. 5.

Any I-XVI, 1901-1916 (nov. 1901-gener 1916).

Inseria notícies referents a assumptes agrícoles. Cada any començava numeració nova.

1577. LA TRONADA.

No hem vist cap exemplar d'aquest «setmanari satíric vermell» que va començar a sortir el 30 d'abril de 1904, i va deixar de publicar-se en desembre del mateix any.

1578. LA GRACOLARIA.—Periódico semanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Corró, 9.—Imp. Cucurella.—270 × 166 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
Any I-II, 1904-1905; núm. 1-83 (29 maig 1904-23 dbre. 1905).

Publicació dedicada a l'estudi de l'etnografia, pedagogia, història, geografia, etc. També s'hi veuen treballs literaris i de crítica. Hi ha articles en català d'En Dionís Puig i Soler, Josep Coma i Alfred Canal.

1579. EL CINEMATÓGRAFO. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Barcelona, 41.—Imp. J. Joseph.—240 × 160 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
1904; núm. 1-4 (14 agost-11 set.)

Junt amb notes referents al cinema, s'hi veuen articles polítics defensant l'ideologia republicana. Pel to de l'article «Nuestra aparición» es veu que era un setmanari de lluita.

1580. JUNY.—Quinzenari autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Perpinyà, 14.—Imp. Cucurella.—327 × 225 mm. 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1905; núm. 1-18 (4 març-28 oct.)

Aquesta publicació «dirigirá los seus atachs contra lo centralisme absorbent... procurarem instruir a tothom que ho necessiti en los principis de llibertat y progrés que's condensen en lo nostre programa... No som polítics ni som sectaris, y per consegüent no pretenim fer de *Juny* una orga de baixas passions, ni de política bruta»... Els redactors declaren que són «catalanistas radicals».

1581. EL MOSQUIT.—Portaveu de la decència. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Corró, 64.—Imp. E. Garrell.—328 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, del dia, de franc. Atrassat, un duro.
Any I-II, 1905-1906; núm. 1-21 (27 agost 1905-1.ª agost 1906).

Aquesta publicació pertany al gènere satíric; però usava una sàtira un xic entramaliada: comentava els afers de la política local, i els comentaris que hi feia posaven sobre avís els no interessats en els assumptes administratius de la localitat. En la capçalera llegim que és el «portaveu de la decència» i diu que «aquest periòdic no's vén, molt al contrari d'altres que's deixan comprar».

1582. EL VALLÈS.—Setmanari autonomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Lletjós, 31.— Imp. Joseph.—380 × 260 mm.— 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, un any, ptes. 4'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1906; núm. 1-26 (5 maig-26 oct.)

Aquest periòdic vol ésser el «ressó de les aspiracions de la Comarca Vallesana». També ens diu que «podrà no ser un model de literatura, però serà exemplar en la correcció y en el bendir; s'ocuparà de l'Administració Municipal dels pobles... Els polítics arrapats als Ajuntaments, els vividors, els casichs, se diguin com vulguin, passin o no per persones respectables, serán preferentment objecte de les nostres campanyes en pró de la moralitat pública y de la dignificació general».

EL PASQUIL

Portaveu de la Decència

Número 5	Any I	
Tots els venidors hauran de pagar per les... No's responem de original per haver que... Signa.	Redacció y Administració, Correr de Corró, n.º 31, baixos Granollers	PREIS DE SUSCRIPCIÓ Espanya: trimestre, 1'50 ptes. Estranger: un any, 4'50 ptes. Núm. solt, 0'10 ptes.

INÚMERO EXTRAORDINARI

Ami cercas adolor El Moscurr o-moedie en un acte, ó com al díguen-sím destape brútas de la farca on-ciquil.

Que al rones, autovei/Comedia que retrata las enarronadas d'aquella gent. Prometen molt i res poden donar.

Piquen Man. /Que! /que! / No difereixen per las sensacions!

Títols d'ús cuadro

PRIMER.

Qud. /Ay Pape!, si se corren...
Pop. /Ve pros erre, pros pomeate, que'n dísten: Pop, avent...
Bald. /Com veus que s'inge se oragui, si sempre'n age sagreyal, senties veure que bonovesa y sempre'n la noubat que las vestres prometemes agues y nens d'uns tucnat.

NOTA.—A n'aquesta cuadro hi han trop.

SEGON.

Representa una fábrica de bu-ayola. L'un se ríu al altre. Tots demostren la seba stocnosencia y pameonari gpos. Pua discorran

que deixan porata... é la seva garramella.

Resulta /NO badar! /qu'en Travé ja havia sigut diputade abra sem, pero ni n'ingé'l coxetxá, ni níngú lo sabia. /Ay mald! /La gran ríu! /Basta de berramada!

Y per'ó mald /Festonade y de un corer oragide.

Talben díu. /Maldade que avoy tan... y tal? primer veus al Hoy de Tena, que'n parven mald... gualid.

NOTA.—En aquesta cuadro hi han llamp.

TERCER.

Travé. /Ay! /que'n la habé de díu, /Ay! /que me les bím veuonade. /No poder ser díputade.

Que veugíamse para díu /Yo que osare que my guald y ay de lo mald boynade /d'atene mald ay que llavard /¡Ay díu! /No que expulsió, para todo dífende en tal poder iguierme é sí, /y, yo veu, de lo he legende. /Má, /píve al dífende y dífendi /de de hane que tucnat boynade y en la hane de la moneve, de maldé para lo díu.

NOTA.—Aqui hi ha díspende general.

OPINIO A SUBORAN

En Travé y en Pop, vestie de verges pures, ab m'brade Maguade a'n pejan al... /com'parvate de tolas las nímbe quínteneras. /Q' Completan. /Fologorú en Bado y en Qual vestie de Roman voltá de tota s'lo oscombrayes, berrade y d'onda. /maldé que ob las avras repudie ayant del díu bellen de ball de bastona.

Després toi queda foch, y ay que linch, ay que linch, é las s'lo l'entorran.

Tross, llamp, bengales de tota colors, y un dífere que díu: /Cachiquize! /¡Ha moe! /Que don lo tinge allá'hoit vulge.

ACTE CINCEL

Comedia histórica

ACTE CINCEL

Escena I

Para qué me venen tant de Comediantes en poble del díu.

Persones: POP, QUEL, BADO, CALIBADA, un VALLENT y un home de venen en un poble, ay se que en dífende en Coma si ay me sem. /Cand. /Que que ayant poble chame mald

Núm 1581.

1583. FULLA DOMINICAL. [4.ª plana] Parroquia de Sant Esteve de Granollers [Capçalera il·lustrada. [4.ª plana] Capçalera tipogràfica].

Va començar a repartir-se l'any 1907. Es l'editada per l'Associació d'Eclesiàstics de Barcelona. Vegeu, referent a aquestes Fulles, el núm. 58.

1584. LABOR.—Revista quincenal de Ciències, Artes, Literatura, etc. [Des del núm. 2] Revista bi-mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Travesseras, 4.—Imp. de Francesc Cucurella.—213 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—
Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.
Any I, 1907; núm. 1-6 (15 juliol-30 oct.)

En l'article d'En Josep Coma, «Trevall preliminar» diu, que intenta establir un medi que posi la població «en comunicació espiritual amb el món dels estudiosos». El dirigia A. Verdú, i s'hi veuen estudis d'En Francesc Bassas i Palaus i Salvador de la T. Camps, i treballs literaris.

1585. LLEVOR.—Revista quinzenal. [Des del núm. 7, el títol solament]. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 7] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Prim, 98.—Imp. Cucurella. [Des del núm. 7] Imp. Joseph. [Des del núm. 25] Imp. Garrell.—217 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I-II, 1908-1909; núm. 1-30 (5 juliol 1908-10 oct. 1909).

Publicació cultural dirigida per Francesc Bassas; inseria notes d'arxiu, locals i de crítica teatral. Hi escrivien En P. Berard, J. Vidal Jumbert, M. Fontdevila i altres.

1586. LA ESTACA.—Semnario republicano radical. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Marqués de Montroig.—Imp. E. Garrell.—330 × 220 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
1908; núm. 1 (12 juliol).

Demés dels articles polítics s'hi veuen treballs literaris. En l'article «A lo que venimos» llegim: «Venimos a hacer obra radical porque entendemos que es la única que encarna todas las aspiraciones del pueblo». També ens fa saber que sostenen la bandera «que con tantos bríos alzó en Santander el caudillo republicano y desde hoy jefe nuestro don Alejandro Lerroux». Ens han dit que va seguir publicant-se fins el núm. 32.

1587. EL NARRO.—Periodich setmanal, satíric humorístich i de... broma. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Corró, 28.—Imp. Garrell.—155 × 95 mm.—12 ó 16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05.—
Il·lustrat.
Any I, 1909; núm. 1-15 (6 febrer-3 juliol).

En el «Programa de *El Narro*» se'ns diu que «en aquest periòdich no pertany a cap secta política ni religiosa, s'hi poden aixopugar tots els joves que... es sentin inspirats de qualche lluminosa idea».

1588. EL JUSTICIERO.—Periódico independiente. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Travesseres.—Imp. Cucurella. [Des del núm. 20] Imp. Gilabert, Duran i Bas, 5. (Barcelona).—320 × 225 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any II, 1911; núm. 24 (maig). - III, 1914-1915; núm. 20-25 (dbre. 1914-març 1915).
 Publicació sense data fixa. Es deia defensor dels interessos morals i materials de la població.
1589. ORIENTACIÓN.—Semanario sin política definida, del pueblo, y para el pueblo. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Aurora, 146.—Imp. E. Garrell.—330 × 220 mm.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Sortia els dissabtes.
 1911, núm. 1-18 [29 gener-18 juny).
 Encara que no es digui en el subtítol, era una publicació d'idees liberals; ens fa saber que volen «democratitzar el ambiente, sanearlo de toda miasma corruptible».
1590. EL VALLÉS.—Periódico independiente de Avisos y Noticias. [Capçalera tipogràfica, enquadrada].
 Red. i Adm.: Plaça del Bestiar, 22, 1.ª—Imp. Garrell.—233 × 155 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.
 Any I, 1911; núm. 1-12 (9 abril-25 juny).
 Aquest setmanari pot dir-se que el feien els mateixos que havien publicat *El Narro* (núm. 1587). En l'article «Venimos a...» llegim que: «Nacimos sin lema particularista. No peharemos por idea determinada política... Ofrecemos palenque a cuantos quieran utilizarlo para dirimir contienda en causa noble... Venimos a ser nuevos defensores, pues otros los hay, de los intereses de nuestra Religión. Venimos a ser desinteresados colaboradores de todo lo que signifique cultura, progreso, avance a un ideal...»
1591. LA OPINIÓN.—Periódico democrático. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Plaça del Bestiar, 37.—Imp. E. Garrell.—227 × 150 mm. [Des del núm. 2] 333 × 223 mm. [Des del núm. 31] 310 × 215 mm. [Des del núm. 39] 333 × 223 mm.—4 pp. a 2 i 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.
 Any I-II, 1912-1913; núm. 1-50 (19 oct. 1912-5 oct. 1913).
 La Redacció ens diu que «como no pertenecemos a nadie, discutiremos de todo con absoluta independencia, pero siempre con razón y justicia». En català

s'hi veuen articles d'Esteve i Amador Garrell, Joan B. Franch, Domingo Davó i Güell, i algun altre. Tractava de «Política, Literatura, Artes, Ciencias, Teatros, Deportes». Publicà números extraordinaris.

1592. EL VALLÈS NOU.—Periòdic regionalista. [Des del núm. 159] Portaveu del regionalisme a Granollers i sa comarca. [El núm. 230] Periòdic regionalista. [Des del núm. 231] Portaveu del regionalisme a Granollers i sa Comarca. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 16] Capçalera mixta. [Des del núm. 159] Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 230] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Santa Elisabeth, 6. [Des del núm. 230] Plaça del Bestiar, 7.—Imp. J. Joseph.—330 × 230 mm. [Des del núm. 159] 270 × 155 mm. [Des del núm. 174] 380 × 255 mm. [Des del núm. 230] 335 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-VII, 1912-1918; núm. 1-255 (1.ª dbre. 1912-21 juliol 1918).

En «Nostre programa» diu que defensarà la Lliga Regionalista; que «s'inspirarà en el desig de normalitzar l'administració municipal y empenyer aquelles reformes sense quina implantació nostra vila no sortiria may del estat de postració i enderriment en que's troba». Afegeix que no tracten de «fomentar divisions entre'ls vallesans, perque no venim a la vida engendrats per l'odi, sino inspirats per l'amor. Volem fer feina positiva... Volem lluitar sense ferir, vencer sense que amargui jamay nostra victoria'l recort dolorós d'haver causat dany»...

1593. LA COMARCA.—Periòdic semanal impulsor de los intereses del Vallés. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Roc, 14.—Imp. Joseph.—220 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

Any I-VIII, 1913-1920; núm. 1-344 (3 maig 1913-3 abril 1920).

En l'article «¿Otro periódico?» ens diu les característiques d'aquest setmanari, per això sabem, que en matèria política serà completament independent «respetando y enseñando a respetar las opiniones ajenas» que brindarà «respetuosa sumisión a las doctrinas y sabias enseñanzas de la Iglesia». Ens fa saber que defensarà «las causas nobles y elevadas, tanto de interés comarcal como puramente local de que tenga noticia», que descobrirà «el error y la corrupción en cualquier forma que se presenten».

1594. EL DEMÓCRATA.—Semnario liberal monárquico. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça del Bestiar, 51.—Imp. E. Garrell.—330 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

Any I-III, 1913-1915; núm. 1-87 (2 nov. 1913-11 juliol 1915).

Era el portantveu del partit acabadillat per En Josep Torras i Villà. En l'article de salutació, llegim que «nos proponemos, en aras al espíritu altamente liberal que informará siempre y cada uno de nuestros actos, decir y pregonar verdades, con toda claridad, y si es menester, con crudeza». Com es veu, això últim ens ho demostra clarament en escriure: «Por abolen-go, por quijotismo o por *posse*, devolvemos cortesía por cortesía y agravio por agravio».

1595. EL DEMÓCRATA.—
Organo de la coalición liberal democrática. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça del Bestiar, 51.—Imp. E. Garrell.—330 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Segona època.—Any III-VII, 1915-1919; núm. 88-244 (19 set. 1915-14 dbr. 1919)

Segueix el mateix ideari que en la primera època (Vegeu el núm. 1594).

NOV 27. Granollers, 27 Jaanr de 1919. 2028. 228

EL VALLES NOU

PERIODIC REGIONALISTA

Premsa de Suscripció: Redacció i Administració: Anunci i paper comercial.
 Plaça del Bestiar, 7, 1.^a

A nostres lectors

Amics lectors, Deu vos guard: ja tornem a serhi, **El Valles Nou** que per causes agenes a la voluntat dels seus redactors, va creure prudent suspendre per una temporada la seva publicació torna a reapareixer. S'apropra una lluita, sens dubte la mes trascendental de quantes ha sostingut el nacionalisme català, perquè del resultat d'ella depen la sort de Catalunya i d'Espanya tota, i **El Valles Nou** conseqüent amb sos ideals, defensor term de la renovació de la política espanyola torna a ocupar son lloc en el sector que se destina, ve a prosseguir les glòrioses campanyes que durant sis anys, ha vingut sostenint per a propagar l'ideal nacionalista al Vallès.

Res mes. **El Valles Nou**, serà lo que ha sigut sempre, un term defensor del nacionalisme en la comarca del Vallès i un decidit propulsor dels interessos comuns en les localitats.

Al reapareixer nostre periodic, aquesta redacció es compta en enviar un coral saludo a tots els companys de premsa del Vallès i en especial als periòdics de nostra localitat, fent particular menció del periòdic nacionalista **Pau Nou** company de causa, aparegut durant nostra ausencia, e qui com a bon germà particularment saludem i especialment ens oterim.

Dit això aném a prosseguir la tasca temporalment interrompuda.

La Redacció.

NOSTRE CANDIDAT
DR. JUAN LLIBRE I PAGES

En nostre Don Felis Figuer i Dr. Llibre, diputat provincial per Granollers i diputat representant, hem creuat l'afecte corda.

Dr. Dn.

Molt Sr. senyor i distingit amic: Dr.

per a la incompatibilitat del carter de Diputat a Cortes amb el que actualment ocupa el nostre estimat amic i company Dr. Benaventura M. Pla, que fins avui tant a completa satisfacció de tots los vots representants representants Dr. Dn. en los Cortes d'Espanya, ha sigut impossible presentar la seva candidatura altre vegia a la redacció, com creuem haurà sigut

aspiració natural del Dn. Dn. El nostre amic no podia però recordar un cervic amb que el govern l'honorat, reconeixent els seus meritis, constancia i alta dignitat personal, desmentí la seva representació en Cortes tant important com el de Navarra, i per altre banda, no podia quedar de les cort de representació al nostre Dn. Dn. per lo que ho sem

Núm. 1592.

1596. EN MET.—Setmanari humorístich i d'informació. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça del Bestiar.—Imp. Garrell.—153 × 95 mm.—16 pp.—Suscripció: Un mes ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1916; núm. 1-8 (6 febrer-26 març).

En dir-nos el redactor que signa En Pau en l'article «¿Qui és en Met?» que «es el rei de la barrila», ja sabem la característica d'aquesta publicació.

1597. EL CINGLE.—Periòdic mensual publicat pel «Centre Excursionista de Granollers». [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Palma, 1.—Imp. Garrell.—180 × 125 mm.—10 pp.—Núm. solt, ptes. 0°10.
Any I-II, 1916-1917; núm. 1-8 (25 agost 1916-1.ª març 1917).

Un de tants Portantveus o Butlletins d'Agrupacions Excursionistes.

1598. RENOVACIÓ.—Periòdic quinzenal portaveu de la Joventut Nacionalista Republicana Socialista. [Des del núm. 25] Setmanari republicà català. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Clavé, 3. Adm.: Prim, 60.—Imp. E. Garrell.—330 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció:
Un mes, ptes. 0°25. Núm. solt, ptes. 0°15.

Any I-III, 1916-1918; núm. 1-87 (15 oct. 1916-28 juliol 1918).

El seu ideal és la defensa de la Cultura, Pàtria i Llibertat. En l'article «Ideals renovadors» ens diu En Valentí Turu, que «*Renovació* serà tornaveu dels vostres cants (els dels obrers) i de les vostres queixes; ens tindreu sempre al vostre costat per a defensar tot el que sia de llei i per a organitzar tot el que us sigui necessari»...

1599. FULLA AGRÍCOLA.—Publicació de pagès. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Casino de Granollers*.—Imp. Garrell.—265 × 160 mm.—4 pp. a 2 col.
Any I, 1917; núm. 1.ª i únic (18 febrer).

Tracta d'assumptes pertanyents a l'Agricultura, però en forma humorística.
Es un número carnavalesc.

1600. FOC NOU.—Periòdic quinzenal nacionalista. [Des del núm. 5] Periòdic nacionalista. [Des del núm. 41] Periòdic catalanista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Bestiar, 22.—Imp. Cucurella. [Des del núm. 41] Imp. Joseph.—268 × 168 mm.—4 pp. a 1, 2 i 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0°15.—Sortia el 2.ª i 4.ª diumenge de cada mes.

Any I-III, 1918-1920; núm. 1-51 (1.ª gener 1918-11 abril 1920).

En l'article de salutació llegim que «a la *Joventut Nacionalista* li calia un orga que fos el definidor oficiós de la seva actitud, el defensor dels seus plets possibles, un vincle d'unió amb els correligionaris de la comarca i un mitjà de mantenir i augmentar l'entusiasme per a el seu ideal polític... El nostre objectiu es d'expansió política i volem esser obrers esforçats de l'Espanya imperial».

1601. LA VESPA.

No hem vist cap número d'aquesta publicació, de molt curta durada, sortida en abril de 1918.

1602. REVISTA LITERARIA DE GRANOLLERS.—Publicació mensual. [Capçalera tipogràfica, enquadrada].

Red. i Adm.: Dr. Robert, 27.—
Imp. Joseph.—170×117 mm.—16 pp.—
Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1919; núm. 1-2 (nov.-dbre.)—
II, 1920; núm. 3-4 (gener-abril).

Llegim que «la direcció de la Revista serà el sentit comú i la bona germanor». Publica treballs literaris i fulletó. Hi escriuen En Miquel Josep Mayol, J. Grau, Manuel Bassa i Armengol i Miquel Lozano.

EN JOAN LLIGÉ I PAGÉS

Per Catalunya a Barcelona, per l'Espanya gran i per el triomf dels nostres ideals, heu que triomfar el nostre camp d'extrema dreta, perquè que d'aquest triomf depèn que per a Espanya amborgueta, juras de guerra, volem l'ordre, volem a la política catalana que avui d'extremisme s'ha de fer.

Núm. 1600.

1603. REVISTA VALLESANA.—Periòdic semanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Nou, 18.—Imp. Cucurella.—257×167 mm.—4 pp. a 2 col.—
Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.
Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I-II, 1920-1921; núm. 1-35 (3
abril 1920-20 març 1921).

Aquesta publicació és catòlica; declara que «s'inspirarà sempre en el sentit de religiositat, que's l'únic que deu informar a la societat, purificant la nostra vida en el concepte de fer-la més útil als demés, menys agitada, mes perfecta. Per tant, els seus immediats propòsits son els d'educar al poble en les sanes ensenyances de la moral, de la cultura, del patriotisme, de la bona educació, del avenç, retornant-li tant com sigui possible les anyorades virtuts cíviques»...

1604. LA GRALLA.—Publicació setmanal. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 12] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Clavé, 25.—Imp. Garrell.—300 × 198 mm.—12 ó 16 pp. a 3 col.—Suscripció: Granollers, trimestre, ptes. 2'50. Fora, trimestre, ptes. 3. Estranger, trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I-V, 1921-1925; núm. 1-235 (1.ª maig 1921-25 dbre. 1925).

Es una de les publicacions més remarcables de la premsa granollerina. Ens diu que «ve a la vida perquè Granollers tingui la seva crònica, el seu periòdic. En aquestes columnes volem que s'hi vegui reflectida la vida local en ses més diverses manifestacions». Insereix notes locals i comarcals, articles referents a política, economia, sociologia, etc. N'Amador Garrell i Alsina i N'Alfred Canal l'han dirigit. Cal esmentar la publicació de números extraordinaris de magnífica presentació tipogràfica i amb interessants treballs literaris i artístics.

1605. CLAM.—Periòdic catalanista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Santa Elisabeth, 6.—Imp. M. Joseph.—330 × 235 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.

Any I, 1921; núm. 1 (1.ª maig).

Publicació de molt curta durada (uns quatre números) sortida amb motiu d'unes eleccions.

1606. EL DEMÓCRATA.—Organo de la coalición liberal democrática. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça del Bestiar, 51.—Imp. E. Garrell.—330 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Tercera època.—Any I-II, 1922-1923; núm. 1-67 (22 gener 1922-9 set. 1923).

Segueix el mateix ideari que en la primera i segona època (núm. 1594 i 1595).

1607. GENT D'ARA.—Periòdic autonomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Portalet, 2, 1.ª.—Imp. M. Joseph.—330 × 227 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Fora, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-II, 1922-1923; núm. 1-83 (22 gener 1922-18 agost 1923).

Els que redacten aquest periòdic són «homes lliures», i ens fan saber que: «Som els que respectem totes les valors lliúres però que no suportem caciquismes personals... Som els constructius que sols destruïm el que fa nosa eixecant l'esprit de civisme demanant a tothom que treballi per enaltir la comarca i la Capital. Som els que emparem a tots els perseguïts pel caciquisme que are impera a la Comarca... Som els que volem que tothom sàpiga com s'administren els pobles... Som un aplec d'homes de bona voluntat que mitjançant Déu treballarem per el Vallès, hermós tros de la terra catalana».

LA PÀTRIA i LLIBERTAT

Forlavenç i Granollers del
NACIONALISME RADICAL CATALÀ

SURT ELS DIJOUS 15c.

Redacció i Administració:
Carrer del Liri, 31

Granollers, 19 d'Abril de 1923

PREUS DE SOTSCRIPCIÓ
a Catalunya: 2'50 ptes.
a l'estranger: 3'—

Una acusació sensacional

Ha sigut llençada als quatre vents pels professionals de la veïla política granollerina: "Pàtria i Llibertat", "ha venut!"

Per a aquells que redacten les feynentes columnes de "El Demócrata", havem passat a ésser esclaus de la "Lliga", desde que'l candidat senyor Trias va donar una quantitat a "Pàtria i Llibertat"; per a aquells altres que sempre de cara a l'olla municipal segueixen la desacreditada bandera de la "Lliga, ens havem venut a l'U. M. N., després d'haver cobrat del senyor Trias.

Sense pretendre negar la veritat de cap dels fets sobrevinguts, venim a desmentir rotunda i categòricament a tot aquell que s'atreveix a parlar de venda, de transacció o de combinació entre nosaltres i altres sectors polítics. Per a justificar-nos n'hi hauria prou amb exposar a la vindicta pública els números publicats fins ara, perquè tothom vegés i jutgés l'actuació nostra, que ahir com avui ha sigut ferma contra els uns i contra els altres, sense que mai la nostra idealitat hagi sigut hipotecada ni el nostre programa trahit.

El fet cert, però, que no negàrem nosaltres ja que l'ha propagat el propi senyor Trias, és el de la cooperació econòmica. Però si afegirém que aquesta cooperació, ens vingué com un donatú desinteressat, sense que l'acompanyés cap condició, que tampoc hauria sigut acceptada per nosaltres.

Si el senyor Trias al donar les 260 pessetes esperava una adhesió nostra a la seva política, anava perfectament enganyat i d'aquest engany ell sol ne té la culpa, ja que nosaltres lleialment vàrem exposar-li els principals punts del nostre programa d'intransigència nacionalista radical esquarterana, i la nostra posició electoral futura, allunyada de tots, mentre no vingúes la presentació d'un candidat que representés integralment els nostres ideals.

Tot això no espantà al senyor Trias. No per sentiment nacionalista sinó per interès propi subvencionà "Pàtria i Llibertat". Li convenia l'apa-

rició de noves forces que despertessin el sentiment catalanista i que combatessin la política d'En Planas i Casals, ho criem nosaltres. Ell, però, es prava molt més, segons se desprén dels fets sobrevinguts. Pensava potser que per la ridícula quantitat de 260 pessetes; (no 160 com diu "El Demócrata"), ell, esdevenia ja de fet l'àrbitre de la nostra orientació política? El fet és que quant ha vist que la nostra marca seguia recta, que decididament no ens inclinàvem neta-ment cap al costat d'on les pessetes havien sortit, no solament retirava violentment la subvenció oferta sinó que'ls seus satèlits més entusiastes i eridansers, sortien a pregonar el fet d'una traïció i d'una venda que no ha pogut existir més qu'en l'imaginació d'aquets visionaris electorers, acotumats a tota mena de contubernis i baixeses.

I, prou per avui. Tenim un ideal definit i una direcció ben senyalada. Diguin lo que vulguin uns i altres, nosaltres seguirem lluitant amb el mateix braó de sempre contra les forces que representen descaradament el poder centralista i qu'avui dominen nostra ciutat i contra les organitzacions regionalistes que sota el punt d'obrir català, han ben complert llur missió i sota el punt d'obrir estrictament granollerí, porten totes les tares de les passades actuacions i conxorxes amb el vell caciquisme.

Entenem qu'unes i altres, tenen que ésser eliminades. Creiem, fermament,

qu'unes i altres, tenen que desaparèixer; com desaparegüeren aquells partits de l'època d'En Planas i Casals, fets amb pasta de càic i vestits amb crèdencials enganxades amb pastetes. Es precis deixar el camí lliure a les noves energies, qu'amavades d'un esperit de llibertat sense restriccions de cap mena, desenganyades dels vells tòpics constitucionals s'apresten a la lluita.

LA REDACCIÓ

Del Nostre Breviari

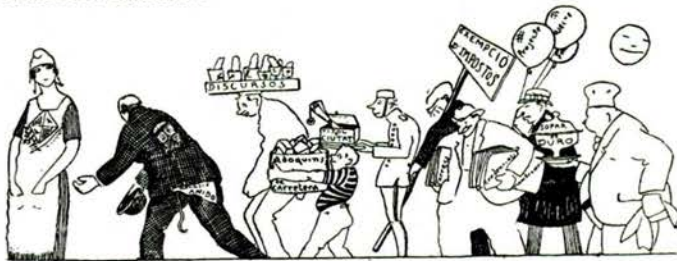
Per això quin tristíssim el castell! trobava una amarga resignació en les masses penes; per això així que minucios me complaia atormentant-me amb el dolor de'ls demés i així que veig poder escriure an els de casa, comós fins a les llàgrimes pels seus sofriments, eis veig dir que no patissin per mi, que no em passaria res de mal, que la presó no em donava gens de pena, que no em donguessin el remor-diment d'haver-los fet plorar sense consol per l'obsessió de la disort que la portava. Aquesta carta la veig escriure en català. I al cap d'una estona van tornar-me-la dient-me que no s'hi podia escriure

*—Faci-la en castellà, en francès, en alemany, si vol; però en català no pot ésser —
Llengua acorrida! No més tu parles al meu cor*

De Les Presons Imaginàries d'en Pere Corominas

Tenoriada electoral

El candidat — Del teu cor senti se m'en dona, tanta! Lo qu'ei busco es el cos. electoral

Cadenes d'esclavatge

Per a encadenar un poble—deia Marat, el gran revolucionari francès—, el tirk comença per adormir-lo. Per a mantindre'l encadenat —afegim nosaltres— no hi ha res com ben alimentar-lo.

El lleó del desert que veiem darra-ra reixes en el Parc de Barcelona, no llença udols de fèrria ni s'esberla la testa contra els arbres que'l rodejen, per tal que a l'hora acostumada arrivi cada jorn l'encarregat de la pitança. Els bons talls li han fet oblidar la llibertat perduda.

Lo mateix preté dels pobles ei tirá. Amb festes i cançons; amb obres públiques de tota mena; amb protecció a les indústries; amb condecoracions i títols honorífics; amb aduacions i lleis populars es vol comprar a l'oprimít, la conformació, el silenci i l'oblit de la llibertat.

L'esclau, però, per ben alimentat qu'estiga, segueix essent esclau. L'abundància de carn no canvia sa situació ans bé l'agreuja afegint-li la resignació de bestia satisfeta.

Per això, quant el defensor de l'Estat Espanyol, vé a dir: "Vótem a mi i tindrà carreres, i festes, i honors!" Vótem a mi i el teu ventre anirà tip i satisfet com el d'un mandari sinó!, el poble té que respondre: —Ens portes la llibertat?

1608. IL-LUSTRACIÓ VALLESANA.—Magazine mensual. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Santa Elisabeth, 6.—Imp. Joseph.—180 × 120 mm.—12 pp.—Núm. solt, ptes. 0'30.—Il·lustrat.
 Any I, 1922; núm. 1-6 (juliol-dbre.)
 Conté treballs literaris i publicava fulletó.
1609. PATRIA I LLIBERTAT.—Portaveu a Granollers del nacionalisme radical català. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Lliri, 31.—Imp. Gràfiques Bayot, Clot, 109. (Barcelona).—375 × 275 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Catalunya, ptes. 2'50. Estranger, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15.—Sortia els dijous.
 Any I, 1923; núm. 1-6 (15 març-19 abril).
 Llegim que representen «en l'ordre polític de Granollers un sentit idealista», i que desitja «transformar el sistema, la tàctica i la concepció polítiques de la Ciutat, acabant amb el personalisme que li ofega tot caient d'espiritualitat».

GUANTÀNAMO

1610. AUBADA.—Periodic catalanista. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Martí Sur, 33.—Imp. *La Vos del Pueblo*. [El núm. 2] Imp. *El Agricultor Práctico*.—403 × 248 mm. [El núm. 2] 252 × 191 mm.—4 pp. a 3 col. [El núm. 2] 8 pp. a 2 col.
 Any I, 1915; núm. 1-2 (1 juliol-15 agost).
 En l'article «Nostres propòsits» llegim que: «*Aubada*, entra de ple a la palestra per a fer de cada català, un home conscient i que com a tal, se dongui compte de sa condició d'esclau, ja que esclaus son tots els homes, que tenint una Patria natural ben definida, suporten la tirania del Estat, encara que aquest sigui el mes avensat i poderós de la terra»...
1611. PROU!...
 No hem vist cap exemplar d'aquesta «publicació separatista catalana» sortida el 1.º d'agost de 1922 i en l'article de presentació de la qual s'hi llegia, que «els catalans d'Amèrica volen i demanen un lloc en l'orientació i organització de les noves rutes del nacionalisme per a garantir-ne l'eficàcia».

G U I S S O N A

1612. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. Miquel Estrada, aquesta Fulla va començar a repartir-se des de l'any 1925 fins el de 1927. Vegeu, referent a aquesta classe de publicacions, el núm. 58.

H A V A N A

1613. ECO DE CATALUNYA.

Publicació esmentada en *La Renaixensa* (Barcelona, X, 1880; vol. I, p. 191); allí llegim que han «rebut lo primer número del *Eco de Catalunya*, revista semanal que escrita en català y en castellà veu la llum a l'Habana. Sia ben vinguda aquesta nova publicació que ja en son primer número fa gala de ardent catalanisme». Després (X, vol. I, p. 333) ens fa saber que han rebut el número 5 «y que des d'ara's seguirà publicant sols en català».

1614. L'ATLÀNTIDA.

La Renaixensa (Barcelona, XI, 1881, vol. I, p. 160) i *Lo Gay Saber* (Barcelona, 1881, p. 80) ens [fan saber haver rebut el primer número de la publicació objecte d'aquesta nota.

1615. LO MISSATGER CATALÀ.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en 1881, esmentada en *La Renaixensa* (Barcelona, XI, vol. I, p. 399).

1616. L'ALMOGAVER.—Periódico literario consagrado a los intereses generales de Cataluña. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: San Ignacio, 44.—Imp. *La Universal*, de Ruiz i germà, Amargura, 9.—360 × 250 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, \$ 1'50. Un any, \$ 17. Núm. solt, ptes. 0'50.—Bilingüe. Any II, 1886; núm. 65 (28 nov.)

Demés dels treballs literaris i noves referents a festes celebrades, s'hi veuen notícies de Catalunya.

1617. LA HONORATA.—Semnario regionalista catalán, literario y de noticias. Saldrá cuatro veces al mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cienfuegos, 80.—Imp. *La Universal*, de Ruiz i germà, Sant Ignasi, 15.—310 × 197 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Havana, un mes, \$ 1.00 or. Províncies, un mes, \$ 1.25 or.—Bilingüe.

Any I, 1892; núm. 1 (15 maig).

Publicació «artístico-literaria» dirigida per En Joan J. Mirabet. Hi domina el text espanyol, però comprèn una «Secció Catalana» on s'hi veuen articles sociològics, folklòrics, literaris, biogràfics, etc.

1618. LA OPINIÓN CATALANA.—Semnario regional, literario y de intereses generales. [Des del núm. 53] Semnario regional. [Capçalera mixta].

Direc., Red. i Adm.: Animas, 59.—Imp. *La Propaganda Literaria*, Zulueta, 28.—340 × 238 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, \$0'50.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any I, 1898; núm. 36-45 (24 oct.-26 dbr.) - II, 1899; núm. 46-79 (2 gener-18 dbr.)

Es diu «defensor de los intereses de la colonia catalana en las Antillas» i el seu lema, és: «Sempre avant». El dirigia En Juli Talavera. Inseria correspondències i notícies de Catalunya. Entre les composicions d'autors d'aquí, se n'hi veuen d'altres de catalans residents a les Antilles, com Ferran Puig, J. Conangla, Sebastià Pla, R. Alonso, i molts altres.

1619. LA NOVA CATALUNYA.—Revista mensual. [Des de l'any 1916] Revista mesadera. [Coberta il·lustrada].

ANUARI QUANTANAMOI 15 AGOST 1915 Núm 2

AUBADA

Publicació mensual. Carre Mar. 10. Tel. 10. No. 1. Carre Mar. 10.

Periodic Catalanista

Els nostres Capdells

ANGEL GUIMERA

Se'm trava la ploma, al tent de descriure la gran figura del Geni, ja que manca de qualitat de crític, es per a mi un gran compromís, haver de tractar de ses obres literàries i teatrals.

Sola se dir que en les obres del bon nostre Guimerà, sobre tot en les escèniques, hi trovo una tal grandiositat, que me les fa considerar incomparables.

Wagner i Guimerà. Heus aquí els meus dos autors predilectes i per els quals servo la més fervorosa admiració, tant en això, que casi se se'm fa impossible parlar del un, sense parlar del altre. Així com en el Mestre Wagner hi veig al creador de la música descriptiva, hi veig en el Mestre Guimerà al creador descriptiu de la psicologia humana, que com el músic de Leipzig, sab l'ovar la nota justa i precisa, per a transmetre al públic, les més oposades emocions internes, que el nostre viure de lluita per la propia vida, ni temps ens queda per a poguerles oviar.

L'«Idili de la Ros» i en Tom de «Mossen Joanot» per exemple, el descriu en Guimerà, amb la mateixa grandiositat dels moments més tristes del Baid de «Mar i Cel», lo que denota una rigorosíssima observació i un sàbi estudi de les passions humanes.

Les lluites entre el cor i la pensa, el agorit batallar entre les idees i l'amor, tema inagotable i que en la majoria de les obres del Mestre s'hi desenvolupa, es en meu concepte, lo més grandios del teatre Guimerà.

Es tanta la emoció artística que causen totes ses creacions, que no se sap pes quina es la més digna d'admenció.

Per aixó si'm preguntava quina es la que

me'n agrada, hauria de respondre com aquell wagnerista, qui digué de les obres del gran compositor, que la quinta me'n li agradava era la darrera que hebia tingut el gong de sentir.

Com tots els Genis, en Guimerà no podia pas deixar d'esser combatut. Però deu recordar-ho ell, el Calvari de vint anys enrers, quant el públic assistia a la estrena de les seues obres, esperant per a alany de reventar-les a la primera ocasió que s'presentés.

Els crítics, tant prosaics en bombarjar obres de disjutiva valua, regatejaven al genial autor tota «els meritis», fent ressaltar defecies que deien trovar-hi, rebuixant en canvi ó no fent-ne esment, de les bel·leses que hi veuen en totes ses creacions. I és que en Guimerà a més d'esser un Geni, era el catalanista de sempre i llavors el Catalanisme era pesat imperdonable.

Jo recordo que quant hi foren traduïts i representats en castellà els primers drames, els que me'n més el combatien eren precisament els que negligien perdoutien el seu catalanisme i aixó que ignorava que la dita de les obres servien per a sostenir aquella «Renaixensa» tant combatuda per els mateixos.

Com a catalanista, ha sigut sempre en Guimerà, un dels més fermes lluitadors. En les Asamblees començant per la memorabilia de Manresa, en els Jocs Florals i en tota festa de caracter patriotic, ha rebut sempre amb son Verb Diví, a marxa d'amor a Catalunya, els cors dels catalans més indiferents.

Es incalculable la traça feta per el Mestre, en profit dels adreus «liberadors» de la nostra terra. Sus parlament, sobre tot el que fou llegit davant la que fou reina regentia del Estat espanyol i el d'«emulament de la Llengua Catalana» en l'Ateneu Barceloní, son documents inelaborable de la espiritual Renaixensa Catalana.

A més el proposat per a la Presidencia del A.

Núm. 1610.

Vida Catalana

PUBLICACION ILUSTRADA DE PROPAGANDA Y ATRACCION
NUMERO-PROSPECTO

Núm. 1 | Oficinas: Jesús María 13, altos | Se publicará los días 10, 20 y 30 | Teléfono A-8750.—Habana | Año I.

A la Mancomunitat Catalana

Nostre primer salutació va dirigida a la Diputació Catalana, a la Mancomunitat que romperà los ligaments administratius de Catalunya y ficará mes vigorosament sa civica y progresista actuació. A los presidents de las Diputaciones de Barcelona, Tarragona Lleida y Gerona y tots aquells que integran lo petit parlament catalá, lo saludo mes cordial de la redacció de VIDA CATALANA. Bon any, any fructífer!

Direm com En Cambó últimament: Are te la paraula Catalunya!

VIDA CATALANA nominará correspondientes en Barcelona, Tarragona y Gerona y en las poblaciones de Cataluña que más entusiastas sean a Cuba, como son las de la costa de Levante y otras.

Presentació

Cansats de contemplar la desvinció amb que's presenten las neoespanolas de la zona, utilis volem posar los peus a rotllo als que's tan eco de falsas noticias amb manifesta lleugeresa puig no podem creure que sigui per p.versitat.

No tenim mes propòsit que cantar a Catalunya; que exten-dre son renom; ferla amorosa a tots, glorificantla en la dignitat dels seus homes il·lustres y restablir la veritat en las ambicions dels que volen egerirse en capdells. Que no hasta tenir talent sino hi ha dins del cor un doll de nobles sentiments.

Volem sumar a tots los homes de bona voluntat y ser eco de las grans virtuts que palpitan en la regions del ideal de democracia catalana. Volem unirnos als que de bona fe alian per el millorament del bon nom catalá a la Havana, entelat per aires impurs, per passions sensibles y per actuacions que debilitan los afectes. Volem que's respecti a tothom y sobre tot venim disposats a guardar y fer guardar las consideracions degudas a la Veritat. No estem tan sobersos d'homes directius, per a que s'la disgusti y's retirin á casa seva.

Lo que en talent ens manca quedara suplir per un amor coral, sincer, ben sentit de ben endintre á la aspiració enlaideradora de Catalunya.

Aspirem a enrobustir el bon concepte catalá de la Illa de Cuba y a tal finalitat invitem a tots, a quants vulguin ajudarnos en la patriótica empresa—nos favoreixin—honranos— amb els seus treballs que

En las Escuelas Pías de Guanahacabo.—Se acaba de dar una invidiada fiesta. Toda la prensa de la capital ha publicado extensas revistas de la fiesta y ha tributado mercedos elogios al rector, P. Francisco Fábregas, y al profesorado de aquella santa casa educacional, donde tanto se honra a la tierra nativa por los educadores californianos. En nuestra fotografía consta el Hon. General Mario G. Menocal, Presidente de la República de Cuba,—quien con su presencia estimula los entusiasmos educacionales de los establecimientos docentes del país.—el ilustre orador sagrado, P. Fábregas, rector y una P. P. Piñol, Vidal y otros. A todos, nuestro testimonio de sincera afecto.

seran acceptats sempre que se inspiren en el mateix lema de Patria, que ha de sentirse ben amada, de Fé que es lo més digne als sentiments corals de la espiritualitat y al Amor qual paraula sintetisa la humanitat.

Fugirem dels personalismes, que nostres fallas no volem res amb els qui tinguin el mal gust desentirse rosegua honras. Es massa gran el non pera entretenirse en mesquinesas fulanistas. Fora de Catalunya se encara mes loable la solidaritat. Sursum cordis! Aixiquem els cors a las esferas del Progres, de la Germanor, de las Ciencias y dels problemas de la Civilizació que son els propulsores del moviment catalá, febrós, pero amb la febricitat dels Aves, constant, pero amb la constancia cap al Progres; concentrat pero amb la concentració de una passió étnica per la personalitat catalana, per la llengua nostre que es la clau mestre de nostre sentiment axadollat de pur amor á Catalunya.

VIDA CATALANA mejorará su edición tipográfica a medida que el favor de la edición catalana en particular y el público en general vaya en aumento.

SALUDO

VIDA CATALANA, envía un cortés saludo a todas las autoridades; a los presidentes de las sociedades de toda la isla, a los de las instituciones

regionales, a los de los casinos españoles y al público en general. Es justo que a los que han de ser nuestros amigos, nuestros lectores y quizás nuestros asociados nos diremos con deferencia.

A todas las publicaciones de la isla, diarias, interdiarias, semanales, etc.; hacemos presente nuestro testimonio de afecto y les dirigimos un saludo fraternal. Nuestra propaganda es de difusión de las bellezas y progresos de Catalunya, y ellos tienen que ayudarnos mucho en nuestra acción.

Salud, colegas.

VIDA CATALANA está en trato con la casa editorial de Barcelona para hacer el regalo mensual a nuestros lectores de una publicación de moda, ya que las ediciones de moda editadas en Barcelona nada tienen que envidiar a las de París en interés y amabilidad y en el buen gusto en las modas femeninas.

ENGAIXADA

Rebin una torta encaixada de ma los companys que redactan La Nova Catalunya; rebintia los presidentes, directivas y socios de las entidades, catalanas Societat catalana de desenfocada, Centre Catalá, Orató Catalá, Club Catalá, Pro-Rocafor i Agrupació Vilanovins. A tots, salut.

VIDA CATALANA defenderá todas las unidades de la República, pero principalmente a la venerable Beneficencia Catalana—dueña de las sociedades de la isla—nuestro socio benemérito alcanzó a todos los catalanes que hayen venido a morar en Cuba.

SALUTACIO

Catalana: Ja he obert els ulls, ja s'ha desvelat la cloaca, s'ha escavat tota la foca, i aquí estic amb quatre falla.

Que no soc molt presentosa! Deixo me créixe i veurá com dintre de poc tindré una sorpresa agrada.

De principis catalans i de rectitud també, Ah... també parlareu un xic llengu castellana.

Vull que m'estanguí tothom no m'agrada intransigencia; vull que s'adiguen a ciència a Catalunya que som.

Tindrè la braca sempre estesa per a tots els meus amics i tindrè pela enemica bones quantitats de beas.

Es clar que sempre hi hauré coses... un xic espionas, però farà un camí de roses, i no ha estat res. ¡Bodavari!

Yo procuraré portar-vos noticias de Catalunya, i no us semblarà tan llunya, i hasta us hi faré trovar-vo.

He nascut en terra estranya però catalana de cor; en tinguer-hi fe i amor no n'hi ha cap que me guanya.

Ve produirà la pau que's digne dintre nosaltres; si les lo mateix nosaltres duré a bon port la nau.

Que Catalunya ho mereix. És digne d'èss estimada; no em d'ajar sap barriola entre nés, que la ferix.

Si algún cop passim bugada ho em do fer de porta endins, perquè el sentir ho és veina foras la gran riallada.

Si han de dir: «Com catalana» sempre sigui en sentit noble, signem el mirall del públic, ben amics i bona germana.

¡Fora de la pitja les passional fora del cervell la guerra! Honrem sempre a nostre terra i acavin les divisions!

L'any se presenta bonic, tenim Mancomunitat celebrant-hi tots plegats qu' així se de arranjar un xic.

Si un declara guerra ences isem-hi bandera blanca amb una encaixada franca, al guanyé amb la franqueta.

Catalana d'aquí l'Havana un abraç a tota ben fort; catalana de l'interior, una abraçada galana.

Catalans camps arreu: abraçats per tots tenis i als que a la patria seguia abraçades tots rebem.

L'any catorze ha obert els ulls. No'm propose tornà aterra. En la sortida propera torraré amb mes quatre falla.

JOSEP FRADERA
Març 20 febr 1914.

Red. i Adm.: Prado, 79. [Des del núm. 169] Aguiar, 75, baixos. [Des del núm. 198] Sant Miquel, 3, baixos. [Des del núm. 217] Aguilà, 82. [Des del núm. 223] Plácido, 58. [Des del núm. 234] Salud, 113. [Des de l'any 1923] Dragones, 42.—Imp. *Estilo Litografía*, Seoane i Alvarez, Compostela, 141. [Des del núm. 157] Imp. *Moderna*, Aguiar, 75. [Des del núm. 198] Imp. *Moderna*, de Ramiro Andrés, S. en C., Sant Miquel, 3. [Des del núm. 217] Tip. *Moderna*, de A. Dorrbecker, Aguilà i Sant Rafael, 77. [Des del núm. 223] Imp. *La Industrial*, Bernazá, 58. [Des del núm. 234] Imp. E. López Salas, Salud, 113.—189 × 110 mm.—50 pp. a 2 col.—Suscripció: Cuba, trimestre, \$ 0.90. Fora. \$ 1.—Il·lustrada.

Any VI, 1913; núm. 143-151 (30 abril-31 dbre.) - VII, 1914; núm. 152-163 (31 gener-dbre. - VIII, 1915; núm. 164-173 (gener-oct.) - IX, 1916; núm. 176-187 (gener-dbre.) - X, 1917; núm. 188-198 (gener-nov.) - XII, 1919; núm. 217-223 (juny-dbre.) - XIII, 1920; núm. 234-235 (nov.-dbre.) - XIV, 1921; núm. 238-244 (març-oct.) - XV, 1922; núm. 249-258 (març-dbre.) - XVI, 1923; núm. 259-270 (gener-dbre.) - XVII, 1924; núm. 274 (abril).

Aquesta Revista va començar a publicar-se en 1908 i sempre ha anat laborant «pel major enaltiment de la dignitat catalana i per la crexenta expansió del patriotisme de vergonya entre'ls fills de Catalunya residents a l'Havana.» Insereix articles polítics i treballs literaris, i una nodrida secció de noves i correspondències de Catalunya, no solament de la capital sinó també de poblacions foranes. En els primers temps va dirigir-la En Claudi Mimó, després En Josep Murillo. Segueix publicant-se.

1620. VIDA CATALANA. [Des del maig 1914] Publicación Decenal de Información, Literatura, Deportes y Grabados. [Des de l'any III, núm. 2] Revista catalana americana. [Des de l'any 1920] Periòdic catalanista.—Sortirà un cop cada mes. [Des de l'any 1923] Portaveu Nacionalista. Adderit a la Federació d'Entitats Nacionalistes Catalanes de Cuba. [Capçalera mixta].

Direc. i Adm.: Corrales, 8, moderno altos. [Des de l'any III, núm. 2] Red.: Salud, 2, B. [Des de l'any III, núm. 16] Red.: Lamparilla, 52. [Des de l'any III, núm. 28] Red.: Sant Josep, 2, B. [Des de l'any 1920] Red. i Adm.: Cárdenas, 16.—Imp. *Patria*, Habana, 106. [Des de l'any I, núm. 12] Imp. de J. Fernández Agudin, Compostela, 121. [Des de l'any II, núm. 5] Imp. *Vida Catalana*. [Des de l'any 1920] Imp. de Gastón, Burgay i C.^a, Zulueta, 34.—388 × 252 mm. [Des de l'any I, núm. 12] 265 × 175 mm. [Des de l'any 1920] 233 × 154 mm.—8 pp. a 4 col. [Des de l'any I, núm. 12] 12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, \$ 4.80. Semestre, \$ 2.40. Trimestre, \$ 1.20. Un mes, \$ 0.40. Núm. solt, \$ 0.20.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any I, 1914; núm. 9-33 (20 abril-20 dbre.) - II, 1915; núm. 1-34 (1.ª gener-10 dbre.) - III, 1916; núm. 1-35 (10 gener-20 dbre.) - VIII, 1920; núm. 211-218 (maig-dbre.) - IX, 1921; núm. 219-230 (gener-dbre.) - X, 1922; núm. 231-241 (gener-dbre.) - XI, 1923; núm. 242-250 (gener-dbre.) - XII, 1924; núm. 251-259 (gener-dbre.) - XIII, 1925; núm. 260-261 (gener-juny).

En la «Presentació» llegim que aspira «a enrobustir el bon concepte català de la Illa de Cuba... fugirem dels personalismes... es massa gran el mon per a entretenir-se en mesquinesas fulanistas»... Publica treballs literaris i articles de cultura, notes i correspondències de Catalunya. La col·laboració era molt nombrosa. La dirigien En Carles Martí, Josep Fradera, Joan Parellada, Pere Boquet i algun altre.

1621. VALENCIA.—Revista literaria ilustrada. [Capçalera il·lustrada. Dibuix, de F. Penalba].

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació dirigida per En Llorenç Zubelbía i sortida el 1.^r d'abril de 1916. En Navarro Cabanes (*Prensa valenciana*, p. 136) ens fa saber que era òrgan de la Colònia Valenciana i Centre Regional en l'Havana, que era bilingüe, constava de vint o més pàgines, i l'imprimia la tipografia Maza i C.^a

1622. ¡Cu-Cut!—Periòdic satíric de gresca amb ninots. Apareixerà el 15 de cada mes. [Portada il·lustrada a dos colors].

Red.: Progrés, 15. Adm.: Zanja, 79. [Des del núm. 3] Red. i Adm.: Teniente Rey, 92, A, 1.^r—240 × 153 mm.—20 pp. a 2 col.—Suscripció: Havana, trimestre, 30 centaus. Fora, semestre, 60 centaus. Núm. solt, 10 centaus.

Any I, 1917; núm. 1-3 (abril-juny).

En el «*Nostre «Déu vos guard»*» ens diu la Redacció que «*Cu-cut* serà catalanista radical sense subterfugis, sense paliatius... no som anti-espanyols, sino anti-centralistes... Combatrem els cacics, els dictadors que pretenguin esgrahonar un lloc preeminent a preu de medis il·licits»...

Núm. 1622.

1623. REVISTA FOMENT CATALÀ. —Pàtria. Art. Cultura. Germanor. [Capçalera mixta].

Red.: Prado, 110, A.—Imp. P. Fernández i C.^a, Pi i Margall, 17.—245 × 157 mm.—32 pp. a 2 col.—Suscripció. Un mes, \$ 0.30.

Any I, 1918-1919; núm. 1-3 (dbre. 1918-set. 1919).

En el «Preambol» llegim que «no farem propaganda política; no estem afiliats a cap escola o tendència determinada... Som patriotes, som catalans avans que tot, i defensarem amb braó lo que creguem un bé i combatirem amb energia tot lo que siga un mal per Catalunya». Demés de les notes pertanyents a la

Societat de la qual és portantveu, s'hi veuen notes teatrals, treballs literaris i una secció de noves.

1624. VIDA NOVA.

En una llarga llista de publicacions catalanes inserida en el *Bulleti de Nostra Parla* (Barcelona, juliol-agost, 1919) veiem esmentada la revista objecte d'aquesta nota. Creiem que es tracta d'una equivocació, ja que cita com periòdics que es publiquen a l'Havana *La Nova Catalunya* (núm. 1619) i *Vida Nova*. Al nostre entendre vol dir *Vida Catalana* (núm. 1620).

HOSPITALET

1625. LA RESSENYA.

No hem vist cap exemplar d'aquest «periodich d'informació local» sortit en 1907; creiem que es tracta d'una publicació la qual, als pocs números, sortiria amb el títol que segueix.

1626. RESSENYA LITERARIA.—Publicació quinzenal catalana. [Capçalera mixta, amb el títol de la publicació i l'escut de Catalunya].

Red. i Adm.: Carretera Provincial Hospitalet-Barcelona.—Tip. *Catalana*, Mallorca, 189.—171 × 123 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya i demés regions d'Espanya, un any, ptes. 4. Mitj any, ptes. 2'50. Un trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15. Extranjer, un any, ptes. 6. Mitj any, ptes. 3'25. Un trimestre, ptes. 2'00. Núm. solt, ptes. 0'25.

Segona època.—Any I, 1907; núm. 1 (1 nov.)

D'aquesta publicació, solament hem vist el número primer, pertanyent a la segona època. En l'article «¿Què farem?» llegim que «lo nostre objectiu es orientar la present generació intel·lectual que va esmaperduda desviant-se del camí que mena el coneixement del esperit propi de la llur raça, tant característich, per cert, y que arruixament d'inconsciencia amenaça adulterar barroerament»... També ens diuen que volen «servir pàgines reveladores del veritable art y de la veritable literatura avuy ja tant remarcables». Es una publicació netament literària, i publicava treballs d'En Lluís Via, Antoni Busquets i Punset, R. Suriñach Senties, Joan B. Espadaler i algun altre. Publicava fulletó.

HOSTALRICH

1627. PRAETORIUM.—Periòdic mesal de sport i literatura. Portaveu del «Grop Sport». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.:
Grop Sport. Hostalrich. Palau, 5 (Barcelona).—Imp. de Joaquim Casas, Reial, 103 i 105. (Badalona).—260 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-III, 1916-1918; núm. 1-25 (oct. 1916-oct. 1918).

La finalitat d'aquesta publicació no és altra que la de tenir el «triple lema d'amors: amor al poble nadiu, amor a Catalunya, i amor a la bellesa»; i el seu lema: «Mens sana in corpore sano». S'hi veuen treballs literaris i de folk-lore, demés de les notes referents a la localitat.

ANY I	REVISTA	NUM. 1
FOMENT CATALÀ		
PATRIA ART CULTURA GERMANOR		
SUSCRIPCIO: 30 CENTAUS AL MES.		
DIRECTOR: PERE BOQUET	HAVANA — DESEMBRE 1918	REDACCIO: Prado, 110-A Telf. N°-1995
<small>Acepte a la Premsa Català i inscrita como correspondencia de 2ª clase en la Oficina de Correos de la Habana.</small>		

PREAMBOL

Sorgim a la llum no per a ésser un mes sino per a cooperar a la propaganda catalana en aquesta terra.

Nostre primordial objecte es el d'ésser Portaveu oficial i únic del FOMENT CATALÀ, la aimada entitat que amb tant d'entusiasme ha sorgit a la vida.

Com a tal, ens farem especial rpeó de sa vida corporativa, de sos actes, de sas feetes, etc.

Com a tal combatirem al qui l'ataqui, o algun dels seus homes en sa actuació social; el combatirem sempre sense entaular polemiques, ni descendint a llenguatge impropri de nostre correcció i cultura.

***

No farem propaganda politica; no estem afiliada a cap escola o tendència determinada; entenem que havent-ni d'altres que ho fan com La Nova Catalunya i Vida Catalana, no devem nosaltres inmiscuirnos en aquest debat.

Aixo no vol dir que ens abstinguem de fomentar, propagar o combatre tot lo que siga en bé de nostre Patria o pretengui desprestigiar-la. No.

Som patriotes, som catalans avans que tot i defensarem amb brao lo que creguem un bé, i combatirem amb energia tot lo que siga un mal per Catalunya, la terra de nostres amors, de nostres esperances i de nostres il·lusions.

Desitjem per a ella la mes amplia autonomia perque la considerem necessaria per son engrandiment.

No'ns preocupa la forma politica que la governi. La volem siga com siga, menys que siga mixtificació grollera, o una mena de vergaüci per a fer callar a la mainada. Llavors no la voldriem.

***

Procurarem informar a nostres llegidors de tot lo que pugui interessar-los de vida catalana.

Incondicionalment oferim nostres planes a les Societats Catalanes de Cuba per si volen utilitzar-les per a propagar sa vida social. Lloc preferent els reservem.

Deixarem d'inmiscuirnos en lluites entre entitats o persones de la colonia. Nostre lema de germanor ens impideix acceptar cap article que a n'aixo es referenci.

***

Al sortir a llum, al oferir nostre incondicional ad-dessió ala Consella Directiva i de Seccions del FOMENT CATALÀ, ens plau fer-lo extensiu a les demes Societats Catalanes de Cuba: Beneficencia, Centre i Orfeó de la Havana, Grop Nacionalista Radical de Santiago de Cuba, Bluk Cathalonia de Guantanamo i Germanor de Camagüey; a Vida Catalana i Nova Catalunya i en fi a tota els que estimin i s'interesin per la causa catalana. A tota nostre mes coral salutació.

***

A la Prensa Cubana, también dirigimos nuestro cordial saludo, y la expresión sincera del mayor respeto y consideración.

LA REDACCIO.

Núm. 1623.

1628. FULLA PARROQUIAL DE HOSTALRICH. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. Josep M.ª Coll, va començar a repartir-se el 19 d'octubre de 1924. Es la fulla publicada per la casa Carreras, de Girona. Vegeu, referent a aquesta classe de publicacions, el núm. 58.

IGUALADA*

1629. LA COLMENA DE IGUALADA.—Periódico semanal, científico, literario y defensor de los intereses de esta Ciudad y su partido. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Ateneu Igualadí*.—Imp. M. Abadal.—260 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I-II, 1880-1882; núm. 1-121 (2 maig 1880-20 agost 1882).

Periòdic netament cultural, conté treballs de literatura, història, arts industrials, ciències, etc. El català no és abundant però s'hi veuen poesies d'En Josep Espinal, Josep Franquesa i Gomis, Tomàs Martínez, Pere Bosch, Delfí Rosella i molts altres. També publicava fulletó.

1630. LA SERENATA DE IGUALADA.—Periódico no político, ni científico, ni literario y defensor de los verdaderos intereses de esta localidad. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Sebastià, 36.—Imp. *Peninsular* (Barcelona).—263 × 185 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Bilingüe.—Semanal.

Any II, 1881; núm. 4 (2 febrer).

Ja sabem quina era la finalitat d'aquest periòdic independent; també publica noves comarcals. El català no hi és abundant.

1631. L'ENSAIG.

No hem vist cap exemplar d'aquest fulla velografiada, la qual va començar a sortir en 1882; fou publicació de curta durada. La redactaven els alumnes de l'Ateneu Igualadí.

1632. L'ESCUT IGUALADÍ.—Periódich setmanal, catalanista y defensor dels interessos igualadins. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Santa Catarina, 4. [Des del núm. 3] Rambla Nova, 41, baixos. [Des del núm. 19] Sant Cristófol, 13, baixos.—Imp. de Marian Abadal. [Des del núm. 8] Imp. de Vicens Padró, Sant Cristófol, 13, baixos.—264 × 172 mm. [Des del núm. 13] 363 × 231 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del

---

* Gràcies a la senyora Matilde Ubac de Ferrer, Directora de la Biblioteca de la *Caixa d'Estalvis i Pensions per a la Vellesa*, d'Igualdada, i al bibliòfil Joan Bas i Jordi, hem pogut detallar moltes de les publicacions igualadines i fer més profitosa la nostra estada en la dita població.

núm. 19] 1 fulla a 3 col.—Suscripció: Igualada, trimestre, ptes. 1'25. Províncies, trimestre, ptes. 1'50. Estranger i Ultramar, trimestre, ptes. 5. Núm. solt, 6 cuartos.

Any I-II, 1882-1883; núm. 1-54 (24 agost 1882-15 juliol 1883).

En l'article «Nostre proposit» diu que el lema d'aquest setmanari serà «clà i català». També ens fa saber que serà «catalanista y pro-teccionista, serà esforsat defensor dels interessos d'Igualada, doncs volguen la renai-xensa de Cata-lunya, també vo-lém la d'aquesta ciutat... Nostres articles tots trac-taràn d'una cosa ú altra de les se-guents: Interesos morals y mate-rials de Catalu-nya y d'Igualada, lliteratura, histo-ria, arts, ciencies y varietats».

L'ESCUT IGUALADI.

Periódich setmanal, catalanista y defensor dels interessos igualadins

L. Clà y català.

<p>Preus de suscripció.</p> <p>Igualada (trimestre) . . . 5 rs. Províncies, idem . . . 6 » Estranger y Ultramar . . . 20 » El pago es à la bastreja. Nombre solt. . . . . 6 cuartos.</p>	<p>COLABORADORS.</p> <p>Tots els suscriptors al periódich.</p> <p>No 's retorna original.</p>	<p>Administració y Redacció</p> <p>Santa Catalina, 4.</p> <p>Agencia y remísio, preus bara-tissims pels suscriptors.</p> <p>La correspondéncia à la redacció.</p>
---	--	--

Any 1. Igualada 24 Agost 1882. Núm. 1.

Advertencia.

Demaném à las personas y societats de fora d'Igualada que rebia nostre periódich, y que no vulgan ser suscriptors, fagin lo favor de tornar-lo pel correu, posant a la faixa «se retorna» per que d'aquest modo, podrém saber de segur el nombre de suscriptors que tindrem.

A tota la premsa.

Al sortir avuy «l'escut Igualadi» en lo camp periódich, saluda à tots els seus companys, sens distinció de partús, y els desija llarchs anys de vida.

A tots els periódichs y societats catalanistas.

Al sortir avuy, per primer dia, després

de guanyar totes las dificultades que existeixen en una població subalterna, per publicar un periódich com aquest, vos doném un entusiasista salutació, fém prachs per vostra prosperitat y vos oferim las planas d'aquest periódich.

A tots els catalanistas.

A tots vosaltres ens dirigim, per convidaros à ser col·laboradors d'aquest periódich. Sabent vostre amor per Catalunya y vostre desitx per la renaixensa de nostra ben-volguda patria, creyém qu' acceptareu lo convit que vos fa un periódich que à ella 's dirigeix

La Redacció.

Nostre proposit.

Es costum de tots els periódichs al sortir per primera vegada en l' aspre camp de la publicitat, donar un cartell que compregui el fi à que 's dirigeix, els camins que seguirà per arribar à ell y els modis ab que, compta per empendre la marxa: nosaltres també vo-

1633. EL PORVENIR DE IGUALADA.—Periódico semanal defensor de los intereses de esta ciudad y su partido. [Des del núm. 50] Periódico liberal defensor de los intereses de esta Ciudad y su Partido. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 3] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Imp. de M. Abadal.—Imp. de M. Abadal.—263 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe. Any I-II, 1882-1883; núm. 1-53 (3 set. 1882-2 set. 1883).

Aquest setmanari no té altra finalitat que la defensa d'Igualada i sa comarca. Va ésser el continuador de *La Colmena de Igualada* (núm. 1629). Per les seves pàgines s'hi veuen articles d'agricultura, sociologia, història, literatura, etc. També hi ha treballs en català, signats per Delfí Rosella, Esteve Carreras, F. Ubach i Vinyeta, Eusebi Benages, i altres.

1634. LO RENAIXEMENT.—Butlletí mensual del Centre Catalanista d'Igualada. [Des del núm. 25] Butlletí mensual de la Secció Catalanista del Ateneu Igualadí de la Classe Obrera. [Capçalera mixta, gravat decoratiu amb el títol de la publicació].

Imp. de M. Abadal, Rambla, 21.—167 × 108 mm.—32 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Semestre, ptes. 1'50.

Any I-III, 1884-1886; núm. 1-27 (30 juny 1884-31 agost 1886).

En «Lo nostre proposit» ens diuen que aquesta publicació ve «pera vetllar per los interesos de Catalunya, y ants que tot y sobre tot pera treballar ab la major constancia per Igualada y sa comarca, a fi d'ajudar ab les nostres débils forces a la regeneració d'aquesta ciutat digna de millor sort... Unió entre'ls igualadins quant se tracti d'interesos locals; unió entre'ls catalans quant los interesos de Catalunya corrin perill». Cal remarcar els treballs d'arxiu referents a la història d'Igualada.

1635. EL ATENEO.—Revista mensual del Ateneo Igualadino de la Clase Obrera. [Portada mixta].

Tip. de M. Abadal.—215 × 140 mm. [Des del núm. 114] 275 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Igualada, un any, ptes. 4'50. Socis de l'Ateneu, un any, ptes. 3. Fora d'Igualada, un any, ptes. 5. Ultramar i Estranger, un any, ptes. 7'50.—Bilingüe.

Any I-XIV, 1885-1898; núm. 1-151 (15 juliol 1885-agost 1898).

Publicació cultural; s'hi veuen articles d'Història, Ciències pures i aplicades, Astronomia, Sociologia, Agricultura, etc., notes de la vida oficial de l'Ateneu, i treballs de literatura. Amb tot i dominar els textos castellans, el català sovinteja; s'hi veuen treballs d'En Pere A. Torres, Delfí Rosella, Emili Vilanova, Narcís Oller, J. Castils i Vieta, Jaume Serra, i molts més.

1636. LA SEMANA DE IGUALADA.—Periódico de intereses religiosos y locales. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Santa Maria, 6.—Imp. Nicolau Poncell.—360 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Setmanal.—Bilingüe.

Any I-XIII, 1890-1902; núm. 1-750 (6 juliol 1890-27 set. 1902).

Publica articles polítics i literaris, notes referents a l'administració de la localitat, etc. El català no hi és abundant.

1637. EL IGUALADINO.—Semnario polític. Organu de la Fraternidad Republicana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla Nova, 41.—Imp. Vda. Abadal.—380 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe. Segona època.—Any I-VI, 1904-1909; núm. 1-259 (12 juny 1904-23 maig 1909).

En l'article «A lo que venimos» ens diu: «No hemos de ocultar nuestra filiación política ni nuestros ideales progresivos. Somos republicanos a secas, sin adjetivos inútiles; somos librepensadores convencidos sin sectarismos que nos impidan respetar las creencias ajenas. El objetivo principal de nuestro periódico será la defensa de los intereses de nuestra ciudad querida». En llengua catalana s'hi veuen treballs signats per J. Bó i Singla, J. Serra Constansó, J. Pomés, M. Gomiz, J. Sabater, i molts altres.

BUTLLETÍ MENSUAL

DEL

CENTRE CATALANISTA D'IGUALADA.

ANY II. IGUALADA 30 DE JUNY DE 1885. NÚM. 13

NÚMERO EXTRAORDINARI
DEDICAT

A LA MEMORIA DELS HEROES CATALANS

que 'l dia 6 de Juny de l' any 1808

HUMILIAREN PER PRIMERA VEGADA EN ESPANYA

À LAS ÀLGAS FRANCESAS

EN LO BRUCH.

La primera funció—va ser pel dilluns de Pasqua que comensaven al Bruch—que hi va haver grossa batalla. Ja 'n baxava 'l somaten—de la vila de Igualeda ab lo Sant Christo arbolat,—qu' es general de la armada.

(CANÇÓ POPULAR; col·lecció d' en BERTRAN Y BROS —Barcelona, 1885.)

Núm. 1634.

1638. ALBORADA.—Periódico quincenal. Revista literaria, científica y de actualidades. [Des del núm. 9] suprimeix «Periódico quincenal». [Capçalera il·lustrada. Dibuix, de P. Borràs].

Red. i Adm.: Concepció, 30. [Des del núm. 6] Alameda, 1.—Imp. Vda. de Abadal.—265 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.

Any I, 1904; núm. 1-12 (15 juliol-31 dbre.)

En l'article de presentació llegim que *Alborada* serà un periòdic «ameno, agradable, instructiu, interesante... De política, absolutament nada». Hi domina el text castellà, però en la nostra llengua s'hi veuen treballs literaris d'En Benet de Santos, Josep Mas, i altres.

1639. EL ATENEO.—Revista mensual del Ateneo Igualadino de la Clase Obrera. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Ateneu Igualadí*.—Tip. de M. Abadal.—266 × 169 mm.—8 pp. a 2 col.—
Suscripció: Igalada, un any, ptes, 3. Províncies i Ultramar, un any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'25.—
Bilingüe.

Segona època.—Any I-VIII, 1904-1911; núm. 1-72 (1.ª nov. 1904-abril 1911).

La finalitat és la mateixa que la de la primera època (vegeu núm. 1635). La col·laboració catalana és més nombrosa.

1640. NOVA LLEVOR.—Setmanari autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Argent, 7.—Imp. N. Poncell.—270 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1905; núm. 1-29 (13 maig-25 nov.)

La Redacció ens diu que són «soldats desidits del exercit d'avansada ab que Catalunya lluyta per sos drets, per les seves reivindicacions, y per la seva vida». Com es veu, és una publicació netament política. Va sofrir moltes denúncies i finalment fou sospesa; però va seguir publicant-se amb el mateix títol i igual capçalera al Vendrell.

1641. SOMETENT.—Portaveu de la Comarca Igaladina. Surt els dissabtes. [Des del núm. 96 suprimeix la primera part del subtítol]. [Capçalera mixta, amb el títol de la publicació. [Des del núm. 98] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Sant Jaume, 13, 3.ª [Des del núm. 201] Sant Ferran, 49, entr. [Des del núm. 268] Bonanova, 9, baixos.—Imp. de Nicolau Poncell.—269 × 170 mm. [Des de l'any III] 385 × 262 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igalada, un any, ptes. 6. Trimestre, ptes. 1'50. Fora, un any, ptes. 8. Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-VII, 1905-1911; núm. 1-343 (3 juny 1905-31 dbr. 1911).

En l'article «Per comensar» llegim que la finalitat d'aquesta publicació no és altra que «demostrar a la nostra ciutat y comarca el desitj que tenim de son benestar moral y material». S'hi veuen treballs d'En J. Pella i Forgas, A. Busquets i Punset, Eugeni Frias, i altres; foren directors En Ramon Solsona, En Joan Lladó, Antoni Miserarte i Ferran Lladó. Publicava números extraordinaris i fulletó.

1642. PATRIA.—Setmanari autonomista. [Capçalera mixta. [Des del núm. 82] Capçalera il·lustrada. Dibuix alegòric de F. Borràs Estruch].

Red. i Adm.: Argent, 7. [Des del núm. 102] Sant Jaume, 6, 1.ª [Des del núm. 159] Nou, 21, 1.ª—Imp. de M. Abadal.—385 × 264 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igalada, trimestre, ptes. 1'50. Catalunya i altres regions d'Espanya, semestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-V, 1906-1910; núm. 1-234 (28 abril 1906-5 nov. 1910).

SOMIENY

SURT ELS DISSABTES

Subscripció.—Igualada: 1'30 ptes. trimestre, 5'50 l'any.—Fora: 2 ptes. trimestre, 7 l'any. Número sol: 15 cèntims.—Pago a la bestreta.

Redacció y Administració: Bonanova, 9, baixos.—Despatx de 7 a 8 tarda. Per anuncis y remissions, preus de tarifa.

Observatori de les Escoles Pies de Igualada

Dies	TEMPERATURES				Temps	Vento	Humiditat	VENTS		Cel	OBSERVACIONS
	Màxim	Mínim	Medi	Dirigida				Velocitat			
1	14	4	22	10		75	O.	219 km	Clar		
2	12	0	19	8		70	O. NO	174 "	Cubert		Plovisqueix
3	12	3	18	8		73	NO.	410 "	Núvolós		"
4	11	1	19	8		65	O	337 "	Clar		"
5	14	1	24	11		50	"	130 "	"		"
6	13	0	20	12		56	NO.	110 "	"		"
7	14	0	22	12		52	SO. NO.	212 "	"		"

Parlem he

Lo que costa el ben parlar

Lo meix costar parlar or que parlar mal. ¿Que per ventura donan millor pagar, o l'aumenten el jornal, o tenen més prestes a la butxaca, o t'posen gras, o tota la rifa per blasfemar? Doncs llavors, amic meu, ¿per qué blasfema? No blasfemis, home, no blasfemis.

¿Que es la blasfèmia?

La blasfèmia es una porqueria, una descorreia, constituïda un desvergonyiment que no t'comet cap home que's respecti un pòch a si meix. No embrutas a Deu, no embrutas l'Hostia sagrada, no embrutas als Sants quan blasfemis; embrutas a tu meix ab la mes asquerosa de les porqueries.

La blasfèmia es una horrible irreverència. Lo que no diras a cap home ho dius a Deu, y ho dius a l'Heu que ens present v'espòsitate.

¿Gosaries dir devant de ton coronel: *Membreto ab mon coronel?*—Gosaries dir devant de ton amo: *Membreto ab mon amo?*—De segur que no. Y per que no? Perque'ls tems v' respectas. Donchs perque no respectas y tems a Deu? ¿Es mes o pot mes ton coronel a ton amo que ton Deu?

T'atreveries a dir devant de ton pare o de la mare: *Membreto ab mon pare, membreto ab ma mare?* Home jo! a no ser que sias un burro. Y ¿per qué? Perque'ls estimas. Donchs ¿per qué no estimas a Deu? Es per venyir millor o t'ha fet més beneficis ton pare o la mare que ton Deu?

Si vingues un turch o un xinó y t'centis blasfemar contra el teu Deu ab exes paraules tan grossudes, tan brutals, tan ignominioses v' desvergonyides, ¿te sembla que t'indria per cristià? No't sembla que diras: ¿d'onchs quin tros de boia es aquest cristià que així blasfema contra'l seu Deu, y el seu Redemptor, v' els seus Sants?

Jo blasfemo per costum

Donchs priyor, home, uolt priyor. Hem quedat que la blasfèmia es una cosa horrible, y tu les dius ¿per costum? Infelis jo tens poca desgracia! Presentat a ton coronel, presentat a ton amo, presentat a

ton pare o a la mare, y li dius: *Membreto ab tots vosaltres*, v' quan te repreneguen els respòns: «Bah, ja't ho dich jo per costum, v' T'assemblo, ¿què donarian per satisfets?»

Jo blasfemo quan estich enjadat

Y ¿que te que veure l'estar enjadat ab el blasfemar contra Deu? Si un amic teu, cada vegada que s'entades, vingues devant teu y t' digues: *Membreto ab tu y ab la teua indecent mare*, ho pendrias sens dupte malament. Y si ell te digues: Home, dispensam, es qu'estava enjadat. Y al cap de poca estona, tornes de nou a dirle: *Membreto ab tu y ab la teua indecent mare*. Y un altre dia lo meix, v' totes les vegades que t'entades lo meix, ¿quindrias paciència? No li romperias algun dia les dents?

Y luego que'ls blasfemos esculliu pera embrutar ab vostres torpes paraules, les coses mes santes v' delicades del cel. Contra Deu, vostre pare, contra Cristo, contra l'Hostia, que's el mes dolç bequeric que Deu vos ha fet, y rebentant vostre desvergonyiment, contra l'Calze, y contra la Verge, la mes neta y purissima criatura, y contra Sant Pere el mes venerat dels Apostols! Y a vegades afegiu uns epitetos y unes paraules que encara reforsan mes la malicia, que venen ganas de cremarvos la llengua al sentirvos. Sembla t'alment que s'hagi apoderat de la vostra boca Satanás y que os mogui la llengua l'inmond príncep dels inferos.

Infelissos ¿que aneu a respondre y dir quan se os posi devant aqueix Jutge y Deu contra el qual diheu tals porqueries, a quina mare Verge y a quina santa y venerada Hostia y Galzerhabeu insultat tant indignament? Pobrets ¡pobrets de vosaltres aquell dia!

Les blasfèmies que's diuen en un any

Y no't donec compte del número de blasfèmies que diheu al cap del any. Perque n'hi ha molts de vosaltres que facilment ne diuhen dues, tres, deu, y fins mes blasfèmies cada dia. Una vegada passava jo no molt lluny d'un camp abont hi treballava un page. Al costat v' ell hi havia un burriquet, que's movia v' removia per tot arreu menos per allà hont volia el seu amo, y a cada crit que li feya, mes bruto el page que'l burro, deixava anar una horrible blasfèmia. En poch temps, en cosa de cinch o sis

minuts, n'ha vaig sentir a dir dotze ó tretze... Figura't les que diria en tot el dia. Pro be, possem per terme miy qòc cada blasfèmia d'aquets, uns mes, altres menos, diu deu blasfèmies diaries. Son tres mil siscentes cinquanta al any. Per cada deu blasfèmos, son trenta sis mil cinchentes al any, per cada cent blasfèmos trescents seixanta y cinch mil, v' per cada mil blasfèmos tres milions aisecents e cinquanta mil blasfèmies! Y com es cert que'ls blasfèmios sou mes, molt mes de mil y que hi ha blasfèmios que diuhen moites mes de deu blasfèmies diaries, tira tu comptes y digam quin nuvol d'inmundicia y pestilencia formarán tantes blasfèmies sobre nostres caps entre'l cel y la terra! y com s'irritará la majestat de Deu contra un poble, ¿quins homes ab tant desvergonyiment insultan a Deu y quines autoritats permeten que tant descaradament se insulti a Deu en públich?

Oh! la blasfèmia y la falta d'observar les festes aixra la ira de Deu sobre nosaltres.

No blasfemis, per Deu, no blasfemis.

Remeyes pera fer desaparèixer la blasfèmia

¿Vols pejdre la mala costum? Donchs imposat una penitencia cada vegada que t' descuïdis. Compta les blasfèmies que dius, y cada nit fes ab la llengua tantes creus a terra quantes siguin les blasfèmies qu'has pronunciat. O també posat una multa, y dona a qualsevol pobre per cada blasfèmia dinch ó deu cèntims ó un ratl o una prestatia... una cosa que t'costi. Ja veuras com al cap de poch temps no blasfemas.

Es veritat que tens de tenir paraules fortes pera quan t'enfadis. Pero acostumat a dirne algunes en que no hi haig faltes. Escullien d'ya quantes. Digas: *Dimonis! Redimentor! Reina de castell y de pla! Me caso ab Satanás! ó ab' els quints inferns! ó ab la cara de Judas! ó ab la mar! que allí ja hi tens puesto...* y aigua en abundó pera rentar les tuas paraules... Y altres paregudes.

Y tots plegats, formen una.

Lliga contra la blasfèmia

Que ningú tingui creus que siguin blasfèmies. Que ningú prengui obrers que diguin blasfèmies. Que ningú compris res als que diguin blasfèmies. Que ningú fassi carret a als que diguin blasfèmies. Que ningú lligarsa ceba als que arguin blasfèmies.

Que ningú recomani als que diguin blasfèmies. Que ningú doni protecció de cap classe ni concedi amistat ni companyia als blasfèmios.

El blasfèmo es indigne de la societat.

Y vosaltres els que teniu autoritat, alcaldes, pollicies, jutges, fiscals, directors y amos de fabriques y tallers, declareu guerra a la blasfèmia.

No blasfemiu!

No comentau la blasfèmia!

Castiguru als blasfèmios!

Abandoneu als blasfèmios!

Malabit sia qui maldiru a son Deu!

Setmanari batallador que a poc de sortir ja va sofrir denúncies i persecucions, i sostingué polèmiques amb altres confreres igualadins. En l'article «Primers mots» llegim que els que fan aquest setmanari es troben «deslligats de compromisos», que volen esmersar «coratjosament les energies en defensa dels interessos morals y materials d'aquesta ciutat y comarca». En el núm. 234 s'acomiaada dels seus llegidors. Fou continuador de *Nova Llevor* (núm. 1640).

1643. LA VEU D'IGUALADA.—Setmanari defensor dels interessos del Districte. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Vda. Abadal.—380 × 270 mm.—2 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 6.
Any I, 1907; núm. únic (20 abril).

Periòdic de circumstàncies publicat amb motiu d'unes eleccions. Defensava la candidatura de Joan Godó per al districte d'Igalada.

1644. EL BISTURÍ.—Periodic intermitent de sanejament moral que assajarem sempre que mostri cangrena l'organisme social igualadí. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Vda. Abadal.—260 × 168 mm.—4 pp. a 2 col.—Mensual.
Any I, 1907; núm. 1-2 (20 juliol-31 agost).

Periòdic de lluita. En l'article «¿A que venim?» declara: «Sentim la necessitat de remoure fins als fonaments l'inmens y ruinós edifici de la Societat actual y aquests sentiments no l'apagarán ni les persecucions, ni rastre hi deixarán les conseqüències per fatals que esdevinguin». El lema d'aquest periòdic era: «Destruir per a edificar».

1645. STELO KATALUNA.—Monata Revuo pri Scienco, Arto, Kaj Esperanta movado. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla Sant Isidre, 30.—Imp. de N. Poncell.—228 × 134 mm.—16 pp. a 2 col.—
Suscripció: Espanya, un any, ptes. 2'50. Demés països, un any, 3 francs. Núm. solt, ptes. 0'25.—
Trilingüe.

Any I, 1908; núm. 1-6 (gener-juny).

Publicació dedicada a propagar l'esperanto. Insereix treballs científics i literaris, comprèn una abundosa secció de noves donant nota del moviment i propagació d'aquesta llengua universal. Per les seves pàgines s'hi veuen textos en català i espanyol, posant al costat la traducció en esperanto.

1646. EL ESTANDARTE.—Periódico tradicionalista. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació i el lema: «Dios, Patria y Rey»].

Setmanari Autonomista.

Any III.

Igualada 6 de Juny de 1902.

Núm. 111.

Suscripció:

Igualada: un trimestre, 150 ptes.
Catalunya y altres regions d' la
panya: 6 mesos, 4^{rs} ptes.
Número corrent, 15 cts.
Id. atrasat, 20 cts.
Pagos a la bastreta.

OBSERVATORI METEOROLÒGIC DE LES ESCOLES PIES D' IGUALADA.

Data	Temperatures				Vents		Nebes		Pluja	Estat del Cel	Humid.	Visibilitat
	Màxim	Minim.	Mitj.	Relat.	Provenç.	Velocitat	Alçada	Cobertura				
27	20	10	14	10	NO N.E.	100	N N N	27	15	3	Nebulosa	48
28	24	12	18	16	NE S.	100	N N N	25	4	4	Idem	51
29	18	14	14	1	NE	90	N N S	25	4	4	Idem	24
30	18	12	15	1	NE	80	N N	0	5	5	Idem	49
1 ^a	18	17	17	4	NE E	100	O O	0	5	5	Idem	57
2 ^a	20	14	17	1	NE	100	O O	0	5	5	Idem	49
3 ^a	20	15	17	3	NE	100	E	0	5	5	Idem	68

Redacció y

Administració:

CARRER DE S. JAUME, 6, 1.ª 2.^a

No s' tornen els originals.
Els treballs se publiquen baix l'
exclusiva responsabilitat de
sos autors.
Comunicats y anuncis segons tarifa.

Honor als héroes.

Mireulo aquell escamot' de braus vencedors en el Bruch; guayteulos aquells valents que s' immortalisaren al peu mateix de les cingleres del altivol Monserrat. Ells, els modestissims fills del poble, inconeguts de la fortuna, febles y humils, son els qui primer deturen el vol de l' àliga francesa dins de la península ibèrica, y, ab ses mans tan ineptes per les armes com avesades al treball, esmicolen el prestigi del victoriós guerrer, fent que 'l qui abans repartia à son albir ceptres y corones sotregueiant la terra y imponent la llei al mon, quedi reduit à la condició d' un trist derrotat, d' un miserable vensut.

El secret impuls que 'ls mou à n' aquells invictes catalans, en gran part igualadins, es un sentiment nobilíssim y humà: l' amor à la terra y a les venerades tradicions dels seus passats; y en llañor d' aquesta sagrada afeció ho sacrificquen tot inclòs la propia vida, aquesta vida que l' home tant estima y que tant procura conservar.

Peroxó son héroes, perxó tenen dret à la immortalitat.

Els seus noms envoltats ab l' auriola de la gloria, son inesborrables, duraran mentres duri 'l poble català.

Salut als hostes.

Quan per nostres vies de ciutat petita, irregulars y encongides, hi comensin à circular els hostes que venen a compartir ab nosaltres el goig y l' alegria de les Festes, encara tardarán poques ó moltes hores à sortir aquestes ratlles; pró aixís que surtin, aixís que vegin la claror del sol, volém parlar ab els qui son vinguts a Igualada a esperar la nostra satisfacció y 'l nostre entusiasme, volém saludarlos y donarlosli la benvinguda, volém demostrarlosli ja desde bell principi que 'ns plau la visita, siguin qui siguin, alts y baixos, sobirans y subdits, governants y governats.

Y després, quan haigim trencat el glas que 'ns separaba, quan la salutació haigi fet bons amics als desconeguts y als estranys, tots plegats units ab el mateix sentiment d' amor a la patria, honorém als héroes del any 8, als predecessors nostres que per nosaltres sofriren y lluytaren, y procurém enmirallar-nos ab llur patriòtic exemple, que aquest es l' homenatge més gran que podém tributarlosli en tan solemnia diada.

Finalment, un cop celebrada la gran Festa, no 'ns oblidém els uns dels altres y recordemnos tots de la nostra respectiva missió social.

Altremet, si perdiem la memoria, mes valdria que no 'ns haguessim vist may.

La Redacció.

Núm. 1642.

Adm.: Teatre, 7.—375 × 264 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igalada, trimestre, ptes. 0'75. Fora, trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I-III, 1908-1910; núm. 1-62 (15 març 1908-3 juliol 1910).

En l'article «Nuestro programa» llegim que: «Defensores acérrimos del programa suscrito por nuestro jefe, el Regionalismo, base y bienestar de los pueblos, será el baluarte desde el cual combatiremos con decisión y energía..., tendremos que limitar muchas veces la esfera de acción a los intereses morales y materiales de esta localidad y su partido... *El Estandarte* defiende la Religión, la Patria, y la Legitimidad». S'hi veuen treballs en català signats per J. Serra Abadal, Lluís Vendrell, Lluís Gener, Pere Botet, *Lluís del Tamesis*, i molts més.

1647. IGUALADA EN EL BRUCH.—Recuerdo del primer centenario. [Portada mixta]
 Imp. Vda. Cunill. (Barcelona).—230 × 130 mm.—12 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe.
 1908, núm. únic (juny).
 Conté composicions literàries i treballs d'història, etc., celebrant aquell fet històric.
1648. RECREACIONS CATEQUÍSTIQUES PELS NOIS.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mesal sortida en gener de 1908.
1649. FULLA DOMINICAL D'IGUALADA.
 Va començar a sortir el 1.^r diumenge de gener de 1908. Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 58.
1650. IGUALADA RADICAL. — Quincenal Republicano. [Des del núm. 66] Periódico Republicano. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 137] Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Sant Sebastià, 36. [Des del núm. 9] Sant Magí, 22. [Des del núm. 35] Sant Isidre, 2. [Des del núm. 137] Sant Magí.—Imp. Vda. Abadal. [Des del núm. 119] Imp. Codorníu i Miranda.—380 × 265 mm. [El núm. 24] 265 × 170 mm. [Des del núm. 25] 340 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I-VII, 1909-1915; núm. 1-157 (3 abril 1909-27 nov. 1915).
 Aquesta publicació ve a demanar «pa y llibertat, cultura y tolerancia... Vestim brusa, la brusa honrada, y la sinceritat y la franquesa serán las nostres características».
1651. EL OBRERO MODERNO.—Periódico quincenal. Organo de las Sociedades obreras de Igalada y su comarca. [Des del núm. 19] Organo de las Sociedades

obreras de Igualada. Apareixerà el primer sàbado de cada mes. [Des del núm. 22, tot el subtítol del número primer. I des del núm. 52] Periòdic, òrgano de las Sociedades obreras de la comarca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Amnistia, 17. [Des del núm. 19] Santa Caterina, 23. [Des del núm. 22] Delícies, 17.— Imp. Vidua de M. Abadal. [Des del núm. 22] Codorniu i Miranda.—270 × 170 mm. [Des del núm. 13] 380 × 270 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 13] 4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I-XX; 1909-1918; núm. 1-81 (1.ª maig 1909-16 març 1918).

Publicació sindicalista. Cal esmentar que, igual que en quasi totes les publicacions d'aquest caràcter, el català no és abundós.

1652. GATZARA.—Periòdic humorístic. [Des del núm. 4] Periòdic dedicat a la Joventut. [Capçalera il·lustrada].

Imp. *La Modernista*. [Des del núm. 4] Imp. M. Puget.—185 × 125 mm. [Des del núm. 4] 286 × 218 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 4] 4 pp. a 3 col.—Quinzenal.

Any I, 1910; núm. 1-6 (13 febrer-1.ª maig).

En l'article «Incorreccions» llegim que «*Gatzara* al sortir avuy a la llum del dia està disposada a la defensa a braç nù de tot ideal y tota empresa, com tal sos resultats contribueixin a mellorar l'estat moral i material de nostra estimada Catalunya». També en l'article «Discurs d'apertura» ens fa saber que «ab tot y estar allunyats de tota idea política, no obstant criticarem sempre tot lo polítich que considerem digne de la crítica».

1653. JOVES TRISTOS.—Periòdic místic intermitent. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Odena, 1.—Imp. M. Puget.—260 × 164 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1910; núm. únic (1.ª abril).

Publicació humorística.

1654. JOVENT.—Periòdic humorístic. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació].

Adm.: Odena, 1.—Imp., Angel, 20. (Gràcia-Barcelona).—260 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I-II, 1910-1911; núm. 1-9 (15 set. 1910-15 gener 1911).

Ens diu «La Colla» que no es prendran «res a la valenta», que tot ho veuran «pel cantó risible... y com que creiem que totes les coses valen al menys una rialla, volem portar an aquí l'eco de les nostres bullangues y expansions».

1655. BOLETÍN DE LA CÁMARA AGRÍCOLA OFICIAL DE IGUALADA Y SU COMARCA. Revista quincenal. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de N. Poncell.—212 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Semestre, ptes. 2'50.—Bilingüe.

Any I-VIII, 1911-1918; núm. 1-185 (1.ª quinzena gener 1911-1.ª quinzena set. 1918).

Aquest Butlletí també era el Portaveu de la Societat Cooperativa per a l'elaboració d'Alcofolls vínics del Districte d'Igualdada. Publicava fulletó.

1656. L'ATENEU.—Revista mensual del Ateneu Igualdadí de la Classe Obrera. [Des del núm. 58] Revista del Ateneu Igualdadí de la Classe Obrera. [Capçalera mixta].

Imp. Vda. de M. Abadal.—266 × 169 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Igualdada, un any, ptes. 3. Socis de l'Ateneu, un any, ptes. 2. Províncies i Ultramar, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'25.

Tercera època.—Any I-XV, 1911-1925; núm. 1-65 (maig 1911-15 març 1925), pp. 1-388.

La finalitat és la mateixa que la de les èpoques anteriors; amb tot i ésser bilingüe, hi domina el català. En realitat, aquesta publicació com a Revista, va acabar en 1920, ja que des d'aquesta data sols publica anyalment un número amb l'estat de comptes, memòria del Secretari, etc., pertanyent a l'any anterior. En J. Llansana i Bosch fou l'ànima d'aquesta publicació en els primers dotze anys.

1657. L'IGUALADÍ.—Setmanari Republicà Autonomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Nova, 41.—Tip. Vda. Abadal.—390 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Tercera època.—Any I-II, 1911-1912; núm. 1-36 (17 dbre. 1911-18 agost 1912).

En l'article «Tornem-hi» llegim que: «L'actuació política de *L'Igualdadí* s'enclourà en els dos grans ideals que resumeixen nostres aspiracions: Catalunya i Llibertat. Com que cada dia sentim ab mes intensitat aqueixos dos amors, la tercera època de nostre periodoc serà fent ús de nostra hermosa llengua y accentuant les nostres idees republicanes vers un sentit resoltament socialista... La política local y la necessitat de que'l districte tingui una veu que's fassi ressó de ses queixas, es lo que principalment ens ha decidit a reapareixer novament».

1658. LA LLUFA.—Periòdic mal escrit i de males intencions. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Codorníu i Miranda.—280 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1914; núm. únic (28 dbre.)

Publicació humorística.

1659. LOS GREMIOS DE IGUALADA.—Revista mensual, órgano del Centro Gremial. [Capçalera tipogràfica].

L' ATENEU

REVISTA MENSUAL

DEL 63

Ateneu Igaladí de la Classe Obrera.

Suscripció		Anuncis	
Igalada.	un any.	3 Ptes	y comunicats a preus convencionals.
Socis del Ateneu.	id.	2 "	No's retornen els originals.—Pagos a la bestreta.
Provincies y Ultramar.	id.	3 "	Número solt 25 céntims.

En Antoni Bori Fontestá.

24 Maig 1861. — † 16 Janer 1912.

Nosaltres que sentim una intensa predilecció pel foment de la cultura popular y pertanyem a una Entitat, com es l' Ateneu, que té per missió principalíssima instruir y educar al poble, no podem menys que dedicar, tart ó d' hora, unes quantes ratlles de condol a la memoria d' en Bori y Fontestá, aquell catalá de cor que dedicá tota la seva existencia al conreu de les lletres y a la difusió de l' ensenyansa.

colaborador, que 's distingí sempre per la pulcritud de son estil y l' inspiració de ses produccions.

Peró 'l veritable camp d' acció d' en Bori y Fontestá fou la pedagogia. El seu amor a l' ensenyansa va decidirlo desde jove a cursar la carrera de Mestre, que exercí ab veritable entusiasme, no reduintse solament a complir ab les obligacions propies de les escoles que li eren confiades, sinó prenent part acti-

va en els Congressos Pedagògics, fundant y dirigint El Magisterio Catalán y publicant ab éxit diferents obres de caràcter escolar.

Jc. veyeu, doncs, si tenim motiu pera dedicar a n' en Bori aquest modestíssim recort. La seva vida va consagrada tota sencera al desvetllament moral y intel·lectual del poble y aquest, en compensació, es just que li agraeixi sempre.

va en els Congressos Pedagògics, fundant y dirigint El Magisterio Catalán y publicant ab éxit diferents obres de caràcter escolar.

Jc. veyeu, doncs, si tenim motiu pera dedicar a n' en Bori aquest modestíssim recort. La seva vida va consagrada tota sencera al desvetllament moral y intel·lectual del poble y aquest, en compensació, es just que li agraeixi sempre.

Núm. 1656.

Red. i Adm.: Sant Jaume, 6, pral.—Imp. Codorniu i Miranda.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I-III, 1914-1916; núm. 1-25 (gener 1914-gener 1916).

La finalitat d'aquesta Revista és la de «tratar asuntos de carácter económico».

1660. PROPAGANDA.—Butlletí mensual del Centre Catòlic d'Obrers. Sortirà el dia 15 de cada mes. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 3] Capçalera mixta, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Amnistia, 2 i 4.—Imp. de M. Puget, Teatre, 7. [Des del núm 58] Canalejas, 28.—225 × 150 mm.—Suscripció: Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.

Any I, 1914; núm. 1-12 (15 gener-15 dbre.) 96 pp. - II, 1915; núm. 13-24 (15 gener-15 dbre.) 96 pp. - III, 1916; núm. 25-36 (15 gener-15 dbre.) 96 pp. - IV, 1917; núm. 37-48 (15 gener-15 dbre.) 128 pp. - V, 1918; núm. 49-60 (15 gener-15 dbre.) 96 pp.

Aquest Butlletí porta el títol de «Propaganda» perquè pensa fer-la «d'idees y sentiments catòlics, que estrenyerán les relacions de germanó entre'ls socis... La nostra propaganda tindrà además un carácter pacífich, fugint de discussions y de polémiques, que a vegades es difícil no degenerin en personals». Demés de les notes referents al Centre, s'hi veuen treballs de literatura i de religió.

1661. SANG CATALANA.—Patria i cultura. Quinzenal educatiu, moral i de bon humor. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Soletat, 14, 2.ª, 2.ª—Imp. de Abadal.—260 × 170 mm.—8 pp. a 2 col. [Núm. 3] 4 pp. a 3 col. [Des del núm 4] 4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-II, 1914-1915; núm. 1-7 (1.^r oct. 1914-10 gener 1915).

En l'article «Bon dia i Bona hora» ens diu la Redacció que: «portats per l'idea d'enaltir una volta més la nostra renaixensa literaria, vindrán aquí una vegada cada quinze dies, amb la col·laboració d'homes cèlebres de la nostra terra, a confeccionar aquesta modesta fulla... Venim aquí apartats de tota passió política». En l'editorial del número 7 (10 gener 1915) s'hi llegeix un sentit «¡Adéu-siau!». S'hi veuen treballs d'En Joan Cavaller, J. Mirapeix Mozat, J. Costa i Pomés, Manuel Gomis, Frederic Prat, i altres.

1662. L'IGUALADÍ.—Setmanari Republicà Autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla Canalejas, 41.—Tip. Vda. de M. Abadal. [Des del núm 55] Imp. de Codorniu i Miranda.—387 × 264 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igualada, trimestre, ptes. 1'50. Províncies, trimestre, ptes. 2. Ultramar i estranger, semestre, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'15.

Quarta època.—Any I-II, 1915-1916; núm. 1-105 (3 gener 1915-31 dbre. 1916).

Segueix el mateix ideal que en les èpoques anteriors (núms. 1637 i 1657). En l'article «¡Nostra tasca!» parla de la persecució de què fou objecte per part del caciquisme.

1663. LLIBERTAT.—Quinzenal tradicionalista. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 30] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Sant Roc, 18.—Imp. N. Poncell.—380 x 262 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igualada, l'any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'10. Any I-V, 1915-1919; núm. 1-123 (5 gener 1915-19 juliol 1919).

Conegut el subtítol, ja sabem l'ideari d'aquesta publicació.

1664. EL SINDICALISTA.—Periòdic obrer. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Vidre, 26.—Imp. N. Poncell.—225 x 140 mm. [Des del núm 2] 270 x 170 mm.— 4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe. Any I-II, 1915-1916; núm. 1-11 (9 juliol 1915-1 abril 1916).

Els obrers de la *Unió Professional* que són els que publiquen aquest periòdic, diuen que volen «fer obrerisme... fer obrers de veritat... Venim també a fuetejar a n'aquells patrons que deixen morir als seus obrers de fam».

1665. JOVENTUT.

Publicació en ciclestíl, re-dactada pels alumnes del Col·legi de les Escoles Pies. Va començar a sortir en gener de 1916.

Núm. 1661.

1666. JUVENTUS.—Periòdic quinzenal de sports. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Nou, 21.—Imp. de Nicolau Poncell.—268 x 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15. Any I, 1917; núm. 1 (5 gener).

El lema d'aquesta publicació és «Pro sport pel sport». Hi escriuen J. Elies Juncosa (*Corredisses*), Millà, Trabal, Astell, etc.

1667. PIA UNIÓ DE LA VERGE DE LA PIETAT.

No hem vist cap exemplar d'aquesta fulla mensual religiosa sortida en gener de 1918; va deixar de publicar-se en octubre del mateix any, en total sis números.

1668. L'IGUALADÍ.—Setmanari Republicà Autonomista. [Des del núm. 131] Porta-veu del partit republicà d'Igalada i el seu Districte. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla Canalejas, 41.—Imp. *Moderna*.—387 × 264 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igalada, trimestre, ptes. 2. Províncies, trimestre, ptes. 2⁵⁰. Ultramar i estranger, semestre, ptes. 7. Núm. solt, ptes. 0¹⁵. [Des del núm 2] ptes. 0²⁰.

Quinta època.—Any I-IV, 1918-1921; núm. 1-137 (1.^r maig 1918-19 febrer 1921).

L'ideari és el mateix que el de les èpoques anteriors. (Vegeu núms. 1637, 1657 i 1662).

1669. ACTUACIÓ.—Periòdic mesetal de propaganda netament catalanista. Porta-veu de la Joventut Nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla de Sant Isidre, 1.—Imp. de Nicolau Poncell.—225 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0²⁵.

Any I, 1919; núm. 1-12 (1.^r gener-1.^r dbre.)-II, 1920; núm. 13-24 (1.^r gener-1.^r dbre.)-III, 1921; núm. 25-31 (1.^r gener-1.^r juliol).

En l'article de presentació llegim que aquesta publicació serà «un element més per a posar-nos amb relació amb companys de causa comú», i també ens diu que es separarà «dels polítics professionals, dels polítics personalistes». Inereix articles polítics, literaris; folk-lòrics, etc., notes comarcals i un nodrit «noticiari».

1670. JUVENTUT. [Capçalera il·lustrada].

195 × 125 mm.—16 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Mensual.

Segona època.—1919; núm. 7 (juny).

Publicació redactada pels alumnes de les Escoles Pies d'Igalada. S'hi veuen notes referents a religió, folk-lore, ciències, literatura, etc.

1671. LLEVOR.—Portaveu dels alumnes de l'Ateneu Igaladí de la Classe Obrera. [Capçalera il·lustrada].

Velografiat.—145 × 185 mm.—8 pp.

Any I, 1920; núm. 1-2 (juny-juliol).

Publicació per l'estil de *Joventut*. (Vegeu núm. 1670).

U' Igualadí

Setmanari Republicà Autonomista

<p>Subscripció:</p> <p>Igualadí, un trimestre . . . 1'80 Ptas.</p> <p>En Provincies, tres mesos . . . 2'00 "</p> <p>Ultramar i estranger, sis mesos . . . 5'00 "</p> <p>Número solt. 15 centims.</p>	<p>Redacció i Administració:</p> <p>Rambal de Canalejas, núm. 41</p> <p>Hores de desaparir. Tots els dijous de 7 a 9 del vespre</p>	<p>Anuncis</p> <p>I somnolents a premsa convencional.</p> <p>No's retornen els originals.</p> <p>El pago se farà per adelantado</p> <p>De cada article s'era responsable l'ún autor.</p>
---	---	---

Caps i carabasses

Talment sembla que al govern liberal que tant a la espanyola presideix el pompós compte de Romanones, no se li ha posat del tot bé la solució que li monarques de la Gran Bretanya donà a la crisi ministerial plantejada, pel ex-president Mr. Asquith.

La veritat és que a Europa de molts anys ençà no ha estat possible regir els destins de ses nacions un primer ministre de tan poc alsans polític, de tan poc prestigi intel·lectual, com el que suera manifestar-se les brides del poder a Espanya. Un país, una nació governada per la plutocràcia, forçosament ha d'esser pobre. Un governant que en tots moments sap fer gala de la seva preponderància sens assumir-la, dona senyals d'estar renyit amb la sebiduria. Nosaltres no dirém ara, que'ls ministres de don Alfons siguin nullitats de més o menys calibre, emperò no comprenem el gest que han fet tan bell punt en Lloyd George fou nomenat president de ministres d'Anglaterra. Continuant la guerra com contina i veient que'l ministeri Asquith se perdria quelcom de baladí, per a donar una forta i potent embestida a l'exercit enemic, calia que s'apoderessen del govern uns quants patriotes abnegats, intel·ligents i de braçada.

Ont anar a cercar: un florit d'hommes capassos de dur a la meta la gran obra de la justícia representada pels braus cavallers que guerregen al centre d'Europa? Això ra, prou; quan la patria ho necessita pel seu bé, no gaire lluny.

Però heu's aquí: que aquesta prova de civisme que'ns ha donat la patria d'en Shakespeare ha esporuguit de tal manera al govern espanyol que ni que'ns hagües abandonat per sempre, l'esperança d'anar continuant tirant fent gala de l'assonsec produït per la tan enredada neutralitat. No som nosaltres partidaris de pensar sens previa mediació l'honorable pobis espanyol a la palestra titànica, emperò la nostra convicció aladòfia ens ha dictat sempre el pas que per a salvar la patria, havíem de donar pel terreny de la raó.

La nostra neutralitat hauria estat des de que estallà la guerra, al servei de l'amorosa i dolça França, a l'ensensa que de la protectora i progressiva Anglaterra.

El mateix president de ministres que per infortuní d'Espanya segueix continuant éssent son cap de govern, dos anys i mitj endarrera, si no escrigué aquella vibranta prosa coneguda per «Neutralidades que matana; fou l'inspirador. Ara no'ns importa si al senyor comptes d'aquella que'ls agrada canviar tant de criteri, com de camisa. Això no vol dir que a nosaltres ens convingui puntualitzar fites per a saber per quins llocs semblem l'immaculada lleitor de la santa causa

que indiscutiblement haurà d'apartar les fosques i humides tenebres del món ont la flairosa i purificada flor de la nua realitat de la suavisadora bonança comensa a lluirar-se de ses protectora capolls.

L'eco de la batalla final ens parla de la victòria que omplirà de joia els cors de milers d'ànimes que en benefici de l'humana redempció han lluitat dies i més dies enfront dels barbes invasors, dels guerrillers sequepiats ni consciència. Les tropes de l'emperador Guillem II, han tenyt de sang terra de llibertat. No contents de guerregar sense ajustarse al dret de gents i als tractats de La Haya, han seguit uns procediments de terror indignes i reproposables. La destrucció de Lovaina, les deportacions dels presoners belgues i francesos sotmesos al seu poder, i les violacions i saquejos de fácil comprovació, son procediments que esgarrien e totespesis cristià i liberal. Que Espanya continui empenyada amb una neutralitat que no l'honra, allà la seva sort, doncs, els ahadòfis continuarem conreuant en aquest pedaç de terra deixat a la mà de Déu, els principis de civilització representats pels exercits aliats empanyant les armes fraticides al terreny de l'honor. La política d'en Lloyd George, més d'una vegada l'hem encomiat des d'aquestes columnes. Podrà ésser un perfecte monàrquic, però és un gran polític, un eminent estadista i fins un lleal amic de tota innovació progressiva que tendeix a millorament social.

Si part de la seva política s'introdueix a Espanya, no deixaria d'esser una bona obra destinada a fer un gran bé a un poble apoderat de febles.

No són els governs plutocràtics els que'ns convenen; no són polítics adinerats com el compte de Romanones els que han de fomentar la riquesa de nostra preuada patria; són homes de sentiments nobles, d'enlairades idealitats i de feconda intel·ligència.

Mentres siguem governats per gent mitjanament entenimentada, estarem supeditats al domini de la reacció.

La suspensió per ordre del quete del Govern, de les conferències que'l poeta belga Maurice Maeterlinck tenia que donar a la Casa del Poble de Madrid i al teatre de Novelets de Barcelona, demostra que som un país inferior o potser una masovers alemanya.

No fa gaires setmanes que en un article de fons, tractavem de la guerra europea i escrivíem que la desitjada pau esdevindria el dia que'l miser poble alemany, donant-se compte de la miseria que l'atrofia i de l'engany que ha estat víctima per culpa dels seus impositors, abandonaria les armes fraticides, equivocadament construïdes per a donar jorns de gloria al militarisme sobornat pel tetric ideal del Kaiser per a entregar-se de piè a la salvadora revolució.

Com que la resposta la varem confiar al temps, heu's aquí que la gran, la victoriosa, l'humanitaria i la culta Alemanya, revestint-se de valor, s'atreu ja a proclamar la pau, guida tal volta pels sintonies de rebeldia observats en algunes importants poblacions del vast imperi i d'una manera especial, a l'industriosa i gran ciutat d'Hamburg.

Què dels desordres de Portugal?
Res, una maniobra monàrquica, clerical, militarista i anarquista, ideada pel reaccionari Michado dos Santos.

PESSIGOLLES I PETONS

A causa dels últims temporals, Alcira quedà convertida en un pantano, per quin motiu, els representants d'aquella població valenciana sollicitaren de Madrid el corresponent auxili per a aplacar quelcom la miseria espatosa que s'havia apoderat de llurs famílies.

Segons informacions, l'auxili que varen facilitar a n'aquella pobre gent, va consistir en una renesa de pa i bacallà i en cantitat ben escassa. Que es lo que diàriament donen a molts presos.

Aquesta es l'atenció que's té a un poble.... que com els dents, paga i calla!

«Las ciencias adelantan, que es una barbaridad»

Jins avui, l'automòbil era considerat com un carruatge de luxe, del que solament podia fer-ne ús l'alta aristocràcia i altres que sense ésser-ho els hi agrada lluir molt, per fer mes goma.... encara que després hagin de menjar fassols, perquè el pressupost no'ls arriba per altra cosa.

Ara, els automòbils serveixen ja per tot.
Fins per portar cols de Vilanova i Geltrú a Igualada.

Per a elegir diputat a Cortis, haurà de procurar-se en lo successiu, escullir personalitats que estiguin disposades a no menjar gaire, dormir poc i ademés que vinguin conformes en treballar durant els dies fèstius.

El govern es creu que els que tenen l'obligació d'assistir a les sessions del Congrès, poden estar-s'hi, demati, tarda i nit, i fins els diumenges. I doncs, com queda lo del descòna dominical, Senyor Romanones?

Quan a Barcelona s'hi celebren corrides de toros, mai falla qui s'empenya la camisa per a poguer presenciar les feines de tal o qual torero.

Prò aquí no som a la capital i com que no hi ha ocasió d'empenyar-se per aquella salvatja espectáculo, s'espera la oportunitat de la rifa de Nadal per a gastar els quatre quartets

Núm. 1662.

1672. LA XARANGA, S. A.—Moderna i acurada fabricació setmanal d'un periòdic imprescindible. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Imp. *Moderna*.—Imp. *Moderna*. [Des del núm. 8] Imp. Codorníu i Miranda.—290 × 190 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1920; núm. 1-12 (10 juliol-dbre.)

Publicació satírica. Ens diu que «les seves manufactures son: Pessigolles, humorismes i pessics».

1673. L'ECO D'IGVALADA. [Des del núm. 3] L'Eco de Igalada.—Periòdic setmanal. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Jaume, 6.—Imp. de Nicolau Poncell.—233 × 159 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Igalada, trimestre, ptes. 3. Fora, trimestre, ptes. 2'50. Amèrica llatina, trimestre, ptes. 3'50. Demés països estrangers, trimestre, ptes. 4'50. Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I-V, 1920-1924; núm. 1-167 (13 nov. 1920-19 gener 1924).

Publicació «de caràcter marcadament local, netament igualadina, ja que'ns proposem, en primer terme, treballar a mida de nostres forces i amb tot l'entusiasme d'igualadins, pels interessos generals, morals i materials de la ciutat». Tracta, demés dels assumptes locals, altres de política, ciències, cultura, esport, etc. Fou víctima de la Dictadura.

1674. EL DEFENSOR DEL NOIA.—Setmanal independent. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Sant Pere Màrtir, 19.—Imp. *Moderna*.—293 × 205 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I-II, 1920-1921; núm. 1-5 (4 dbre. 1920-1 gener 1921).

En l'article «Nostre programa» hi veiem que aquest setmanari pensa tractar dels assumptes referents al millorament de la població; «la política la deixarem en segon terme». També ens diu que defensarà la producció igualadina per a què pugui «rivalitzar amb els mes importants centres de producció catalana». També s'hi veuen articles de literatura, teatre, esport, etc.

1675. BUTLLETÍ DE LA FEDERACIÓ PATRONAL. [Des del núm. 3] Butlletí. [Capçalera tipogràfica, amb el segell de la Federació].

Imp. Nicolau Poncell.—260 × 168 mm.—4 ó 8 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I-V, 1921-1925; núm. 1-44 (abril 1921-dbre. 1925).

Insereix notes de caràcter econòmic i social interessants als associats de la Federació. Cal esmentar que des del núm. 26, els números són moltes vegades

reproduïts pel velògraf o procediments semblants. Des del núm. 27, a conseqüència de la Dictadura, comença a haver-hi text espanyol i a no publicar-se res en català.

1676. EL CRIT IGUALADÍ.—Periòdic quinzenal popular. [Capçalera mixta].

295 × 215 mm.—4 pp.
a 3 col.

Any I, 1921; núm. 1-3
(15 abril-15 maig).

En l'article de salutació llegim «que'ns plau força el gorro frigi i la falç per la defensa de l'ideal dels catalans; *germanor* es nostre lema; *llibertat* serà el prestigi de *justicia* en la balança per pesar els drets humans».

1677. L'IGUALADÍ.—
Porta-veu del Partit Republicà d'Igalada i el seu districte. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla de Canalejas, 41.—
Imp. Codorniu i Miranda.—380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.

Sexta època.—Any IV, 1921; núm. 1-11 (3 agost-11 nov.)

L'ideari d'aquesta publicació és el mateix que el de les èpoques anteriors. (Vegeu núms. 1637, 1657, 1662 i 1668).

1678. ESPORT I CULTURA.—Revista setmanal il·lustrada. Portaveu de la secció d'esports del Ateneu Igualadí de la Classe Obrera. [Capçalera mixta].

L'ECO D'IGVALADA

PERIÒDIC SETMANAL

ANY I — NÚMERO I

13 DE NOVEMBRE DE 1920

A LO QUE VENIM

Al sortir a llum L'ECO D'IGVALADA endressem nostra coral salutació al públic en general, a les corporacions i entitats que en sa diversa gamma de matjos són resum i concreció de la vida col·lectiva igualadina, i d'un modo especial als nostres companys en la premsa periòdica local. I cumplert aquest deure de cortesia i de companyerisme, siga'ns permès apuntar, en línies generals, el sentit de la nostra aparició en la palestra periòdica.

Venim a fer de L'ECO D'IGVALADA una publicació de caràcter marcadament local, netament igualadina, ja que ens proposem, en primer terme, treballar a mida de nostres forces i amb tot l'entusiasme d'igualadins, pels interessos generals, morals i materials de la Ciutat. Mes, com en tot fet local, sia de l'orde que es vulgui, trobarem que a través d'ell hi ha teuga una tea general de principi. La nostra atenció recarà especialment sobre la defensa de lo que és patrimoni secular de la societat, lo que és fruit de la corrent milenària del progrés humà, lo que constitueix el sistema d'idees, sentiments i esperances que'regeix l'estructura del món, les nostres costums i el sentit de la nostra existència. I com que la vida és de tots i per a tots, farem obra humana al oposar-nos fermament a tot quant siga negació de nosaltres mateixos en l'orde personal, en l'orde social i el polític.

Ens demostra l'història que cada època ha tingut les seves preocupacions particulars, les seves aspiracions pròpies i característiques. La atenció dels nostres temps recau principalment, casi podriem dir exclusivament, sobre les qüestions socials, i la misal dels homes d'avui sembla no ésser altra que la de cercar el remei del terrible conflicte que posa front a front a diver-

sos elements socials en pugna, i que ha creat el trasbals universal en que vivim. L'ECO D'IGVALADA, apartat per igual dels dos principals elements en lluita, pro en la impossibilitat de quedar-se al marge d'aquesta qüestió, intervirà amb criteri independent i propi sempre que'la aconteximents locals o generals ens hi obliguin, i ho farem amb actitud coordinadora, posada la mira en l'interès col·lectiu, passant per damunt d'interessos particulars i de classe, i senyalant a cada hu el camí del seu deure.

Per nosaltres la qüestió social no és una qüestió econòmica. Nosaltres, sense volguer negar el caire econòmic que ofereix, entenem que és fonamentalment una qüestió d'ètica, ja que si es vol que la evolució social cap aquest ideal de més justícia i de major benestar de que tan es parla es realitzi d'una manera útil i fecunda, és precís que aquesta evolució social vagi precedida o bé coordinada amb altra evolució moral. La reforma de la societat suposa la reforma dels individus. Sense aquesta, tota temptativa quedaria reduïda a una cursa d'obstacles, i ens trobaríem, necessàriament, fatalment, amb un demà que seria el revés de lo que avui existeix, o siga, sofriments i iniquitats tan intolerables com els sofriments i les iniquitats que constitueixen les queixes d'avui. Hem de reconèixer que falta queicòm més que les forces de la Naturalesa, el desenvollop de les riqueses i els progressos de la Ciència per a curar els mals actuals i donar satisfacció a les necessitats presents, i hem de reconèixer, demés, que el regime democràtic cap al qual tendeixen les societats modernes, és, de totes les formes d'organització social, la que exigeix més virtut.

¿I quin estat ofereix el món al ventilar-se

Núm. 1673.

Tallers Gràfics *La Tribuna*. (Barcelona). [Des del núm 4] Imp. Codorníu i Miranda.—190 × 160 mm. [Des del núm 4] 247 × 154 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm 4] 16 pp. a 2 col.—Suscripció: Igalada, trimestre, ptes. 2'50. Fora, trimestre, ptes. 2'75. Núm. solt, ptes. 0'20.
Any I, 1922; núm. 1-26 (3 gener-27 juny).

En la «Salutació» s'exposa la finalitat d'aquesta Revista: «enfortir el cos i dignificar l'esperit».

1679. L'IGUALADÍ.—Portaveu del Partit Republicà d'Igalada i el seu districte. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla de Canalejas, 41.—Imp. *Moderna*.—380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.
Setena època.—Any V, 1923; núm. 2 (27 abril).

El seu ideari és el mateix que el de les èpoques anteriors. (Vegeu núms. 1637, 1657, 1662, 1668 i 1677).

1680. VIRTUS ET LABOR.—Revista Mariana. (Des del núm. 4) Portaveu de la Congregació de Maria Immaculada i de Sant Lluís Gonçaga de Igalada. [Capçalera mixta, però, en alguns números, tipogràfica].

Red. i Adm.: Congregació Mariana, Passeig de Mossèn Cinto.—Imp. *Catòlica*. (Manresa).—[Des del núm 25] Imp. N. Poncell.—210 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I-IV, 1922-1925; núm. 1-40 (set. 1922-dbre. 1925).

En l'article de presentació llegim que ve a «combatre els errors i heretgies, i especialment a l'heretgia de les heretgies del nostre temps, el modernisme».

1681. SEMBRANT.—Revista Pomellista. [Capçalera tipogràfica].

Imp. N. Poncell.—200 × 112 mm.—8 pp.—Il·lustrada.
Any I, 1923; núm. 1-8 (febrer-set.)

En l'article de salutació ens diu que *Sembrant* no té altra finalitat que «sembrar quietosament l'amor a Déu i a Catalunya». En Josep M.ª Folch i Torres, B. Torné Prat, Joaquim Masdexart, R. Godó Valls, i altres, hi tenen treballs. Era el portantveu dels Pomells de Joventut d'Igalada, Piera, Capellades, Santa Coloma de Queralt i Cabrera.

1682. LLIBERTAT.—Quinzenal tradicionalista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Roc, 18.—Imp. N. Poncell.—385 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció Un any, ptes. 7. Semestre, ptes. 3'50. Núm. solt, ptes. 0'25.
Segona època.—Any I-II, 1924-1925; núm. 1-45 (5 abril 1924-24 dbre. 1925).

L'ideari és el mateix que el de la primera època. (Vegeu núm. 1663).

1683. GERMINANT.—Revista mensual de joventut. [Capçalera tipogràfica].
 Adm.: Sant Ignasi, 10.—Imp. N. Poncell.—190 × 112 mm.—Suscripció: Un any, ptes. 3.—
 Il·lustrada.
 Any I, 1924; núm. 1-10 (gener-dbre.)
- En l'article «La nostra actuació», signat per En Joan Riba Faura, llegim que aquesta revista vol ésser «per uns, una guia; per altres, una meditació, i per tots la germinació d'aquesta llevar que's confón amb la nostra ànima mateixa... El nostre periodíc tindrà un marcat caient igualadí i, lliure de passió i sense caure en un localisme massa estret, aportarà tot el seu esforç a la formació d'una joventut espiritualment forta i a la vegada conscient de la seva personalitat, dels seus deures i dels seus drets encara irredimits».
1684. LA VOZ DEL NOYA.—Periódico bisemanal independiente de información y anuncios.
 Red. i Adm.: Sant Carles, 2, 1.^r—Imp. *Moderna*.—386 × 271 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Igualdada, trimestre, ptes. 3'50. Fora, trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
 Any I, 1924; núm. 1-104 (1.^r gener-28 dbre.)
- Publicació de «información minuciosa y nutrida; esto es, que todo lo noticiable de la localidad y de la comarca, tenga eco en nuestras páginas». S'hi llegeixen notes comarcals, d'esport i treballs literaris en català.
1685. ¡TALIA!—Portaveu crític dels espectacles igualadins. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Sant Roc, 18.—Imp. *Moderna*.—275 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.—Quinzenal.
 Any I, 1925; núm. 1-3 (19 set.-17 oct.)
- La Redacció ens fa saber que va dedicada a «enaltir als qui pel seu mérit artístic com moral son recomanables, o a xurriacar a aquells quines immoralitats o poc gust ho mereixin». El lema d'aquesta publicació era: «Digas sempre la veritat i no has de temer res».
1686. ASSOCIACIÓ D'ESTUDIANTS DE L'ATENEU.—Butlletí.
 Imp. *Moderna*.—170 × 140 mm.—8 pp.
 Any I, 1925; núm. 9 (dbre.)
- Demés de les notes referents a l'Associació, en publica d'altres que tracten d'esports i cinema.

I N C A

1687. ES CA D'INCA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació humorística començada el 16 de juny de 1901, i de la qual van sortir-ne dotze números.

1688. ES CA D'INCA.—Lladrarà cada diumenge mentres li donin que menjar. [Capçalera mixta].

Adm.: Sant Francesc, 23. [Des del núm 35] Mallorca, 1.—Imp. Sastre i Pieras, Sant Francesc, 23.—314 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, quadrimestre, ptes. 1.—Estranger, quadrimestre, ptes. 2.

Segona època.—Any I-II, 1903-1904; núm. 13-66 (31 maig 1903-5 juny 1904).

Ens diu que «vigilarà, sense pegar cap becada y s'esforçarà per conduir per bon tirany a n'els qui fassin tala per dins ses pastures privades». Es una publicació satírica i humorística; segueix la numeració començada en l'època anterior. (Vegeu núm. 1687).

1689. LA BONA CAUSA.—Setmanari popular mallorquí. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Mallorca, 1.—Tip. de Pieras, Sant Francesc, 23.—300 × 199 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1.—Estranger, trimestre, ptes. 2.

Any I, 1904-1905; núm. 1-50 (12 juny 1904-20 maig 1905).

En l'article «Escomesa» es llegeix que «defensará la Relligió, la Patria, y tota mena de sanes idees... sense ésser polítichs, defensarem la bona polítics, si la veiem brillar pe'n lloch».

1690. CA-NOSTRA.—Setmanari d'Inca. [Des de l'any II] Setmanari popular. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Mallorca, 1. [Des del 12 juliol, 1911] Murta, 5.—Imp. Mallorca, 1.—333 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1. Estranger, trimestre, ptes. 2.

Any I-VIII, 1907-1914; núm. 1, darrer (5 oct. 1907-26 dbre. 1914).

En la presentació llegim: «Volem moralisar. Com a bons cristians que desijam ésser, posarem en primer terme la religió y les bones costums». També ens diu que el seu ideal «és fer educació y cultura, mantenir les costums y tradicions mallorquines de bona rel».

LA BONA CAUSA

AD CENSURA ECLESIASTICA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
MALLORCA 2
No. 4 CORREU DE OFICINA 2

Setmanari popular mallorquí

A l'ago n ja beaerata
L'apaga i p'odia oracure
Parap'ge d'ade

El Llibre de Amich e Amat

DEL BEATO RAMON
EDITAT PER «CATALUNYA»

CIRCUMSTANCIES del tot estranyes a nostra voluntat son estat causa de que mos torbas sem tant a dirne quatre paraules. Encara que tart, ho volem fer, desitjosos de contribuir; segons nostras poques forces, a la divulgació de la literatura Juliàna.

El *Llibre de Amich e Amat*, dona a sou autor un lloch preminent entre ls grans místichs espanyols de qui va esser precursor. Ve a esser una colecció de màximes y pensaments inspirats en l'Amor diví, qui figura escrita pel sant ermità *Blanquerna*, y tot ell forma una corona d'amor teixida ab suavitissimes roses qui ben sovint semblen cullides al tendre roser de Sant Francesch.

Al fons d'aquells pensaments delicats y simpliciíssims, batega la verdadera inspiració qui no ha menester formes recercades ni artificis de cap casta, perque li basta el sentiment intern qui l'anima. Aquest sentiment inflama els versicles del *Llibre de Amich e Amat*, com a centelles de foc o en fa vessar coma d'esquisides floretes, el perfum místich del Amor.

L'amor canta eu cada mol, en cada lletra del *Llibre*. El Beato Ramon se manifesta en ell tal com era, com a un vertader *folld'amor*, en qui tot son planys, sospira y remembrances, delictacions y detalliments amorosos.

Tal fondo, de pujadíssim valor lirich, s'avé de lo més ab la forma versiculada al estil oriental, qui

dona un caràcter original y típic a n aquesta joia de nostra literatura. Sou llenguatge es d'una pureza y una senzilles en captadores.

Tot el fa recomanable, a les persones ilustrades y piadoses que hi trobarán un vertader tresor a n els amadors de nostra lengua, qui l'assaborirán en una de ses fonts més estilades, y finalment, a tot esperit selecte no d'aquells qui no més s'agraden de les mouanals y refinades essencies de perfumeria, si no dels qui saben fruir l'aroma fresch y suau d'una violeta cullida dins el bosc de Miranant.

Llástima que no l'fassa més vulgarizable el desconeixement actual del llenguatge de nostros clàssichs, tan oblidat de tothom! Y no's que no sia ben hora d'estudiarlo de prim contel!

L'edició está feta ab tot l'esment que hi sol posar D. Mateu Obrador qui, per encàrreg de «Catalunya», l'ha dirigida il·lustrat-la ab interessants notes bibliogràfiques, ab un glosari y sobre tot ab un prólech qui es una maravella d'erudició y de bon gust, y un comentari digne de tal *Llibre*.

ETERNA DESPEDIDA

Plant d'amor

¡Bona Amor! ¿vols esplicar com així me desprecies y 'm demanes poesies per ton cor aconhortar?

Aquí tens ma despedida, testament dels meus amors, segellat d'amarchs dolors qu'acursan ma triste vida

Adeu, Garrideta hermosa, que per sempre hem acabat.

¿Serás tú, sens mi, ditxosa?
¿Seré jo, sens tú, sortat...?

Si dius, que ton cor es meu, que m'estimes ¡Vida mia! que del judici al gran dia sol: sabré tot l'amor teu;
¿Perqu'avuy no'm dones proves de la teva estimació?...
¿qu'en fretur de la passió si no'm dones bones noves? ..

Adeu, Garrideta afable, guarda, p'el mal temps, la fe: que la lluna es variable y no sempre está a-n el plé.

¡Oh Angel del cor beneit Si em vols bé ab tanta tendresa, del amor la flama epeca, no auleguis a dins ton pit.

Si ab altre te veus casada, en la meva amor covant, ta vida anirà corcant y te ferà desditzada.

Adeu, Garrideta hermosa, que per sempre hem acabat! ¿Serás tú, sens mi, ditxosa? ¿Seré jo, sens tú, sortat? ..

Y si estaves malament ab la leva amor novella, al la flor queys en poncella de ta corda plissent:

Llavors... ¡quant anyoraries ton anich, feel amador! Plorant, com are, d'amor, més en val' suspiraries.

Adeu, Garrideta aníble, guarda, p'el mal temps, la fe que la lluna es variable y no sempre está a-n el plé.

Per vaivers y mesquina bens no'm vols donar esperansa, y fas com que fer mudança, però de bó no la sents.

Cap vida ha feta ditxosa el brill tentador de l'or, val més fé y amor al cor que munts de plata enganyosa.

Adeu, Garrideta hermosa, que per sempre hem acabat.

1691. LA VEU D'INCA.—Semanario Popular. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Murta, 5.—Imp. M. Durán.—320 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.
Any I-IV, 1915-1918; núm. 1-171 (2 gener 1915-13 abril 1918).
La Redacció ens diu que «funda i comensa el nou setmanari: per impulsar i encaminar la vida material i la vida moral de la nostra sempre volguda ciutat pels camins d'un progrés ben entés i raonable».
1692. CA-NOSTRA.—Revista d'Inca mensual. [Des de l'any 1924] Setmanari mallorquí. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Murta, 5.—Imp. M. Durán, Murta, 5.—217 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.
Segona època.—Any I-VII, 1919-1925; núm. 1, darrer (febrer 1919-26 dbre. 1925).
Segueix el mateix ideari que el de la primera època. (Vegeu núm. 1690). En l'article «Als nostres amics» ens diu que «avui tornam a comparèixer baix el títol de *Ca-Nostra*, que és el que més mos agrada per la seva significació directa».

JUNEDA

1693. LA PUBILLA. [Capçalera tipogràfica].
Imp. *Juventut*, Major, 92. (Lleida).—180 × 114 mm.—24 pp.
Any I, 1916; núm. 6 (29 agost).
Número extraordinari amb motiu de la Festa Major. S'hi veuen treballs literaris, notes d'història i noves.

LA BISBAL

1694. EL BISBALENSE.
No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació bilingüe, setmanal i defensora dels interessos de la comarca, començada a sortir en 1891.
1695. L'ESCUT EMPORITA.—Periòdic-cartell de las festas commemorativas. Segon cap d'any de l'inauguració de la Associació d'aquest nom. [Capçalera mixta].

Red.: Casa Social, Ample, 7, i Donzellas, 22.—Imp. d'Eleuteri Codolà, Archs, 3.—409 × 256 mm.—4 pp. a 3 col.

Any I, 1901; núm. únic (23 gener).

No és una publicació periòdica. Surt celebrant algun fet extraordinari, com, la festa major, eleccions polítiques, etc., és defensora del nacionalisme i adherida a la *Unió Catalanista*. Es repartia de franc.

EPOCA SEGONA   REVISTA D'INCA MENSUAL   Redacció y Administració
 ANY III - NÚM. 19   JORJOL 1921   Muria, 5-Inca.

SEPTIM CENTENARI
 DE SANT DOMINGO

Aquests dies celebra el món cristià el septim centenari de la mort gloriosa de Sant Domingo de Guzmán, glòria d'Espanya, sant de primer orde de la Iglesia catòlica, Pare i Patriarca d'una fillada llustre tota florejada de sants i sàbils, Fundador del sacratíssim Rosari que, per orde de la Verge Maria, donà a la cristianitat una forma popular i completa per magnificar els grans misteris de la Religió de Crist, i ensems és un acte de religió per conservar la pietat dins les famílies cristianes.

La ciutat d'Inca que té una esbelta Iglesia dedicada a la seva glòria, i que tengué dins ella durant varies centúries als seus religiosos, adoctrinant i assistint espiritualment als seus habitants, no poria passar sense prendre part ben assenyada en aquest concèrri d'homenajes d'amor i solemnitats esplendoroses que'l món cristià li tributa.

Per l'entusiasme que ha desaper aqutes festes es manifesta que aquí encare queda rel de la lleonor que sembraren els fills de Sant Domingo. No són solament tres dies de festa religiosa i civica que a s'Iglesia i barriada se desplega per comemorar el cenfeneri, sinó que s'ho volgut fer pualque cosa més, com a recort de festa tant memorable, amb tal motiu s'han realidades notables reformes a son litur

major, essent la més senyalada la restitució i restauració d'un sagrari que estava arraconat, únic a Mallorca en sa forma i que els intel·ligents divan que té molt de mèrit.

Están d'enhorabona els devots i entusiasies del Sant del Rosari i particularment Mossèn Aguiló, ànima d'aquest moviment religiós. Que es celebrin, lldó, amb alegria dels esperits aquestes solemnitats, perque en sia aumen de fe i de vera pietat.

LA REVETLA DECADENT

Ve la calor de l'estiu. Aquella calor que jota d'inactivitat a totes les empreses.

I les festes de Sant Abdón que s'entreguen en aquest temps, sembla que s'han contagiades de l'Inèrcia que arreu tot e-hu dominé. Són sempre lo mateix: revetla... festa a l'esglaia... passeig... focs... música...

Aquesta calor refredadora de tots els entusiasmes ha anet minant fins i tot aquell acte que sempre el poble ha considerat essencial a la festa. Ha favorit als seus adversaris, que solament e-hu són per conciençia. Va deixant morir la revetla.

I qui són aquests inimics de la dança tradicional? Es trist dir ho: Tot-homí Tot Inca. E-hu és el poble; aquell poble mateix que se llastimaria de la seva desaparició

1696. L'AVENÇ DEL EMPORDÀ.—Setmanari autònomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Associació *L'Escut Emporità*. — Imp. Joanola i Ribas (Palafregell). [Núm. 294] Jovés i Gispert. — 383 × 258 mm. [Núm. 294] 485 × 322 mm.— 4 pp. a 4 col. [Núm. 294] 6 pp. a 5 col.—Suscripció: Ptes. 1'50.

Any I, 1906; núm. 1 (5 oct.)- VIII, 1912; núm. 294 (18 maig).

En l'article «Comencem!», signat per Bonaventura Casadevall, ens diu que aquesta publicació «tot y essent inspirada en el criteri nacionalista més radical,

té obertes ses columnes a l'exposició y defensa de totes les idees... Essent la finalitat de *L'Avenç del Empordà* principalment política y social, deixarem en lloc secundari la secció literaria...» Insereix bona informació empordanesa.

Núm. 1692.

1697. REVISTA DEL SINDICAT AGRÍCOL.

Publicació portantveu de la dita entitat. Va començar a sortir en 1909. Les nostres recerques han resultat infructuoses per veure'n un exemplar.

1698. EL 6 D'OCTUBRE.—Setmanari republicà democràtic federal. [Capçalera gravada].
Red. i Adm.: *Ateneu Pi i Margall*.—Imp. M. Palé i C.^a (Palafrugell).—388 × 268 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.
Any I, 1910; núm. 44 (30 oct.)
Publicació amb bona informació comarcal. El títol es refereix a la revolta de 6 d'octubre de 1869, en defensa «de l'autonomia i la República».
1699. ARA.—Setmanari. Literatura. Avisos. Notícies. Anuncis. etc. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Pi i Margall, 13, 2.ª—Imp. Jovés i Gispert.—485 × 325 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.
Any I, 1912; núm. 14 (11 juliol).
Publicació netament catalanista. A més a més de les notes i articles referents a l'administració de la localitat, s'hi veuen treballs literaris i d'economia, correspondències foranes, etc.
1700. FULLA DOMINICAL DE LA BISBAL. [Capçalera il·lustrada].
Segons nota facilitada per Agustí Planas, Pvre., aquesta publicació data del primer diumenge de gener de 1913. Pertany a les «Fulles» editades per la Casa Carreras, de Girona. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.
1701. EL REFORMISTA. —Semnario de Avisos y Noticias de este Distrito [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: *Centro Republicano Reformista*. Sub-Red.: Algavira, 43 (Sant Feliu de Guíxols).—Imp. Jovés i Gispert.—387 × 263 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50.—Bilingüe.
Any I, 1913; núm. 15 (14 set.)
A més de les notes i articles referents a assumptes de la localitat i de Sant Feliu de Guíxols, s'hi veuen notes de pobles de la comarca, treballs literaris, etc.
1702. BELUA.—Orgue oficial del Amor i de la Joventut ellegant Bisbalenca. [Capçalera tipogràfica, orlada].
Red.: Pi i Margall, 22.—Imp. Palahí & Soriano, Arcs, 3.—270 × 166 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1913; núm. 3 (13 oct.)

Periòdic que «apareixerà quan i sempre que's cregui necessari»; ens diu que parlarà de «modes, sports, festeigs, balls, teatres, casaments, suïcidis amorosos, festes juvenils, batxilleries, etc.» Segons els seus prospectes-anuncis, aquesta publicació era mensual.

LA PLATA

1703. LA DEFENSA.

En *L'Aureneta*, de Buenos Aires (31 març 1890; núm. 51), llegim: «Segons notícies de darrera hora, avuy deu sortir en la ciutat de La Plata, un nou periòdic semanal redactat en català y castellà, el cual porta per títol *La Defensa*». Es l'única notícia que tenim d'aquesta publicació.

LA RIBA

1704. EL BRUGENT.—Portaveu del Foment del poble de La Riba. Publicació mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carrer del Català.—Tip. J. Vila Sugrañes, Arraval Alt de Jesús, 38 (Reus).—415 × 264 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: L'any, ptes. 5.
Any I. 1920; núm. 3-6 (31 agost-30 nov.)

Van sortir-ne catorze o quinze números. Inserirà notes locals.

L'ESCALA

1705. LA SARDANA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta «Revista quinzenal», començada a sortir en setembre de 1900; figura entre les publicacions rebudes en el quinzenari catalanista *Gent Nova*, de Badalona (II, núm. 21, 7 octubre 1900).

1706. COSTA BRAVA.—Revista quinzenal. Literatura. Ciències. Arts. Crònica local. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Maranges, 5.—Imp. *La Gutenberg* (Palamós). [Des del núm. 21] Imp. Trayter, Cervantes, 13 (Figueres).—263 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'25.—Il·lustrada.

Any I-IV, 1919-1922; núm. 1-58 (15 agost 1919-15 gener 1922).

En el «Pòrtic», ens diu la Redacció, que ve a la vida «portada dels més bons desitjos i els més nobles intents. Allunyats de tota política, tant sols tindrem per

nort y guia, la defensa dels interessos de la nostra ben aimada vila escalenca, a l'ensems que cantarem amb notes vibrants y sonores, les belleses de la patria petita». Hi hem vist escrits de *Victor Català*, *Jordi Romeu*, *J. Pellicer Montseny*, *J. Burgas*, *Frederic Pujulà*, *J. Vallès*, *Martí Batalla* i altres. Publica fulletó.

LLADÓ

1707. L'AVENÇ GARROTXÀ.—Periòdic quincenal. Portaveu del partit d'Unió Federal Nacionalista Republicana. [Capçalera tipogràfica, enquadrada].

Red. i Adm.: *Centre Federal Republicà*.—Imp. Joan Vila Soler, Ample, 15. (Figueres).—272 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'10. Any I, 1916; núm. 1 (1.^r gener).

El director era En Josep Torra i Prats. En l'article de presentació llegim que «enamorats de les excelses idees de la Democràcia i la Llibertat, a tot-hora les defensarém i les propagarém respectant a tothom, no inspirant-nos mai en odís ni en baixes passións i mantinguent-nos sempre en els límits de la justícia.»

LLAGOSTERA

1708. LA TROMPETA.—Periòdich quincenal humorístich-literari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Mitjdia*, 17, 1.^r—Imp. Nugué (Girona).—230 × 149 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 0'40. Núm. solt, ptes. 0'05. Any I, 1895; núm. 1-6 (4 agost-20 oct.)

En l'article «Declaracions», llegim que: «Ab la publicació de *La Trompeta*, venim únicament al ample camp de la literatura, ab preferencia al xiste y al humorisme; y aqui sols, poden resumirse'ls nostres proposits».

1709. CHANTECLER.—Periòdich de joventut autonomista. [Capçalera i il·lustrada].

Imp. Dalmau, Carles i C.^a (Girona).—255 × 160 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe. 1910; núm. 4 (24 juliol).

Periòdic humorístic. Insereix treballs literaris, ressenya les sessions de l'Ajuntament i notes de la localitat.

1710. LA SEMBRA.—Periòdich jocós-serio de Cultura i Moralitat. Eixirà dues vegades al mes. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].

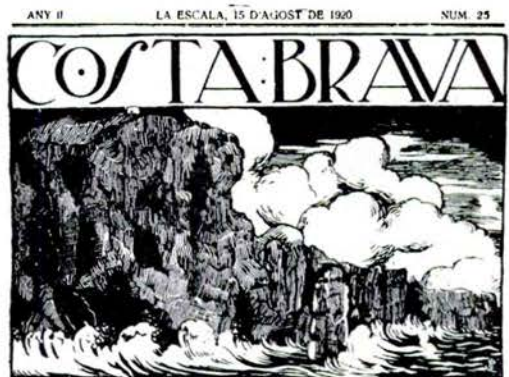
Red. i Adm.: Girona, 6.—Imp. Suñer i C.^a, S. en C. (Sant Feliu de Guíxols).—232 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. 1910; núm. 10 (3 juliol).

Insereix treballs literaris, rondalles, noves i demografia de la localitat, ressenya les sessions de l'Ajuntament, i també tracta de qüestions polítiques.

1711. LA SELVA.—Defensor de los intereses morales y materiales de la villa y su comarca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Barcelona, 31.—Imp. Dalmau, Carles i C.^a (Girona).—250 × 155 mm. [Des del núm. 3] 335 × 225 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'60.—Bilingüe.—Quinzenal. Any I, 1911; números 1-5 (15 juliol-15 set.)

En l'article «Nuestro propósito», llegim que *La Selva* «como catalana tiene naturalmente la parla propia del Principado y ella se vanagloriará de estar escrita en su lenguaje nativo, pero como aspira a estar relacionada con el mundo oficial, haciendo oír sus lamentos, ecos y aspiraciones, y por otra parte tampoco olvida que es española, también tendrá mucho gusto en expresarse en este lenguaje». Dona també cròniques foranes, notes d'art i locals.

REVISTA QUINZENAL
LITERATURA • CIÈNCIES • ARTS • CRÒNICA LOCAL

UN ANY

AVUI COSTA BRAVA, amb motiu del seu primer aniversari, es vesteix de festa, i al cel lebrar aital diada, ho fa contenta i satisfeta: contenta per la tasca que a portat a cap durant la finida primera anyada; satisfeta per que diverses vegades, durant aquest temps, ha pogut apreciar el carinyo que li porten tots aquells bons fills de La Escala que aimen a sa patria petita i de tots aquells altres que sense esser-ne fills, aimen les coses de nostra terra.

No han faltat per això duran tot aquest temps, punxades doloroses que han ferit fonament nostres sentiments, mes a tots aquells que ens han ferit ho els hi tenim pas odi, ans al contrari, ens fan molta llàstima.

Paraules, rialles mofetes, menys-preu, tot, tot, tot va en el cove de l'oblit, car l'ideal que guia la publicació de COSTA BRAVA es

massa gran i està massa enlairat perquè puguin arribar-hi les salvades pestilents que li llicencen. No hi arriben pas, i al caure, com que per força han de caure, es claven com el més vil dels alfronts en la cara dels mateixos detractors.

I així COSTA BRAVA, fent cas omís de les crítiques apasionades i judicis estrafalaris de certs *Savis de Vilatorrada*, fa sa via triomfal, lingüent sempre presents les paraules plenes d'entusiasme i bon amor amb que's presenta al públic; sens for cas de's entrebancs que a voltes trobem pel camí, convençuts com estem que l'expansió i unitat de la cultura entre el poble i la defensa dels interessos de nostre ben amada vila són motius més que suficients per a continuar nostra tasca, fins a assolir la fita assenyalada, portant en nostres cors la rosa del deure complert, i brollant en nostres llavis ralles de comiseració per tots aquells que portats per l'enveja, qual coco età hi rosca les cri-

Núm. 1706.

1712. RENOVACIÓ.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic quinzenal sortit en 1917, i esmentat per En Bertran i Pijoan en *Prensa de Catalunya* (p. 94), qui ens diu que era el portantveu del «Centre Regionalista».

1713. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE LLAGOSTERA. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota de Mn. Ramon Carbó, aquesta «Fulla» va començar a repartir-se el primer diumenge de gener de 1924; pertany a les editades per la Casa Carreras, de Girona. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

LLANSÀ

1714. NOVA VIDA.—Periòdic Republicà Socialista i Agrari. Se publicarà quincenalment. [Capçalera mixta. [Des del núm. 63] Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 84] Capçalera il·lustrada].

Imp. J. Vila, Santa Llúcia, 7 (Figueres).—275 × 185 mm. [Des del núm. 63] 272 × 180 mm.—12 ó 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Bilingüe.

Any II-V, 1912-1925; núm. 32-106 (1 maig 1922-14 nov. 1925).

Periòdic de lluita. Sostenia campanyes amb altres confreres de Figueres (*Ampurdà Federal*), i Girona (*El Autonomista*) així com amb els partidaris de la «Lliga Regionalista» i «Acció Catalana»; seguia l'ideari de «La Unió de Rabassaires de Catalunya». En Jaume Barris, Jaume Purcallas i Martí Calsina, eren l'ànima d'aquesta publicació.

LLEIDA *

1715. EL CRONICÓN ILERDENSE. — Revista de Ciències, Artes, Literatura é Historia Local. [Capçalera mixta, amb l'escut de Lleida].

Direc. i Adm.: Almodí [Vell, 6. [Des del núm. 5] Sant Antoni, 44.—Imp. de Josep Sol Torrens.—244 × 156 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I, 1875; núm. 1-19 (15 gener-27 juny).

Aquesta Revista inseria en català treballs literaris i documents d'arxiu.

1716. REVISTA DE LÉRIDA.—Segunda época del «Cronicón Ilerdense». [Capçalera tipogràfica].

---

* Fem públic nostre agraïment als senyors Antoni Bergós, Josep Sol i Enric Arderiu per les dades i facilitats donades per a fer més completa la nostra tasca.

Direc. i Adm.: Sant Antoni, 44. [Des de l'any III] Plaça de la Constitució, 13.—Imp. de Josep Sol Torrens.—244 × 156 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1875; núm. 20-44 (18 juliol-26 dbre.)- II, 1876; núm. 45-96 (16 gener-31 dbre.)- III, 1877; núm. 1-50 (7 gener-30 dbre.)- IV, 1878; núm. 1-52 (6 gener-29 dbre.)

Segueix la numeració de *El Cronicon Ilerdense* del qual és continuació. Diu, en l'avís dirigit al públic, que amb el nou títol podrà donar més varietat als temes de què tractarà. La part catalana es redueix a la publicació de treballs literaris.

1717. **LO GARBELL.**—Periòdic clà y català que's remenarà un cop cada setmana. [Capçalera il·lustrada].

Adm.: Major, 70.—Imp. Josep Sol.—317×230 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un trimestre, ptes. 2.—Il·lustrat.
1883; núm. 4 (4 nov.)

Tracta d'assumptes polítics i d'administració local; insereix treballs literaris, i notes humorístiques i satíriques.

1718. **BULLETÍ DE LA ASSOCIACIÓ EXCURSIONISTA ILERDANESA.**

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, mensual, sortida el 14 maig de 1885; la única notícia que en tenim, ens la dona la llista de publicacions rebudes del *Bulletí mensual de la Associació d'Excursions Catalana*, Barcelona (VIII, maig i juny 1885).

ANY I Llavors, 24 de Juliol de 1910 Núm. 4

Avant sempre

El passat diumenge tingué lloch en el Saló del Teatre una Vetllada ó festa escolar, celebrada per los alumnes d'ambdós sexes que concorren à les escoles que ab tant acert sosté la Societat cooperativa d'aquesta vila.

Plena estava la sala de gom a gom. ¡Quin goig feya tot allo!

Al sentir als infants als els seus cants ritmics, les enduïncipades nenes ab sos senzills versos y tota ab ses cançons escolars, un ambient de poesia omplien la sala y ens hi complavia estar entre ls nens.

Quina satisfaccio mes contantable's notaba en la cara dels pares al veure ls fills com degrautes, llurs comproment's.

¡Que clara's notava la forma moderna!

Aquesta orientacio envers la ensenyansa n que'l noi fa del estudi cosa agrada'sa y simp'tica, suprimir l'antigua fèrola que feya de l'escola centre de suplici, es l'ensenyansa qu' al poble convé y si hi há constancia'n seguir per ta aquest camí, dintre poch temps veurem un cambi radical en nostres costums y friburem d'un' auba de pau y tranquilat en aquesa camp de lluites y odis, aohnt la massa ignorant es sempre esclaua de las concupiscencies del ven.

¡Que coses passaban per mia peña! ¡desarrollarse a poch a poch! ¡Progrés anunciat!

En quina convocació s parlaba de Gramatica'n aquella *Asamblea* infantil.

Núm. 1709.

1719. LA PUA.—Periòdich trempat, humorístich, de bon género, il·lustrat y etc., etc. Donará al menos una serenata cada any. [Coberta mixta].

Red. i Adm.: Guitarrer, 4.¹ i 5.¹, 1.ª, 2.ª i 3.ª porta.—Imp. de Josep Cunill i Sala, Baixada de Viladecols, 3 (Barcelona).—245 × 130 mm.—12 pp.
Any I, 1895; núm. únic (21 febrer).

Referent a aquesta publicació hem de dir que tot el text és d'En Joan Bergós i d'En Salvador Rebés. L'exemplar que hem vist porta manuscrit el nom del primer dels dits redactors en els treballs signats per *Llaut* i *Un trempat de la Ronda*, així com també eren d'En Bergós l'article *Gratitut* i la poesia *A la premsa local*; tampoc no fóra estrany que fossin d'aquest alguns dels «cuentos» i dels «epígramas». Qui vulgui saber quelcom referent a la Societat «La Pua», vegi l'article d'En Josep Canals publicat en *Vida Lleidatana* (Lleida, VI, 101; 10 gener, 1931).

1720. EL PALLARESA.—Diari nacionalista de Lleida. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de Berenguer IV.—Tip. de Sol i Benet, Plaça de Berenguer IV.—518 × 334 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Lleida, trimestre, ptes. 3'50. Península, un any, ptes. 14. Semestre, ptes. 7'50.
Any XXIV, 1919; núm. 8120 (3 oct.)

No cal dir que en la seva llarga vida va tenir polèmiques amb altres confreres seus i moltes vegades motivades per sortir a la defensa del partit democràtic en els seus primers temps i del regionalista, després. Va començar a dirigir-lo En Romà Sol.

1721. LA COMARCA DE LLEYDA.—Revista mensual catalana. [Capçalera mixta, amb l'escut de la ciutat].

Red.: *Associació Catalanista*, Plassa de la Constitució, 4, 2.ª Adm.: Major, 49.—Imp. Josep A. Pagès, Major 49 i Blondel 25.—202 × 125 mm.—16 pp.—Suscripció: Semestre, ptes. 1. 1897; núm. 2 (maig).

Revista literària. Inseria treballs en prosa i vers.

1722. EL IDEAL.—Diario republicano. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Llibertat, 2. [Des de 1915] Major, 92.—Imp. Sol i Benet. [Des de 1915] Imp. *Juventut*.—567 × 384 mm. [Des de 1918] 395 × 269 mm.—4 pp. a 5 col. [Des de 1918] 4 pp. a 4 col.—Bilingüe.

Any X, 1907; núm. 924 (25 agost). - XXI, 1918; núm. 5368 (24 febrer).

Quasi tots els articles polítics són escrits en espanyol; el català no és abundós; solament s'hi veu en els treballs literaris. Va començar a sortir en 1898.

1723. LA MALA SENMANA.—Semanari català regenerador. Moralitat. Honradés. Economia. La política es l'infern i'ls cacichs, los dimonis. Sortirà cada senmana, pro'l prometer no fa pobre. Director espiritual: Lo Pare Etern. Director tècnich: Lo Palla-Llarga. [Capçalera il·lustrada].

Adm.: Lluís Abadal, Major, 12.—Imp. Abadal, Major, 12.—336 × 218 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

1899; núm. 1-14 (11 febrer-10 maig).

En l'article «¡Deu vos guard!» escriuen els Directors, que: «Hem escullit lo titol de *La mala senmana*, perque aquet periòdich, serà'l compendi de tot lo dolent que fassin los homes públichs de Lleyda, durant lo periodo de temps que's coneix ab lo mot de senmana...». I en l'article «A Lleyda», llegim que són «fills de Lleyda, ayments de Lleyda, adoradors de Lleyda, ab totas las energias de la nostra ànima». La Direcció a la «Torre del Ardiaca (aforas del Pont)», i la Redacció «a ma esquerra, tres quarts mes amunt de ca'l Tupí». Sembla setmanari independent.

Núm. 1719.

1724. LO MACO-LINDO.—Setmanari català - que sens pecar d'insolent - se proposa parlar clà - y divertir a la gent. Surtirà los dissaptes o quan vulgui.

Adm.: Alcalde Mestres, 3.—Imp. Sol & Benet.—337 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

1899; núm. 2-4 (22 abril-6 maig).

Periòdic humorístic; censurava al seu col·lega *La Mala Senmana* (núm. 1723). Ens fa saber que la Redacció es troba a «qualsevol puesto».

1725. LA VEU DEL SEGRE.—Semanari regionalista. [Capçalera mixta, amb l'escut de Lleida i el titol de la publicació].

Red. i Adm.: Fraga, 17, 1.^r [Des del núm. 131] Major, 16, 1.^r—Imp. Sol i Benet.—499 × 346 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 3. Núm. solt ptes. 0'10.
Any I, 1899. - IV, 1902; núm. 1-131 (1.^r oct. 1899-23 març 1902).

Inseria articles polítics i literaris, notes de crítica, i una nodrida secció de noves referent al moviment regionalista i artístic de la nostra terra.

1726. LA RIALLA. — Setmanari clà i català. Surtirà cada dissapte. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Alcalde Mestres, 3.—Imp. Sol i Benet.—324 × 222 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
Any 1899; núm. 1-5 (28 oct.-2 dbre.)

El seu lema era «guerra al caciquisme». Amb tot i la curta vida que va tenir, el núm. 4 fou denunciat, i creiem que, amb el número següent, va acomiadar-se del públic. Defensava el catalanisme.

1727. LLEYDA CATALANA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en 1899, però creiem que seria de curta durada, ja que la segona època va començar el mateix any. Era un setmanari catalanista, satíric i humorístic.

1728. LLEYDA CATALANA.—Setmanari popular, literari y humorístich. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 12.—Imp. de Lluís Abadal, Major, 12.—387 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. corrent, ptes. 0'05.
Segona època.—Any I, 1899; núm. 29-31 (16 nov.-9 dbre.)

Segueix la mateixa finalitat que la de la primera època.

1729. L'ALMOGAVER.

No hem vist cap exemplar d'aquest «Semanario carlista», citat per En Navarro Cabanes en *Prensa Carlista* (p. 233) entre les publicacions sortides en 1900; fou el successor de *La Juventud Carlista*, periòdic de molt curta vida. De *L'Almogaver* escriu l'esmentat bibliògraf que «estaba escrito en catalán. Cesó pronto, para dejar paso al diario *El Correo de Lérida*».

1730. LA COMARCA DE LLEYDA.—Setmanari catalanista. (Adherit a la Unió). [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 61, 2.ª [Des de 1906] Red.: Palma, 6. Adm.: Constitució, 15.—Imp. Susany, Blondel, 7. [Des de 1902] Imp. Pagès, Major, 49, i Blondel, 25. [Des de 1906] Imp. Sol & Benet, Plassa Berenguer IV.—402 × 277 mm. [Des de 1902] 447 × 310 mm. [Des de 1906] 470 × 310 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de 1902] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Estranger, un any, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els diumenges. [Des de 1906] Sortia els dissabtes.

Segona època.—Any I, 1900. - VII, 1906; núm. 1-296 (1.ª abril 1900-13 gener 1906).

En l'article «Altra vegada», es llegeix que: «Ara que tant se discuteixen nostres principis y nostres procediments, es necessari concretar l'objecte d'aquesta publicació més de lo que ho feyam; y dir y declarar, que nostre únich y exclusiu programa es lo sustentat per la Unió Catalanista: lo programa que, reconeixent la unitat del Estat espanyol, afirma com a únich principi salvador y regenerador l'autonomia de les regions». La primera època és de 1897 (núm. 1721).

1731. **LO CAMPANAR DE LLEYDA.**—Revista setmanal catalana il·lustrada. Sortirà els diumenges. [Capçalera mixta].

ANY I.ª Lleida, 7 d' April de 1901. N.º 1.ª

Revista setmanal catalana il·lustrada

PREUS DE SUSCRIPCIÓ		Redacció y Administració	PREUS DE VENTA	
1 any, trimestre	4 Ptas	CAMERON DE BLONDEL, P.	Número corrent	5 Cts
Vora, any	10 "	—	14 números	10 "
Estranger, id.	10 "	—	Més de 25 números	75 "

Pagos a la breueta. **CONTRE ALS GOVERNOS** Anunci a preus convenients.

SOL		HANTORAL		LLEIDA	
N.º	Preu	N.º	Preu	N.º	Preu
1	10	1	10	1	10
2	10	2	10	2	10
3	10	3	10	3	10
4	10	4	10	4	10
5	10	5	10	5	10
6	10	6	10	6	10
7	10	7	10	7	10
8	10	8	10	8	10
9	10	9	10	9	10
10	10	10	10	10	10

NOTES DEL MES D'AVRIL

MERCATS

Los Dilluns Lleida, Tarrega y Tremp.—Dijous, Gerra, Palau d'Anglada, San d'Igep. Sort y Sotogua.—Divendres, Balaguer, Pera, Melitosa, y Pla de Sreor.—Dijous, Agramunt, Balter, Lleida, Tàrraga y Vilator.—Divendres, Carasa, San d'Orgeu, Toró y Sabana.—Dijous, Balaguer, Gerra y Jansa.—Divendres, Agramunt, Albi, Albagu, Arles, Arles de Neve, Balaguer, Balter, Llob, Castellana, Caseró d'Asco, Guimerà, Guisa, Manresa, Orriol y Sant Llorenç de Morony.

FIRAS

1.ª del 1 Posa, lo 15 a Lleida, lo 17 a les Berrys, lo 21 a Sort, lo 26 a Ollana y lo 28 a Manca.

FESTAS MAJORS

Lo dia 21, Traga.—Lo 23, Santalinya.—Lo 29, Porcella.

AVISOS ALS PAGESOS

En aquest mes se celebra los ventidós, com en cada un. Mes de obra, muntatge, producció, reanclon, mill, pató, moxola y peccat.

Los pagesos mestres vants de la primera quinzena deuen mostrar los lletres dels regis, los molts començant berrys en lo solfregu un dos a tres per cel de solfregu de corra en pulvis ja qu' es un gran remey per sanar lo malici.

Lo mateix manifest d'aura repetira quant los r. h. se alteren, en flor sumantse la part de lo fet de un tres a un quatre per cada, que sera lo para combatre lo canç, floridura y deses enfloridura qu' en tan mal espat tan potat nostres terres.

En las hortes se sembrar durant lo present mes, califlor, ceba, taronja, melissa y garrofers, a parte de rebrot.

En las jardins y horts de corra poden sembrarse las lletres d' arbo y arbusts de falles perennes y perennes, las orquidales, d'ales, margarides, borlons d'hortense, etc. etc. També s'empelan los cavares y poden plantarse las cannes de lletre d'ayre y de lletre de lletre d'ayre.

PRONOSTICS DEL TEMPS

Desde avuy al 12 dijous que no's pararan dos dies, lo 13 y 14, per seran a las mudades del 15 al 18. Los dies 19 al 21 temps hermo y bonic.

Lo 22 y 23 tronada y a l'ayre pedregada, encara que aquest mes de may no arribarà un deu ho vol, haza no baltes.

Los dies 26, 27 y 28 ventura y truenent lo 29 y 30 temps hermo y clar.

Tot está suposant sempre lo Deu sobre tot.

Núm. 1731.

Red. i Adm.: Blondel, 7.—Imp. T. Susany, Blondel, 7.—264 × 168 mm. [Des de l'any II, núm. 35] 397 × 274 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 35] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Lleida, trimestre, ptes. 1. Fora, un any, ptes. 5. Estranger, un any, ptes. 10. [Des de l'any II, núm. 35] Catalunya, trimestre, ptes. 1. Fora, un any, ptes. 5.

Any I-II, 1901-1902; núm. 1-36 (7 abril 1901-27 març 1902).

Aquest setmanari figurava adherit a la *Unió Catalanista*; per les seves pàgines s'hi veuen treballs literaris i polítics, noves d'art, etc. També publicava números extraordinaris. El lema d'aquesta publicació, és el de «Deu i Patria».

1732. BOLETÍN MÉDICO.—Revista científica y profesional defensora de la clase médica y órgano oficial del Colegio de Médicos de la provincia de Lérida. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Academia, 13, 1.^r [Des de l'oct. de 1920] Plaza de la Constitución, 12, 2.ª—Tip.-lit. de Sol y Benet, Plaza de Berenguer IV.—198 × 112 mm.—16 pp.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 5. Estranger, un any, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 1. [Des de l'any 1920] Espanya, un any, ptes. 6. Estranger, un any, ptes. 10.—Bilingüe.

Any XVII, 1918; núm. 196 (1.^r agost). - XVIII, 1918; núm. 201 (1.^r gener). - XIX, 1920; núm. 222-224 (1.^r oct.-1.^r dbre.)

Demés dels articles científics i professionals i altres referents a la Corporació, s'hi troba una nodrida col·lecció de noves. El català si bé no és molt abundós, sovinteja. La dirigia N'Amali Prim. Va començar a sortir en 1902.

1733. EL LIRIO DE SAN ANTONIO.

No hem vist cap exemplar d'aquesta revista mensual religiosa, sortida en 1902: En Navarro Cabanes en un bon recull de notes referents a publicacions antonianes que ens féu conèixer, hi tenia aquesta, objecte de la present nota; també ens digué que el català no era abundós.

1734. LA FRATERNIDAD CRISTIANA.—Organo de la Liga Católica. [Capçalera iHustrada].

Red. i Adm.: Plaça Sant Joan, 19.—Imp. *Mariana*, Academia, 25 i 27.—238 × 150 mm.—8 pp. de text a 2 col. i 4 pp. d'anuncis.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1; l'any, ptes. 3.—Quinzenal.—Bilingüe.

Any I, 1903; núm. 1 (16 maig ?).

Publicació religiosa. Conté articles religiosos i treballs literaris.

1735. LO GAT DE FAMADES.—Setmanari humorístich ab ninots. Sortirà tots los dissabtes. [Capçalera iHustrada].

Red. i Adm.: Plassa de la Llibertat, 2, entl. [Núm. 10] Red. i Adm.: Major, 14, i Relotger, 1.—Imp. Josep A. Pagès, Major, 49, i Blondel, 25.—227 × 143 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Lleyda, trimestre, ptes. 1. Fora, un any, ptes. 4. Trimestre, ptes. 1'15. Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.

Any I, 1905; núm. 5 i 10 (14 oct. i 10 nov.)

Publicació que satiritza el partit radical i carlí. Declara que aquest setmanari «és una mena de gat molt valent y popular, qu'esgarrapa a qui s'ho mereix, és a dir, canta les veritats a dreta y esquerra, a tot bitxo vivent».

1736. SATANÀS.—Periòdic Bilingüe, Polítich, Ilustrat. Sortirà del infern al menos un disapte per altre. [Portada mixta].

Red. i Adm.: Sant Antoni, 49.—Imp. Sol i Benet, Plaça Berenguer IV.—210 × 150 mm.—16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Il·lustrat.
Any I, 1905; núm. 3 (18 nov.)

Publicació humorística i satírica, la qual tractava d'assumpes de la localitat.

1737. LÉRIDA-REVISTA. — Publicación artística ilustrada.

Sabem l'existència d'aquesta publicació que va començar a sortir en 1906, perquè n'hem vist números pertanyents als anys 1911, 1912 i 1914. Cada any és una nova època amb numeració nova; acostumaven a publicar cinc o sis números, quan més, aprofitant la Festa Major de Lleida. El text era bilingüe, i donava, demés dels articles referents a la part artística de la població, treballs literaris.

ANY I LLEIDA IS DE NOUEMBRE DE 1905. NÚM 10

SETMANARI HUMORÍSTICH AB NINOTS

Sortirà tota los dies empres.	Redacció y Administració CARRER MAJOR, NÚM 14 Y HILTONER, NÚM 1.	Preus de subscripció Lleida, trimestre. 1'00 plus Fora . . . . . 1'15 + Any, fora. . . . . 4'00 +
----------------------------------	--	--

Preu 5 céntims

Lo pinxo del "Diario de Lèrida."

1738. LÉRIDA-REVISTA.—Publicación artística ilustrada.

Època II.—1907.

Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.

Núm. 1735.

1739. BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEYDA. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Major, 82. [Des de l'any 1916] Sant Antoni, 6. Adm.: Plaça Sant Joan, 16.—Imp. de Josep A. Pagès, Major, 49, i Blondel, 23 i 25. [Des de l'any 1912] Arts Gràfiques de Sol i Benet.—

180 × 98 mm.—16 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Fora d'Espanya, un any, 5 francs.
Any I, 1908; núm. 1-12 (gener-dbre.)-II, 1909; núm. 1 (gener-dbre.)-III, 1910; núm. 1-12 (gener-dbre.)-IV, 1911; núm. 1-4 (gener-dbre.)-V, 1912; núm. 1-12 (gener-dbre.)-VI, 1916; núm. 1-3 (gener-set.)

Una de les publicacions més remarcables d'aquest gènere.

1740. LÉRIDA-REVISTA.—Publicación artística ilustrada.
Epoca III.—1908.
Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.
1741. L'ALMOGÁVER.—Setmanari Tradicionalista (Portaveu de la Junta Provincial Carlista de Lleyda). [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 21] Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Rambla Ferran, 14, 1.ª—Imp. Pagès, Major, 49.—501 × 326 mm.—4 pp. a 4 col. 1908; núm. 1-28 (4 abril-22 agost).
En «Qui som y qué volém» es llegeix: «Si's vol sapiguer are *Qui som*, dirém franca y rodonament que *sóm carlins*, radicals defensors del programa qu'está sobiranament condensat en els tres grans principis resumits en aquestos tres noms de nostra bandera: *Deu, Patria, Rey...* Com ferms catalans *sóm* també decidits regionalistes y solidaris». El primer número d'aquest setmanari ja fou objecte d'una denúncia. Probablement és la segona època del núm. 1729.
1742. BOLETÍN DEL LICEO ESCOLAR Y ACADEMIA DE SAN LUIS. [Des del núm. 25] Boletín del Liceo Escolar. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Cavallers, 22 i 42. [Des del núm. 12] Cavallers, 42. [Des del núm. 25] Blondel.—Imp. Josep A. Pagès, Major, 49. [Des del núm. 19] Imp. *Juventut*, Major, 92.—181 × 112 mm.—16 ó 24 pp.—Bilingüe.—Mensual. [Des del núm. 128] Trimestral.
Any I-XIII, 1908-1920: núm. 1-131 (oct. 1908-4.ª trimestre 1920).
Publicació escolar, on es veuen articles pedagògics al costat de treballs dels alumnes. Publicava números extraordinaris.
1743. LLEYDA NOVA.—Setmanari republicà nacionalista. Veurá la llum tots los dissabtes. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].
Red. i Adm.; Relotjer, 4.—Imp. de Josep A. Pagès. [Núm. 39] Imp. Sol i Benet.—397 × 272 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.
Any I, 1908; núm. 6 (24 oct.)-II, 1909; núm. 20-39 (6 gener-8 maig).
Periòdic catalanista. Defensava la política de la Solidaritat, i censurava *El Pallaresa* (núm. 1720). S'ocupava de l'administració local, criticant els actes dels conservadors, liberals i republicans radicals.

1744. EL PAÍS.—Revista mensual ilustrada. [Capçalera gravada].

Red.: *El País*.—Imp. Sol & Benet.—230 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.

1909; núm. 2 (març).

Aquesta publicació es repartia de franc als subscriptors del diari *El País*, contenia notes de preus referents a diversos articles, i treballs culturals.

1745. LÉRIDA-REVISTA. — Publicación artística ilustrada.

Epoca IV.—1909.

Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.

1746. LERDA.—Revista artística il·lustrada. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Mariana*.—250 × 158 mm.—16 pp. a 2 col.

1909; núm. 2 (25 maig).

Publicació de propaganda de turisme.

Núm. 1736.

1747. MORTALLA.—Setmanari satíric. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Sol i Benet.—190 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat. 1909; núm. 6 (18 dbre.)

Publicació humorística que tractava d'assumptes locals. Ens fa saber que la Redacció i Administració la té al Cementiri vell.

1748. BEDEL. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Casa de Baños. Adm.: Academia, 17.—202 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, la qual sortia en 1917, i segons Bertran i Pijoan, en *Prensa de Catalunya* (p. 108) va començar a publicar-se en 1909. L'exemplar del qual s'han tret les dades anteriors no porta ni data, ni peu d'impresma.

1749. LÉRIDA-REVISTA.—Publicación artística ilustrada.

Epoca V.—1910.

Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.

1750. EL RADICAL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació bilingüe sortida el 5 de març de 1910 amb motiu d'unes eleccions. Pertanyia al partit tradicionalista i patrocinava la candidatura de N'Estanislau Segarra i Vilalta.

1751. POTICRACIA. [Capçalera i il·lustrada].

Red.: Dr. Robert, 66.—Imp. Sol & Benet.—195 × 151 mm.—12 pp. a 2 col.
1910; núm. 1 (5 nov.)

En l'article «Orientació», llegim que: «Mirar la vida pel costat ridícul es pendre la vida en broma, y a n'aixó, es en el nostre concepte, a l'unich que s'en pot dir l'estimació de la vida. *Poticracia* com a filla d'un estol de joves que de la vida en som entusiastes aymadors, procurarà enlayrar a axioma aquell concepte y riurá les ridiculeses ab rialles de joventut y satisfacció».

1752. POTICRACIA.

Epoca II.—1911.

No hem vist cap nombre d'aquesta publicació, la primera època de la qual, és de l'any anterior. (Vegeu el núm. 1751). Creiem que aquest any devia publicar alguns números, ja que en 1912 hi veiem una «època 3.ª».

1753. LÉRIDA-REVISTA.—Publicación artística ilustrada.

Direc.: Major, 25.—Imp. Sol & Benet.—272 × 171 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—
Bilingüe.
Epoca VI.—1911; núm. 1 (10 maig).

Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.

1754. LÉRIDA-REVISTA.—Publicación artística ilustrada.

Direc.: Major, 25.—Imp. Sol & Benet.—272 × 171 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Epoca VII.—1912; núm. 2 (12 maig).

Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.

1755. EL TEATRE DELS INFANTS.—Botlletí mensual destinat a la difusió y propaganda de la literatura y'l teatre pera noys. Se repar-tirà profusa y gratuïtament. [Capçalera mixta].

Direc.: Major, 35. — Imp. *Juventut*, Major, 22.—224 × 91 mm.—24 pp.—Bilingüe.

1912; núm. 1 i 2 (nov. i dbre.)

Conté treballs literaris i articles referents al títol d'aquesta publicació.

1756. POTICRACIA. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 64, pral. — Imp. Sol & Benet. — 185 × 150 mm.—16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Epoca III.—1912; núm. 30 i 44 (20 abril i 25 agost).

Segueix la mateixa fi-nalitat que en la primera època. (Vegeu els núms. 1751 i 1752). Cal esmentar la publicació de números extraordinaris.

Núm. 1751.

1757. LÉRIDA-REVISTA.—Publicación artística ilustrada.

Epoca VIII.—1913.

Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.

1758. **INFORMACIÓ MÈDICA.** [Capçalera tipogràfica].
 Imp. *Juventut*.—172 × 95 mm.—Nombre de pàgines, variable.—Mensual.
 Any III, 1915; núm. 12 (juny).
 Aquesta Revista, dirigida pel Dr. Humbert Torres, va començar a sortir a l'any 1913.
1759. **LÉRIDA-REVISTA.**—Publicación artística ilustrada.
 Direc.: Major, 25.—Imp. Sol & Benet.—272 × 171 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Epoca IX.—1914; núm. 2 (12 maig).
 Vegeu, referent a aquesta publicació, ço que hem dit en el núm. 1737.
1760. **LO SENYOR TASET.**—Setmanari satíric i festiu. Sortirà (fins que'l deixin) els dissabtes. [Núm. 15] Revista humorística i literaria baix la direcció d'En Manel Garcia Balañà. [Portada il·lustrada].
 [Núm. 15] Red. i Adm.: Nou, 16, 1.—Imp. Josep A. Pagès. [Núm. 15] Vídua i fills de Josep A. Pagès.—258 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.
 1915; núm. 1 i 15 (6 març i 12 juny).
 Setmanari netament satíric. En presentar-se el senyor Taset, ens diu que el seu programa és únic: «Diré tot lo que callin els demés periòdics. Relataré punt per punt lo que amaguin els amichs de la fosquetat y la traïdúria. Penetraré en els escenaris y referiré lo que pasa entre bastidors. Tractaré de política al alcanç que ho entenga tothom...».
1761. **EL RADICAL.**—Periódico jaimista.
 3.ª època.—Any I, 1916; núm. 1 (4 abril). Bilingüe.
 Periòdic electorer. Va sortir a l'escalf d'unes eleccions per a Diputats a Corts; defensava la candidatura de Domènec Cirici i Ventalló pel districte de les Borges Blanques. Tingué molt curta durada. (Vegeu núm. 1750).
1762. **CATALUNYA.**—Periòdic català. Sortirà els dijous. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Carme, 3, 1.—Tip. de Vda. i fills de Josep A. Pagès.—498 × 345 mm.—6 pp. a 4 col.—Suscripció: Lleida, un any, ptes. 3.—Semestre. ptes. 1'75. Fora, un any, ptes. 4.
 Any I, 1916; núm. 9-13 (25 maig-22 juny).
 El seu lema era voler «l'unió dels catalans per conquerir l'autonomia integral de Catalunya».

1763. BUTLLETÍ DEL COL·LEGI OFICIAL DE FARMACÉUTICS DE LA PROVÍNCIA DE LLEIDA. [Capçalera tipogràfica].

Red.: *Farmacia Moderna* (Artesa de Segre). Adm.: Major (Lleida).—Imp. Sol i Benet.—
196 × 120 mm.—16 pp.—Suscripció anual, ptes. 3.—
Mensual.—Bilingüe.

Any I, 1917.

Publicava notícies, articles i decrets referents tots a la classe farmacèutica.

1764. ESPERANZA.—Revista mensual del Seminari Ilerdense. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Seminari de Lleida.—Imp. *Mariana*, Academia, 25 i 27.—166 × 100 mm.—24 pp.—
Suscripció: Ptes. 3, l'any.—Mensual.—Bilingüe.

Any I, 1917; núm. 1 (25 gener).

Publicació catòlica literària. Segueix publicant-se.

1765. LÉRIDA GRÁFICA.—Revista dedicada a la Ciudad y al Comercio de Lérida. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Mariana*.—265 × 164 mm.—Nombre de pàgines, variable.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrada.

Any I, 1917; núm. 1 (10 maig).

Una de tantes revistes dedicades a propaganda turística i comercial. Conté treballs literaris, notes històriques, etc.

Any I Novembre de 1912 N.º 1 (2.ª edició)

EL TEATRE DELS INFANTS

BUTLLETÍ MENSUAL
destinat a la difusió y propaganda de la literatura y el teatro para niños.
de repertorio, guiones y dramatizaciones.
DIRECCIÓN: MAJOR, 35 · LLEIDA

NOSTRES AUTORS

JASCINTO BENAVENTE
DE LA REAL ACADEMIA ESPAÑOLA
IL·LUSTRE AUTOR DRAMÀTIC
FUNDADOR DEL «TEATRO DE LOS NIÑOS»

Núm. 1755

1766. REVISTA MUSICAL LLEIDATANA.—Butlletí de la Schola Cantorum. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Cavallers, 6, 2.ª—185 × 100 mm.—Bilingüe.

Any II, 1918; núm. 10 (oct. i nov.)

Es el portantveu de l'esmentada Societat, i a més de les notes referents a aquesta, s'hi veuen articles doctrinals i noves.

1767. LÉRIDA A LA VISTA.—Revista artístico-comercial. [Capçalera mixta].
 Imp. Sol & Benet.—240 × 158 mm.—54 pp.—Bilingüe.—Il·lustrat.
 1918; núm. únic (11 maig).
 Publicació sortida amb motiu de la Festa Major; conté treballs literaris i altres de propaganda de turisme.
1768. BUTLLETÍ DEL COL·LEGI OFICIAL DE FARMACÉUTICS DE LA PROVÍNCIA DE LLEIDA. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Sol & Benet.—200 × 120 mm.—16 pp.—Bilingüe.—Mensual.
 Epoca II.—Any II, 1919; núm. 16 (juny).
 A més d'ésser el portantveu del dit Col·legi, publica notes per a interès dels associats. Probablement va començar a sortir en març de l'any 1918. La primera època és de 1917. (Vegeu núm. 1763).
1769. CATALUNYA.—Setmanari Catalanista Radical. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].
 Red. i Adm.: Carme, 3, 1.—Imp. *Juventut*, Blondel, 7.—394 × 269 mm.—6 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Lleida, un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 3. Fora, un any, ptes. 6. Semestre, ptes. 3'50.
 Any II-III, 1920-1921; núm. 36-62 (8 juliol 1920-2 gener 1921).
 Publicació no solament política, sinó també literària. La dirigia espiritualment, N'Enric Arderiu i Valls, qui aplegà al seu entorn un bon estol de jovent catalanista d'esperit liberal.
1770. ENERGÉTICA. — Revista mensual de ciències biològiques. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. *Juventut*, Alcalde Mestre i Blondel.—180 × 104 mm.—20 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 1.
 Any I, 1920; núm. 1-6 (1.ª abril-1.ª set.)
 La Redacció ens diu que donarà «publicitat als treballs originals del Laboratori «Energética», i reservarà una part de nostra Revista, a tota classe de treballs científics, literaris o socials».

1771. EL POBLE. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cabrinety, 16.—Imp. Pagès.—386 × 266 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1920; núm. 1-3 (10-12 desembre).

Publicació de curta durada, ja que sols va sortir amb vistes a unes eleccions; pertanyia al partit d'«Acción Leridana».

1772. LO RAMPILL.—Portaveu del Sindicat Agrícol-Catòlic de Lleida. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Noguerola, 9.—Imp. *Mariana*.—585 × 383 mm.—Una fulla a 5 col.—Quinzenal.

Any IV, 1923; núm. 64 (14 oct.)

Insereix articles referents a l'Associació, i altres doctrinals, religiosos i morals. S'hi veu una interessant Secció de «noves». Va començar a sortir a últims de 1920.

1773. BOLETÍN DE LA FEDERACIÓN DE MAESTROS NACIONALES DE CATALUÑA. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Sant Antoni, 6, 2.ª—Imp. *Mariana*.—173 × 110 mm.—44 ó més pàgines.—Bilingüe. Any V, 1925 (gener-dbre.) 283 pp.

Portantveu de l'esmentada Federació; després de les notes referents a aqueixa, s'hi veuen articles doctrinals i una nodrida Secció de «noves». També publicava fullatò, si bé no a cada número. Segons ens han dit, va aparèixer en desembre de 1921.

Solmanari satíric y festiu
Sortirà (fins que 'l'editor) els dissabtes
PREU 10 CENTIMS

Núm. 1760.

Catalunya

Setmanari Catalanista Radical

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
LLEIDA FORA
Any 5 ptas. Any 6 ptas.
Semestre 3 " Semestre 3 00 "

ANY II N.º 36

Lleida 8 de Juliol de 1920

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

CARRER DEL CARME, 3 - 1.º

De nostre programa

La Nació catalana se constituirà federativament a base de l'autonomia integral dels Municipis que la constitueixen comprènt-hi no solament 'os que avui hi estan inclosos, sinó també tots aquells que per diferents causes han sigut desintegrats.

La Nació catalana segons nostra aspiració, deu estar constituïda per tots aquells pobles que son catalans per tradició, per costums, per llenguatge o molt simplement per voluntat de ser-ho. La nostra Nació, que per de prompte comprendria no mes que'l contingut de les actuals quatre províncies de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona, havia d'extendre's molt considerablement en son territori anexionant-se una bona part del Ribagorça—de conciença ben catalana—i un gran troç del mitjà dia de França: comarques, aquella que ens fou arreballada per la malhaurada divisió provincial de fa prop de cent anys i aquestes que foren cedides a França pels governants espanyols a conseqüència de la guerra dels Segadors. Se tracta, doncs, de poblacions ben catalanes desintegrades de Catalunya, que reclamen i reclamaran constantment per la unió fins a aconseguir-la, que cerquen i cercaran la seua posició natural, la efectiva, la sentimental; i fins que la troben, no hi haurà tranquil·litat dins de les àlgues pertorbades. La gran família catalana, saltant per demunt de fraccions internacionals i de conveniències administratives, se tornarà a juntar, no sabem com ni quan; potser aviat, mes aviat del que creiem, per que sembla que ha sonat l'hora de les petites nacionalitats, de les reintegracions territorials, de la justícia internacional.

Però, nosaltres, en nostre programa confessem lo deure de treballar per la reincorporació a Catalunya de tot lo que ha estat Catalunya, de tot lo que conserva el caràcter de català. Considerem com a germans els del Rosselló, Conflenc i Vallespir i als de la Cerdanya francesa; tinguem com nostres als moradors del Ribagorça, extenem-hi les nostres relacions de tota mena, i convenem-los de que en aqueixa companyia de reintegració a Catalunya deuen ajudar-nos, cooperant amb nosaltres; establim el major nombre possible d'interessos comuns i procurem per tots los medis que recordem amb amor Catalunya, que la venerem i la respectem i, sobretot, que sentim com donades damunt son nostre les vergassades dels Governants Centralls.

Los catalans de totes bandes hem de sentir-nos tots una entre nosaltres i diferents dels que no ho son.

Hem de estar orgullosos de les nostres característiques de nostra raça i propagar arreu del mon l'influència de la civilització catalana. Ja lluirà el sol de llibertat per l'esforç de tota Catalunya; que no hi haurà obstacles devant de la voluntat resolta del pobles.

† ENRIC ARDERIU VALLS.

Escrit dugues hores avans de morir

Núm. 1769.

N' Enric Arderiu i Valls

1868

1920

HONOREM-LO

Tot just revinguts a la vida, baix l'escalf i direcció d'un home de cabells blancs, pro de cor jove; rebem la mes forta atorgada amb que la inhumana llei de natura podia flagellar-nos.

Encara enavem conduïts per l'amorosa ma d'aquell home mil i mil voltes respectable, que'ns senyalava'l camí a seguir, que'ns iniciava en la feixuga pro gustosa tasca de lluitar per lo que era nostre ideal, que era'l timoner de la nostra joventut pero forta nau i la conduïa pels innumbrables escolts interposats en el camí llibertari dels nostres anhels, quan la mort, implacablement injusta ens el arreballa per transportar-lo a les regions del desencant, on la força injustícia humana no ni predomina, on no hi ha opresos ni opradors, tirans ni esclaus.

Per nosaltres, l'Enric Arderiu ho era tot, com tots nosaltres eram per ell. Era nostre amic, nostre conseller, nostre inspirador, i era en que quedem orfes de l'home que tant belles i dignes qualitats reunia, que hem pogut fer sino plorar-lo!

Amb els ulls encara inflats pel plor, amb el cor nuat per l'aclaparament de la perduda tant preuada, els qui, joves voluntariosos composem CATALUNYA li devem rendir acte de pietatosa, pro les paraules arrapades en lo mes intim del nostre ser no poden eixir a flor de llavis per a ésser dictades i transcritas.

Per ço nostre primera acció després de'desenllaç, es teixir li aqueix present que com corona de semprevives li oferim, corona quines flors, galana i respectuosament oferides, son posades per sos amics que volen lluitar se a nosaltres en aquest etern recorri. I en la qual hi van com flors sobresortint, treballs inedita fruita de son clar enteniment, baste diferents aspectes probs eficient dels seus grans coneixements cultura i patriotisme, respectant en sa integritat la ortografia liter, per a que sia mes propi, mes natural la seva essència.

I al oferir-vos Mestre Arderiu aqueix present per la vostra excelsa memoria que surarà sempre entre nosaltres, aqueix qui forem vostres companya i deixebles ens juramentem per a perpetuïtzar vostres esforços, en ésser una eterna continuadors de la vostra obra. No han calgut en terreny incult ni en ànimes desagradides vostres consells; aqueixa persistència, la sante persistència que'ns recomanaveu, suava queda mes refermada perquè'l vostre sol record, la vostra visió que sempre estarà entre nosaltres, dirigint-nos, aixis ens ho senyalard.

Hus hem plorat la prou i al veurer novament la clara llum, acats els ulls de la perduda vostra, redrecem el cap i fitant-lo ver l'espai claríssim on heu volat, vos diem: Per la llibertat de Catalunya, guieu-nos.

LA REDACCIÓ.

1774. LLEIDA.—Revista Gràfica. Informació. Actualitats. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Estereria, 14, 1.^r, 2.ª—Imp. Sol i Benet.—190 × 130 mm.—Nombre de pàgines, variable.—Suscripció anual, ptes. 3.—Quinzenal.—Il·lustrat.

Any I, 1921; núm. 1 (octubre).

Aquesta publicació dirigida per Amali Prim i Seguí, a poc de sortir va canviar de tamany (207 × 149) i fins d'impremta (Imp. Joventut). També de quinzenal (sortia el 1.^r i 15 de cada mes) va passar a mensual i després a desenal, sortint els dies 5, 15 i 25. El subtítol ja ens diu la característica d'aquesta publicació, en la qual hi dominava la part literària.

1775. TASCÀ.—Botlletí mensual del Centre de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Lleida i sa Província. [Capçalera mixta].

Red. i Adm: Plassa Constitució, 24. [Núm. 7] Carme, 3.—Imp. Jaume Miró, Rambla de Ferran. [Núm. 8] Imp. *Joventut*, Blondel, 7.—250 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I, 1922; núm. 1-7 (abril-dbre.) - II; 1923 núm. 8 i 9 (gener i febrer).

Portantveu de l'esmentat Centre. En l'article de presentació hi llegim que «es considera... com una fillola del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, de Barcelona». Conté treballs que tracten de qüestions referents a reformes socials, esports, etc.

1776. LA VERDAD.—Semnario de la vida local. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Caballeros, 6. Adm.: Rambla Fernando, 5.—Imp. *El País*.—387 × 267 mm.—4 pp. a 4 col.—Bilingüe.—Sortia els dissabtes.—Il·lustrat.

Any I, 1922; núm. 1 (10 juny).

Defensava la ideologia republicana-radical. El català no és abundant.

ANY I LLEIDA. 1.ª ABRIL 1920 NUM. 1

ENERGÉTICA

PRESENTACIÓ

La cortesia ens obliga a que nostre Revista començat per saludar, molt carinyosament, a tota la premsa en general i mes concretament a la de caràcter científic.

Nostra propòsita son.

- a. Resumir en forma clara i breu les continues conquestes de les ciències biològiques y especialment de la Medicina.
- b. Donar publicitat als treballs originals del laboratori «Energética».
- c. Reservar una part de nostre Revista a tota classe de treballs científics, literaris o socials.

Com deuré qui ens llegetxi, aquest primer número está dedicat al sabi bacteriòlog Dr. Jaume Ferrán com a petit homenatge d'admiraçió i respecte per ses bones teories sobre la tisi, veritable revolució científica, que portarà com a fi immediat la vida a molts milers d'humans.

LA REDACCIO.

Núm. 1770.

1777. L'ILERGETA.—Butlletí mensual de la Lliga Regionalista. [Capçalera mixta].
Imp. *Mariana*.—179 × 110 mm.—16 pp.
1923; núm. 1-3 (abril-juny).
Publicació netament política.
1778. DIARI DEL V CONGRÉS DE METGES DE LENGUA CATALANA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. M. Coca, Blondel, 24.—
185 × 115 mm.—24 pp.
1923; núm. 1 (24 juny).

Porta els temes a discutir
en cada sessió, resums de
les anteriors i notes.

1779. LLEIDA. [Des del núm. 7, a més del títol] Periòdic gràfic mensual d'informació i actualitats. Es publica el dia 1.^r de cada mes. [Capçalera il·lustrada. [Des del núm. 7] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Estoreria, 14,
1.^r 2.ª—Imp. *Juventut*, Blondel, 7.—
190 × 130 mm. [Des del núm. 7]
210 × 151 mm.—16 pp. a 2 col.

Any I, 1924; núm. 1-6 (juliol-dbre.)—II, 1925; núm. 7-18 (gener-dbre.)

1780. REVISTA SANITARIA.—Es publica'l 15 de cada mes i es reparteix gratuïtament a totes les classes sanitàries de la Província.

Red. i Adm.: Estoreria, 14, 1.^r, 2.ª—Imp. *Juventut*, Blondel, 7.—270 × 190 mm.—Bilingüe.
Any I-II, 1924-1925; núm. 1-12 (nov. 1924-15 oct. 1925).

Ultra les notes oficials referents a serveis sanitaris, publica treballs dedicats a policia sanitària.

Any II. — Número 9 | LLEIDA | Febrer de 1925

TASCA

ESTEBE és el bell principi d'una nova era.

El nostre «Centre de Dependents» ha començat una tasca de reconeixement, ben tant que i profunda pels interessos de tots. Aquesta tasca s'ha iniciada amb la formació d'un Comitè general de la dependència sanitària de Lleida i de la Província, tasca difícil d'èxit però amb perfecta, però que començarà d'ara enllaç, si els nostres companys i dones les necessaries facilitats en quant els atorgem.

Aquest Comitè de la Dependència es formarà subdividit en tres seccions. De primer enviat, se formarà el comitè de dependents associats, a base de bolletes individuals que'n serà l'organisme coordinador d'execució. Seguidament es confeccionarà el comitè per cases o establiments de comerç, en les que hi hagi alguna associació, a base de fulles col·lectives formades amb les dades completes i els antecedents que darrers facilitin els dependents associats.

I finalment es confeccionarà el comitè amb els individus que pertanyin a cases en les que el Centre no hi tingui cap establiment.

El treball que portarà a cap per la selecció del comitè d'associats s'aferrarà pels efectes de la Federació de Dependents de Catalunya, i els veurà que aquest organisme exportarà sobre el acordada amb els mateixos la confecció del Comitè, a qual s'afegirà el Comitat integrat per un company de cada una de les seccions federades.

Après la tasca nostra de la confecció del Comitè, en la que el Comitè Directiu té posat el mateix interès, començarà el punt de partida per a tota la successiva actuació del Centre. Una feina social i en ella haurà de rometre l'oposició de nostre col·lectiu.

Per tant, en aquest moment, el Comitè Directiu projecta una Borsa de Treball, en col·laboració i d'acord amb la Federació, a l'objecte de proporcionar més drets i immediatament benefici pràctic als companys que ho necessitin.

Après d'èxit del comitè d'assessorament pràctic mercantil, econòmicament organitzat pel Comitè, es s'espera l'èxit total i final i se'n realitzarà el nostre treball de cultura.

Aquesta tasca, aquesta projecta que s'ha iniciat, en part, del Comitè Directiu que immediatament ho farà, amb també als propòsits principals del Comitè que s'ha constituït recentment.

Una companyia que hem començat a formar part de la nostra Junta de Govern, se trova amb una tasca molt més gran per a aconseguir els plans del Comitè sanitari.

Nostres desitjos a tot, als que romanem del Comitè sanitari i als que de nosaltres haurà de ser un treball, que ho farem de tot, el any i el hem creat immediatament ara els plans de la nova tasca, que a que aquesta sigui sempre pràctica per a la nostra vida.

Núm. 1775.

LLERONA

1781. FULLA POPULAR DE LLERONA.—Publicació mensual de la Junta d'Acció Social Catòlica. [Capçalera tipogràfica].

Direc., Red. i Adm.: Casa Parroquial.—Tip. de J. Josep. (Granollers).—161 × 109 mm.—4 pp. Any I, 1912; núm. 1 (maig).

Aquesta publicació es proposa «ajudar a restablir las cosas en Christ, ensenyar a n'els de Llerona la práctica dels drets y el compliment dels deures en todas las sevas relacions, y conquerir la finalitat suprema del cristià «Salvar el ànima». Amb tot i proposar-se solament aquesta finalitat, en el text es troba una «Secció Agrícola», fortament interessant.

LLERS

1782. MUNTANYES EMPORDANESES.—Publicació nacionalista. [Capçalera tipogràfica, [Des del núm. 12] Capçalera il·lustrada].

Imp. J. Villa. (Figueres).—275 × 182 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Suscriptors protectors, un any, ptes. 5. Suscriptors corrents, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'25. Any I, 1923; núms. 7, 12 i 13 (21 abril, 12 agost i 2 set.)

Publicació sortida amb motiu d'unes eleccions a diputats. Defensava les candidatures de Narcís Pla Carrera, per Vilademuls i Albert de Quintana, per Figueres. També s'hi veuen articles d'agricultura i treballs literaris.

LLORET DE MAR

1783. EL PORVENIR.—Defensor de los intereses del partido de Santa Coloma de Farnés.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari, sortit en 1895 i esmentat per En Bertran i Pijoan (*Prensa de Catalunya*, p. 119). Ens han dit que fou una publicació sortida en període electoral.

LLUCHMAJOR

1784. ES PAGÉS MALLORQUÍ.—Revista bilingüe de Agricultura práctica.

Imp. Bartolomé Reus. (Felanitz).—180 × 116 mm.—Bilingüe.
Any I, 1899; núm. 1 (10 abril).

Publicació dedicada al foment i coneixement dels treballs del camp. La dirigia N'Antoni Garcias i Vidal. Ens han dit que es va publicar uns tres anys.

MADRID

1785. LA DONSA YNA. [Capçalera tipogràfica] *.

Imp. de Sanchis, Jardines, 36.—143 × 77 mm.—16 pp.—Setmanal.—Il·lustrat.
Any I-II, 1844-1845; núm. 1-13 (1.ª dbre. 1844-23 febrer 1845).

En l'«Advertensia amistosa á manera de Prolec», escriuen els redactors que fan aquesta publicació: «pera aquells que mos vullguen llechir, y que siguen afisionats al llenguache sensillo y natural de la chent del camp, a qui espesialment dediquem la nostra música, sinse mes obchecte que el de distraermos uns y atres algun rato en les llargues y fastidioses nits del iver». Aquest popularíssim setmanari era redactat per En Josep M.ª Bonilla (*Nap i Col*) **, i Josep Bernat i Baldoví (*El Sueco*). En l'últim número de 23 de febrer de 1845, es llegeix el següent «Epitafi» dedicat «Al Tabalet y Donsayna».

«S'acaba d'andur Pateta
A estos dos que están así,
A tocarli el serení
Al agtielo Mentireta».

* En la Portada o coberta s'hi llegeix: *La Donsayna.—Periodic de Tabalet y Cabrioles, dedicat a nuestros queridos suscritores.*

** El publicar-se a Madrid aquest setmanari, fou degut a què En Bonilla passava llargues temporades a la dita població, motivat pel seu càrrec de diputat a Corts. Cal advertir que en 1877, l'editor valencià Pasqual Aguilar, va publicar una reproducció de *La Donsayna* la portada de la qual diu així: *La Donsayna | Colecció | de música alegre y divertida | en solfa valensiana | per | El Sueco y Nap-y-Col | ó siguen | D. Chusep Bernat y Baldoví | y | D. Chusep M. Bonilla | Segona edisió | Valencia.—1877. | Libreria de Pascual Aguilar, | Caballeros, 1.* Aquest volum porta uns *Apunts biogràfics* referents a Josep M. Bonilla, escrits per C. Llombarts molt interessants per a l'estudi de la premsa valenciana de 1837-1870.

1786. LES ALBAES.—Semanari destarifat, llaucher de cos y enemic d'estafes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Jardines, 14, 3.—Tip. de A. Alonso, Barbieri, 8. [Des del núm. 7] Imp. de A. Menárquez, Princesa, 33.—364 × 266 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05 (una aguileta).—Il·lustrat.

Any I, 1896; núm. 1-11 (15 març-30 maig).

En l'article «Al públic», diu que ve «a cantar les veritats del tabalet y de la dolsaina... qu'en *Les Albaes* no's treballa pera ferli el caldo gras a ningun bolantiner... en qüestions polítiques no mos mesclarém pera defendre a ningú». I ens fa saber que «mos divertix molt el posar en solfa les andròmines y falories d'els cama-lleons politics». El dirigia N'Oleguer Cifré.

1787. MADRIT CATALÀ.—Revista mensual il·lustrada. Interessos morals y materials. Lletres y Arts. Notícies. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Marqués de Santa Ana, 29, pral.—Imp. *Teresiana*, Caños, 4.—265 × 170 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Madrid i Províncies, un any, ptes. 2'50. Estranger i Ultramar, un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1897; núm. 1-2 (nov.-dbr.)

Aquesta publicació vol «establir una amorosa corrent de germanó entre'ls catalans que a Madrid resideixen y ser lo mitjaner entre'ls fills y la mare»; després ens diu que són «regionalistes de cor per l'entusiasme que'ns inspira tot lo de casa, y regionalistes de cap per l'arrelada creença de que sols en la grandesa de les regions pot assentarse la grandesa de la patria». Insereix treballs literaris, correspondència forana de diversos llocs de Catalunya, i una nodrida Secció de notícies.

Any II   1 DE OCTUBRE DE 1905   Núm. 10

LLEIDA

Redacció y Administració: Esterero, 14, 1.ª, 2.ª — LLEIDA

DIRECTOR: ANALI' PRIM BEGUI   ADM. MANUEL JANE ARTIBUES

ALVAR. ORAYATS.—Cast. de l'Alfama.—Vind. general de Vilanova de les Muntanyes.—Comptador de Vilanova.—La Vila del Mar.—(La Vila).—Bever de D. Calixte Carberg.—Bazar d'Anna Mardones.

MÚSICA.—Biblioteca, impremta, instrumentista, D. Ferrandell.

TEXT.—A la premsa catalana (A. Prims)—Centre d'Ensenyament, Ensenyat a Prades (S. d'Alta).—Imprentes de la ciutat de Tàrragona.—Escuela y Villanova de les Muntanyes (D. Calixte)—Els dies d'Alfama (D. R. L.).—Els interessos de les Províncies.—Almanac Lleidés, Curs 1904-05.—Curs 1905-06.—Curs 1906-07.—Curs 1907-08.—Curs 1908-09.—Curs 1909-10.—Curs 1910-11.—Curs 1911-12.—Curs 1912-13.—Curs 1913-14.—Curs 1914-15.—Curs 1915-16.—Curs 1916-17.—Curs 1917-18.—Curs 1918-19.—Curs 1919-20.—Curs 1920-21.—Curs 1921-22.—Curs 1922-23.—Curs 1923-24.—Curs 1924-25.—Curs 1925-26.—Curs 1926-27.—Curs 1927-28.—Curs 1928-29.—Curs 1929-30.—Curs 1930-31.—Curs 1931-32.—Curs 1932-33.—Curs 1933-34.—Curs 1934-35.—Curs 1935-36.—Curs 1936-37.—Curs 1937-38.—Curs 1938-39.—Curs 1939-40.—Curs 1940-41.—Curs 1941-42.—Curs 1942-43.—Curs 1943-44.—Curs 1944-45.—Curs 1945-46.—Curs 1946-47.—Curs 1947-48.—Curs 1948-49.—Curs 1949-50.—Curs 1950-51.—Curs 1951-52.—Curs 1952-53.—Curs 1953-54.—Curs 1954-55.—Curs 1955-56.—Curs 1956-57.—Curs 1957-58.—Curs 1958-59.—Curs 1959-60.—Curs 1960-61.—Curs 1961-62.—Curs 1962-63.—Curs 1963-64.—Curs 1964-65.—Curs 1965-66.—Curs 1966-67.—Curs 1967-68.—Curs 1968-69.—Curs 1969-70.—Curs 1970-71.—Curs 1971-72.—Curs 1972-73.—Curs 1973-74.—Curs 1974-75.—Curs 1975-76.—Curs 1976-77.—Curs 1977-78.—Curs 1978-79.—Curs 1979-80.—Curs 1980-81.—Curs 1981-82.—Curs 1982-83.—Curs 1983-84.—Curs 1984-85.—Curs 1985-86.—Curs 1986-87.—Curs 1987-88.—Curs 1988-89.—Curs 1989-90.—Curs 1990-91.—Curs 1991-92.—Curs 1992-93.—Curs 1993-94.—Curs 1994-95.—Curs 1995-96.—Curs 1996-97.—Curs 1997-98.—Curs 1998-99.—Curs 1999-00.—Curs 2000-01.—Curs 2001-02.—Curs 2002-03.—Curs 2003-04.—Curs 2004-05.—Curs 2005-06.—Curs 2006-07.—Curs 2007-08.—Curs 2008-09.—Curs 2009-10.—Curs 2010-11.—Curs 2011-12.—Curs 2012-13.—Curs 2013-14.—Curs 2014-15.—Curs 2015-16.—Curs 2016-17.—Curs 2017-18.—Curs 2018-19.—Curs 2019-20.—Curs 2020-21.—Curs 2021-22.—Curs 2022-23.—Curs 2023-24.—Curs 2024-25.—Curs 2025-26.—Curs 2026-27.—Curs 2027-28.—Curs 2028-29.—Curs 2029-30.—Curs 2030-31.—Curs 2031-32.—Curs 2032-33.—Curs 2033-34.—Curs 2034-35.—Curs 2035-36.—Curs 2036-37.—Curs 2037-38.—Curs 2038-39.—Curs 2039-40.—Curs 2040-41.—Curs 2041-42.—Curs 2042-43.—Curs 2043-44.—Curs 2044-45.—Curs 2045-46.—Curs 2046-47.—Curs 2047-48.—Curs 2048-49.—Curs 2049-50.—Curs 2050-51.—Curs 2051-52.—Curs 2052-53.—Curs 2053-54.—Curs 2054-55.—Curs 2055-56.—Curs 2056-57.—Curs 2057-58.—Curs 2058-59.—Curs 2059-60.—Curs 2060-61.—Curs 2061-62.—Curs 2062-63.—Curs 2063-64.—Curs 2064-65.—Curs 2065-66.—Curs 2066-67.—Curs 2067-68.—Curs 2068-69.—Curs 2069-70.—Curs 2070-71.—Curs 2071-72.—Curs 2072-73.—Curs 2073-74.—Curs 2074-75.—Curs 2075-76.—Curs 2076-77.—Curs 2077-78.—Curs 2078-79.—Curs 2079-80.—Curs 2080-81.—Curs 2081-82.—Curs 2082-83.—Curs 2083-84.—Curs 2084-85.—Curs 2085-86.—Curs 2086-87.—Curs 2087-88.—Curs 2088-89.—Curs 2089-90.—Curs 2090-91.—Curs 2091-92.—Curs 2092-93.—Curs 2093-94.—Curs 2094-95.—Curs 2095-96.—Curs 2096-97.—Curs 2097-98.—Curs 2098-99.—Curs 2099-00.—Curs 2100-01.—Curs 2101-02.—Curs 2102-03.—Curs 2103-04.—Curs 2104-05.—Curs 2105-06.—Curs 2106-07.—Curs 2107-08.—Curs 2108-09.—Curs 2109-10.—Curs 2110-11.—Curs 2111-12.—Curs 2112-13.—Curs 2113-14.—Curs 2114-15.—Curs 2115-16.—Curs 2116-17.—Curs 2117-18.—Curs 2118-19.—Curs 2119-20.—Curs 2120-21.—Curs 2121-22.—Curs 2122-23.—Curs 2123-24.—Curs 2124-25.—Curs 2125-26.—Curs 2126-27.—Curs 2127-28.—Curs 2128-29.—Curs 2129-30.—Curs 2130-31.—Curs 2131-32.—Curs 2132-33.—Curs 2133-34.—Curs 2134-35.—Curs 2135-36.—Curs 2136-37.—Curs 2137-38.—Curs 2138-39.—Curs 2139-40.—Curs 2140-41.—Curs 2141-42.—Curs 2142-43.—Curs 2143-44.—Curs 2144-45.—Curs 2145-46.—Curs 2146-47.—Curs 2147-48.—Curs 2148-49.—Curs 2149-50.—Curs 2150-51.—Curs 2151-52.—Curs 2152-53.—Curs 2153-54.—Curs 2154-55.—Curs 2155-56.—Curs 2156-57.—Curs 2157-58.—Curs 2158-59.—Curs 2159-60.—Curs 2160-61.—Curs 2161-62.—Curs 2162-63.—Curs 2163-64.—Curs 2164-65.—Curs 2165-66.—Curs 2166-67.—Curs 2167-68.—Curs 2168-69.—Curs 2169-70.—Curs 2170-71.—Curs 2171-72.—Curs 2172-73.—Curs 2173-74.—Curs 2174-75.—Curs 2175-76.—Curs 2176-77.—Curs 2177-78.—Curs 2178-79.—Curs 2179-80.—Curs 2180-81.—Curs 2181-82.—Curs 2182-83.—Curs 2183-84.—Curs 2184-85.—Curs 2185-86.—Curs 2186-87.—Curs 2187-88.—Curs 2188-89.—Curs 2189-90.—Curs 2190-91.—Curs 2191-92.—Curs 2192-93.—Curs 2193-94.—Curs 2194-95.—Curs 2195-96.—Curs 2196-97.—Curs 2197-98.—Curs 2198-99.—Curs 2199-00.—Curs 2200-01.—Curs 2201-02.—Curs 2202-03.—Curs 2203-04.—Curs 2204-05.—Curs 2205-06.—Curs 2206-07.—Curs 2207-08.—Curs 2208-09.—Curs 2209-10.—Curs 2210-11.—Curs 2211-12.—Curs 2212-13.—Curs 2213-14.—Curs 2214-15.—Curs 2215-16.—Curs 2216-17.—Curs 2217-18.—Curs 2218-19.—Curs 2219-20.—Curs 2220-21.—Curs 2221-22.—Curs 2222-23.—Curs 2223-24.—Curs 2224-25.—Curs 2225-26.—Curs 2226-27.—Curs 2227-28.—Curs 2228-29.—Curs 2229-30.—Curs 2230-31.—Curs 2231-32.—Curs 2232-33.—Curs 2233-34.—Curs 2234-35.—Curs 2235-36.—Curs 2236-37.—Curs 2237-38.—Curs 2238-39.—Curs 2239-40.—Curs 2240-41.—Curs 2241-42.—Curs 2242-43.—Curs 2243-44.—Curs 2244-45.—Curs 2245-46.—Curs 2246-47.—Curs 2247-48.—Curs 2248-49.—Curs 2249-50.—Curs 2250-51.—Curs 2251-52.—Curs 2252-53.—Curs 2253-54.—Curs 2254-55.—Curs 2255-56.—Curs 2256-57.—Curs 2257-58.—Curs 2258-59.—Curs 2259-60.—Curs 2260-61.—Curs 2261-62.—Curs 2262-63.—Curs 2263-64.—Curs 2264-65.—Curs 2265-66.—Curs 2266-67.—Curs 2267-68.—Curs 2268-69.—Curs 2269-70.—Curs 2270-71.—Curs 2271-72.—Curs 2272-73.—Curs 2273-74.—Curs 2274-75.—Curs 2275-76.—Curs 2276-77.—Curs 2277-78.—Curs 2278-79.—Curs 2279-80.—Curs 2280-81.—Curs 2281-82.—Curs 2282-83.—Curs 2283-84.—Curs 2284-85.—Curs 2285-86.—Curs 2286-87.—Curs 2287-88.—Curs 2288-89.—Curs 2289-90.—Curs 2290-91.—Curs 2291-92.—Curs 2292-93.—Curs 2293-94.—Curs 2294-95.—Curs 2295-96.—Curs 2296-97.—Curs 2297-98.—Curs 2298-99.—Curs 2299-00.—Curs 2300-01.—Curs 2301-02.—Curs 2302-03.—Curs 2303-04.—Curs 2304-05.—Curs 2305-06.—Curs 2306-07.—Curs 2307-08.—Curs 2308-09.—Curs 2309-10.—Curs 2310-11.—Curs 2311-12.—Curs 2312-13.—Curs 2313-14.—Curs 2314-15.—Curs 2315-16.—Curs 2316-17.—Curs 2317-18.—Curs 2318-19.—Curs 2319-20.—Curs 2320-21.—Curs 2321-22.—Curs 2322-23.—Curs 2323-24.—Curs 2324-25.—Curs 2325-26.—Curs 2326-27.—Curs 2327-28.—Curs 2328-29.—Curs 2329-30.—Curs 2330-31.—Curs 2331-32.—Curs 2332-33.—Curs 2333-34.—Curs 2334-35.—Curs 2335-36.—Curs 2336-37.—Curs 2337-38.—Curs 2338-39.—Curs 2339-40.—Curs 2340-41.—Curs 2341-42.—Curs 2342-43.—Curs 2343-44.—Curs 2344-45.—Curs 2345-46.—Curs 2346-47.—Curs 2347-48.—Curs 2348-49.—Curs 2349-50.—Curs 2350-51.—Curs 2351-52.—Curs 2352-53.—Curs 2353-54.—Curs 2354-55.—Curs 2355-56.—Curs 2356-57.—Curs 2357-58.—Curs 2358-59.—Curs 2359-60.—Curs 2360-61.—Curs 2361-62.—Curs 2362-63.—Curs 2363-64.—Curs 2364-65.—Curs 2365-66.—Curs 2366-67.—Curs 2367-68.—Curs 2368-69.—Curs 2369-70.—Curs 2370-71.—Curs 2371-72.—Curs 2372-73.—Curs 2373-74.—Curs 2374-75.—Curs 2375-76.—Curs 2376-77.—Curs 2377-78.—Curs 2378-79.—Curs 2379-80.—Curs 2380-81.—Curs 2381-82.—Curs 2382-83.—Curs 2383-84.—Curs 2384-85.—Curs 2385-86.—Curs 2386-87.—Curs 2387-88.—Curs 2388-89.—Curs 2389-90.—Curs 2390-91.—Curs 2391-92.—Curs 2392-93.—Curs 2393-94.—Curs 2394-95.—Curs 2395-96.—Curs 2396-97.—Curs 2397-98.—Curs 2398-99.—Curs 2399-00.—Curs 2400-01.—Curs 2401-02.—Curs 2402-03.—Curs 2403-04.—Curs 2404-05.—Curs 2405-06.—Curs 2406-07.—Curs 2407-08.—Curs 2408-09.—Curs 2409-10.—Curs 2410-11.—Curs 2411-12.—Curs 2412-13.—Curs 2413-14.—Curs 2414-15.—Curs 2415-16.—Curs 2416-17.—Curs 2417-18.—Curs 2418-19.—Curs 2419-20.—Curs 2420-21.—Curs 2421-22.—Curs 2422-23.—Curs 2423-24.—Curs 2424-25.—Curs 2425-26.—Curs 2426-27.—Curs 2427-28.—Curs 2428-29.—Curs 2429-30.—Curs 2430-31.—Curs 2431-32.—Curs 2432-33.—Curs 2433-34.—Curs 2434-35.—Curs 2435-36.—Curs 2436-37.—Curs 2437-38.—Curs 2438-39.—Curs 2439-40.—Curs 2440-41.—Curs 2441-42.—Curs 2442-43.—Curs 2443-44.—Curs 2444-45.—Curs 2445-46.—Curs 2446-47.—Curs 2447-48.—Curs 2448-49.—Curs 2449-50.—Curs 2450-51.—Curs 2451-52.—Curs 2452-53.—Curs 2453-54.—Curs 2454-55.—Curs 2455-56.—Curs 2456-57.—Curs 2457-58.—Curs 2458-59.—Curs 2459-60.—Curs 2460-61.—Curs 2461-62.—Curs 2462-63.—Curs 2463-64.—Curs 2464-65.—Curs 2465-66.—Curs 2466-67.—Curs 2467-68.—Curs 2468-69.—Curs 2469-70.—Curs 2470-71.—Curs 2471-72.—Curs 2472-73.—Curs 2473-74.—Curs 2474-75.—Curs 2475-76.—Curs 2476-77.—Curs 2477-78.—Curs 2478-79.—Curs 2479-80.—Curs 2480-81.—Curs 2481-82.—Curs 2482-83.—Curs 2483-84.—Curs 2484-85.—Curs 2485-86.—Curs 2486-87.—Curs 2487-88.—Curs 2488-89.—Curs 2489-90.—Curs 2490-91.—Curs 2491-92.—Curs 2492-93.—Curs 2493-94.—Curs 2494-95.—Curs 2495-96.—Curs 2496-97.—Curs 2497-98.—Curs 2498-99.—Curs 2499-00.—Curs 2500-01.—Curs 2501-02.—Curs 2502-03.—Curs 2503-04.—Curs 2504-05.—Curs 2505-06.—Curs 2506-07.—Curs 2507-08.—Curs 2508-09.—Curs 2509-10.—Curs 2510-11.—Curs 2511-12.—Curs 2512-13.—Curs 2513-14.—Curs 2514-15.—Curs 2515-16.—Curs 2516-17.—Curs 2517-18.—Curs 2518-19.—Curs 2519-20.—Curs 2520-21.—Curs 2521-22.—Curs 2522-23.—Curs 2523-24.—Curs 2524-25.—Curs 2525-26.—Curs 2526-27.—Curs 2527-28.—Curs 2528-29.—Curs 2529-30.—Curs 2530-31.—Curs 2531-32.—Curs 2532-33.—Curs 2533-34.—Curs 2534-35.—Curs 2535-36.—Curs 2536-37.—Curs 2537-38.—Curs 2538-39.—Curs 2539-40.—Curs 2540-41.—Curs 2541-42.—Curs 2542-43.—Curs 2543-44.—Curs 2544-45.—Curs 2545-46.—Curs 2546-47.—Curs 2547-48.—Curs 2548-49.—Curs 2549-50.—Curs 2550-51.—Curs 2551-52.—Curs 2552-53.—Curs 2553-54.—Curs 2554-55.—Curs 2555-56.—Curs 2556-57.—Curs 2557-58.—Curs 2558-59.—Curs 2559-60.—Curs 2560-61.—Curs 2561-62.—Curs 2562-63.—Curs 2563-64.—Curs 2564-65.—Curs 2565-66.—Curs 2566-67.—Curs 2567-68.—Curs 2568-69.—Curs 2569-70.—Curs 2570-71.—Curs 2571-72.—Curs 2572-73.—Curs 2573-74.—Curs 2574-75.—Curs 2575-76.—Curs 2576-77.—Curs 2577-78.—Curs 2578-79.—Curs 2579-80.—Curs 2580-81.—Curs 2581-82.—Curs 2582-83.—Curs 2583-84.—Curs 2584-85.—Curs 2585-86.—Curs 2586-87.—Curs 2587-88.—Curs 2588-89.—Curs 2589-90.—Curs 2590-91.—Curs 2591-92.—Curs 2592-93.—Curs 2593-94.—Curs 2594-95.—Curs 2595-96.—Curs 2596-97.—Curs 2597-98.—Curs 2598-99.—Curs 2599-00.—Curs 2600-01.—Curs 2601-02.—Curs 2602-03.—Curs 2603-04.—Curs 2604-05.—Curs 2605-06.—Curs 2606-07.—Curs 2607-08.—Curs 2608-09.—Curs 2609-10.—Curs 2610-11.—Curs 2611-12.—Curs 2612-13.—Curs 2613-14.—Curs 2614-15.—Curs 2615-16.—Curs 2616-17.—Curs 2617-18.—Curs 2618-19.—Curs 2619-20.—Curs 2620-21.—Curs 2621-22.—Curs 2622-23.—Curs 2623-24.—Curs 2624-25.—Curs 2625-26.—Curs 2626-27.—Curs 2627-28.—Curs 2628-29.—Curs 2629-30.—Curs 2630-31.—Curs 2631-32.—Curs 2632-33.—Curs 2633-34.—Curs 2634-35.—Curs 2635-36.—Curs 2636-37.—Curs 2637-38.—Curs 2638-39.—Curs 2639-40.—Curs 2640-41.—Curs 2641-42.—Curs 2642-43.—Curs 2643-44.—Curs 2644-45.—Curs 2645-46.—Curs 2646-47.—Curs 2647-48.—Curs 2648-49.—Curs 2649-50.—Curs 2650-51.—Curs 2651-52.—Curs 2652-53.—Curs 2653-54.—Curs 2654-55.—Curs 2655-56.—Curs 2656-57.—Curs 2657-58.—Curs 2658-59.—Curs 2659-60.—Curs 2660-61.—Curs 2661-62.—Curs 2662-63.—Curs 2663-64.—Curs 2664-65.—Curs 2665-66.—Curs 2666-67.—Curs 2667-68.—Curs 2668-69.—Curs 2669-70.—Curs 2670-71.—Curs 2671-72.—Curs 2672-73.—Curs 2673-74.—Curs 2674-75.—Curs 2675-76.—Curs 2676-77.—Curs 2677-78.—Curs 2678-79.—Curs 2679-80.—Curs 2680-81.—Curs 2681-82.—Curs 2682-83.—Curs 2683-84.—Curs 2684-85.—Curs 2685-86.—Curs 2686-87.—Curs 2687-88.—Curs 2688-89.—Curs 2689-90.—Curs 2690-91.—Curs 2691-92.—Curs 2692-93.—Curs 2693-94.—Curs 2694-95.—Curs 2695-96.—Curs 2696-97.—Curs 2697-98.—Curs 2698-99.—Curs 2699-00.—Curs 2700-01.—Curs 2701-02.—Curs 2702-03.—Curs 2703-04.—Curs 2704-05.—Curs 2705-06.—Curs 2706-07.—Curs 2707-08.—Curs 2708-09.—Curs 2709-10.—Curs 2710-11.—Curs 2711-12.—Curs 2712-13.—Curs 2713-14.—Curs 2714-15.—Curs 2715-16.—Curs 2716-17.—Curs 2717-18.—Curs 2718-19.—Curs 2719-20.—Curs 2720-21.—Curs 2721-22.—Curs 2722-23.—Curs 2723-24.—Curs 2724-25.—Curs 2725-26.—Curs 2726-27.—Curs 2727-28.—Curs 2728-29.—Curs 2729-30.—Curs 2730-31.—Curs 2731-32.—Curs 2732-33.—Curs 2733-34.—Curs 2734-35.—Curs 2735-36.—Curs 2736-37.—Curs 2737-38.—Curs 2738-39.—Curs 2739-40.—Curs 2740-41.—Curs 2741-42.—Curs 2742-43.—Curs 2743-44.—Curs 2744-45.—Curs 2745-46.—Curs 2746-47.—Curs 2747-48.—Curs 2748-49.—Curs 2749-50.—Curs 2750-51.—Curs 2751-52.—Curs 2752-53.—Curs 2753-54.—Curs 2754-55.—Curs 2755-56.—Curs 2756-57.—Curs 2757-58.—Curs 2758-59.—Curs 2759-60.—Curs 2760-61.—Curs 2761-62.—Curs 2762-63.—Curs 2763-64.—Curs 2764-65.—Curs 2765-66.—Curs 2766-67.—Curs 2767-68.—Curs 2768-69.—Curs 2769-70.—Curs 2770-71.—Curs 2771-72.—Curs 2772-73.—Curs 2773-74.—Curs 2774-75.—Curs 2775-76.—Curs 2776-77.—Curs 2777-78.—Curs 2778-79.—Curs 2779-80.—Curs 2780-81.—Curs 2781-82.—Curs 2782-83.—Curs 2783-84.—Curs 2784-85.—Curs 2785-86.—Curs 2786-87.—Curs 2787-88.—Curs 2788-89.—Curs 2789-90.—Curs 2790-91.—Curs 2791-92.—Curs 2792-93.—Curs 2793-94.—Curs 2794-95.—Curs 2795-96.—Curs 2796-97.—Curs 2797-98.—Curs 2798-99.—Curs 2799-00.—Curs 2800-01.—Curs 2801-02.—Curs 2802-03.—Curs 2803-04.—Curs 2804-05.—Curs 2805-06.—Curs 2806-07.—Curs 2807-08.—Curs 2808-09.—Curs 2809-10.—Curs 2810-11.—Curs 2811-12.—Curs 2812-13.—Curs 2813-14.—Curs 2814-15.—Curs 2815-16.—Curs 2816-17.—Curs 2817-18.—Curs 2818-19.—Curs 2819-20.—Curs 2820-21.—Curs 2821-22.—Curs 2822-23.—Curs 2823-24.—Curs 2824-25.—Curs 2825-26.—Curs 2826-27.—Curs 2827-28.—Curs 2828-29.—Curs 2829-30.—Curs 2830-31.—Curs 2831-32.—Curs 2832-33.—Curs 2833-34.—Curs 2834-35.—Curs 2835-36.—Curs 2836-37.—Curs 2837-38.—Curs 2838-39.—Curs 2839-40.—Curs 2840-41.—Curs 2841-42.—Curs 2842-43.—Curs 2843-44.—Curs 2844-45.—Curs 2845-46.—Curs 2846-47.—Curs 2847-48.—Curs 2848-49.—Curs 2849-50.—Curs 2850-51.—Curs 2851-52.—Curs 2852-53.—Curs 2853-54.—Curs 2854-55.—Curs 2855-56.—Curs 2856-57.—Curs 2857-58.—Curs 2858-59.—Curs 2859-60.—Curs 2860-61.—Curs 2861-62.—Curs 2862-63.—Curs 2863-64.—Curs 2864-65.—Curs 2865-66.—Curs 2866-67.—Curs 2867-68.—Curs 2868-69.—Curs 2869-70.—Curs 2870-71.—Curs 2871-72.—Curs 2872-73.—Curs 2873-74.—Curs 2874-75.—Curs 2875-76.—Curs 2876-77.—Curs 2877-78.—Curs 2878-79.—Curs 2879-80.—Curs 2880-81.—Curs 2881-82.—Curs 2882-83.—Curs 2883-84.—Curs 2884-85.—Curs 2885-86.—Curs 2886-87.—Curs 2887-88.—Curs 2888-89.—Curs 2889-90.—Curs 2890-91.—Curs 2891-92.—Curs 2892-93.—Curs 2893-94.—Curs 2894-95.—Curs 2895-96.—Curs 2896-97.—Curs 2897-98.—Curs 2898-99.—Curs 2899-00.—Curs 2900-01.—Curs 2901-02.—Curs 2902-03.—Curs 2903-04.—Curs 2904

M A F E T

1788. LO PORTA NOVES.

Sabem l'existència d'aquesta publicació per nota facilitada per Valeri Serra i Boldú, qui ens digué que tenia 4 pp. i va sortir pels voltants de 1915. Tampoc l'impressor Saladrigues, de Bellpuig, ens ha fet a mà cap exemplar, amb tot haver-se imprès a casa seva.

M A H Ó

1789. TALAYA CONTRA BRIBONS O EL DESARISTARCADOR*.

Imp. del *Telégrafo*, a carrec de J. Arribas.—4 pp.
Any I, 1814; núm. 1 (20 gener).

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació. La nota és presa del *Diari de Mataró des de 1776 a 1826*, manuscrit, en català, d'En Joan Roca i Vinent.

1790. ES PANDERO.—Fua que surt per fer renou y fer despertà molts qui dorman. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Nort, 1.—Imp. de Fàbregues germans.—350 × 260 mm.—2 pp. a 3 col.—
Bilingüe.
1869; núm. únic ? (juliol).

Periòdic republicà. Tots els articles van signats amb pseudònim: *Quicus*, *Roch*, *Xim*.

1791. EL GLOSADÓ.—Glosas novas y vellas dedicadas a la gent del camp per un glosadó desconegut. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Fàbregues.—4 pp.—Núm. solt, 2 centims d'escut (ptes. 0'05).
Any I, 1882; núm. 1-5 (19 març-23 abril).

---

* *El Aristarco* era un periòdic d'idees avançades. Fou suspès per tal de contenir «expresiones indecorosas contra el trono y la autoridad real, y ser papel revolucionario y republicano».

Setmanari netament literari-popular. El dirigia En Bernat Fàbregues i Sintes. Cada número era una «glosa». Ens han dit que va seguir publicant-se fins l'any 1884.

1792. ES MENURQUÍ.—Miscelànea de literatura, ciències y arts. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Bestió, 13.—Imp. de B. Fàbregues-Sintes.—180 × 100 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1891; núm. 1-7 (7 juny-13 set.)—II, 1892; núm. 1-2 (nov.)

En l'article de presentació, llegim que ve a instruir la nostra pàtria, donant «moviment y vide a ses bones lletres; y despertar des seu letargu e se literature menorquine, casi olvidade des seus mateixus fis predilectes». Ens fa saber que aquesta «publicació es purament literarie, sense culó pulitic ni religiós de cap caste; puis es seu ujecte es estendre entre noltrus se lecture i escriture des 'llenguatje menorquí». El dirigia En Jaume Ferrer Parpal. La col·laboració és nodrida.

1793. REVISTA DE MENORCA.—Publicación del Ateneo Científico, Literario y Artístico de Mahón y de las Sociedades afines domiciliadas en el mismo. [Portada mixta].

Núm. 1785.

Red.: Ateneo Científico, Literario y Artístico.—Imp. B. Fàbregues. [Des de l'any 1910] M. Sintes.—168 × 105 mm.—Suscripció: Un any a Menorca, ptes. 6; a fora, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'50. [Des de l'any 1922] Un any, ptes. 10; a fora, ptes. 13. Núm. solt, ptes. 1'25.—Bilingüe.—Il·lustrat.—Mensual

Quinta època*.—Any X, 1906 (gener-dbre.) 401 + XXII pp. - XI, 1907 (gener-dbre.) 408 pp. - XII, 1908 (gener-dbre.) 434 + XXVI pp. - XIII, 1909 (gener-dbre.) 381 + XLVIII + XXII pp. - XIV, 1910 (gener-dbre.) 384 + XLVIII pp. - XV, 1911 (gener-dbre.) 422 pp. - XVI, 1912 (gener-dbre.)

* Les quatre èpoques anteriors, són: 1.ª, 1888-1890; 2.ª, 1896-1897; 3.ª, 1898-1899, i 4.ª, 1902.

400 pp. - XVII, 1913 (gener-dbre.) 404 pp. - XVIII, 1914 (gener-dbre.) 408 pp. - XIX, 1915 (gener-dbre.) 388 pp. - XX, 1916 (gener-dbre.) 418 pp. - XXI, 1917 (gener-dbre.) 392 pp. - XXII, 1918 (gener-dbre.) 260 pp. - XXIII, 1919 (gener-nov.) 1-284 pp. - XXIV, 1920 (juny-dbre.) 161-385 pp. - XXV, 1921 (gener-dbre.) 400 pp. - XXVI, 1922 (gener-dbre.) 390 pp. - XXVII, 1923 (gener-dbre.) 387 pp. - XXVIII, 1924 (gener-dbre.) 406 pp. - XXIX, 1925 (gener-dbre.) 420 pp.

El text de les anteriors èpoques d'aquesta *Revista*, és solament en espanyol. La dirigeix En Francesc Hernández i Sanz; s'hi veuen interessants treballs d'història, ciències naturals, folk-lore referent a Menorca, etc. El català no és abundant.

1794. LA ROQUETA. — Setmanari independent defensor dels interessos generals de Menorca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Gràcia, 109.—Imp. Manuel Sintes Roger. — 260 × 180 mm. — 4 pp. a 2 col. — Núm. solt, ptes. 0'05.

Anys I-II, 1912-1913; núm. 1-33 (17 agost 1912-5 abril 1913).

Publicació dirigida per En Pere Rosselló; hi escrivien R. Orfila (*R. Lafior*), Martí Gornés i Catchot, Jaume Rosselló i Orfila.

1795. TRAMONTANA.—Periódico semanal. [Capçalera mixta].

Imp. *Mahonesa*.—260 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe. Any 1914; núm. 1 (25 juliol).

Publicació de molt curta durada; dirigida per En Bartomeu Briones i Mesa; figuraven en la redacció En Josep Ferràndiz, Pere Pons i Sitjes, Víctor Rotger i Pons, i altres. En Ramon Bonet (*Bon*), hi dibuixava. Era un periòdic avançat i anticlerical.

LA DONSAÏNA.

Número 1.

1.ra de desembre de 1844.

Advertensia amistosa á manera de Frólce.

ALS LECTORS.

Bon dia y salut, caballers. Ya está templá La DONSAÏNA, y vá á comensar la primera tocata; pero avans es presis que nos entengám, y que arreglém contes. Quant mes amics, mes clars.

Regularment este periòdic no mereixerá la aprobació de tots, porque en lo món hiá fills de moltes mares, y cada ú es molt dueño de pensar com li done la gana. Nosatros no escrivim tampoc pera tots, sino unicamente pera aquells que mos vullguen llechir, y

Núm. 1785.

1796. BUTLLETÍ DE NOSTRA PARLA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Passatge de Sitges.—Tip. *Mahonesa*.—218 × 135 mm.—4 pp.
Any I, 1923-24; núm. 1-10 (agost 1923-maig 1924).

S'hi veuen treballs literaris i poesies, i un interessant «noticiari». Aquest *Butlletí* el dirigia En Joan Mir i Mir; en foren redactors, En Ferran Soldevila, Francesc Hernández i Sanz, Marsal Pascuchi i Joan Hernández i Mora.

M A L D À

1797. SEGARRA.—Periòdic quinzenal d'art i cultura i porta-veu dels interessos de la Comarca. Sense color polític de cap mena. Sortirà els dies 10 i 25 de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 9.—Tip. R. Saladrígues. (Bellpuig).—267 × 169 mm.—10 pp. a 2 col.—
Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 6.
Any I, 1925; núm. 1-13 (25 juny-25ebre.)

En aquest periòdic «la política no tindrà entrada de cap mena... Som sencillament cantaires i volem cantar a la pau de Déu i sense entrebancs que dificultin el nostre pas». En J. Iglesias i Guizard, fou l'ànima d'aquesta publicació.

M A L G R A T *

1798. GERMANOR.—Orgue de la democràcia i portaveu de les joventuts nacionalistes de la Costa. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Mahó, 43.—Imp. *Germanor*, Mahó, 43.—174 × 122 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 6. Fora, un any, ptes. 12. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any V, 1919; núm. 129 (28ebre.)-VI, 1920; núm. 130-132 (4-18gener).

Aquesta publicació catalanista d'esquerra, va començar a sortir el 18 d'octubre de 1915. Tractava detingudament els assumptes locals, i també publicava notes foranes. Va seguir publicant-se fins l'any 1927.

---

* Nostre agraïment a Mn. Feliu Paradedà, per les notes facilitades referents a les publicacions d'aquesta població.

1799. JOVENTUT LLEVANTINA.

Periòdic independent i quinzenal; va començar a publicar-se, el mes de febrer de 1916; fou de molt curta durada.

1800. LA FALÇ.

Fou un periòdic nacionalista, bimensual; va sortir del 28 d'agost de 1916 fins a 1918, publicant-se'n uns quaranta dos números. *La Editorial Gerundense* va imprimir-lo un bon temps.

1801. BONA LLEVOR.—Setmanari Regionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carme, 58.—
Imp. *La Editorial Gerundense*.—263 × 187 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1917; núm. 1 (6 gener).

En l'article «A que venim», es llegeix que «venim a portar nostra humil gra de sorra a la gran obra de la regeneració nacional... venim a desplegar als quatre vents la simpàtica senyera de les reivindicacions cristianes i catalanes. Venim a predicar la pau, la germanor entre'ls catòlics. Venim a sembrar la bona llevor d'un regionalisme integral d'un catalanisme fonament cristià...» Va deixar de publicar-se, en octubre de 1917, amb el núm. 38.

ANY I MADRIT, NOVENBRE DE 1917 NÚM. 1*

MADRIT CATALÀ

REVISTA MENSUAL IL·LUSTRADA

INTERESSOS MORAIS Y MATERIAIS—LLETRES Y ARTS.—NOTICIES
AB LA COL·LABORACIÓ DELS MES NOTABLES ESCRITORS CATALANS

PREUS DE SUSCRIPCIÓ	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ	PUNTS DE SUSCRIPCIÓ
Madrid y provincia ... 700 ptes. al any	NÚMERS DE CANTA ARA, 20, PLAZA, ESCUELA	4 #2000, en 7 Administracions—Cataluña, Aragón, Valencia, Baleares, Ceuta y Melilla—Málaga, Sevilla, Murcia, Granada, Almería, Cádiz, Huelva, Badajoz, Extremadura, Castilla-La Mancha, Castilla y León, Galicia, Asturias, Cantabria, País Vasco, Navarra, Aragón, Cataluña, País Basc, País Valencià, Illes Balears, Ceuta i Melilla.
Provincia ... 500		5 #2000, en 7 Administracions—Cataluña, Aragón, Valencia, Baleares, Ceuta y Melilla—Málaga, Sevilla, Murcia, Granada, Almería, Cádiz, Huelva, Badajoz, Extremadura, Castilla-La Mancha, Castilla y León, Galicia, Asturias, Cantabria, País Vasco, Navarra, Aragón, Cataluña, País Basc, País Valencià, Illes Balears, Ceuta i Melilla.
Extranjero y Ultramar ... 1000		6 #2000, en 7 Administracions—Cataluña, Aragón, Valencia, Baleares, Ceuta y Melilla—Málaga, Sevilla, Murcia, Granada, Almería, Cádiz, Huelva, Badajoz, Extremadura, Castilla-La Mancha, Castilla y León, Galicia, Asturias, Cantabria, País Vasco, Navarra, Aragón, Cataluña, País Basc, País Valencià, Illes Balears, Ceuta i Melilla.
Extranjero ... 1200	Tota la correspondència a: JOSEPH BARRUFAT	7 #2000, en 7 Administracions—Cataluña, Aragón, Valencia, Baleares, Ceuta y Melilla—Málaga, Sevilla, Murcia, Granada, Almería, Cádiz, Huelva, Badajoz, Extremadura, Castilla-La Mancha, Castilla y León, Galicia, Asturias, Cantabria, País Vasco, Navarra, Aragón, Cataluña, País Basc, País Valencià, Illes Balears, Ceuta i Melilla.

SOLSONA

LO PONT

La Ylesia dels montans, la Guàrdia dels romans, la Colònia del temps de la República y la Solsona d'avuy, ciutat desde 31 de juliol de 1594, se venien per la carretera de Cardona, una entrada magnífica, un pont y un portal com no se pot desxifrar més.

L'última que l'riu Noguera, que beu la pesa de la ciutat, no correspongui a l'importància del pont? Solsona, que desde fa molt temps anava en decadència, torna avuy a revivir ab nostre de tenir ja Bieho, noble y constant many dels solsonens, que se li ha gaire regera realitat després de molta pena y sacrifici.

Núm. 1787.

1802. L'AVENÇ.—Periòdic popular independent. Se publica el segon i quart diumenge de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Mahó, 48.—Imp. Tatjé, Dr. Robert, 37. (Arenys de Mar).—218 × 133 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 4. Estranger, un any, ptes. 8. Malgrat, un mes, ptes. 0'30. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1918; núm. 1 (10 febrer).

En el «¡Salut!», llegim que «lensem al públic *L'Avenç* amb el ferm propòsit de trevallar amb incansable energia en pró de nostra aimada vila, sa comarca i Catalunya. Volém que *L'Avenç* sigui la atalaia que vetlli per els interessos morals i materials de Malgrat i sa comarca... volem que *L'Avenç* sigui dintre de la més complerta independència, un periòdic catalanista popular de idees democràtiques». Fou una publicació de molt curta durada.

BUTLLETI
DE
NOSTRA PARLA

Any I. - N.º 9. MAHÓ.—PASSADOR D'EN SERRES, 1. Abril 1924.

SA VALOR ESPIRITUAL DE SA LENGUA

Éssent sa parla sa màxima castícia i sa més alta i positiva valor del poble, ha d'esser un bé comú a tothom, un bé general, es qual constitueix l'element formal de sa pensa d'aquell. I no solament un element de forma, puix que s'idea té amb sa llengua propia quelcom més que sa relació entre es fons i sa forma envolent, quelcom més que sa connexió entre es contingut i es contingut; hi ha entre aquesta dos... una més íntima i humana familiaritat. Assò serà en tots els ordres de la vida, des de ses especulacions el·levades fins a ses converses més íntimes i de més ínfim i vulgar contingut.

Pot haver-hi gent que no senti se formosor, ni sa gloria eterna de sa llengua, ni sa valor social, però jo dic que aquets viuen en perpetus buidor. I assò es així puix que no concibesc que cap criatura no hi hagi, que senti sa naturalesa i s'impresioni amb ses coses pures, d'el·levada espiritualitat i pugui restar en fada i eixuta immutabilitat, sense sentir en tota sa meravellosa esplendor sa parla propia. «La paraula es feu carn i habità en noitros», diu Sant Joan. Com és magnífic i plé de llum aclaridora assò! Sa llengua es a d'ess de noitros; batega amb es nostro pit i d'ell surt amb dolça i animada música, donant forma a ses nostres impresions. No sé com pot haver-hi tanta indiferència envers ella... i fins i tot despreci. Quim crim!

Jo crec que déu esser un pecat de força llejor. Déu no pot consentir que sia objecte de blasfemes una cosa tan plena de santitat. Com s'hi sembraria tothom en so parlar si capiguessin sa llum infinita que ella conté! No hi hauria malparlats, car esfuirs dels nostros llavis purs, com una tendre floreta d'ametller guaita d'entre ses fues.

Seria un mon de bondat, un mon de poesia, sa paraula.

Qui té qui sab dir a sa enamorada que no hi veu, sino per ella, en altra parla que en sa propia?... Es tan dolç dir-hoi; es tant dolç sentir-hoi! Allavors vibra en tota sa aturdidora tremolor es cos de s'enamorat; tot pren un encant indefinible; el pit amb plenitud d'ansies; d'els ulls ardentes mtrades; l'entorn en suau quietut... sembla que sia morta la vida i n'obstant la vida bull; les flors que, en serena immovilitat exhiben llurs noces, l'auçellet canta son amor emmitg de la boscuria i a dalt del terradet de la caseta blanca; els ulls dels dos enamorats volen dir moltes coses... i encara callan. Per fi brolla una flor: l'estímul. Assò es sa llengua; podeu concebir que ho pogués dir d'una altra manera, si era sa seva?

Sa llengua no és solament un element d'intercanvi entre els homes que la parlen; sa llengua és instrument amb es qual cristallizam ses nostres pensades; i més encara quan el que les expressa es un cervell d'ampia i segura orientació, un poeta de sòlida i perpetua gloria, allavors adquireix el llenguatge més força i transcendència. Aquestes coses tothom les sent, si vol, tothom les capes, però son olvidades, per no donar la valor que li pertoca a sa paraula poética.

MARCEL PASCUCHI.

1803. **GARBÍ.**

Publicació setmanal independent, de molt curta durada; va començar a sortir el 23 de juliol de 1918.

1804. **FULLA PARROQUIAL DE MALGRAT.** [Capçalera il·lustrada].

Va començar el 3 de gener de 1920. Vegeu referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

1805. **EL POBLE LLEVANTÍ.**

Publicació setmanal de «divulgació cultural». Va començar a sortir en gener de 1922; tingué molt curta durada. L'impremtava En Montalt.

Núm. 1796.

1806. **BUTLLETÍ DEL GÈNERE DE PUNT.** [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Marian Cubí, 74.—Imp. Montalt.—215 × 145 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Anyal, ptes. 12.—Il·lustrat.—Mensual. Any I, 1922; núm. 1 (18 abril).

El dirigí En Francesc Fontrodona i Rabassa, i formaven part de la redacció En Lluís Galt, Francesc Rossetti i J. Escarpanter. Es una publicació professional i tècnica referent al gènere de punt. En 1932, seguia publicant-se*.

1807. EL NOU SENTIR.

Periòdic popular, del qual van sortir-ne dos números.

MANACOR

1808. LA AURORA.—Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany. [Des del núm. 321] Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Amador, 3. Adm.: Ferrer, 5. Red. i Adm. sucursal: General Barceló, 1. (Palma de Mallorca). [Des del núm. 244] Red. i Adm. general: General Barceló, 1, 2.ª (Palma de Mallorca). [Des del núm. 385] Red.: General Barceló, 1, 2.ª Adm.: Santa Eulalia, 25. [Des del núm. 458] Adm.: Sant Bernat, 5, pral. 2.ª—Tip.-lit. Amengual i Muntaner. (Palma de Mallorca).—385 × 262 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1. Fora d'Espanya, trimestre ptes. 2.

Any VI, 1911; núm. 227-277 (4 gener-30 dbre.)-VII, 1912; núm. 278-329 (6 gener-28 dbre.)-VIII, 1913; núm. 330-384 (4 gener-25 dbre.)-IX, 1914; núm. 385-432 (3 gener-31 dbre.)-X, 1915; 433-484 (9 gener-31 dbre.)-XI, 1916; núm. 485-488 (8-29 gener).

Publicació catòlica. Tracta de qüestions polítiques i religioses; publica treballs literaris; té polèmiques amb altres confreres, com *El Ideal*, *El Obrero Balear* i *Justicia*; insereix notes de crítica, folk-lore, història, etc. També tracta de les qüestions locals. Va continuar la publicació, però essent periòdic de Palma. N'Andreu Alcover i Mn. Antoni Alcover (*Jordi des Recó*) eren l'ànima d'aquest setmanari.

MANILA

1809. AVANT SEMPRE. SEMPRE AVANT. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Escolta, 33.—Imp. de Chofré i C.^a, Escolta, 33.—275 × 188 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0^a10.

Any I-II, 1899-1900; núm. 1-12 (15 dbre. 1899-15 nov. 1900).

Portantveu del Centre Català de Manila. Publicava articles polítics i literaris; notes de preus de queviures i altres.

* Any X, juny 1932; núm. 114.

MANLLEU

1810. EL TER.—Periódico independiente.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic bilingüe, quinzenal, esmentat per En Bertran i Pijoan (*Prensa de Catalunya*, p. 121) qui ens diu que era «defensor de los intereses morales y materiales de Manlleu». Va començar a sortir a 1897.

1811. IDEAL MANLLEUENSE.—Semana-rio de Actualidades, Avisos, Noticias y Literatura. [Des del núm. 17] Ideal Manlleuenc. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Pont i Font, 1.—Tip. *Balmesiana*, Verdaguer. (Vich). [Des del núm. 17] Imp. de Lucià Anglada. (Vich).—226×151 mm.—8 6 4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10. Any I, 1916; núm. 12-20 (29 abril-23 juny).

Aquest setmanari insereix articles culturals i literaris, notes locals i comarcals. També publicava fullotó. Va començar essent bilingüe, si bé hi dominava el català. En la coberta de cada número s'hi llegeix: «Setmanari oficial de la Vila de Manlleu. Actualitats. Literatura. Sports. Surt cada dissapte».

ANY VI MALGRAT 19 DE GENER DE 1920 NÚM 132

Germanor

ORGAN DE LA INDEPENDÈNCIA I POSTVAYA DE LES JOVENTUTS NACIONALISTES DE LA COSTA

Vota de revista publicada als salons i de la representació de l'any 1920.
Dels notables del país.
Distribució: a Catalunya 6 pàgines i a fora el doble.
«Nacional i socialista a primer ordre»

GALDÓS

Nacional i recordem amb esgarri-
fança bastanta genialment a-
cètics.

El que en temps d'ara pot dir-se
amb més devoció d'En Galdós és que
era un gran treballador, un man-
obre de feina d'esport.

En dies de sa llarga vida laborio-
sa — dies que no trobaríem, — havia
treballat no sols durant la ruta de
foc del sol, sinó de sol a sol, de sol
de posta a sol naixent, quan la seva
acció dormia amb ses inconscièn-
cies i ses miserietes.

Un gran treballador en els mo-
ments d'ara del món té resplandors
de sant, ni que's permeti duptes de
la vida santa.

En Galdós és mort i diuen els te-
legrames que'l seu cadàver entà amor-
talat amb la bandera espanyola.

amb molta a l'ora el nostre an-
cipit capten les segones
coses de el. 1920 de 1920

Ha mort un dels més grans treva-
lladors del món: Galdós.

Tenia els ulls fatigats sense cla-
ror i s'alçava, alt i vell, com un fero
apagat davant el mar agitat dels dies
d'ara i el braç li penjava com una
branca esquinçada que ha estat magra
fructosa.

Deixem que altres estudiïn la
seva vasta obra literaria i perfilin
l'home social i polític del vintè
Noaltres abasquem moltes de
les seves novel·les contemporànies
i certa insaberrables quadros de cos-
tums d'època dels seus «Episodia

Núm. 1798.

1812. HERALT MANLLEUENC.—Sortirà el 1. i 3. dissapte de cada mes.[Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Ter, 28.—Tip. *Balmesiana*, Ciutat, 4. (Vich).—227 × 150 mm.—16 pp. a 2 col.—
Suscripció: Manlleu, un any, ptes. 2'50. Fora, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1918; núm. 1-12 (4 maig-16 nov.)

En l'article «A tots», llegim que aquesta publicació quinzenal vol fer cultura, que per a res tractarà de política, i que sortirà a la defensa de les causes justes; fent-nos saber que l'escriuen: «Un estol de modestos abnegats, joves en sa majoria, sense altres títols ni mèrits que la voluntat i bona fe». La capçalera del núm. 12, és la de l'*Ideal Manlleuenc*, si bé, canviant el títol.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

DE TRONCS
Dins Espanya: una pesseta.
Per a l'Espanya: dues pessetes.
REDACCIÓ
Manacor: Amador, A.
Palma: Amador, A.
Mallorca: Amador, A.
ANONIMATISAT
Palma: Amador, A.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho gaunya

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol, Ferrer, Llorens Andreu Alcega, Escaló, A.
A Palma: Libreria d'En Guay, Mery, G.
A Mallorca: Libreria d'En Guay, Mery, G.
A Mallorca: Libreria d'En Guay, Mery, G.

Parla En Refrenjoll, Escolta i altres Trone

N'haurem de donar una mica a sa troça anticlerical, que no s'aturen de ferne de ses seues contra Deu, sa Religió i l'Església i contra tota cosa, per poca olor de Deu que fassa. Es que tots aquests marxands d'anticlericals no son més qu'uns misatges d'En Baruffet, que no du altra fèria ni eurolla més que d'aturar que sa gent vaja p'es camí dret. P'En Banyeta-verda i tota los seus, sa questió es que negü vaja cap al cel, sino tothom, com ella, cap a l'infern. Per axó s'os mester donarlone de troc. Per molt que los no donem, no será tant com es que's merexen.

Van als baxs

E-hi van, se veu a la lleu, [es republicans des pla de Mallorca. Está a la vista. E-hu prova lo que conta s'in-Justicia d'En J. Moya, dissapte passat, des dinar que feran aquí a Manacor, a n-es seu cassino, dia 19, per commemorar s'entrada de sa República dia 11 de febrer de 1872. Diu que foren més de 140 es qui posaren peu de vall tanta; pero noltros sabem de bona tinta que només los tregeren dinar per 114. De manera que, si n'hi havia més de 140 a sa taula, més de 26, no més miraren o se partiren es dinar ab altres tant o bé tots li pegaren més primet per que bastia, maldement es'n haguessen de dexar a mitja pauxa. Com axó no es lo regular, i lo natural es que, si només e-hi havia dinar per 114, no fossen més de 114, mentres no mos demostrin lo contrari, diem que no eren més de 114. ¿Quants n'hi havia de Manacor? quants d'ets altres pobles? Diu s'in-Justicia que de Lloçmajor n'hi acudiren 16; de Petra, 4; de Felanitx, 4; de Campos, 2; de Santanyí, 1; de St. Llorens des Cardassar, 2; de So'n Carrió, 2. ¿Y de ont més? D'en lloc pus. ¿Si que demostraren anarhi ben calens ab sa republica es felanitxers, enviantne 4, i es peters enviantne altres 4, i es campaners, llorensins i carrioners enviantne 2, i es santanyners 11. ¿Ventura que s' lloçmajorers feren sa fantasia d'enviarne 16! De manera que en tot aquells sis pobles no hi hagüen més que 15 republicans que's posaren ses camen a n-es coll per venir a n-es dinar de sa República? A Petra mos conta en J. Moya que hi té 86 republicans, només flamants. ¿Com, idó, just 4 se volgueren moure? I de Sant Llorens ¿com axí només n'hi hagüé 2 que compareguessen? ¿No ha dit cent vegades En J. Moya que tenia casi tot Sant Llorens? Pero allá ont feren llarc, fou a Santanyí! ¿El tan-metex s'enviaren... ¡¡¡¡¡! Pero i de So'n

Servera, i d'Artá, i de Capdepera, Sr. J. Moya? ¿Cap, cap republicanet, ni republicanetxo, ni republicanoy, ni republicanoyet, ni republicanoygo hi hagüé per venir a n-es vostro dinar? ¿Qu'es que van molt farts es republicans d'aquays pobles o degueren tenir por que no los donassen mal bossó? Pero ¿i no hi anáveu vos a So'n Servera i a Artá a sermoniarlos? Pero ¿i en tot Capdepera, sa mare de sa República, no n'hi hagüé cap, cap, cap qu'alés se coa per venir a n-es dinar de sa República? Si que se veu que hi están molt per vos capdeperins, serverins i artarians? ¿I com no s'aplegáreu cap ni de S'Horta, ni de Calonge, ni des Carritxó, ni de S'Alqueria Blanca, ni de Ca's Conces, ni de Ses Salles, ni de Porreres, ni de Vilafranca, ni de Montuiri, ni de St. Juan, ni de Llorit, ni de Sineu, ni de Maria, ni d'Ariany, ni de cap altre poble des Pla ni de la Mantanya? Es que a qualcún d'aquays altres pobles des pla e-hu provaren de fer dinar de sa República? ¿Aont son, idó, es republicans de tota aquays altres pobles? ¿Aont es s'entusiasme de tots aquays pobles pe'sa República? ¿Ja m'en gorderau un ou, Sr. J. Moya, de tot aquest entusiasme! Si fos ver, si no fos una de tantes mentides vostros, no durieu es ca tan magre, ni anirieu tan desbuat ni tan anca rossegant!

II

Magrets, magrets

E-hu foren es discursos que tirareu ca... nostros oradors a n-es dinar de sa República.—Mestre Llorens Marit va rompre's foc, pero us foc tan flux, tan ximple, que no hauria estormeyada una mosca. El pobre se veu que ja no té alé per apagar un llum, Aní va prometre a n-es republicans joves, que triunfarán. Si, ¿sabem, jo republicanetxo? quant porá esser que triunfeu? Quant ses gallines treurán dents i ses cabres llana. Per treure llana jo republicans! negü com voltros, sobre tot devers es clotell.—L'amo'n Juan Pastor, ailes Moleta, recordá «es campanyes» des «republicans veys» «contra s'actual sistema de fer es soldats». I ¿ja no va tenir altra cosa de que parlar l'amo'n Juan? Si, foren unes «campanyes» molt... glorioses: predicaven que no hi havia d'haver pus quintes ni pus soldats, que ses mares no haurien de plorar pus de veure que se'n duyen es seus fills a servir. I la gent s'ho va creure, sobre tot ses mares, que no'n farles pus de quintes ni de soldats; pero llavó dius poc temps es Govern Revolucionari té quintes més grossas que ses que's feyen en temps de la Reynar i llavó sa República metexa, En Castelar, va suprimir ses quintes, fent anar a servir tothom. De manera

que «es republicans» havien predicat i promés per pa i per sal que no hi hauria pus quintes ni pus soldats, i llavó n'hi va haver més que may, comandant ella.—I ¿com ne recordau, l'amo'n Juan, ets insults i ses mil llastimes que ses pobres mares van tiraren a vos i a n-ets altres predicadors de sa República, com se veren enganades com uns sinos, i que les prenién ets infants per ocistarloho dins es corder i a llocs pitjors, allá ont voltros les havieu promés tantisimes de vegades que no's farien pus quintes ni pus soldats? ¿Ja hu val ab aquest l'amo'n Juan, tant curt de memòria! Vaja, homo sant de Deu, no'n parieu pus de ses vostres «campanyes» «contra s'actual sistema de fer soldats». ¿Si's vostro resultat cent vegades pitjor!

A la fi s'alça En J. Moya, i mos va contar de ses llyuetes qu'ha de sostenir, que, segons dia, son estades molt acubadores. ¿Ab qui son estades tals llyuetes? Ab noltros no perque des jurjol ensá no mos contenta. Se veu que son ab sos republicans metexos. Es que, grácies a Deu, ja hi ha molt de republicans manacorins i no manacorins que li han vista la tela, i no'n volen mudes d'ell, i fan bé. Quo's metexos republicans desenganats son es qui li fan més guerra, se desprén de casi totes ses retxes de s'in-Justicia de dissapte passat, jo ses armonies republicanes! jo sa concòrdia de tota es republicans! ¿Ni's cans ab ses gats! Per part nostra, que seguesca's fandangó!

III

Calumnias desvergonyida!

Ara mos surt s'in-Justicia que s'arma de foc que desapareren a Sabadell devers allá ont era En Lerroux ab una partida de seuvajtes seus, la despará una «má clerical». ¿Que no es capaç es paperot lerrouxista de anomenar pesa? ¿Qui era aqueix «clerical» que despará? ¿Ven ga's nom i llinatge! ¿No foren es «clericals» es de Sabadell qui anaren a fer tals xicotines a n-En Lerroux! Eren es ferreristes, es socialistes i anarquistes, que cridaven viu o mort aqueix «amic d'En Ferrer». En Lerroux, tractantlo a ell i a n-ets seus de «delators d'En Ferrer». No, Sr. J. Moya, es «clericals» no se'n dolen gens des fusellament d'En Ferrer, perque no era més qu'un capitá de Hades, incendiari i assassínt! Son es ferreristes que a Sabadell tregeruen cara per aquell gran porc, per aquell gran animal, tractant En Lerroux i los seus de «delators d'En Ferrer! ¡Bé vos conexen, erbetes!

IV

S'aniversari de sa República a Mallorca
E-hu es estat ben primet, ben

fredet, ben ximplert! Es que feren a Manacor ja hu va esser molt; pero es de Palma encara hu va esser més. ¿Quants de milis se'n aplagaren de republicans de tot Mallorca per celebrar es 88 aniversari de s'entrada vergonyosa de sa República a Espanya? Segons El Ideal, 150. ¿I de quants de pobles e-hi compareguent? Segons es metex paperot, d'Alaró, d'Esporles, de Felanitx, de Sa Pobla, d'Andratx, d'Inca i de Deyá; total: srr robla; ¿i quants n'hi anaren de cada poble? No hu dia El Ideal; pero no porien esser gayre, ja que entre tota i es de Ciutat, només arribaren a 150.—De manera que des 80 pobles que hi ha 'a Mallorca, sola 15 han demostrat tenir republicans, i entre tots es 80 pobles i Ciutat, entre tots es 261.000 habitants de Mallorca, no n'hi ha hagut més que 264 que se sien bategats qualque mica per demostrar que's recorden de sa República: 150 a Palma i 114 a Manacor, en tot Palma i setze pobles. ¿I a n-ets altres 65 pobles? No hi ha hagut negü que's bategats gens per demostrar-se republica; si n'hi ha cap, no s'es conegut. ¡Axó es es fervor qu'ha demostrat Mallorca pe'sa República! ¿No es ver que's republicans tenen motiu... d'estar-ne... satisfets?

V

Discursos republicans

Es que's varen tirar a n-es dinar de sa República a Ciutat, donen una idea ben pobre des partit republica i de s'ortidria republicana.—Un tal Pop Agustín mos va fer a saber lo que está a la vista de tothom, sa crisi que actualment s'apodora des «partit» republica, qu'es mortal de necessitat; i llavó va parlar de s'espulsió de Elisabet II.—Vejam, Sr. Agustín, ¿i qui va esser, si's pot sebre, que la «espulsió» d'Espanya a n-aquella reyna? Mos agradaria sabre-hu!—I no dirieu may quin'ultra se'n va treure aquest Agustín: va tractar En Pavia de «traydor i negociant de sa República». Germá ¿i qui vos ha enganat? En Pavia «traydor i negociant»? ¡Ca, homo! Lo que va esser ell, batculador des republicans i afonador de sa República, que vos enviá a tots a fregir com de lloca, i vos n'hi anáreu bufant com es motos. Finalment aquest alitor de N'Agustín va declarar «innocent» En Ferrer i Guardia, aquell Capitá de Hades, incendiari i assassínt, condemnat a mort p'ua declaració d'un sens fi de republicans, que foren sa causa principal de que'l fusellasen. Llavó s'alés un tal Sobrachs, i va fer avinent a n-es republicans que, mentres fassen lo qu'han fet fins ara, no entrarán sa República. Conformes, Sr. Sobrachs. Tampoc estigueren fora de lloc es parey de cozerades que pe-

1813. EL SINDICALISTA CATALÀ.—Justícia i Llibertat. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Major, 8.—Imp. Bonet. (Ripoll).—312 × 210 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Il·lustrat.
1921; núm. 1 (15 gener).

Pel títol ja sabem la finalitat d'aquesta publicació, dirigida per Josep Portabella, i portantveu dels Sindicats Lliures de Manlleu.

MANRESA*

1814. EL Eco.—Periódico de Educación, Instrucción, Variedades, Noticias y Avisos. Su producto se cederá para la recomposición de los empedrados de esta ciudad.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per Sarret**, qui ens diu que sortia els dijous, de l'impremta de Trullàs; tenia 4 pp. i la subscripció costava pes-

* Nostre agraïment a la senyoreta Pilar Bertran, Directora de la Biblioteca Popular de Manresa, per les moltes notes facilitades referents a publicacions de la dita ciutat.

** Monumenta Historica Civitatis Minorisæ. - Manresa, 1921-25 (vol. III, p. 218). Cal esmentar que ens ha servit de molt i l'hem tingut de guia.

ANUNCIOS

Preus convencionals

Cada Número 10 Cts.

**SEMPRE SEMPRE
AVANT AVANT**

REDACCIÓ

ADMINISTRACIÓ

ESPOLLA, 43

Casa Ombó y Comp

AMONT DEU DIRIGIRSE

vers la Correspondencia

ANY II

MANILA, 15 NOVEMBRE 1900.

NÚM. 12.

NOSTRE PROGRAMA

Alas lo catalanisme ha treballat a l'ombra per arribar a la realització dels seus ideals Defensor dels principis heretats que manté, ben clar y a la llum del sol los va exposar a la Regia Regent d' Espanya en se vinguda a Barcelona y ben clar y concretament los va donar al públic en la Assemblée de Manresa de 1890.
 Como allavors diguérem, sabem avuy que han de quedar a l'interès del poder central del Estat espagnol la relació internacional, l'interès de mar y terra, las relaciones económicas d' Espanya ab los demés països, la «estructura» d' altres publicacions de caràcter general, la realització de totes las curses y competicions inter-regionals y la formació del prebupat al ayunt de 2000 al que deuria contribuir las regions d' proporción de las riquezas segons la organització convenientment y adecuada.
 Pero estrada que correspond al poder regional lo «govern» de Catalunya, y que ha de constituirse a parta mantenen la temperamental estatut de un legislació y regens sus necessitat y sus modis de ser.
 En consecuencia, volém la lengua catalana «cultivar» i que sean catalans tots los que a Catalunya descompuen camoch publicats «idem» Corts catalanas, no sols per establir nostre dret y llera civil, sino las que se «refieren» a la «organización» interior de nostra terra, volém que catalans sien: los pobles y municipios y que desde de Catalunya y desde de ella «mantenen» lo país y casan» volém ser arbitros de nostra «administración», haant ab entera llibertat las «contribuciones» a impuestos, y volém, en fin, la facultat de poder constituir a la formació del «estat» espagnol per mitjà de «votaciones» directas, «aprobadas» en «abierta» «guerra» y llevas en «vista» y «estados» que la «reserva» nacional: fessas «pueden» «saber» «tantas» «dones» de Catalunya.
 Algun va nostre catalans se «interesa» de «l'organización» de los «nuestros» «regionales» «dones» de Catalunya. Aun es lo «que» «volem» «por» «nos» «mismos» y «no» «tratar» «gover».
 (Del «Manifiesto» de la «Unión» «Catalana» del día 16 de Mayo de 1897)

SEMPRE FARSA

Molt avans de que en Sta. Agueda se desenvolles el drama que acabà ab la vida de don Antoni Canovas del Castillo, s'havia separat ja de la seva quefatura l'impacient ambiciós don Francisco Silvela. Aquella separació no fou deguda a disconformitat d'ídies entre el capdell regonegut y l' que aspiraba a serho. La verda dera causa va ser la profunda enemistat personal d'en Silvela ab l'altre farsant, en Romero Robledo que, després d'una excursió seus rumbo conegut pot ser va «sorgir» tradidit del català allò de «reda» y «farsa» al «ara» y va tornar a «caser» adnes en lo partit Canovista.

Pretext en Silvela per en Canovas, no per qüestions políticas sino personals, lo desirar se l'lassà a la farsa de formar un nou partit a títol que, lo problema «divident» de la, donant alguna «aparición» lògica y per això va anomenarlo, partit de la Selecció. Mentres visqué en Canovas, poch representaba la nova agrupació que, mes que de partit, «increta» el nom de fracció, por després del «crim» de Sta. Agueda se trobaren los conservadors sense que se, lo que es

pitjor, sense que cap dels que aspiraban a la quefatura tingues la talla que'l caràcter requeria. Ni el Duich de Letuan, ni el «barra» d'en Romero Robledo ni lo «famoso» «organizador» Azcárraga, mereixian los sufragis de la majoria de sos correligionaris per tant important puesto: d'en Silvela ningú d'aquells ne volia «sàpigner» res, recordant los «diagnos» que'ha donat a n'el «Monstruo» de la «Historia».

Acabadas las guerras colonials y la ab els Estats Units, pel prent que s'anomena liberal, mitjansan lo Tractat de Paris, se li presentà a en Silvela un pretext per escalar la Presidencia del Poder espagnol, representant un altre farsa; lo de «enarbolar» la bandera de la Regeneració de la Patria. A aquesta farsa hi associa, per creurel de gran valient a Palacio, a en Camilo Polavieja, distingi general que donà probas de la seva sensibilitat humanitaria mentes lo seu breu mando en aquest Archipièlag, qu'habia «exigit» ab la excessiva modestia que tothom li regoneix.

En Silvela que en escrita y discursos habie fet lo «paregrih» del regionalisme, per a que la seva farsa de regeneració li dones algun resultat, va girar los ulls envers Catalunya, ahont

setes 1'50 trimestre; per les dades que ens dóna veiem que els sis primers números corresponen a un trimestre (1.ª juny al 15 d'agost 1857) seguin després com a setmanal, per quan va deixar de publicar-se amb el núm. 32 de 25 de febrer de l'any següent. En Bertran i Pijoan (obra citada, p. 124 escriu que era bilingüe.

1815. EL ECO DEL BRUCH.—
Periódico católico-monárquico de Manresa. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Nou, 12.—
Imp. *El Eco*. — 433 × 287 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 0'75 al mes o Ptes. 2 trimestre.—Bilingüe.

Any II, 1870; núm. 27 (6 juny).

Aquesta publicació va començar a sortir el 5 de desembre de 1869 i va seguir publicant-se fins l'any 1872; era un setmanari que defensava la causa carlista i el seu lema era «Déu, Pàtria i Rei». Ens fa saber que els beneficis d'aquest setmanari es dediquen «para los pobres y perseguidos carlistas».

Any I MANLLEU, Dissapte 3 de Juny de 1916 Nom. 17

NOSTRE TRIOMF
Segona Ensenyança Gratuïta

Be ho era prou de llarga i difícil la tasca per a nosaltres empresa amb IDEAL MANLLEUENC. Molts se creien que amb ell buscavem sols la publicació d'un setmanari que si un dia poguéssim arrelar bé ens enorgulliríem del nostre èxit, mes senyors, no era pas aquest el nostre intent i si sols mirar si amb ell conseguíem establir a Manlleu la perfecció en l'ensenyança. Des de nostre primer nombre, treballàrem per el progrés de l'instrucció i avui, amb el nombre 17, podem honorosament dirigir-nos al poble fent-lo sabedor de la nostra victòria, donca el 1.ª del corrent donàrem començ les classes gratuïtes, en l'Acadèmia de segona ensenyança, que amb bon acert vé dirigit nostre Sr. Director.

Creguerem nosaltres qu'era necessari a Manlleu un grau més alt d'instrucció i qu'era precis solventar les dificultats en que'ns trobavem de tindre d'allunyar-nos de les famílies per a seguir els estudis que quiscún més estimava útils.

Començàrem nostros treballs desenga-

nyats per complet, veiem com en nostre poble tot preocupà menys l'instrucció, mes obtinguerem un poc d'esperança al pensar que són molta els homens que trobant-se pares de família, i sens instrucció, coneixen la falta d'aquesta i suposàrem que aquests no voldràn pas que ses fills se trobin en igual cas qu'ells.

«Què és un home sans instrucció? Res, sols una persona que déu treballar sens parar per viure, no té vot ni veu en cap lloc, i si mai disouteix un assumpte, seq paraules, per acertades que siguen, cau en un abim sens fi i ja mai podràn ésser fructíferes.

Be ens consta prou el retraïment que encongeix a nostre poble per lo que toca a instrucció, mes també sabem que són molta els que veuen que no n'hi ha pas prou amb saber fer una carta a son gust i que lo com més rutinari, sino que comprenen l'importància de la perfecció i noten a la vegada la diferencia que hi ha en els homens considerats socialment entre els instruits i els ignorants.

El primer que troba les deplorables conseqüències de la falta de cultura és

Núm. 1811.

1816. LA GOLONDRINA.—Semnario bilingüe. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Roca, Sant Miquel, 15.—274 × 184 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 2 quartos.
Any I, 1872; núm. 1 (4 agost).

Solament coneixem el número descrit. La seva finalitat és: «Nada de política, todo por las ciencias, las artes y la literatura».

1817. LA PORRA.—Organo oficial de la partida del mismo nombre. [Capçalera tipogràfica].

400 × 284 mm.—2 pp. a 3 col.—Bilingüe.

Any I, 1872; núm. 1 (17 març).

El lema d'aquesta publicació, de la qual solament coneixem el número descrit,

és: «Disgustos a domicilio».

Va contra *El Eco del Bruch* (vegeu núm. 1815) i contra els carlins. Pertanyia al partit liberal.

1818. REVISTA MANRESANA. [Des del núm. 2] Revista catalana. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 2] Capçalera gravada].

Adm.: Vestals.—Imp. de Miralda. [Any II] Imp. *Revista Catalana*.—244 × 158 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un trimestre, ptes. 1; fora; ptes. 1'25. Núm. solt, 1 ral i mitj. [Any II] Núm. solt, 1 ral.—Quinzenal (el primer i quinze de cada mes).

Any I, 1880; núms. 1 i 2 (4 i 15 juliol). - II, 1881; núm. 19-24 (15 agost-1.ª nov.). - III, 1882; núm. 3-18 (1.ª gener-15 agost).

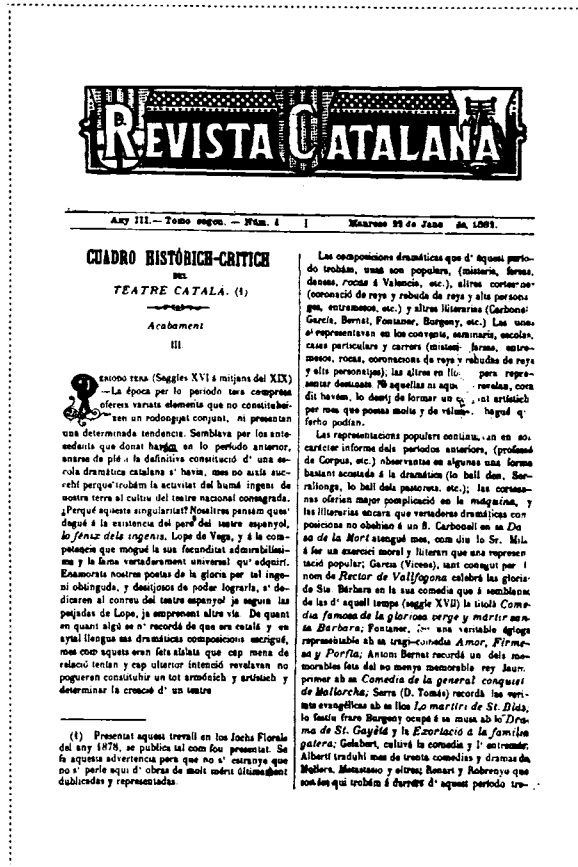
En l'article de presentació, hi llegim que: «Nostre objecte es vetllar per las glorias y prosperitat de nostre terra, la may pro ben volguda Catalunya». Es una publicació que tracta de

«Literatura, Ciències, Arts e Interessos locals». Va seguir publicant-se.

1819. LA MONTAÑA.—Periódico federal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Nou, 19.—Imp. *El Progreso*.—483 × 310 mm.—4 pp. a 4 pp.—Suscripció: Ptes. 2, trimestre a Manresa; ptes. 2'50 a fora. Núm. solt, ptes. 0'25.—Surt els diumenges.—Bilingüe. Any I-XII, 1880-1891; núm. 1-625 (9 maig 1880-5 juliol 1891).

Setmanari castellà, però publica en fulletó una novel·la catalana de Vicenç Febrer.

Núm. 1818.

1820. LA PRENSA.—Periódico semanal de literatura, de intereses y noticias del partido de Manresa. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Plaça Major, 20, 2.—Imp. Lluís Roca, Sant Miquel, 15.—194 × 124 mm.—16 pp.—Suscripció: Ptes. 2, trimestre, a Manresa, i ptes. 2'50, a fora. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe. Any I; núm. 1 (6 agost 1882).

Publicació netament pacifista, ens diu que no vol pertànyer a cap partit, però sembla més aviat moderada que liberal. Publica un treball literari en català i un altre en espanyol. En Sarret (obra citada, p. 224), ens fa saber que va arribar a publicar-se fins al núm. 13, amb data de 29 d'octubre.

1821. LO PLA DE BAGES.—Butlletí que mensualment publica l'Associació d'Agricultors del partit de Manresa. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Miquel, 12.—Imp. Lluís Roca, Sant Miquel, 15.—241 × 155 mm.—4 pp. a 2 col.—De franc als socis, als no socis, ptes. 0'25 el núm. solt.

Any I, 1883; núm. 1-6 (10 març-27 agost 1883).

En «Nostres propòsits» llegim que aquesta publicació surt «a la defensa dels nostres vinyats y demás produccions agrícoles, á la par que de tots els interessos dels Agricultors» i que «portará la veu de l'Associació a fi de que puguian escoltarla tots los associats». Va seguir publicant-se fins el 14 de maig de l'any següent.

1822. LO TORRONYAU.—Periódich de la Encesa. Trampas capellanescas. Interesos generals. Arts i ciencias. [Capçalera mixta].

Any I " Manresa 26 de Abril de 1883. Sum. 2.

LO PLA DE BAGES.

BUTLLETÍ QUE MENSUALMENT PUBLICA L' ASSOCIACIÓ
D' AGRICULTORS DEL PARTIT DE MANRESA.

SUSCRIPCIO QUANT A D'AVANT L' any 1883	Redaccio y Administració Carre de Sant Miquel, 2.º 12, sis 1.º	ANUNCIO MITJ 1/2 PER SETIMA Relatje al exterior.
--	---	--

**QUATRE PARAULES
SOBRE L' AGRICULTURA**

DE L' Sr. J. G. G.

És un quí l' nra rich patrimoni de las nacions, aquesta es la font més abundant de riqueses, lo ventallu manciatal del progres, y, per més que sembli estrany, l' focc alon se depuran ab més sa criteri los acers ó desaccers dels guberns.

Occupats incessantment ab las modernas y variables teorías de gubern, tota nostra lumen d' estat s' han obrida, desgraciadament, que no haja medi més cert y segur per consolidarse, que fomenat y protegi los intereses morals y materiales, entre los quals descolla en primer terme l' agricultura, com tam de riquesa que dona origen á tota la riquesa que d' ella se despreuen y son la seua consecuencia immediata.

Desple que tenim un de ralyó havem vist los interesos morals completament olvidats, quant no hem sigut q' armits ó personges tímunicament; al mateix temps que havem vist los interesos materiales subjectes á la influencia política, de tan funestos resultats.

Si tota los esforços que s' han fet per atribuhí la vita política fins als centre d' aquella termes about jany l' homies ocupava més que del treball, s' haguesen fet per ostendia e desistat l' agricultor en las sevas numerosas operaciones, susceptible molins de milloras; si s' haguesen dedicat aquets homes á descurar aquets tressors perduts, á fomenat l' treball, á fer desaparixer de nostre mapa topogràfic los lermes y llochs deserts, altre focc avuy l' estat de l' agricultura; olvidan aquets homes que ls polles en lloch de medita ls problems de la ciencia económica, entans; y en lloch d' estudiá las teorías dels trops filososps, comparan y s' inclinan del

lloch que minjora ventajes la ofered; per axó l' agricultura es la qu' ha tocat més de cerca los conseqüencies d' aquets errors han vist la ciencia, l' industria y l' comerç desenvoluparse ab tot l' esplendor y magnificencia, alló han dirigit sos passos lo gub rich estal de la juvenilla rural; s' han est faigueras societats de crédito, empujans de vies de comunicació, transport ó altres cosas propous ab l'ictres de molto y aquets reclama las excol-tencias d' una nova Azorran, ab mil embaucadoras promesas de gubnents de capitula, alló han ogudí los que contrari desistans per doná vida á l' agricultura. ¿Com pot donchs prosperar qui l'ictres nussallí?

Quant y quant podria esperá nostra desgraciada patria d' aquesta font de riqueses ben gobernada, protegida y estimada com se mereix; quant poch son los esforços que s' han fet en lo que en d' aquest sigle per millorar son desiguit estal! Avuy comensa ja á tocarse l' resultat d' aquel desequilibri de forces, entó l' augment dels dencas rama y disminució del que ns ocupam; se nota que la sobra de intel-ligencias y de bravos en las ciencias y en las manufacturas es la falta de gent pe la camp, y... perqu' no dirho en el nostre modo de pensa, l' fabricant, ha procurat tot lo que li ha estat possible sacar los filótes en mil de termes rurals, peron bravos ó l' agricultura, pero aquets homes perderen las sevas sencillas costums, al treurels de la vida about van naxer, y ha vingut per últim la miseria á uns y altres per la desproporció ja esmentada entre l' una classe y l' altre, pero aixó necessita esser tractat ab més extensió y no se ocuparem un altre dia.

C. F.

Núm. 1821.

192

Red. i Adm.: Nou, 19.—Imp. *El Progreso*.—325 × 228 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 1, trimestre. Núm. solt, 2 quartos.

Any III, 1887; núm. 87 (2 abril).

Era un setmanari liberal, el qual va començar a sortir el 25 de juliol de 1885. El títol d'aquesta publicació fa referència a una campana batejada amb el nom de «Torrnyau».

1823. SETMANARI CATALÀ. [Capçalera mixta, amb l'escut de Catalunya i el lema: «Fe i Pàtria»].

Red. i Adm.: Santa Llúcia, 42.—Imp. de Josep Abadal. [Des del núm. 25] Esparbé.—176 × 98 mm.—16 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2; fora, un any, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1890; núm. 18 (25 set.) - VI, 1895; núm. 25-51 (20 juny-19 dbr.) 385-528 + XXXVII + 3 s. n.

Publicació dirigida per En Lluís Espinalt i Padró, i més tard per N'Oleguer Miró. Va començar a sortir el 29 de maig de 1890, seguint fins el 25 de desembre de 1897. A més dels articles de literatura, folk-lore, història, etc., i poesies, s'hi veu una nodrida secció de «Noves». Era el portantveu de la *Lliga Regional*, de Manresa.

1824. LA LLUNA.—Publicació monumental estravagant que sortirà a lo menos 2.400 vegades cada sigle si no hi ha cap eclipse.

Única en lo món que té correspondència directa amb la lluna. [Capçalera mixta].

Red.: En lo cim del Turó de Coll-Baix. Adm.: *Cassino Iberich* (Cuyna del Maurici).—Imp. Abadal.—209 × 131 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 0'50, trimestre.

Any 1891; núm. únic (?) (15 maig).

Publicació satírica i humorística.

1825. LA FRATERNIDAD.—Periódico republicano ilustrado de avisos y noticias. [Capçalera mixta].

Red., Adm. i Imp.: Nou, 19.—493 × 341 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Ptes. 2, trimestre.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Quarta època.—Any I, 1891; núm. 1 (25 juliol).

Any VI | Manresa 20 de juny de 1895 | Núm. 25

LOS FOCHS DE SANT JOAN

D'un notable treball que publica D. Joseph Brunet y Bellet, ja fa deu anys, en lo Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana, en retallém lo següent:

Los fochs, las fonts, las enramadas y las cocas que s'acostuman a vendre en semblant diada, tot está relacionat y tot té un mateix origen: lo antic culte del Sol. Ja en los monuments de Assiria de 800 anys avans de J. C. (1), se veu al rey Pul oferint a la divinitat, que després se transforma en Mithra, un sacrifici en la gruta dins del bosc al costat de las fonts de aygua cristallina, en qual sacrifici com de costum no falta lo foch. De Assiria procedeix com havém dit lo culte de Mithra, en lo foch, las fonts y los arbres van sempre acompanyats y aquest culte de Mithra, Sol, que las legions de Pompeyo importáren a Roma venint del Orient, s'extengué per tot lo món y fou lo més temible adversari que s'oposá al establiment del Cristianisme.

Totas las religions de l'antiguetat tenian la costum de celebrar ritos y oferir sacrificis dessota d'arbres ó dintre de arbradas al Sol, Astarte, al Phallus, Irminsul y particularment a la Lluna, y dels ritos de las antigues religions prové lo costum d'enramar carrers, portals y altures en diades determinadas.

No es del cas fer la historia del culte del arbre, pera lo qual tindríam que remuntarnos als temps més antics del Imperi de Assiria, en quins monuments esculptats l'ado-

(1) V. las «Portas de bronca del palau de Balawat» que esta publicant lo Museo Britanico.

Núm. 1823.

Publicació dirigida per Maurici Fius; va seguir publicant-se fins el 30 de desembre de 1894. Les èpoques anteriors eren netament castellanés*.

1826. L'ARENADA.—Periòdic menor d'edat, humorístic (tant com pugui). Surtirà cada cop de trema. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Galceran Andreu, 4, 2.ª—Imp. Anton Esparbé, Santa Llúcia, 42.
Vídua i fill d'Abadal.—204 × 140 mm.—8 ó 12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. [Núm. 5]
Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.
1892; núm. 1 (8 oct.) i núm. 5 (17 dbre.)

Es una publicació que compta cada nombre com un «barril». Ens diu que no pensa «tractar de Religió ni de Política, per quan vol ésser humorístic». Va seguir publicant-se fins el «barril 6» de data 28 de gener de 1893.

1827. LO TEATRO POPULAR.—Periòdic catalá. [Núm. 21] Setmanari catalá, il·lustrat, de literatura, de noticias y anuncis. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Vilanova, 12. 4.ª, 1.ª [Núm. 21] Born, 24.—Imp., Nou, 19.—190 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25; fora, un trimestre, ptes. 1.—Núm. solt, ptes. 0'05 [Núm. 21] Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Sortia els dissabtes.
1895; núm. 2 (13 juliol); núm. 21 (23 nov.)

Publicació literària; insereix treballs en prosa i vers, una nodrida secció de «Notícies». Segons En Sarret (obra citada, p. 232), va començar a sortir el 6 de juliol, seguint publicant-se fins el 28 de desembre de 1895.

1828. LA CAMPANA DE LA GUIA.—Periòdic festiu y humorístic. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cardona, 16.—Imp. del Comerç.—222 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.—Bilingüe.
Any I, 1896; núm. 5 (29 oct.)

Aquest setmanari satíric; va començar a sortir el 1.^r d'octubre; tractava dels afers administratius de la ciutat, i posava en ridícul els directors de la política local.

1829. LA LLANTERNA.—Setmanari satíric, polític y literari. Fará llum cada dissabte. [Capçalera mixta].

* De la primera època no hem vist cap exemplar; de la segona i tercera se'n poden veure en l'Arxiu Municipal, de Manresa, i Biblioteca Soler i March.

Red.: Cirera, 2, 2.ª Adm.: Picas, 4.—Imp. del *Comerç*, Urgell, 30.—255 × 174 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 0'50, al mes. A fora, ptes. 2, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat. Any II, 1899; núm. 17 (24 març).

Va començar a sortir el 3 de desembre de 1898; va deixar de publicar-se el 21 d'octubre de l'any següent. Censurava els actes administratius dels capdavaners de la política local; també inseria treballs literaris.

1830. LA LLUM.—Setmanari catòlic-regionalista. [Capçalera mixta. Dibuix de J. Portabella].

Imp. *Sant Josep*.—208 × 141 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 1'50, trimestre.

Any I-III, 1899-1901; núm. 1-124 (21 febrer 1899-gener 1901).

A més dels articles referents a religió i moral, s'hi veuen treballs literaris. En les cobertes hi ha notes referents a funcions religioses, santoral de la setmana, observacions meteorològiques i anuncis. El seu lema era: «Déu, Pàtria i Furs».

1831. REVISTA DEL ATENEO OBRERO MANRESANO.—Organo oficial de esta Asociación. [Capçalera mixta, amb l'escut de la població].

Red.: Passeig de Pere III.—Imp. Miralda.—210 × 156 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Mensual.

Any XVII, 1915; núms. 225 i 226 (nov. i dbre.)- XVIII, 1916; núm. 227-233 (gener-agost).

Publicació cultural començada a sortir en 1899; conté articles d'història, pedagogia, filosofia, etc., notes referents a coneixements útils i d'espectacles públics, una secció de «gacetillas» on s'esmenten fets d'actualitat; també es veuen treballs literaris. En les dates de cada nombre es llegeix «1.ª època».

Dia de glòria

Era'l matí del 6 de Juny del any 1808, y ls daurats raigs d'un sol que tot ho omplia de llum y benaurança, il·luminaven una campinya per demés esplendent y rica, coberta de una vegetació ufanosa y salpicada d'encantadores flors, que, despedint sa dolça fayne, perfumaven la brisa que feya balandrejar les fulles aont descansaven les gotes de la rosada, que son còmperies caygudes del mantell de la nit en sa precipitada fugida, al veure sortir l'aurora del dia radiant d'hermosura.

També s sentia el delitós cant dels aucells, qu'en amoroses corrandes saltaven per les branques entonant himnes d'amor y aiabança, y ls murmuris de les cristallines aygues, que corrien juganeres per tan hermosa terra, completaven les delícies d'aquell paradís que inspirava amor y esperança.

En cambi al mitj d'aquest conjunt

armonios y alegre, hi havia una ciutat qu'estava trista y plorosa, formant un dolorós contrast y essent pressagi d'aconteixements tristos, o alegres tal volta, però sempre grans, nobles y dignes.

Aquesta ciutat era Manresa, els seus carrers estaven deserts, y les cases donant alberg a families en les que s notava la falta de sers ayats, en moltes de pares y en altres de fills o germans estimadissims.

Havien desaparegut tots els homes útils, per a empuñar un arma pòc més que inútil, o be un garrò o una destra, modestos mèdis de defensa ab que contaven els fills braus d'ex pòble; y les dònes, els vells y les criatures, de genolls en terra y la vista al cel, pregaven per la sort y ventura dels sers que més adoraven y dels que sentien l'esglayadora ausència.

Entre tant per la carretera s'allunyava un núvol de negra pols, axecat per les apressurades petjades d'una tres-

Núm. 1830.

La mateixa entitat començà a publicar en desembre de 1892 una *Revista del Ateneo Obrero* amb igual capçalera que la que descrivim, però sense el qualificatiu de «Manresano».

1832. BUTLLETÍ DE LA ACADEMIA DE LITERATS TRANQUILS I DECENTS.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida, segons Bertran i Pijoan (obra citada, p. 131) en 1899.

1833. LA COVADONGA CATALANA.—Revista catòlica il·lustrada. [Capçalera mixta, amb l'escut de la Ciutat de Manresa, i al fons, Montserrat].

Adm.: Llibreria de Lluís Roca, Sant Miquel.—Imp. Lluís Roca.—232 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Sortia els dissabtes.
Any I, 1901; núm. 4 (9 març). - II, 1902; núm. 64 (3 maig).

Pel subtítol ja sabem la publicació que és. Conté treballs religiosos i literaris, notes d'arxiu i de la localitat. En les cobertes hi anuncia una «Sección Religiosa». Va començar a sortir el 16 de febrer de 1901, i va deixar de publicar-se el 9 d'agost de l'any següent.

1834. LLIGA ESCOLAR.—Setmanari català. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Picas, 4, 2.ª—Imp., Nou, 19.—215 × 155 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 0'50 al mes.
Any 1901; núm. 2 (8 febrer).

Publicació cultural de molt curta durada; ens han dit que el número descrit és l'últim. La redactaven estudiants.

1835. LA VERITAT.—Diari català de Manresa y sa comarca ab informació telegràfica y telefónica d'última hora. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Picas.—Imp. *La Veritat*.—445 × 302 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 1; fora, un trimestre, ptes. 3'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1901; núm. 41 (1.^r juliol). - III, 1903; núm. 511-597 (30 gener-16 maig).

Publicació catòlico-catalana. Inseria notícies locals, articles de política i moral, notes estrangeres i una secció telegràfica i telefònica, de Madrid. Va començar a publicar-se el 29 d'abril de 1901, i va cessar l'11 de març de 1904; segons Sarret (obra citada, p. 236), «anuncia que cessa la publicació i recomana als lectors el nou diari *Lo Pla de Bages*, continuador de sos ideals».

1836. LA LLUMANERA.—Periódich humorístich. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Urgell, 30, 2.ª.—Imp. del *Comerç*.—324 × 213 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75.—Setmanal.
 Any 1901; núm. 1 (30 agost).
 Publicació de molt curta durada (solament tres números) d'una sàtira potser un xic massa virulenta i personal.
1837. FULLA ANTONIANA.—Pa dels Pobres. [Capçalera il·lustrada].
 Publicació religiosa a imitació de les Fulles parroquials o dominicals. (Vegeu núm. 58). Va començar a sortir en 1902. Segueix publicant-se.
1838. EL PLA DE BAGES.—Diari d'avisos, noticias y anuncis. [Núm. 11245] Diari de Manresa. [Capçalera mixta. [Núm. 11245] Capçalera il·lustrada].
 Red. i Adm.: Arbonés, 15.—Imp. *El Pla de Bages*.—455 × 303 mm. [Any XVII] 484 × 313 mm. [Any XXX] 415 × 249 mm.—4 pp. a 4 col. [Any XVII] 4 pp. a 5 col. [Any XXX] 8 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. [Any XXX] Ptes. 0'10.
 Any III, 1906; núm. 580 (1.ª març). - XVII, 1920; núm. 10709-10717 (23 nov.-2 dbre.) - XXX, 1923; núm. 11245 (21 nov.)
 Successor de *La Veritat* (núm. 1835), defensava amb tot i no dir-ho en la capçalera, el regionalisme. Va començar a sortir el 12 de març de 1904 i encara segueix publicant-se.
1839. LA PAGESIA.—Revista agrícola il·lustrada. Se publica el 15 de cada mes [Núm. 108] Portaveu de la Càmera Agrícola Oficial del Plá de Bages. [Capçalera mixta].
 Direc.: Urgell, 16, pral. [Des de 1906] Direc. i Adm.: Canal, 1, 1.ª [Núm. 108] Guimerà, 19. Imp. *Sant Josep*, Picas, 8. [Núm. 108] Plassa Santa Llúcia, 6.—177 × 110 mm.—16 pp.—Suscripció: Ptes. 2 l'any. [Núm. 108] Ptes. 2'50, l'any.—Mensual.
 Any I, 1905; núm. 1-5 (agost-dbre.). - II, 1906; núm. 6-15 (15 gener-15 oct.) - XII, 1915; núm. 108 (setembre).
 A més dels articles doctrinals, insereix notes de preus dels mercats, Secció oficial del Gremi i de la Cambra Agrícola, i una nodrida secció de «noves». Va seguir publicant-se. Creiem erro d'impremta l'assenyalar l'any 1915 com el XII de la publicació.
1840. BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LA COMARCA DE BAGES.—Surtirà cada tres mesos. [Des del núm. 6] Surt cada mes [Des de l'any 1914, solament el títol]. [Capçalera tipogràfica].

EL PLA DE BAGES

DIARI D'AVISOS, NOTÍCIES Y ANUNCIS

A la bona memòria del benemèrit patri i digníssim Alcalde de Manrèsa DÒN PERE ARMENGÒU Y MANSO

MORI EL DIA 7 DEL MES QUE SOM

Notes biogràfiques i necrològiques

Calentes encara les mortals del púlpit del que fou fervent catòlic i eminent patri, Ercim. Q. Per Armengòu y Manso, no podem fer sa acalada biografia, nosaltres que li professàvem intencionalment i una admiració sincera i entusiasta. Per això necessitaríem el temps que no manca per a nosaltres fetes, la traça que no podem per a ordenar notes, i sobre tot la tranquil·litat d'esperit que no troba qui sent son cor llitrat i vessant amargura.

No, les nostres pretensions son mes modestes: sols aspiram a dibuixar a grans pinzellades alguns trets fonamentals i biogràfics de aquella insubstituíble personalitat que Manrèsa entera avuy plora, per a què en perjoira de merces còdices humanitat consistin en nostra colecció, i obrir ensem el camí a qui s'avia ab forces per a ab més temps i calma completar l'obra.

D. Pere Armengòu y Manso era una figura molt complexa, lo que se'n feu un caràcter de éster, en tota l'estensió de la paraula.

Descendent de les dues famílies que indiquen sos cognoms, posseïa el bon temps d'ànima de una i altra: pòt dir-se que les remarcables qualitats dels Armengòu y del Manso havien lograt selecta encarnació en la persona de D. Pere.

Com a home, era espanyol, jovial, d'una xispa i travessura encantadores, que feyen les delícies dels seus amics. Però antes que tot i per sobre de tot era catòlic, catòlic sens les misticacions ni mitges tintes que avuy constituïen la característica de molts, catòlic sincer, pràctic, intransegut ab tota mena d'error i vicis, com des de ser fill incondicionalment sumit a les ensenyances salvadores de l'Església.

Y en ell el polític s'armonia va admirablement ab l'home particular, may havia sabut capir aquesta doble personalitat, que inventa el modern liberalisme per a excusar i fins cohesionar certes debilitats, que sovint degeneren en abdicacions vergonyoses i no poques vegades en veritables crims contra la religió i la patria.

Per això si com a particular es lamentava el Sr. Armengòu a Deus sobre totes les coses, en política buscava ardentment la sobirania social de Jesucrist, conforme ho confessava sense embuts a sos intims i a qui conversava, lamentant-se a cada pas que no pogues fer

en pro de tan bell ideal tot lo que son generós cor li demanava. En totes aquestes idees nostre, va cristallisar nostre plorat amic els entusiastes esforços de tota sa vida política.

Y es ben cert que la metxa àlbrica casi sa ecclèsiàstica metxa. Quinze anys costava tan sols quinze realis brillantment sos primers ensaigs en la Sr. Armengòu de bruta recordança, i pocs anys després, en la guèrra civil, se revelà ja el lluyador catòlic d'entusiasme indomable i energies inabarcables, que l'havien de caracterisar tota la vida. En aquesta segona època, en que la distingida família Armengòu sofrí lo que no pòt explicarse, no més que en la primera, rebé l'entusiasta jove el baptisme de persecució, essent empresonat pels seus nobles y desinteressats treballs en are de la causa catòlica.

Fracassada aquella memorable y sangant lluita religiosa, no desmayà un moment nostre zelos e infatigable campió, sinó que corre ab redoblent entusiasme a tot arreu aoni s'ajà bandera per sos sempre adorats ideals de Deus y Patria. En la fundació de nostra benemèrita Joventut Catòlica, de l'Associació Reparadora de Pio IX, en aquelles grandioses plegacions que tots els qui contem alguns anys recordim ab joya i ensenya ab anyorança, en totes les obres de propaganda catòlica i patriòtica constantment se troba el Sr. Armengòu a primera fila, animant a uns i altres y presentant el calor de son encès entusiasme y l'impuls de son cor de gegant.

Allavors, en mitj de la lluita més bella y enlayrada, era de veure com fou nostre amic de l'ànima. Estava en el seu element, y la joya imensa que sentia, són cor heròic li feya espurjar els ulls i li vessava per la boca en paraules ardents, sardoroses, electriçadores. Després de haver sentit al Sr. Armengòu, era impossible que ningú experimentés detalladament no covardies.

Vingué l'època inoblidable, compresa entre 1876 y 85, y l'jove Armengòu, allisonat per les campanyes passades y ben trempat son anim en les lluites que havia pres part activíssima, fou

un element de molta vàlua pels treballs que s'realisaren en ordre al triomf y sosteniment d'aquells Ajuntaments catòlics. Se constituí una junta de propaganda y organitzadora de les forces catòliques, de la que fou individu imprescindible son inoblidable pare, Don

Jaume, y baix la direcció de la metxa el Sr. Armengòu lluyta sens desmay y ab una intel·ligència de lo que portava entre mans, que recordem ab admiració els qui a son costat treballaren en aquelles memorables campanyes.

Pòt ben dir-se que en aquest període arribà de formarse l'apítot polític del Sr. Armengòu, preparant-se per a les lluites actuals, en que se'n ha manifestat a incomparable altura.

Mort l'últim Ajuntament d'aquella inesorable època a mans del xorc y funest caciquisme, Don Pere, a qui son actu temperament y generós entusiasme no consentien descans ni treva, seguí treballant tant com may en pro dels sants ideals, als que havia consagrat l'inagotable tresor de les iniciatives y energies de tota sa vida. Allavors es *La Lluita*, de la que fou principal sostenidor, col·laborador incansable y fins durant una temporada director, l'arma apropiada per a satisfer les ànsies de lluita que s'impulsaven a batzes sens repòs pel sagrat lema, Deus y Patria, dolç iman de son cor y amor estranyable de la seva ànima.

Recordem també ab quan vivia havia pres part activíssima, fou

estimada ciutat va prendre part notabilíssima en la campanya en favor de l'ensenyança de la Companyia de Jesus en el Col·legi de Sant Ignasi.

Quan en 1890 se presentà per primera vèlta la candidatura per a diputat a Cortes del honorable patri D. Leónci Soler y March, allí estigué Don Pere Armengòu per a apoyarla ab tota sa intel·ligència y viril caràcter, y pòt més tard ell metex entrava al Consistori, després d'una altra lluita electoral replejada de pujolissims y en la que havia desplegat el gran caudal de sos coneixements y patriòtiques energies.

Ja en nostra corporació municipal, en el sí de la qual ocupà la primera tinentia y la presidencia de la comisso de Política Urbana, sentí crear en son esperit les vives ànsies de treballar ab més zel que may pel seu constant ideal, que com hem dit avans, se sintetizava en la sobirania social de Jesucrist, cap a quin nírt orientà tota sa gestió d'home públic. La situació era difícil,

perquè ls catòlics sense afegidures de liberalisme, estaven en minoria dintre del Ajuntament, y per lo metex se necessitava un tacte esquitat y una habilitat extraordinària per a imposar el criteri catòlic y patriòtic a la corporació.

De com influí el Sr. Armengòu en la bona marxa del Municipi durant aquest bienni i l'immediat següent, en que regentà l'Alcaldia el Sr. Fius, no som nosaltres els qui hem de parlar-ne. Ningú més autorisat per a dir-lo que l'actual benemèrit diputat provincial, D. Ignasi de Loyola March y Batllés, alcalde durant el primer y què de la minoria catòlica en el segon, el qual, ab ocasió que may s'eborrorà de nostra memòria, confessà fa un més devant de la representació de tot Manrèsa, que fou constantment el seu braç dret, ajudant-lo, ab sa clara intel·ligència y empenta vigorosa, a sortir ayros de les situacions més apurades, y que per això creya que l'homenaje tributat al senyor Armengòu no devia ser per un quinquenni d'alcalde, sinó per dos de treballs altament meritoris e influència llorable y decisiva en pro de la Manrèsa dels seus amors.

Però quand se destaca més alta la personalitat de nostre malaguanyat amic, quand s'ajà majestuosament y gergantina sa figura nobilíssima, es durant els cinc anys de sa alcaldia que desempenjà honorablement fins a la mort. En aquest espai de temps si que pòt sa ben bé de manifest el fons hermoíssim de son gran cor y la vasta comprensió de sa intel·ligència poderosa.

Y lo metex que si les circumstancies se descampellesen a propòsit per a posar a contribució les extraordinàries dotes de nostre insigne y popular alcalde. Previsións alterades d'alguns governadors civils, vagues dificultats, els ayguats desastrosos, tot se conjurava per a fer insuperable la situació del alcalde. Mes ell se sentia crear en les dificultats y trobava en sa ànima gergantina noves energies, a mida que ls obstacles semblaven interceptar tots els passos.

Basta dir que en aquells terribles ayguats fou la providència de Manrèsa, en les vagues de difícil resolució el pacificador deure, y en ses obligades relacions ab els governadors pregonatsos deia vorablement. Vejes lo que deyen d'ell els propis interessats.

«Cuando esta ausente — afirmava un governador que per les seves ères militar — se fastidiara, mas así que tengo a mi presencia, me desarma». Altre afegia: «El alcalde de Manresa es hombre que sabe tomarse terreno».

Aquixa metixa prudència y tacte esquitat els sabia emplear igualment en ses relacions ab els amics, dels quals procurava dissimular els defectes, per a no veure sino les bones qualitats que tinguessen, a fi de treure tot el partit possible en favor de sos plans nobles y patriòtics. Lo metex feya ab les coses y circumstancies, sabent convertir els menors detalls e incidents en substancia per a portar a terme projectes d'importancia per a Manrèsa.

Y al costat de son tacte, per desca y previu extraordinària, reunia un esperit recte, un caràcter sencer y constant, y una voluntat ferma, indomable y heròica fins al sacrifici de sos interessos y hasta de la vida, sa hagués sigut necessari.

Res el retrata tan bé baix aquest aspecte, amés de lo que fins aquí indicat queda, com les paraules que digué ell metex en determinada ocasió a certes persones que el recominaven perquè s'havia ab sos companys feiat tan de plè a la lluita que semblava meritoria: «Hem surtit de casa — contava — cumplint un deure, y no hem

Red. i Adm.: Plaça Major, 2, 2.º [Des del núm. 38] Plaça de Sant Domingo.—Imp. *Sant Josep*.—175 × 110 mm.—Il·lustrat.

Vol. I, anys 1905-1907; núm. 1-17 (15 nov. 1905-dbre. 1907) 304 pp. - Vol. II, anys 1908-1909; núm. 18-37 (gener 1908-dbre. 1909) 268 pp. - Vol. III, anys 1910-1913; núm. 38-64 (gener 1910-dbre. 1913) 400 pp. - Vol. IV, anys 1914-1923; núm. 65-82 (gener 1914-oct. 1923) 404 pp. - Vol. V, anys 1924-1925; núm. 83-95 (gener 1924-dbre. 1925) 160 pp.

Publicació de les més remarcables referents a l'excursionisme català, i digne pariona del *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya* (núm. 405). Se gueix publicant-se.

1841. BUTLLETÍ MENSUAL DEL CONCURS Y EXPOSICIÓ REGIONAL DE FOTOGRAFIA (Festa Major de Manresa de 1905). [Capçalera tipogràfica].

Direc.: Born, 34, pral.—Imp. J. Roca, Sant Miquel, 15.—180 × 115 mm.—16 pp.—Il·lustrat.

Any 1905; núm. 1 (1.º febrer).

Solament coneixem el nombre descrit.

1842. L'ESQUIVA MOSCAS.—Setmanari català en cos y ànima. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Poble Nou, 101. Adm.: Puigterrà bax, 41.—Imp. *L'Esquiva Moscas*.—234 × 149 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.—Sortia els dissabtes.

Any 1905; núm. 1 (7 abril).

Publicació satírica i humorística de molt curta durada; segons Sarret (obra citada, p. 239), va acabar «amb el nombre tres».

1843. L'AMICH DEL POBLE.—Portaveu de la «Joventut Carlista». Deu, Patria, Rey, Furs. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sabateria, 5.—Imp. *L'Amich del Poble*.—380 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 1, trimestre.—Desenal.—Sortia els dissabtes.

Any I, 1905; núm. 1 (29 agost).

No hem de dir la idealitat d'aquesta publicació, per tal com ja ens la indica el subtítol. En Sarret (obra indicada, p. 239), ens diu, amb molt encert, que «es

Núm. 1839.

notable per sos articles de pura doctrina catòlica i de les campanyes en favor de sos ideals». Va seguir publicant-se fins el 31 d'octubre de 1908. El redactor en cap era Antoni Roca i Fàbregas.

1844. ¡PU-PUT!—Setmanari humorístich. Sortirà cada dissapte. Se ven per tots els poblets, pobles, vilas i ciutats de Catalunya. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Bruch, 31.
—Imp. Vinyals Germans.—
256 × 167 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Un trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Anys I-II, 1906 i 1907; núm. 1-14 (3 nov. 1906-2 febrer 1907).

La Redacció ens diu que «Manresa compte ja ab suficients publicacions serioses; n'hi mancava sols una de tò humorístich que al propi temps que distregui'ls mals de cap, fassi oblidar, per una estona: las cédules personals ab recárrech, las contribucions carregoses y la taleya de fer sacrificarse, carregantse el carrec de regidor pera trevallar gratis... Per aixó, donchs, y a n'aixó ve'l nostre setmanari.»

Any I	Manresa 3 de Novembre de 1906	Núm. 1
Número solt	0'10 ptes.	Redacció y Administració
Atrassat	0'20	Carrer del Bruch, 31
Trimestre	1'50	La correspondencia al Director
		No s' retornan els originals.
		Anunci a preus econòmics.

LA CASTANYADA D' ENGUANY

Elles MINISTRES:—¡Recreatina, quina arrocada! ¡Q'è portes aquí!
¡PU-PUT!—Les castanyes que vos faltaven.

Núm. 1844.

1845. LO MESTRE TITAS.—Semanari escolar carlí. Portaveu del requeté. [Capçalera mixta].

Imp. Vidua Roca.—183 × 128 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.
Any I, 1907; núm. 1-20 (23 març-10 agost).

El subtítol ens diu prou la seva ideologia, defensada sempre amb molta vehemència i exaltació.

1846. BOLETÍN DEL ANUNCIANTE. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Nou, 26, 2.ª—Imp. Vives.—8 pp.—300 × 182 mm.—Quinzenal.—Bilingüe.—IHuistrat.

Any I, 1907; núm. 1-19 (3 gener-1.ª oct.)

Dedicat a la propaganda per l'anunci, entremesclada amb algun xisto i poesies curtes. El català no és abundós.

1847. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE N.^{RA} S.^{RA} DEL CARME DE MANRESA. [Capçalera iHuistrada].

Va començar a sortir l'any 1907. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

1848. BOLETÍN ANUNCIADOR.—El secreto del anuncio estriba en que éste sea permanente. La continuidad es la gota de agua que horada la roca. [Capçalera iHuistrada].

Adm.: Pedregà, 31, 1.ª—Imp. Vidua de Lluís Roca i Pla.—245 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 2'50, semestre. Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.—Bilingüe—IHuistrat.

Any II, 1908; núm. 65 (22 abril).

Aquesta publicació era de propaganda comercial. En un advertiment llegim que: «Se insertarán en catalán cuantos anuncios y noticias se faciliten y reclamen en esta forma.» Va començar a sortir el 3 de gener de 1907.

1849. REVISTA ILUSTRADA JORBA [Capçalera iHuistrada amb el títol de la publicació].

Dir.: Born, 36; Plassa Sant Domènec, 2, i Nou, 49.—Imp. *Sant Josep*.—290 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.—IHuistrada.—Bilingüe.

Any V, 1913; núm. 52 (oct. 1913). - X-XVII, 1918-1925, núm. 103-195 (gener 1918-des. 1925).

Aquesta publicació és de propaganda de la «Casa Jorba»: es reparteix de franc als compradors, insereix articles literaris, culturals, morals, artístics i religiosos. Va començar a sortir en juliol de 1908. El català no és abundós, però hi han números, com el primer que hem descrit, amb tot el text en català. Segueix publicant-se.

1850. LA COVADONGA CATALANA.

No coneixem cap exemplar d'aquesta publicació com sortida en 1908, però la veiem esmentada per Navarro Cabanes (*Prensa Carlista*, p. 254), qui escriu: «Debió salir este año, como sucesor de *Lo Mestre Titas*, y era su director don Antonio Roca Fábregas».

1851. LA CIGONYA.—Periódich semanal. Sortirà els dissabtes. Crítica, humor, literatura. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Capdebrechs, 2.—Imp., Plassa de Santa Llúcia.—227 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.
Any 1909; núm. 6 (9 oct.)

Publicació satírica i humorística de curta durada. Va començar a sortir el 4 de setembre, deixant de publicar-se el 30 d'octubre.

1852. BAGES-CIUTAT.—Diari de Manresa. [Capçalera mixta, amb l'escut de la població].

Red. i Adm.: Guimerà, 19. [El núm. 2136] Plaça de Santa Llúcia, 6.—Imp. Abadal. [El núm. 2136] Imp. Esparbé.—460 × 302 mm.—2 pp. a 4 col. i 2 pp. amb anuncis.—Suscripció: Ptes. 1 al mes; fora, ptes. 3'50, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1909; núm. 2 (3 dbre.) - VII, 1915; núm. 2136 (1.ª oct.) - X, 1918; núm. 2983-2987 (28 agost-7 set.)

Fou una publicació netament nacionalista, sostenint pel seu ideari fortes polèmiques amb altres col·legues seus; el seu lema era: «Catalunya i l'Autonomia». Va començar a sortir el 2 de desembre de 1909, i deixà de publicar-se el 1.ª d'abril de 1919.

1853. BUTLLETÍ MENSUAL DELS PP. CAPUTXINS.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació catòlica esmentada per Bertran i Pijoan (obra citada, p. 134), on es dona com sortida en 1909.

1854. BUTLLETÍ DE PREDICACIÓ SAGRADA.

Publicació mensual la qual era l'«orguen de la «Catequística de Manresa». En Bertran i Pijoan (obra citada, p. 134) l'assenyala com pertanyent a 1909.

1855. L'HALLEY.—Diari radical.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, la qual, segons Sarret (p. 241), va sortir amb motiu d'unes eleccions de Diputats a Corts; el primer número és

del 28 d'abril de 1910, i l'últim, del 7 de maig del dit any; segons l'esmentat bibliògraf tenia dues pàgines i al dir de Bertran i Pijoan, quatre.

1856. CRÒNIQUES DEL «ORFEÓ MANRESÀ».—Revista mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Francesc, 1, 2.ª—Imp. *Sant Josep*.—124 × 180 mm.—8 ó 16 pp. a 2 col.
Any V-VIII, 1914-1917; núm. 42-70 (març 1914-oct. 1917).

Aquesta publicació va començar a sortir en octubre de 1910. Era el portantveu de l'esmentada Societat, i ultra les notes de la vida corporativa, s'hi veuen treballs culturals.

1857. BUTLLETÍ DE LA MUTUAL MANRESANA.

Publicació mensual de 8 pp. sortida en 1910, segons Bertran i Pijoan.

1858. BUTLLETÍ MENSUAL SERÁFICH-CAPUTXÍ.

Publicació religiosa. Segons Bertran i Pijoan tenia 4 pp. i va sortir en 1910.

1859. SALUT.—Fulla periòdica (especialment per a la dona) dedicada a secundar la gran obra del Congrés de la Tuberculosi.

Esmentada per Bertran i Pijoan (obra citada, p. 135) qui la dóna com sortida en 1910.

1860. GERMANOR. — Periòdic social-literari, portaveu de l'Associació Obrera Catalanista. Adherit a l'Unió Catalanista. Surt cada mes. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Constitució, 3, 1.ª—Imp. *Societat Editorial Manresana*, Bruc, 50.—294 × 193 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0^a10.
Any I, 1912; núm. 1 (1.ª gener).

Aquesta publicació, que fou de molt curta durada, ens fa saber que és únicament catalanista: «defensarem l'autonomia de Catalunya, tractarém les qüestions obreres ab l'atenció qu'aquestes es meréxen y venerarém l'art en ses diverses manifestacions... en quan a la secció doctrinal, serém sempre intransigents, l'amor a la terra que'ns ha vist náixer, el posarém per sobre tota clase de personalismes». Comprèn dues seccions: una doctrinal i obrera, i una altra, literària.

1861. BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ DE LA DANÇA.
 En Sarret (obra citada, p. 242) escriu: «Revista mesal, portaveu d'aquesta entitat cultural i artística propagadora de les dances populars catalanes. Apareix al mes de gener de 1913, a quatre pàgines (una d'anuncis) de 21 × 15 centímetres i dues columnes; tirat a la impremta Rubiralta. El nombre 4 fou el darrer».
1862. L'AMICH DEL POBLE.—Portaveu de la «Joventut Carlista». [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Sabateria, 5.—Imp. de *L'Amich del Poble*.—379 × 266 mm.—4 pp. a 4 col.—
 Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Segona època.—Anys IX-X, 1918 i 1919; núm. 437-506 (4 maig 1918-28 nov. 1919).
 Segueix la mateixa idealitat i numeració que les de la primera època (núm. 1843).
 Va començar a publicar-se el 15 de març de 1913.
1863. EL ECO DEL BRUCH.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació quinzenal, de molt curta durada, esmentada per En Navarro Cabanes (*Prensa carlista*, p. 294) i Sarret (obra citada, p. 242), El primer ens diu que va començar a sortir l'any 1914, i el segon el 15 de novembre de 1913, tenia 4 pp. a 2 col., l'imprimia la «Sociedad Editorial Manresana», el número solt costava ptes. 0'10, i era el portaveu del «Centre Jaumí del Pla de Bages».
1864. BUTLLETÍ SERÀFIC.—Per els terciaris i devots antonians.
 Publicació catòlica mensual, esmentada per Bertran i Pijoan (obra citada, p. 135) i sortida en 1913.
1865. FULLA MARIANA.—Portaveu de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat. [Capçalera mixta].
 Imp. Vives.—202 × 130 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any 1914; núm. 1 (gener).
 Publicació religiosa. Cada any comença numeració nova. Va seguir publicant-se fins desembre de 1916.
1866. CATALÓNIA.
 Segons Sarret (obra citada, p. 243) era una «publicació mensual, orgue oficial del mateix nom. Apareix el mes d'abril de 1914, a vuit pàgines de 24 × 17 centí-

metres, dues columnes i preu de 10 centims el nombre; tirat a la impremta Bausili. Aboga pel progrés deportiu i són pocs els nombres sortits».

1867. ESTUDIANTIL.—Revista quincenal. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Jaume I, 7.—Imp. Boixeda.—8 pp. a 2 col.—221 × 140 mm.—Núm. solt ptes. 0'10.—Quinzenal.—Bilingüe.
 Any I, 1914; núm. 1 (15 oct.)
 Publicació literària de molt curta durada.
1868. FULLA DOMINICAL.—Parròquia de Sant Pere Màrtir. Manresa. [Capçalera iHustrada].
 Segons nota facilitada per Josep Galobardes, Pvre., va començar a sortir en 1914. Es la «Fulla» del Bisbat de Vic. Vegeu, referent a aquesta gènere de publicacions, el núm. 58.
1869. BUTLLETÍ CATEQUÍSTIC.—Portaveu de la Catequística de Manresa. [Portada mixta].
 Red. i Adm.: Convent de PP. Caputxins.—Imp. Torra.—180 × 118 mm.—10 pp.—Bilingüe.
 Any VI, 1919; núm. 64-67 (abril-nov.) 181-203 pp.
 Conté articles de Pedagogia, Litúrgia, Pietat, etc., i una nodrida secció de noves. Va començar a publicar-se en 1914.
1870. EL ECO DEL BRUCH.—Portaveu del «Centre Jaumista del Pla de Bages».
 Red. i Adm.: Muralla de Sant Domènec.—Imp. F. Bausili, Passeig, 15.—375 × 267 mm.—4 ó 8 pp. a 4 col.—Quinzenal.
 Segona època.—Any III, 1916; núm. 36 (3 juliol).
 El dirigia N'Estanislau Guilà i Rivera, i n'era redactor N'Antoni Roca i Fàbregues. Pel subtítol, ja sabem la seva significació política. Aquesta segona època va començar el 30 de gener de 1915. Vegeu núm. 1863.
1871. INFORMACIÓ ESCOLAR.—Initium. Sapientiae. Timor. Domini. [Capçalera mixta].
 Imp. Sobrerroca, 38.—273 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any 1915; núm. 1 (7 dbre.)
 Publicació catòlico-literària.

1872. FULLA MENSUAL DE LA REIAL I ILUSTRE CONGREGACIÓ DELS SAGRATS CORS DE JESÚS I MARÍA I APOSTOLAT DE L'ORACIÓ.

Publicació religiosa sortida en 1915 i esmentada per Bertrán i Pijoan (obra citada, p. 136).

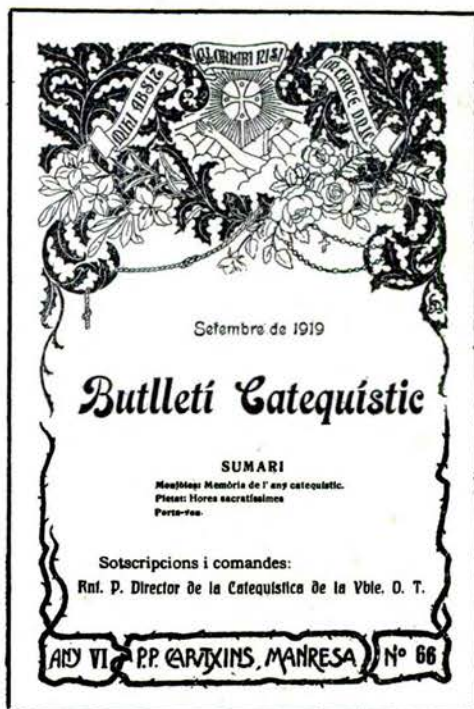
1873. LA SARDANA.—Publicació mensual.
[Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cardona, 24, 1.ª—Imp. de *Sant Josep*.—174 × 104 mm.—8 pp.—Suscripció: Anyal, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1916; núm. 1 (abril).

Aquesta publicació no tenia altra finalitat que la propagació i enaltiment de la dansa catalana. Va seguir publicant-se fins el mes de maig de 1919.

1874. LA DEMOCRACIA.—Semnario liberal.

Segons Sarret (obra citada, p. 245) fou el continuador d'*El Demócrata**; va començar a sortir el 27 d'abril de 1919, tenia 4 pp. a 4 col., el tamany era de 43×31 centímetres, el preu de suscripció al mes, de pessetes 0'50 i l'imprimia Alcaraz; el 24 de juliol canvià d'impremta passant a la de Ferrer i reduint el tamany a 35 × 25.

Núm. 1869.

1875. CENACLE.—Revista cultural. [Portada gravada].

Red. i Adm.: *Centre Excursionista*.—Imp. Esparbé, Plaça Santa Llúcia.—225 × 175 mm.—12 ó 16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Desembre 1917] Ptes. 0'15.—Mensual.
Any I-III, 1915-1917; núms. 1, 17 i 19 (dbre. 1915-març i dbre. 1917).

En l'article de presentació, llegim que la missió que s'imposa aquesta «Revista» és la de «fer que'ls nostres compreguin l'obra espiritual que actualment desenrotlla Catalunya en l'aspecte múltiple i divers de les seves manifestacions culturals i artístiques».

* Publicació setmanal sortida el 1.ª de juliol de 1912 i desaparescuda el 19 d'abril de 1919.

1876. CALENDARI DE CATALUNYA corresponent al any de traspàs 1916, publicat per la Casa Jorba, en obsequi a sos clients.
 Imp. *Sant Josep*.—204 × 133 mm.—14 pp.
 A més del santoral, conté «les noves disposicions pontificies sobre dejunis y abstinències, y refrans de la terra referents als mesos y dies del any».
1877. REVISTA MARIANA.—Dirigida per la «Lliga Espiritual de Ntra. Sra. de Montserrat». Ab llicència eclesiàstica. [Capçalera mixta].
 Red., Adm. i Imp.: Sobrerroca, 38.—200 × 127 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.
 Anys V-IX, 1921-1925; núm. 58-100 (dbre. 1921-juny 1925).
 Publicació catòlica. Va començar a sortir el mes de gener de 1917 i fou la successora de la *Fulla Mariana* (vegeu núm. 1865). Segueix publicant-se.
1878. ACCIÓ INTEGRISTA. [Capçalera mixta].
 Red.: Joc de la Pilota, 6. Adm.: Sobrerroca, 38.—Imp. Domènec Vives.—390 × 268 mm. — 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Ptes. 5, l'any. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any 1918; núm. 1 (10 gener).
 Conegut el títol, ja sabem quina era la ideologia d'aquesta publicació.
1879. CRÒNIQUES DE LA ACADEMIA DE LA JOVENTUT CATÓLICA DE MANRESA. [Capçalera mixta].
 Imp. *Católica*.—180 × 118 mm.—4 pp.—Mensual.
 Any 1918; núm. 1 (abril).
 Publicació catòlica; també insereix articles literaris i culturals.
1880. FULLA DEL CENTRE DE DEPENDENTS DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Passeig del Rei Pere III.—Imp. *Sant Josep*.—375 × 257 mm.—2 pp. a 3 col.—Mensual.
 Any 1918; núm. 4 (novembre).
 Portantveu de l'esmentat «Centre».
1881. INTEGRIDAD CATALANA.—Dios, Patria, Autonomía regional. [Capçalera mixta].
 Red.: Plassa Creus, 8.—Adm.: Sobrerroca, 44.—Imp. *Integridad Catalana*, Picas, 15.—370 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Ptes. 5 l'any. Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.—Bilingüe.
 Any V, 1922; núm. 242 (30 dbre.)

Es la mateixa publicació del núm. 1878. Com es pot veure, segueix la numeració començada en *Acció Integrista*. En Sarret (p. 244), escriu que «el maig de 1921 cambia el títol per *Integritat Catalana*».

1882. LA BUGADERA.—Podrà ser poca solta, pero tant si plou com si fa sol estesa cada setmana. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Esparbé, Plassa Santa Llúcia.—180 × 130 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. Any 1918; núm. 1 (38 maig).

Publicació satírica i humorística. Ens diu que la Redacció està situada «prop de l'hort del Purgatori, sota els corrals», i l'Administració «no'n tenim, ni ganes.» Tracta dels afers de la localitat, tractant-ho tot per l'aspecte còmic. Va seguir publicant-se fins a últims de l'any següent.

1883. JOVENTUT.—Portaveu de les Joventuts Nacionalistes de la Comarca de Bages. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig de Pere III, 12.—Imp. *Sant Josep*.—308 × 199 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.

Anys I i II, 1918-1919; núms. 3-57 (13 abril 1918-12 juliol 1919).

A més dels articles polítics, s'hi llegeixen notes de crítica literària, noticiari referent a les societats de la qual és portantveu, i noves. Va començar a publicar-se el 30 de març de 1918.

1884. RENOVACIÓ.—Acció social i cultural. Portaveu del Centre de Dependents del Comerç i de l'Indústria. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig de Pere III.—Imp. *Sant Josep*.—290 × 194 mm.—8 ó 16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Setembre 1921] Ptes. 0'25.—Mensual.

Any I, 1919; núm. 1 (abril). - III, 1921 (setembre).

Publica articles literaris i sociològics.

1885. L'AVENÇ.—Diari de Manresa. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig de Pere III, 16.—Imp. *L'Avenç*.—265 × 185 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 1 al mes.

Any 1919; núm. 1 (2 abril).

Publicació netament nacionalista. La seva ideologia, és: «Catalunya i República». Va ésser la continuació de *Bages-Ciutat* (núm. 1852).

1886. SENY.—Setmanari catòlic-autonomista.
Segons nota Sarret (obra citada, p. 246) és el portantveu de la Joventut Carlista Manresana. «Apareix el 23 juliol de 1921, a quatre pàgines de 45×30 centímetres, quatre columnes i preu 1-50 ptes. trimestre; tirat a la impremta de Sant Josep.
1887. L'OM.—Fulla d'orientació espiritual i bibliografia. Sortirà una vegada cada mes. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Plaça de l'Om, 2.—Imp. Llib. Torra.—243 × 177 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'20.
1921, núms. 1 i 2 (agost i set.)
Publicació netament literària. Insereix treballs de crítica i nota de les «darreres publicacions». L'editava Valentí Torra.
1888. UNIÓ ADMINISTRATIVA MANRESANA. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Passeig de Pere III, 18, 1.^r—Imp. Miquel i C.^a—450 × 305 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Ptes. 1'50 al mes. Núm. solt, ptes. 0'10.
1922; núm. 3 (3 febrer).
Publicació de molt curta durada; va sortir amb motiu d'unes eleccions a regidors. Anava contra la *Lliga Regionalista*.
1889. BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA «AVANT». [Capçalera il·lustrada].
Red. i Adm.: Conservatori, 4. [Des del núm. 5] Born, 24, 2.ª [Des del núm. 10] Plassa Creus, 1.—Imp. *Sant Josep*.—189 × 113 mm. [Des del núm. 8] 161 × 99 mm.—8 ó 12 pp.
Any I, 1922; núm. 1-4 (set.-dbre.) -II, 1923; núm. 5-15 (febrer-dbre.) -III, 1924; 16-23 (gener-agost).
Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 1202.
1890. FULLA MENSUAL DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LA COMARCA DE BAGES. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Conservatori.—Imp. *Sant Josep*.—171 × 100 mm.—4 pp.
1923; núm. 1-3 (maig-juliol).
Inseria notícies del «Centre».
1891. BOLETÍN ESCOLAR DEL COLEGIO MUNICIPAL DE 2.ª ENSEÑANZA. [Capçalera tipogràfica].
Imp. *Sant Josep*.—157 × 108 mm.—8 pp.—Bilingüe.—Mensual.
Anys II i III, 1924-1925; núm. 12-24 (15 juny 1924-15 juny 1925).

FOBIA DE BANDERES I D'ORDRE PÚBLIC

Els nostres lectors coneixen de sobres, perquè no tinguem que darallar-los aquí, l'enfilall d'incidents que es desenrotllaren en nostra ciutat el divendres i el diumenge de la setmana passada, amb la qüestió de les banderes. Una mica tard, degut al caràcter setmanal de JOVENTUT, ens hi referirem amb les presents ratlles, aprofitant l'oportunitat per a fer als nostres conciudadans unes consideracions que bulien de dies en nostre magí.

És característica de Manresa, la tranquil·litat. Quan en altres ciutats d'una importància igual a la nostra, en debaire és una qüestió transcendental que directa o indirectament els afecta, la gent en parla apassionadament, s'engresca i si s'el laboren criteris contradictoris es produeixen topònims fins materials, en la nostra Manresa tot resta fret, quiet, com si ens regissin unes ordenances dictades pel monjo Campanella, la impossibilitat és la norma general, i ningú dona una veu en tò més alt que el boiguer del costat, ens fa l'afecte d'un gran quarter sots l'imperi constant del toc de retirada.

Qualsevulla persona creuria cosa facilíssima el mantenir l'ordre en una tal ciutat, teint tot l'any retirada la força pública, en reserva per algun jorn extraordinari en que una excepció s'ingrés a confirmar la regla de la tranquil·litat. El capità de la guarda civil Sr. Blanco — qui pensament no ens mereix més que respectes — opina radicalment el contrari, per tenir — al nostre entendre — un concepte equivocat dels fins que justifiquen el manteniment de la força armada. La guardia de seguretat, la guardia civil, etc., són instruments de que'l Govern disposa per a amparar els drets dels ciutadans i per a correigir les infraccions que's flagellen i no hi ha res que justifiqui el fer servir el ciutadà de primera materia per a ridicols simulacres ni de vàlvula de desfogament d'aficions tertulinesques.

El dia de l'Assemblea de Municipis el jovent catalanista de la ciutat, manifestà en forma discretíssima la seva adhesió a l'ideal que arboria el nostre cor de patriotes. Tenim la seguretat de que ningú portava aquell jorn intencions amagades i que cap de les persones que

no participaven de l'estat d'ànim al ludit, hauria estat ferit en la seva dignitat ni en les seves conviccions. A pesar de ço el Sr. Blanco tirà la força al carrer i es produïren incidents que de cap altre manera s'haurien provocat.

Està en la consciència de tot-hom que solament un excés de zel pot explicar l'ordre de que fossin arriades les banderes en la diada de la Llum. A Barcelona — consti que no és conformitat amb la disposició — eren fins a cert punt justificades les prohibicions d'hisar banderes de tota mena, pel fet d'averse manifestat ruidosament pensars contradictoris que posaven en perill la «paus dels sepulcres» que tan curiosament tutel len els nostres governants però mai a Manresa a on no havia succeït res d'això. D'altra part, els draps simbòlics de l'Orleó Menresà i de la Joventut Carlista, foren despenjats per la força pública entre vuit i nou de la veilla del dia de la Llum, es a dir, que d'haver-se trigat una hora més a complimentar la descabellada ordre, haurien estat arriats voluntariament i no se hauria donat motiu a la lèta protesta que sacca la ciutat tota.

En resum, que si a Manresa s'ha alterat alguna volta la tranquil·litat pública ha estat a conseqüència de les disposicions de qui té precisament la missió de servar-la.

••

Ens fa — pobres de nosaltres — una impressió estranya que'l Sr. Blanco que tan al peu de la lletra fa complir certes disposicions de l'autoritat governativa, consenti que's individus a les seves ordres passin totes les hores franques de servei en una societat essencialment política — el Centre Jermista del Pla de Bages — maledient de la pebre catalanista o fallant sense pietat una manilla de copa... Portem l'intenció — pobres de nosaltres — d'assabentar-nos on calgui, per amunt que tinguem que recortar, de la causa d'aquesta anomalia que'ns turmenta de debó.

ANOMALIES

Es una anomalia que'l Sr. Fius com el celde digui públicament que ell serà el primer en acatar les ordres del Comitè Executiu de l'Aeronomia de Catalunya i per altra part permeti que *La Reforma*, periòdic que ell inspira, surti diàriament defensant les excèntricitats del senyor Sala de Terrassa.

••

Es un altra anomalia la felicitació que el Sr. D. Lluís Portabella, president de la Cambra de Comerç i de la

Industria de Manresa, ha dirigit al diputat per Terrassa, per la seva campanya contraria a les reivindicacions catalanes. El Sr. Portabella inconscientment ha sigut víctima de les maquinacions de certs elements devots d'En Basilio Paraiso, personatge històric que va fer-se notable per la seva oposició a que es concedís el Port franc a Barcelona.

••

Es un altra anomalia que en una ciutat com Manresa pacífica a ultrance, es trovin els seus habitants constantment assejats per l'ull vigilant de la guardia civil. ¿Que

Publica articles d'ensenyament, cultura, filosofia, etc., i notes referents al Col·legi del qual aquest «Butlletí» és el portantveu; també insereix treballs literaris.

1892. CENTRE EXCURSIONISTA «MONTSERRAT».—Butlletí mensual. [Des del núm. 13] Butlletí del Centre Excursionista «Montserrat». [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Major, 5, 2.ª—Imp. Albert Rubiralta, Born, 24. [Des de 1925] Imp. *Comercial*, Casanovas, 9.—170 × 96 mm. [Des de 1924, núm. 13] 159 × 105 mm.—12 pp.—Núm. solt, ptes. 0'60.—Il·lustrat.

Any I, 1923; núm. 1-9 (abril-dbre.)—II, 1924; núm. 10-19 (gener-oct.)—III, 1925; núm. 20-21 (set.-nov.)

Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, ço que hem dit en el núm. 1202. Cal esmentar que aquest «Butlletí» tingué una interrupció un xic llarga, això és, d'octubre de 1924 al setembre de 1925; aquest lapse en què va deixar de publicar-se, fou degut a tractar de fusionar-se tots els Centres excursionistes de Manresa, en un, que tindria per títol «Centre Excursionista de la Comarca de Bages». Com que la idea no va efectuar-se, va tornar a reemprendre la seva publicació.

1893. PERSEVERANCIA.—Revista mensual il·lustrada amb censura eclesiàstica i especial.

Red. i Adm.: Joc de la Pilota, 9.—Imp. Pedregà, 23.—213 × 130 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, ptes. 6 l'any; estranger, ptes. 7'50 l'any. Núm. solt, ptes. 0'60.

Any I, 1924; núm. 5-13 (abril-dbre.)—II, 1925; núm. 14-25 (gener-dbre.)

Aquesta Revista és continuació de la que hem vist en el núm. 1253. La finalitat és la mateixa.

1894. A PLE AIRE.—Setmanari d'esports. [Capçalera mixta].

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, anterior al 26 d'abril de 1926* (any III, núm. 78). Probablement va començar a sortir a últims de 1924.

1895. AVE MARIA.—Revista mensual de propaganda religiosa. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Casa de Caritat*.—Imp. Vives, Sobrerroca, 38.—203 × 131 mm.—16 pp. a 2 col. Any I, 1924; núms. 2 i 6 (juny i oct.)—II, 1925; núm. 15 (juliol).

Publicació catòlica. A més dels articles religiosos i morals, s'hi veu el «Calendari santoral litúrgic del mes». Va seguir publicant-se.

* Les característiques d'aquest número, són: Red. i Adm.: Arbonès, 15.—305 × 220 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 2'50 trimestre. Núm. solt, ptes. 0'15.—Il·lustrat.

1896. **INDUSTRIA I COMERÇ.**—Revista de propaganda. [Capçalera tipogràfica].

No hem vist cap exemplar d'aquesta revista corresponent al primer any de publicació, ço és, el de 1925*; probablement va començar a sortir l'últim trimestre.

1897. **BUTLLETÍ DEL CENTRE DE CULTURA.**

Red. i Adm.: Sant Miquel, 9, 1.^r—164 × 100. mm.—12 pp. 1925; núm. 1 (març-abril).

En l'article de presentació hi llegim que «totes les manifestacions d'art i cultura seran la nostra més preuada delectança». Aquesta publicació era el portantveu de l'esmentat Centre; publicava treballs i notes referents a l'excursionisme. No va publicar-se cap més número, per quant va fusionar-se amb el *Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages*. (Núm. 1840).

1898. **CRÓNICA ESPORTIVA.**—Periòdic setmanal. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Pedregà, 23.—Adm.: Sobrerroca, 18. — 450 × 300 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Ptes. 1'25, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat. 1925; núm. 9 (8 juny).

Publicació dedicada als esports. Probablement va començar a sortir a primers d'abril. Va seguir publicant-se.

* Hem tingut a mans el núm. 11, del segon trimestre 1928 i les seves característiques són: Dir. i Adm.: Carretera de Cardona, 23.—Imp. *Artística*, Casanovas, 9.—270 × 181 mm.—20 o més pàgines a 2 col.—Il·lustrat.

ANY I MANRESA, JUNY DE 1896 NÚM. 2

AVE MARIA

REVISTA MENSUAL DE PROPAGANDA RELIGIOSA

SUMARI L'èxit de nostra revista. — Apologetica popular. — Calé i creu. — El mes de Juny. — Eures, Senyor. — Crònica interessant. — Almona per un blasfem. — Bons testimonis. — Un sacrifici heroic. — Què no hi ha Déu. — Carreteres de la darrera peregrinació a Lourdes. — De tot erra. — Calendari santoral i litúrgic. — Moviment parroquial.

L'èxit de nostra Revista

Abans no passis els ulls per les planes del segon número de AVE MARIA volem, lector, fer-te participant del goig i satisfacció que sentim els sacerdots que ens hem emprès la tasca de la seva redacció. Car que, per més que fem com a cosa segura el merèixer l'aplaudiment dels catòlics manresans, mai ens hauriem pensat trobarlo tan unànim com s'ens ha mostrat.

Començarem, com vergonyosament, a parlar-ne amb uns pocs amics; més enllà ho proposarem a algú anunciant; més tard buscarem algun protector; per fi vingué el primer exemplar, i arreu, arreu, sens cap nota desagradable, havem trobat protecció.

I com no havia d'ésser así? Quin devot de la Verge no ha de trobar encertada la publicació de les seves grandeses? Quin catòlic podrà deixar d'alabar una publicació que enlira les ànimes a les pures regions de la pau i de la llum?

Aquí on hem vist tantes publicacions d'entitats poc nombroses llensar-se ardidament al camp de la propaganda per tal de formar opinió o mantenir la ja adquirida, sols els catòlics havíem de estar inactius, sens un llaç comú i sens un medi de mantenir viu, intens, vigorós, l'esperit de fe i pietat, que és útil per a tot?

Dels protectors ne guardem notes curiosíssimes que dóna bó de recordar: «No fes mai caritat? preguntàvem a un amic. /ela fer-ne per una necessitat espiritual que és mil voltes superior a tot altra?».

I apuntarem ja el primer protector: Spesetes mensuals

I dèiem a un peregrí de Lourdes de l'any passat: Per què tot això que hem vist a Lourdes, mercès de la Verge, prodigis d'amor de Jeucrist, tants miracles com allí es sovintegen no'la ha de conèixer tothom? No és veritat que n'hi ha molta que si'ls coneguessin obririen els ulls, creurien si no tenen fe, i es sentirien els creients més bons, i els bons més fervorosos cristians?

I tinguérem ja' l segon protector; i darrera d'ells, altres i altres, els noms dels quals anirem publicant

«Apunti'm a mi per 2 ptes. mensuals», ens Jeta una bona dona, a qui no sobren pas els bens de fortuna; i com li fèssim avinent que amb menys ens acontentàrem, ella m'aferrà, digué: «Apunti'm per 2 ptes. mensuals, perquè vull enviar la revista a tota els meus parents: per la glòria de la Mare de Déu, tot està ben esmerçat». Ven's aquí, pensàrem, un mitjà d'afavorir nostra publicació: enviar-ne als parents, als amics que tal volta ho necessitem

Núm. 1895.

MASSANASSA *

1899. LA TERRETA.—Periódich festiu y lliterari.

Imp. Olmos y Luján. (Valencia).—191 × 132 mm.—32 pp. a 2 col.—Anyal.
Any V, 1921; núm. 5 (22 juny).

Va començar a sortir en juny de 1917, i ho feia per les festes del Sant Crist de la Vida. S'hi veu text literari signat per Vicenç Nàcher, Carmel i Josep Bauxauli, Francesc Comes, i altres.

M A T A R Ó **

1900. REVISTA MATARONESA.—Semanario de intereses locales.

Red. i Adm.: Riera, 48.—Imp. Josep Abadal.—25 × 36 cent.—8 pp.—Suscripció: Mataró i Barcelona, 4 rals al mes; demés punts d'Espanya, 15 rals trimestre. Núm. solt, 2 rals.—Sortia els diumenges.—Bilingüe.

Any I, 1864; núm. 1 (7 febrer).

El català no és abundant, però sovinteja; publica treballs de Dàmas Calvet, Terenci Thos i Codina, Tomàs Aguiló i altres. Fou un setmanari netament cultural; el 10 d'agost va publicar una circular, fent saber que d'aleshores seria «Organo del Partido y de la Provincia Marítima»; inseria articles defensant l'estat econòmic i industrial de la comarca. Va deixar de publicar-se el 22 d'abril de 1866.

1901. EL ECO DE LA COSTA.—Periódico político de intereses locales y materiales.

[Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Riera, 48. [Des del 19 desembre 1869] Palau, 18.—Imp. Abadal.—265 × 180 mm.—4 ó 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 1 al mes. Núm. solt, 0'25.—Bilingüe.—Bisetmanal (dijous i diumenge).

1869; núm. 1-34 (4 juliol-24 dbr.)

En l'article de presentació llegim que: «Partidarios de la descentralización en todos los ramos, y de la independencia completa y armonía del Municipio y de la Provincia, enemigos de todo monopolio y proceda de donde quiera y deseando

* Nota proporcionada per Navarro Cabanes.

** Nostre agraïment al Sr. Francesc Bartra per les moltes notes facilitades referents a la premsa mataronina, i al Sr. Carles Roldan per haver-nos facilitat el veure les publicacions existents a l'Arxiu Municipal de Mataró.

imperen la justícia y la moralidad desde el Capitolio hasta el Consistorio; somos discípulos, aunque los últimos, de la escuela democrática, única que asegura los santos principios proclamados por el Mártir del Gólgota, la Igualdad, la Libertad y la Fraternidad, genuina y únicamente representados por el gobierno del Pueblo por el Pueblo: la República Democrática». El text català es veu, principalment, en els treballs literaris. Cal esmentar que la *Crónica Mataronesa* del 27 de juny de 1869, feia saber que «uniéndose los dos semanarios que en la actualidad se publican en Mataró, *Crónica Mataronesa** y *La Juventud*** aparecerá el próximo domingo, 4 de julio, el bisemanal *El Eco de la Costa*».

1902. EL CAP DE BOU.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació que es diu sortida en època d'*El Mataronés*, això és: entre 1876 i 1887. Però com alguns insinuen que va aparèixer en 1872, ens fa dubtar la data fixa de la seva sortida. Ens han dit que va ésser un número únic.

1903. LA VERDAD.—Semnario popular. Ciencias, Literatura, Intereses morales y materiales. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Josep, 34.—Imp. Agneta Abadal, a càrrec de J. Escobet.—298 × 201 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció. Un mes, 2 rals. [Des del núm. 22] Un mes 10 quartos.—Bilingüe. Any 1880; núm. 1-30 (7 març-19 set.)

En l'article de presentació, ens diuen que combatiran els errors, les injustícies i els abusos que sàpiguen. Fou el continuador de *El Anunciador de la Costa*. El text català és de col·laboració. Ens han dit que va deixar de publicar-se el 31 de juliol de 1881.

1904. EL SEMANARIO DE MATARÓ. [Capçalera il·lustrada].

Adm.: Riera, 64.—Imp., Riera, 48.—265 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 0'50 al mes. A fora, ptes. 2 trimestre. Núm. solt, 6 quartos.—Bilingüe.

Any I, 1883; núm. 21 (14 oct.)-IV, 1886; núm. 13 (27 març).-VI, 1888; núm. 38 (8 set.)-VII, 1889; núm. 11 (16 març).-XII, 1894; núm. 3 (20 gener).

Fou una publicació de marcadíssim caire cultural; inseria articles d'història i literatura. S'hi veuen treballs de Terenci Thos i Codina, Mn. Jacint Verdaguer,

* *Periódico de intereses locales, agricultura, industria, comercio, literatura y artes*. Va començar a sortir el 6 de maig de 1866.

** Fou la continuació de *Semanario mataronés. Agricultura, industria, comercio, literatura, ciencias, artes*. Publicació sortida el 3 de gener de 1869.

Josep Puig i Cadafalch, Guillem Tell i Lafont i molts altres. Va començar a sortir el 3 de juny de 1883, seguint la seva publicació fins el 25 de maig de 1895.

1905. LO REGIDOR MATHEU.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació de caràcter satíric, sortida el 29 de maig de 1887 com a suplement d'*El Mataronés*; la dirigia En Josep Pasqual, i sembla que fou número únic.

1906. EL MILINDRI.

Publicació humorística sortida el 30 de desembre de 1896. Va ésser un número únic.

1907. EL BALLARUCH.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació la qual va aparèixer en 1902. Ens han dit que no sortia periòdicament i se'n publicaren pocs nombres.

1908. SOL-IXENT.—Setmanari Catalanista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Palau, 10.—Imp. F. Horta.—267 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Mataró Ptes. 0'50 mes. A fora, ptes. 2 trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dissabtes. 1903; núm. 4-8 (24 gener-21 febrer).

Va començar a sortir el 3 de gener, i seguí publicant-se fins el mes de juny; en l'article «Parèntesi» deia que donava per acabada la primera època, però l'acomiadament fou definitiu.

1909. DON QUIJOTE.—Periódico quincenal. Defensor de los intereses morales y materiales de Mataró y su distrito. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cooperativa, 32.—Imp. Pere Vilá.—360 × 265 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe. 1903; núm. 1 (18 abril).

Publicació de curta durada (uns tretze números); la dirigia En Joan Rovira i Berenguer. Ens diu que ve «a entonar himnos á la Ciencia, á las Artes y á la Literatura... tributará respeto á la Verdad, homenaje á la Ciencia, inspirándose siempre en la grandiosa y perfectísima obra de la Naturaleza». S'hi veuen articles d'agricultura, d'ensenyament, literaris; etc. Va seguir publicant-se; probablement, l'últim número fou el 13, corresponent al 10 d'octubre.

1910. NUESTRO ORIENTE.—Periódico quincenal. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Meléndez, 37.—Imp. *Moderna* (Badalona).—328 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'60. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I-II, 1906-1907; núm. 5-11 (15 set. 1906-26 gener 1907).

Publicació anarquista. Cal esmentar l'advertiment, de què «Toda la correspondencia se dirigirá a «Nuevo Oriente». Lista de Correos. Vilasar de Dalt». Va començar a sortir el 14 de juliol; el dirigia Ricardo Pérez.

1911. LLIBERTAT!—Periódich Nacionalista Republicà. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Riera, 72, 2.—Imp. L. Rossell.—368 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dijous.

1906; núm. 1-13 (13 set.-6ebre.)

En Molist i Ribas ens diu en l'article «Qui som y pera que ho som», que «som nacionalistes demòcrates y republicans. Ho som per rahó natural y per la forsa del sentiment». L'autoritació fou donada a Enric Vallès. N'Emili Junoy hi col·laborava. El penúltim número està dedicat a honorar a Pi i Margall en el cinquè aniversari de la seva mort.

1912. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE SANT JOAN I SANT JOSEP. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a repartir-se el quart diumenge de gener de 1907. Vegeu, referent a aquestes fulles, el núm. 58.

Núm. 1   Mataró 24 de Janer de 1908   N.º 4

SOL-IXENT

Setmanari Catalanista

Redacció y Administració: Palau, 10

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
Mataró, 50 cént. al mes.—Fora, 2 ptas. trimestre.—Número solt, 10 cént.

L' ELEMENT NEUTRE

Avuy que la tendencia de la major part de las personas honradas y de la gent d'ordre sembla que la dirigeix per una forsa irresistible cap al nostre camp, are que s'aproximan las elecciones, que serán varias y molt renyides y que per lo tant hi haará medi de fer que cambi la pésima administració que patim, crech arribada l' hora de parlar de certa classe de personas que, per diferentes causas que ja es fudriam, se troben allunyadas de la cosa pública com al aquesta no reñe ab ellas; es a dir, tractarem de lo que avuy dintre de la sociologia s'anomena el element neutre.

No parlo are de la classe obrera, siga del camp, de la fabrica ó de, una altra mena, per desgracia y en general un xich massa ignorant per culpa del govern que tant dolenta ensenyanza ens dona, sino per la gent mitjanament il·lustrada y acomodada, per aquelles classes vulgarment ditas senyore y maneres.

Els lectors coneixeran de sobra a certes personas, que abundan moltíssim en totes las poblacions, que quant se 'ls hi parla d'elecciones, de l'Ajuntament, de l'administració pública ó d'una altre cosa per l'estil, s'ho escolian indiferents com qui sent plourar ó apertar la vista ab fastich no volen saber res, ó es posan a discutir, a criticar y a donar lliçons a lothom; però quant se 'ls demana el seu concurs pera posarhi remey, s'excusen ab més

ó menos bones rahons y no volen sortir del seu retrahiment.

D'aquestas las unas s'han mantingut sempre en el mateix estai de indiferencia y las altres son de la classe dels desenganyats de la politica veia, y totes an conjunt se poden classificar en quatre grupos ben distincts y separats per caracters propis que no s'escapan a la vista del bon observador, encare que aparentment tingan tota certa semblansa.

Y aquestos son: primer, los que, parlant d'una manera vulgar però gráficamente, en solem dir panxa contenta. Dintre d'aquest grupo hi podem contar ala petita d'esperit y d'aspiracions; als marcats d'un cor so que be tegui al impuls de l'amor patri; als tontos ignorants, desconixedors de lo que fou Catalunya en altre temps y de lo que pot arriivar a esser d'aquí endevant, é indiferents, per lo tant, a tota idea de regeneració; y als apaticas incapassos de molestar-se per las cosas publicas, ni pera un amic, ni pera un parent, ni aduch tal volta pera ella mateixa. D'aquestos en son un petit número dels desenganyats de la politica veia y molts dels antics llegadors del *Bruix*, dels *so dicant* governamentals, dels amichs dels actuals convencionalismes que tan desastrosos ens han sigut é incapassos de fer remey res que juga escac en benefici dels demés.

Segón: Los que 's poden anomenar *fatalistas*. Entre aquestos hi ahundat molt eis desenganyats ó escarnimentes ó que ja han se-

Núm. 1908.

1913. LO PENSAMENT MARIÀ.—Periòdich quinzenal de propaganda catòlica. [Des del núm. 7, afegeix] Portaveu de les Congregacions Marianes de Catalunya, agregada a la «Prima Primaria» de Roma. [Any IV. El títol solament]. [Capçalera il·lustrada. [Des del núm. 7] Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 79] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Alarcon. [Des del núm. 79] Adm.: Sant Joaquim, 4, 45 i 47.—Imp. L. Rossell. [Des del núm. 79] Arts Gràfiques Vilà.—180 × 260 mm.—8 pp. i 4 de cobertes amb anuncis.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'30. [Des del núm. 79] Ptes. 0'40; trimestre a fora, ptes. 0'35. [Des del núm. 79] Ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05.

Anys I-XIII; núm. 1-312 (15 abril 1907-1.ª nov. 1919).

Dirigida per Joan B. Parés, i inspirada per l'Arxiprest Dr. D. Josep Roig i Casanellas, aquesta publicació conté, ultra articles de religió i moral, treballs literaris, notes de la localitat i foranes. Cal esmentar la publicació de fulles dedicades a esport, feminisme, indústria, agricultura, etc. Qui desitgi saber quelcom més referent a aquesta publicació, vegi *Pensament Marià* (núm. 1000, 7 de setembre de 1927).

1914. MESTRAL.—Setmanari Nacionalista Republicà. [Des del núm. 53] Periòdic Nacionalista Republicà. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Wifred, 37.—Imp. Vilà.—380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 0'50 trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1907; núm. 1-25 (13 juliol-28 dbre.)- II, 1908; núm. 26-52 (4 gener-4 juliol).

Figurava com a Director En Serafí Salvañà. En l'article «Al públic de Mataró», ens diu la Redacció, que «treballarem am la més ferma voluntat pera reconquerir la nostra propia personalitat... som també acérrims anticaciquistes», i acaba dient que tindran «fermesa i tolerància».

1915. VIDA LLEVANTINA.—Setmanari popular d'acció social, defensor dels interessos de la Comarca de Llevant. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: A tots els pobles de la Comarca.—Imp. H. Abadal.—390 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 4 l'any. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any II, 1908; núm. 46-81 (18 abril-19 dbre.)

Es la mateixa publicació que hem vist en el núm. 1317.

1916. BUTLLETÍ DEL CÍRCOL CATÓLIC D'OBRETS DE MATARÓ. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Bonaire, 25. [Des del núm. 13] Rambla Cirera. [Any IV] Duc de la Victòria, 18.—Imp. Rossell. [Des del núm. 6] Imp. Abadal.—178 × 127 mm.—16 pp.—Suscripció: Ptes. 1 a l'any. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Mensual.

Anys I-V, 1907-1911; núm. 1-49 (oct. 1907-nov. 1911).

Ultra les notes pertanyents a l'esmentat Círcol, s'hi veuen articles religiosos, morals i literaris. Cal assenyalar la publicació de números extraordinaris.

1917. **RESSÓ DE L'AVIOR.**—Setmanari tradicionalista. Portaveu dels carlins de Mataró y la costa llewantina. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Pujol, 10.—
Imp. L. Rossell.—385 × 266
mm.—4 pp. a 3 col.—Sus-
cripció: Ptes. 0'50 trimestre.
A fora, ptes. 1'75 trimestre.
Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1908; núm. 1-52
(11 gener-25 dbr.)—II, 1909;
núm. 2-28 (9 gener-10 juliol).

El dirigia En Ramon Julià. En el «Deu vos quart» llegim que els que formen part de la Redacció «com a tradicionalistas som ans que tot fervents catolichs y com á tals estém sumisos á les ensenyances de la Iglesia Católica... Som regionalistes y sentim intents amor per les coses de nostra terra». A més dels articles polítics, s'hi veuen notes comarcals i treballs literaris.

Any IV Mataró 15 Novembre 1910 Núm. 67

***** SUSCRIPCIÓN *****

A Mataró . . .	3'60	pla trimestre
A fora . . .	0'50	
Extreujer . . .	2'00	un any
	3'00	

Número solt 1 0 céntims.

***** ANUNCIOS *****
a prezo convingute

PAGO A LA BESTRETA

NO S TORREN LOS ORIGINALS

ADMINISTRACIÓN:
en casa lo senyor Director: Joan Rta. Parés
carrer de Sant Joaquim, núms. 43, 45 y 47
ahont se dirigira tota la correspondencia

BATALLA CAMPAL

De tal pot calificarse lo terrible aspecte que avuy presenta la lluyta en lo camp catòlich; l'extensa línia de foch que abarquen nostres enemics, y més que tot, l'impuls ferotje de ses embestides y les armes de mala lley que esgrimexen contra nosaltres.

Fins ara'ls combats eren parcials, s'hostilisava alguna qu'altra de nostres bateries y l'exèrcit enemich avanava pausadament, aturantse y reculant algunes vegades, en espera de posicions més ventajoses pera caure de nou sobre les files dels soldats de Cristo. Aquesta ha sigut la táctica d'una centuria de lliberalisme, qui inaugura sa funesta tasca

ab les Corts de Cadis, y l'acabarà, si pot, aquest es son intent, destruint la religió, l'ordre social y la pau y ventura dels pobles.

Mes ara l'impietat, á lo menys á nostra patria, sembla ha cambiat de tactica, y dexantse de convencionalismes y d'hipocresies, se presenta a cos descubert, s'encara ab lo Vaticà, á qui vol imposar son capritxo sectari, y ja fa prou si li dispensa'l *Moritur te salutat* que'ls martres dirigien al César avans d'entrar á l'arenari del Circo.

Pera lograrho y dar l'últim assalt á la fortalesa catòlica, han generalisat l'atach en tota la línia, y per axó veyém avuy que de tota los indrets del camp enemich, modes, periòdichs, noveles, caricatures, espec-

Núm. 1913.

1918. **LA FEDERACIÓ.**—Setmanari republicà federal. Portaveu de la Joventut Republicana Federal de Mataró y del Partit Republicà Federal del Districte d'Arenys de Mar. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cuba, 22. [Des del núm. 20] Sant Agustí, 18.—Imp. Vilà.—365 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 0'50 al mes. Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 5] Núm. solt ptes. 0'10.—Bilingüe.

Anys I-II, 1908-1909; núm. 1-53 (4 abril 1908-29 maig 1909).

En l'article de presentació llegim que els redactors pertanyen a «una Joventut decidida que sént a l'activitat dels homes o dels individus, l'ánsia d'un millorament... contribuim al avenç y sentirem a seguit l'influencia de les nostres aspiracions a l'existencia nacional d'una República Federal». A més dels articles polítics i altres culturals, s'hi veuen correspondències de pobles de la Comarca.

1919. ECO DE L'AGRUPACIÓ FOMENT DE LA SARDANA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Pi i Margall, 10, 1.ª [Des del núm. 4] Sant Francesc, 9.—380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Mensual.

Any 1909; núm. 1 (13 febrer).

Ultra les notes pertanyents a la Societat de la qual era portantveu, també inseria articles literaris. Advertirem que ha tingut diversos formats i pàgines; la publicació no sortia amb la freqüència promesa, com sia que el núm. 6 és de 1.ª de gener de 1910. Era director, Feliu Ribas i Pla.

1920. MESTRAL.

Red. i Adm.: Rambla de Mendizàbal, 17.—Imp. Vilà. [Des del núm. 65] H. Abadal, Riera, 48.—380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Segona època.—Any I, 1909; núm. 53-67 (13 març-23 oct.)

Segueix la mateixa finalitat que la primera època, com també la seva numeració. Vegeu núm. 1914.

1921. FULLA DOMINICAL DE LA PARRÒQUIA DE SANTA MARIA. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a repartir-se en 1910. L'imprimeix la Casa Abadal, i segueix publicant-se. Vegeu, referent a aquestes fulles, el núm. 58.

1922. UNIÓ FEDERAL.—Setmanari Nacionalista Republicà. Portaveu del districte de Mataró i Arenys de Mar. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla de Mendizàbal, 17. [Des del núm. 22] Pujol, 3, 1.ª—Imp. Abadal.—385 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 0'50 al mes. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Anys I-III, 1911-1913; núm. 1-119 (6 maig 1911-2 agost 1913).

El dirigia N'Antoni Sauri. En l'article de presentació, llegim que «vol extirpar les arrels del caciquisme», i fer que hi hagi «una administració honrada, de respecte a tots els ciutadans».

RESSÓ DE L'AVIÓR

SETMANARI TRADICIONALISTA

PORTAVEU DELS CARLINS DE MATARÓ Y LA COSTA LLEVANTINA

REDACCIÓ y ADMINISTRACIÓ
Carrer de la Pojol, 10

Mataró 11 de Janer de 1908

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Mataró . . . . . 0'20 pes. al mes.
A l'estranger . . . . . 1'75 » trimestre.

De Venecia

Despa de Madrid

Secretaria

Venecia 3 de Diciembre de 1907

Sr. Director de RESSÓ DE L'AVIÓR

Mataró.

Muy Sr mio y distinguido correlligionario: Con gran placer he puesto en manos del Señor (D. I. g.). la comunicaci3n que en nombre de la Juventud Carlista de Mataró me ha enviado Vd.

Nace mi satisfacci3n del consuelo que causan a nuestro auguelo Señor esas manifestaciones que brotan del pecho de nuestras Juventudes, con mayor entusiasmo, si cabe que en tiempos pasados

Y siendo también de satisfacci3n al oer que, gracias a esa Juventud un nuevo órgano vendrá a reforzar en la prensa la defensa de nuestros ideales politico-religiosos. Seguro de que el nuevo semanario estaré siempre atento a las indicaciones de los que el Señor ha encargado de dirigir la politica tradicionalista, bajo sus inmediatas inspiraciones

Créame como su digno compañero su muy afmo correlligionario y amigo

q. b. s. m.

TIRSO DE OLAZABAL

A D. Carles de Borb3n

Senyor :

A Vos qué personifiquéu la Causa santa de la Tradici3n, es a qui dirigim nostra primera paraula aixida del fons del cor, pera testimoniarvos nostra ferma adhesió y endecarvos l'hometatje de nostre amor y de nostra admiraci3n.

Fermentat convenuts de la necessitat de treballar, dintre 'ls medis legals, en la propagaci3n de nostre enlayrat com desconeugut Programa y acceptant l'invitaci3n ab que avuy ens convida la oportunitat, gracias al ambient, quelc3m més favorable que 'ls altres temps, havém resolt entrar en el terren periodístich. Si be es veritat que careixém de forces, no perx3 ens manca alé pera donar a conèixer y defensar en tota sa integritat y ab tot el foc de nostres energies joves, els principis que s' inclouhen en aquella Trilogia sagrada que ab lletres d' or, está escrita en l' inmaculada bandera que Vos, Senyor ab mà de ferro sosteniu.

Lluny, ben lluny aniria la ploma si hagués d' estampar lo que 'l nostre cor ens dicta; més hi ha que deturarla, que no 's pot manifestar tot lo que 's pensa.

Rebéu, Senyor, el nostre més complert agrahiment pera la distinció ab que vos havéu dignat honrarvos, per medi del vostre llenl Secretari y acceptéu benévól l' homenatge més fervent de submissió que avuy per primera vola vos endreça

RESSÓ DE L'AVIÓR.

Den vos quart

Cumplint un dels debers que 'ns imponen la bona criansa y la cortesia enviém desde 'l fons del nostre cor un fraternal saludo a la premsa en general y up abrá de germanor en particular a la premsa-tradicionalista, que enfront del desp3tich liberalisme, causa de la ruina de nostre Patria, te 'ns quatre vents alsada la senyera de Deu, Patria y Rey, única que pot tornar a nostra avuy desvelgada nació la prosperitat y grandesa d' altres temps.

A la defensa y propagaci3n del Tradicionalisme es a lo que ve RESSÓ DE L'AVIÓR y per lo que treballarém ab totes nostres forces.

Nosaltres com a tradicionalistes som ens que tot fervents cat3lics y com a tals estém sumisos a les ensenyances de la Igle-

sia Cat3lica y per lo tant posarém totes nostres energies en la defensa y propagaci3n de la Religió de Crist, pedra fonamental de la prosperitat y grandesa veraderas de tota los pobles.

Som regionalistes y sentim intens amor per les coses de nostre terra: treballarém ab entusiasme pera la seva prosperitat y en aquest objecte posarém nostre petit esfora pera assolir la Catalunya de nostres avant passats, aix3 es, una Catalunya «rica y plena», contribuint aixis a la prosperitat d' Espanya.

No cal dir que com a tradicionalistes som enemics declarats del centralisme y son puntal lo caciquisme, siguent em consecuencia fermes solidaris, quin portenti3n moviment estém convenuts que ha de portar-nos l' enderrocament del maleditich régime centralista que 'ns endogala.

Pera tot lo dit es per lo que lluytarém ab noblesa y entusiasme, sens descendir ja may a personalismes de cap mena, si no solament en lo terror de les idees; tal com deuen ferho els que, qui com nosaltres, s' aprecian d' esser veres cat3lics.

La Redacci3n.

Títol simb3lic

Venim a la vida en un any y es una ocasi3n verdaderament providencial.

Catalunya, Espanya, van a celebrar dos aniversaris, espléndida y entusiasmicament. May, com aquest que comença, s' haurá sentit cap any ab més intensitat el RESSÓ DE L'AVIÓR.

Catalunya, la nostre estimada Catalunya, vá a celebrar el esté aniversari del Rey En Jaume I, el gran Rey Conquistador, el pare de la nació catalana, junt ab son amic Sant Reymon de Penyafort.

Tot hom sab com aquell gran rey, al abandonar a la França el mitjid3 de los Gálies, sa llençá a la conquesta de Mallorca, arrencant-la del poder de la Mija Lluna; com conquislà Valencia, dantli religió, llengua y escut; com s' apoderá de Múrcia, que regalá després al seu parent el Rey Savi de Castilla; com apilotá elements y en creá de nous, bastint el gran palau de la Catalunya cristiana, rica, sàvia y poderosa.....

Es, Jaume I, el gran rey de un gran poble, el gran monarca de una gran época. De una época esplendorosa, que immortalisaren Ram3n Llull, Alfons el Savi, Pere el Gran, Sant Lloís y Sant Thomás, columnes incommovibles de la civilitaci3n.

Y si aquest gran rey es gloria de Catalunya, també es gloria y es símbol de la Comunió

1923. BOLETÍN DEL ATENEO OBRERO DE MATARÓ. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: En el local social.—Imp. Vilà.—270 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.—
 Mensual.
 Segona època*.—Anys I i II, 1911 i 1912; núm. 1-9 (oct. 1911-juliol 1912).
 Publicació cultural.
1924. BUTLLETÍ DE «LA NUEVA HERENCIA MATARONESA».—Associació local
 de segurs mutuus. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Pujol, 4.—Imp. Vilà.—23 × 17 ctm.—8 pp. a 2 col.
 Any XIII, 1923; núm. 45 (febrer).
 Segons ens han dit, començà a sortir en 1911; figura adherida a la «Federació
 de Mutualitats de Barcelona». Si la numeració que porta el número que hem vist
 no és errada, aquest Butlletí degué publicar-se molt irregularment. El número
 descrit va dedicat a honrar la memòria de Ferran Feliu i Costa.
1925. LA VEU DEL CÍRCOL.—Periòdic quinzenal del Círcol Catòlic d'Obrers
 de Mataró. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Duc de la Victòria, 18.—Imp. H. Abadal.—390 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Ptes. 1'50 l'any.
 Anys I-V, 1913-1917; núm. 3-91 (1.ª febrer 1913-23 juny 1917).
 Ultra les notes d'administració referents al Círcol, publica treballs de
 cultura, moral i religió. Va començar a sortir el 1.ª de gener de 1913, seguint
 publicant-se fins novembre de 1919; va deixar de sortir del 20 desembre 1918
 al 1.ª febrer 1919.
1926. ACCIÓN.—Periódico quincenal, portavoz de los Sindicatos Obreros de
 Mataró y el litoral. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Santa Marta, 1 i 3, 2.ª.—Imp. Vilà.—400 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció:
 Ptes. 0'50 trimestre. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
 1914; núm. 1-16 (1.ª juny-19 d'ebre.)
 En l'article «A que venimos», llegim que volen exposar «públicamente nuestras
 quejas por la forma desconsiderada en que es tratada casi generalmente la clase
 única útil al desarrollo del progreso y vida de la especie humana». També recorda

---

* La primera època és de 1908 i el text castellà.

La Federació

SETMANARI REPUBLICÀ FEDERAL

Portaven de la Joventut Republicana Federal de Majoró y del Partit Republicà Federal del Districte d'Hrens de Mar

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Cuba, núm. 22

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: 50 cts. mensuals
Número solt: 5 céntims

ANUNCIS Y COMUNICATS
a preus convencionals

SALUTACIO

Ny volèm dir—això farém—retornent a la política local, car entenem que son les circumstancies les que diuen—això heu de fer. Lo que si deixem ben sentat, es que per la defensa dels nostres ideals, consignats en el Programa de 22 de Juny de 1894, hi esmerarem la major part de les nostres energies.

Seguirem una política educadora per entendre que's aquesta la que's deu haver de seguir quan se vol treballar pel bé del poble.

Som de les idees; no dels homes.

A tota la premsa local, a la de fora y al públic en general, envia sa més sentida salutació, segura de la indulgencia de tots,

LA REDACCIÓ.

Accepteuos

Al sortir a llum per primera vegada, ens cal demanar que'ns acceptin en aquest gran concert de distintes veus, ja que la nostra, si bé potser no molt refinada, porta en si la melodia de la Veritat.

La nostra veu es germanívola; es la veu de la federació; es aquell drinc sense màcula de l'argent puríssim que pròdigament van regalar les fonts de la Justícia.

Justícia es lo que mou els nostres sentiments; es lo que anhelam per a tots, sense cap privilegi.

Per nosaltres, solament existeix l'Home fill de la mare eterna; fill d'aquesta mare que al parirnos ho fa am desinteressat, sense concedirnos altre dot que'l de tenir dret a la vida.

L'Home, fill de la *Condicció*, no es el natural; no es aquell que sa mare, exuberant de vida, se'l mira poderós o miserable.

La *Condicció* es una de les causes que no

podem acceptar perquè la considerem filla del mal éntes de la societat, y contra aquesta, mentre passivament subisteixi amb un règimen indecorós, hi dirigirem els trucs del odi més profund.

No creyem qu'això estiga renyit am la Moral que deuria evidenciarnos tal com som: lo que si confessém, ja que de moralitat hem escrit, es estar oposats amb aquella moral que la societat accepta per a encobrir tots els seus defectes.

Potser els nostres ideals son la causa d'aquesta afeció; y si aixís fos, no n'estaríem penedit; ans pel contrari, ens hi ratificariem per creure que la moral d'avui es demoralisa.

Quins moralitats se li regoneix an aquell que degut a sa *Condicció* no pot aixecar la veu fins allà on la enlairen els qui disfruten d'una vida prenyada d'abundó? Cap.

El pobre, (ja que aixís s'anomena al Home útil, al que dona compliment al progrés, al treball, a les ciencies, a les lletres), convertit en un obrer, no es el qui está autorisat per a pensar y dirigir; no se'l considera autorisat per a res; se creu que no pot emetre cap opinió sense que s'equi voqui, sense que lo que digui sia pu d'algavell de paraules y res més.

Es aixís com están les coses.

Perxó nosaltres estarém sempre al costat seu, fentnos nostres els seus plans; perxó am indignació protestarém de la manera de ser de moltes coses, y sostindrem sempre la igualtat dels homes en el sentit purament natural.

QUI SOM?

Quan aquest modest periódic siga il·luminat per la llum del dia y els ulls curiosos dels obrers l'hagin mirat am joia, y els seus llavis se despleguin per a preguntar qui som, poden pendre com a testimoni de la nostra voluntat y sagell característic de la nostra benevolença per al poble els paragrafs següents:

Vos plaurá preguntarnos qui som y a seguit vos contestarém: una Joventut decidida, que sent a l'activitat dels homes, o dels individus, l'ansia d'un millorament; y ab aqueixa ansia vol pasadament cri'allisar ennoblir tot lo que constitueix l'ànima d'un poble y ferlo florir am la més espléndida fecundació, que aquí val a dir ó manifestar un reconeixement d'activitat humana *sentse grans*; amb això, no creguem que vos parli un futurista, encar que'n veritat ho sia, per coniar-me cor-prés a les transformacions de l'avenir.

Cal dir, entre les formes y desorganisations, més que organisations, avui al present, volém fora una monarquia considerantla una negociació a l'home per la seva forma de govern que verament demostra tenir un incomprés domini a tota veu y acció del poble. Davant d'això, no imposar sinó assegurar al poble una República; no a soles, perquè aqueixa podria perjudicarnos tant com la primera; debém acompanyarla d'una Federal.

Y aixís, de començar la filosofia del nostre estat de poses, preocupantnos de la cosa pública, dels efectes y funcions més íntimes de la nostra vida nacional, y ben considerades, formarém una afirmació; y aqueixa, si lluitem a garantia, indubtablement aportarà els fruits dels nostres esforços a la realitat de les nostres aspiracions.

Mes ja may al present, que davant del alt poderiu d'una monarquia els pobles no poden donar l'essó de vida futura. Així, que'ns, doncs, y contribuim al avenç y sentirem a seguit l'influencia de les nostres aspiracions a l'existencia nacional d'una República Federal.

Ja es hora de que'ns allunyem dels visirans d'un poble esclat: si el poble te braços per a treballar y cor per a sentir, ja may té qu'esser esclau de qui vol fer-li callar el cor y pararli els braços per medi de la fam.

Ara be; treballém, doncs, energicament per a despertar federalista; fem, sólides les nostres idees, y aixís a no tardar serém

Núm. 1918.

que «todos los [medios] que se emplean son buenos para conseguir el fin que se desea». Cal esmentar la publicació en fulletó dels *Estatutos de la Federación Nacional del Arte textil y fabril de España*. La col·laboració catalana no és nombrosa. El director era En Miquel Juvany.

1927. MATARÓ EN BROMA.—Fullet contra la neurastènia al alcans de totes les fortunes i de totes les intel·ligències.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida el 5 de gener de 1915, que es venia a ptes. 0'10, i s'assenyalava com a número únic. Amb tot i dir-se «fullet», pertany a una sèrie de fulles-volants humorístiques, sense periodicitat fixa i amb títol diferent cada una. Les indiquem més endavant.

1928. ACCIÓN FABRIL.—Periódico semanal. Organo de la Federación Textil y Fabril de España.

El senyor Bartra descriu el número 55 corresponent a l'any II de la seva publicació, dient-nos que creu es tracta d'un número extraordinari, com sia que és de 1.º de maig de 1916; ens fa saber que l'impressor és H. Abadal; conté text castellà, en la seva major part, però també hi ha quelcom en català; té 4 pp. a 4 columnes. El títol ens fa creure amb una continuació d'*Acción*. (Vegeu núm. 1926).

1929. L'ÚLTIM DIA DE LA FIRA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació pertanyent a la sèrie de «Mataró en Broma». Es el número segon, i va sortir el 27 de maig de 1915. Vegeu núm. 1927.

1930. LA REVISTA.—Periódico ilustrado de información local. Literatura. Ciencia. [En el núm. 15] Periòdic il·lustrat. Literatura, ciències, arts, sports, passatemps. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Fra Lluís de Lleó, 50.—Imp. H. Abadal. [Des del núm. 3] Imp. Vilà. [Des del núm. 13] Imp. Domènec Collet (Vilassar de Mar).—275 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 13] Núm. solt, ptes. 0'15.—Setmanal.—Bilingüe.

Any I i II, 1915 i 1916; núm. 1-15 (10 set. 1915-23 gener 1916).

Publicació cultural, on també s'hi veuen notes d'actes celebrats a la localitat.

1931. CÀSTANYES I PANELLETS.—Fullet satíric, humorístic i funerari. [Capçalera mixta].

Imp. *Art* (Barcelona).—265 × 175 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0°10.—Il·lustrat. 1915; núm. únic (30 oct.)

Aquesta publicació és el número tercer de la sèrie «Mataró en broma». Vegeu nùms. 1927 i 1929.

1932. EL TRUC.

Publicació carnavalesca, corresponent a 1916 i de la qual només se sap que va sortir una sola vegada.

1933. LA BALDUFA.

Publicació del mateix caire que l'anterior i de la qual solament va sortir un sol número.

1934. REVISTA MENSUAL DEL CENTRO DE AGRICULTORES DE MATARÓ Y SU COMARCA [Des del núm. 3 afegeix al títol] y Organo del Sindicato Agrícola. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Nou, 13.—Imp. Vilá. [Des del núm. 2] Imp. Collet (Vilassar de Mar).—33 × 22 cm. [Des del núm. 2] 180 × 115 mm.—8 pp. a 4 col. [Des del núm. 2] 12 pp.—Bilingüe.

Any I, 1916; núm. 1 (30 març). - II, 1917; núm. 2 i 3 (març-maig). - III, 1918, núm. 4 (maig).

Era el portantveu del dit Centre. Cal advertir que l'últim número és bilingüe.

1935. FORTITUT.—Revista mesal. [Des del núm. 13] Revista quinzenal nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça de la Llibertat, 8.—Imp. Vilá.—270 × 175 mm.—12 ó 16 pp. a 2 col.—Suscripció: ptes. 1°25, trimestre. Núm. solt, ptes. 0°15.

Any I i II, 1917 i 1918; núm. 1-21 (5 gener 1917-13 juliol 1918).

En l'article «Qui som i a lo qué venim», ens diuen Els Redactors: «Som catalanistes perquè estimem a Catalunya per sobre de tot, i som nacionalistes perquè aspirem a la seva total lliberació. Venim amb ansies de renovació i de llibertat precisament a fustigar tota aquesta política migrada de conxorxes de la vella Espanya». També hi llegim que: «L'Art, la Literatura i l'Humor, sent com som eternament joves i optimistes, compartiran amb la nostra fe catalanista les planes de *Fortitut*».

1936. LA NAU.—Setmanari nacionalista. [Capçalera gravada].
 Red. i Adm.: Pujol, 24.—Imp. Vilá.—262 × 190 mm. [Any II, núm. LXI] 373 × 268 mm. [Any III, núm. 61] 255 × 172 mm.—12 pp. a 2 col. [Any II] 4 pp. a 3 i 5 col. [Any III, núm. 61] 8 pp. a 2 col.
 Any II, 1918; núm. 44-79 (30 març-28 dbre.) - III, 1919; núm. 101 i 102 (7 i 14 juny).
 Conegut el subtítol ja sabem la seva orientació. En el número 119 dóna compte d'haver adquirit la propietat d'*El Diario de Mataró*, el qual en endavant apareixeria en substitució de *La Nau*. Cal esmentar la publicació de números extraordinaris. Va començar a sortir el 26 de març de 1917.
1937. A. F. P.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida el 1.^r de novembre de 1919 i dedicada al «Cau Grillat». Pertany a la sèrie *Mataró en Broma* de la qual és el número quart. Ens han dit que tenia unes dotze pàgines i va imprimir-se a casa En Vilà. Vegeu núms. 1927, 1929 i 1931.
1938. DIARI DE MATARÓ I LA COMARCA.—D'avisos i notícies. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Riera, 31.—Imp. Abadal.—255 × 180 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: ptes. 1'25 al mes. Espanya, ptes. 4'25, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I-II, 1919-1920; núm. 7118-7720 (1.^r novembre 1919-31 maig 1920).
 Publicació defensora dels interessos locals. Es veu, pels ideals que propaga, que és continuadora de *La Nau* (núm. 1936). Segueix la numeració d'*El Diario de Mataró*; per això figura com els anys XXV i XXVI de la seva publicació.
1939. SETMANARI DE MATARÓ I LA COMARCA.—D'avisos i notícies. [Capçalera tipogràfica].
 Red i Adm.: Pujol, 23.—Imp. Abadal.—255 × 180 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: ptes. 1 al mes. Núm. solt, ptes. 0'25.
 Any I i II, 1920 i 1921; núm. 7221-7296 (5 juny 1920-29 octubre 1921).
 Defensa la mateixa ideologia que el *Diari de Mataró i la Comarca* (núm. 1938) del qual és successor. La numeració és correlativa a la d'aquest, del qual figura com anys XXVI i XXVII.
1940. PENSAMENT MARIÀ. [Des del 1.^r juliol 1921] Pensament Marià de la Costa de Llevant. [Des del 24 juliol 1923, demés del títol, s'hi llegeix el següent subtítol] Bisetmanari catòlic. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Bisbe Mas, 11.—Imp. Manent o Imp. *Minerva*. [Des del núm. 535] Imp. Trias i Tarragó. [Des del núm. 633] Imp. Abadal.—180 × 260 mm. [Des del núm. 320] 270 × 175 mm.—8 ó 10 pp. a 2 col.—Suscripció: ptes. 1 al mes.—Il·lustrat.

Any XIV-XVIII, 1920-1924; núm. 313-632 (14 juliol 1920-29 gener 1924).

Es continuació de *Lo Pensament Marià* (número 1913). Cal esmentar la publicació d'interessants treballs històrics referents a Mataró. Continua sortint.

LA NAV

Setmanari · Nacionalista

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Carrer d'En Pujol, núm. 35 - Mataró

Any III - Núm. CII
14 de Juny de 1919

Obra destructora

La realitat és aquesta. El poble espanyol ja no creu en el concepte de l'Estat, la funció política no la veu el poble en el sentit de governar, sinó en el sentit de medipar a satisfar vanitats d'uns, concupiscències d'altres i d'expressar als contribuents tots, puix en això tots hi posen les mans.

La funció de govern davant del poble ha arribat a un nivell de rebaiament moral que ha arastrat en aquest concepte a tots els polítics; tots són iguals; diu el poble, tots són homes per a lliurar nos la pell, tant si a diuen mauristes, com datistes, com liberals, tant si són catòlics, com sectaris, el poble no sab fer distincions; en son sentit: simplista tots els qui's diuen polítics son uns.

Qu'en fa d'anys que va fent el seu fet destructor, anarquistant, l'obra dels polítics de la restauració. A vui estem en les aralles. Aquesta descomposició política obra també ja fa temps en el cos social, que'n sofreix les conseqüències.

La vida social no té en la política l'orgue transformador en la vida del dret ni en sa funció coadjuvadora. I aquesta vida social resta estancada i malaltica.

Resuscitar la ciutadania! Resucitar una com murtal.

Diu l'Urczús: «de sobtes sabem tots que totes les Corts son les mateixes, perquè no tenim cos electoral, ni hi ha veritable conciencia ciutadana.»

Jo no sé quines il·lusions ténen sobre la ciutadania del poble espanyol. En Maura i els mauristas. El contacte amb la realitat les hi estumaria co; la boira al contacte amb l'aire. El poble, dels polítics no més en veu l'augment d'impostos, que ella com a Govern de l'Estat van augmentant cada any; en veu l'encairament de la vida que també en culpa als polítics, a tots, tant als qui han passat pel Govern com als qui permanentment estan a l'oposició, i a n'equibata en culpa, perquè creu, i no va pas del tot equivocada, que fan *afitas* amb els qui son al poder.

La classe agrícola, els pagesos, la gent del camp, no's parlo dels polítics, no'n téien més que un concepte, tots son uns explotadors, i quan vénen eleccions en una forma o altra els ho fan pagar més o menys car; l'Estat pel pagès és el primer lladre i per això és un axioma que *el qui roba a l'Estat té set anys de presó*, i aquest concepte és tant en el moll dels ossos del poble, que qui no roba a l'Estat és perquè no pot, i es fa això sense remordiment, com la rosa més natural del món. Entre'ls obrers industrialis no'n parlem que tort-hom ho sab com pensen.

Els polítics han matat l'esperit de ciutadania, perquè els polítics no han sigut els amparadors i els protectors i els impulsors de la riquesa dels pobles; els polítics han sigut els grans amparadors de les propies injustícies, han fet servir la política per a fins egòistes i han continuat la política de atracció al trono de una burgesia opressora, que ha sacrificat a l'obrer en benefici d'alta per a atresorar riquesa i llençar se a la vida plàseriosa de les grans urbs.

Per això el poble qui treballa, que viu del miserable jornal, que està ple de privacions i tip d'ignorancia, s'ha divorciat de la política i dels polítics, perquè no hi veu defensors i amparats els seus interessos i els seus drets, sinó que hi veu privilegis pels seus opressors.

Quia em vi més radical s'ha de fer per qui pretengui fer resucitar l'esperit de ciutadania! S'ha

Núm. 1936.

1941. FULLA DOMINICAL DEL PATRONAT DEL SAGRAT COR PER A OBRERS.

Publicació del mateix caire que les *Fulles dominicals o Parroquials*. Va començar a sortir el primer diumenge de gener de 1921 i va seguir publicant-se tot l'any.

1942. FULLA DOMINICAL DEL PATRONAT DE SANT JOSEP PER A OBRERS.

Publicació del mateix caire que la *Fulla dominical del Patronat del Sagrat Cor per a Obrers*

(núm. 1941). Va començar a sortir el 13 de febrer de 1921; amb el núm. 71, al 13 d'agost de l'any següent, va deixar de publicar-se.

1943. AMFORA LLEVANTINA.

32 × 22 cm.—2 pp. a 2 col.—Ptes. 0'10.
Any 1921; núm. 1 (març 1921).

Publicació catòlica-moral redactada pels Pomells de Joventut; tingué curta durada; va deixar de sortir l'any següent. Es publicaren uns quinze números.

1944. MATARÓ I LA COMARCA.—Periòdic bisetmanal d'avisos i notícies.
- Continuació del *Setmanari de Mataró i la Comarca*, seguint la numeració d'aquest; sortia els dimecres i divendres; va aparèixer el 5 de novembre de 1921 i va deixar de sortir el 3 de març de 1923. Cal esmentar l'article publicat a l'últim número fent l'història dels seus antecessors, ço és: *El Diario de Mataró, La Nau* (núm. 1936), *Diari de Mataró i la Comarca* (núm. 1938) i *Setmanari de Mataró i la Comarca* (núm. 1939).
1945. MATARÓ DEPORTIU.—Revista setmanal il·lustrada. [Capçalera il·lustrada].
- Red. i Adm.: Plaça de Pi i Margall.—Imp. Vilà.—280 × 175 mm. [Núm. 39] 308 × 215 mm. [Núm. 243] 225 × 140 mm.—10 pp. a 2 col. [Núm. 39] 8 pp. a 3 col. [Núm. 143] 8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'30.
- Any I-III, 1922-1925; núm. 17-182 (4 oct. 1922-30 nov. 1925).
- Insereix articles doctrinals i noves referents a esports, però preferentment de fútbol.
1946. GALANIES.—Revista mataronina de joventut. [Capçalera mixta].
- Red. i Adm.: Santa Marta, 27.—Imp. H. Abadal.—223 × 168 mm.—8 ó 10 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Quinzenal.
- Any I i II, 1922 i 1923; núm. 5-30 (14 agost 1922-25 agost 1923).
- Publicació literària, però també tracta d'esports. Va començar a sortir el 15 de juny de 1922.
1947. LA LLUFA.
- Publicació humorística sortida el 28 de desembre de 1922 celebrant la festa dels Innocents. Fou un número únic.
1948. BUTLLETÍ TRIMESTRAL DE LA AGRUPACIÓ CIENTÍFICA EXCURSIONISTA DE MATARÓ. [Capçalera tipogràfica].
- Red. i Adm.: *Círcol Catòlic d'Obrers*.—Imp. *Minerva*.—165 × 97 mm.—16 pp.
- Any II, 1923; núm. 2 (gener).
- Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 1202. Va començar a publicar-se el quart trimestre de 1922.
1949. FULLA POMELLISTA.—Portaveu dels Pomells de Joventut de Mataró. [Capçalera mixta].

Red.: Sant Brú, 26. Adm.: Camí Real, 82.—Imp. *Minerva*.—26 × 18 cm.—8 pp. a 2 col.—
Mensual.
1923; núm. 1 (març)

Sembla continuació de l'*Amfora Llevantina* (núm. 1943). i feta pels mateixos que redactaven aqueixa.

1950. **DIARI DE MATARÓ.**
[Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Carles Padrós, 24. — Imp. *Minerva*, Barcelona, 13.—448 × 315 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: ptes. 2 al mes. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-III, 1923-1925; núm. 1-803 (5 març 1923-31 dbre. 1925).

Publicació catòlica catalanista i defensora dels interessos de la Comarca.

1951. **ELS QUATRE GATS.**
[Capçalera tipogràfica].

280 × 175 mm. — Núm. solt, ptes. 0'30.—Il·lustrat.

1923; núm. 5 (31 març).

Any II MATARÓ, 21 d'ABRIL DE 1923 N.º 22

REVISTA MATARONINA DE JOVENTUT

Forma de treball de col·laboració espontànica dintre l'entorn al voltant de la qual s'agrupen els que volguin participar a ella periodísticament.

LA CORRESPONDÈNCIA
PRIMA MÈTRIA. 27. DIA.

NOUS TORREM LES ORIGINALS
ANUNCIOS A PREUS REDUÏTS

De la vida que passa

Sant Jordi

EGORS conta una antiguitat i a l'ensena formosa llegenda, quan Sant Jordi, el gentil cavaller de Capadòcia, muntat amb son brida corcer occi al drac que tenia captiva la donzella, lotes les roses, curullades d'emoció, can descloure's com per art d'encantament, i el xampulsar de sobre seu el rou dolcíssim que les encobria, al caure aquest a ses plantes formà en cada una d'elles un collar de gemmes irisades que al ésser besades per a els brins de sol, reflectaven sobre les altres flors i plantes do-

nan-te'ls-hi uns tons brillants, de porpre, fosc i escarlata.

El conjunt de cruents fulles de cada rosa imitava una boca roja, fresca i sanguinosa que al llenegar la brida, dolça, suau i passadament, obria i tancava ses satinosos llavis de quins en sortia una pregúria pura, trèmola i ferrorosa, qu'embolcallada amb alenades de deliciosos perfums s'estenia pels dambija de les sifonoses encontres fins a perdre's en l'immenesitat d'aquest cel tan blau, tan bell i resplendent....

Era una oració d'amor, d'agraïment i de alegria, que regraciava en aquell gentil cavaller d'il·lustre linatge i fama l'haver anorreat i occi en aquella bèstia immunda, eszida sol per a fer mal d'una de les coques més horribles del Aera.....

Si hom es fixa i repara tan sols una miqueta amb aquesta hermosíssima llegenda, comprendrà seguidament l'assenblança que's

Núm. 1946.

Periòdic satíric i humorístic. Pertany a la sèrie «Mataró en broma»- Vegeu, referent a aquesta publicació, els núms. 1927, 1929, 1931 i 1937.

1952. **NOVA LLEVOR.** [Capçalera il·lustrada].

Imp. Abadal.—23 × 16 cm.—4 pp. a 3 col.—Il·lustrat.
1923; núm. 1 (març).

Aquesta publicació dedicada als infants, és una «fulla d'assaig i de mostra dels nois per als nois, que's publicarà mes o menys sovint, segons sigui l'interés que desperti en els quins va dirigit».

1953. LA LLUMANERA. [Capçalera iHustrada].
 Red.. Rambla d'En Mendizàbal, 30.—Imp. H. Abadal.—225 × 168 mm.—12 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'25.—Quinzenal.
 1923; núm. 1 (17 abril).
 Periòdic satíric i humorístic; tingué molt curta durada; ens han dit que sols en van sortir tres números.
1954. LA NAU.
 Amb tot i haver dit aquesta publicació (II, 11 octubre 1919) que deixava de publicar-se i que el *Diari de Mataró i la Comarca* seria el seu substitut, no fou així, per quant va sortir de nou el 23 d'abril de 1923 amb motiu d'eleccions.
1955. ELS PANXISTES.
 Publicació humorística sortida el 28 d'abril de 1923. Número únic.
1956. BOLETÍN DEL SINDICATO DE OBREROS EN GÉNEROS DE PUNTO DE MATARÓ.
 Dir.: Carles Padrós, 11.—Imp. Trias i Tarragó.—33 × 22 cm.—4 pp. a 2 col.—Mensual.—
 Bilingüe.
 Any 1923; núm. 1 (juny).
 Com ja ho indica el títol, és un periòdic defensor del proletariat. El català, com pot suposar-se, donat el gènere de la publicació, no és abundant.
1957. MEDITERRÀNIA—Revista literària quincenal. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Riera, 78.—Imp. Vilà.—225 × 165 mm.—20 pp. a 2 col.—Suscripció: ptes. 3'50
 trimestre.—IHustrada.
 1925; núm. 2-6 (15 oct.-15 dbre.)
 Aquesta publicació honra els tallers gràfics de Vilà, per la seva presentació acurada; el text està al nivell de la part tipogràfica, i fou una de les revistes artístiques més importants de les sortides a Mataró.

DIARI DE MATARÓ

ANY II

DIVENDRES 14 NOVEMBRE 1924

NÚM. 488

DIARI DE MATARÓ

Informació

Literatura

Esports

10 cèntims

Exemples d'ús d'arrel

Caldetes a Maragall

En trencar el silenci—mig voluntari, mig forçós—que m'ha semblat convenient adoptar des del lloc de simple espectador que avui ocupem molts homes, fets a la brega i a l'activitat de la vida política, no penso al·ludir ni per azar, als esdeveniments d'un any d'ostres-cames tanmateix ben allionadors.

S'ha fet la serenitat en molts esperits, i l'amor a les nostres coses ha perdut tot sentit benal, prenent un aire profund, íntim i silencios d'entristir. No sé si expresso ben bé tot lo que vull dir. Potser quedarà més ben expressat el dic que en atenyar-nos de les misticismes de la lluita del moment, hem vist resplendir, en els respiradors inaspirables, moltes coses que ens pesaven per així. La plenitud de l'obra s'ha aprofitada en moltes manifestacions intel·lectuals. I en hores serenes d'obliga catina, ens hem delestet amb el nostre poeta i hem ensorbit tot l'encant del líric deparadisiac que conagregació de la vitalitat de l'idioma, se'n obreix en la introducció dels clàssics grecs i latins, per a no citar altres manifestacions culturals que ens demostren que és errada l'època de plenitud i que l'error són ben fonides.

Amò els peus plans demostri la terra nostra, tan associada, hom pot mirar tot çò que passa pel nostre llenguatge sense deixar rastre. En esdeveniments realitats tan indicables i anem tan ben acompanyats, que res ni ningú fa trostolar la nostra fe.

Trobut-nos en aquest estat d'esperit fou quan alguns ens adonarem que la nostra Cosia de Lleuant no havia reit encara, al seu devot Joan Maragall el degut homenatge. Çò a'endevenia en la clara vila de Caldetes, contemplant la mar entre pins—les dues coses que, com ell mateix tan bellament ha dit, s'acompanyen al cor del poeta—i evocant la noble figura que els articles i fides satel·lants eren tan familiar.

La línia era llançada solem dir, i molta col·frem a recollir-la. Avui ja de un fet, Això fa que hom, en fer-la pública, pugui, en certa feia, posar-se a to amb el sentit catalanesc del moment.

Si: Caldetes aixecàrem, ran de mar, un monument a Maragall. Un braç minyó, escultor d'empent—perlo d'En Tarrach—fé utilitzada la maquet. Es tracta d'un monument sobri i seri. El volerem de pins i desatàrem com al·ter de tot ciutadà devot, demant la blancor de la mar.

La irvoluntat, que s'alimentava d'anèdotes, floca comuna i frases fetes, no sabrà el que li passa en veure que Caldetes—la calumnide de pecat de desatament—perpetua la memòria del poeta catalanista, de les visions serenes i dels cants aromats de fragància popular, i els entusiasms que d'any romanen fides al magnífic recó de la costa, es somnifera satisfa de l'obra feta.

He'ò equí la notícia que he volgut donar-vos.

.....

Caldetes es disposa a complir son deure envers Maragall. Hom voldria que en altres bolls indrets de Catalunya les gentes es preguntassin et el culte als nostres grans morts—una lípida, una font, el nom d'un carrer, d'un teatre o d'unes escoles...—es rendeix amb la deguda profusió.

Cal que els bons catalans ho meditin. Tanmateix, no es tracta d'un petit detall.

Antoni Miracle

(De La Veu de Catalunya)

Aquest número ha passat per la censura militar

Notícies del Municipi

La llista de regidors

Amò m'ajudà de celebrar-se demà a les 10 de la tarda, l'ajuntament del poble de l'ajuntament i foren "pals" que fins de la famosa crisi hagué temps enrera en el de la nostra corporació municipal la gent "va desorientada per no saber els noms dels regidors que la formen, a petició de l'ajuntament i amics nostres publicarem avui la llista dels senyors regidors. Aquests són els següents:

- En Joaquim Boter i Martí, alcalde.
- N'Angel Fàbregas i Sabater, 1.ª tinent.
- En Jaume Martí i Serra, 2.ª tinent.
- Josep Martí i Pascual, 3.ª tinent.
- Benet Fité i Pl, 4.ª tinent.
- Josep Masot i Fornaguera, 5.ª tinent.
- Salvador Font i Verdaguera.
- Lluís Viladell i Vila.
- N'Antoni Cabot i Palg.
- En Manuel Corredó i Ros.
- Manuel Llavinà i Vives.
- N'Antoni Sàez i Mora.
- En Joan Abril i Rovira.
- Josep Ros i Serra.
- Segimon Palaciós i Garcia.
- N'Antoni Viçaya i Milians.
- En Joan Bosch i Pujades.
- Joan Ribalta i Martorell.
- Joaquim Gasa i Coll.
- Josep Esquerre i Comas.
- Salvador Nossell i Comas.
- N'Antoni de Palas i Simón.
- En Jaume Comas i Jò.
- Joan B. Vergés i Balseras.
- Martí Estany i Garcia.
- Salvador Castella i Calcerán.

Distribuir per comissions aquestes llistes formades així:

Alçada

- En Joaquim Boter i Martí.
- Benet Fité i Pl.
- Josep Masot i Fornaguera.
- Manuel Llavinà i Vives.
- N'Antoni Sàez i Mora.
- N'Antoni Viçaya i Milians.
- En Salvador Nossell i Comas.
- N'Antoni de Palas i Simón.
- En Jaume Comas i Jò.

Foncal

- N'Angel Fàbregas i Sabater.
- En Josep Martí i Pascual.
- Salvador Font i Verdaguera.
- N'Antoni Cabot i Palg.
- En Joan Bosch i Pujades.
- Joan Ribalta i Martorell.
- Joan B. Vergés i Balseras.
- Martí Estany i Garcia.

Generalació

- En Jaume Martí i Serra.
- Lluís Viladell i Vila.
- Manuel Corredó i Ros.
- Joan Abril i Rovira.
- Josep Ros i Serra.
- Segimon Palaciós i Garcia.
- Joaquim Gasa i Coll.
- Josep Esquerre i Comas.
- Salvador Castella i Calcerán.

La sessió de desam

Sembla que hi ha expectació per la sessió de desam en la qual s'han de tractar assumptes d'importància. Tenim notícies de que en ella s'ha de fer el concurs obert per a proveir la nova plaça de Director de l'Escoador Municipal, assumpte que ha arribat a interessar en gran manera als regidors. Segons ens diuen s'han presentat als concursants que són els

senyors Ayons, comandant d'artilleria, Esteban i Matons, veterinaris i Camín, Sans, i Aguiló.

Ils ha anunciat un vot particular en contra del dictamen de la majoria. Procurarem informar als nostres llegidors tan amplemment com ens sia possible.

A més d'aquest assumpte i d'uns quants acordats sobre personal, figuren en l'ordre del dia altres de gran importància, com són: l'adquisició del Cent-Retel, projecte mercat i concert amb els veïners.

Móniques

Falles al vent

En aquest temps de tardor, que per la breu que a pasquen les fulles i cessen volandilles als nostres peus; en aquest temps de quietud extrema demant totes les coses, imposada per descapellament del vell Temps, res tan plaent a l'esperit, on totes les inquietudes escolars dormen internes fent pesalgoties a la sang, que llançar benivolentment fulles volandisses al grat de tots els vents...

Mai havíem comprovat com ara, que, no naltres els catalans, h'òc posset un nirvioleta d'esperit inquiete, som en el fons, aquella basina que engendra el senyor Esteve, educada al neoclassicisme, que coneix a En Carner, En Rosaleny, quatre dimes d'En Guimerà. M'rivets intel·lectuals, que ha fet penya en un café, que ha publicat tres articles; fins algun vers, però que ha recollit una ironia, entre fins i barroera, i amb la que es passa la vida, del gener fins al desembre escampant fulles al vent...

De no ser així, a cada carrer sorgiria un Joan Pils, que potser no tindria aquella subvilitat les escometores com hanson, però que faria proa tramuntana per banderlar fulles seques. I fer acabar les ganes als incompletos que dea de el baló o dea de el terra, a tothom estem disposats a llançar panera de fulles.

Ser o nomenar-se intel·lectual, a Catalunya costa molt poc; et que costa més es obrar com a tal; es ser al cantó de l'oposició i esser-ne amb la cadira al balcó; fer falletes de paper amb el vel del davant o del costat, amb tot el que passa a sota, comia només haver-se criat a Catalunya; ara, baixar al carrer a jugar a joc que passa samperdur, ja costa bon sic mes, tan bon sic mes, que em sembla que passarem bona reingiera d'anya, abans no una dididim a daltar l'esport de les fulles al vent; fer pesalgoties a tothom, per quècom més profitós a totes les manifestacions espirituals de la terra.

No volem pas declarar-nos derrotats; fira una falla el vent impropie del nostre sentir, creiem, pel contrari, que aquest esport es fins a cert punt, es temps de tardor, completament satisfactible, i fins i tot convenient i imprejudicial; però fa dies que cerquem trobar una petita ratlla que ens marqui entre la posició còmoda del moment, i la definitiva actitud de l'esperit i l'encament la velem molt estelada.

—No som impacients, ni volem solcionar res a cop d'estrella, sentim només una vaga inquietud per a nosaltres mateixos, que exceptent tan guastosament i esfolit la màxima perfecció en fer volitar estils i fulles, després ens dolgui deixar el baló per a ballar al carrer. De la mateixa feia que el bon senyor Esteve o senyor Canons, el amarga daltar la torreta i les seves flors, on ha passat l'estiu, en picar el primer fred, per a tornar-se a incorporar a la

10 cèntims

Nim. 1950.

1958. ESPORT MATARONÍ.—Portaveu dels esports d'aquesta ciutat. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Trias i Tarragó.—405 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Setmanal.
1925; núm. 2-10 (26 oct.-21 dbre.)

Publicació del mateix caire que l'esmentada al núm. 1202.

MÈXIC

1959. BRANCAS CATALANAS.—Literatura, Arts, Actualitats. Periodich mensual il·lustrat. Surt el primer de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: 3.ª Ayuntamiento núm. 4.—Imp. Heredia y Villegas, Ancha, 16.—243 × 156 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Pesos 2, semestre. Núm. solt, pesos 0'26.—Il·lustrat.

Any 1906; núm. 1 (1.^r abril).

En l'article «A tots», llegim que volen agermanar «el treball ab la cultura; volem que la nostra personalitat, sempre ben definida's destaquí tal com es». Conté treballs literaris i una nodrida secció de «Novas». Hi veiem treballs d'Enric Botey (*Tobyé*), J. Soler, B. Sagrera, Claudi Vilanova i altres.

1960. CATALONIA. [Portada il·lustrada].

Red. i Adm.: Apartat, 142.—Tip. de Kaul D. Olaeta. Av. Isabel la Catòlica, 120.—242 × 165 mm.—8 pp.

Any 1912 (4 set.)

En l'article de presentació llegim que «no té temps senyalat per a la seva sortida; és un periodich d'acoblament... que sortirà quan sia útil unir el seu esforç al esforç d'altres». Insereix articles polítics i altres referents a la colònia catalana.

1961. RAT-PENAT.—Quinzenal literari, d'avisos i novas, encaminat a conseguir el foment de la colònia. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: 2.ª de Regina, 42.—Tip. Condal A. Raunó, Regina, 39.—246 × 166 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: L'any, \$ 3,00. Núm. solt, \$ 0'15.

Any I, 1913; núm. 1 (15 maig).

En l'article «El nostre vol» llegim que aquesta publicació vol fer germanor, i «essent la vanguardia dels catalans en Méjic, sigui el portaveu allà dels seus anels, de sos triomfs i ses capdals empreses...»; també declara que vol ésser «defensora dels interessos de la Colònia Catalana».

1962. NOVA LLEVOR.—Revista mensual catalana. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Apartat postal, 1.936.—177 × 141 mm.—12 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Il·lustrada.
Any I, 1914; núm. 1 (1.ª set.)

Aquesta publicació mensual està dedicada a «sembrar germanor» entre la colònia catalana de Mèxic. Inseïeix noves, poesies, biografies d'homes cèlebres, cançons populars, amb la seva corresponent música, i notes industrials i mercantils.

1963. CATALONIA.—Revista mensual literaria. Orgue del Centre Català de Mèjic. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: 2.ª Capuchinas, 42.—248 × 158 mm.—12 pp. a 2 col.

Any I, 1916; núm. 1 (1.ª gener).

Publicació dedicada a donar nota de la vida social del Centre Català; també inseïeix treballs literaris i un noticiari de la colònia catalana.

N'Enric Prat de la Riba i Sarrà.

1964. CATALUNYA A MÈXIC.

No tenim dades de la primera època d'aquesta publicació, la qual, va deixar de sortir en 1915; ho creiem així, perquè en l'article «Com anàvem dient» (número primer de la segona època; núm. 1965) es llegeix: «Semble talment que era ahir, i ja va per a dos anys que deixà de veure la llum aquesta modesta publicació». Era el portantveu de l'«Orfeó Català, S. A.». Tenia com a lema: «pàtria i art».

Núm. 1965.

1965. CATALUNYA A MÉJIC.—Revista mesadera, orgue del Orfeó Catalá, S. A.
[Capçalera mixta].

Red. i Adm.: 2.ª Bolívar, 21.—Imp. de Josep Bausà Rabasa, 5.ª Arcos Belén, 75.—253 × 158 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Semestre, \$ 1'50. Núm. solt, 25 centaus.

Epoca segona.—Tom II, 1917; núm. 1 (set.)

Segueix la mateixa ideologia que en la primera època. Creiem que en escriure «Tom II», ho fa referint-se a l'any de la publicació de la primera època (núm. 1964).

1966. CANIGÓ.—Revista mensual catalana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: 5.ª Arcos Belem, 75.—Tip. de *El Bufete*. [Des del núm. 2] Tallers Gràfics de *Canigó*, 5.ª Arcos Belem, 75.—198 × 110 mm.—24 pp.—Suscripció: País, trimestre, \$ 1.00. Estranger, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, \$ 0.35. [Des del núm. 3] Núm. solt, \$ 0.40.

Any I, 1918; núm. 1-7 (juny-dbre.)

En la «Salutació» es llegeix que «no som ni separatistes, ni dissidents; no és el nostre propòsit fer una nova capelleta per a venerar la nostra terra, no; per axó ja ni ha prou amb una: però cal que aquesta, més que capelleta, sigui catedral. Sí, catedral a la que tots els catalans en fervorós romiatge hi acudim a venerar i sostenir el foc sagrat de la nostra personalitat». D'aquesta publicació mensual, n'era Director En Josep Bausà i Rabasa, i redactor N'Esteve Blanc.

MELILLA

1967. EL «PELUT» CATALÀ.—Periòdic Sèrio - Còmic - Satíric - Humorístic - Arts - Esports, etc. etc. Sortirà un cop cada vegada.

Red. i Adm.: Pavelló Catalá de Casa-Hamido.—Imp. de J. Serra, Caamaño, 21. (Figueres).—Amplada de 189 mm.—4 pp. a 2 col.

Any I, 1922. Primera Línia de Foc, 4 agost; núm. 2.

Aquest periòdic té la direcció i redacció als «blockaus de la casa Hamido», en terres del Marroc, i l'imprimien a Figueres. Solament coneixem la part superior, ja que l'inferior està esquinçada en l'exemplar que tenim a les mans, únic que coneixem; per això no donem la mida de llargada. No tenia periodicitat fixa i tota la seva finalitat s'encloïa en distreure els soldats catalans i, en especial, figuerencs que es trobaven al Marroc, esperant l'hora del llicenciament o de la repatriació; per això s'hi veu un article comentant un partit de fútbol, una nota referent al capità Marian Requema, etc.

MIGJORN-GRAN (Sant Cristòfol)*

1968. LLUM NOVA.—Quinzenari independent. Portaveu de la Secció Minerva de l'Unió de Mitjorn-Gran. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plasseta, 1.—Imp. Salvador Fàbregas. [Des del 17 maig 1913] Vidua de Salvador Fàbregas.—285 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, ptes. 0'30 trimestre; a fora, ptes. 0'60 trimestre. Núm. solt, ptes. 0'05.

Anys I-II, 1912-1913 (29 juny 1912-31 maig 1913).

Publicació catòlica-regionalista, redactada per N'Andreu Ferrer i Guinart, doctor Francesc Camps i Mercadal (*Francesc d'Albranca*) i B. Borràs i Piris.

MOLINS DE REI

1969. ENLLÀ.—Revista literària nacionalista.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació quinzenal, adherida a la *Unió Catalanista*. Va començar a sortir el 15 d'agost de 1906; tenia la redacció i administració, al carrer Major, 16; cada número constava de vuit pàgines, i el preu era de ptes. 0'05.

1970. FESTA.—Periòdic independent. Sortirà dugues vegades cada mes. [Des del núm. 16] Periòdic literari. Surt els dies 10 i 25 de cada mes. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Carril, 1.—Imp., Alfons I d'Aragó, 39.—263 × 158 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Molins de Rei, un mes, ptes. 0'25. Províncies, trimestre, ptes. 0'75. Estranger, trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1913; núm. 3 (26 oct.)—II, 1914; núm. 16-17 (10-25 maig).

Cal assenyalar que, a més dels treballs literaris, també publica articles de crítica musical i d'agricultura. El dirigia En Miquel Gras i Vila.

1971. PEÑA 120 H. P.—Periòdic neutral. Porta veu de Molins de Rei i sa comarca. Sortirà cada mes.

* Nota facilitada pel Director de la Biblioteca Provincial de Mahó.

Red. i Adm.: Canal, núm. 0.—280 × 177 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.
Any I, 1919; núm. 1 (30 set.)

Escriu En Carlets, que és qui fa la presentació, que li «serà grat recullir per a vosaltres, en les meves «tournés» de ida i vuelta per aquets mons de «Dios» totes les xefederies possibles, i que ens puguin fer riure a «tonellaes».

1972. AMFORA. — Butlletí dels Pomells de Joventut. [Des del núm. 8] Butlletí dels Pomells de Joventut de Catalunya. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Joventut Catòlica*.—Imp. C. Vives, Nou de Sant Francesc, 22. (Barcelona). [Des del núm. 6] Tip. de A. Espuis, Escudillers Blancs, 1. (Barcelona).—187 × 132 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'25.—Il·lustrat.

Any I-IV, 1920-1921; núm. 1-13 (25 dbre. 1920-dbre. 1921).

A més de les notes pertanyents als Pomells, inseria treballs literaris. Fullejant aquesta publicació, es veu l'increment que prengueren a Catalunya aquelles associacions.

MOLLERUSA

1973. LA COMARCA D'URGELL.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic quinzenal, sortit en 1896, i esmentat per En Bertran i Pijoan (*Prensa de Catalunya*, p. 156) qui ens diu que tenia quatre planes i era «bilingüe, informatiu i literari».

1974. LA VOZ DE URGEL.

Publicació del mateix caire que l'anterior, que tampoc no hem vist, i sortida en igual any. Les seves característiques són les mateixes.

1975. REVISTA AGRÍCOLA DE URGEL.

Sols sabem que era el portantveu del «Sindicato General de Riegos», que va començar a sortir en 1908, era mensual i bilingüe.

1976. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. Joan Pintó, aquesta «Fulla» va començar a repartir-se l'any 1914; era editada per la Casa Anglada, de Vic. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

1977. DEFENSA I GERMANOR.—
Publicació quinzenal. Orga del
Sindicat Agrícola de la Zona
regable d'Urgell. [Des del núm. 26]
Publicació mesal. [Capçalera mixta.

El títol de la publicació, gravat].

MOLLERUSA 25 de Juny de 1915

DEFENSA i GERMANOR

PUBLICACIÓ QUINZENAL
Orga del Sindicat Agrícola de la Zona regable d'Urgell

Redacció i Administració en la Libreria del Sindicat Agrícola, Plaça de Manel Bertrand, núm. 12, MOLLERUSA, amb se dirigirà tota mena de correspondència. No's retornen los originals encara que no's publiquin	Condicions de subscripció Per els associats a més d'any.—Se retornen gratis als socis del Sindicat. Tots els drets a dos incursions de oferta o demanda de productes. Demana's la forma en la Administració, aixís com la tarifa d'anuncis
--	--

A lo que venim

Lo títol que hem donat a nostra publicació condensa en termes precisos les orientacions que volèm pendre, ço és, defensar els interessos de Urgell, i laborar per la germanor de sos homes. Baix de aqueixos dos mots ha de girar tota nostra tasca econòmica i social.

Quan en nostra gran comarca que un agricultor publicista ha dit fa poc que estava destinada a ser lo jardí de Catalunya, resten encara isolades totes les energies, i 'l petit pagès, com lo gran propietari no poden comptar mes que amb les seves soles iniciatives, era precís alçar bandera que unifici esforços que estalvi-hi temps, que augmenti 'ls guanys de la pagesia, que instrueixi a l'agricultor treient-lo de la prostració e inculcure a què avui està menjat, i per mitjà de l'associació, ensems que millori sa situació material, pugui alhora enfortir-se socialment gaudint de tots aquells beneficis que tot sol no podría assolir.

No es possible que arribem a millorar nostra sort si continuen descolats. Si es cert que la naturalesa del terrer d'Urgell i 'l seu sol i 'ls vents que hi dominen, son la materia prima per a convertir aquesta comarca en un jardí condensa en termes precisos les orientacions que volèm pendre, ço és, defensar els interessos de Urgell, i laborar per la germanor de sos homes. Baix de aqueixos dos mots ha de girar tota nostra tasca econòmica i social.

per a convertir aquesta comarca en un jardí condensa en termes precisos les orientacions que volèm pendre, ço és, defensar els interessos de Urgell, i laborar per la germanor de sos homes. Baix de aqueixos dos mots ha de girar tota nostra tasca econòmica i social.

Tot això no es nou en altres comarques però en la nostra tot està per fer. Inculca l'esperit d'associació tindrem mes de mig camí fet. Veurém com es cosa relativament facil la col·locació ventajosa dels productes, la extinció de les plagues del camp, la obtenció de bonis planius, la selecció de llavors, la adquisició de maquinaria per a suplir la ma del home quan escassa, i juntament amb això adquirir cultura per a gaudir-se dels moderns avenços de la ciencia aplicats a la Agricultura, perque a Urgell encara cultivém amb un sagre d'enderreiment, degut sens dubte a que si per una banda l'Estat no ha fet lo que devia fomentar: la ensenyança agricola, tampoc se n'han cut

Núm. 1977.

Red. i Adm.: Plaça Manel Bertrand, 12. [Des del núm. 8] Salmeron, 2.—Imp. R. Saladrigas. (Bellpuig). [Des del núm. 7] Imp. de la Vda. i fills de Pagès, Major, 49, i Blondel, 25. (Lleida).—245 × 168 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. [Des del núm. 26] Un any, ptes. 2.

Any I, 1915; núm. 1-12 (25 juny-10 dbre.)—II, 1916; núm. 13-26 (10 febrer-15 dbre.)—III, 1917; núm. 27-34 (15 gener-15 set.)

En l'article «A lo que venim», es llegeix que «Lo títol que hem donat a nostra publicació, condensa en termes precisos les orientacions que volèm pendre, ço és, defensar els interessos d'Urgell, i laborar per la germanor de sos homes. Baix de aqueixos dos mots ha de girar tota nostra tasca econòmica i social».

1978. L'HERALT D'URGELL.

Periòdic quinzenal, sortit en 1915, i de la mateixa finalitat que *La Comarca de Urgel* (núm. 1973). Era defensor dels interessos de la Comarca.

1979. LA TAROTA.—Periòdic Satíric Humorístic i de la broma, defensor i advocat de les Dones. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça Major, 28. [Des del núm. 3] Plaça de l'Església.—Imp. de Ramón Saladrigas. (Bellpuig).—279 × 187 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'50. Fora, trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'10.—Quinzenal.—Bilingüe.

Any I, 1916; núm. 3-11 (9 set.-31 dbre.) - II, 1917; núm. 12-22 (14 gener-27 maig).

Ens declara que els que fan aquesta publicació, no són literats «ni presumim de ser-ho; en nostre periòdic, no hem buscat la exhibició de l'art de les lletres; som el jovent que'ns volém divertir, sense que sigui lo nostre ànim, ofendre a ningú». Aquesta és la finalitat que cerquen. Les dues primeres i últimes planes de cada número, eren en paper de color.

1980. CAP DE RUC.—Rebuznarà una vez al mes. Defenderá al sexo «débil». Periódico satírico, humorístico y bufonesco. Auxiliará al sexo «fuerte». [Des del núm. 3] Rebuznarà quincenalment. Defenderá al sexo «débil», etc. [El núm. 11] El último rebuzno. Defenderá al sexo «débil»... etc. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Juventut*. (Lleida). [Des del núm. 2] Imp. de Ramón Saladrigas. (Bellpuig).—270 × 186 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'30. Fora, trimestre, ptes. 0'45. [Des del núm. 6] Trimestre, ptes. 0'60. Fora, trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1917; núm. 1-11 (18 gener-7 juny).

Sembla que els que feien aquesta publicació, havien format part de *La Tarota*; però així com en aquesta el text català hi és abundós, en el *Cap de Ruc* se'n veu poc. Cal dir que el 27 de maig, *La Tarota* s'acomiada del públic, i, a la setmana següent, ho feia *Cap de Ruc*; una i altra publicació eren els portaveus de dues Agrupacions que duïen respectivament dits noms. Rivalitats de Casino? Potser sí. N'Antbal Alvarez, Eduard Soto i J. Bosch, eren l'ànima d'aquesta publicació.

1981. L'HEREU DE LA TAROTA.

En el núm. 1979 hem vist *La Tarota*; per discrepàncies entre els redactors, va sortir *Cap de Ruc* (núm. 1980), i al mateix any en què va sortir aquesta publicació, va aparèixer la que motiva la present nota, també de caràcter satíric i humorístic, i quinzenal. El no haver-ne vist cap exemplar, fa que no sapiguem si es tracta d'una continuació de *La Tarota*, o bé de la fusió d'ambdues publicacions

i Agrupacions, ja que sembla hi hagué reunions per a celebrar la unió, deixar de publicar-se els respectius portaveus, i fer-ne sortir un de nou.

1982. L'ABELLA. — Periódico satírico, humorístico y festivo. Organo de la Juventud. Defensor del bello sexo. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Enjambre, 76.—
Imp. de Ramón Saladrígues. (Bell
puig).—273 × 186 mm.—12 pp. a 3
col.—Suscripció: Trimestre, ptes.
0'60. Fora, trimestre. ptes. 0'90.
Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1917; núm. 1-3 (1-29
juliol).

Aquest setmanari ens diu
que solament parlarà en sèrio
quan ho reclamin els interes-
sos de Mollerusa, i «serà
defensor de la más severa
moral».

Els Jocs Florals

Hem celebrat la gais festa amb força esplendor i extraordinaria solemnitat; l'ànima de Catalunya ha parlat eloqüentment, bellament, magistralment en la Festa Major de nostra amada vila i els cors mollerusencs hem glectat fortament a l'impuls de les notes delicades i melòdiques rixides de la dolça lira dels poetes catalans.

Mollerusa ha donat davant de Catalunya la justa sensació de la seva forta espiritualitat retent homenatge esplendent a la Poesia Catalana, i la nostra Pàtria, mitjançant els seus poetes, ha consagrat definitivament nostra vila regina predilecta de la Plana d'Urgell, admetent-la ensems en el cercle espiritual dels pobles escullits, dels pobles dignes, dels pobles grans, dels pobles d'ànima purament bella i catalana.

El nostre èxit ha sigut gran en tots els aspectes, extraordinàriament gran, la nostra joia es immensa, ens sentim orgullosos de l'obra realitzada i creiem ben ligitim el nostre orgull.

Hem brandat a Mollerusa un nou jorn de gloria, el més brillant'veus duple, i ella ens ha correspost dignament; d'aquí ve la nostra joia, aquest es el motiu del nostre orgull.

La Festa Major d'enguany ha deixat una monjoia inesborrable en el canvi ascendent de l'espiritualitat de nostra amada vila; sigui, doncs, per ella tota la gloria, sigui també tot per ella l'èxit del nostre èssore.

Constatem una vegada més amb èxit el motiu, ben alt i ben fort, el nostre lema de sempre «Tot per Mollerusa i per la Pàtria Catalana».

1983. LA PERLA D'URGELL.

Altre periòdic defensor
dels interessos de la Comarca,
i amb les mateixes caracte-
rístiques que els dos primers
que hem esmentat, perta-
nyents a Mollerusa. Va co-
mençar a publicar-se en 1918.

Núm. 1984.

1984. URGELL-SEGARRA.—Primer periòdic adherit a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Sortirà cada 15 dies. [Capçalera mixta].

Red.: Plaça Angel Guimerà, 3. Adm.: Llibreria Dalmases.—Imp. Ferrer, Busquets, 18.—
280 × 185 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 4.—Quinzenal.
Any VI, 1923; núm. 119 (3 juny).

Publicació defensora «dels interessos d'Urgell i la Segarra». Conté treballs literaris, articles tractant d'assumptes d'agricultura i socials, correspondències foranes i noves. Va començar a publicar-se en 1918.

1985. URGELL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per En Bertran i Pijoan, en la seva obra citada (p. 158), el qual ens diu que va sortir en 1924; tenia 16 p., i era un «periòdic científic, literari, agrícola, comercial i d'informació de tota aquesta Comarca».

MOLLET

1986. EL BON MOLLETÀ.—Defensor dels interessos morals i materials de Mollet. Se publica d'una a dues vegades al mes. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *L'Avenç*, Rambla de Catalunya, 24 (Barcelona).—274 × 173 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1911; núm. 1 (11 març).

En el número primer llegim que: «La defensa i el foment dels interessos morals y materials de nostre poble, ens ha decidit el fer sortir una o dues vegades al mes la present Revista, de la que'ns servirem per defensar y apoiar totes aquelles iniciatives que's manifestin en pró de la nostra població». Era partidari de la *Lliga Regionalista*. Va sortir per a defensar la candidatura de Verdaguer i Callís en unes eleccions a diputats provincials.

1987. NOSTRE IDEAL.—Periòdic de Cultura. [Capçalera mixta, amb l'escut de la població].

Red. i Adm.: Berenguer III, 8.—Imp. J. Cabiscol, Suc. d'E. Mas.—256 × 169 mm.—4 pp. a 2 col.—Mensual.

Any I, 1922; núm. 1 (20 agost).

Insereix articles culturals, polítics i notes locals. Cal esmentar el sorteig mensual que feia de llibres catalans com obsequi als subscriptors. Era el portaveu del Centre Nacionalista de Mollet.

MOLLÓ

1988. FULLA PARROQUIAL DE STA. CECÍLIA DE MOLLÓ. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota de Mn. Josep Roura, Prev., aquesta publicació va començar el 7 d'octubre de 1923, i se n'estampava la quarta plana en la rectoria de la dita parròquia. La fulla era editada per la casa Carreras, de Girona. Vegeu, referent a aquestes publicacions religioses, el núm. 58.

MONISTROL

1989. BUTLLETÍ PARROQUIAL DE MONISTROL DE MONTSERRAT.—Parròquia de S. Pedro. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Casa Rectoral.—Imp. Vives (Manresa).—185 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Mensual. Any VIII, 1917; núm. 81 (1 abril).

Publicació catòlica, amb articles religiosos i litúrgics, i notes pertanyents al moviment i cultes de la parròquia. Va començar a sortir el 2 d'octubre de 1910, i va seguir publicant-se fins el desembre de 1917; en total 89 números*.

1990. FULLA JAUMISTA.

Amb tot i haver visitat l'Arxiu Municipal de Monistrol, no hem vist cap exemplar de la publicació mensual així anomenada, sortida en 1911, segons En Bertran i Pijoan (*Prensa de Catalunya*, p. 159).

1991. RESSORGIMENT.—Periòdic mesal porta-veu de Monistrol i comarca. [Capçalera mixta].

Dir.: Manresa, 2, 1.—Imp. *Modolell*, Mitjana de Sant Pere, 21 (Barcelona).—374 × 264 mm.—4 pp. a 3 col.
Any IV, 1920; núm. 33-35 (oct.-dbre.)- V, 1921; núm. 36 (gener).

* Nota facilitada per Mn. Ramon Fors.

ANY 17
MOLLET, 31 DE MARÇ DE 1911
NÚM. 81

EL BON MOLLETÀ

DEFENSOR DELS INTERESSOS MORAIS Y MATERIALS DE MOLLET

Se publica d'una a dues vegades al mes	SE REPARTeix DE FRANC	Tots persons de bona voluntat y notes necessaries per subscibir en aquesta Revista
--	-----------------------	--

Nostre propòsit

Nostre programa esta clarament sintetitzat en l'epigrafi posat desota del títol de nostra publicació. La defensa y el foment dels interessos morais y materials de nostre poble, ens ha decidit el fer sortir una o dues vegades al mes la present Revista, de la que us servirem per defensar y apoiar totes aquelles iniciatives que s manifestin en pro de la nostra població, com també per combatre totes aquelles que en realització pugan danyar a Mollet o contribuir a desmenxurar el bon nom que desitgem que tingui y que ns esforçarem perquè aquest adquireixi cada dia més relleu.

Tant en la defensa y alabança dels actes y obres que considerarem profitoses, com en la crítica y protesta que expressem per les coses fútiles, procurarem inspirar-nos en la major imparcialitat, parlant clar y sense embuts, al bé ens proposem no buscar més en el terreny de la crítica grofiera y parlar incorrecte.

Com nostre primordial desig es contribuir, mitjançant el poderos element del diari, a l'educació del nostre poble, mai utilitzarem la insidia ni excitarem les passions per enconar les divisions massa freqüents en les poblacions; ni ens entremetrem en compondre calumnies ni dirimir matres contra persones determinades ab el preconcebut fi de molestar ni venjar-nos de ningú.

Creiem convenient consignar les anteriors manifestacions perquè ab molta facilitat causen en dit vista la majoria de publicacions que surten en petites localitats, y com nosaltres no volem que El Bon Molletà s'entregui mai en groveries, ho manifestem públicament perquè si calguéssim en tal detall, se ns pogués tirar en cara lo que en aquest primer número promicem.

En una paraula: la tasca que ns proposem desenvolupar es seriosa, educativa y constructiva. Seria, perquè sols ab aquest caràcter, pot

la nostra Revista, guanyar-se la confiança necessaria per assar acollida l'opinió que emitem: educativa, perquè considerem que en aquest terreny es en el que s pot fer més bona profitosa, procurant estirpar vicia y males d'entiments que porten als pobles pel camí de la degradació y ensulament, y agraument la reflexió dels molletans per aconseguir el que tothom tingui criteri propi y son particular modo de pensar sigui fill de la reflexió y constructiva, perquè posarem tot el nostre esforç en unir y engrandir nostre poble.

En aquesta Revista hi donarem la seva particular opinió sobre diferents problemes d'actualitat, emprant el idioma que ns acomoda els col·laboradors que hi escriuen, y en sa virtut s'hi publicaran articles sobre Política, Econòmia, Administració municipal, Agricultura, Zoologia, Religió y quantes assumptes les circumstancies els facin d'interés.

El Bon Molletà, que s presenta animós a treballar per l'engrandiment y prosperitat moral y material del nostre poble, saluda a tots els habitants de Mollet y els hi demana acollida cada vegada que aparegui, que sera ditus a dues vegades al mes, sense que atal vista se costi ni un centim, puix se repartirà de franc.

D'eleccions

Demà tindran lloc les eleccions provincials dels quatre districtes provincials que se hi correspon renovar els seus Diputats, essent aquesta dos de Barcelona, el 2^{on} y el 3^{on}, el de San Feliu Vilanova y Igualada Vilanova. A més han de cobrir vacants produïdos durant el bieni últim, els Districtes de Manresa-Berga y Vic-Granollers.

Per lo tant demà serem els electors d'aquest Districte disposats el nostre vot per elegir la persona que en la Diputació ha de cobrir la vacant

Núm. 1986.

Tractava dels assumptes administratius de la localitat, inseria poesies i cròniques dels pobles de la comarca, i notes informatives. Aquesta publicació devia haver sofert alguna interrupció des de 1917 en què va començar a sortir.

1992. JOVENTUT.—Orgue de l'Ateneu Obrer Monistrolenc. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Ateneu Obrer Monistrolenc*, Manresà, 4.—Imp. Esparbé, Santa Llúcia, 6 (Manresa).—293 × 178 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Províncies, trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any II-IV, 1922-1924; núm. 16-34 (23 juliol 1922-19 abril 1924).

Demés de les notes pertanyents al dit Ateneu, s'hi veuen articles de pedagogia, història, ressenyes de les conferències donades en l'esmentat Centre, notes demogràfiques i altres.

1993. LA VERITAT.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic mensual «defensor dels interessos de Monistrol i Comarca», per no figurar en l'Arxiu Municipal de la dita població. Vegeu Bertran i Pijoan (*Prensa de Catalunya*, p. 160).

MONTBLANC *

1994. LA COMARCA DE MONTBLANCH.—Semanario político independiente, literario, de intereses locales, avisos, noticias y agricultura. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Arrufat.—310 × 212 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. Suscripció: ptes. 1'25, trimestre.—Bilingüe.

Any 1889; núm. 16 (16 nov.)

El director i propietari, que era també qui l'imprimia, ens diu que «no viene a defender ni a atacar política alguna determinada», sinó a fer obra positiva, treballant amb fe per a la població. El text català és de col·laboració.

1995. LA CAMPANA DE SANT JOAN DE MONTBLANCH.—Gran campanada mensual trilingüe-humorística-mátalascallando y de tutti colori. [Capçalera tipogràfica].

* Donem gràcies als senyors Joan Poblet i Josep M.ª Recasens; al primer, per haver-nos deixat al nostre abast la col·lecció de premsa montblanquina que posseeix, i al segon, per les moltes notes que ens ha proporcionat per a fer més complet el nostre treball.

A N Y III

Monistrol de Montserrat 21 Abril 1992

NÚM. 25

Contra els atemptats

En el nombre passat, ens dolíem verament del atemptat contra d'en Seguí, que tenia una alta valor intel·lectual i representava dintre les forces del proletariat la viva imatge de la Cultura, sense deixar mai en les seves lluites un recte esperit humanitari, enemic sempre de la violència i de la mesquina venjança. En aquest nombre, sense depurar cap de les valors que individualment i socialment tinguen les altres víctimes anteriors i posteriors al atemptat d'en Seguí, arrenquem un crit replet d'ansies justicieres contra els atemptats, com així ja ho han fet altres benemèrites Entitats, entre elles l'Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona, als ciutadans, fent-la extensiva per tot arreu. El nostre crit consisteix en: veu d'aleïta i d'energíca protesta.

Veu d'alerta: Els perills a que'ns exposen tot-hom mentre aquest desitj de vessar sang pren increments abominables, son in nombrables. Qual se vol viantar en pod ésser víctima.

A seguir com fins ara (i que no hi ha pas senyals d'arreglo), aquesta mena de crims que resten impunes, desenrotlla vigorosament l'ànim fosç dels assessins i no's s'adollarán pas amb la sang que fins avui han es-corrègut d'un espaventable nombre de víctimes, sino que serán encare moltes les dolers a emprar, en moltes llars, en les quals un fatidic dia les assenyali horriblement el canó de les «Star».

Enèrgica protesta: No's pod continuar així. Havèrem sentit nosaltres a qui ens anima un esperit de fraternitat en el camp vast del saber, i que per conseqüència portem tots dintre de cada hù la fraternitat en l'as-

pecte de la convivència social malgrat estament i condicions, un sotrag al pit i uns batègs insistents al cor, a cada infortunat caigut al colp terrible d'una bala que se li endinsa despiatadament.... Al posar els ulls en les planes d'un periòdic que 'ns assabenta de la tràgica notícia, veiem en lletres grosses: «L' atemptat d' air». Llegim mes avall, el succés etc. i per últim: els agressors, una vegada comès el fet desapa-rueren. I aixis en variats termes o per l'istil, acavèn totes les notes referents als atemptats.

De manera que 'ls criminals no han pogut ésser mai capturats per la policia, a pesar d'haver-ni un formigueitg i fins en alguns punts que aquests fets han passat, aquesta hi es que sembla un sorgit.

D'això n'hem de protestar enèrgicament i a la cara dels governs.

Els atemptats omplen de vergonya als pobles que 's cometen, a pesar de la diligència qu' els mantenedors de l'ordre puguin tenir hi: ¿Qué passarà dones en el nostre en que, els mantenedors de l'ordre no fan altre cosa que visitar senzillament els llocs del crim, i donar a la premsa la nota característica? «La policia practica les diligències oportunes per descobrir als autors del assassinat» i aquesta a més de ser ja ridícula per no tenir cap eficacia, resulta intolerable.

Per això, avui al llençar la nostra protesta, la llançem directa a la consciència dels governants que voldrien l'occis l'envenenés simbòlicament de sentiments nous, humanitaris, perquè bandejés d'una vegada les ombres estigmatitzants que sembren la pania i el desconjol per les ciutats.

Núm. 1992.

253 × 177 mm.—4 pp. a 2 col.
1891; núm. 1 (set.)

Publicació clandestina. Figura dirigida i escrita per «Lo Ermità de Sant Joan». Tracta d'assumpes de la localitat.

1996. LA CONCA DE BARBARÁ.—Setmanari comarcal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Major, Imp. d'Arthur Monmany.—Imp. d'Arthur Monmany, Plaça Major.—347 × 211 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: A la Conca, trimestre, ptes. 1'50. Fora, semestre, ptes. 3'50.—Bilingüe.

Any I, 1903; núm. 1-37 (19 abril-25 dbre.)-II, 1904; núm. 38-90 (3 gener-31 dbre.)-III, 1905; núm. 91-142 (7 gener-30 dbre.)-IV, 1906; núm. 143-194 (6 gener-29 dbre.)-V, 1907; núm. 195-246 (5 gener-28 dbre.)-VI, 1908; 247-254 (4 gener-22 febrer).

L'objectiu principal d'aquesta publicació «es la d'agermanar totes les viles y pobles de la estimada comarca de que pren nom, en un sol cos moral...; dedicarem a la agricultura... atenció especialíssima, no oblidant la indústria». Prefereix que la política es «quedi pera altres». Inserir notes de poblacions veïnes.

1997. GAZETA DE LA CONCA.—Setmanari social i agrícola de la Conca de Barberá. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 79] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Josep, 50. [Des del núm. 23] Fra Magí Catalá, 17, entr.—Imp. A. Monmany.—354 × 240 mm.—4 ó 6 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50; un any, ptes. 5.

Any I, 1911; núm. 1-39 (8 abril-30 dbre.)-II, 1912; núm. 40-91 (5 gener-28 dbre.)-III, 1913; núm. 92-106 (4 gener-12 abril).

En l'article «Ideals i propositos» ens diu La Redacció que voldrien que aquest setmanari «fos un fidel reflexe de la vida tota de la Conca», que «de personalismes cap. De política de bándols, tampoch. Som i serém gent oberta a totes les idealitats educatives. Darém sempre mes importancia a l'esperitualitat dels ideals, que a les formes y modalitats d'aquets». Conté articles d'agricultura, d'història, sociologia, literatura, etc., i «Noves de la Conca».

1998. LA CONCA DE BARBARÁ.—Setmanari Social i Agrícola. [Capçalera mixta, gravada].

Red.: Aguiló, núm. 5. [Des de l'any III] River, núm. 3.—Imp. de Vda. d'Artur Monmany. [Des del núm. 93] Imp. J. M. Recasens.—391 × 270 mm. [Des de l'any III] 246 × 159 mm.—4 pp. a 4 col. [Des de l'any III] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Trimestre, ptes. 1'50.

Any I, 1914; núm. 1-46 (14 febrer-24 des.)-II, 1915; núm. 48-97 (9 gener-24 des.)-III, 1916; núm. 98-150 (1.ª gener-30 des.)-IV, 1917; núm. 151-202 (5 gener-29 des.)-V, 1918; núm. 203-213; (5 gener-16 març).

En l'article «A qué venim» llegim que vénen a «aixecar els esperits, desvetllar les intel·ligències i du en tots els cors l'amor que edifica... volem ser, també, fidels cronistes de la vida integral tota de la Conca, fent-hi bategar, amb adequada importància, els fets educatius, estimulants». A més dels articles dedicats a assumptes d'actualitat, com eleccions, festes, mercats, etc., s'hi veuen treballs referents a qüestions agrícoles, comarcals, articles literaris i poesies, etc., però sempre dins de la moral catòlica.

1999. LA FLAUTA.—Periòdic humorístic. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 104.—Imp. Vidua d'Artur Monmany.—285 × 175 mm.—4 pp. a 2 col.—1915; núm. 1-3 (21 agost-4 set.)

Tracta d'assumpes de la localitat.

2000. L'ESCUT.—Setmanari defensor dels interesos generals d'aquesta vila i sa comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: River, 28.—Imp. Vda. d'Artur Monmany.—385 × 273 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1916; núm. 1-55 (1 gener-30 dbre.)- II, 1917; núm. 56-107 (6 gener-22 dbre.)- III, 1918; núm. 117-163 (21 febrer-28 dbre.)

La redacció ens fa saber que la paraula «Progrés» és el lema d'aquest setmanari, i que es senten «guiats de sentir merament democràtic». En l'article amb el qual s'acomiada del públic, ens diu que les dues idealitats que per damunt de tot ha defensat sempre, s'enclouen en dues paraules: Catalunya i Agricultura. L'ànima d'aquesta publicació fou En Joan Poblet i Teixidor.

2001. LO BALUART.—Periòdic monàrquich. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Corts Catalanes.—Imp. J. Pijoan.—270 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dimecres i dissabtes.

1916; núm. 1 (25 març).

Publicació sortida amb motiu d'unes eleccions a Diputats a Corts. Defensava la candidatura de N'Anselm Guasch i Robusté. Va seguir publicant-se a Tarragona.

2002. LO BALUART.—Periòdic de Acció Municipal. [Capçalera tipogràfica]

Red.: Hortelans.—Imp. Josep M.ª Recasens.—270 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe. 1917; núm. 1-6 (31 març-16 maig).

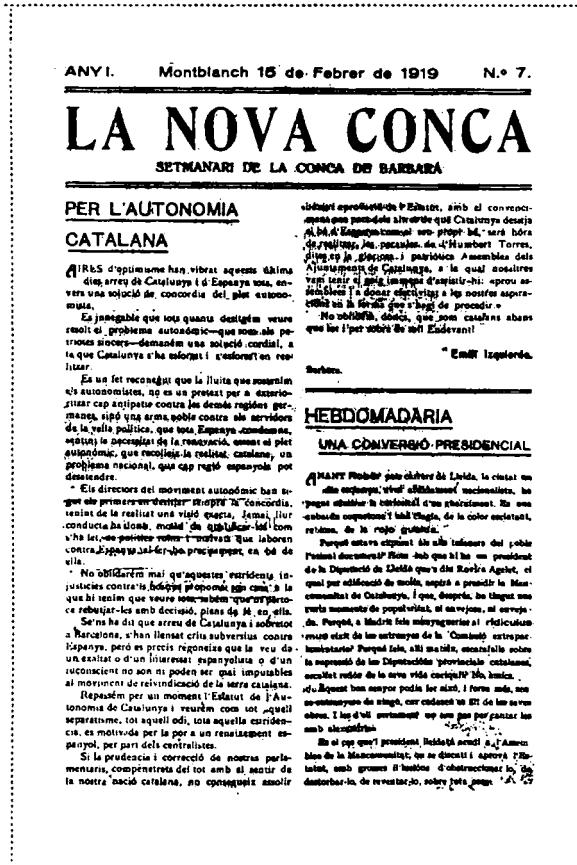

En l'article de salutació ens diu la redacció «que no vol fer un estat d'opinió fictici» dient que els anteriors administradors dels béns comunals ho feien pitjor; ofereixen les columnes del periòdic a tots aquells que vulguin dir veritats, i fa saber que «sortirà quan convingui».

2003. LA NOVA CONCA.—Setmanari de la Conca de Barbará. [Des del núm. 175] La Nova Conca. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 175] Capçalera mixta].

Red.: Major, 86.—Imp. Recasens.—246 × 159 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 6. Semestre, ptes. 3. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1919; núm. 1-55 (4 gener-27 dbre.)-II, 1920; núm. 56-105 (4 gener-11 dbre.)-III, 1921; núm. 110-162 (1.º gener-31 dbre.)-IV, 1922; núm. 163-214 (7 gener-30 dbre.)-V, 1923; núm. 215-262 (5 gener-1.º dbre.)

Aquesta publicació és successora de *La Conca de Barberá* (núm. 1996). Segueix l'ideari de la Lliga Regionalista i defensava l'agricultura; per tant, no és difícil trobar al peu de molts treballs els noms de Josep M.ª Rendé, Francesc Santacana, Claudi Oliveras i altres. També s'hi veuen notes de poblacions veïnes i de preus del mercat de Montblanc.

2004. NOVA LLEVOR.—Mensual portaveu dels Pomells de Joventut de la Conca. [Capçalera mixta].

Imp. Recasens.—210 × 132 mm.—4 i 12 pp. a 2 col.
Any I, 1922; núm. 1-3 (20 oct.-20 dbre.)-II, 1923; núm. 4-10 (20 gener-20 agost).

El director era Mn. Josep Domingo. Publicava articles morals i notes de folklore, i declara que envia «una abrossada de germanor... a tota la jovenalla de la Conca». Amb tot i no ésser una publicació política, fou víctima de la Dictadura.

2005. BUTLLETÍ DE LA JOVENTUT NACIONALISTA. [Capçalera tipogràfica].
 Gràfics Monmany.—180 × 90 mm.—20 pp.—Mensual.
 1923; núm. 1-3 (juliol-set.)
 Insereix articles polítics i una nodrida secció de «noves». En l'article «Sempre avant» declaren el propòsit que «aquest Butlletí sia el llibre de la nostra obra i esdevingui l'essència mateixa de la nostra vida». Publica treballs de política i literatura, notes d'esport i culturals.
2006. EL SENY GROS.—Tocarà cada dissabte. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 3] Capçalera mixta].
 Imp. Recasens.—302 × 198 mm.—4 pp. a 3 col.—Il·lustrat.
 1924; núm. 1-17 (7 abril-26 juliol).
 Aquesta publicació fou blanc predilecte del censor; l'article de «Presentació i altres, ho demostren. Inseria articles d'història, arqueologia, religió, i notes d'esport. El títol d'aquesta publicació és el de «la campana major de la nostra vila... feta l'any 1793».
2007. L'ESTEL.—Butlletí mensual d'esports. [Des del núm. 10 de l'any II] Butlletí mensual de Joventuts. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Major, 42.—Imp. Recasens.—174 × 118 mm.—12 pp.
 Any I, 1924. - II, 1925; núm. 1-16 (set. 1924-dbre. 1925).
 Era el portaveu de l'Agrupació Excursionista «L'Estel».
2008. AIRES DE LA CONCA.—Publicació quinzenal. [Capçalera gravada].
 Dir., Red. i Adm.: Escultor Belart, 18.—Imp. Recasens.—243 × 158 mm.—12 pp. a 2 col.—
 Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1925; núm. 1-23 (26 gener-24 dbre.)
 Publica notes comarcals i d'esports, articles referents a agricultura, treballs literaris i un extens noticiari. Hi llegim que els redactors volen que aquesta publicació sigui «el portaveu per on aleni l'esperit i l'ànima de la terra conquerida». Segueix publicant-se.
- MONTCADA
2009. GORI-GORI.—Porta-veu del Montcada Tennis-Club. [Capçalera mixta].
 Tip. Jaume Vives.—267 × 184 mm.—2 pp. a 2 col.
 Any I, 1923; núm. 1-5 (2 agost-1^r set.)

Publicació pertanyent a la colònia estiuenca. Insereix treballs literaris i notes referents a festes celebrades o per celebrar.

MONTEVIDEO

2010. LA GRALLA.—Periodich senmanal y literari. [Des del núm. 42] Setmanari català y literari. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 42] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sarandi, 203. [Des del núm. 80] Ricón, 121.—Estampa *La Minerva*, Sarandi, 180. — 204 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ciutat, \$ 0'50. Campanya, \$ 0'60. Exterior, \$ 0'70.

Any I, 1885-1886; núm. 1-53 (1 juny 1885-30 maig 1886). - II, 1886-1887; núm. 54-104 (6 juny 1886-22 maig 1887). - III-IV, 1887-1888; núm. 105-168 (29 maig 1887-12 agost 1888).

En l'article «Nostres propòsits» llegim que «Trobantse orfe la colònia catalana d'una publicació que vinga a esser l'aplech de tots los avensos de nostra terra, tenim la pretensió de sortir nosaltres volent ocupar, tan be com nos ho permetian nostres forsas, aquest lloch d'honor». Inserir treballs literaris, estudis polítics i socials, crítica literària, poesies, etc.

MONTBLANCH 25 D'ABRIL DE 1925.

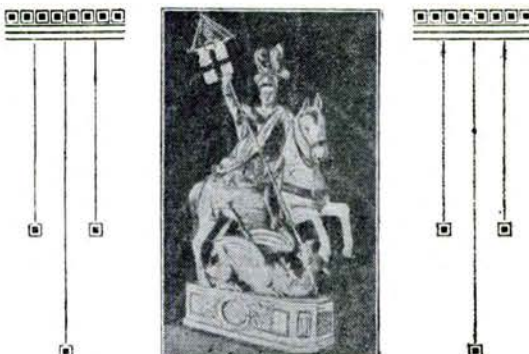
AIRE S

DE LA CONCA

PUBLICACIO QUINZENAL

ANY I. NÚM. 7.

Sant Jordi, Patró de Catalunya i compatró de la vila de Montblanch

imatge de Sant Jordi, que's venera en l'altar d'aquest nom de l'ermita del Roser, de Reus. Es obra de l'escultor montblanquí EN RAMON BELART. Pertany dit altar i imatge a N'Auna-Maria Gambús, de dita ciutat.

Núm 2008.

2011. EL ECO DEL CENTRE CATALÀ. [Des del núm. 28] Eco del Centre Català — Publicación mensual. Organo oficial de la sociedad. [Capçalera tipogràfica. Portada il·lustrada].

Direc. i Red.: Soriano, 194. [Des del núm. 48] 18 de juliol, 147. [Des del núm. 53] 18 de juliol, 988.—Tip. de J. i R. Pedralbes, Maldonado, 40.—219 × 160 mm.—24 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any II, 1910; núm. 22-30 (15 abril-dbre.) - III, 1911; núm. 31-37 (25 gener-17 juliol.) - IV, 1912; núm. 48-53 (15 juliol-31 dbre.) - V, 1913; núm. 54-65 (31 gener-31 dbre.) - VI, 1914; núm. 66-67 (31 gener-juny).

A més de les notes pertanyents al dit Centre, s'hi veuen treballs literaris, cròniques de Catalunya i notícies.

2012. EL CORREO DE CATALUNYA.

Revista setmanal d'informació catalana, la qual va començar a sortir en 1911 a Montevideo, passant més tard a Buenos Aires. La dirigia En Joan Torrendell. Vegeu núm. 1278.

2013. LA SENYERA.—Revista mensual. Porta veu oficial del «Centre Català». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Av. 18 de juliol, 988. [Des del núm. 9] Ibicuy, 1271.—Imp. de Sans Martínez, 25 agost, 327.—236 × 145 mm.—Bilingüe.

Any I, 1915; núm. 1-11 (febrer-dbre.) 170 pp. - II, 1916; núm. 12-13 (gener-març) pp. 171-202.

En l'article «Nuestra Revista» es llegeix que «Esta Junta Directiva se ha preocupado inmediatamente de la publicación de una revista que respondiera a los altos fines del *Centre Català*... por esto, en vez de continuar con el *Eco del*

26 de Juny 1887
MONTVIDEO
Any III—N 108

LA GRALLA

VENTA Y SUSCRIPCIÓN
RINCON 191
Esque Tráfico y Tráfico de Comercio

SEMANARI CATALA Y LITERARI

SUSCRIPCIÓN ADLANTADA
Clase: ...
Companya: ...
Establecimiento: ...

LA GRALLA

Montevideo, Juny 26 de 1887

Supliquémos a los nuestros agentes y suscriptores de fuera y de la Capital, que al notar lo mes petit retard ó falta en l'envío del periódico, ho posin en conxímement d'aquesta administració.

Aixís mateix devém dir que 'ls suscriptors que 'a trobin en descubert procurarin posarse al corrent de la suscripció si volen llegir LA GRALLA.

LOS PROSISTAS CATALANS

—Los novelistas—

En una de las lenguas, cayó malida.

Ab viu interés aném seguint la marxa de las letras catalanas y molt particularment las obras escritas en prosa. Deixant de costat lo pensament capdal de la obra y la trama que segueix lo desarrollo de la concepció novelesca, puix aixó es cosa que cada autor ho fá á sa manera y es qüestió d'encarar escolas é estils, (punt aqueix que per ara no volem tocar) pera donar un judici particular, segons nostre sentir y

entendre nos dedicarem avuy á assenyalar alguns defectes que 'n nostre manera de veurer trovém en nostres prosistas.

Lo vici de las trasposicions se fá tan general, que fins arriban l'abus d'aquesta figura á ésser tan general qu'hi ha autor que 'n un sol "párrafo", n'hi posa dos ó tres, ab tant mal acert, que de lluny se veu qu' es un "vici intencional", creyent éls, sens dupte, que la munió de trasposicions dona mes elegancia á la relació, sent tot lo contrari, separantse de nostre modo d'ésser y de dir las cosas, se fá pesat, per sobra de melositat, un llenguatge tan rebuscat com poch castís.

Y se fá tant general, porque 'ls autors novells, que malhauradament no tenen altres títols que presentar al públich, que son desconegut talent, procuran seguir l'estil de qui pot estampar en las cobertas dels seus llibres, títols académichs que l'hi donan certa importancia, tal vegada justa, en la llengua que 'ls ha guanyat, mes ni justos ni verdaders en la que vol ferlos valer.

Veritat es, que quiscú fá lo que millor li sembla, puix no tenim encara cap gramática degudament autorisada, que 'ns ensenyi; mes es una trista gracia que nostres autors novells segueixin las

Núm. 2010.

Centre Català ha creïdo más del caràcter actual de nuestra agrupación encabzarlo con el título de *La Senyera...* S'hi veuen, a més de les notes del Centre, treballs literaris, correspondència de Catalunya i notícies.

2014. Foc Nou. — Porta-veu del Centre Català. [Des del núm. 8] Porta-veu dels catalans del Uruguai. [Des del núm. 11] Periodic català. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Centre Català*.
[Des del núm. 8] Casilla Correo, 389.—
Tip. Morales Germans, B. Mitre,
1514.—222 × 145 mm.—16 pp. a 2 col.—
Suscripció: Un any, \$ 0'60. Semestre,
\$ 0'30. Núm. solt, \$ 0'05.—Bilingüe.
Any I, 1917; núm. 1-6 (maig-oct.) -
II, 1918; núm. 8-16 (febrer-dbre.) - III,
1919; núm. 17-18 (gener-febrer).

Conté treballs literaris, notes de política, etc.

2015. JOVENTUT. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació].

Red.: Cerrito, 433. Adm.: Río Negro, 1231.—Taller Gràfic, Morales Germans, Bartolomé Mitre, 1514.—
256 × 186 mm.—16 pp. a 3 col.—
Il·lustrat.

Any II, 1920; núm. 3 (gener).

Publicació político-literària; inseria cròniques de Catalunya i un nodrit noticiari. La dirigia N'Enric de Mur. Va començar a sortir en novembre de 1919.

MONTSERRAT (Monistrol)

2016. BUTLLETÍ POPULAR DEL OBSERVATORI METEOROLÒGIC. [Des del núm. 2] Butlletí del Observatori Meteorològic. [Portada tipogràfica, amb el segell de l'Observatori].

Imp. Josep Roca. (Manresa).—240 × 170 mm.—20 i 32 pp.
Any I, 1912; núm. 1-2 (gener-set.)

Any X Moya, Agost 1918 Núm. 113

BUTLLETÍ

de la Lliga defensora del arbre fruiter.
Semanari d'Agost de 1918

Dedicat als interessos morals, socials i agrícoles de la comarca

DOMINGA DE LA SOCIETAT		
Port una regalada al mes o rem- port que creu convenient. I ve repartit gratuïtament als socis	Plaça de San Cosme e Carrer de Sant Joseph Hores de treball de la matina de 10 a 12 matí. Les sis dimen- sions de l'any, manja les Paques.	Preu de subscripció per a la ve nada en 4 de una penya l'any Número solt 10 céntims. Anada a gran conveniència.

SUMARI: Lliga defensora de l'arbre fruiter.—Alimentació del bestiar per M. Rosell i Vila.—
Topografia mètrica d'Castellón, per Narcís Carre i Fillas.—Crònica.—Estació Florística
de les Escalles Plés.—De Castellón. Crònica: Societat meteorològica.—Romanya històrica de la Vila
de Moya.

LIGA DEFENSORA DE L'ARBRE FRUITER

Dintre de nos celebrarem la nostra
Gran festa de l'arbre fruiter.

Amb una reunió preparatòria s'acor-
dà donar un premi de 100 ptes a l'
agricultor associat, que hagi plantat
més fruiters en aquest any, dins mitja
quarta de sembradura.

Se premiarà a les gentils douzelles,
que hagin continuat cuidant els arbres
en els tastos. Per evitar confusions es
classificarà en grups de pruneres,
pomeres, subercoqueres, cireres, nogue-
res, pressegues, etc.; de cada grup la
millor tindrà 10 ptes., si es ja empelta-
da 15. De les oïles premiades serà pro-
clamada una Reina de la festa per medi
de sortitg, fetes de la següent man-
era: es posarà el nom de cada premiada
en una bossa i la que surti serà la reina.

Pels noietes protectors, per alguns d'
ells no tenim prou paraules per agraï-
los, altres no tant, alguns com els del
carrer de la *Mansa* no se'ls ha dirigit,

i queda abolida aquella societat, lo que
ens dona pena gran. I se a tant que es
surti algun noiet bon fill d'aquella bar-
riada, la plaça de St. Pere queda en
mans i baix la protecció del Senyor
Alcaldé. Si algun noiet vol encargar-se
del cuididó d'aquella arbreta aban-
donada, ha de demanar-ho a dita autori-
tat. No hi ha una sola persona en
aquella carrer que no li sapiga greu el
que es vejam obligats aquest any a ex-
cloure a tots aquells noietes de les nostres
festes. I això ho fem per necessitat,
doncs no es pas just que algun re-
compensa a qui no la mereix; més no
es pas culpables els noietes.

A les altres seccions, encara que
han dit alguns noietes, que no ho feim
pas pel premi sinó pel amor als arbres
—per bona d'ells, dels pares i, nos
mestres, prepaem donar una petita
quantitat a cada agrupació perquè el
president en diaposi, amb el ben entès
que'ls dicem que se'ls donguim, als que
tinguin faltes a la llibreta, *falles d'as-*
istencia, perden un rat per cada vegada,
lo que anirà a favor dels altres.

Núm. 2022.

Conté les taules de les observacions fetes en l'esmentat Observatori, i les de la totalització de cada mes. En l'article dedicat als «Aymants de Montserrat y a tots els meteoròlegs» diu, que ha «pensat ser més convenient en publicar en fulla apart les observacions de la nostra Estació Meteorològica... axò farà que pugui donarse major amplitut a la publicació de datos... Ens limitarem, doncs, per ara, a la part meteorològica... pensém dedicar alguna atenció més endavant... al ram de la Geofísica, y particularment, a la part de Cismologia...» Abans es publicaven aquestes notes en l'última plana de la *Revista Montserratina* *.

2017. BUTLLETÍ DE L'OBSERVATORI METEOROLÒGIC DE MONTSERRAT. [Portada tipogràfica, amb el segell de l'Observatori].

Imp. *La Hormiga de Oro*. (Barcelona).—250 × 170 mm.

Any I, 1914; núm. 1-12 (gener-dbre.) 104 pp. - II, 1915; núm. 1-12 (gener-dbre.) 104 pp. - III, 1916; núm. 1-12 (gener-dbre.) 100 pp. - IV, 1917; núm. 1-12 (gener-dbre.) 100 pp.

D'igual contingut que la publicació del número anterior.

2018. BUTLLETÍ DE L'OBSERVATORI. [Portada tipogràfica, amb el segell de l'Observatori].

Imp. del *Monestir de Montserrat*.—290 × 220 mm.

Any 1918; 110 pp. - 1919-1920; 56 + 54 pp. - 1921; 68 pp.

D'igual contingut que els núms. 2016 i 2017.

MORA D'EBRE

2019. LA PICOSSA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida el 15 de juliol de 1906, defensora del moviment polític de Solidaritat Catalana. Sabem que el número primer fou denunciat i recollit.

MORELL

2020. L'ESCOMBRA.—Periòdic desemascarador. Sortirà quan vulgui i pugui. [Capçalera il·lustrada].

---

* Publicació montserratina, redactada pels PP. de l'Orde de Sant Benet; era mensual, estava escrita en castellà, i s'imprimia a Barcelona en la impremta de «La Hormiga de Oro». Va començar a sortir en gener de 1907.

Tip. *La Fleca*. (Reus).—282 × 172 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any IX, 1919; núm. 4 (30 agost).

D'aquesta publicació, solament hem vist el número descrit. Es un periòdic satíric i humorístic, el qual tracta de les qüestions administratives i d'altres afers pertanyents a la població. El llegir que «sortirà quan vulgui i pugui» ens demostra que no tenia periodicitat fixa.

M O R E L L A *

2021. VALLIVANA.—Revista quincenal dedicada a la excelsa Patrona de Morella con motivo del trigésimo quinto sexenio de las solemnes fiestas que han de celebrarse en Agosto y Septiembre 1904.

Tip. *Moderna*. (Valencia).—Il·lustrada.
Anys I i II, 1903 i 1904; núm. 1-27 (15 set. 1903-8 dbr. 1904) pp. 528.

La dirigia En Julià Sanjuan, Pvre. S'hi veuen treballs literaris, notícies històriques referents a Morella, i una crònica detallada de les festes. El text és trilingüe, això és, en valencià, espanyol i llatí.

M O I À

2022. BUTLLETÍ DE LA LLIGA DE DEFENSA DEL ARBRE FRUYTER, SINDICAT AGRÍCOL Y CAXA RURAL DE MOYÁ. [Des del núm. 4] Butlletí del Sindicat Agrícola y Caxes rural y d'estalvis de la Lliga de defensa del arbre fruyter de Moyá. [Des del núm. 82] Butlletí de la Lliga de defensa del arbre fruiter i del Sindicat Agrícola de Moyá.—Dedicat als interessos morals, socials y agrícols de la comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig d'Alexandre M.ª Pons. [Des de l'any 1915] Placeta d'en Colom o carrer de Sant Josep. [Des del núm. 167] Carrer Rafel de Casanova, o Palau de Dalt. [Des del núm. 194] Plaça Major, 15.—Imp. Ausetana de Comella, Rambla Devalladas. (Vich).—225 × 133 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. [Des de l'any 1920] Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 178] Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.

Any I, 1909; núm. 2-9 (març-dbre.)- II, 1910; núm. 10-21 (gener-dbre.)- III, 1911; núm. 22-33 (gener-dbre.)- IV, 1912; núm. 34-45 (gener-dbre.)- V, 1913; núm. 46-57 (gener-dbre.)- VI, 1914; núm. 58-69 (gener-dbre.)- VII, 1915; núm. 70-81 (gener-dbre.)- VIII, 1916; núm. 82-93 (gener-dbre.)-

* Nota facilitada per Navarro Cabanes.

IX, 1917; núm. 94-105 (gener-dbre.) - X, 1918; núm. 106-117 (gener-dbre.) - XI, 1919; núm. 118-129 (gener-dbre.) - XII, 1920; núm. 130-141 (gener-dbre.) - XIII, 1921; núm. 142-152 (gener-dbre.) - XIV, 1922; núm. 153-164 (gener-dbre.) - XV, 1923; núm. 165-176 (gener-dbre.) - XVI, 1924; núm. 177-188 (gener-dbre.) - XVII, 1925; núm. 189-200 (gener-dbre.)

A més de les notes pertanyents al dit Sindicat i dels articles referents a qüestions agrícoles, s'hi veuen notes d'arxiu i estudis de crítica musical, signats per En Francesc Viñas.

NAVARCLES

2023. SOL-IXENT.—Periòdic mensual de Cultura Patria. Portaveu del Centre Català Autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig de Cervantes, 1.—Imp. de A. Esparbé, Plaça de Santa Llúcia, 6. (Manresa).—174 × 99 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-V, 1912-1916; núm. 1-47 (febrer 1912-maig 1916).

En la «Presentació» llegim que «nascuda la revista ab el principal obecte de posar al corrent als navarclins de les coses d'educació, tot ideal de perfecció y art trobará en nosaltres entussiasme y acullida. No farém política partidista, més, sí que farém patria... Nostra missió és construir, edificar, educar; may destruir». Publica treballs literaris, notes de la localitat i agrícoles.

NOVA - YORK

2024. LA LLUMANERA DE NOVA YORK.—Revista Catalana de Novas y Gresca. Director: Artur Cuyás. Dibuxant: Felip Cusachs. [Des del núm. 51] La Llumanera. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: 35 Broadway, Room, 110. P. O. Boy, 1395. [Des del núm. 25] 40 i 42 Broadway, Room, 42. [Des del núm. 38] 35 Broadway, Room, 110.—Imp. *El Cronista*, 64 i 66 Broadway. [Des del núm. 14] Imp. *Las Novedades*, 69, 71 i 73 Broadway. [Des del núm. 29] Sears & Cole, 51 Maiden Lane. [Des del núm. 50] Thompson & Moreau, 51 i 53 Maiden Lane.—359 × 237 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 3] 8 pp., generalment, a 3 col.—Suscripció: Un any, \$ 2'50. Núm. solt, \$ 0'20.—Mensual.—Il·lustrat.

Any I, 1874; núm. 1-2 (nov.-dbre.) II, 1875; núm. 3-13 (gener-nov.) - III, 1876; núm. 14-20 (juny-dbre.) - IV, 1877; núm. 21-32 (gener-dbre.) - V, 1878; núm. 33-44 (gener-dbre.) - VI, 1879; núm. 45-56 (gener-dbre.) - VII, 1880; núm. 57-68 (gener-dbre.) - VIII, 1881; núm. 69-73 (gener-maig). Cal esmentar, que des del núm. 26 deixa de figurar l'any i compta per volums, així: Volum III,

núm. 26-37 (juny 1877-maig 1878). - IV, núm. 38-49 (juny 1878-maig 1879). - V, núm. 50-61 (juny 1879-maig 1880). - VI, núm. 62-73 (juny 1880-maig 1881).

Es una publicació catalana de les més remarcables fetes a l'estranger; té tot el caire d'una «Il·lustració», així per la part artística i literària com per la tipogràfica, i honora a tots quants hi intervingueren. En l'article de presentació llegim que vol ésser «lo medi de comunicació entre els catalans que están esparcits per lo mon». Insereix treballs literaris, correspondències de Cienfuegos, Havana, Filadèlfia, etcètera; les de Barcelona, les escrivia al principi En *Serafi Pitarra*, i, més tard, En *Rosend Arús i Arderiu*, el qual va publicar, també, unes xistoses *Cartas a la dona*, ressenyant l'Exposició de Filadèlfia, signant-les amb el pseudònim de *Pau Pi Pla*. La col·laboració fou molt nombrosa, tant en la part artística com literària, i va publicar nombres extraordinaris. En maig de 1881, va acomiadar-se dels seus llegidors amb un sentit «Adéusiau». N'Emili Puig, N'Artur Cuyàs i En Felip Cusachs, foren l'ànima d'aquesta interessant publicació.

Núm. 2023.

2025. CATALONIA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada a *L'Idea* (Barcelona, 1921; II, núm. 11). Se'n parla així: «és d'un caire fortament més modern i més avantgardista... afegim-hi la indiscutible fe nacionalista—remarquem els articles en llengua anglesa pregonant la ideologia nacional catalana—i haurem dit de *Catalonia* tot ço que, de moment, en suggereix la seva lectura».

N Ú R I A (Queralps)

2026. L'ESTEL DE NÚRIA.—Revista quinzenal dedicada a estendre i fomentar la devoció a la Mare de Déu de Núria. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Del 15 de juny al 15 de setembre, en el Santuari de Núria. El demés temps de l'any, al Seminari de la Seu d'Urgell.—Imp. Bas en C., Baixada de Sant Pere, 10. (Barcelona).

[Des de l'any III] Imp. i Enc., Portal de Cerdanya. (Seu d'Urgell).—211 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Suscripció: Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I-IV, 1917-1921; núm. 1-72 (1 gener 1917-20 gener 1921).

Publicació religiosa.

ODENA

2027. ODENA LIBRE.—Mesetal republicano. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Roser.—Imp. Vidua de M. Abadal. (Igualada).—333 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Ptes. 0'75, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any II, 1916; núm. 11 (5 març).

Aquesta publicació, probablement, va començar a sortir en maig de 1915. S'hi veuen articles polítics, literaris i notes de la localitat. L'exemplar que hem vist anava signat per «Jaime Angrill» el qual, probablement era el director.

OLESA DE MONTSERRAT

2028. VIDA OLESANA. [Capçalera mixta. [Des de l'any II] Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Casa Rectoral d'Olesa de Montserrat.—Imp. *La Indústria*, Passeig, 7 i 9. (Terrassa). [Des del núm. 9] Gràfics Joan Morral, [Des del núm. 11] Gràfiques Vich, Hospital, 32. (Esparraguera).—204 × 121 mm.—8 pp. a 2 col.
 Any I-II, 1924-1925; núm. 1-11 (set. 1924-juliol 1925).

Aquesta publicació pot considerar-se com el portantveu de l'Associació Catequística d'Olesa de Montserrat; per les pàgines d'aquesta revista es veuen articles d'història, literatura, moral i religió; també hi ha una crònica local, la qual ens dóna nota del moviment parroquial.

OLO T *

2029. LA LOCOMOTORA.—Semanario de Fomento del Distrito de Olot.

Publicació bilingüe de molt curta durada (17 abril al 3 d'agost de 1878); sortia de la impremta de Reig i fill; tenia 8 pàgines.

---

* Nostre agraïment a la senyoreta bibliotecària Pilar Herp, per les moltes notes facilitades referents a les publicacions olotines, i al doctor don Joaquim Danés i Torras, qui ens ha assessorat per a fer més complet el nostre treball.

LA LLUMANERA

REVISTA CATALANA DE NOVA YORK DE NOVAS Y GRESCA

DIRECTOR: ARTUR CUYAS

DIBUIXANT: FELIP CUSACHS.

ANY 1

NOVA YORK, NOVEMBRE

1874.

Nº I

ONCLE SAM.—¿ Quin diuoni de llengua es aqueixa?
SENYÓ AMBRÓS.—Catalá, home ¿ que no ho oeuix?
ONCLE SAM.—Catalá! ¿ y que es axó?
SENYÓ AMBRÓS.—Com, axó? Parle ad mió respecte: que es la llengua universal.
ONCLE SAM.—No, home, la llengua universal es lo inglés, puix se parla en Inglaterra, los Estats Units,
la India, la Australia y part del Africa, só es las cinch parts del món.
SENYÓ AMBRÓS.—Fugi daquí. ¿ Quem vol punter San Cristófol nans, vosté? Diguem: ¿ se publica
á Espanya cap periódich es inglés?
ONCLE SAM.—No, senyó.
SENYÓ AMBRÓS.—Doncs aquí en té un en catalá que publica á Nova York.

Núm. 2024.

2030. EL OLOTENSE.—Semnario de avisos, anuncios, noticias y defensor de los intereses del país. [Des de l'any II] Semnario de avisos, anuncios, noticias y administració. [Des del núm. 95] Semnario defensor de los intereses de la comarca y Organo del Centro Catalanista. [Capçalera mixta].

Imp. Bonet.—325 × 207 mm. [Des del núm. 95] 183 × 114 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 95] 12 pp.—Suscripció: Olot, un mes, ptes. 0'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

2.ª època *.—Any I-II, 1888-1889; núm. 1-106 (1 gener 1888-29 dbre. 1889).

En el «Prospecte» que va repartir-se abans de la publicació del número primer, es llegeix que «nosotros bajo ningún concepto, ni por nadie dejaremos de seguir la línea de conducta natural y trillada de decir lo que creamos justo, recto y procedente, que tienda al perfeccionamiento y bien general de nuestra comarca, en particular, y la nación, en general, pero sin apasionamientos, odios, ni despechos». La part escrita en català, pertany a treballs de col·laboració. Però, poc a poc, el català va anar prenent més increment, convertint-se, aleshores, en *L'Olotí* (núm. 2031).

2031. L'OLOTÍ.—Setmanari defensor dels interessos de la comarca y portaveu del Centre Catalanista. [Des de l'any 1897] Revista setmanal regionalista de Literatura, Ciències y Arts. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 3.—Imp. Bonet, Major, 3. [Més tard] Imp. Planadevall.—183 × 114 mm.—[Des de l'any 1897] 225 × 141 mm.—12 pp. [Des del núm. 475] 12 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any III-XI, 1890-1898; núm. 107-569 (5 gener 1890-25 dbre. 1898).

Aquest setmanari segueix la numeració de *El Olotense*, del qual és successor; llegim en el núm. 107 (5 gener 1890) un «Avis», que diu: «Vist que nostre setmanari resulta casi completament català, creyem que nostres abonats veuran ab gust que desde avuy lo publicuém tot en aquesta llengua conforme quedá acordat per la Redacció, sens que aixó vulgui dir que excluim en absolut la llengua castellana de nostra publicació». Segueix l'ideari del seu antecessor.

2032. ALBUM LITERARI Y ARTISTICH DE *L'Olotí*.—Revista Pirinenca trimestral de literatura, arts y ciències. [Portada il·lustrada].

Imp. de Narcís Planadevall.—225 × 187 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Els suscriptors de *L'Olotí*, residents a Olot, un any, ptes. 1. Els no suscriptors, un any, ptes. 1'25. Resto d'Espanya, un any, ptes. 1'50. Estranger, un any, ptes. 1'75. Núm. solt, ptes. 0'35.

Any I, 1894; núm. 1-4 (maig-dbre.)

* El text de la primera època, és en espanyol; va publicar-se els anys de 1880-82, l'imprimia En Bonet i era setmanal.

Es una veritable Il·lustració amb dibuixos d'En Blay (Miquel), Devesa (Celestí) i Vayreda (Marian), i el text, d'En P. Llosas i Badia, Sebastià Sans, Josep Soler, i molts altres. La idea d'aquesta publicació és donar a conèixer el discurs que En Marian Vayreda va llegir en el *Centre Catalanista*, d'Olot, el 24 de gener de 1894, on digué que «fóra cosa interessant, per a l'enaltiment de l'art i cultura olotina, la publicació d'una revista o àlbum artístich y literari d'Olot y sa comarca».

2033. EL DEBER. — Semanario católico. [Des del 5 setembre 1908] Setmanari d'acció catòlica. [Capçalera gravada. [Des de desembre 1912] Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 3. [Des de l'any 1913] Sant Rafel, 28.—Imp. Bonet, Major, 3.—184 × 110 mm.—16 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe. [Des de set. 1908] Català.

Any I-XXIX, 1897-1925; núm. 1-1482 (1 gener 1897-11 juliol 1925).

En l'article de presentació llegim que «Nuestro periódico es, ante todo, católico, apostólico, romano y en calidad de tal, acatará humildemente las enseñanzas de la Iglesia... hemos abierto una sección de noticias que completaremos con datos estadísticos convenientes; entre otros, los referentes al movimiento de población en las parroquias que comprende este distrito municipal, las observaciones atmosféricas de cada semana, extracto de las sesiones del Ayuntamiento, una sección agrícola y comercial, etc., etc. Para dar a la parte literaria la mayor amenidad posible, publicaremos artículos, leyendas, poesías, anécdotas históricas, pensamientos de hombres ilustres por su saber, etc.; no excluyendo los trabajos escritos en catalán...» Com es veu, és una revista setmanal, la qual a l'ensems feia el servei de diari.

Any II · Núm 5

Abril de 1925

Redacció i Administració: Casa Rectoral d'Olesa de Montserrat

Es reparteix als protectors de l'Obra Catequística

Una visita memorable

HC serà sens dubte «l'anya d'Olesa» la que ens varen fer el dia 8 de març: for Joar Guinart i for Ignasi de Llanza infadigables apòstols de l'obra dels Exercicis espirituals a Catalunya. Visita memorable, no solament per la deliciosa estona que ens proporcionà sinó perquè anirà seguida de resultats substancials.

Amb unes circulars s'havia recomanat als senyors l'assistència a una reunió que hndria lloc després de la anunciada conferència quaresmal del senyor Guinart; i val a dir que el convit fou gentilment correspost. La reunió resultà brillant, tant per la quantitat com per la qualitat dels que hi concorregueren.

Després de desenvolupar el senyor Guinart el seu tema sobre el *ressorgiment de l'espiritualisme* (d'una manera breu i eloqüentíssima per cert), romangueren els homes al local, entaulant els dos zelosos propagandistes una suggestiva conversa entorn dels Exercicis i la seva transcendència. Amb paraula elusiva i persuasiva els senyors Guinart i de Llanza explicaren els fruits que en poc temps l'Obra ha assolert, contestaren afablement totes les observacions que se'ls feien, esvaltren dificultats... Ber aviat es veié clara la possibilitat d'aplegar dintre molt poc una primera tanda d'exercitants encés. Tothom restà encisat d'aquella dolça sentada i creien que no hauri pas caigut en terra «stèril» la bona llavor que s'hi sembrà Déu vulgui que sigui aquesta la enhorabona que molt prompte poguem donar als dos apòstols barcelonins i a tots els bons olesans que tingueren el pler d'escollir-los.

Núm. 2028.

2034. L'OLOTI. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Planadevall.—233 × 142 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5.
 Epoca segona.—Any I, 1899; núm. 1-2 (4 i 11 maig).
 L'ideari d'aquesta publicació en la segona època, és el mateix que el de la primera.
2035. LA COMARCA OLOTINA.—Setmanari catalá. [Capçalera mixta].
 Imp. Alzamora, Clivillers, 16.—4 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 5.
 Any I, 1900; núm. 1-9 (28 juny-30 agost).
 Ultra les notes referents a la localitat, en publicava, també, de la comarca, no oblidant les que feien referència a l'economia del país.
2036. SANCH NOVA.—Revista catalana montanyenca. Surt els diumenges.
 Red. i Adm.: Sant Esteve, 29.—Imp. Planadevall, Sant Esteve, 29.—225 × 142 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50.
 Any I-III 1900-1902; núm. 1-118 (1 juliol 1900-28 oct. 1902).
 Publicació catalanista que tracta de política, administració de la localitat, insereix notes i correspondències de la comarca, treballs literaris, etc. La col·laboració és molt nodrida; s'hi llegeixen els noms de Ramon Ferrusola, J. R. Terradas, Josep Berga, Evelí Barnadas, M. Vayreda, i altres. La dirigia En Celestí Devesa.
2037. EL MONTANYENCH.—Setmanari porta veu de la Agrupació Catalanista d'Olot y defensor dels interessos de la comarca. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Sant Esteve, 29.—Imp. Planadevall, Sant Esteve, 29.—339 × 229 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Semestre, ptes. 2'50.
 Any I-II, 1902-1903; núm. 1-15 (12 oct. 1902-18 gener 1903).
 Continuació de *Sanch Nova* (núm. 2036). La Redacció, en l'article «Nosaltres», ens diu que ve «a predicar l'unió de tots els que de cor estimen a Catalunya». Estava adherit a la Unió Catalanista; el dirigia N'Evelí Barnadas, i eren redactors En Celestí Devesa, J. Berga i Boix, M. Sacrest, i algun altre. El senyor Danés * declara que va seguir publicant-se fins el 28 de juny de 1903, núm. 39.
2038. BOLETÍN DEL SINDICATO AGRÍCOLA DEL PARTIDO DE OLOT Y DEL SINDICATO DE CASSÁ DE LA SELVA. [Capçalera tipogràfica].

* *Historial bibliogràfic abreujat de la Premsa Olotina*. Olot, Alzamora, 1933.

Red. i Adm.: *Sindicat Agrícola*, Clivillers, 5 i 7.—Imp. de Ramón Bonet, Major, 3.—170 × 91 mm.—16 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 2.—Bilingüe.—Mensual.
Any I-XVII, 1903-1915; núm. 1-148 (15 febrer 1903-maig 1915).

A més dels articles que tracten d'assumptes referents a l'agricultura, en general, s'hi veuen treballs literaris, notes comarcals i preus del mercat d'Olot. En els últims anys, solament hi ha en espanyol el títol de la publicació. El director era R. Pujolar i Huguet.

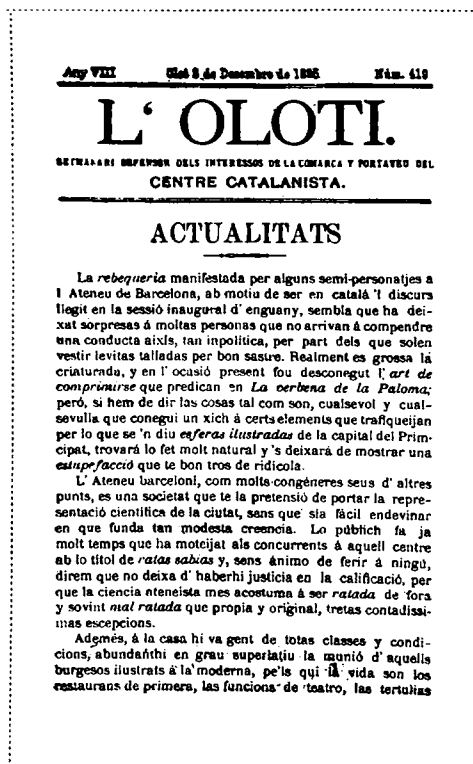
2039. REVISTA OLOTINA.—Publicació mensual. [Des del núm. 8] Publicació setmanal. [Des del núm. 124] Publicació bisetmanal. Portaveu del Nacionalisme de la comarca. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Sant Esteve, 29.—Imp. Planadevall. [Des del núm. 59] Imp. Alzamora.—105 × 165 mm. [Més tard] 385 × 250 mm.—32 pp. [Des del núm. 8] 16 pp. a 3 col. [Des del núm. 124] 4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'50. [Des del núm. 8] Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I-IV, 1905-1908; núm. 1-221 (15 abril 1905-31 dbre. 1908).

Aquesta important «Revista» ens diu que en les seves lluites, prescindirà «per complert de tota mena de política sia com sia»; també fa saber que no ve «a lluitar ni a ensenyar», que ve «sols a aprendrer y a escampar entre nostres compatricis lo que haguem pogut assolir de casa mateix o de fora de casa que'ns sembli utilitat o bellesa». Tracta de folk-lore, literatura, indústria, economia, etcètera; s'hi veuen treballs d'En Miquel Sacrest, Josep Saderra, E. Barnadas, Francesc Fontfreda, Leandre Montagut, i molts altres.

2040. FULLA SERÁFICA.—Publicació mensual de la V. O. T. de S. Francesc. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Convent de PP. Caputxins.—Imp. Bonet, Major, 3.—172 × 105 mm.—8 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 1.
Any I-VII, 1907-1913; núm. 1-69 (agost 1907-abril 1913).

Núm. 2031.

En l'article de presentació llegim que *Fulla Seràfica* «será portantveu de nostre Ordre Tercera y a la que convidem a col·laborarhi als catòlics olotins que'ls interessi la nostra obra y principalment, als germans de les Ordres Terceres Franciscanes de fora». Hi veiem les signatures de Fra Miquel d'Esplugues, Mn. Jacint Verdaguer, Mn. Geroni Gelada. Fr. Jordi de Montserrat, i altres.

2041. EL ATENEO.—Revista del Ateneo Obrero de Olot. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Local social.—Imp. Planadevall, Sant Rafael.—225 × 143 mm.—8 pp. a 2 col.—
Suscripció: Als socis, un any, ptes. 1.—Per als no socis, un any, ptes. 2.—Bilingüe.
Any I-II, 1908-1909; núm. 1-13 (gener 1908-febrer 1909).

En l'article de presentació llegim que «hemos decidido dar a luz esta revista que deseamos sea la fidelísima imagen escrita del alma que palpita en nuestro recinto cerrado, tendente única y exclusivamente a extender las ansias que todos sentimos de trabajo y de instrucción». Es veuen treballs de pedagogia, literatura, economia, etc., i en català signats per En Miquel Planagumà, Joan B. Solanich, J. Mestres, Josep J. Sacrest, Eduard Bassols, i altres.

2042. EL FLUVIÀ. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Sant Esteve, 29.—Imp. Planadevall, Sant Rafael.—227 × 142 mm.—4 pp. a 2 col.—
Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1908-1909; núm. 1-52 (29 gener 1908-20 gener 1909).

En l'article «Nostre programa», ens diu la Redacció que el nom de *Fluvià* «es per nosaltres tot un programa y tot un símbol de lo que será y de lo que deu fer nostre humil publicació en aquesta ciutat y comarca»; seran son model «les abundoses aygues del Fluvià, quals llissons anirà reproduhint y desenrotllant nostre humil setmanari... Lliures com nostre Fluvià, defugirém tot compromís de partit y de falsos prejudicis... com el Fluvià, arreplegarém també en nostre bondadós llit, tots els afluents polítich i social, d'una i altra banda que despresos y generosos vulguin regalarnos les pures y sanitoses aygues de ciencia y de doctrina». Es una publicació que el mateix tracta de política que de literatura, de folk-lore que d'art, etc.

2043. EL FLUVIOL.—Periodich amb ninots. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Clivillers.—Imp. Alzamora.—271 × 169 mm.—6 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1908; núm. 1-6 (22 febrer-29 març).

Setmanari satíric i humorístic. Les il·lustracions eren velografiades. Segons el doctor Danés, van publicar-se nou números, i sortí fins el 17 de maig.

Any II

EL MONTANYENC

SETMANARI PORTA VEU DE LA AGROPACIO CATALANISTA D'OLOT I DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA

PREFA SUSCRIPCIONS Y ANONCIS
dirigir-se a la
Imp. de Narcís Planadell, Sant Esteve 89.

Olot 18 de Janer de 1903

PREDS DE SUSCRIPCIO
Un any ..... 600 Paseses
Semestre 250
Pago adelantat.

NOSTRE PROGRAMA

May lo catalanisme ha treballat a l'ombra para arribar a la realitzacio dels seus ideals. L'efensor dels principis benista que assenta, basat en la llibertat del sol lo va exposar a la llibertat d'Espanya en la revuelta a Barcelona y ben clars y coherentment lo va donar al país en l'Assemblea de Manresa de 1892.

Com a l'hora d'any, estarem any que han de quedar a carrec del poder central del Estat Espanyol les relacions internacionals, l'exercici de mar y terra, ha de ser de nostra administracio. Enmés de tota llibertat las contribucions y impostos relatives a l'Espanya ab la llibertat de la construccio d'obras publicas de carrec general, la resolucio de tota las cuestiones y conflictes internacionals y l'interès de l'Europa, el despotisme de l'empire, al que s'ha de combatre las regimins a propi de las regimins, los ab la organitzacio de l'administracio y de l'educacio.

Per a estarem que correspon al poder regional lo regimins intern de Catalunya y que ha de constituirse aquesta manllo de temperament expansion de la llibertat y segons las economias y son modo d'amar.

En consecuencia, volrem la llengua catalana ab carrec oficial y que sean catalans tots los que a Catalunya descomparan carrecs publicos; volrem l'Espanya catalana, no sols para establir nostre dret y llibertat civil, sino per que sea referida a la organitzacio interior de nostra terra; volrem que catalans sean los jueces y magistrats y que el dret de Catalunya's fallin en ultima instancia; la plebs y causas; volrem esser arbitres de nostre administracio. Enmés de tota llibertat las contribucions y impostos y volup, en fi, la facultat de poder contribuir a la formacio del exercit Espanyol per medi de voluntaris y diners, suprimint en absolut quotas y llevas en masses y esta llibertat que la reserva regional forma presu servey tan sols dret de Catalunya.

Aquest es nostre catalanisme dret de Espanya; aqueta es lo nostre regionalisme dret de Catalunya. Això es lo que volim; per això anam; a'n això arribarem a no trigar guay.

Del manifest de la "Unio Catalanista" del dia 16 de Març de 1897.

SETMANALS

Pot ben dir-se que'l partit fusionista ha seguit la mateixa sort d'en Sagasta.

Mort aquest, l'únic encara que corcat puntal que aguantava el runós edifici del fusionisme, mort el quefe indiscutible del partit, prompte s'ha iniciat en aquest una gran descomposicio com en tots els partits que més que fills de las ideas y encarnacio de la voluntat d'un poble, son únicament producte de personalitats d'intermedias que com en Sagasta gosava encara entre ls seus de cert prestigi polítich y que si no sabia procurarn el be d'Espanya en cambi era un mestre en la política menuda de partit.

Encara encicntas las despollas d'en Sagasta, que ja els seus lloch tinents es disputan la quefatura que deixa aquell vacant.

En Canalejas no vol ésser menos que en Montero Rios, en Tetuan, en Romero, en Vega de Armijo y demás caps de brot, creyentse prou bons per amos no volen passar per majordoms.

Ara están cuestionant en el nomenament de quefe, més sia qui vulga el polítich designat per posar-se al devant del fusionisme, no ha de satisfar de cap manera als prohomins de partit lliberal ni mancats d'ambicio, ni desprovistos de orgull per creures tan bons com el primer y no tant dret com el que més per recullir la herencia d'en Sagasta.

Y els descontentats ó no favorecats s'aixecarán en rebeldia y'l partit fusionista s'anirà fraccionant, fraccionant, fins a enrunarse per complet.

Aquest ha d'ésser el fi del mal anomenat partit lliberal.

Y'l mateix camí qu'aquell seguirán tots els demás partits que viuen del centralisme, partits xorchs en fruyts, corcats desde se naixense, que per sostenir-se necessitan una personalitat tant migrada com la d'en Sagasta, el polítich qu'ha stigut mes funest a Espanya.

Damunt las runas dels partits vells s'aixecarán en triomf nous ideals que portarán a Espanya ab l'autonomia de las regions son veritable progrés y son avens moral y material.

El partit fusionista es mort. Descan-si en pau.

D'ELECCIONS

Per més que sembli molt avans d'hora qualsevol cosa que pugui dir-se de aquest assumpte, donchs que tot just se sab quan tenen d'efectuarse, sense ni tant sols haber entrat en lo que s'en diu *periodo electoral*, la premsa important en parla ja fa dias, lo que vol dir que la opinió pública se'n preocupa encara de més lluny, cosa tant fora d'us en nostre país, que fa pensar fins als menos observadors. De primer moment, això es ja un cambi donchs que'n nostre país no estavam acostumats a veurer que la gent se mogués per la cosa pública, ni excepcio dels pocs que vivien de la política, y aquest cambi es degut a la falta absoluta de fé en tote classe de polítichs que tant temps fa que ns mal-mentan y eis explotan, y a la resolucio que ha prés la gent de bona voluntat de que la explo-

tacio s'acabi junt ab tots els sistemes corcats y podrits del centralisme.

També es degut y en una part ben important a las salvadoras doctrinas del Catalanisme que conegudas ja de tothom han fet renouir la confiança perduda a molta gent que s'ha convenut de que a vegades voler es poder, donchs ab l'exemple dels catalanistas de Barcelona en las passadas eleccions a Cortes y Municipals ni ha hagut prou perque nostra poble hagi comprés que ab una mica de estors y bona voluntat no hi ha caciquismes, ni governs, ni mentida qu'hi valgui, y Catalunya s'imposará al resto de Espanya, si Espanya no te energias per sortirse del fanch y de l'ignominia en que jau per culpa dels mals governs.

A nosaltres que'n tenim molta de fé, en tot lo que representa vida y moviment y que tenim molta fe en nostras ideas, ens agrada doblement aquest cambi per lo que te de senyal de vida y perque la orientacio's fa precisament cap a nostres principis y no cal dir que ns hi tirarem de dret ab totes nostras forasas.

Per de prompte y referint lo que deixem dit, a nostra comarca, podem avançar que en la vinenta llycta in bandera de las quatre barras hi farà un bon paper, tindrem candidat autonomista que segon totes las nostras referencias, correspondrà per complet a totes las bonnas aspiracions que fi en el país que l'esperem per donarli sa representació, no podem dir si hi haurem llycta, però casi ens atrevim a dir sense por de Quixotisme que hi haurá victoria per part nostra y ben justa. Olot que en ser de las primeras poblacions que va respondre al crit de la Patria, també vol ser de las pri-

2044. CIUTAT.—Setmanari Nacionalista Republicà. [Des de l'any II] Publicació setmanal. Portaveu del «Centre Nacionalista Republicà». [Des de l'any III, núm. 119] Setmanari polític y defensor dels interessos de la comarca adherit a la Unió Federal Nacionalista Republicana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Centre Nacionalista Republicà*, Presó Vella, 5.—Imp. Alzamora. [Des de l'any II] Imp. Ariza (Barcelona). [Des de l'any III] Imp. de P. Aubert. (Camprodon).—185 × 109 mm. [Des del núm. 49] 370 × 255 mm.—8 pp. [Des de l'any III] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Catalunya i demés nacions ibèriques, un any, ptes. 5. Estranger, un any, ptes. 10. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1909; núm. 1 (18 abril). - II, 1910; núm. 56 (22 maig). - III, 1911; núm. 119 (13 agost).

Llegint el subtítol, ja sabem a quin color polític pertany aquesta publicació que tractava de política, d'assumptes administratius de la localitat, de fets comarcals, etc. Segons el tantes vegades esmentat bibliògraf, va publicar-se fins el 17 de setembre de 1911, núm. 124.

2045. FULLA DEL PATRONAT.—Patronat escolar de la Immaculada i St. Antoni. [Capçalera mixta].

Imp. Bonet.—185 × 112 mm.—4 pp.

Any I-III, 1911-1913; núm. 1-10 (maig 1911-juliol 1913).

Aquesta publicació no té periodicitat fixa. Insereix el programa de les festes que celebra, dóna nota de les «conferències nocturnes», la «guardiola d'estalvis», etcètera.

2046. ESCLAT.—Revista mensual redactada per congregants de la Escola Pia d'Olot. [Capçalera mixta].

Red.: *Col·legi de les Escoles Pies*.—Litografia J. Torrelles (Barcelona).—180 × 115 mm.—12 pp.

Any I, 1912; núm. 1-2 (gener-febrer).

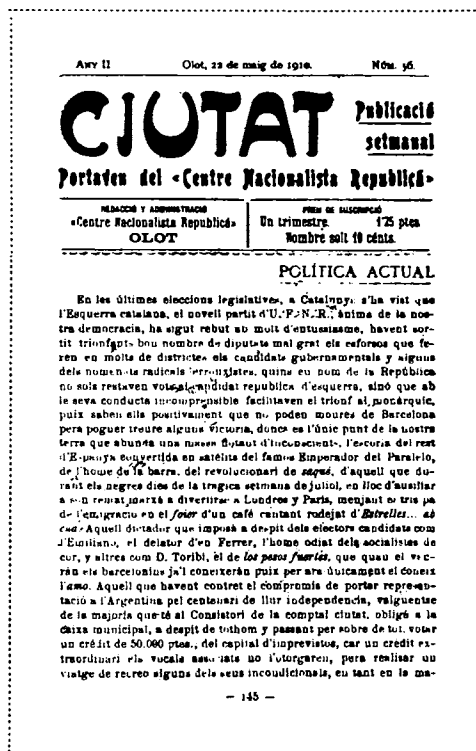
En el número primer llegim que «nostre *Esclat* ve, donchs, a mantenir viu el foch sant de l'entusiasme, a conservar les dolces amistats de nostres vers amichs, a despertar energies latents y a servir d'exercici de tots els nostres coneixements adquirits, completant nostre educació». Era una publicació litografiada.

2047. VITALITAT.—Revista olotina Literaria, Científica y Administrativa. Setmanari defensor dels interessos de la comarca que no està adherit ni afiliat a cap partit polítich. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Estires, 8.—Imp. Aubert.—375 × 252 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Estranger, un any, ptes. 10. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1912; núm. 1-38 (7 abril-22 dbre.)

En l'article «A que venim», ens diu que «el nostre programa màxim no té límits... venim a treballar per l'incorporació de nostre ciutat qu'ho és solsament de nom a la vida de les ciutats modernes i a l'ensemps a despertar l'adormit esperit públic de la comarca. Venim a nomenar les coses per el seu verdader nom, flagellant hipocresia... venim a preocuparnos de tots els problemes de trascendencia qu'es refereixen a la vida pública y que dehuen portarnos cap a la desitjada vida nova, y d'un modo especial els que afecten a les qüestions d'educació y d'instrucció del poble... Inspirem a que s'acabi el regnat de camarilles y favoritismes... Per lo tant, nostra missió no és partidista». Publicava treballs de crítica literària i artística, notes locals, d'administració, etc.

Núm. 2044.

2048. L'ULL. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Aubert.—270 × 167 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Any I, 1912; núm. 1 (23 juny).

En l'article «El per què *L'Ull* desclou ses parpelles», ens diu que la publicació d'aquest setmanari no té altra finalitat que la de «fer anar bé a tot Olot i a tots els seus forasters». I en l'article «Lo que es y lo que ha de ser» llegim «que es un senzill *Ull* que dirà tot lo que vegi... que no i veu... que surtirà quant ne tingui necessitat i sempre que l'ordre social ho solliciti». Fou excomunicat «como peligroso para la religión y la moralidad». Sabem que va seguir publicant-se fins el 8 de novembre de 1913.

2049. EL FOLLET.—Setmanari polítich-humoristich y purgant, molt recomanat contra les irritacions de «*L'Ull*». [Capçalera tipogràfica].

Imp. Alzamora. [Des del núm. 4] Imp. Bonet.—275 × 182 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Any I, 1912; núm. 1-5 (29 agost-21 set.)

Va sortir per censurar *L'Ull* (núm. 2048).

2050. L'ULLERA.—Periodich radical, satirich y anti ullista. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Bonet.—275 × 182 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Ilustrat.
Any I, 1912; núm. 1-2 (31 agost-7 set.)

Aquesta publicació va passar a refondre's amb *El Follet* (núm. 2049). Pel subtítol ja podem veure que és un setmanari satíric de polèmica local. Tractava humorísticament els assumptes de la localitat. En el número primer, veiem una nota que diu: «Tota persona que vulgui posar algun treball per a desemascarar a tots els de *L'Ull*, pot portarlo a l'impremta d'aquest periodich».

2051. LA COMARCA.—Periòdic setmanal que no està afiliat a cap partit polític.
[Des del núm. 152] Periòdic independent. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Nou de Sant Antoni, 7.—Imp. Aubert.—179 × 110 mm. [Des del núm. 159] 295 × 224 mm.—[Des del núm. 160] 283 × 215 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-IV, 1913-1916; núm. 1-190 (9 febrer-1913-7 oct. 1916).

Publicació netament catalanista. Per les seves pàgines es veuen treballs de política, literatura, ciències socials, art, etc. Ens diu en l'article de presentació, que «farem lo que podrem partint d'un criteri col·lectiu en política y en altres qüestions y tinguent solsament per base una cosa certa, la nostra intenció de treballar de ferm en be de nostra Ciutat y Comarca».

2052. FULLA DEL PATRONAT.—Patronat escolar de la Immaculada i St. Antoni.
[Capçalera mixta].

Imp. Bonet.—190 × 90 mm.—8 pp.
Època segona.—Any I-II, 1913-1914; núm. 1-5 (oct. 1913-oct. 1914).

Segueix el mateix ideari que el de la primera època. (Vegeu núm. 2045).

2053. EL CELLER OLOTÍ.—Butlletí comercial dedicat a la nostra distingida clientela. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Planadevall, Sant Esteve, 29.—175 × 90 mm.—4 pp.
Any I, 1913; núm. únic (dbr.)

Es una publicació de propaganda per a donar a conèixer el «vi pur i de confiança» que es venia al *Celler Olotí*. També publica «receptes casolanes» i un breu tractat de floricultura.

2054. EL REFORMISTA.—Setmanari polític d'avisos i de noves. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Clivillers, 22.—Imp. Aubert.—270 × 173 mm. [Des del núm. 12] 365 × 255 mm.—
Núm. solt, ptes. 0'05. [Més tard] Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

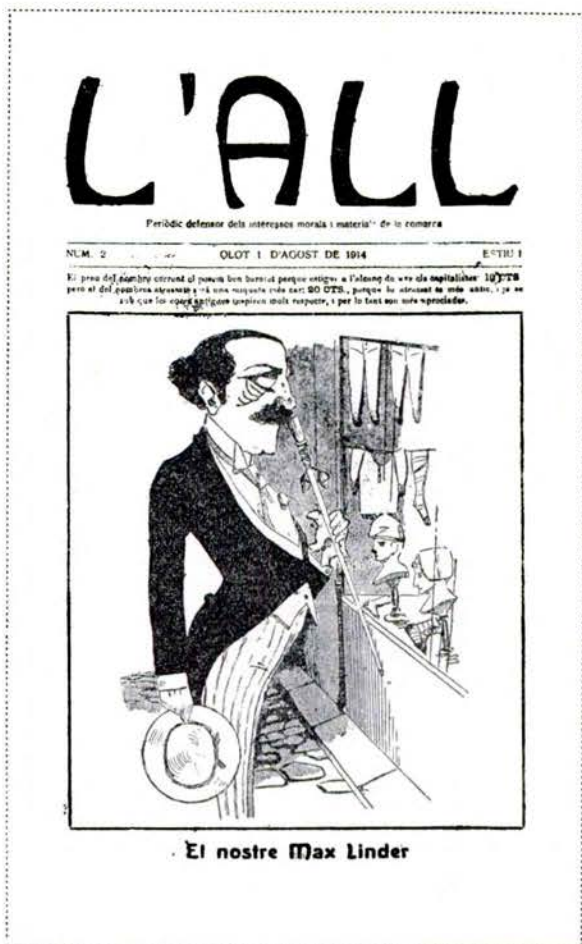
Any I, 1914; núm. 1-30 (15 gener-6 agost).

En l'article de salutació ens diu que «venimos a laborar, a sumar y aunar nuestro esfuerzo al colectivo en bien de Olot, a concretar y a poner en práctica los medios de mejorar cada día más, las condiciones de la localidad, a propagar y difundir nuestra firme creencia progresivamente sentida con más convicción, con más obsesión si cabe, de transformar el espíritu y conducta protestataria, que desde tantos años hace, ha constituido la característica del pueblo español». El dirigia En J. Capdevila. El català no és abundós.

2055. L'ALL.—Periòdic defensor dels interessos morals i materials de la comarca. [Capçalera mixta].

Imp. Aubert, Clivillers, 22.—
340 × 222 mm.—4 pp. a 2 col.—
Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—
Il·lustrat.

Any I, 1914; núm. 1-11 (25 juliol-
3 oct.)

Núm. 2055.

Es una publicació satírica i humorística. En l'article de presentació, llegim la crida feta pels de la Redacció als «olotins devots, noies maques i catxondes, senyores de família honrada y senyores que no'n son, mascles de la terra del foc i demés mortals que no son ni carn ni peix. Tenim l'honor altíssim de presentar-vos el nostre aixerit quefe, que és l'herald de l'alegria, consol de les xicotetes boniques,

emperador de... l'imperi de la xerinola...» En el núm. 8, es llegeix que «L'All se soterra fins que les primeres calors apuntin». El dirigia En Josep M.ª Torras.

2056. EL FUSELL.—Quinzenari jaumista. Intransigencia i Justicia. Noblesa i Llibertat. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Clivillers, 22. Adm.: Baixa del Tura, 4.—Imp. Aubert, Clivillers, 22.—275 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1914; núm. 1 (5 set.)

Periòdic que, a més de defensar l'ideari tradicionalista, tracta de fútbol.

2057. EL OPORTUNISTA.—Periódico defensor de la verdad. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Clivillers, 22.—Imp. Aubert.—275 × 171 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1915; núm. 1-4 (11 febrer-20 març).

En l'article «Salutación», ens diuen que «no pretendemos otra cosa que contribuir con su grano de arena a la honrosa labor de defender los sacros intereses del pueblo olotense, a la par que coadyuvaremos en cuanto nos sea posible a todo lo que signifique bienestar e instrucción para las clases proletarias, ideal por el que no cejaremos nunca». Tracta dels assumptes administratius de la població, notes locals, etc.

2058. VIDA OLOTINA.—Revista quinzenal nacionalista. (1.er i 3.er diumenge de cada mes). [Des de l'any II] Revista setmanal nacionalista. [Des del núm. 135] Revista quinzenal nacionalista. [Des de l'any V] Revista mensual nacionalista. [El núm. 155] Revista quinzenal nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Dir. i Adm.: Clivillers, 16. [Des del núm. 20] *Lliga Regionalista*.—Imp. Alzamora, Clivillers, 16. [Des del núm. 20] Imp. Aubert, Nou de Sant Antoni, 7.—270 × 174 mm. [Des del núm. 20] 200 × 123 mm.—Suscripció: Olot, un any, ptes. 2'50. Fora, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I-V, 1915-1919; núm. 1-155 (21 març 1915-16 maig 1919).

Aquesta publicació és força interessant. «La missió principal de *Vida Olotina* és la de fomentar la formació d'un nucli selecte, l'aglutinant del qual, fos l'unitat de pensament, capaç de facilitar elements directius per les diverses funcions ciutadanes». I en l'article, en el qual exposava la feina a fer, o millor dit, el seu programa, deien que «l'idea central de la *Vida Olotina* respondrà al sentit d'una sèrie d'afirmacions que gradualment ens portin a l'incorporació desitjada. Afirmació olotina, afirmació catalana i afirmació espanyola o ibèrica». S'hi veuen treballs de crítica, de bibliografia, d'economia, etc. La dirigia En Francesc Fontfreda.

2059. [EH!!] [Des del núm. 2, es titula] Que ve...—Hoja satírica. Apareixerà cada vez que se publiqui. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Clivillers, 16.—Imp. Alzamora, Clivillers. 16.—269 × 127 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1916; núm. 1-2 (20 maig-3 juny).

Publicació humorística.
El català no hi és abundant.

RENOVACIÓ

FULLES POPULARS DE LA JOVENTUT NACIONALISTA

N.º 2

OLOT 7 DE FEBRER

1918

EL MANAMENT PATRIOTIC

En l'actuació pública dels homes hi ha moments de justificada vacil·lació, moments en els quals hom no sap ben bé el que ha de fer perquè es presenta obscura la perspectiva que un té al davant. En aquests casos sempre seràn poques les precaucions que s'pregunja a si d'obrar amb recel i saviesa.

Pero, en canvi, hi ha altres moments en els quals l'horitzó és tan clar que la conducta dels homes ve senyalada amb la precisió d'un axioma matemàtic. Hi ha moments en els quals un home quasi no té dret a fer-se la pregunta de com obrarà, perquè la pròpia consciència, el propi instint de dignitat, senyala clarament i imperiosament la conducta a seguir.

Ara, davant de les eleccions que estan convocades, ens trovem els catalans en un d'aquests moments clars i precisos en els quals no és possible la més petita vacil·lació.

En el grandíssim desvetllament de la consciència popular de tota Espanya, en aquest preciós moment en que per obra i gràcia de l'astorg; i la direcció catalana Espanya ha emprat decididament el camí de la reconstrucció, començant per alçar-se damunt la vella política, damunt del monopoli del govern del Estat pels dos partits artificiosos, síndics de favors, al·luysers de tot interès col·lectiu, els catalans no podem, no tenim dret a optar i devem votar decididament per qui representi més genuïnament, amb més autenticitat i amb més garanties de fermesa l'impuls d'aquest gegantí moviment renovador.

Avui totes les altres qüestions tenen una significació secundària, avui, com ha dit recentment

En Cambó és únicament essent ben catalans, presentant-nos com fonament catalans, com les nostres paraules tindran tot el vigor per a renovar les consciències i la nostra acció tota la eficàcia per a una obra constructiva. És únicament en nom del fet viu de la personalitat catalana i del ressorgiment de Catalunya que nosaltres podrem desvetllar tots els altres pobles de Espanya.»

La responsabilitat moral que contraurem avui en català que, per consideracions personals, egoistes o sentimentals, després del lloc que l'imperiós manament patriòtic li senyala, seria grandíssima, seria de faiso tal que mereixeria el desprec i la maledicció de tots els bons patriotes.

Ham de comprendre clarament que havent-nos donat la Providència ocasió de contribuir a un fet tant singular i trascendental com és el de col·laborar amb el nostre vot a la elecció d'un Parlament que proclamarà l'autonomia de Catalunya i amb ella iniciarà la transformació de la vida pública espanyola encaminant-la per vies de llibertat i de progrés, seria un verdader crim abstenere-se o votar per qui oferia el perfil més insignificant de que en l'hora decisiva detrés de servir escolavencem el manament de la Patria.

No es possible que oblidem el que ns passà als otonis quan va celebrar-se la famosa Assemblea de Parlamentaris: primer episodi de aquella lluita a mort contra la vella i denigrant política dels partits oligarquics espanyols.

Vivrem tots d'entusiasme i de neguit per l'èxit de aquella primera batalla en la que tantes esperances havíem posat. I quan vingué el mo-

2060. DIARIO DE OLOT.

Publicació diària de molt curta durada, això és, 34 números (24 setembre-3 novembre 1916), era bilingüe i l'imprimia N'Aubert. El cos de redacció era el mateix que havia fet *La Comarca* (núm. 2051).

2061. LA COMARCA.—Periòdic independent. [El núm. 265] Periòdic d'informació. [Des del núm. 266] Setmanari d'informació. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Nou de Sant Antoni, 7.—Imp. Aubert.—270 × 174 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'10.

Època segona.—Any IV-XII, 1916-1923; núm. 191-513 (4 nov. 1916-3 febrer 1923).

Segueix la mateixa idealitat i numeració de la primera època. (Vegeu núm. 2051).

2062. L'ANECH.—Periòdic d'avisos indispensable pera qui'ls necessiti. Sortirà quan voldrà si les circumstàncies no ho impideixen. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Bonet.—155 × 240 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1917; núm. 1 (4 agost).

Publicació satírica i humorística.

Núm. 2064.

2063. LA TRADICIÓ CATALANA.—Setmanari catòlic. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Vayreda, 5, baixos.—Imp. i llibreria de Ramón Bonet, Major, 3.—177 × 108 mm.—16 pp.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 5. Trimestre, ptes. 1'50. Unió Postal, un any, ptes. 7'60. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I-IV, 1917-1920; núm. 1-170 (7 set. 1917-4 dbre. 1920).
 En l'article doctrinal, diu que «El nostre programa és el nostre títol. Això vol dir que, si a Déu plau, nosaltres serém portaveu del Regionalisme tradicional, d'un regionalisme essencialment cristià, consubstancial de nostre poble, monàrquic en sa gènesis y evolutiu en sos procediments... Volem una Catalunya gran y pròspera; volem una Catalunya rica y plena; volem una Catalunya ben cristiana y ben catalana». Publica seccions religioses, polítiques, doctrinals, informatives, comarcals, generals i de societat. El director era En J. Mató i redactors M. Llosas, A. Doltra, Pvre., Mn. M. Mir, i algun altre.
2064. RENOVACIÓ.—Fulles populars de la Joventut Nacionalista. [Capçalera mixta].
 Imp. Aubert, Nou de Sant Antoni, 7.—260 × 168 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any 1918; núm. 2 (7 febrer).
 Publicació d'Esquerra catalana. Segons el senyor Danés, van sortir sis fulles; la darrera, porta la data del 20 de febrer.
2065. FULLES POPULARS DE LA JOVENTUT NACIONALISTA D'OLOT. [Capçalera mixta].
 Imp. Aubert.—183 × 118 mm.—4 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I-II, 1918-1919; núm. 1-12 (set. 1918-maig 1919).
 En el «Programa», ens diuen que «la confiança cada dia major que el poble olotí ve posant en la política nacionalista, demostrada en el creixent nombre de vots que a cada nova elecció obtenen les nostres candidatures, obliguen als organismes dirigents a... emprendre la publicació d'aquestes *Fulles populars*, en les quals es tractaran, amb paraula clara i previa, els temes que es considerin de més utilitat per a l'assenyada educació del nostre poble». Es repartia gratuïtament als subscriptors de *Vida Olotina*.
2066. AGRICULTURA.—Fulla mensual de «La Comarca». [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Aubert, Nou de Sant Antoni.—171 × 109 mm.—4 pp.
 Any I, 1919; núm. 1-3 (febrer-maig).
 No tenia periodicitat fixa. Tractava solament de la matèria a què fa referència el títol. En R. Pujolar, Ll. Torras i F. Riera, n'eren l'ànima.

2067. BIBLIOGRAFIA.—Fulla mensual a càrrec del «Servei de Publicacions» de «Vida Olotina». [Capçalera tipogràfica].

Imp. Aubert.—169 × 108 mm.—4 pp.
Any I, 1919; núm. 1 (març).

Els que editen aquesta *Fulla*, ens diuen que volen «contribuir modestament a l'incipient expansió de la cultura popular olotina». Insereix una «Guia del Lector», amb una llista de periòdics i llibres recomanables.

2068. GASETA MUSICAL OLOTINA.—Butlletí portaveu de l'«Orfeó Popular Olotí». [Capçalera mixta].

Imp. Aubert.—171 × 109 mm.—4 pp.
Any I, 1919; núm. 1-3 (març-juny).

El programa d'aquesta publicació està condensat en dos versos de l'«Himne a la bandera», del citat Orfeó, que diuen:

«En nom de Déu i en nom de l'art
cantem d'amor la cançó pura».

«En nom de Déu» perquè «som creients»; en «nom de l'art» perquè «som aimants de la perfecció», i «cantem d'amor la cançó pura», ço és: «la cançó pura de la terra nostrada; la cançó pura que cantaven nostres mares quan tendres infants ens sostenien en sos braços plens d'amorositat». Publica, també, un noticiari.

2069. FULLA ELECTORAL DE LA JOVENTUT NACIONALISTA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Aubert, Nou de Sant Antoni.—257 × 169 mm.—4 pp. a 2 col.
Any I, 1919; núm. 1-5 (20 maig-3 juliol).

Publicació de propaganda política.

2070. PATRIA NOVA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Alzamora, Clivillers, 16.—260 × 174 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any I, 1919; núm. 1-2 (22 i 31 maig).

Solament coneixem els dos números esmentats d'aquesta publicació que tracten d'assumptes de la localitat; en el primer, tot el text és català; en el segon, s'admet la col·laboració espanyola.

2071. SENY.—Revista quinzenal nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Aubert, Nou de Sant Antoni, 7.—196 × 122 mm.—10 pp.
Any I, 1919; núm. 1-10 (1 juny-2.ª quinzena, oct.)

Continuació de *Vida Olotina* (núm. 2058. La Redacció ens diu que desitja se «sentin més les palpitations del temps, que no les petites conmocions del districte». Amb tot i fer política, també tractava de ciències i arts.

2072. **ESPLAIS LITERARIS.**—Escrit i fundat pel Pomell de Joventut. Aires Literaris de Montsacopa.

No té periodicitat fixa. Va començar a sortir en desembre de 1921; era una publicació catòlico-literària, i l'imprimia N'Aubert. Segons el doctor Danés, va seguir publicant-se.

2073. **LA MONTAÑA.**—Semnario de informació local. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Bellayre, 4, 1.ª Adm.: *Concentració monàrquica*.—Imp. Alzamora, Clivillers, 16.—275 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1923; núm. 1-17 (3 febrer-23 maig).

El dirigia N'Ignasi Casas. Els redactors signaven amb pseudònim. Era el defensor del monarquisme espanyol; publicava treballs literaris. Es va acompanyar amb una «Hoja suplementaria».

Núm. 2075.

2074. **LA COMARCA D'OLOT.**—Setmanari nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Nou de Sant Antoni, 7.—Imp. Aubert.—232 × 174 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any XII-XIII, 1923-1924; núm. 514-533 (10 febrer 1923-3 maig 1924).

En l'article de presentació, llegim que *La Comarca d'Olot* és el mateix periòdic que *La Comarca*, i «vol ésser el portaveu del nacionalisme de la comarca olotina». Com pot veure's, segueix la numeració d'aquest últim periòdic. Fou una de tantes víctimes de la Dictadura i fou suspesa per l'autoritat governativa.

2075. PESSIGOLLES.—Quinzenari de bon humor. [Capçalera mixta].

Red.: A les escales de Sant Esteve. Adm.: En un banc del Firal.—Imp. Aubert, Nou Sant Antoni.—233 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—IHustrat.

Any I, 1924; núm. 1-6 (23 febrer-3 maig).

Publicació netament satírica, dirigida per En P. Calm; En Josep M.ª Mir i N'Albert Sacrest, eren redactors.

ONTINYENT

2076. VIDA CATÓLICA.—Periódico quincenal. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Círculo Católico*.—Imp. M. Belda i Faus.—274 × 185 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.

Any I, 1913; núm. 1 (28 agost).

Publicació amb articles de religió i moral i treballs literaris.

2077. JOVENTUT REGIONALISTA. [Capçalera mixta].

Red.: Tomàs Valls, 12.—Imp. R. Silvage.—248 × 183 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.—Mensual.

Any I, 1923; núm. 1-5 (febrer-agost).

Es el portantveu de la «Societat Joventut Regionalista»; tracta dels afers administratius de la localitat.

PALAFOLLS

2078. FULLA DOMINICAL DE LA TINENCIA DE LES FERRERIES. [4.ª plana] La Veu parroquial. [Capçalera iHustrada].

Imp. Carreras. (Girona). [4.ª plana] Imp. particular.—210 × 126 mm.—4 pp.

Any I-XII (oct. 1914-dbre. 1925).

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

PALAFRUGELL *

2079. NUESTRO DISTRITO.—Periódico Republicano Autonomista defensor de la industria Corcho-Taponera y de los intereses morales y materiales del distrito de la Bisbal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cavallers.—Imp. Palé i Comp.—385 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25. Fora, trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any VIII, 1907; núm. 384 (11 agost).

Va començar a sortir en 1900, i sempre va defensar el mateix ideari. Criticava els actes administratius de la localitat, i publicava notes dels pobles veïns. Va deixar de publicar-se en agost de 1909.

2080. LES ESTISORES.

Publicació humorística i satírica, de curta durada. L'hem vista esmentada en *Gent Nova*, de Badalona (abril 1900), i *Juventut*, de Barcelona (1900; I, p. 94).

2081. LA CRÓNICA.—Periódico de avisos y noticias. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cavallers, 10.—Imp. Sucs. Pujol.—454 × 312 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50; a fora: Ptes. 2.—Bilingüe.

Any II, 1902; núm. 45 (14 febrer).

Amb tot i ésser un setmanari independent, sembla simpatitzar amb el catalanisme. S'hi veuen treballs literaris, notes bibliogràfiques, notícies locals i de poblacions veïnes.

2082. EMPORIUM.—Publicació quinzenal. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm. Sant Sebastià, 29.—Imp. Joanola i Ribas, Sant Sebastià, 29.—226 × 149 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 3.—Il·lustrat.

Any I, 1905; núm. 1-11 (22 juliol-30 dbre.)- II, 1906; núm. 12-16 (25 gener-15 març).

En la «Presentació», ens diu que «el major nombre de les planes d'aquesta publicació seran pera la Literatura, més, també un espai hi haurá en elles pera les questions científiques i pera tot lo que representi una manifestació artística. Pera la política també hi haurá un lloc... lo que nosaltres enteném per política es

---

* Nostres mercès a J. Ganigué, per les notícies facilitades i les atencions rebudes a la nostra estada a dita població, quan hi anàrem a treballar en l'Arxiu Municipal d'aquesta.

una ciència que's basa en l'amor a tots els homes i a totes les coses útils al ben-estar de la humanitat». La col·laboració és remarcable: Gabriel Alomar, Joan Maragall, Massó i Torrents, *Victor Català*, Ruyra, Casellas, i molts altres.

2083. LLIBERTAT.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada en *Gent Nova*, de Badalona, en abril de 1907.

2084. LLETRES.—Suplement mesal de «La Crònica».

[Capçalera mixta. El dibuix és el mateix que el de *Lletres*, de Girona. [Núm. 1505].

Adm.: Plaça de la Constitució, 1.—Imp. Palé i Comp.^a—196 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'30.

Any I, 1908; núm. 1-3 (oct.-dbre.) - II, 1909; núm. 4 13 (gener-oct.)

Aquesta publicació és la continuació del núm. 1505, que hem vist en la premsa de Girona. Ens diu la Re-

dacció (Prudenci Bertrana, Xavier Monsalvatge, Miquel de Palol, Joaquim Pla i Carles Rahola) que «després d'un any de silenci heusens aquí altra volta estimats llegidors. Som els mateixos, el temps no ha apagat el foc de les nostres amors, els mateixos entusiasmes abrander els nostres cors. Bellesa y Patria son les dugues paraules que llavors brodàrem a la nostra senyera y avui, al tornarla arborar en terres empordaneses, Bellesa y Patria hi relluen acaronades per les ratxes frescals de la tramontana, vent d'Europa que saneja la nostra terra sembranthi llavors de civilització». A més d'articles dels ja esmentats, s'hi veuen treball

Any I — Núm. I

Palafrugell 22 de Juliol de 1905

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

PRESENTACIÓ

No, lo que nosaltres entenem per política es una ciència que s' basa en l' amor a tots els homes i a totes les coses útils al ben-estar de la humanitat.

Som Empordanesos, i per l'Empordà volèm tota sort de ben-haurances.

Som Catalans, i per Catalunya volèm tot lo que li pertoca: el fruit de la seva personalitat lliure de trabes i tiranies torasteres.

Som Humans, i per tota la Humanitat, volèm el regnat de la pau i de l'amor.

EMPORIUM ben corralment saluda a tota Premsa, i en particular a la Empordanesa, ja qui prega vulga ajudar-nos en nostra dignificadora tasca.

Salut a tot-hom.

LA REDACCIÓ

An els Empordanesos

Al començar les nostres tasques vos saludam de tot cor, germans de l'Empordà. Als del Alt i als del Baix, salut. Pera tots es la nostra abraçada.

Venim a portar-vos el goig de la fruitació de la Bellesa; venim a enlairar els vostres esprits vers les piacevoles regions de l'Art.

Amb el somriure a flor de llavis, am las rialleres esperances de la joventut i am la confiança que dona la força de l' Ideal, venim a treure-us per un moment de les cobertes de la prisa de la vida, pera portar a vostres cors un raig d'esperança...

Som convençuts d' un ideal.

Sabèm certament qu' an el home li cal tant l' aliment de l' esprit i de l' intel·lecte com el del cos, i per dissort en el nostre estimat Empordà el nodrim d' aquells hi manca força.

Nosaltres ens proposem escampar-lo, fer qu' arribi a dolls a tot-hom.

Aquest es el fi que perseguim EMPORIUM.

Comptem am la cooperació de les mes notables escriptors de nostra terra, i si ella no ns manca farem obra profitosa: n' estèm certs.

—

En aquestes planes hi cap tot-hom, totes les tendències literaries, totes les idees racionals i humanes. No hi volèm, per xò, res que signifiqui anorreament, res malaltís, res antivital.

Tot lo que puga ajudar-nos a aixecar l'esperit dels Empordanesos, ben-vingut siga, i grans mercès a qui ns ho porti.

El major nombre de les planes d' aquesta publicació seràn per la Literatura, més, també un espai hi haurà en elles per les qüestions científiques i per tot lo que representi una manifestació artística.

Per a la política també hi haurà un lloc, més, no per a la política tal com generalment s' usa aquesta paraula, i que sols es l' art d' enverinar les passions, de fer pujar a la superfície la part animal de l' home, de fer barallar uns germans amb altres per arribar, a rabejar-se en un fangal d' econcupiscències, i tirar-se els uns als altres.

Núm. 2082.

d'En Santiago Rusiñol, Rafael Massó i Valentí, Josep M.^a Pi i Sunyer, Frederic Rahola, Josep Calsada i Carbó, i altres.

2085. LA CRÓNICA.—Periòdic catalanista d'avisos y notícies. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça de la Constitució, 1, entr.—Imp. Palé i Comp.^a—446 × 298 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Palafrugell, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Unió Postal, un any, ptes. 12.

Època segona.—Any IX, 1909; núm. 91 (28 agost).

La primera època és de 1901 *, i aquesta segona va començar en 1907. Fou un setmanari defensor dels interessos de la comarca, i, en especial, de la indústria surera.

2086. LA PEBRERA.

Les nostres recerques han resultat infructuoses per a saber quelcom d'aquesta publicació humorística, sortida en 1908 i, de la qual, no es conserva cap exemplar en l'arxiu municipal.

2087. LA BUGADERA.

Tampoc no l'hem pogut veure; ens han informat que va sortir en 1908.

2088. BAIX-EMPORDÀ.—Setmanari regionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Nova, 10, 1.ª [Des de l'any VII] Pi i Margall, 16. [Des del núm. 336] Pi i Margall, 3. [Des de l'any XI] Red.: Allada, 6. Adm.: Tarongeta, 15. [Des de l'any XII] Red. i Adm.: Arrabal Inferior, 5, 1.ª—Imp. P. Ribas, Pi i Margall, 3. [Des de l'any XII] Imp. de M. Palé, Valls, 4. [Des del núm. 806] Imp. Palé, Cavallers, 12.—501 × 332 mm. [Des de l'any XII] 460 × 304 mm.—4 pp. a 5 col. [Des de l'any XII] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Palafrugell, trimestre, ptes. 1'50, Fora, trimestre, ptes. 2. Estranger, un any, ptes. 12. [Des de l'any 1924] Palafrugell, trimestre, ptes. 2. Fora, trimestre, ptes. 2'50. Estranger, un any, ptes. 14.

Any IV-XVII, 1912-1925; núm. 152-841 (13 oct. 1912-25 dbr. 1925).

Aquesta publicació, la de més durada a Palafrugell, seguia l'ideari de la *Lliga Regionalista*; sostingué fortes campanyes amb altres confreres seus de la mateixa localitat i, en l'època de la Dictadura, algunes denúncies. A més de tractar detalladament els assumptes locals, publicava notes comarcals. Va començar a sortir en 1909. La dirigia En Josep Ganigué.

---

* Publicació en espanyol, pertanyent al partit liberal.

LA EMPORDA

SETMANARI NACIONALISTA

ANY XI

PALAFRUGELL 21 DE SETEMBRE DE 1919

NUM. 518

PREUS DE SOTSCRIPCIÓ
Palafrugell, trimestre . . . 1.50 peses
Fora . . . 2.00 "
Estranger, un any . . . 12.00 "
Per a annuncis, demana la tarifa

REDACCIÓ: PALAFRUGELL, 6
ADMINISTRACIÓ: TARONGETA, 15
IMPREMTA: PI I MARGALL, 3

La correspondència a la Redacció
Dels articles firmats se són responsables dels autors
No's retorna lurs originals

La Tasa de Prens a Catalunya en el segle XVII

«Per guardar endarrera, la història ens ofereix sempre, en son curs, fets i coses que són fidel reflex dels que contemplem en nostres dies, i que se'n consideren com molt o bé exclusiu dels temps en que vivim. Podem afirmar-se que res tenim mai davant dels nostres ulls que en altres èpoques no hagi tingut realitat vivida».

Allà el problema de la carestia de la vida, amb totes se'n conseqüències i produïdes per les mateixes causes, el veiem gravar demunt dels pobles i les ciutats que se'n precedien, donant lloc a molts i moltososos aplicació de «vires que constituïen lo que se'n diu «dient política d'abastament».

En 1685, el Principat de Catalunya, per cansar de la guerra de separació, acabava de passar per un període d'agotament que li restava una suma excessiva de mercaderies i de diners. De fet, l'any anterior el preu de les cases per la manca d'ell en que es vege el Principat i per la cobardia dels venedors, que segons expressa el Concili de Cent era una instància adreçada al virrei En Joan d'Àustria, fill natural de Felip IV de Castella i tercer de Catalunya, no era prou la fàbrica dels ciutadans per a mancar-se.

En tot el Principat no quedava altra moneda que la d'ordi, havent l'or i la plata desaparregut de la circulació. Obligat a acudir a l'exterior per a adquirir el blat i la carn, i no podent proveir-se'n sense la moneda d'or o plata que existia els venedors, la seva situació no podia pas ésser més crítica. Segons càlculs, el canvi desfavorable per a Catalunya era molt superior a un 50 per 100, tenint en consideració que el de Castella, no encara corria or i plata vella, respecte a Europa, arribava ja a la dita proporció.

El Concili de Cent pregué al virrei que ingressés a la Taula de Canvi o Banc de la Ciutat i l'or i la plata dels seus colons, amb la qual cosa hauria facilitat mitjana per a la compra d'aquella article necessària a la vida de la ciutat. Desafortunadament les gestions i les sollicitats, fins que per fi el Virrei ordenà, a canvi d'un prestat en ordi, una porció de blat per a atendre a la carestia del Principat.

El Concili de Cent contra per a l'abastament de la ciutat amb una Junta Frumentaria, a carter de la qual anava tot lo relatiu al blat i demés cereals. El blat que els aduïers se'n distribuïa després entre 's Jorns o Bors, que elaboraven el pa per a la ciutat. A voltes veïem al Concili fer prestatcs de blat a l'Hospital de la ciutat, i socorre a Menorca en circumstàncies sobrees de guerra.

«Hi havia un carter que en els temps actuals no ha estat instituit encara. Era un referent al comodat per a la ciutat. Aquest era el que realitzava els contractes pagant per mitjà de pòlices, que eren vers xecs, girats contra la Taula de Canvi. En el període a que els virreis apareix comprant una partida de xec per compte de la ciutat, i l'altres partides de blat.

Totes aquestes disposicions no eren prou per a restituir els preus a son antic nivell, i no essent així possible va intentar-se cercar la llur moderació accedint a la taxa.

De Joan d'Àustria accedí a la petició del Concili de Cent i dicta una tarifa i postura de preus de diferents articles, que fou publicada el dia 9 de Juliol de l'any 1685. Aquesta taxa, tan curiosa com instructiva, figura com apèndix en el volum XVI del Manual de Novevells Arrels, que forma part de la Col·lecció de Documents Històrics inclosa de l'Arxiu Municipal de Barcelona, que ha vist la llum darrerament.

Comença la taxa per el preu de les felles, entre les quals destaquen qualques tal volta més còpies, que són, sobre tot pag a veïnats de d'alta. I s'exten-

a un diner la lliura, els esparraça a 2, els pebrons grossos a 3 diners, la dorada, les cebes tendres grosses a 2 diners la lliura, etc. etc.

La intracció de la taxa era castigada severament, no res metys que amb una penhora de 500 florins d'or, i mes a mes el decimis de la mercaderia, adjudicat se a l'acabador el tres, guardant-se-li el secret.

Les seves i reclamacions dels compradors i venedors contra la taxa eren resoltes per el Concili Municipal, que tenia facultat per a reformar o aplicar la taxa, i pel cas de no haver-hi hagues resolt el Concili.

«Les propietaris o productors de les

mercaderies tenien la obligació de vendre les, amb arregit a la taxa, ja fossin en lliures botiques ja fora d'elles, castigant-se la ocultació o la negativa de vendre les amb les mateixes penes establertes per a l'infelcció de taxa.

Per últim, bona igualtat penes, se disposava que totes i quovestives persona que venques quovestives mercaderia, indicada en la llista de taxa, contra la obligació de col·locar en na botiga, en el lloc més visible, la canviada tarifa de preus, a fi de que tots els compradors poguessin llegir-la i estar perfectament enterats de la dita taxa.

De Les Escaldes i amb l'ajuda d'un que maltrava al Enany d'Engolasters i Flor i mitja tardarem en arribar hi i sempre penyes amunt i per uns camins propis solament de cabres i ovelles. Nostant i l'any d'una bella de cares diferents de la que fins allavors venem d'altres i no allargos lo feuc del camí hom repetit al bon company excursionista Boillí: «Som un trosset».

Abans d'entrar a l'estany toparém amb una humil capella dedicada a Sant Miquel que imprès una magnífica capella té aixec un magnífic campanar de pur tall romànic, molt abat dividit en tres, cada un de els adornat per arcsos finerals que l'acabó permanent de plujes, meu i vents acabats de fer desaparèixer. És un monument arquitectònic que des paraix a una alçada de 1600 metres desdiant ho i l'equivalent le ferma del gloriós pasat de nostra terra.

De fi i després d'un que mes de trancar arribem a l'estany, meta de la «excursió». Quina magnificència! Al entrar-lo a d'un roc lluny la nostra admiració era tal que correm a pejar del cancani per a saludar-lo i besar-lo. Un queu i un repòl senyalat l'envoltava reflexant-se el que color blau del cel.

T. V.
Azerall 14 Setembre 1919

ELOGI

A la memòria d'Andorra
la penitenciosa Conxita Costa Guixal

Tenia, doncella, tan rara hermosura
sua tan encanter, tan dolça, tan suau,
que dubto que hi hagi altra creatura
mes plena de gracia sola del cel blau.

Els vostres ulls negres de mirada pura
a l'homo a qui mures de vos queda esclau,
i quan vostre llavis descobrien l'albura
d'una dimoniata por que guardes.

«Somnus d'itonas, apra a qui us mirat
alhora que escolta amb cor que suspira,
que té entons la vida que l'aurora encant,
i el goig l'abriga... i clou les parpelles
per a veure-vos més temps dinde d'elles,
i així contemplant vos fervorosament.

CAVALLER D'HERBLAY

D'una excursió a Andorra

Enren les 7 del matí del jorn 12 del corrent quan l'amic Boillí i el cronista de Deu d'Urgell emprengueren la excursió cap a la República Andorrana.

El matí era fresc i l'aire d'una d'altitud que convidava a l'excursió. Després de 25 minuts d'auto arribem a La Farga de Moles, cantera situat a la part dreta del riu Balera. Venen los seguit els carabiners que estan de servei i reveren les diferents dependències del vellor. Previ el conseguint permís, continuarem la marxa carretera amunt sempre seguint el curs de les remoroses aigües del Balera i poc després atavessàvem el pont que limita la frontera espanyola i ja som dins Andorra. Una de les primeres coses que contemplem són les plantacions de tabac que promette a omnia a la seva recolcció. El conreu d'aquesta planta ocupa avui la meitat del terreni cultivable d'Andorra i es podria dir que a la primera font d'ingrassos d'aquells estats montanyesos.

Poc després arribem a Sant Julia de Lloç que d'un roc lluny ja correvem. És població modesta amb boniques construccions. Compta unes 1000 ànimes i la seva situació es tomba a la part dreta del riu i al peu del renomnat cim de Peguera a 2000 i picus de metres sobre el nivell del mar. No podria dir que des de Sant Julia es contempla magnífica i sorprenent panoràmica. La seva situació enclotada no permet a la vista altra cosa, que la contemplació d'ingrassos pertanyents a montanyes pedregoses i seques.

Surtim de Sant Julia i entrem de ple en les grans botiques del riu Balera que constituïen la nostra distracció i encant. Moments després entrem en la vall andorrana obrant Andorra la Vella i Les Escaldes. Passem per Santa Coloma on hi ha un campanar d'alt romanès, amb planta circular, fume de Catalunya. La presència d'aquest

FEMINA

Lletra desclosa

A na Dolça Vilarnas
Amb agredosa sorpresa veig veure a BAIX EMPORDÀ la secció «Femina» inaugurada per vos. Inconfinat i simpàtic muntatge, i amb gust i ho afanyat a respondre, imitant sempre exemple, a la galant invitació del seu Director.

«Tindran realment interès per els llegidors de BAIX EMPORDÀ les coses que podrem dir-los-hi moltes?»

No dubto de que entre les palmaris de què s'ha de colles, algunes d'elles de veritable mèrit i bon capaç per cert de fer atractiva la secció «Femina»; de la que dubto en de què s'ha de determinar a delictar traccions de al públic les coses de la seva limitat.

Mes no comencem amb pressimmes; no ens adelantem als acontecimientos. Pot ser el temps arribi a demostrar-nos que nostres rebem eren infonaments i l'exti més fàcil guiar corons els esforços dels iniciadors d'aquesta marxa seneca.

«Parla en vostra primera crítica de la línia temporal d'esteuc, i ting de confessar-vos que per a mi no es metys atractiva la que s'anuncia i La tardor! «No un simpàtic la tardor? Ja no dir-vos que per a mi té un encis especial».

Molt aviat entrem a l'octubre, el mes dels àngels com deia Maragall. Duu en Maragall i vos que no podreu menys que aherri-la línia, ja us en recordareu que en aquest mes

2089. GERMANOR.—Periodic autonomista republicà. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Lluna, 3.—Imp. de M. Palé, Valls, 4.—447 × 300 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Districte de La Bisbal, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Unió Postal, un any, ptes. 12. Any III, 1916; núm. 60-66 (23 gener-5 març).

Aquest setmanari el dirigia En Gabriel Bretxa, i tot defensant el republicanisme, algunes vegades s'inclinava al socialisme.

2090. FULLA DOMINICAL DE PALAFRUGELL. [Capçalera gravada].

Segons carta de mossèn Joan Pi, la «Fulla Dominical de Palafrugell», va començar a publicar-se en 1914; pertany a les de *La Editorial Gerundense*. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

2091. RESSORGIMENT.—Periodic setmanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cavallers, 21, bis. [Des de l'any II] Plaça de la Constitució, 9, 3.—Imp. de Pere Ribas, Sant Sebastià, 29. [Des de l'any II] Estampa *La Gutenberg*. (Palamós).—503 × 343 mm. [Des de l'any II] 450 × 303 mm.—6 pp. a 4 col. [Des de l'any II] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Palafrugell, trimestre, ptes: 1'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Estranger, un any, ptes. 12.

Any I-III, 1914-1916; núm. 1-79 (18 juliol 1914-1 gener 1916).

Periòdic maurí. En l'article «La nostra orientació», llegim que «La volició tant formidable al ensemps que encantadora de D. Antoni Maura, ens ha fustigat a nosaltres i a molts i molts d'altres que figuren entre els elements intel·lectuals del poble per a contribuir a la regeneració de nostres costums, al desterrament

Amics lectors...

Es jadicible que obtingué nostre primer número un èxit franc i espontani. Materialment, perquè tota els exemplars foren venuts a entre cabells. I moralment perquè, fent salvetes de compades excepcions, tot hom realit a l'afet del text de la novella publicació, i qui més qui menys, llegué per a nosaltres un elogi.

I els que forem part d'aquesta Redacció, sentim honores allí, rebem d'ací frases d'encoratjament, d'altre felicitacions.

Naturalment, que determinades persones adquiries el primer número per curiositat, però, segons confessió d'elles mateixes, ben prompte aquesta curiositat es convertí en interès...

I és que ESCLAT ha fet i farà co: despartir l'interès i fer néixer l'entusiasme, fent arribar a nostra vila el resad de multitud de coses que fins al present passaven desapercebudes.

Sortim creient assolir un èxit i sapent també per a lo successiu trobar menys de traves i obstacles en nostre camí. Però nosaltres ab com gent que s'adormí sobre els llorers ni que s'intimidí pels obstacles. Així és, que's que's digueren: Desesperari, veurán com seguim son coneix puntualment.

I ara que hem reproduí els comentaris favorables que obligad en general al primer número, volem fer constar una cosa: Hi hagué qui digué que nostre setmanari estava redactat per una quanta juvenets.

No't sembla, amic lector, que aquestes juvenets estries fins-a-grans i poseuets coneixement, saber i experiència?

I que a la força, amb el transcorrer del temps, estries perfeccionent-se i presentant la número molt i molt millors en qualitat que'l que 'ls presentarem la setmana passada?

Al seu jut diríem les respostes. Però tot p'ic al temps i hi—al seu constància i benevolencia en protegir-nos— dirí el de vertut i al saté de nostre part la red.

LA REDACCIÓ.

Aniversari de la mort d'un català il·lustre

Si fosim desconçadors de l'obra que deixà començad el preclar patrici Dr. Martí (1 Julí), quin cap d'any de la seva mort se commemorà diumengs a Barcelona, no retriuríem pas dea d'una publicació com la nostra, la memòria d'aquest mal pros plorístic model de ciutadans per a dedicar-li llengües. Allunyats de tota política activa—més no mancada d'ideal—professem una fervent admiració per als que una recta autoritat fou la norma de les seves accions; per als que, com el Dr. Martí no era la política un vehicle per a l'entrament individual sinó un sacrifici desinteressat, abnegat, a voltes en pugna amb les convencions, amb les intèries, que massos sovint

Núm. 2092.

dels vicis corruptors de la societat contemporània. Sortim de casa per que els seus portentosos ideals son també els nostres i per que tenim el ferm convenciment de que «per éll no quedarà». Publica notícies de la comarca.

2092. **ESCLAT.** [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cavallers, 10.—Imp. P. Ribas.—231 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Palafrugell, trimestre, ptes. 1'30. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, un any, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1918; núm. 1-3 (22 juny-6 juliol).

Aquest «setmanari independent» dirigit per En P. Sagrera i Corominas, defensava l'ideari catalanista. A més dels treballs literaris, que són en bon nombre, insereix notes comarcals.

2093. **ACCIÓN SOCIAL OBRERA.**

Aquesta publicació setmanal, era l'òrgan del partit obrerista espanyol; va començar a sortir en 1918; tenia 8 pàgines, i acceptava treballs en català. Es veu que l'ambient de Palafrugell no era el més propi per a una publicació d'aquest caire, ja que va deixar de publicar-se, sortint poc després a Sant Feliu de Guíxols.

2094. **FULLA DOMINICAL MARIANA (PALAFRUGELL).** [Capçalera il·lustrada. Dibuix aHegòric].

Imp. *La Editorial Gerundense*, Progrés, 7. (Girona).—209 × 126 mm.—4 pp.
Any III, 1922; núm. 42 (3.er diumenge d'oct.)

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

Núm. 2098.

2095. INFORMACIÓ ESPORTIVA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida en 1922, i de curta durada; en J. Ganigué va dir-nos que varen publicar-se'n dos números.

PALAMÓS *

2096. EL ECO DE LA REDENCIÓN.—Organo de la Logia Masónica del Gran Oriente Español. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Unió, 12.—Imp. P. Torres (Girona).—288 × 184 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe. Any 1891; núm. 1 i 2 (22 abril i 15 maig).

Per el subtítol ja sabem el caire d'aquesta publicació mensual. El català no és abundant.

2097. LA SARDANA.

Les nostres recerques han resultat infructuoses per a documentar-nos sobre aquest setmanari sortit en 1894.

2098. LA SENYERA.—Setmanari català. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Major, 27.—Imp. Viader (Sant Feliu de Guíxols).—265 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Palamós, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Estranger i Ultramar, un any, ptes. 12. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-II, 1898-1899; núm. 1-43 (20 febrer 1898-1 gener 1899).

En l'article «Nostres propòsits», llegim que «Periodic de caracter local, tractarà tot lo referent a la vila i la comarca: los fets se relatarán ab tota imparcialitat: serán aplaudidas las milloras utils sense tenir en compte a qui sigan degudas, no deixant de demanar las que's considerin necessarias; defenderá'ls intereses morales y materials, y per lo tant estará sempre disposat a fer tot lo que convinga pera la prosperitat de la industria tapera, principal font de vida de la comarca». La col·laboració és nombrosa: Narcís Fontanilles, Josep Franquet i Serra, *Fra Llatins* (Francesc X. Bonet i Clara), Francesc Marull i molts més. En el número 1.^r de gener de 1899 s'acomiada del públic.

---

* Fem públic nostre agraïment a Ll. Barceló Bou per les notes facilitades i haver-nos mostrat en la nostra breu estada en dita població, molts dels exemplars de premsa de Palamós, que descrivim.

2099. LA MANGUERA.—Setmanari local. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Pere'l Gran, 46.—Imp. M. Palé i C.^a, Valls, 4 (Palafrugell).—235 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

2.ª època.—Any I, 1909; núm. 11 (4 setembre).

Publicació humorística; també s'hi veuen notes referents a assumptes comercials. No hem vist cap exemplar de la primera època ni sabem a quin any correspon.

2100. L'ESTUDIANT.—Sortirà á passeig una vegada per setmana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 46.—Imp. de P. Ribas (Palafrugell).—156 × 105 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat. Any I, 1911; núm. 1 (2 abril).

Setmanari per a infants. La col·laboració era molt nodrida. El director era En Francesc Marull. Publicava números extraordinaris.

Núm. 2100.

2101. MARINADA.—Publicació mensual. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Carretera de Girona, 27.—Imp. *La Gutenberg*. [Des del núm. 55] Tallers Gràfics Llorens Castelló.—206 × 126 mm.—16 pp.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 3. Estranger, un any, 5 francs. [Des de l'any 1921] Espanya, un any, ptes. 4'50. Estranger, un any, ptes. 5.

Any I, 1914; núm. 1-13 (gener-dbre.) - II, 1915; núm. 14-25 (gener-dbre.) - III, 1916; núm. 26-37 (gener-dbre.) - IV, 1917; núm. 38-49 (gener-dbre.) - V, 1918; núm. 50-61 (gener-dbre.) - VI, 1919; núm. 62-73 (gener-dbre.) - VII, 1920; núm. 74-85 (gener-dbre.) - VIII, 1921; núm. 86-97 (gener-dbre.) - IX, 1922; núm. 98-109 (gener-dbre.) - X, 1923; 110-211 (gener-dbre.) - XI, 1924; núm. 212-223 (gener-dbre.) - XII, 1925; núm. 224-235 (gener-dbre.)

En el «Déu vos guard» llegim que aquesta publicació, força remarcable, vol «sembrar, ensems i molt especialment, una feconda llevor de cultura i d'intel·lectualitat, escampant arreu una grana literària sana i pura qui floreixi en totes les intel·ligències i fructifiqui en tots els cors». En M. Roger i Crosa, era el director.

2102. L'ULL DE POLL.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari humorístic sortit en 1914; el qual va tenir molt curta durada.

2103. FULLA PARROQUIAL DE PALAMÓS. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *La Gutenberg*, [Des del núm. 200, 26 desembre 1920] Imp. Llorens Castelló.—220 × 130 mm.—2 pp. [Des de gener 1921] 4 pp.

Any I, 1917; núm. 1 (2.ª diumenge gener). -IX, 1925; núm. 57 (27 dbr.)

Hem vist que aquesta publicació va començar essent de dues pàgines, i aleshores la imprimia la Parròquia de Sant Martí; però, més tard, va servir-se de les fulles impreses a Girona, omplint la quarta plana amb les funcions a celebrar en la dita església. Publicà nombres extraordinaris il·lustrats, imprimint tot el text a Palamós. Referent a aquesta mena de publicacions, vegeu el núm. 58.

2104. SENY.—Revista mensual. Portaveu de l'Agrupació Catalanista. Adherida a la Lliga Regionalista de Barcelona. [Des de l'any IV] Mensual. Portaveu del «Centre Nacionalista». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Carretera de Girona, 23.—Imp. Llorens Castelló.—227 × 169 mm. [Des de l'any IV] 386 × 269 mm.—8 pp. a 2 col. [Des de l'any IV] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. [Des de l'any IV] Un any, ptes. 4'50.

Any I-V, 1920-1924; núm. 1-43 (25 abril 1920-31 gener 1924).

El subtítol, ens diu a quin partit pertanyia. Tractava extensament els assumptes administratius de la localitat. El dirigia M. Roger.

2105. EL DRAC.—Publicació quinzenal. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: August, 64.—Imp. Llorens Castelló.—230 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1923; núm. 1 (29 set.)

En l'article «Presentació» ens diuen que: «*El Drac* ferotxe que acaba de nàixer a Palamós, serà una fúria enverinada o bé un anyell tendre i blanc que es deixarà acaronar per les criatures; serà fera indòmita i terrible per tota cosa insana i perjudicial a la salut moral del poble; i serà mansoi, enjogassat i acarondor, per tot allò altra, enlairat, noble i digne».

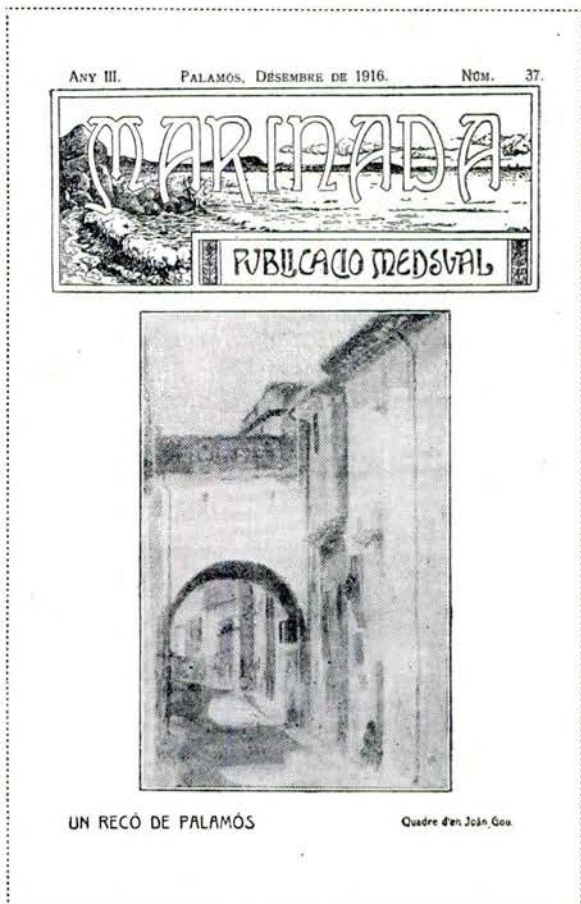
PALMA DE MALLORCA *

2106. SOLAR, Y LUNAR.—Diari per lo any bixest de 1756. Noticia curiosa. Del any de la fundació de las Parroquias, Convents, Monastirs, Collegis, y Hospitals de Palma Capital de Mallorca, y el de la fundació de los Convents, y Monastirs de las Vilas de dita Isla ab un computo de la gent que heya en cada una de ellas, y ses sufraganeas ab la advertencia, que las Vilas se señalen ab † las Aldeas ab §. Notant també que el nombre que enirà señelat ab * numera los homens, y donas de Comuniò, el qui ab C los miñons, y miñonas de Confessiò, y el qui ab P conta los qui no han arribat á el ùs de Raó, segons el computo mes modern. Compost Per un qui solament desitja que el seu nom estiga escrit en el Llibre de la Vida. [Portada mixta].

Ignasi Frau, imp. del Rey N. Señor, en la Cadena de Cort.—
137 × 85 mm.—20 pp.
Any 1756.

En les dotze últimes pàgines, hi ha el calendari, i, en la segona, notes de les festes movibles, les quatre tèmpestes, etc. En les sis pàgines següents, tot quant s'expressa a la portada.

* Fem públic el nostre agraïment als senyors Pere Sampol i Ripoll, erudit bibliòfil, Josep Maria Tous i Maroto, Director de l'Arxiu Municipal, i Salvador Ros, Director de la Biblioteca Provincial, per les facilitats donades per a fer més profitosa la nostra tasca en la nostra curta estada a la capital de les Balears.

Núm. 2101.

2107. SEMANARIO POLÍTICO DE MALLORCA. [Des del núm. 36] El extraordinario político mallorquín. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Real.—165 × 106 mm.—4, 8 ó 12 pp.—Suscripció: Ptes. 1'50 al mes.—Bilingüe.
Any I-II, 1809-1810; núm. 1-58 (2 oct. 1809-3 juliol 1810).

Era una publicació liberal, en la qual segons En Bover* «hay muchos números escritos en el idioma del país». Segons R. del Arco**, «fué más periódico literario y de información que político».

2108. DIARI DE BUJA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de Sebastiá Garcia.—154 × 92 mm.—8 pp.—Bilingüe. — Bisetmanal. (Diumenges i dimecres).

Any I-II, 1812-1813; núm. 1-18 (30 agost 1812-30 abril 1813).

Era un periòdic polític, absolutista i satíric, escrit pel trinitari P. Miquel Ferrer. Publicà algun número extraordinari. Criticava la ideologia de l'*Aurora patriótica mallorquina****; àdhuc sembla que la sortida del *Diari de Buja* no tingué altre motiu.

2109. LLUNA PATRIÓTICA MALLORQUINA. [Capçalera tipogràfica]

Imp. d'Antoni Brusi.—160 × 92 mm.—8 pp.—Bisetmanal.
Any 1813; núm. 1 i 2 (28 març-1.º abril).

Publicació redactada pel P. Miquel Ferrer, trinitari. Tenia el mateix color polític que el *Diari de Buja* (núm. 2108).

2110. NOU DIARI DE BUJA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Sebastiá Garcia.—165 × 100 mm.—8 pp.—Bisetmanal (diumenges i dijous).
Any 1813; núm. 1-14 (6 juny-22 juliol).

Aquesta publicació dirigida també pel P. Miquel Ferrer, trinitari, va ésser continuació del *Diari de Buja* i del mateix color polític.

---

* *Diccionario bibliográfico de las publicaciones periódicas de las Baleares.* (Palma, Vda. Villalonga, 1862).

** *La prensa periódica en España durante la guerra de la Independencia* (Castelló, Barberá, 1914).

*** Periòdic polític d'idees avançades, dirigit per N'Isidor Antillón; va començar a sortir el 15 de juny de 1812, deixà de publicar-se el 19 de desembre de 1813. (Vegi's Arco, obra citada, pàgines 110-113); Gómez Imaz, *Los periódicos durante la guerra de la Independencia.* (Madrid, 1910; p. 65).

2111. SEMANARI CONSTITUCIONAL, POLÍTICH Y MERCANTIL DE MALLORCA.

Imp. Felip Guasp.—8 pp. [Des del núm. 33] 4 pp.
Any I-III, 1820-1822 (2 dbre. 1820-8 juny 1822).

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per En Bover, el qual ens diu que el redactava l'advocat Joan J. Amengual.

2112. ES DEXONDIDOR.

Imp. Felip Guasp.—8 pp.—Núm. solt, un sou.—Setmanal.
1822, núm. 1 (1.ª nov.)

Publicació esmentada per En Bover; va començar a sortir en deixar de publicar-se el periòdic abans esmentat.

2113. ES PRAT Y SA BUFERA.

Imp. Felip Guasp.—Una fulla.
1822; núm. 1-5.

Publicació esmentada per En Bover, el qual ens diu que hi havien notes del dia, i era redactada per J. J. Amengual.

2114. PRONÓSTIC Y GOIS DEL AÑY QUI VÉ.

[Capçalera tipogràfica].

Imp. de Trias.—86 × 55 mm.
Any 1842; 16 pp.

Composició poètica molt semblant als «judici de l'any» amb què comencen molts de calendaris.

2115. CALENDARIO PARA LAS ISLAS BALEARES MALLORCA, MENORCA É IBIZA CORRESPONDIENTE AL AÑO... [Des de l'any 1870] Calendario para las Islas Baleares correspondiente al año... [Des de l'any 1885] Almanaque para las Islas Baleares correspondiente al año... [Portada tipogràfica. [Des de l'any 1870] Portada mixta].

Imp. Felip Guasp.—160 × 100 mm.—Bilingüe.
Anys 1866; 84 pp. - 1867; 88 pp. - 1868; 88 pp. - 1869; 100 pp. - 1870; 104 pp. - 1872; 128 pp. - 1873; 116 pp. - 1874; 100 pp. - 1875; 104 pp. - 1876; 160 pp. - 1877; 128 pp. - 1878; 120 pp. - 1879; 128 pp. -

SOLAR, Y LUNAR

DIARI PER LO ANY BIXEST DE 1756.

NOTICIA CURIOSA.

Del any de la fundació de las Parroquias, Convents, Monastirs, Collegis, y Hospitals de Palma Capital de Mallorca, y el de la fundació de los Convents, y Monastirs de las Villas de dita Isla ab un computo de la gent que heya en cada una de ellas, y ses sufraganeas ab la advertencia, que las Villas se señalen ab t las Aldeas ab s. Notant tambe que el nombre que entrá seáclar ab * numera los homens, y donas de Comunió, el qui ab C los misiones, y mionas de Confessió, y el qui ab P conta los qui no han arribat á el us de Raó, segons el computo mes modern.

Compost

Per un qui solament desitja que el seu nom estiga escrit en el Llibre de la Vida.

En Casa de Ignaci Frau Impresor del Rey N. Señor
en la Cadena de Cort.

Núm. 2106.

1880; 248 pp. - 1881; 160 pp. - 1882; 120 pp. - 1883; 24 s. n. + 40 + 68 pp. - 1884; 24 s. n. + 48 + 76 pp. - 1885; 88 + 64 pp.

Es repartia als subscriptors del *Diario de Palma*. L'ànima d'aquesta publicació era En Tomàs Aguiló; hi col·laboraven En Gabriel Maura, Tomàs Forteza, Bartomeu Ferrà, B. Bordoy i Gelabert i molts altres. A més del calendari, conté treballs d'història i literatura, i alguns anys, un resum dels principals fets ocorreguts en l'any anterior.

2116. PRONOSTICH MALLORQUÍ PER LA CIUTAT Y PART FORANA, DEL ANY NOU Y BIXEST... Compost per un del terme de Capdepera. [Portada tipogràfica].

Imp. de la V. de Villalonga.—130 × 70 mm.
Any 1868; 32 pp. s. n.

Ultra les dades imprescindibles en aquest gènere d'impresos, com: Epoques cèlebres, témpores, eclipsis, fires, mercats, festes movibles i calendari, s'hi veuen adagis mallorquins i «los cinc manements per viure molt».

2117. EL SARRACOSSANO.—Calendari mallorquí y castellá, (bilingüe en duas llenguas) calculad á s'observatori de Sarracó, per lo any de... [Des de l'any 1873] El Sarracossá.—Calendari mallorquí calculat á l'observatori estrambotich de S'Arracó, per lo any... Orgue oficial (ab trompeteria y registre de canariots) de la societat anomenada de l'Ignorancia novament á Mallorca restablida per los inimichs del país. [Portada tipogràfica].

Imp. de la V. de Villalonga. [Des de l'any 1870] Imp. de Pere Josep Gelabert.—153 × 108 mm. [Des de l'any 1870] 149 × 103 mm. [Des de l'any 1873] 143 × 81 mm. Preu, ptes. 0'50.
Any 1869; 64. - 1870; 72 pp. - 1871; 107 pp. - 1872; XXVI + 68 pp. - 1873; XXIV + 84 pp.

A més del calendari i judici de l'any, s'hi veuen treballs literaris.

2118. REVISTA BALEAR DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTES. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Zavellá, 17.—Imp. Guasp.—230 × 150 mm. [Des del 15 gener 1873] 235 × 150 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Quinzenal.—Bilingüe.
Any I, 1872; núm. 1-24 (15 gener-31 dbre.) pp. 384 + 4 s. n. - II, 1873; núm. 1-24 (15 gener-31 dbre.) pp. 384 + 4 s. n. - III, 1874; núm. 1-24 (15 gener-31 dbre.) pp. 386.

En el prospecte ens diuen els redactors que en aquesta publicació volen donar a conèixer «el desarrollo y adelanto de la Literatura, de las Ciencias y de las Artes»; també declaren que «hemos creído oportuno dar cabida en nuestra Revista a las producciones científicas o literarias castellanas y mallorquinas, toda vez que á

nadie se oculta la conveniencia de dos lenguas que á un mismo país son comunes». L'ànima d'aquesta excel·lent *Revista*, eren En Mateu Obrador i Bennàssar, Josep Ll. Pons i Gallarza, Josep Taronj, Bartomeu Ferrà, Tomàs Forteza i algun altre.

2119. MUSEO BALEAR DE HISTORIA Y LITERATURA, CIENCIAS Y ARTES. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de Pere Josep Gelabert.— 157 × 91 mm.—Bilingüe.
Any I, 1875; núm. 1-24 (15 gener-31 dbre.) 834 pp. - II, 1876; núm. 1-12 + 1-12 (15 gener-31 dbre.) 480 + 484 pp. - III, 1877; núm. 1-12 + 1-12 (15 gener-31 dbre.) 484 + 483 pp.

En J. Lluís Pons i Gallarza, en l'article de presentació de *El Museo Balear*, ens diu que «en la historia de estas islas hay periodos cuyos recuerdos no han iluminado aún la descripción ni la crítica; que muchos de nuestros preciosos documentos están todavía inéditos o desconocidos y que siendo considerable el número de los hijos del país que aisladamente trabajan en hacer revivir sus memorias, les falta un centro en que puedan aglomerarse y depurarse sus disquisiciones. Las hojas de nuestro *Museo* suplirán esta falta... Aspiramos a cultivar una literatura saludable, expresión de un país que no debe ser el postrero en la reconquista de la belleza moral». S'hi veuen treballs referents a Història, Literatura, Agricultura, etc. Hi veiem treballs de Mn. Miquel Costa i Llovera, Josep Tarragó, Jeroni Rosselló i altres.

Núm. 5

Pág. 23

DIARI DE BUJA

DEL DIJUMENJA 6 SEPTIEMBRE DE 1812.

No surt es sol, porque s' Aurora es llarga de rahons y may acaba.

Vuy repicarán sas campanas d' Estellénchs y hey haurá música de corns y esquellas per sa bona noticia que du de ofici es patró Setmanari.

Festa de quatre sants, tots Peras, Sant Pera de Veróna, Sant Pera de Castronovo, Sant Pera de Arbues, Sant Pera Solano. Lamón Pera la paga, porque es devót dels sants Inquisidors, empero han de ser sants; y quant es seus fills li aplegan sas mans, els he diu: *Deu vos fase sants Inquisidors*, ó sino val mes eser soldats.

COMPOSICIÓ DE LLOCH Y DE NOMS QUE HA FET EL CENT BUJA PER APRENDER DE PARLAR CASTELLÁ.

Lector mio, y si ño eres leiente, ni leída, ni

Núm. 2108.

2120. ALMANAQUE BALEAR PARA EL AÑO... Publicado por la redacción de el Museo Balear. Con la colaboración de otros notables escritores. [Portada tipogràfica].

Imp. de Pere Josep Gelabert. [Des de l'any 1885] Imp. de la Vda. i Fills de Pere J. Gelabert.—153 × 83 mm.—Preu, ptes. 1. [Des de l'any 1882] Preu, ptes. 2.—Bilingüe.

Any II, 1876; 16 + 208 pp. - III, 1877; 16 + 142 pp. - IV, 1878; 16 + 188 pp. - V, 1879; 14 + 224 pp. - VI, 1880; 14 + 207 pp. - VII, 1881; 14 + 203 pp. - VIII, 1882; 229 pp. - IX, 1883; 244 pp. - X, 1884; 307 pp. - XI, 1885; 219 pp. - XII, 1886; 240 pp. - XIV, 1888; 236 pp. - XVII, 1891; 213 pp.

En l'advertiment dels redactors llegim que «procurando dar la mayor variedad é interés á las materias que forman este volúmen y hermanando en lo posible lo ameno con lo útil: creemos que el nuevo Almanaque será del agrado del público». Després del calendari, festes movibles, èpoques cèlebres, etc., hi ha molts treballs referents a Literatura, Agricultura, Ciències, etc., en prosa i vers. La col·laboració era molt nombrosa.

2121. L'IGNORANCIA.—Revista crònica orga y xeremies d'una societat de mallorquins. [Des del núm. 161] Revista crònica, orga y xeremies de varies societats. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Call, 10. [Des del núm. 29] Cadena de Cort, 11.—Imp. de Pere J. Gelabert.—276 × 197 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 céntims.—Sortia els dissabtes.

Any I-VII, 1879-1885; núm. 1-320 (21 juny 1879-25 juliol 1885).

La Redacció de *L'Ignorància*, ens diu: «No sabem de res, y per axò volem parlar de tot... Som ignorants, es ver; empero encara no mos ha passat p'es cap essé Retgidós. Que en política som d'escampadissa, es ver; empero volam amunt, y may hem fet la barca, ni mos han dat gña... Volem gaudí de santa llibertat per fé un poch de bé, ja que en s'usa tanta d'endimoniada que no mes fá mal». Era una publicació catòlico-satírica que tracta dels afers administratius de la ciutat i inseria treballs literaris i folk-lòrics; va organitzar un certamen. En l'últim número, ens fa saber que se'n va a fer un viatge i que pensa tornar. Els dirigents d'aquesta publicació eren Bartomeu Ferrà i Mateu Obrador i Bennassar.

2122. ALMANAQUE DE «EL ANCOR» PARA EL AÑO... [Portada tipogràfica].

Tip. *Católica-Balear*, Fortuny, 6. [Des de l'any 1886] Tip. *Católica Balear*, Berard, 3.—122 × 66 mm.—Bilingüe.

Any 1883; 128 pp. - 1886; 155 pp. - 1887; 184 pp. - 1888; 159 pp. - 1889; 167 pp. - 1890; 173 pp.

A més del calendari i els preliminars imprescindibles a aquest gènere de publicacions, s'hi veuen treballs literaris de Mn. Costa i Llovera, J. Giraud, Sebastià Trullol i Plana, Bartomeu Singalà, Antoni M.ª Alcover, Mn. Verdaguer i molts altres.

L'IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGA Y XEREMIES D'UNA SOCIETAT DE MALLORQUINS.

A Palma, cada número... 2 cèntims.
 Fora de Palma... 2 1/2 »
 Números atrasats... 4 »

Smart cada dissapte, si té vent a sa hant.

Se'envia en números a domicili, tant a dins Ciutat com a ses Vilas, pagant per adelantat a l'Administració (Cadenes de Cort n.º 11), i posant a conta de 10 números.

UN ESTUDIANT PER FORSA.

(Pòbre parat / Pòbre Ay)

2.

El diantre son ses dónes per sèbre vida y miracles de sos amichs y coneguts y per trèurarlos totes ses braguetes des llims de ses òlles.

Y, perque no me diguen si parlà a la habelana, escoltau aquesta conversa que madó Juan'Ayna Blò y madó Biatriu Bolei tenien s'altre vespre de vetlada assegudes en es portal; conversa que, perque resava des meu amich En Gosti, la vaxt pillà el vòl quant ja estava tapat de sordonyes, verbo ejetgut dins es llit com un patriarca; perque, Déu no m'ho tanga en retrèt ni en vanagloria, m'agrada colgarmè amb ses gallines y axecarmè dematinet quant s'auba y es sòl fan bots y cabrioles.

Ydò deyan consembliants paraules:
 —Escolta, Biatriu; que no has vist s'estudiant d'aquí baix?

—En Gosti des Rafal-Mòro?
 —Es mateix. Ell are à mestre Guergòri ó l'amo'n Guergòri, lo que s'estim més, no hey déu havé qui li tap es cul amb set flassades.

—Fét contes... Essé arrendadò d'un lloch com es Rafal-Mòro, esperà tení capellà en casa, ca....

—Però éll que no era d'aquests caps buyts de s'alir'atx? (que no la duya ferm des capellans?)

—Perque li convenia llarònses; però ara ja son figures d'altre costre. Llavò éll se feya rba, y lo que li interessava era tení molt de fil y essé amich des textidò.

—Y deya que mos haviam de reparit ses possessions y que tots seriam iguals...

—Ydò ja hey aniràs a dirli: l'amo'n Guergòri, jò y vos mos hem de reparit lo que teniu. Éll l'enviarà a malviatge, alia hont no hey plbu.

—Si no m' feys tancà per lladre no seria res.

—Sabs que vey jò que tots aquells que mos predicaven consembliants còses eran uns peladas, uns bancarrots que no tenian res que perdé y molt que goñà: y, ja 'u crech!

—Si creuhò, veyès es des Rafal-Mòro iquin poy mòrt de fam!

—Fà quatre dies qu'era un trist fusté d'arades, llavò tirá s'axe à un racò, se posà en tabech y contrabando, després amb missés y procuradòs, se fé corredò, y.... no sé que fou; el Dimòni li fé llum, el pant tengué unes quantes corderades de terra, les fé vida, venguéren bons ans....

—Y que diguem, no es molt prim de conciancia. xarra pesborante....

—Bola, rebota, ja d'ús veritat. Y ditz quatre dies, está rich y plé. Llavò un amich seu de ballandina li arrambá à bones sygos ferm, es Rafal-Mòro; y 'vuy en dia, es des pagedos més forrats del terme.

—Y aquelles fives séues?

—Quines pertofans! Y d'es fivs, que'n direm?

—Assemblen à la casta; ja no'n ténen altre de bona.

—Però, sis axí com sia, tots se guañan es pà; fan feyns com un patró pelut, son més interessats que son pare....

—Y sa mareta? aquella dóns déu essé el Cèl.

—Ja n'hi fé passé éll!

Y aquí seguiren embuyant fil sobre sa familia de l'amo'n Guergòri y los me posàren com un pedés brut. Fins que tornaren xarrá d'En Gosti no veyx pará esment à lo que deyan.

—Y, parlant entre nòltros, (digué una.) que li tròbes à s'estudiant des Rafal-Mòro? (Qu'heu serà capellà?)

—Amb uns capellans. Sabs qu'heu es de llambrinè; que no l'has reparat qu'encara mira ses alòdes de oóus d'uy? Ell no ha perdut es jochs del tot, no.

—Y que te'n admiraries que per Ciutat no estàs envitricollat amb qualcuna?

—Jò no heu duria à estampá à Lluch. Fisten de s'embedelit. Però éll per ventura encara no ha desobliat na Marieta.

—Quina Marieta? ¿Sa de sa mestressa Eufis?

—Per aqueuses; sòls que m' hajes entéss.

—Y quant s'en aná à Ciutat, que no féren estélles?

—Qu'havian de fé estélles, donà! Sabs que te puch dt jò, qu'he reparat qu'es carté hey dt cartes sovint, sovint, à ca sa mestressa. Y per qui han d'essé ses cartes en no essé per sa fuya? Sa mare no sab llatgi. Y qui les hi ha d'envià? En Gosti y ningú més.

—En no essé que fos mèstre Pere Juan?

—Son paro de na Marieta? No veus que l' déuen havé mòrt per allà y ja no se'n canten gallis ni gattines.

—Que no era amb sa familia d'En Salem-Pelayre que se'n aná à Montifiden?

—Sí, ja fé passat de calorze anys. Conta que na Marieta duya vestit. Se'n aná allà diguent que n'havé trobat col·locació les enviaria à demanà; y no ha enviat carta cap vegada ni'n saben trallat ni memòria.

—Mira que si sa mestressa no tengués aqueux mans!

—Y aqueux cases bones que per ella han fet més que no han pogut.

—Ydò, no heu déu essé son pare.

—Que no s'heuria sentit à dir no, y à bon gré encomanau es formatge: veyès sa mestressa....

—Y tendria rahó tú à poch, poch.

—Que me poga per dalt ses espalles.

—Però, y' abont tréu cap En Gosti qu'el punt el veurem amb sa capa de Sant Pere.

—Tòcs, ara li fan es manech. Si jò sé perqu'astodia. Perque son pare s'hi posá amb ses déuts estretes qu'un d'ella havia d'essé capellà; perque diu éll: «a casa de capellà, may hey manca un rosgó de pá.»

—Que tal, Pascuel! Ja volia di jò. Si vol capellà no es per tent un Sent eq. casa, un ministre del Seño, sinó per leniré un que gusty molt y per llavò no havé de fé tantes parts quant l'home se muys. Bè; que Déu compon qu'aquella qu'es fan capellans amb aquesta

2123. PRONOSTICH MALLORQUÍ PUBLICAT PER «L'IGNORANCIA» CORRESPONENT AL AÑY...
 Imp. Pere J. Gelabert.—137 × 88 mm.
 Anys 1883 i 1884.
 A més del calendari, s'hi veuen treballs literaris.
2124. MUSEO BALEAR DE HISTORIA Y LITERATURA, CIENCIAS Y ARTES. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. de la Vda. i Fills de Gelabert.—157 × 91 mm.—Bilingüe.
 Segona època.—Any I, 1884; núm. 1-16 (1.ª maig-15 dbre.) 640 pp. - II, 1885; núm. 1-20 (15 gener-31 oct.) 800 pp. - III, 1886; núm. 1-20 (15 març-31 dbre.) 800 pp. - IV, 1887; núm. 1-24 (15 gener-31 dbre.) 960 pp. - V, 1888; núm. 1-18 (15 abril-31 dbre.) 720 pp.
 Desenrotlla el mateix programa que en la primera època. (Vegeu núm. 2119).
2125. GUIA DE LLUCH.—Quinari dedicat als peregrins. [Capçalera tipogràfica].
 Tip. *Catòlica-Balear*.—278 × 183 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 3 decimes de real.—Il·lustrat.
 Any I, 1884; núm. 1-5 (24 juliol-10 agost).
 En l'«Introit» veiem que la finalitat d'aquesta publicació no és altra que «satisfer un deute d'agrahiment a Maria Santíssima, y en segon lloch popularisar los actes, noticias y composicions que se relacionan amb lo Santuari de Lluch y amb la próxima peregrinació». Hi hem vist composicions d'En Bartomeu Ferrà i Perelló, Tomàs Forteza, Tomàs Aguiló, Antoni M. Alcover, M. Costa i altres.
2126. BOLETÍN DE LA SOCIEDAD ARQUEOLÓGICA LULIANA. [Des de l'any 1905] Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana. [Capçalera gravada].
 Tip de Felip Guasp. [Des de l'any 1904] Tip. de les Filles de J. Colomar. [Des de l'any 1905] Tip. de Felip Guasp. [Des de l'any 1916] Imp. de Amengual i Muntaner. [Des de l'any 1918] Imp. de Felip Guasp.—226 × 139 mm.—Els dos primers anys 8 pp. a 2 col.—Suscripció. Un any, ptes. 6. [Des de l'any 1923] Un any, ptes. 8.—Bilingüe.
 Vol. I. Any I, 1895; núm. 1-24 (gener-dbre.) - Any II, 1886; núm. 25-48 (gener-dbre.) - Vol. II, Any III, 1887; núm. 49-69 (gener-dbre.) XII + 186 pp. - Any IV, 1888, núm. 70-92 (gener-dbre.) 187-370 pp. - Vol. III. Any V, 1889; núm. 93-116 (gener-dbre.) XII + 184 pp. - Any VI, 1890; núm. 117-129 (gener-dbre.) 185-336 pp. - Vol. IV. Any VII, 1891; núm. 130-141 (gener-dbre.) - Any VIII, 1892; núm. 142-153 (gener-dbre.) - Vol. V. Any IX, 1893; núm. 154-165 (gener-dbre.) 6 + 188 pp. - Any X, 1894; núm. 166-177 (gener-dbre.) 189-412 pp. - Vol. VI. Any XI, 1895; núm. 178-189 (gener-dbre.) X + 192 pp. - Any XII, 1896; núm. 190-201 (gener-dbre.) 193-384 pp. - Vol. VII. Any XIII, 1897; núm. 202-213 (gener-dbre.) XIV + 232 pp. - XIV, 1898; núm. 214-225 (gener-dbre.) 233-456 pp. - Vol. VIII. Any XV, 1899; núm. 226-237 (gener-dbre.) XVII + 212 pp. - Any XVI, 1900; núm. 238-249 (gener-dbre.) 213-460 pp. - Vol. IX. Any XVII, 1901; núm. 250-261 (gener-dbre.) XII + 204 pp. -

Any XVIII, 1902; núm. 262-273 (gener-dbre.) 205-402 pp. - Vol. X. Any XIX, 1903; núm. 274-285 (gener-dbre.) VII + 196 pp. - Any XX, 1904; núm. 286-297 (gener-dbre.) 197-388 pp. - Vol. XI. Any XXI, 1905; núm. 298-309 (gener-dbre.) II + 184 pp. - Any XXII, 1906; núm. 310-321 (gener-dbre.) 185-376 pp. - Vol. XII. Any XXIII, 1907; núm. 322-333 (gener-dbre.) 377-562 pp. - Any XXIV, 1908; núm. 334-345 (gener-dbre.) II + 192 pp. - Vol. XIII. Any XXV, 1909; núm. 346-357 (gener-dbre.) 193-380 pp. - Any XXVI, 1910; núm. 358-369 (gener-dbre.) II + 192 pp. - Vol. XIV. Any XXVII, 1911; núm. 370-381 (gener-dbre.) 193-380 pp. - Any XXVIII, 1912; núm. 382-393 (gener-dbre.) III + 192 pp. - Vol. XV. Any XXIX, 1913; núm. 394-405 (gener-dbre.) 193-384 pp. - Any XXX, 1914; núm. 406-417 (gener-dbre.) II + 200 pp. - Vol. XVI. Any XXXI, 1915; núm. 418-429 (gener-dbre.) 201-388 pp. - Any XXXII, 1916; núm. 430-436 (gener-dbre.) VII + 224 pp. - Vol. XVII. Any XXXIII, 1917; núm. 437-446 (gener-dbre.) 225-384 pp. - Any XXXIV, 1918; núm. 447-458 (gener-dbre.) VIII + 192 pp. - Vol. XVIII. Any XXXV, 1919; núm. 459-470 (gener-dbre.) 193-376 pp. - Any XXXVI, 1920; núm. 471-482 (gener-dbre.) VII + 112 pp. - Vol. XXIX. Any XXXVII, 1921; núm. 483-494 (gener-dbre.) pp. 113-320. - Any XXXVIII, 1922; núm. 495-506 (gener-dbre.) VIII + 192 pp. - Vol. XX. Any XXXIX, 1923; núm. 507-518 (gener-dbre.) pp. 193-384. - Any XL, 1924; núm. 519-530 (gener-dbre.) VII + 192 pp. - Vol. XXI. Any XLI, 1925; núm. 531-542 (gener-dbre.) 193-384 pp.

Es una revista indispensable [per a tothom qui vulgui estudiar la història mallorquina en el més ample significat de la paraula. Tots els noms de l'escola històrica i literària de Mallorca hi han col·laborat. Sobre tot, cal remarcar la tasca persistent que ve realitzant de publicar documentació inèdita treta dels arxius de la illa, en la qual és just d'esmentar sobre tot els noms d'Estanislau Aguiló i Pere A. Sanxo. Els estudis lul·lians hi són també seriosament conreats. En fulletó ha publicat igualment importants monografies. Dóna, quan el text ho comporta, excel·lents il·lustracions. En Bartomeu Ferrà fou l'iniciador d'aquesta publicació.

2127. ES TAMBOR.—Instrument tocat a dues veres per una colla de voluntaris valents i poch dormidos. [Des del núm. 4] Setmanari d'es nostros. [Des del núm. 53] Semanario católico-tradicionalista de las Baleares.

Imp. Vilallonga.—252 × 186 mm.—4 pp.—Bilingüe.
Any I-III, 1885-1887; núm. 135 (4 oct. 1885-15 abril 1887).

Publicació que va començar essent humorística i bilingüe i va acabar en política, i escrita en espanyol. Sempre fou catòlica.

2128. LA ROQUETA.—Periodich independent. Sortirá á rotlo, per los presents, cada dissapte. [El núm. 53] Periodich independent. Ja no sortirá á rotlo, per los presents, Deu sab fins quant. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Llibr. de la V. i Fills de P. J. Gelabert.—Imp. de la V. i Fills de P. J. Gelabert.—287 × 196 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Semestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'02. [Des del núm. 12] Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1887; núm. 1-53 (1 gener-31 dbre.)

En l'article «Escomesa» publicat en el «Número-Prospecte», llegim que serà «un periòdich, escrit en mallorquí llampant des qu'ara 's parla; un periòdich faceto, xelest y delitós, net de pecat y de malura», i ens fa saber que no «es didatge de cap partit polítich». En el núm. 53 (31 dbre. 1887) es llegeix que «*La Roqueta* fa punt; no tanca en pany y clau, sino que deixa únicament sa porta empesa». En Pere A. Penya fou un dels elements més actius de la publicació.

2129. LA JUVENTUT.—Semanari agre-dols. [Des del núm. 2] Semanari agre-dols y riayér. Sortirà cada divèndres content com un pasco y alegre com unas xeremias. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Pere Nolasco, 7, 1.ª [Des del núm. 2] Imp. de B. Rotger, davant la Diputació.—Imp. de B. Rotger.—273 × 201 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un sigle, ptes. 3. Un any, ptes. 3. Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1887; núm. 1-11 (25 març-3 juny).

Declara que *La Juventut* «es vent vé de llebétx»; procurarà «servar es llum dret y no escupir fòra de sa tròna, ni pegar un còp a n'es may y s'altre a s'en-cruya; sempre dins ses nostras tancas, sense botar marges, ni passar ses fitas, llaurarèm dret ó tòrt axí com Deu moş don á entendre...» Conté articles literaris i de folk-lore, notes d'administració local, poesies, etc.

2130. SEMANARIO CATÓLICO, DOCTRINAL, CIENTÍFICO Y LITERARIO.

Red. i Adm.: Campaner, 1.—Imp. *Católico-Balear*.—188 × 118 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I-III, 1888-1890; núm. 1-156 (7 gener 1888-30 dbre. 1890).

La Redacció ens fa saber que aquesta publicació no serà política, que si tracta de religió serà «lo más llanamente posible». S'hi veuen treballs d'En Joan Torrendell, Bartomeu Ferrà, Frederic de Valenzuela, Antoni Tomàs, B. Singala i molts altres.

2131. LA TORTUGA.—Setmanari mallorquí, amich de tothom.

Imp. Vidua i fills de P. J. Gelabert.—228 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Il·lustrat.
Any 1889; núm. 1-10 (12 gener-15 abril).

En el «Prospecte», publicat el 31 de desembre de 1888, es llegeix que: «En qüestió de partits ni prenim per la «esquerra» ni per la «dreta»... com a bons mallorquins parlarem ab se nostra llengo sempre».

2132. LA ROQUETA.

No hem vist cap exemplar de la segona època de la publicació esmentada en el núm. 2128; però ens han dit que la seva finalitat era la mateixa, i que va seguir la numeració correlativa de l'any anterior, ja que el primer fou el 54, corresponent al 4 d'agost de 1889.

2133. EL ECO DEL SANTUARIO.

Imp. Católico-Balear. — 162 x 94 mm. — 16 pp. — Quinzenal. — Trilingüe (català, espanyol, llatí).

Any I, 1890; [núm. 1 (1.º maig 1890).

Publicació catòlica. S'hi veuen treballs d'En Geroni Forteza, *Jordi des Recó* (Antoni M.ª Alcover), Jacint Verdguer, R. Picó i Campamar, Miquel Costa i Llovera i molts altres. Va seguir publicant-se fins desembre de l'any següent.

2134. LA PALMA.—Semnario de Historia y Literatura. [Capçalera tipogràfica].

La Roqueta

SETMANARI MALLORQUÍ

SORTIRA A ROTLO, PER LOS PRESENTS, CADA DISSAPTE

<p style="font-size: 0.8em; margin: 0;">PREMSA DE SUSCRIPCIÓ</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">Tres mesos. 0'75 pimeses</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">Número a irasual. 0'20</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">A. n. els suscriptors de La Almohada, tres mesos 0'80 pimeses.</p>	<p style="font-size: 0.8em; margin: 0;">TERCERA ÈPOCA</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">Any VI Núm. 242</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">Palma 3 Decembre de 1888</p>	<p style="font-size: 0.8em; margin: 0;">Cada número, net y esportat</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">5 còntims</p> <p style="font-size: 0.7em; margin: 0;">Administració: Cospolador, 90</p>
---	--	---

A la Capella de Manacor

Ao no vos he de dir (massa ho sabeu voltros) lo que representa *La Capella de Manacor*, voltros qui l'heu nodrida y vista creixe poc a poc. Ella ha d'exaltar els sentiments a la conquesta d'els temps nous, y cuidant de que no acabi d'apagar-se el foc sagrat de la cançó d'els avia, endreçar els cors p'el bon camí y esperonetar els esperits decaiguts y somorts.

Els començaments de *La Capella* tenen qualque cosa de simbòlic, com a d'una consagració definitiva. Tots la recordau am gust, an aquella eixida memorable, la vostra primera peregrinació d'art, en qu' anreu a dur a Soler una salutació espiritual de compatriàcia. Semblava que la diguéssu: «aquí estam, germans; dormim un sò de sigles, però la primera remor d'els nostres càntics, ressonant de sobte per nostres pagedes, nos ha fet alçar el cap. ¡Mus reconeixeu!» Y tot seguit los cantireu les harmonies desenterrades de l'infància de nostre terror, los féreu arribar la darrera resonància de vostres balls de festa, l'eco emorrit de les notes que s' desprenen des-y-ara de xeremes y fluviols, o brollen, dolçissimes y prestigioses, de la boca maternal, o s'alcen, coratjoses y varonils, d'el treball d'els camps en les ardors de juliol y en les gelades de desembre. Aquella festa, aquella unió fraternal de les dues viles, semblava l'unió d'el pla y de la montanya, el pacte callat y solemniàl d'una nova vida. Allà Soler, la vila de demà, atrafegada y activa, avencala en escolta de la darrera paraula d'el treball, am l'esperit de l'aventura somniant de continu en les riqueses llunyanes que desenterran, en qualque *amor de les tres taronges* que descubrir encara. Y aquí Manacor, la vila d'ahir, la tradició contemplativa, conservant am tota integritat els seus estils d'antiguitat. No era això una promesa de fusió d'els dos esperits de tota obra humana fecunda, l'esperit de Marta, feiner y casolana, l'esperit de Ma-

ria, enamorado; y fantasiadora, contemplativa com l'art, y com l'art plena de visions glorioses, d'esperances, entrevistes, de recorts d'un temps llunyà y esplèndid! Permeteu-me que vos ho diga ara més prosaicament: aquella abraçada de germanor havia d'esser benefactora, perque ajuntava les dues tendències humanes, més males de unir, y de més profitosa aliança: la tendència conservativa y la tendència progressiva.

Y llavors Manacor seguí cantant; y dugué a Palma, a la estrangera y descolorida Palma, (que bé ho necessàvia) el vell càntic de la terra. També la recordau tota, an aquella vetlada d'el teatre; semblava vençuts pera purificar aquella aires sont encara pot-ser quedava qualque cosa de les músiques estranyes, discordants y corruptores, d'un exotisme que tots coneixem massa. Y amb un valor que voltros mateixos desconeixiau, vareu desplegar vostre repertori musical davant la burgesia de sempre, la d'els entusiasmes bèlics-malguanyats, la d'els debats de tiple de moda, la d'el Born avorrit y de les tertulies de tant se m' en dona...

Jo voldria poder dir-vos l'efecte portentós, com a de poderosa revivaya de mil afectes condormits, de mil passions desconegudes, que me fa ressentir cada una d'aquelles melodies. Per primera vegada resonaren a Mallorca per boca d'els choristes de la Capella Russa, y podeu pensar, si no la sentireu, el prestigi qu'alegra encara a la bellesa de les composicions l'accent exagerat y com a infantivol d'aquella gent.

Sant Ramón de Penyafort apareixia altra volta, resorgint de la cançó tradicional, la a' el roser sagrat que plantava la Mare de Deu, en aquella Edat Mitjana rodetejada de la boira d'art am que l'història cubreix sempre les obres humanes; aquella cançó, plena com a de majestat històrica y consagrada, amb un tò misteriós, evocatiu, en boca de la cantant, de l'immensa estepa russa, com fé notar en Marçall a una hermosa composició; y tots vèiem l'immensa planura sense consol, terra de místics y videntis, terra de poesia celestial y concentrada.

— Y les gentils cantadores, inmòvils y com

Núm. 2137.

293

Imp. de Felip Guasp i Vicens.—211 × 140 mm.—40 pp. a 2 col.—Polilingüe (català, espanyol, francès i llatí).

Any 1890; núm. pòstum (4 oct.)

Es tracta d'un «Número pòstum», commemoratiu del 50^è aniversari de l'aparició de *La Palma* (4 oct. 1840). A aquest homenatge, els autors més coneguts aportaren llur contribució en enaltiment de la famosa revista fundada per En Josep M.ª Quadrado.

2135. L'IGNORANCIA.—Revista crònica il·lustrada. Orga y xeremies d'una Societat de mallorquins y catalans. Sonará cada dissapte si té vent á sa flauta. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: Llibreria Tous, Plaça de Cort, 14 i 16.—Imp. J. Villalonga.—233 × 152 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Semestre, ptes. 1'75. Núm. solt, ptes. 0'05.

Segona època.—Any I, 1892; núm. 1-42 (9 gener-10 oct.)

En el «Saludo que fa a la premsa i a las autoritats», diu que «se serveixcan atendre les lleals y franques manifestacions que puguém fer en benefici del progrés, cultura y prosperitat de la nostra illa». La finalitat és igual a la de la primera època (Núm. 2121).

2136. Es TONTO.

Red. i Adm.: Consolació, 19.—Imp. Amengual i Muntaner.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe. 1895; núm. 1 (20 juliol).

Publicació satírica i humorística, dirigida per En Joan Miralles.

2137. LA ROQUETA.—Setmanari mallorquí. Sortirà a rotlo, per los presents, cada dissapte. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Conquistador, 30. [Núm. 345] Adm.: Cadena de Cort, 2.—Imp. Amengual i Muntaner.—268 × 136 mm. [Núm. 345] 300 × 204 mm.—8 pp. a 2 col. [Núm. 345] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.

Tercera època.—Any VI, 1898; núm. 241 i 242 (26 nov.-3 dbre.) - VIII, 1900; núm. 345 (1.^r dbre.)

La Redacció ens fa saber que: «Quan *La Roqueta* fa sis o set anys va dir «adeu» a n'es publich, tengué en conte lo cansades qu'anaven ses plomes qu'omplien aquest setmanari... Encara qu'empresa per nous punys reforçats, s'idea es sa mateixa...» L'últim número fou del 30 de març de 1901. En Miquel S. Oliver fou l'orientador d'aquest setmanari. Per a la segona època vegeu núm. 2132.

2138. MALLORCA DOMINICAL.—Patria, Fides, Labor, Virtus. Revista bilingüe. [Capçalera il·lustrada].

Direc. i Adm.: Cort, 11.—Imp. Josep Mir.—282 × 185 mm.—4, 8 ó 12 pp. a 2 col.—Il·lustrat.
Any I-V, 1897-1901; núm. 1-257 (14 febrer 1897-29 dbr. 1901).

Publicació catòlica. Insereix articles d'història, moral, notes de folk-lore, poesies, correspondències foranes, etc. També publica nombres extraordinaris. S'acomiajà dels llegidors amb un article «Fins aquí hem arribat», signat per B. Ferrà.

2139. NOVA PALMA. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Llibreria J. Tous.—210 × 132 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'50.—Trilingüe (català, espanyol i francès).—Quinzenal.
Any 1898; núm. 1-4 (10 oct.-25 nov.)

Llegim que: «Queremos, principalmente, establecer un rinconcito intelectual donde cobijarnos en los días de gran marejada de imbecilidad... y donde no lleguen las estridentes resonancias de la manifestación callejera». S'hi veuen treballs d'Alomar, Guanyabens, Maragall, Oliver, Pons i Fàbregues, Rusiñol i altres.

2140. PLA Y MONTANYA.—Revista de Conreu y de PAGESIA.

Adm.: Sant Bartomeu, 32.—Imp. J. Tous.—185 × 113 mm.—Generalment, 16 pp.—Bimensual.
Any 1898; núm. 1-3 (1.ª oct.-1.ª nov.)

Conegut el subtítol, ja sabem a quin gènere pertany aquesta publicació dirigida per l'enginyer agrònom Francesc Satorras.

2141. MALLORCA.—Revista literaria decenal. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Red.: Deanato, 16. Adm.: Palau, 81.—Imp. Filles de J. Colomar.—175 × 108 mm.—16 pp.—Suscripció: Ptes. 0'90, trimestre.—Bilingüe.
Anys I-IV, 1898-1901; núm. 1-87 (5 nov. 1898-25 març 1901).

A més dels treballs referents a belles-letres, en conté de referents a música religiosa, història, oratòria, etc. El director era el Dr. Josep Miralles i Sbert, llavors Canonge-Arxiver de Palma.

2142. LA VEU DE MALLORCA.—Setmanari regionalista. Edició popular. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de la Constitució, 84, pral.—Tip. de Amengual i Muntaner.—374 × 273 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05. El núm. solt il·lustrat, ptes. 0'10.—Sortia els dimecres; l'edició il·lustrada, els dissabtes.

Any I, 1900; núm. 1 (3 i 7 febrer).

Aquesta publicació imprimia una edició il·lustrada i una de popular, amb numeració independent. La primera s'inicià el 3 de febrer i la segona el 7. En el número primer de la popular (7 febrer) llegim que «no volem que el regionalisme siga per pocs, siga es menjaret dels quatre venturosos qu'han tengut sa sort de trobarli es gust, siga sa delicia y es goig dels qui senten el verdader patriotisme... com no volem que'l regionalisme siga sisquera un partit d'un parey, mos decidim a la predicació feta en mig del carrer, y amb es termes més vulgâr, a fi que tothom mos entenga y s'enteri de ses sanitoses doctrines». En Joan Torren-dell va iniciar aquest periòdic. No sabem que s'hagués continuat.

2143. BOLLETÍ DEL DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Serra, 13. [Des de l'agost de 1909] Sant Bernat, 5, pral. 2.ª—Imp. Amengual i Muntaner. [Des de l'any 1923] Imp. d'Antoni Rotger. [Des de l'any 1925] Imp. de Mn. Antón M.ª Alcover.—169 × 100 mm.—Suscripció: Un any, ptes. 2. [Des del juny de 1910] Estranger, un any, francs 2'60.

Tomo I, 1901-1903; núm. 1-17 (dbre. 1901-dbre. 1903) 587 pp. - II, 1904-1905; núm. 1-13 (gener 1904-dbre. 1905) 408 pp. - III, 1906-1907; núm. 1-9 (gener 1906-dbre. 1907) 414 pp. - IV, 1908-1909; núm. 1-11 (gener 1908-dbre. 1909) 405 pp. - V, 1908, núm. únic i extr., 388 pp. - VI, 1910-1911; núm. 1-21 (gener 1910-dbre. 1911) 391 pp. - VII, 1912-1913; núm. 1-13 (gener 1912-dbre. 1913) 436 pp. - VIII, 1914-1915; núm. 1-8 (gener 1914-dbre. 1915) 268 + CXIV pp. - IX, 1916-1917; núm. 1-13 (gener 1916-dbre. 1917) 384 pp. - X, 1918-1919; núm. 1-13 (gener 1918-dbre. 1919) 524 pp. - XI, 1920; núm. 1-4 (gener-dbre.) 336 pp. - XII, 1921-1922; núm. 1-6 (gener 1921-dbre. 1922) 368 pp. - XIII, 1923-1924; núm. 1-6 (gener 1923-dbre. 1924) 376 pp. - XIV, 1925-1926; núm. 1-4 (gener 1925-set. 1926) 328 pp.

El Director d'aquest *Bollett*, Mn. Antoni M.ª Alcover, ens diu en l'article «Escomesa» que: «L'*Obra del Diccionari de la Llengua Catalana* necessita, com el pa de cada dia, un medi de comunicació pronte y fácil entre sos nombrosos col·laboradors de Catalunya, Valencia, Rosselló y Balears, per mantenir l'unidat, harmonia y concordansa d'acció, tan indispensables per el bon écsit de l'obra, y per donar totes aquelles instruccions y fer a sobre totes aquelles coses que s'fen necessaries o convenients a tots els qui prenen part en la gran feinada. Per establir aquest medi de comunicació, no hi ha com un *Bollett*». Mn. Alcover fou l'únic i infadigable redactor d'aquesta revista única en el seu gènere. La filologia i la polèmica més personal i encarnissada, estudis lingüístics interessants, notes i dietaris de viatges d'investigació per totes les terres catalanes i per l'estranger, cròniques sobre l'obra del *Diccionari*, es barregen i quasi dirfem que es confonen en l'estil personalíssim i pintoresc del redactor.

2144. LA ROQUETA.—Il·lustració mallorquina. [Portada il·lustrada. Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Conquistador, 30.—Imp. Amengual i Montaner.—230 × 142 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Ptes. 1'75, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'30.—Quinzenal.—Il·lustrada.

Any 1902; núm. 1-20 (15 gener-31 oct.)

En les «Noves» ens fa saber que els redactors volen «dotar a Mallorca d'una revista ahont s'hi trobi il·lustrat amb fotogravats tot lo típic y lo que d'importància passi a sa nostra illa». Publica treballs literaris, biografies, estudis d'heràldica i notes d'actualitats, s'hi veuen articles i poesies d'En Rusiñol, Torrendell, Oliver, Mn. Alcover, Furió, Rotger i molts altres.

2145. GAZETA DE MALLORCA.—Crònica setmanal casolana. Arts y Lletres. Costums, Tráfec e Industria, Noticies, Anuncis y Reclams de Ciutat y la PAGESIA. [Capçalera mixta, amb l'escut de Mallorca].

Red. i Adm.: Cadena de Cort, 11.—Imp. Josep Mir.—384 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Mallorca i Espanya, ptes. 1, trimestre; Extranjer, ptes. 1'50, trimestre. Núm solt, ptes. 0'05. Any 1903; núm. 1-19 (4 abril-8 agost).

En l'article de presentació signat per En Mateu Obrador, llegim que: «Publicam aquesta *Gazeta*, per ara un pic cada setmana, amb idea de fé una provatura: per veure si aquí, dins Mallorca, pot néxe y créxe y viurehi un periòdic que arreconant motlos antics y aguiat amb ses salses y espècies que mes s'usen avuy en dia, prenga per brúxola y verera essè ben mallorquí de sòl a rèl, no solament amb son llenguatge... sino també mallorquí de bon de veres y de part de dins, en sos

Núm. 2144.

modos de veure, idees, fesomía, propòsits y tendències. Lo qual, ben mirat, ja se altra cosa». Ultra les seccions que esmenta en la capçalera, se'n veu una de «Fuyes y Brots d'Historia mallorquina». La col·laboració és molt nombrosa, veient-se els noms de Mn. Antoni M.ª Alcover, Josep M.ª Tous i Moroto, M.ª Antònia Salvà, Mn. Miquel Costa i Llovera, i altres.

2146. MITJORN.—Revista Literaria de Mallorca. Se publica cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Alonso, 31, estudis. [Des del núm. 2] Red.: Sant Alonso, 31, estudis. Adm.: Morey, 8, 3.^r [Des del núm. 12] Red. i Adm.: Sant Cristo, 20.—Imp. de Felip Guasp. [Des del núm. 14] Tip. *Católica*, de Sebastià Pizà, Sant Cristo, 20.—172 × 101 mm.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Trimestre, ptes. 1.

Any I, 1906; núm. 1-12 (gener-dbre.) 384 pp. - II, 1907; núm. 13-18 (gener-juny) 192 pp.

En l'article «Alabat sia Deu», escriu la Redacció que «El nostre cor es plé d'amor a la tradició y de fe en l'avenir. Som defensors de la llengua y de les costums honrades de nostra terra y, sobre tot, som cristians... El nostre programa no es un programa clòs y exclusivament literari, Religió, filosofia, art, tot tindrà bona acullida...» En Miquel Ferrà junt amb Mn. Llorenç Riber, Mn. Salvador Solanes, Guillem Reynes i J. M.ª Tous i Moroto foren els fermes dirigents d'aquesta interessant Revista.

2147. SA LLONJA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Cristo, 20.—Imp., Sant Cristo, 20.—4 pp. a 3 col.—Sortia els dissabtes. Any I-III, 1906-1908: núm. 1-104 (4 agost 1906-25 juliol 1908).

En el Prospecte llegim que serà una publicació «de sana doctrina relligiosa y social», escrita per «joves d'aquells que s'estimen més repicá ses castanyetes o inflá unes xeremies que sentí tocá de mort».

2148. PUPUT. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Antoni Maura, 14.—Imp. Crespi i Sitjar.—330 × 220 mm.—4 pp.—Suscripció: Ptes. 0^o25 al mes.—Bilingüe.—Sortia els dissabtes. Any VIII, 1914; núm. 320 (17 gener).

Publicació satírica; va començar en 1907, i no té altra finalitat que l'humorisme. Ja ho declara dient: «nuestro propósito: Hacer reir».

2149. N'ELOY.

En *Gent Nova*, de Badalona (IX, núm. 314; 23 nov. 1907) llegim haver rebut «el primer número del setmanari bilingüe, satírich y humorístich, de Palma de

Gazeta de Mallorca

5 cent.

CRONICA SETMANAL CASOLANA

Arts i Lletres • Costums • Tràfic e Industria • Notícies • Anuncis i Reclams • de Ciutat i la Pàgina

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Imprenta de J. M. Mir.—Cassa de Cor-11.
Dirigit per correspondència i quereya més que s'ofereix.
Demaneu-hi la tarifa d'Anuncis i Reclams.

Primera anyada.—Núm. 4.
Primera de 26 d'Abril de 1903

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Per tot Mallorca i dins Espanya, tres mesos: 1 PSEBETA
Per fora Mallorca i d'Extarje: 1 700
Número corrent: 8 cèntims.—Estatis: 0 700
Llibre malloquins cal reguati.—Septembre gratis a els suscrip-tors.

Literatura nostra

MENTRES que la gent de partit i cada estol polític militant se mou aquesta dies i trailla, preparant es combat de demà, diada d'eleccions, diguem quatre paraules i apuntem alguns llets que interessen a n'ostre petit món literari, no tan actiu, ramerol ni bellugadís; pero que axí metex trebaya qualche poc, i dona sovint senyals de vida.

Es savia principal avuy per vuy, i de més resonancia dins sa nostra crònica literaria, es estat sa publicació de res noves poesies d'En Miquel Costa i Llibera, amb aquell títol de *Traditions i Fantasie*, de que es nostros lectors i centen per endavant noticia i mostra. A lo que ja n' diguèrem, resta ara afegir-li sa favorabilíssima rebuda qu'han dispensada (com era d'esperar) a n'ostre novell llibre d'En Costa, tant es principals periòdics, i revistes de Barcelona, com altres de per tot Catalunya, qu'es particularment alà on primè havien de merxer atenció i teni lectors més competents aquezes inspirades y esquisides poesies.

Y no es de per dins Catalunya solament, don li son arribades enhorabones a n'ostre poeta polenès. I han trebut expressius més de simplicitat i d'alabans: un particularment que val per molts, vençut d'aquell patriarca y capítol de sa moderna escola poètica de Provença, d'En Frédéric Mistral, qu'ha honorat En Costa amb un present delicadíssim, d'aquells que's puguen rebre amb més íntima satisfacció y estojarse en lloc preferent, com a penyora de coral afecte.

Encara augurariem que no ha d'essè aquesta sa darrera mostra de bon aculíment que merxerá un llibre tan esquilmat y alí de preu, que vé a enriquir sa nostra literatura renascuda, amb una joia més, d'aquelles que romanen y es venen no les s'en diu, com a ses fuyes seques en vent s'hivernada.

Una nota frequent y fácil d'observar, per hi que sovintea, dins sa actual crítica literaria catalana, es sa significació distintiva que tothom atribueix acordement a ses obres d'ets bons poetes y prosistes malloquins, dins es general renouement de sa literatura regional catalana.

Aquesta nota, que no vé ja d'avuy ni d'ahí, sino que arranca y pervé de més ençera, consistex en senyalar a ses més triades obres de sa que anomenen *rescolin mallorquina* un segell especial, de

poluritric i delicadesa, de distinció y bon gust, al metex temps que de netedat y bona saba de llenguatge, que fa conezedors aqueles obres, dins es conjunt cada dia més abundós de sa producció literaria de Catalunya.

Han repetit sovint aquesta afirmació plomes autorisades; y han cregut qu'era cosa de reconèixer a n'ostre poeta català qu'il mostra delitós de contrà ses lletres propies, que hi prengues exemple y s'hi mirás com a dins un miray llambrejant y net, dins aquesta sana costum y tradició artística, que serva y mantén fins al present *l'escola mallorquina*.

De sa realitat de semblant fet seria difícil retreure repèdides proves. No fa gaire temps qu'una de ses millors revistes catalanes publicant un article necrològic des nostre D. Jeroni Rosselló, escrivia textualment:

«No's hem d'amagar de dir, perque fira negar l'evidencia, que la poetas mallorquina donaren als nostros certímens florals un segell de cultura y distinció que assegurá indubtablement la agra vida. Els noms des Rosselló, des Aguiló, des Forteza, y més tard des Costa y Llibera, des Pico y altres, son ventriables estrelles de la nostra literatura triumfant.»

«Els poetas malloquins venian als certímens des Gay Saber menys contaminats que la catalans de l'influencia castellana; portaven la pureza y virginitat del llenguatge; y encara més qu'altó, portaven un segell de correcció y de bon gust, que dava a n'ostros composicions un atractiu poderosíssim. Nosaltres no tenim cap poeta d'aquella generació, que pugá comparrarli.»

Ara, illegit y repassant publicacions que de Catalunya mos arriben, trobam un'altra afirmació pareusada, pero encara molt més recent, —fresca de l'hora —estampada dins sa revista qu'ha publicat aquest novell volum de poesies des Costa. Comentant uns escrits des Gabriel Alomar, el califica n'Eugeni Ors de «escritor cultíssim, ab aristocràtica y refinada cultura» y afirma que

«L'exemple literari de l'Alomar, y en general de tota la que hi ha dret a anomenar *escola mallorquina*, ena es d'utilitat altíssima, car aquesta escola, ab el instint de delicadesa, qu'algun cop arriba a semblar fement, característic en l'ànima mallorquina, aporta al nostre Art d'avuy un ideal de dignificació de forma, y fins una nova plasmació de la llengua catalana, que esdevé, en mans des grans escriptors de l'illa, instrument noble, flexible, ric en fonètica, en lèxic, en sintaxi, adequat al mateix y a la mija l'inta, musical, aliat, y ab gual avens de refinament que, algun cop, en las poesies de l'Oliver, per exemple, n'apar ressentir els sons d'alta armonia de la moderna lirica francesa.»

Y encara diu més: diu que «en aquest ideal aristocràtic, en la llengua y en l'Art, que deuríem també portar a les costums, cal cercar avuy remey contra la invasió de la grilleria... contra l'Art de *sufragi universal* qu'ha anat pervenint el gust... y que «en fruit d'aquestes

les onades plebeyes, devem cercar exemple en la nova literatura mallorquina.»

No hem retretes y copiades al vol aquezes cites, entre moltes d'altres semblants qu'encara hi podriem alegir, per egosta esplay de vana gloria, ni tampoc (Deu mos n'alliberi) per petulant y fada ostentació de *chauvinisme*.

Pensam y creym —falsa modestia apart —que lo que diu y repeteix la crítica de fora, sobre sa més triada producció literaria actual de Mallorca, es una afirmació fundada y real, no deguda del tot a pura benevolencia y cortesia. Y si u retrem y consignam aquí, no es tant per vanitosa pujia d'engreiment, com per fé ressaltá sa obligació que axó imposa a ses plomes malloquines d'avuy en dia, de servá y manteni netament y gelosa aquesta bona tradició d'escola.

«L'haurá mantenguda y refermada aquest llibre des Costa, ara novament tret a lum? —La gent entesa diu que sí. Y per part nostra, som també de parer que, en aquest present cas, la gent entesa no l'erra ni s'engana. —M. O.»

DE FORA-MALLORCA

Ses ordres religioses a Fransa — Escrit formidable — Micalles y pots d'abtes — Fies — Un drama des Russoff.

A Fransa encara dura — y lo que durará — sa tasca que s'ha imposada es Govern d'evahí ses ordres religioses, amb grans protestes (com es molt natural) des catòlics francesos. Aquests no tant sols fan tot quant poden y saben per evità o destorzá l'espulsió des freres, sino que malavetjen a sustituirlos fins alà on sia possible.

Sobre tot, lo que's procura conservá es l'ensenyansa religiosa que's donava, a ses escoltes de freres.

Una partida de senyores de sa noblesa francesa se son pusades on cap des collegis catòlics. Entre altres, sa marquesa de Juigné, que té es títol de mestre superior, ha ubert un collegi, a on hi figuren com a professors una partida de comtesses, marqueses y altres dames de s'aristocracia, que's conex que no ténen gent d'estofera, o la ténen molt ben entesa.

Ara fa tres quarts de sigle, que's tanca ren també a Fransa ses escoltes regides per congregacions religioses; y es comte de Montalembert, escriptor eminent y home ilustre, obrí per comte seu un col·legi de nins, a on s'hi donava enenyansa cristiana.

L'acusaren d'avé desobelt sa llei; y quant comparegué davant es tribunal y doná aqueila hermosa resposta:

«Carles, comte de Montalembert, Par de Fransa y mestre d'escola.

Resposta que fou seguida d'un discurs hermosíssim sobre sa llibertat d'ensenyansa.

Es sortit de Tànger, per aná a defendá Arcila, ciutat atacada p'ets moretans insurrectes, un exercit de cent soldats del Sultan, manats per un boji.

«Foren pensá quin pó li haurá agudat a s'exercit inimit Sa deu mort de riayes. En no essé que sia un exercit aliadé de cinquanta quintos...»

Tenc molta d'ansia que es pobre Sultan s'en duga una mala enclausa.

D'ensá que corre sa veu entre es moros de que *El Roghi* la miracles, té el Sultan en contra seua una forsa immensa: es fanatisme.

Per altra part, li comensa a fallá a ell sa furca principal: ha acabat es doblés; y ja u deya el gran Filipo: «En acabá es piyoris un qui fa guerra, bona nit pastor!»

A Gand, ciutat alemana, hey ha cad'any una festa de flós que se perlonga molts de dies, durant es quals aumeta fina a quedó doblat es número d'habitants de sa població; tant y tant son es forastés que hi van a veurela de prop.

A sa exposició celebrada enguany, calculen que hi ha flós per devés vint milions de francs. Totes elles surten d'ets horts de Gand, que té més de quatrecent es establiments d'horticultura, sense contá es jardins particulars.

Es cultius de flós es sa riquesa principal de tot aqueil país. Si axó se conseques: una població alemana, lluytat contra es clima, que no podriem fé noitros, habitants d'una terra privilegiada per sa floricultura?

Peró cal Aquí, en trobá un catalpò, ja es perseguit y mort, ell qui es es principal amic d'ets jardins alemanys.

Aquí no voliem tení galines dins es flós; elles que se menjén tots quants de cues tróben.

Aquí ses flós més garrides les triam per dufles en es trau, quant alà les trien per entremesclá castes y multiplicá especie.

Aquí no voliem més plantes sino aqueles que les basta un tassonet d'algo cada dia, per créxe y flori. En tractarse d'una planta que no pugá está en es metex lloc de dia que en sa nit, hi trobam qu' es una cosa delicadíssima, y no tenim idea de sa leyenda que s'hi val, per conservá una d'aqueles flós maravellozes, que llavó valen centenas o milis de pessetes.

Amb una paràula: som meridionals, y amb axó está dit tot.

En es *Teatre Catalá* (Rome) de Baycelona, han estrenat po fa molts de dies, aqueil drama des Russoff, titulat *L'Hiver*, que va compondre a Solter y que mis va llegí un vespre en es saló de *Beethoven*.

Es drama agradá molt, y n'hi hagué per llarc de mansalletes y alsades de teló y surtides de s'autor demunt ses taules.

Peró com que en es drama hi ha cingla-

(1) Acusant rebuts des volum de «Traditions y Fantasie» immortal canvi de Miró hi ha estat «En Costa un bell retrato seu, avuyat amb una delicadíssima suavitat que diu: «Mi emulaciones que avuy y que febles de Mallorca, agere: susceptor des grand fructuere de L'AVANTAGE, continue popuillat de tradicions de saze s'icó E. Dixe los freres longo-mas en comosa e casta»

(2) *La Vra de Montserrat* — Setembre de 1899.
(3) *Nom de Catalunya* d'aquí mes a d'ahí.

Mallorca, *N'Eloy*. En la nostra estada a Palma no vegerem cap exemplar d'aquesta publicació.

2150. LLUCH.—Periódico religioso.

Red. i Adm.: Sant Crist, 20.—Imp. S. Pizá.—270 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Mensual.

Any 1908; núm. 1 (12 set.)

Era el portantveu de les Congregacions Marianes de Seglars Catòlics de Palma. La finalitat d'aquesta «Revista» no és altra que la de «atraer hácia Lluich la atención de los Mallorquines». Segons ens han dit, van publicar-se uns vint-i-cinc números.

2151. ES MUSSOL.—Semnario bilingüe, satírico y humorístico.

Imp. de B. Rotger.—366 × 248 mm.—4 pp.

1908; núm. 1-8 (17 oct.-5 des.)

Ens fa saber que com és ocell de nit veu moltes coses, les quals sabrà callar-les, però «avisará, eso si, al que se desmande, con buenas formas, y corregirá todo lo que sea corregible». El mallorquí no és abundós.

2152. EL HERALDO DE CRISTO.—Revista mensual. Dedicada al fomento y propagación de la Orden Tercera de S. Francisco de Asís y demás obras franciscanas. [Des del núm. 59] Revista mensual ilustrada. Dedicada al fomento y propagación de la Tercera Orden de San Francisco. [Des del núm. 164: sense subtítol] [Des del núm. 188] Revista mensual ilustrada. Dedicada al fomento y propagación de la Tercera Orden de S. Francisco. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Convent de Sant Francesc.—Tip. *Católica* de S. Pizá, Sant Crist, 20. [Des del núm. 29] Tip. de S. Pizá, Plaça Llibertat, 19. [Des del núm. 31] Tip. de S. Pizá, Jardí de la Reina, 19. [Des de l'any 1922] Tip. Pieras, Sant Francesc, 23. (Inca). [Des del núm. 161] Tip. Llinás. (Inca). [Des del núm. 169] Tip. *Nueva Balear*.—219 × 133 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 1. Estranger, un any, ptes. 2. [Des de l'any 1918] Espanya, un any, ptes. 2. Estranger, un any, ptes. 3. [Des del núm. 188] Balears, un any, ptes. 2. Espanya, un any, ptes. 2'50.—Bilingüe.

Any I, 1909; núm. 1-10 (1.ª març-1.ª dbre.)-II, 1910; núm. 11-22 (1.ª gener-1.ª dbre.)-III, 1911; núm. 23-34 (1.ª gener-1.ª dbre.)-IV, 1912; núm. 35-46 (1.ª gener-1.ª dbre.)-V, 1913; núm. 47-58 (1.ª gener-1.ª dbre.)-VI, 1914; núm. 59-70 (1.ª gener-1.ª dbre.)-VII, 1915; núm. 71-81 (1.ª gener-1.ª dbre.)-VIII, 1916; núm. 82-92 (gener-dbre.)-IX, 1917; núm. 93-104 (gener-dbre.)-X, 1918; núm. 105-116 (gener-dbre.)-XI, 1919; núm. 117-128 (gener-dbre.)-XII, 1920; núm. 129-140 (gener-dbre.)-XIII, 1921; núm. 141-152 (gener-dbre.)-XIV, 1922; núm. 153-164 (gener-dbre.)-XV, 1923; 165-176 (1.ª gener-1.ª dbre.)-XVI, 1924; núm. 177-188 (1.ª gener-1.ª dbre.)-XVII, 1925; núm. 189-200 (1.ª gener-1.ª dbre.)

En l'article «Nuestra divisa», diuen els redactors que en publicar aquesta *Revista* «no nos proponemos otra cosa sino ser eco fiel de la voz del Seráfico Patriarca y continuar, según la medida de nuestras débiles fuerzas, su grande empresa de hacer revivir el espíritu de Cristo y las máximas del Evangelio en la humana sociedad».

2153. BOLLETÍ DOMINICAL DE LES PARROQUIES DE MALLORCA. [Capçalera il·lustrada].

Imp. *Católica*.—215 × 132 mm.—2 ó 4 pp. [Des de 28 dbre. 1919] a 2 col.
Anys VIII-XI, 1917-1920; núm. 416-566 (16 dbre. 1917-31 oct. 1920).

Publicació religiosa, amb la mateixa finalitat i contingut de matèries que les *Fulles dominicals* o *parroquials*. Va començar a publicar-se, en 1910. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

2154. S'AUBA.—Paper ocasional, divertit y cohent pero instructiu y formal.

Imp. F. Soler.—4 pp. a 4 col.—Polilingüe (anglès, català, espanyol i llatí).—Sortia els dijous.
Any 1912; núm. 1 (16 març).

Creiem que no va sortir cap altre número. En el que hem vist, tracta d'un plet, que aleshores va promoure gran escàndol.

2155. LUZ Y VIDA.—Revista mensual para fomento de buenas lecturas en los hogares.

Red. i Adm.: Convent de PP. Teatins.—Imp. *Católica* de S. Pizá.—190 × 126 mm.—Bilingüe.
Any I, 1913; núm. 1-12 (gener-dbre.) - II, 1914; núm. 13-24 (gener-dbre.) - III, 1915; núm. 25-36 (gener-dbre.)

Publicació catòlico-literària. Ha continuat publicant-se fins l'any 1931.

2156. EN TOMEU.

Setmanari satíric i humorístic; tingué molt curta durada, ens han dit que sortiren tres números (3-17 maig 1913).

2157. ES GALLET.—Semanario mallorquín, popular, satírico y humorístico.

Imp. Vda. Ordinas.—332 × 248 mm.—4 pp.—Bilingüe.
Any I-X, 1914-1923; núm. 1-248 (4 abril 1914-30 juny 1923).

Ens diu en el salut al llegidor: «A reir venimos y hacer reir nos proponemos... Somos un pueblo y hacemos un periódico para el pueblo, un periódico que lleve un poco de calor a los hogares frios».

2158. LA VANGUARDIA BALEAR.—Semanario òrgano de la Sociedad «Fomento del Civismo». Domiciliada en Palma de Mallorca. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Serifià, 7, pral. Adm.: Sant Bartomeu, 17 (Soller). [Any 1925] Adm.: Serifià, 7, pral.—Imp. *La Sinceridad*. (Soller). [Any 1925] Imp. F. Soler.—395 × 267 mm.—8 ó 6 pp. a 4 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10. [Any 1925] Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any II, 1915; núm. 80-84 (6 nov.-4 dbre.)- XII, 1925; núm. 564 (14 febrer).

Tractava d'assumptes administratius, pertanyents no solament a la capital, sinó a les Balears; inseria notes comarcals, etc. El dirigia En Gabriel Horrach i Pujol, però l'ànima era Jeroni Massanet.

2159. LA AURORA.—Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a nes qui s'ho guany. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Sant Bernat, 5, pral. 2.ª—Tip. Amengual i Muntaner.—385 × 262 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1. Fora d'Espanya, trimestre, ptes. 2.

Any XI, 1916; núm. 489-536 (5 febrer-30 dbre.).

Continuació de la publicació del mateix títol, sortida a Manacor (núm. 1808), segueix la mateixa idealitat. En l'últim número es llegeix un sentit «ja reveurel».

2160. FOCH-Y-FUM.—Setmanari bilingüe inimich de ses penes y amich d'es bon humó. [Capçalera mixta].

Direc. i Red.: Arabí, 6, pral.—Imp. de Roca, Ferrer i Comp.^a—350 × 240 mm.—2 ó 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Províncies, un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any III, 1919; núm. 104-126 (7 febrer-27 juny).

Continuació d'*Es Gallet* (núm. 2157), i segueix la mateixa ideologia i finalitat que aquest. Va començar a sortir el 7 de juliol de 1917. Va publicar alguns números extraordinaris.

2161. LA VEU DE MALLORCA.—Publicació setmanal. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Almudaina, 6. [Des del núm. 21] Adm.: Julià, 4, 2.ª [Des del núm. 31] Red. i Adm.: Conquistador, 10, 1.ª—Imp. de *La Sinceridad*. (Sòller). [Des del núm. 28] Imp. *L'Esperança*, Llonjeta, 11.—269 × 169 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1917; núm. 1-52 (4 gener-29 dbre.).

Aquesta publicació vol demostrar que «en art, en literatura, en economia, en sociologia, en pedagogia i en política... duin solucions a tots els problemes actuals. Res de valor autèntica s'ha fet a Mallorca, res ha pogut fruitar, que no hagi estat manifestació de l'esperit de la nostra raça. Convençuts d'això, els

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Província un set . . . . . 295 Ptas.
Estranger un any . . . . . 900 "

Anuncia a n'es 'FOCHI Y FUM'
(Por subscripció i amb 'L'ALBA')
Plaça de les Cortes, 10, 1.º, 1.ª planta.

Directe y Redactió: Anabí 6-prim.
Buzón: Kiosko, A. Cabreres, Cort.

Directe: ES MASCLE ROS

(Tirada: 8500 exemplars)

MANARI BILINGÜE INMICH DE RES PENES Y AMICH D'ERA BON HUMO

1917: II Aniversari d'aquest setmanari: 1919

Fa dos anys que, valj' sort
per Mallorca flamejant
ets atòts ja ven cridant
FOCHI Y FUM allà y aquí.

FOCHI Y FUM per tot arreu
> mb chiates de tot coló
> Onant bona calentó.
> Obligant a que ensenguéu
> vuy tots es que hen tenguéu.

> mb en Verga sa va armá
> Zou itó y'es Tribunal
> total peque en Jim Pascual
> ment de cerro processá.

Zo sequesquí tai camí
> mb veurém p'antitj a mi
> tot mal negoci ja es mort
> fresch es meu espay.

nostres primers esforços se dedicaran a desvetllar en totes les poblacions de l'illa, sobre tot, a la pagesia, l'ànima latent d'aquesta col·lectivitat mallorquina, digna de sort millor i d'unes perspectives més belles que les que l'assimilisme centralista, acceptat per alguns pobres d'esperit, li ofereix». S'hi veuen articles de política, sociologia, agricultura, art, literatura, folk-lore, etc. En Joan Estelrich i Joan Pons eren els dirigents d'aquesta publicació.

2162. FULLES MARIANES.—Congregació de Maria Inmaculada i Sant Lluís Gonzaga.

Imp. *La Esperanza*.—200 × 126 mm.—2 ó 4 pp.—Quinzenal.—Il·lustrat.
1917; núm. 1-18 (15 març-1.ª dbre.)

En l'article «Tot per Maria», llegim: «Sia la nostra primera paraula un cant d'amor i gratitut a la Sobirana Reina dels Angels, la Santíssima Verge Maria... baix de quin patronatge posam totes les nostres empreses».

2163. EN TOFUL.—Setmanari popular satíric i humorístic.

Red. i Adm.: Plaça de la Cort, 12.—Imp. A. Rotger.—300 × 246 mm.—Bilingüe.
Any 1917; núm. 1-13 (5 oct.-28 dbre.)

En la presentació que fa *En Toful* als seus llegidors, ens diu que «ell se riurà del mon y s'hemisferi».

2164. MALLORCA.—Revista semanal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Colón, 5.—Imp. Vidua de G. Ordinas.—272 × 185 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció:
Ptes. 0'60 al mes. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
Anys I-II, 1917-1918; núm. 1-17 (8 nov. 1917-6 juny 1918).

En l'article de «Presentació», llegim que «pensamos movernos dentro un amplio espíritu liberal, sin odiosos sectarismos suicidas e infecundos. Dentro de esta tendencia, abarcar todas las ramas de la vida, desde la Ciencia y la Política hasta el Turismo y la vida social. Por igual aceptamos la colaboración en castellano que en nuestra lengua regional». S'hi veuen treballs de Joan Alcover, Bartomeu Ferrà, Gabriel Alomar, Mn. Llorenç Riber, Joan Estelrich i altres.

2165. EL BON MOT.

Adm.: Hostals, 14.—Imp. *La Esperanza*.—Una fulla a 2 i 3 col.
Anys I-V, 1917-1921; núm. 1-46 (18 juny 1917-dbre. 1921).

Es tracta d'una publicació contra el mal parlar.

LA VEV DE MALLORCA

ANY I SEGONA EPOCA PUBLICACIÓ SETMANAL ABRIL 20
REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: P. ANTONI MAURA, 18—CIUTAT DE MALLORCA
N.º 16 SUBSCRIPCIÓ TRIMESTRAL, 1 PTA. — NÚMERO SOLT, 10 CÉNTS. 1918

LA MALLORCA DEL PERVINDRE

No més hi ha dues maneres de resoldre's el pervindre dels pobles. Un és el pervindre de la llibertat, de la auto-direcció. Altre el pervindre de la 'obediència i de la subjecció. El primer és germà de la fecunditat. El segon, germà de l'esterilitat. El primer és lluminós i el segon funest.

El sol fet d'aspirar a la deslliuració, dignifica els pobles més retuts, més esclavitzats espiritualment. I el sol fet d'aspirar a l'abdicació dels propis poders, ja sigui per decantar-se el pes dels deures o obligacions, ja sigui per donar expansió a atàvics instints de supeditació (¿és que realment existeix aquest instint?) mata tota potència de perfeccionament.

Reflexionem—una vegada esposada aquella incontestable tesi—sobre la possibilitat del pervindre de Mallorca.

¿Quines són les aspiracions de Mallorca? ¿Són les aspiracions de deslliurament, d'auto-direcció (que inclou la responsabilitat), de espiritual dignificació?

¿Són, al contrari, les aspiracions de l'eterna subjecció, de la irremediable cauterització de tota lleugeria de llibertat, de la constant abdicació de la pròpia dignitat?

Siguem imparcials en la contesta.

Mallorca està dividida, complicadament dividida, en tots els ordres: intel·lectualment, políticament, moralment. En tots els estaments de la societat mallorquina hi ha formades unes ben delineades minories. Dins l'ordre intel·lectual hi ha adquirides minories que contenen el germe dignificador de vastes col·lectivitats. En l'ordre polític hi ha reduïdes minories que guarden en llurs programes, doctrines de la més fonda i gloriosa

virtualitat constructiva. En l'ordre moral hi ha minories exemplaríssimes. Però, ¿còm esguarda la massa general de Mallorca a tals minories?

L'opinió de Mallorca, molt rara vegada se deixa influir pel pensament de cap nucli conscient. L'opinió de Mallorca mira a les minories del camp intel·lectual amb respecte, és veritat, però no com un ferment de general educació ciutadana, sinó com una rica ornamentació exterior. Manté, en general, un culte passiu, d'elogi, de compliment, no un culte actiu i interior d'aprenentatge. ¿En les aules de retòrica i poètica i literatura del nostre Institut d'Ensenyança se donen a conèixer als alumnes mallorquins les inimitables creacions literàries de la Mallorca contemporànea? ¿Els mateixos alumnes noten aquesta deficiència oficial?

En l'ordre polític, per no parlar d'altre; ¿quina influència benefactora admet la opinió mallorquina dels nuclis que tan repetidament es mostren àvids de llibertat i de definitiva dignificació política? Es desconsolador manifestar-ho. La opinió de Mallorca, en general, per no sebre com contrarrestar—mellor dit, per no poder contrarrestar—l'empenya de la raó, de la lògica, de la contumàcia, de la legitimitat d'un lliberador programa polític, es val del subterfugi de la ironia: són uns ilusos, són uns teòrics, diu la gent parlant, per exemple, dels que consagren llurs energies a la predicació i a la professió del regionalisme.

¿Què's vol significar quan es titlla de il·lus o teòric al regionalista mallorquí? ¿Es vol significar que és de tot punt irrealitzable en política el passar de la supeditació de les consciències al deslliurament de les consciències? ¿Es vol significar que les consciències dels ciutadans mallorquins no són susceptibles d'aspirar a la independència política, que és lo mateix que dir a servir idea precisa de llur responsabilitat?

En realitat lo que se manifesta al tractar com a ilusos i teòrics als regionalistes, és la íntima

2166. LA VEU DE MALLORCA. [Capçalera gravada].
 Red. i Adm.: Plaça Antoni Maura, 18.—Imp. *L'Esperança*.—267 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Suscripció: Ptes. 1, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.
 Segona època.—1918; núm. 9-29 (2 març-15 juliol).
 Segueix el mateix programa que la primera època. (Vegeu núm. 2161). Va començar a publicar-se el 5 de gener, i va seguir tot l'any.
2167. EL CENTENARIO DE LA MERCED. [Portada mixta].
 Imp. *La Esperança*.—185 × 126 mm.—De 8 a 16 pp. a 2 col.—Bilingüe.
 Any 1918; núm. 2-8 (5 maig-set.).
 Aquesta publicació no tenia data fixa; en començar sembla quinzenal, però després, es fa mensual. En una nota ens fa saber que «finirà con las fiestas del Centenario». L'últim número ressenya «el feliz coronamiento de las fiestas». El català no és abundant.
2168. ES VIGILANT.—Semnario satírico y humorístico.
 Imp. Roca, Ferrer i Comp.^a—363 × 240 mm.—Bilingüe.
 1919; núm. 1-12 (4 oct.-20 dbr.).
 En l'article de «presentació», llegim que serà «s'alegría de todas les cases... però farà la guerra a tothom, segons meresqui una o altra cosa».
2169. ALMANAC DE LES LLETRES. [Portada tipogràfica].
 Imp. de Marquès i Mayol. (Soller). [Des de l'any 1923] Imp. de Josep Marquès Arbona.—
 143 × 90 mm.—Preu, ptes. 2. [Des de l'any 1922] Preu, ptes. 2'50.
 Any I, 1921; 122 pp. - II, 1922; 90 pp. - III, 1923; 96 pp.
 En el «Pròleg», ens diu En J. P[ons] M[arquès] que «entre els trebolins de descomposició i materialisme qui apaguen tota romàntica espurna, una sola cosa ens sura encara a la vora i és la esperança immortal de la nostra cançó». Després del calendari, publica treballs literaris dels poetes i prosistes de més nom, no sols de Mallorca sinó també del Principat.
2170. LLUCH.—Periódico religioso.
 Red. i Adm.: Pou, 3.—Imp. Sant Crist, 20.—182 × 128 mm.—1 pp. a 2 col.—Bilingüe.—
 Mensual.
 Segona època.—Any 1921; núm. 1 (gener).

Publicació dirigida pels PP. del Sagrat Cor de Jesús. La finalitat és la mateixa que la de la primera època. (Núm. 2150).

2171. EL REINO DE DIOS. — Periódico católico. Publicado por la Juventud Integrista.

Imp. *La Esperança*. — 368 × 240 mm. — Quinzenal. — Bilingüe.

Any 1922; núm. 1 (25 nov.).

En l'article de presentació, llegim que «aunque parezca un retroceso a la Edad Media, nosotros queremos para la Iglesia Católica, todos los derechos, todos los honores y prerrogativas». No va deixar de publicar-se fins ben entrat l'any 1926.

2172. ASSOCIACIÓ PER LA CVLTVRA DE MALLORCA. — Qvaderm mensval. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Socors, 62. — Imp. Francesc Soler Prats. — 195 × 127 mm. — 8 pp. — Suscripció: Ptes. 1, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'40.

Any II, 1924-1925; núm. 10-18 (agost 1924-abril 1925). - III, 1925; núm. 19-26 (maig-dbre.).

ASSOCIACIÓ PER LA CVLTVRA
DE MALLORCA

QVADERN MENSVAL

Any II

CITAT DE MALLORCA, NOVEMBRE 1924

Núm. 15

NO CAL ESSER PESSIMISTES

Si amb tota llibertat poguessim analitzar la situació, en el present, de les nostres fleres amicals, reconixeriem, és ben segur, que malgrat els desitjos adversos, allà en la llunyania, no tan allunyada com sembla, resplandeix, juntament amb l'encesor del Sol rogenic, un càlid i esperançador llumenarè verd.

Hom pot pensar i creure coses ben distintes de la realitat. Sovint, molt sovint, succeeix que amb un engany qualsevol, com a jocs d'infants, es doni per resolt un problema, encara que sigui de la naturalesa i grandària del que ens preocupa. Hom pot pensar, — i es cas ben freqüent — com el domador que a l'olt els aplaudiments de la claque davant son geste teatral, resta amb la confiança de tenir domada la fera, que a sos peus a son costat o a damunt — es tot poder, força i noblesa, malgrat que el pretingut domador sigui un comprimit de baixeses humanes.

Quasi sempre és així com es resolen molts d'assumptes essencials, vitals, patriòtics.

I ara voldríem amb tota llibertat poder contestar a la pregunta que s'entreveia més amunt. Ha estat favorable, a la nostra causa, al nostre Ideal, l'actual estat de coses?

Serien fecundíssimes les respostes que podríem obtenir de tal pregunta. Estam ben segurs de que la majoria convindria en que, almenys fin alhora, no ha estat perjudicial.

El silenci d'avui tot i essent actiu serà prompte esquínat. La reacció succeeix immediatament a l'acció. Ens atrevirem a escriure que aqueixa vegada, encara que sembli paradoxal, abdues manifestacions s'han produït simultàniament.

157

Núm. 2172.

Publicació eminentment cultural, amb lleus notes patriòtiques. Va començar a sortir en maig de 1923. Emili Darder, Francesc S. Aguiló, Joan Pons i altres, foren els principals elements d'aquesta publicació.

PARÍS

2173. CATALUNYA-PARIS.—Portavéu del Centre Catalá de Paris. [Capçalera il·lustrada].

Direc. i Adm.: 12, rue Favart.—Imp. de Pacià Torres, Constitució, 9. (Girona).—226 × 159 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, 5 francs.—Il·lustrat.

Any I, 1903; núm. 3 (març).

El director d'aquesta publicació, era N'Artur Vinardell; a més de detallar les festes que celebrava el «Centre Català» del qual era el portaveu, insereix treballs literaris.

2174. PRO CATHALONIA.—Orgà universal de les grans reivindicacions del poble Català. Orgà particular dels Republicans catalanistes de Paris. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Impasse Crozatier, 3.—Imp. de *La Coopératio del Llibre*, Impasse Crozatier, 3.—315 × 218 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Els 5 primers números, frs. 0'50. Núm. solt, frs. 0'20 — Il·lustrat.

Any I, 1907; núm. 1-2 (15 abril-20 mai).

En la «Note important», llegim «que nostre actiò 's concrete à la part de la Catalogne comprese dins l'Estat espanyol»; i ens fa saber «que si nousatres lluitém es per que s'ens te sotmesos al mes estret regim de tyranie, d'oppressiò i de mort».

2175. LA TRINXERA CATALANA.—Orgue amb música d'els poilus catalans. No es tornen els bitllets de cinc francs. [Capçalera gravada].

Red.: Al front de guerra. Adm.: D. Domingo i Melcior Ferrer. [El núm. 7] Red.: A les vores del Rhin. Adm.: Régt. Marche Légion Etrangère.—Imp. de la *République*, Paul Bourget. [El núm. 7] Imp. Zimmer (Ludwigshaven).—272 × 174 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1916-1919; núm. 1-4, i 7 (juliol 1916-19 dbre. 1918, i 30 gener 1919).

Aquesta publicació no va tenir periodicitat fixa. Si solament coneguéssim els quatre primers números, diríem que és quinzenal (19 desembre 1918 al 30 gener de 1919); dels núms. 5 i 6 no sabem la data, puix que ja compostos i a punt de sortir de la impremta, fou aquesta enrunada pels canons alemanys, i el núm. 7 fingeix en broma, ésser datat a Ludwigshaven. Es tracta d'un periòdic redactat pels voluntaris catalans que formaven part de la Legió estrangera. Hi llegim que «dintre de *La Trinxera Catalana* només hi ha els homes d'ideals avençats o siga

PRO CATHALONIA

Orgà universal de les grans reivindicacions del poble Català. — Orgà particular dels Republicans catalanistes de París.

Redigit principalment per la metode d' « universalisació del Català » consistent en l'aplicació racional de l'ortografia francesa i l'epuració d'hispanismes, que fa intel·ligible nostre llenguatge a totes les persones que coneixen el llenguatge francès, universalment vulgaritzat.

Notes. — I. Lo lector **Català** no té més que llegir ab sa pronunciació habitual (Vegeu l'article *Observacions*, I dins lo n.º 3); II. Lo lector **Francès** pot veure, dans le n.º 4 l'article *Observacions* (II).

Tots los militants del Catalanisme sont de dret collaborators de PRO CATHALONIA

VENTE — 10 exemplars 1 franc (ou son équivalent étranger)
Subscripç. — Pour les 2 premiers numéros 0 fr. 50
Subventions — Contribution au 1.º exemplaire par la souscription
Annouciac. — Pour favoriser la publication, 0 franc 50 « la ligne »
Pagament. — Par chèque ou mandat postal, en espèces ou en mandat postal

Redacció y Administració

J. Impey Crozier, PARIS

Adresse la correspondance à
 16, rue des Jeûneurs, Paris

Paraixerà al menys un cop cada tres mesos

Format. — Sarà més o menys important segons el preu de l'aportació dels lectors. Els lectors que no puguin pagar el preu de l'aportació podran pagar el preu de l'aportació a posteriori, però no podran veure el seu treball publicat.

A PROPOSIT DEL PART REYAL

Lleigim que l'1.40 corrent, a mitjdia 35 exactament, la Reine d'Espagne a parit ab tota felicitat un robust bourdegès.

A Espagne, en lo matej die i hore, y nasquerent centenars d'infants, quines mares atèbles per l'anèmia i manquant de meda pere nourrir l'infant, en de respuerse a veurer estingir-se lentament l'adorat fruit de llurs entragues, i de mourir-y elles darrere.

Tot açò a cause del dever imposat a tot lo poble de contribuir a pagar un milió de pessetes tots los agns a l'infant naichent que megrs o necessite.

I en los librés s'affirme que no es sinó en los temps barbars que 's practicaient los sacrificis humans.

Ab tal motiu, la reyaltat familiar a rebut una inundació de felicitacions.

Les mares povres, no ant rebut cap altre consol que llurs larmes, malgrat que lo logic fore que 's povres tinguessent més sympathies que 's tyrans.

Oh inexplicable realitat!

En tots los grands quotidians de París, que no tenent un caracter de franque oppositió monarchique, al igual que 's d'Espagne i, segurament que 's de tot lo mond, al inserir la nouvelle del

DESPRES DEL PART. — Madrid, 20 Maig, a mitjdia i 35 minuts — Sa Reyaltat paternitat al poble impatient — « He lo agut » saps de bé; vous sàtes qu eu de pagar lo milió, èreu mes prompte que jo, que ting de couvrir-lo. Aquells acollits que s'avorient, s'ont los qu' o entenen!

els que tenen tendències lliberadores com els que ens dominen a tots els voluntaris catalans». El número primer va ésser dirigit per Camil Campaña; en el segon, ens diu «La Redacció» que no vol fer «una revista seriosa» i, en el quart, ens fa saber la mort del director-dibuixant En Vicenç Mas. En els números primers veiem que la redacció és «al front de guerra», sense esmentar cap població; el número setè ja hem vist que fa veure que és imprès a una ciutat del Rin. No hem pogut saber on va imprimir-se en realitat, i per això hem posat aquest periòdic entre els publicats a la capital de França.

2176. PLANÇONS.—(Revue franco-catalane d'Art et Littérature). [Portada tipogràfica].

Red. i Adm.: Librairie P. Rosier, rue de Richelieu, 26.—Imp. Levé, rue de Rennes, 71.—202 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, 5 frs. Núm. solt, 0'50 frs.—Bilingüe.
Any I, 1918; núm. 1 (març).

En l'article de presentació, llegim que «Notre programme est cependant ouvert à tous les vents, à tous les soleils. C'est dire que nous accueillerons avec sympathie dans nos colonnes tous les courants d'idées et toutes les tendances d'art, d'où qu'ils viennent, sans marquer de préférence pour telle ou telle chapelle. Notre revue n'est pas à proprement parler une revue de combat». Publica treballs literaris, en català i francès. El director, era En Ferran Canyameras.

2177. L'INSTANT.—(Revue franco-catalane d'Art et Littérature). Surt cada mes. [Portada tipogràfica].

Direc., Red. i Adm.: rue Boucicaut, 2.—Imp. Levé, rue de Rennes, 71.—188 × 105 mm.—16 pp.—Suscripció: Un any, 5 frs. Núm. solt, 0'25 frs. [Des del núm. 3] Núm. solt, 0'50 frs.—Bilingüe.
Any I, 1918; núm. 1-6 (juliol-dbre.) - II, 1919; núm. 7-8 (gener-febrer).

Publicació franco-catalana, dirigida per En J. Pérez Jorba, amb la col·laboració d'En López-Picó, Capdevila, Rovira, Font, Casas, Maseras i altres. En l'article de presentació, llegim que: «*L'Instant*, dont le titre à lui seul est un symbole, ne demande qu'à se prêter au rapprochement intellectuel entre l'un et l'autre pays. Que l'esprit le plus fin et le plus noble fleurisse en toute liberté et dans tous les sens sur le champ de la culture, voilà notre vœu le plus fervent». Va seguir publicant-se a Barcelona. (Vegeu núm. 981).

2178. BUTLLETÍ DE L'ESTAT CATALÀ. PARÍS-CATALUNYA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Delcroze. (Paris). [Núm. 3 (?)] Imp. J. Solsona (Paris).—262 × 162 mm. [Núm. 2] 294 × 210 mm. [Núm. 3 (?)] 375 × 255 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 francs. [Núm. 2] 1 franc. [Núm. 3 (?)] Francs 0'50.
Anys 1924-1925; núm. 1-3 (?) (abril 1934).

Salut !

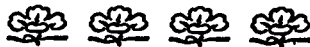
Salut voluntaris Catalans salut a tots els altres no Catalans, salut a tots aquells que com nosaltres vos troveu amb las armas a las mans pera lluitar contra el despotisme prussià.

Salut barbres boches pera que pugau resistir la vergonya que vos té que produir la derrota que a Verdun tenu comensada ; pero que al finir aquesta guerra la salut que vos desitjem, no la empleyeu jamai més com fereu fins ara pera destruir Serbia, Bèlgica, Polonia voiguent aterrar el mon enter... No, no es aquest el camí de la redenció del home i de la internacionalització, pera arribarhi tenu que fer el mateix camí per abont passen els al·liats : aquest es el de la defensa de les petites nacions. Y un cop aquestes recobrin lo que per dret y natura els pertoca no veurem realitzats nostres ensemses de es borrar fronteres y tenir per bandera un drap blanc... y si aquest camí seguigu aquestes miradas de odi que tot el mon pera vosaltres té es tornaran de simpatia igual a les que tothom té pels al·liats.

Y vosaltres germanofils de carió que amb tant impetu esteu defensant a la Germania desconeixentla per complet y que desde dais carrers de las de nostra Catalunya preteneu sembrar el pànic entre nostres braus defensors y de la causa que el mon sencar defensa ! Si es vritat que tenu quelcom de homes y vos sentiu mascles venu aquí agateu les mateixes armes dels boches y apun-

teu-les a la « Trinxera Catalana » y si aixis ho feu creyeu sera molí més benedicció pera la humanitat, doncs trovareu el castic corresponent pro al menys demostrariheu que tenu quelcom de homes y no de gosets peters com fins ara... si aixis ho porteu a cap salut vos desitjem.

CAMIL CAMPANYA.

SERBIA

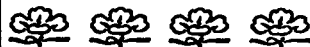
*Amb cadenes al coll, tota la terra
zopa de sang, que li ha brollat del pit,
rabiosa, a Serbia, l'ha deixat la guerra
baix la grapa d'un poble malet.*

*Més Serbia es Serbia, fins més alt que els
[rastras,
i avall fins les entranyes de sos monts,
i alcani-se un jorn no hi quedarn ni els
[rastras
pels camins de les rodes dels canons.*

*Que Serbia es Serbia, i sent la revinguda
per tots sos membres de la sang boteni,
el sol que l'acarona renascula
noble i forta eizampant-se independent.*

*I a l'aligot caigut, sens bec ni plomes,
li caldrà paonar per baix dels cims,
mancant-li terra per colgar tanta homes
i mars prou grans per a rentar sos crims.*

Angel GUIMERA.

A nostres Companys

Avui per primera vegada la « Trinxera Catalana » es dona a conèixer a devant els ulls del mon essent de lamentar que aixó no se hagués realitzat avans doncs per el nombre de Catalans que estem al servei de aquesta democràtica república era de imperiosa necessitat el poguèrem veure al menys amb el pensament ja que tots junts no ho podem ferho personalment a la mateixa hora.

Com canviar de impresions ! Com comunicarnos nostres moments de goig y els de angoixa ! Es pera aixó que uns quants companya y bons patriotes catalans varem idear fer sortit una fulla orque dels voluntaris Catalans y amb caracter més aviat sentimental que guerrierista pero posat que hi havia un alt nucli de bons companys els qui no estaven conformes amb nostre romanticisme no per el sol fet de contredirnos, sino per que creian que en els moments tristos y pènsalius que tot sovint solem passar era convenient ferlos esvahir per medi de travalls de caracter festiu... ? Com podiem desatensaltes? Naturalment accedint. Posat que elle son tan Catalans com nosaltres i donen el seu concurs a la causa de França y posen el nom de Catalunya ben alt lo mateix que nosaltres fem.

Aixis es estimats companys que a « La Trinxera Catalana » ni cab tothom desde el anarquista al catalanista, desde el corrido al més místic... desde... anavem a dir carli, pero aquestos no hi caben perque si n'hi hagués un ens lindriem que menjarlo estofat com als mateixos boches, doncs la seva missió aèria sens dupte la de espion... Aixis es que dintre de « La Trinxera Catalana » no més hi ha els homes de ideals avençats ó siga els que tenen tendencies lliberadores com els que ens domnen a tots els voluntaris catalans.

Aquesta publicació no sortia periòdicament. Era el portantveu d'*Estat Català* entitat política separatista, dirigida per Francesc Macià*.

P E R P I N Y À

2179. REVUE CATALANE. [Des de l'any 1918] Organe de la Société d'Etudes Catalanes. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Rue de Saint Dominique. [Des de l'any 1915] Rue de la Poste.—Imp. Comet, 8 rue de Saint Dominique. [Des del núm 25] Rue de la Poste.—176 × 104 mm.—32 pp.—Suscripció: Un any, 10 frs. Núm. solt, 1 franc. [Des de l'any 1922] Un any, 12 frs.—Bilingüe.

Any I, 1907; núm. 1-12 (15 gener-15 dbre.)- II, 1908; núm. 13-24 (15 gener-15 dbre.)- III, 1909; núm. 25-36 (15 gener-15 dbre.)- IV, 1910; núm. 37-48 (15 gener-15 dbre.)- V, 1911; núm. 49-60 (15 gener-15 dbre.)- VI, 1912; núm. 61-72 (15 gener-15 dbre.)- VII, 1913; núm. 73-84 (15 gener-15 dbre.)- VIII, 1914; núm. 85-96 (gener-dbre.)- IX, 1915; núm. 97-108 (gener-dbre.)- X, 1916; núm. 109-122 (5 gener-15 dbre.)- XI, 1917; núm. 123-134 (15 gener-15 dbre.)- XII, 1918; núm. 135-146 (15 gener-15 dbre.)- XIII, 1919; núm. 147-158 (15 gener-15 dbre.)- XV, 1921; núm. 174 (set.-oct.)

Interessant publicació, on es veuen treballs de filologia, història, folk-lore, etcètera. Els noms de Josep Pons, E. Vergés de Ricaudy, J. Delpont, Juli Cornovol (*Lo Refilair de Carença*), Carles Grandó, Pau Berga i Horaci Chauvet, sovintegen, al peu d'importants treballs en català.

2180. LA VEU DEL CANIGÓ.—Gazette roussillonnaise bi-hebdomadaire illustrée. [Des de l'any II] Gazette roussillonnaise bi-mensuelle illustrée. [Capçalera gravada].

Direc.: Préfecture, 4.—Imp. de *La Veu del Canigó*.—179 × 103 mm.—24 pp.—Suscripció: Un any, 4'30. Semestre, 2'30. Trimestre, 1'25. Núm. solt, 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe (català i francès). Any I, 1910; núm. 1 (5 nov.)- II, 1911; núm. 16 (20 juny).

Ens diu Horaci Chauvet, que «Le titre seul de la publication que nous présentons au public catalan indique sa tendance... *La Veu del Canigó* n'a pas d'autre prétention que de refléter la vie locale, en dehors des passions politiques... attentive aux vibrations de plus en plus sensibles du régionalisme, curieuse de retrouver dans le passé ceux qui ont affectionné notre coin de terre, *La Veu* désire encourager, à son tour, les manifestations diverses du sentiment catalan». S'hi veuen treballs de literatura i folk-lore.

* Potser fan referència a aquesta publicació En J. Casals i R. Arrufat, en escriure: «Aquells dies se'ns apropà En D. Solé (e. p. d.) i En Pagès, que eren els qui havien tingut cura d'editar el butlletí d'Estat Català (malgrat tots es pensessin que s'editava a París) a fer-nos indicacions per tal de fer-lo sortir altra vegada. En D. Solé, ens digué que es devien els tres únics números que s'havien editat, el primer potser es deu al bon amic, ferm catalanista, Ramon, del Vendrell». (*Catalunya poble dissortat*. Barcelona, 1933; p. 110).

2181. RIALLES.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, esmentada a la *Revue Catalane* (Perpinyà, VI, núm. 67; 15 juliol 1912), on es llegeix que és una «revue humoristique illustrée, presque entièrement rédigée en catalan (et en bon catalan)... la nouvelle revue mérite par son originalité et son cachet artistique les félicitations de tous ceux qui s'intéressent aux choses du pays». En M. S. Molins i Carles Grandó, eren l'ànima d'aquesta publicació.

2182. MONTANYES REGALADES.—Revista tradicionalista del Rosselló. [Capçalera mixta].

Red.: Avinguda de la Gare, 13. Adm.: Tres-Reys, 1.—Imp. Barrière i C.^a, Tres-Reys, 1.—177 × 100 mm.—20 pp.—Suscripció: Un any, 10 francs. Núm. solt, 1 franc. [Des del núm. 26] Un any, 12 francs. Núm. solt, 1'25 franc.—Bilingüe (català, francès).

Any I-III, 1915-1918; núm. 1-36 (set. 1915-dbre. 1918).

En Jaume Sauquet, ens diu que aquesta publicació «va destinada a escampar la causa de la tradició». Es el portantveu de l'«Ecole félibréenne *Lo Canigó*». S'hi veuen treballs folk-lòrics, filològics, històrics, crítics, literaris, etc. Va seguir publicant-se.

Any I. — N.º 1. Un any, 10 francs. Septembre-Octubre de 1915

Montanyes Regalades

Revista tradicionalista del Rosselló

Secretari de la Redacció

Jaume DALPON, Avinguda de la Gare, 13 Perpinyà
Administrador:
Lluís BARREIRAN, Carrer dels Tres-Reys, 1, Perpinyà

SOMMAIRE: *Lo nostre bateig*, par Jaume Sauquet; *Beneïnguda*, poesia de Mossen Boratou; «*Aquí arm*», Llista des membres fondateurs; *L'Agustia porciadora*, conte; *Una nua de peçat*, poesia de l'Ermít de Cabrenc; *Les Dalles tumularies* et *Les Tombas*, serres de l'Hôpital militaire de Perpignan, par Mossen Capelle; *Pages de guerre*, Les fusillers marins; *L'œbre popular de «Montanyes Regalades»*, par Lo Joiglar; *Lietres del Rey de Mallorca*, En Jaume III; *Les Philologues trutons en Roussillon*, par Lluís Pellissier; *Coses y altres*.

Lo nostre bateig

Y donchs es un fet la creació de *Montanyes Regalades*, aqueixa Revista catalana que l'apadrinàrem a Sant-Martí del Canigó, y que va destinada a escampar la causa de la Tradició?

Montanyes Regalades! y tradicionals! Amb quin pliber ressegüirem aquells endrets, immortalizats per *Lo Canigó*, de Mossen Cinto! Sant-Martí lo vell, y la Pont del Comte, hont nos abeuràrem, revivint aquella escena popular de l'*Aplech*, del cant Ier del poeme! l'encantador monestir de Sant-Martí, hont nos semblà qu'arribava lo cant planyivol de la desolada comtesa Guisala!

Aquelles serres, valls, torrentades y cascates, plenes de misteri y d'encis! aqueix encis que, convertit en fades per la magia de la tradició, nos fa recórrer amb lo

Núm. 2182.

2183. LA RENAISSANCE CATALANE.—Journal Littéraire Français-Catalan Régionaliste et Sportif. [Des de l'any II] Organe Littéraire Régionaliste et Sportif. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: rue des Trois-Rois, 1. Red.: Avenue de Prades, 48. [Des del núm. 17] Red. i Adm.: rue des Trois-Rois, 1.—Imp. Barrière et Cie.—320 × 211 mm. [Des de l'any I, núm. 13] 378 × 282 mm.—[Des de l'any 1920] 471 × 317 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de l'any I, núm. 13] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: França, un any, 6 frs. Estranger, un any, 9 frs. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any III, núm. 14] França, un any, 10 frs. Estranger, un any, 12 frs. Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.

Any I, 1918; núm. 5-25 (10 agost-28 dbre.)-II, 1919; núm. 1-51 (4 gener-20 dbre.)-III, 1920; núm. 1-20 (3 gener-15 maig).

No solament tracta de qüestions literàries i esportives, sinó que, també, s'hi veuen articles dedicats a administració, regionalisme, filologia, folk-lore, etc., i una bona secció de noves. N'Albert Janicot i Robert Subirós, dirigiren aquesta interessant publicació setmanal, figurant de Redactor en Cap, En Carles Grandó. Hi escrivien: Horaci Chauvet, Josep Bonafont (*Lo Pastorellet de la Vall d'Arlés*), Josep S. Pons, Lluís Barrière (*L'Avi Lluís*), Mn. Esteve Casaponce, Joan Amade i molts altres.

2184. ALMANACH CATALÀ-ROSSELLONÉS DE «LA VEU DEL CANIGÓ». [Portada tipogràfica].

Imp. *Catalana*, de J. Comet.—145 × 100 mm.
1921; 86 pp. + 1 s. n.

Hi llegim que desitgen que l'any 1921, sigui «lo de la creació a Perpinyà d'una Universitat Catalana». A més del santoral, s'hi veu el «calendari del pagès», una llarga llista d'ermites del Rosselló, Conflent, Cerdanya, Capcir, Vallespir i Genollèdes, «los vents del Rosselló», un «resum bibliogràfic dels autors catalans del Rosselló» i altres interessants treballs.

2185. REVUE HISTORIQUE ET LITTÉRAIRE DU DIOCÈSE DE PERPIGNAN. [Portada mixta].

Adm.: Trois-Rois, 1.—Imp. Barrière et Cie.—180 × 100 mm.—16 pp.—Suscripció: Frs. 5, l'any.—Bilingüe (català i francès).—Mensual.
Any I, 1921; núm. 1-12 (gener-dbre.)-II, 1922; núm. 18 (juliol).

Aquesta publicació és el suplement de la *Semaine Religieuse*. La seva finalitat és la de publicar «belles pièces de poésie française et catalane de nos auteurs roussillonnais» i, també, «une série d'études d'histoire locale et d'archéologie». S'hi veuen treballs en nostra parla d'En Josep Bonafont, Emili Boix, Josep S. Pons, Martí Jampy i molts altres.

2186. SOM!... — Fulla d'avantguarda catalana editada pel Casal Català de Beziers; Catalunya Club, de Perpinyà, i Pàtria i Llibertat, de París. Portaveu oficial. [Capçalera mixta].

Red i Adm.: *Casal Català* (Beziers).—Imp. *Roussillonnaise*.—400 × 243 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0°20.—Bilingüe (català i francès).
Segona època.—Any 1925; núm. 3 (des.).

Fulla patriòtica redactada, per exiliats catalans. S'hi llegeix «segona època», però no hem vist cap exemplar de la primera; donat el caire de la publicació probablement pertany aquesta als primers anys de la Dictadura.

PIERA

2187. LA XURRIACA.—Periòdic satíric defensor dels interessos morals de Piera.

Les nostres recerques han resultat infructuoses per a trobar algun exemplar d'aquesta publicació, de la qual només sabem que va sortir en 1908.

2188. JOVENTUT.—Revista quinzenal catalana. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Plassa, 14.—Imp. Recasens. (Montblanc).—345 × 208 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dies 1 i 15 de cada mes.

2.ª època.—1919; núm. 13 (15 set.).

Publicació literària, però també insereix altres notes de la localitat.

2189. EL CAMÍ.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida en 1925; era una fulla de caràcter religiós.

PINEDA

2190. VIDA NOVA. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: *Centre Pinedenc*.—Tip. Valls i Comp. (Calella). [Des de l'any 1922] Imp. J. Horta, Girona, 11. (Barcelona).—251 × 169 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-IV, 1916-1919; núm. 5-180 (11 març 1916-2 agost 1919). - 1922; núm. extr. (25 juny).

Aquest setmanari nacionalista, insereix correspondències dels pobles veïns. notes locals i treballs literaris. També publicà nombres extraordinaris.

2191. LA FALÇ.—Periòdic nacionalista. Quinzenari de Patria, Literatura i Humor. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Centre Pinedenc*.—Imp. Suñer. (Sant Feliu de Guíxols).—302 × 209 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Malgrat, un mes, ptes. 0'25. Fora, trimestre, ptes. 1. Any III, 1918; núm. 37-42 (8 juny-31 agost).

A més dels articles polítics defensant el nacionalisme, insereix treballs literaris i notes locals. Va començar a sortir a últims de 1916.

POBLA DE CIÈRVOLS

2192. LA PARROQUIA.

Segons nota facilitada per Mn. Josep Roca, va començar a repartir-se en 1918. Es tracta d'una publicació del caire de les *Fulles dominicals* o *parroquials*, la qual tenia una, dues o quatre pàgines, i s'imprimia en una petita «minerva», propietat d'un prevere de la Pobla. Cal esmentar que aquesta publicació servia per a les parròquies d'alguns pobles de l'entorn (Albi, Cervià, Vilosell i Vinaixa).

POBLA DE LILLET

2193. LA VEU DE LILLET.—Periòdic quinzenal nacionalista defensor dels interessos morals i materials de la Pobla i sa Comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça d'Angel Ossorio, 2.—Imp. Joan Puig.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any III, 1921; núm. 55 (24 abril).

El subtítol ja ens diu el caire polític d'aquesta publicació sortida en 1919; demés de tractar d'assumptes d'interès general hi veiem notes de preus d'articles de primera necessitat, de folk-lore, articles literaris, etc.

2194. EL CORREU DE FALGÀS.—Periòdic quinzenal català. Portaveu del Foment Catòlic de La Pobla de Lillet. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Foment Catòlic de Falgàs*.—Imp. Vda. de Q. Casals. (Berga). [Núm. 26] Imp. *Poblatana* de Vicens Font i Mir.—330 × 226 mm. [Núm. 26] 220 × 142 mm.—4 pp. a 3 col. [Núm. 26] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Interior, un any, ptes. 2'50. Trimestre, ptes. 0'75. Fora, un any, ptes. 3'75.

Any I, 1922; núm. 1 (18 març 1922). - II, 1923; núm. 26 (26 maig 1923).

<p>PRAT DE LA RIBA</p> <p>Correspondència: Dirigit se a - LA FALC - Bellaire, 7 NALGRAT</p> <p>DR. TORRES I PAGES</p>		<p>PI I MARGALL</p> <p>Quinquenni de Patria</p> <p>Literatura i Humor</p> <p>MABTÍ I JULIA</p>
---	---	--

NALGRAT: 25 cts. mes Redacció i Administració: Centre Pinedenc A FORA; i posada trimestre

Dels articles en son responsables llurs autors. — No publicarem cap original que vingui amb pseudònim.

Falsos Viarany

AD IMO PECTORE

Amb al pit descobert i riente la mirada, ampujany la ploma, l'espasa de l'aventur, l'arma que has esgrimat en tot temps als vers heroics de la raça humana, anem a la palestra, la arena amb qui la desambaïna en pro d'una causa al nostre entendre funesta.

Avui arramatém contra aqueix periódic que nombre de rrares nombre bé arterioritzant l'ambient poc recomanable en que s' maneja; que pesament pregona l' esmortida que resta en llur ànima la flama d'amor al pròxim: que tan elo; qüentment ve afirmant lo dejú que está de tot asperit cristià.

No podem capir quina lògica capció té el coubort que patela en afets de la llei d'amnistia, d'aqueixa llei que a no esser lo molt limitada, no te altre cosa censurable, i que la motiu de joia per tots als homes, per el salt fet de esser ne...

Conta en Braham en ses memories que en terres d'Abissinia vegé com uns monos que fugien del avat de son diapar, giraren de sobte al oir els grunyts d'engoir d'un de jetai, i plantant cara a les bales del oclibre naturalista, i desafiant els gopos, lluraren el que havia sigut ferit de les mans del que intentava agafar-lo...

I lenis lloc entre les banyes aitala eocóise ¿com designar als homes que frueixen dels gemoes de la violència?..

I si tan sols per humanitat de sagrat daura, i ádhuc esplai de l'ànima l' aixugar l'agrimes, i mee les Henades per als presos... els presos per lluites socials, que ells creguen que rodolaria en pro d'una societat oprimida; i que foren descondonades per les siglentades de la set i les ganyotes d'una fam mai satisfeta. ¿Com pot capir-se la contrarietat d' aital periódic? Periódic doble, recomençable per ésser obra d'homes que formen a les fileres de la mees sublim de les causes.

Els amnistiat d'avui, els perseguits d'ahir, son els de sempre, son els que en lloc de jenyir-se a la obligació de CREURE tenen la llibertat de PENSA; son els revolucionaris de totes les ciencies, els campions de tot ço nou, de tot ço de l'edevénir.

Jesucriet va a la vanguardia dels transformadors del mon. Jesucriet es el primer martir, i el símbol dels mil-lucos amonadors d'una humanitat mees salvatge.

Ell fou el primer que va rebalar-se contra el conservadurisme de llur época. Ell fou qui plantá cara a les oligarquies del paganism, mestres i senyores d'aquell temps.

I així com aqueixos foren empresonats per els conservadors del regie XX, Jesucriet fou crucifiat per la gent d'ordre de llurs dies, els sabirros i fariseus.

Quin crim cometé Jesucriet? Predicar contra els dominadors, fer-se resó dels sofriments dels dominats. Dels llavis del Martir del Golgota, brollá la mees consoladora des les doctrines i fou clavat en creu.

El Sermó de la-Muntanya, quinze primeres paraules son: «Beati papones spirita», se el substancial inescrutable de totes les idees que téhan espardida als defensors dels interees creats.

Entre les teories místiques d'ar Tolato i l'evangeli de Crist no hi ha diferéncia, douca força e' sublo; en aquestes paraules de fusteig a la pena del Talic: «Havau sentit diu ala antea, ull per ull i den per den. (Sant Mateo, Cap. V, 38). — I jo vos dic: no sentiu el mal, evans qualsevol que et pegui a la galta drete, presentat l' esquerra. (Sant Mateo, Cap. V, 39).

I si; totes les ensenyances del «Redemptor» i les mil liles d'ordre moral yagou dicit, que per humana dignitat, a l' ensens per gaudir les dolores que dona a els cors nobles, el poguer desllinar de la tortura a les ànimes afligides; no comparit d' aqueixos deutes ineludibles, i formos ensenyances, se fer-se partidari d' una instine molt per sota als de les lures... I contra aqueixa obra de pietat, tant grata als ulls de Deu, pos la veu en tro un periódic amamentat per homes que s' diuen ministres de aquest Deu infinitament bo...

Com pot desgranar-se, aqueix contrast entre les idees per els donades a la publicitat, i la sublim doctrina — estima al pròxim com a tu mateix — del qui es diuen representants??

Está fora dels limits de lo possible que i així qui posi en quarantena la fé que tant pregonen?

Pecaria de lieuger el que pensé d' aital fiesó, front lo molt en pugua que erian semblants teorics amb les paraules del Divi Mestre: «Oiron que fou dit, estimaria al teu pròxim i odiaria al teu enemio. (St. Mateo, Cap. V, 43). — Mes jo vos dic: «Estimen a vostre enemio, beneici al que vos malseixi, fen bé al qui vos aborreixi, i pregueu per els que vos insulten i perseguixen» — (Sant Mateo, Cap. V, 44.)

¿Quina consonancia, el protestá de la llei d' amnistia amb les paraules citades dels sants evangelis!!!

En l'article «La nostra orientació», es llegeix que el lema serà «Déu i Pàtria», que fan «acte de submissió incondicional a l'autoritat eclesiàstica representada de ben aprop pel nostre benivolgut e incomparable M. I. Sr. Pabordre», i que «políticament no intervindrem a cap lluita».

POBLA DE SEGUR

2195. LO PIRINEU CATALÀ.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, de la qual ens han dit que tenia caire catalanista, i va sortir en 1914.

P O N S

2196. AIRES LLEGITIMISTES.—Periòdic mensual jaumista.

Red. i Adm.: Santa Maria, 64. (Seu d'Urgell). [Des de l'any IV] Major, 22, pral. (Seu d'Urgell).—Imp., Passeig de Tetuan. (Seu d'Urgell.—348 × 241 mm.—4 pp. a 3 col.
Any III-V, 1915-1917; núm. 33-61 (set. 1915-12 nov. 1917).

Publicació política amb notes locals i comarcals.

2197. L'AUTONOMISTA. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 22.—Imp. Eduard Romeu. (Balaguer).—388 × 254 mm.—4 pp. a 3 col.—
Suscripció: Ptes. 5, l'any. Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dissabtes.—Bilingüe.
Any I, 1922; núm. 1 (28 gener).

Publicació dirigida per Ignasi Borrull i Rico; insereix articles, defensant l'ideal catalanista independent, treballs literaris i notes de la Comarca. Va seguir publicant-se.

P R A D E S

2198. BUTLETÍ DE LES PARROQUIES DE LA MONTANYA DE PRADES.

Red. i Adm.: Plaça Major, 1.—Imp. Rabassa i C., S. en C. (Reus).—4 pp. a 2 col.
Any IV, 1916; núm. 73 (27 febrer).

Publicació religiosa del caire de les *Fulles dominicals* o *parroquials*. (Vegeu núm. 58).

PRAT DE LLOBREGAT

2199. BUTLLETÍ DE LA JOVENTUT L'AVENÇ DEL CENTRE ARTESÀ DEL PRAT DE LLOBREGAT. [Capçalera mixta amb l'escut de la Societat].

Imp. Bachs i Casulleras. (Barcelona).—182 × 115 mm.—12 pp. a 2 col.

Anys I, 1919. - III, 1921; núm. 1-18 (agost 1919-gener 1921).

La finalitat d'aquesta publicació, no és altra que «l'amor a la justícia, a l'honradesa i al goig de viure a la terra de naixença». Ultra les notes pertanyents a l'esmentada Societat, s'hi veuen treballs literaris i històrics, d'agricultura i d'esports.

2200. EL RESSÓ. — Orgue de la «Joventut Nacionalista» del «Centre Autonomista». [Núm. 5] Periòdic Nacionalista. [Des del núm. 6] Periòdic Nacionalista, orgue del «Centre Autonomista». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Ignasi Iglesias, 15.—Imp. *Editorial Catalana*, S. A. [Núm. 5] Imp. *El Llobregat*.—238 × 178 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'35.—Mensual.

Any I-II, 1920-1921; núm. 1-11 (11 set. 1920-set. 1921).

En l'article «El motiu...», llegim que «tenim nosaltres un sol ideal: ¡Catalunya! Volem la reivindicació absoluta de nostres drets polítics i de nostres furs, de nostra admirable legislació, de nostra formosíssima llengua». L'últim número pertany al mes de setembre de 1921. El dirigia En Ramon Roigé i Badia, i eren redactors, En Joan Ll. Pujol i Font, Josep Pujol i Capsada, Joan Vila, Rossend Solé i Agustí (*El Cantaire*) i algun altre.

EL CORREU DE FALGÀS

Portaveu del Foment Catòlic de La Pobla de Lillet

Any II Pobla de Lillet, 26 de maig de 1923 N.º 26

CATALUNYA PELS CATALANS

La Mancomunitat de Catalunya veu constantment pels catalans. Fa poc més d'un any, era instal·lat el telèfon públic a la nostra vila, quin bon servei se no hi ha cap poblat que no hagi utilitzat.

Po un any esde, eren donades al Foment Catòlic, organitzades pel Sindicat Agrícola, unes conferències d'Agricultura a càrrec del Servei Tècnic de la Mancomunitat; consiliu aquell curs el qual no ens en hem pas aprofitat prou.

Po un parell de mesos ens concedí la Mancomunitat una Biblioteca pública, quins treballs de preparació per a començar l'edifici sabem s'estan fent ràpidament.

I ara, fa molts pocs dies, a instància d'uns quants amics del Foment Catòlic ha acceptat la mateixa Mancomunitat la iniciativa de donar unes conferències de educació general, que aniran a càrrec de prestigiosos conferenciants, que per aital objecte té la Comissió d'Educació General. No sabem pas encara quins temes seran tractats en aquelles conferències; pro sabem prou com la Comissió d'Educació General de la Mancomunitat va escampant, de mica en mica, arreu de Catalunya, savies lliçons i ensenyances profitoses: i amb això la 'n tenim prou.

Sapigueu-ho, doncs, poblatans, que ben aviat, si a Deu plau, us seran donades unes conferències útils i que és justament la Mancomunitat la que les donarà: al Poble de la Generalitat de Barcelona saben molt bé que La Pobla es un poble que se fan de saber i per això el Govern incipient de Catalunya vol contribuir a satisfer les ansies de cultura i de bon seny, que fa temps s'han desvetllat en aquests indrets de muntanya. Quan l'hora arribi, que no hi manqui ni un sol poblatà, digue d'aquest nom, a sentir la paraula autoritzada dels conferenciants que ens siguin enviats.

I bé, saba llegidor amic, quan paga: La Pobla a la Mancomunitat a canvi d'aquesta serveta que veiem i de molts altres que no veiem d'aquí estant?

Doncs, no arriba a pagar CINC MIL pessetes anyals

Núm. 2194.

PRATS DE LLUSSANÈS

2201. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].

Mossèn Rossend Portella, ens diu que va començar a repartir-se, en 1907, pertanyent a l'editor Anglada, de Vic, i amb quarta plana pròpia. (Vegeu núm. 58).

PUIG-AGUT (Manlleu)

2202. EL FARO DE PUIG-AGUT.—Revista mensual de favores, dispensados por el Sagrado Corazón de Jesús desde su primer trono en España sobre la cúspide de sus montañas en Cataluña, bajo el patrocinio del Arcángel San Miguel, con la Bendición é inmediatos auspicios del Excmo. é Ilmo. Sr. Obispo de la Diócesis, quien concede cuarenta días de indulgencia á los suscritores. [Capçalera mixta].

Adm.: Puig-Agut-Lourdes.—*Típ. Católica de Sant Josep*.—277 × 171 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, un any, 12 rs. Cuba i Puerto Rico, un any, 16 rs. Estats de la Unió Postal d'Europa i Filipinas, un any, 20 rs. Estats de la Unió Postal d'Amèrica, un any, 25 rs. Demés llocs, un any, 30 rs.—Bilingüe.

Any I, 1888; núm. 1-2 (gener-febrer).

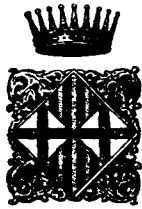
Aquesta publicació, ultra la finalitat esmentada a la capçalera del periòdic, feia propaganda per a la recaptació d'almoines per a portar a fi l'obra projectada per l'arquitecte August Font, referent a l'edificació d'un temple al cim de Puig-Agut. L'ànima d'aquesta publicació era En Ramon Madirolas.

PUIGCERDÀ

2203. CERETANIA.—Periódico defensor de los intereses de la comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 39.—Imp. *Ceretania*, Major, 39.—250 × 175 mm. [Des del núm. 721] 232 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Fora, un any, ptes. 8.—Bilingüe. Any X-XX, 1915-1925; núm. 428-989 (12 dbre. 1915-20 dbre. 1925).

Periòdic més informatiu que polític. Insereix notes locals i comarcals. Va començar a sortir en 1906.

GAZETA CERDANA

Periòdic Català Quinzenal

SUSCRIPCIÓ

Una pesseta trimestre

Extranger i pte. 50 cènt. trimestre

Pago à la bestreta

ANUNCIS, ESQUELES Y RECLAMS

A preus convencionals

NO'S TORNEN ELS ORIGINALS

Redacció, Administració y Imprempta, Caró!, 31, baixos

Avis d' Administració

Participem à nostres llegidors y subscriptors de Barcelona que desde aquesta fecha el representant de GAZETA CERDANA, en la propia capital, tant per l'admissió de nous subscriptors, com per el cobro de las respectivas quotas ho es D. Joaquim Noguera, comerciant, que té son domicili al carrer de Casp, núm. 2, Baixos.

A plé sol

El sol en tota la planura hi batia de pie à pie.

I la espigolera, l'apropitadora dels rosegalls del convit de Natura pròdiga, avensaba, ab un feix d'espigues al cap, per l'assolejada carretera.

I caminava calmosa, ab pena, tota espirogada, extenuada per la sed y'l cansanc.

La testa, sota aquell feix d'espigues, li bullia; la suor l'amarava, inundantli's solchs que'ls anys y'ls sofriments havien fet apareixer en la pell apergamada de sa cara; els polsus li buïan ab força, y'l pit, mal cubert per sa esparrecada vestimenta, li pantejava ab una violència que la solocava.

El sol rohent li enviava, en aquella hora enervadora, sos raigs abrasadors de dret à dret y sense pietat més per això ella rauquejant carretera amunt, anava tent via maquinalement, lo mateix que un autómata.

De tant en tant, y com si tractés de pendre halè en mitj d'aquella atmosfèra pesanta y emborratxedora, feya curtas pausas.

De cop no pogué més: les cames li flaquejaren, feu dugas ò tres tentines y caigué desplomada en mitj d'aquella carretera polsosa.

I allí's va quedar, perquè sos clams desmeyats y febles, que imploraven socors de un modo desesperat, se perderen en la buydor de la plana solitaria.

Ella prou intentava fer esforços per aixecarse d'aquell liti de pols en que's revolcava y poder reprendre son penós camí, però tots sos intents, foren completament inútils, perfectament ineficaces. Allí havia caigut y allí's quedaria per hores y hores. Son cos era flach y sos membres se negavan, ab obstinació, à obeir als desitjos de la seva voluntat y fins als maqaments del seu instin. La lluyta era impossible.

Per uns instants la vella espigolera havia concebut esperances de salvació. Al lluny venia un carro, y al passar per allí's faria sentir del carreter.

El carro, ab sa cornia d'animals, avençava lentament, len-

tant per la cremosa carretera... y s'anava apropant, apropant, atraquejant ab majestat, ab solemnitat, com si fós el rey del mitj-dia que's passejés per aquella plana solitaria.

I la vella espigolera estrada, allargassada al mitj de la carretera, esperava l'arribada d'aquell carro majestuós del mateix modo que'l naufrach aterrat al tauló surador, el pas del barco sospirat.

I'l carro va arribar... y la pobre dona prou va procurar ferse sentir cridant ab tota la estridència que li permetien sos raquitichs pulmons y sa rresseca gola, més el carreter, que ajacat dintre del-vehicol dormia, no degui pas sentir sos gemechs y clams prolongats, perquè ab tot y haverse decastat instintivament la cornia de matxo no atropellar à la pobre espigolera, no's deslliurà aquesta de que una de las rodes passés per demunt de son cós deixantla exánime.

I'l carro va continuar indiferent son camí, majestuós y aver, com si fós el rey del mitj-dia que's passejés per aquella planura assoloyada, y sense que'l sotrach hagués lograt despertar al carreter temerari.

I'l cadavre de la dona's va quedar sol y ert, al mitj de la carretera... y al poc rato les mosques y'ls tàbechs celebraven sorollosament festa ab la sanch escassa que, exint de ses trençades venes, anava à juntarse, silenciosament, ab la pols d'aquella carretera cremosa y solitaria.

I SOLER y ESCOPET

Consells à la dona casada

No olvidis que t'has casat ab un home y no ab un angel. No t'estranyin, donchs, els seus defectes y ses imperfeccions. Tal vegada siguin els teus més pesats.

No t'fastigueis demanantli quartos. Procura no gastar més de la suma setmanal que t'ha fcsat.

Es possible que t'feu mant no tingui cor, pro lo que no li falta es ventrell més ò menos bò. Faràs molt bè en conciliarlo ab una bona cuyna. Aixis l'evitaràs més d'un disgust.

No respostejis gaire, no més quan sigui molt convenient. Això li agradarà, y à tu no t'farà mal.

Llegeix en els periòdics queicòm més que t'is anuncis de modes, per poguer parlar ab ell alguna vegada de coses que l'interessin.

Sigas sempre amable y respectuosa ab ell. Recordat de que quan era t'feu novi, el consideravas com à ser superior are, no t' desprecies.

Si te la desgracia de ser indiferent en religió, procura ab suavitat ensenyarli el bon camí.

Si es intelligent, aixecat à la seva alsaria y sigas per ell.

2204. GAZETA CERDANA.—Periòdic Catalá Quinzenal. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Caró, 31, baixos.—Imp. *Moderna*, Caró, 31.—340 × 203 mm.—4 pp. a 2 col.—
 Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Estranger, trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.
 Any II, 1908; núm. 13 (14 juny).
 Aquesta publicació va començar a sortir en desembre de 1907. Era periòdic d'informació local i comarcal, no deixant de publicar els preus dels mercats de la quinzena. La seva política sembla inclinar-se a la de la *Lliga Regionalista*.
2205. EL PIRINEO. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Revolució, 11.—Imp. *Moderna*, Revolució, 11.—270 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.
 Any I-VII; 1919-1925; núm. 1-360 (6 abril 1919-27 dbr. 1925).
 En l'article «Nuestro propósito», es declaren els redactors: «Sin bandería política atentos siempre a todo aquello que haga de la Cerdaña una región próspera y floreciente». El dirigia, en el primer temps, En Jaume Duran; hi ha treballs en català: literaris i de folk-lore. Es tracta d'una publicació defensora dels interessos locals i comarcals.
2206. EL CRIT CATALÁ.—Periòdic mesal portaveu del Centre Nacionalista de Cerdanya. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: *Centre Nacionalista de Cerdanya*.—Imp. *Ceretania*, Major, 39.—290 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.
 Any I, 1921; núm. 1-2 (15 juliol-15 set.)
 En adreçar la seva «salutació» al públic, ens diu que l'objecte de sortir aquest periòdic és per a «exterioritzar l'entusiasme que sentim per a tot lo català, per a tot lo nostre». Defensava la política de la *Lliga Regionalista*. Inseria notes locals.

REUS*

2207. EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA.—Periòdic de literatura y de intereses materiales y morales. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: *Centro de Lectura*.—Imp. Joan Munyoa.—260 × 164 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció:
 Al mes: Reus, ptes. 0'50; fora, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.
 Anys 1859-60; núm. 1-34 (6 nov. 1859 al 24 juny 1860).

* Nostre agraïment a l'amic Pere Estrada, per les moltes notes que ens ha³ facilitades referents a la premsa reusenca, les quals han fet més completa la nostra tasca.

La finalitat d'aquesta publicació ja ens la diu la capçalera. Fins el núm. 13 (29 gener 1860), tots els escrits eren en espanyol; per una nota que es llegeix llavors, es veu que alguns socis demanaren la inserció de textos catalans i, a continuació, és donat un fragment de la poesia d'En Marian Fonts, *Laments d'un expòsit*. A més d'En Fonts, publicà poesies catalanes de Francesc Bartrina i J. Güell.

2208. EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA.—Periódico de literatura y de intereses morales y materiales. [Capçalera tipogràfica].

Red.: *Centro de Lectura*.—Imp. de Josep Masip.—210 × 128 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció mesal: Reus, ptes. 0'50; fora, ptes. 0'75.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.
Segona època.—1862; núm. 1-47 (5 gener al 23 nov.)

Segueix quasi igual que a la primera època; però s'hi veu més text català, si bé hem de dir que no és abundós.

2209. ALBUM DE EUTERPE.—Periódico dedicado exclusivamente á los señores concurrentes á los jardines de esta musa en la ciudad de Reus. [Capçalera mixta. Dibuix al·legòric].

Publicació de 4 pp., bilingüe, sortida en 1862 i del mateix caire i format que la publicació barcelonina *Eco de Euterpe*. (Vegeu núm. 177). Per no haver-ne vist cap exemplar, no podem donar nota de les seves particularitats bibliogràfiques.

2210. EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA.—Organo de la Sociedad de este nombre establecida en Reus. (Tercera època). Periódico científico y artístico. [Capçalera tipogràfica].

Red.: *Centro de Lectura*.—Imp. C. Soler.—253 × 165 mm. [Any III] 203 × 133 mm.—4 pp. a 2 col. [Any III] 8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'50. [Any III] Ptes. 0'25.—Bilingüe.—Setmanal. [Any III] Surt el 10 i 25 de cada mes.

Anys I i II, 1870 i 1871; núm. 1-76 (17 juliol 1870 al 31 dbr. 1871). - III, 1872; núm. 1-12 (10 gener-25 juny).

La finalitat és la mateixa que en les dues èpoques anteriors (núms. 2207 i 2208). Els treballs en català no abunden, i sempre són de noms ja coneguts. Cal esmentar les traduccions catalanes de Víctor Hugo, fetes per N'Eusebi Cort.

2211. EL ECO DEL CENTRO DE LECTURA. (Cuarta època).—Periódico literario, científico y artístico bajo la dirección de D. J. Martí Folguera. [Des de l'any II, núm. 21; 30 juliol 1878] Periódico literario, científico y artístico. [Des de l'any III, núm. 19] Revista semanal. [Des de l'any VI, núm. 1] (Cuarta época). Periódico literario,

científico y artístico. [Capçalera tipogràfica. [Des de l'any III, núm. 19] Capçalera alegòrica, amb el títol de la publicació, l'escut de Reus i els retrats de Pròsper de Bofarull i Marian Fortuny. [Des de l'any VI, núm. 1] Capçalera tipogràfica].

Direc. [Any III, 6 juny] Plaça de la Revolució, 5, pral. [Des de l'any III, 5 octubre] Direc. Valloquetas, 16, pral. Red. i Adm.: *Centro de Lectura*.—Imp. Roca i Ferrer. [Des de l'any I, núm. 21] Imp. Torroja i Tarrats. [Des de l'any II, núm. 2] Imp. del *Centro*. [Des de l'any III, núm. 19] Imp. *El Magisterio*, Padró, 49. [Des de l'any III, núm. 30] Imp. Torroja i Tarrats.—245 × 162 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.

Any I, 1877; núm. 1-36 (10 gener-30 dbre.) - II, 1878; núm. 1-36 (10 gener-30 dbre.) - III, 1879; núm. 1-35 (10 gener-28 dbre.) - IV, 1880; núm. 1-50 (4 gener-26 dbre.) - V, 1881; núm. 1-53 (1 gener-31 dbre.) - VI, 1882; núm. 1-36 (10 gener-30 dbre.)

Segueix la mateixa finalitat que en les èpoques anteriors; els textos catalans van prenent més lloc i ja s'hi veuen els noms de J. Riera i Bertran, J. Arthur i Serra, Marian Aguiló, Apel·les Mestres, *Valenti Julibert*, Angel Guimerà i molts altres.

2212. LO CAMPANAR DE REUS.—Senmanari humorístich y satírich. [Portada il·lustrada].

Red. i Adm.: Jesús, 8.—Imp. Sabater, Plaça del Rei, 10.—325 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.—Il·lustrat.

Any I, 1879; núm. 1-16 (22 març-13 juliol).

En l'article «Nostre objecte», es llegeix que vol «contribuhí en lo alcans de nostras forsas en aqueix moviment regenerador de la nostra llengua... Els catalans, donchs, estimem la unitat d'Espanya, com de rigor es degut a tots los fills d'una propia Nació, y si'ns agitem dins del circol de nostras provincias, independentment de las restants d'Espanya per enaltir la nostra terra en tots conceptes, no es mogut a impuls de cap idea ni desitg separatista, es perque la naturalesa de las cosas aixis ho porta....» Cada número es comptava com un esglaó.

2213. LA PAU.

No coneixem cap número d'aquesta publicació esmentada en *La Renaixensa* (Barcelona, 1879; I, p. 239), on llegim que «està pròxim á publicar-se á Reus un nou setmanari catalá ab lo títol de *La Pau*».

2214. LA GUITA.—Periodich satírich, humorístich, il·lustrat. Donara'l menos una cossa cada senmana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de les Garrofas, 2, baixos.—Imp. del *Centro*, Arrabal baix de Jesús, 4.—320 × 235 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, 8 rals. Cuba i Puerto Rico, trimestre, 16 rals. Estranger, trimestre, 18 rals. Núm. solt, 2 quartos.

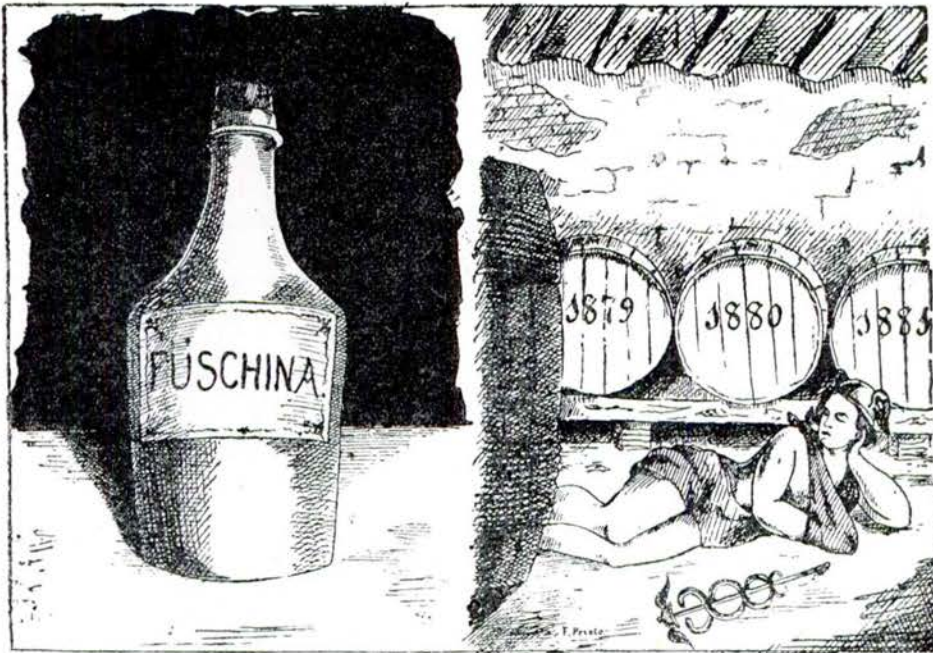
Any I, 1879; cossa 1.ª (19 juliol).

REDACCIÓ
Y
ADMINISTRACIÓ
carrer de Jesús número 8.
~ ~ ~

SE VENT
A DOS QUARTOS
per tot arreu.
Números atrasats, quatre.
~ ~ ~

¡LO PROGRÉS!

Adelantós de l' industria.

Consequencias dels adelantós.

«*La Guita* de Reus reclama son dret, surt a la arena, y vol dir unes quantes rucadas y tirar quatre cossas

Puig que dels més rustics llavis
Entre moltes necetats
Devoltas surten vritats
Que jamay han dit los sabis».

Fou una publicació de molt curta durada. El dibuixant era En Felip Albiol.

2215. LO BOMBEIG.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, l'única notícia de la qual, ens la dona *La Renaixensa* (1881, p. 39), on en donar les noves corresponents al mes de gener, diu: «S'anuncia además *Lo Bombeig* que's publicará á Reus».

2216. REVISTA DEL CENTRO DE LECTURA.—Semnario científico, literario y artístico. [Capçalera tipogràfica].

Direc.: *Centro de Lectura*, Vallroquetas.—Imp. Torroja i Tarrats.—258 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció trimestral: Reus, ptes. 2; fora, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.

Any I, 1883; núm. 1-35 (6 maig-30 dbre.) - II, 1884; núm. 1-17 (6 gener-27 abril).

Continuació d'*El Eco del Centro de Lectura*; el text català és més abundós. (Vegeu núms. 2207, 2208, 2210 i 2211).

2217. LA VEU DEL CAMP.—Periódich mensual de la Associació Catalanista de Reus. [Des del núm. 13] Periódich setmanal de la Associació Catalanista de Reus. [Des del núm. 66] Periodich desenal de la Associació Catalanista de Reus. [Capçalera mixta].

Direc. i Adm.: Amargura, 1.—Estampa de Sabater, Plaça del Rei, 10. [Des del núm. 67] Est. de E. Navas, arraval alt Jesús, 29.—179 × 100 mm.—8 pp.—Suscripció: Un any, 20 rals. Un mes, 2 rals. Ultramar, un any, 30 rals. Estranger, un any, 44 rals. Núm. solt, 4 quartos.

Any I-II, 1885-1886; núm. 1-54 (11 gener 1885-24 octubre 1886).

En l'article de «presentació», llegim que: «Un dels primers pensaments dels individus que constituïren l'*Associació Catalanista*, de Reus,... fou la publicació d'un periodich que representés totas las aspiracions de la mateixa, que al mateix temps que fos llas de germandat entre'ls catalanistas de la nostra comarca, propagués l'amor a tot lo que té relació directa o indirecta ab lo catalanisme, aquell pensament, donchs se realisa avuy.... aquest periodich... s'ocupará de tots los ressós que'l catalanisme desperta en lo camp de Tarragona...» Revista important, amb treballs d'erudició, de belles lletres, ressenyes d'excursions, etc. Va seguir publicant-se fins 1888.

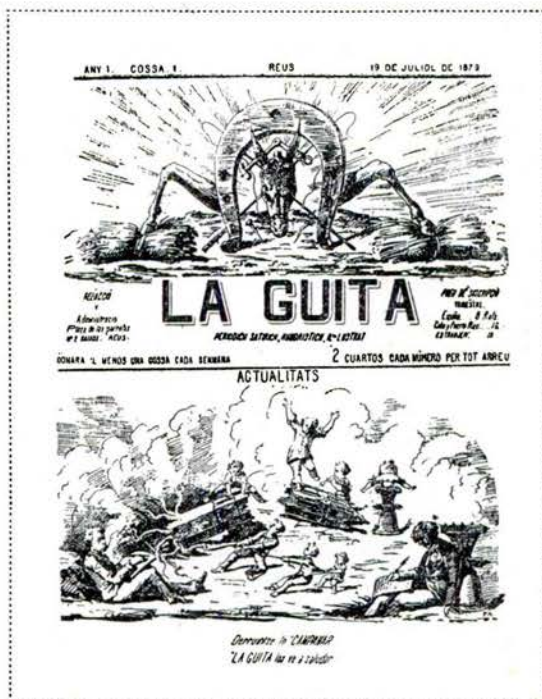

2218. **LO SOMATENT.**—Diari regionalista y d'avisos y notícias. [Des de l'any 1902] Diari Catalanista d'avisos y notícias. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Monterols, 20. [Des del núm. 883] Arrabal baix de Jesús, 4. [Des del núm. 3742] Plaça de la Constitució (Porxos). [Des de l'any 1901] Red.: Plaça del Baluart, 4. Adm.: Martí Napolità, 3, 1.ª, 1.ª [Des del núm. 4243] Red. i Adm.: Arrabal baix de Jesús, 4.—Imp. de Pere Bofarull, Padró, 32. [Des del núm. 883] Imp. de *Lo Somatent*. [Des del núm. 3742] Imp. de C. Ferrando, Plaça de la Constitució. [Des de l'any 1901] Imp. *La Catalana*, Plaça del Baluart, 4. [Des del núm. 4243] Imp. Carreras i Vila.—205 × 131 mm. [Des del núm. 3742] 437 × 276 mm. [Des de l'any 1901] 465 × 304 mm.—8 pp. [Des del núm. 3742] 4 pp. a 3 col. [Des de l'any 1901] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, pessetes 3'50. Estranger, trimestre, ptes. 7. [Des de l'any 1901] Reus, un mes, ptes. 1'25. Províncies, trimestre, ptes. 4. Estranger i Ultramar, trimestre, ptes. 8.

Any I, 1886; núm. 1 (15 agost). - IV, 1889; núm. 883 (2 juliol). - XIII, 1898; núm. 3742-3445 (1 a 5 nov.). - XVI, 1901; núm. 3724 (29 gener). - XVII, 1902; núm. 4243 (23 març).

Ens diu que el programa d'aquesta publicació «es ben conegut... Indiferents en política volem demostrar que cap partit polítich pot salvar a Catalunya. La idea de partit suposa divisió y nosaltres aspirém a agrupar totas las forsas vivas del país catalá, pera treballar en pró del engrandiment y prosperitat de nostra patria...» I abans ens havia dit que «venim a defensar en nostra ciutat las ideas regionalistas tiradas al vent desde la capital del principat». Va deixar de publicar-se en juny de 1903. El propietari era En Pau Font de Rubinat; hi escrivien En Sebastià Torroja, Ramon Vidiella, Lluís Quer, Antoni Pasqual i molts altres. Publicava fulletó.

Núm. 2214.

2219. **LA VEU DEL CAMP.**—Periodich quinzenal de la Associació Catalanista de Reus. [Capçalera mixta, amb el segell de l'Associació].

Direc. i Adm.: Amargura, 1.—Est. i Llibreria de Vda. de Torroja.—181 × 101 mm.—12 pp.—Núm. solt, ptes. 0'25.

Segona època.—Any V, 1889; núm. 2 (15 nov.)

Segueix amb el mateix ideari que en la primera època (núm. 2217). Es l'any primer d'aquesta època i quint de la publicació.

2220. LA TROMPETA ARTÍSTICA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida de la impremta Bofarull, en maig de 1890.

2221. LA PIPA.—Setmanari bilingüe, festiu y literari. Fumará los dijous. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça del Rey, 10.—Imp. J. M. Sabater.—230 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.

Any 1890; núm. 1-10 (16 gener-30 març).

El subtítol ja indica el caire d'aquesta publicació, dirigida per Josep Salvat i Isern.

2222. REUS ARTISTICH.—Il·lustració mensual.

Direc.: Arrabal alt de Jesús, 3. Adm : Amargura, 45.—Imp. Vidua Torroja.—244 × 153 mm.—12 pp. a 2 col.

Any I, 1890; núm. 1 (abril).

En l'article «A nostres lectors», llegim que: «Divulgar y popularisar l'estudi de l'art; impulsar lo seu desenrotllo entre nostres compatricis; exposar las sevas petitas manifestacions locals, pera que a la llum de la crítica s'avivi lo zel dels artistas; mostrar las obras dels mestres pera que servescan d'estimul y de perseverancia als principiants: tal es la idea que'ns ha mogut a portar a l'estampa *Reus Artistich*». Entre els col·laboradors, s'hi veuen els noms de J. Martí i Folguera, M. Planàs, Carles Fumaña, i reproduccions de dibuixos d'En Fortuny, Baldomer Galofré, J. Tapiró i altres. Segons ens han dit, solament van sortir dos números.

2223. REUS ALEGRE.—Semnario humorístico-literario. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Pressó, 13.—Imp. P. Bofarull.—230 × 157 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

1891; núm. 7 (10 juny).

Va començar a sortir el 16 de gener de 1890, amb text espanyol, però, des del núm. 3, s'hi veu una «Secció regional» amb treballs literaris en català. N'era director Pau Valls.

2224. REUS LITERARI.—Periodich catalá, festiu é il·lustrat. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Merceria, 13, entr.—Tip. E. Navas.—235 × 152 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya i Portugal, trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I-II, 1891-1892; núm. 1-28 (19 nov. 1891-28 maig 1892).

Setmanari satíric i humorístic; conté treballs en prosa i vers, i publica fulletó.

2225. LA TOS.—Periódich satíric, il·lustrat que tossirá al menys una vegada a la setmana. [Capçalera tipogràfica].

Tip. i Lit. de E. Navás.—345 × 220 mm.—8 pp. a 3 col.—Setmanal.—Bilingüe.

Any 1891; núm. 1 i 2 (21 i 28 nov.)

Ens diu que *La Tos* és filla d'un «escostipat engendrada per una corrent d'aire. Los aires que are corren son molt dolents y es precis resguardarse d'ells; perque los resultats son desastrosos. Que ho diga sino nostre Batlle...» Es un setmanari que tracta dels assumptes de la localitat i, en especial, dels administratius. Cal assenyalar dues seccions que porten per títol «Garrotillo» i «Estusochs». Entre els col·laboradors, s'hi veuen els pseudònims de *Un Difterich* i *Un Tisich, Domingo Bartrinanga* i *Dr. Mirall*. El dirigia Ricard Salvadó.

LA VEU DEL CAMP
PERIÓDICH SETMANAL DE LA
ASSOCIACIÓ CATALANISTA DE REUS

Reus fins camp.

ANY II.	24 DE OCTUBRE DE 1886.	NÚM. 54
---------	------------------------	---------

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Als solts gratis.		Ultramar.	Rs. 20.
Pera 'ls no socis un any.	Rs. 10	Estranger.	Rs. 41.
» » » un mes.	» 2.	Un numero sol, i quartes.	» 41.

Lo pago de la suscripció s' ha de fer á la bestreta.

NOVA

En nom y per especial encarrech del president de nostra Associació, enviem al il·lustrat president del Centre Catalá D. Valentí Almirall, la expressió del mes afectuos agrahiment, que fem estensiu a quants concorregueren á la festa de germanó que 'ls catalanistas celebraren á Barcelona: lo diumenge prop passat; per la benévola apreciació dels actes del Sr. Torroja, y l' honrosa distinció d' haver favorejít á la sua virtuosa senyora, dedicantli una de las toyas de flors que adornaban la taula del convit. Distinció y honor que aprecia y estima nostre benvolgut president, en quant las creu dirigidas á demostrar la consideració y apreç en qu' ees tinguda l' Associació Catalanista de Reus y nostra estimada ciutat

Núm. 2217.

2226. MORO DE FOCH.—Periódich bilingüe destinat á fer fuades de valent. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Merceria, 5, 2.ª—Imp. C. Ferrando.—330 × 240 mm.—8 pp. a 3 col.—Setmanal. Anys I-II, 1891-1892; núm. 1-4 (16 dbre. 1891-5 gener 1892).

En l'article «Nostra sortida» llegim que «venim nosaltres avui á la arena periodística ab lo ferm propòsit de anomenar a cada cosa per son nom sense por

d'aquell refrá que diu que, dihent las veritats se perden las amistats, perque las amistats d'aquells confreres, lluny d'honar deshonran. No venim a calificar als enemics del poble, venim a esplicar fets a fi de que'ls lectors ab tota llibertat puguin aplicarhi los adjectius póstums, ab la seguritat de que sense vacilació podrán recorrer als noms més baixos del Diccionari».

2227. L'ESCUT DE REUS.—Revista setmanal literaria e ilustrada. [Capçalera ilustrada. Dibuix al·legòric, de R. Casals].

Red. i Adm.: Travesia camí de Salou, 1.—Tip. Eduard Navas. [Des del núm. 3] Imp. Josep M.ª Sabater.—225 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Reus, trimestre, ptes. 1; Espanya i Portugal, ptes. 1'25; Cuba i Puerto Rico, ptes. 1'50; Extranger, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. Any I, 1893; núm. 1-12 (10 juny-26 agost).

La Redacció ens fa saber en l'article «Nostres propòsits», que el móvil que la guia «no es altre que'l de demostrar d'una manera molt modesta, l'amor que'ls fills de la terra de'ls immortals Mata, Fortuny, Bartrina, Prim y molts altres portentosos y eximis génis senten per la literatura y bellas arts». En l'últim número (26 d'agost de 1893), el Director N'Antoni Marca, s'acomia del públic, fent saber que: «No obstant las pérduas d'alguna consideració qu'hem sufert, nostre ànim no decaigué ni un sol instant, y avuy *L'Escut de Reus* que casi ja contava ab vida pròpia, s'heu obligat ab greu pesar, a desapareixe momentàneament de l'estadi de la premsa a causa de las moltas suspensions que pesan sobre de nosaltres y que no'ns permeten distreurens ni un moment». Cal dir que la col·laboració, així la literària com l'artística, fou molt nodrida; entre els primers, s'hi veuen els noms d'En Lluís Millà, Joaquim Ayné i Rabell, Salvador Bonavia, Eugeni Mata, *Josep Aladern*; i entre els segons, els de N'Antoni Fusté, R. Casals, M. Pellicer, B. Galofré, Joan Fargas, etc.

2228. LA GENT DEL LLAMP.—Periodich literari, artístich, científich y musical. [Capçalera mixta].

Red.: Seminaris, 3. Adm.: Jesús, 31.—Imp. E. Navás, Arrabal alt de Jesús, 29.—221 × 160 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Semestre, ptes. 2'50. Estranger, semestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'10. Any I, 1893; núm. 1 i 2 (16 i 23 dbre.)

En l'article de presentació ens diu *Josep Aladern*, el qual era el Director, que «tindrà un caracter independent y atrevit, que no viurá de plorar recorts, sino de cantar esperansas, y que parlará clá y catalá, com la gent d'aquesta hermosa encontrada». També ens fa saber que «tractará de tots los coneixements humans capassos d'enlayrar al home, tots, menos la polítics». Tenia una col·laboració molt nodrida; publicava fulletó.

Lo Somatent

Diari Regionalista

Any II.

Reus Divendres 1.º d' Abril de 1887

Núm. 200

PREU DE SUSCRIPCIÓ.

Reus, en mes. . . . . Pla. 1
Província trimestre 3/50
Estranger y Ultramar, id. 7
Anunció & preus convencionals.

Administració y Redacció

Arrabal alt de Jesús núm. 29.

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ.

En la Administració d'aquest diari y
en las principals llibrerías.
No 's retornan los originals.

Liquidació Tenda de teixits de Jaime Padró Ferrer segla la acció corresponent

DISCOURS

PRONUNCIAT PER D. FERRAN ALSINA, EN LO DINAR INAUGURAL DEL "CENTRE CATALÁ, DE SABADELL.

Companyes:

He sentit que se 'm anomenava, sens dubte perquè respongués. Ja ho faré, però no sens advertirvos que estant mes acostumats a treballar ab lo cervell y las mans, que no pas ab la llengua y 'l cervell, podrà ser que vos pesi sentirme.

També podria servos pesat, perquè jo que no sé ni vull saber amagar los sentiments de mon cor, y no tinc ni vull tenir la llengua pera disressar las intencions de mon cervell, haig de comensar confesantvos que soch una nota estranya entremij d'aquest alegre y armónich concert de cors joyosos disposats á brindar.

Jo, catalans, no brindo encara! No brindo perquè no puch, y no puch perquè tinc massa trist l'esperit. Tan trist, que si un hábit especial de dol existís pera manifestar la fonda pena, lo greu desespero que causa veure y tocar com toquem y vejem los catalans, los contratemps y desgracias que arreu plouhen sobre la Patria, jo fora un dels que sempre 'l portaria posat, perquè ensenyés per fora lo que á dins sent lo meu cor: dol intens y rigorós dol per la pèrdua de lo que mes volia y caracterisava al nostre poble: dol per son decaïment á cada instant pitjor: dol cada dia mes gran perquè cada dia comprenhom mes bé la immensitat del pes del jou que 'ns ofega á quants havem nascut en catalana regió.

Y com no estar apesarat qui, com jo, te 'l convenciment de que Catalunya está passant son mes critic periodo históric!

Quan comparo 'l trist present ab un passat també trist, trobo que si be es veritat que despotas absolutistes del sigle passat nos feren gran mal robantnos molt, també ho es que pitjor ho han fet y están fent los liberals despotas del sigle present.

Los tirans del sigle divuit, á pesar de tot, encara 'ns deixaren lliures las manifestacions que poguessin acreditar la nostra personalitat; lo us de nostra llengua, la integritat de las nostras costums, varias de las nostras lleys y algun element ab lo qual podiam esperar refernos y recobrar lo lloch d'ahont nos havian tret á la forsa. En cambi venen disfressats de liberals los tirans del sigle dinou y tot quant fan es per aniquilarnos: pera esborrar fins lo nom de catalans, á qual fi, la llengua nos la privan, las costums nos las corrompen, los restos de nostras estimadas lleys, ó nos las retallan ó desvirtúan, y 'ls escasos elements de vida propia que guardavam ó 'ns los negan ó 'ls destrueixen.

Pera veure de relleu la diferencia que resulta de las anteriors comparacions, es menester considerar, que en lo sigle divuit nos sepulta-

ren després de ventsus en lluyta armada, quan era mes viu lo furor y estavan mes exaltadas las malas passions dels enemichs de Catalunya per la tremenda resistencia que tingueren de venen perdent milers d' homes, grans caudals y llarguissim temps, al mateix temps que en lo sigle actual nos despullan, precisament quan 'l activitat y 'ls afanyes de Catalunya contribuixen com los de cap altra Regió á sostenir lo prestigi d'Espanya, atenuant ab lo nostre suhor lo dessangrament d'aquesta desventurada nació.

Se desprén de lo dit, que si odi, si malediccions mereixen los passats butxins, molt mes odi y mes grans malediccions mereixen los actuals opressors de Catalunya; que si allavoras la sola por de perdre los drets condensats en los Furs, fou motiu suficient pera armar lo bras dels avis infundintoshi coratge pera batrers com lleons y heroisme pera sacrificar joyosos llurs vidas en l' altar de la patria: avuy que ja casi sense ni restos de las nostras lleys, nos destrueixen lo treball, element únich que 'ns quedava pera rehabilitarnos, y posan mes que may en grave perill l' existencia de Catalunya, atentant aixís al dret superior á tots los drets: lo dret á la vida, y despertant en lo fons del nostre cor l' instint mes fort de tots los instints; lo de conservació propia, avuy, repeteixo, 'ns toca als nets d'aquells avis, contarnos, meditar molt y preparar ab entesa y calma la ocasió pera decidir d' una vegada, si dels bens, si de las cosas catalanas, han d' esser catalans ó madrilenys los que 'n disposin; si en endevant han d' esser gent de casa ó gent forastera la que reguli lo desenrotlo moral y material ó sia lo benestar y la prosperitat de la nostra Patria.

Aixís ho exigeix la ja casi desesperada situació en que avuy nos trobém; situació fatal que n' es lo procés mes terrible, la condemnció mes abrumadora que pesar puga sobre tots quants partits polítics espanyols han tingut y tenen encara influencia en la direcció de la cosa pública; com també ho exigeix aixís, tingueho ben present, la sort, la ventura, lo pervenir dels vostres fills, als que no podeu, sense exposarvos á que quan grans vos maleixin y reneguin de vosaltres, no podeu, dich, deixarlos per herencia la degradant y funesta tutela que á nosaltres nos está portant de desgracia en desgracia humillantnos á cada pas perquè en cada acte important de la vida 'ns recorda que no tenim personalitat propia, que de lo que es afanyat nostre 'n disposan uns altres, que, en fi, continúan forts com may los efectes del jou del ventsut, que no se 'ns reserva als catalans altra sort que la sort del esclau.

Dura trobéu la expressió! Ho comprench per la cara que hi posá algun d' entre vosaltres! (Varias veus): No! no!

Oh! si, que algú li troba, y per ell vos prego tingueu present que sols es verdaderament lliure un poble quan ell mateix, per son regímen, exercita 'l dret d' establir y modificar las lleys que mes li convenen y agradan, poguent en tot temps disposar de lo seu com millor li parega; y si teniu al mateix temps present que Catalu-

nya obeheix lleys que no s' ha establert ni pot modificar, ne deduhireu que ella no es lliure. Però hi ha mes. Pesan demunt nostre lleys que 'ns fan mal, que pugnan ab lo nostre modo de ser, que van contra 'ls nostres interessos, que no corresponen á las nostras necessitats, lleys contra las quals havem protestat una y cent voltas, y á pesar nostre las acatám y havém de sufrirlas perquè nos son imposadas per qui, avuy per avuy, es mes fort que nosaltres. Donchs es evident que 'l poble catalá no solament no es lliure, sino que real y positivament es un poble esclau.

Y lo espantós d'aquest estat vergonyós é innoble no es la influencia que 'ns ha deixat lo passat, ni las penas que, passém al present, no! Hi ha molt pitjor que aixó, hi ha 'l pervenir que se 'ns presenta fosch, incert, prenyat d' amonassas.

Recordeu que quant á principis d'aquest sigle, devastadoras guerras y desastres inmensos havian arruinat y casi perdut al poble catalá, 'ls nostres pares, bereus de la energia y activitat dels avis, y com ells perseverants y emprendedores, comensaren lo realisament de la Patria fundantlo sobre 'l treball, y ab 'l estalvi, y acumulant esforços, enginy y temps lograren crear y desenrotlar una industria fa poç potent y avansada; industria de curta vida, puig al comensar á fernes goig, quan mes falagueras espansas podia fernes acariciar per lo temps á venir, los homes de sempre, aquells que disposan de la nostra sort com de cosa propia, mes 'l han ferida de mort, destruint d' un sol cop la obra de cincuenta anys d' activitat y progrès y, lo que es pitjor encara, arrebatantnos, per endevant, nostre mes important y honros medi de viure: lo treball industrial complement necessari y company indispensable del treball agrícola.

Mentres, donchs, existeixin las mateixas causas, llogich es esperarne iguals efectes; mentres los que 'ns han pegat y pegan encara conservin llur posició, res tindrém segur, res durader, res ab que contar ni poder fundar un nou estat de cosas millor que l' actual: del mateix modo que 'ns arruinan avuy, podrán tornar á ferho demá y sempre que 'ls donga la gana.

Mentres los que insultan, amenassan y abaten al poble catalá sian á dalt, altius y omnipotents y allí se servin com están avuy, res cal esperar! Que 'n treurém, pobres esclaus, de tornarnos á posar á la tasca, si á lo millor, quan després d' engunias mil 'ns creurém haver lograt refermarnos y refer y millorar la nostra situació, los amos del poder podén repetir lo cop y, com avuy, aclapararnos enfezzantnos de nou en la miseria?

Urgeix donchs, avans que tot, procurar rompre lo jou que 'ns ofega, desligarvos de las cordas que 'ns agarrotan y procurarvos verdaders pares de la Patria. A n' aixó ha vingut lo Catalanisme y per aixó jo sento una viva satisfacció cada vegada que, com ara á Sabadell, s' inaugura un nou Centre Catalá fent brotar en mon cor una nova esperansa y vos prego als catalanistas d'aquí com als de fora, que

Núm. 2218.

2229. LA TROMPETA.—Setmanari humorístich, satírich, festiu y literari. Sortirà una vegada cada setmana. [Capçalera iHustrada].

Red. i Adm.: Jesús, 1.—Imp. C. Ferrando, Plaça de la Constitució.—270 × 166 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1894; núm. 1 (17 nov.) - II, 1895; núm. 13-19 (10 febrer-24 març).

En «Nostres propòsits» ens diu que el seu «principal objecte... es contribuir al foment de la literatura, perque entenem que es cuestió de verdadera dignitat la de sostenir Reus un setmanari encaminat a tal fi». Ens han dit que va sortir fins l'any 1896.

2230. SEMANARIO CATÓLICO DE REUS. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Presó, 13.—Tip. Fills Sanjuán, Llovera, 17.—231 × 146 mm.—28 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 6. Estranger, un any, ptes. 8. Aquest núm., ptes. 0'20.—IHustrat.—Bilingüe.

Any V, 1900; núm. 17 extr. (28 abril).

Insereix treballs literaris, d'arqueologia, història, etc. Té tot l'aire d'una il·lustració catòlica. El català no és abundós. Va començar a sortir en 1896. Segueix publicant-se.

2231. LA NOVA CATALUNYA.—Revista independent de Literatura y Arts. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *La Saura*. (Alcover).—207 × 118 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

2.ª època.—Any I, 1896; núm. 7-10 (12 set.-8 nov.)

Es continuació de la publicació començada a Alcover aquest mateix any. Cal esmentar que el núm. 9 està dedicat a Mn. Verdaguer. (Vegeu núm. 21).

2232. ECO DEL CENTRO DE LECTURA.—Semnario científico, literario y artístico. [Capçalera mixta. Dibuij aHegòric, amb el lema: «Labor prima virtus»].

Red.: *Centro de Lectura*.—Imp. Carreras i Vila.—263 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció trimestral, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1897; II, 1898; núm. 1-65 (4 abril 1897 al 26 juny 1898).

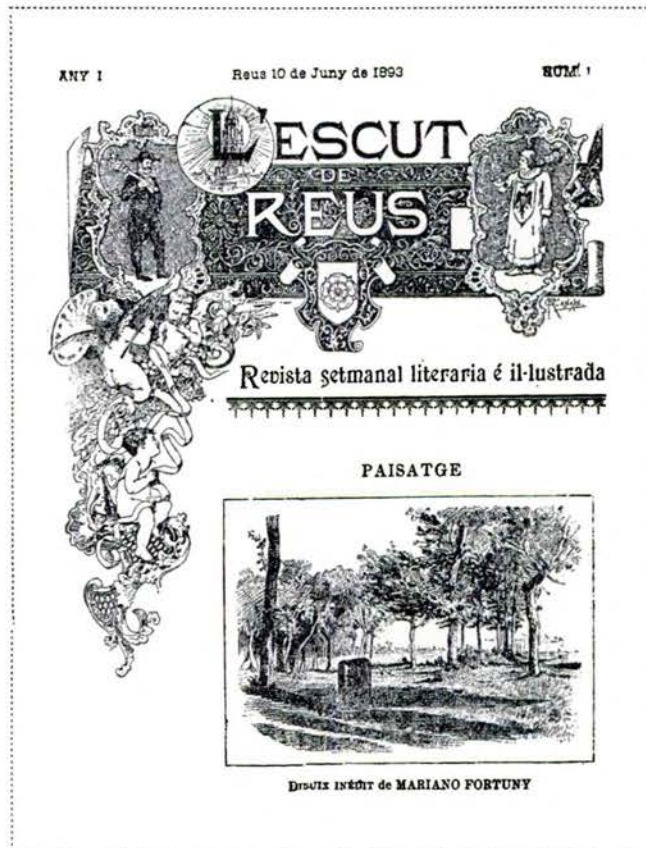
Es la quinta època d'aquesta publicació, sempre amb el mateix propòsit, si bé els treballs en llengua catalana cada vegada van essent més nombrosos. Al peu d'alguns d'ells es llegeixen els noms de J. Mercadé i Martí, Josep Ciurana, *Josep Aladern*, Bonaventura Domènech, Ricard Clausolles, Eugeni Mata, J. Anguera i Bassedas i molts més. Els directors foren el penúltim dels esmentats i Angel M. Sanxo.

2233. **LO SOMATENT.**—Suplement al núm... Escrit per los ex-redactors de La Renaixensa. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Plassa de la Constitució. Adm.: Xuclá, 13 (Barcelona).—Imp. C. Ferrando.—195 × 122 mm.—16 pp.—Suscripció: Espanya, ptes. 2 al mes; Antilles, ptes. 10, i Estranger, ptes. 12, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.

Suplements als núms. 3225-3243 de *Lo Somatent* (25 març-17 abril 1897).

En el número primer ens diuen els esmentats ex-redactors del diari barceloní (número 316) que: «La suspensió de *La Renaixensa* no devia atuhirnos fins al punt de lligar las nostras mans y amor-dassar la nostra boca. *Lo Somatent* acull a son company perseguit». Poc després sortia aquesta publicació al Vendrell, amb el seu primitiu títol.

2234. **REUS TRANQUIL.**—Periódich humorístich, satírich, literari y ilustrat. [Capçalera tipogràfica].

Núm. 2227.

Red. i Adm.: Jesús, 31.—Imp. *La Regional*.—195 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Quinzenal.—Il·lustrat.

Any 1897; núm. 1-3 (30 oct.-27 nov.)

A l'Arxiu Municipal de Reus, hem vist els tres números que esmentem, havent-los signat com a directors, respectivament, Josep Sans, Ricard Clauells i Josep Rossell. Va ésser una publicació de molt curta durada, que tractava, a més de l'objectiu esmentat a la capçalera, dels afers comunals.

2235. LA NOVA CATALUNYA.—Revista del modern moviment intel·lectual. [Portada mixta. Dibuix d'A. Soler].

Imp. *La Regional*.—195 × 114 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15.—Il·lustrada.

· Tercera època.—1898; núm. 1-9 (11 febrer-18 juny).

Es la mateixa publicació que hem vist en els núms. 21 i 2231.

2236. LO VENTALL.—Setmanari satíric humorístic i literari. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Fills de Sanjuan.

Any I, 1898; núm. 1 (30 juliol).

Conegut el subtítol, ja sabem quina és la seva finalitat. Cal assenyalar que en el núm. 17 de *Lo Lliri* (19 de novembre 1898) se'ns diu que és el successor de *Lo Ventall*, i fins en segueix la numeració. En l'«Avis», hom dóna notícia del canvi, degut a haver volgut fer un periòdic de temporada, i com era l'estiu, per això el varen titular *Lo Ventall*. Publicava fulletó.

2237. LO LLIRI.—Periòdic humorístic i literari. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Llovera, 17.—Imp. Fills de Sanjuan.—185 × 115 mm.—8 pp. a 2 col.—Setmanari.—Il·lustrat.

Anys I-II, 1898-1899; núm. 17-23 (19 nov. 1898-1.ª gener 1899).

Segueix la mateixa ideologia que *Lo Ventall*, amb treballs de Joan Puig i Ferrer, *Josep Aladern*, Pere Caballé, F. Cornet i Colomer, Plàcid Vidal, i algun altre.

2238. LA PALMA.—Quinzenari humorístic i literari. (Portaveu de la Societat del dit nom). [Des del núm. 6] Quinzenari humorístic literari e il·lustrat. (Portaveu. .). [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 6] Capçalera mixta, gravat al·legòric amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: *La Palma*, Jesús, 1.—Imp. Ferrando.—270 × 166 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció. Reus, trimestre, ptes. 0'75. Fora, trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.

Anys I-II, 1899-90; núm. 1-29 (1.ª agost 1899-1.ª oct. 1900).

En l'article de presentació «Bon dia y bon hora» llegim que tothom sap que la Societat *La Palma* és «molt amiga de la bulla, pero de la bulla de bon género», i instructiva; per això, essent aquesta Societat bona «amiga de la literatura en totas sas manifestacions, ha volgut amparar a tots els aficionats, perque sota el seu tálam protector puguin desenvolupar lo seu ingeni». També diuen que els que el redactaran són «xicots aficionats á escriurer», i com són bromistes «generalment

els treballs seran humorístics». S'hi veuen treballs d'En J. Staramsa, Surisenti, Abelard Coma, J. Valls i Clusas, Antoni Isern, Bonaventura Raméntol i altres.

2239. L'OLLA DELS 13.—Sortirà cada vegada que la colla fassi foch. [Capçalera il·lustrada]*.

Publicació sortida en 1899, tenia 4 pp. i era il·lustrada; no tenia periodicitat fixa, i pot considerar-se com el portantveu de «La Colla dels 13».

2240. REUS. [Capçalera mixta, amb l'escut de Reus]**.

Publicació literària, però també inseria articles referents a història i esports. Va sortir en 1899, tenia 12 pp. i era bilingüe.

2241. BUTLLETÍ DE LA LLIGA CATALANISTA DE REUS.

Red.: *Lliga Regionalista*. — Imp. E. Navàs. — 172 x 111 mm. — 8 pp.
1900; núm. 1-5 (febrer-dbre.)

Portantveu de l'esmentada entitat; insereix articles de política i literatura.

Núm. 2238.

* En la nostra estada a l'Arxiu Municipal, de Reus, en desembre de 1927, deixàrem per a més avant l'omplena algunes dades que ens mancaven en les nostres notes, de publicacions reusenques, i en retornar anys després per a detallar-les, hem trobat l'Arxiu tan trasbalsat que ens ha resultat difícil el satisfer nostre desig.

** Vegeu la nota del núm. 2239.

ANY I.—NÚM. I. REUS L' 1. D' AGOST DE 1899.

LA PALMA

QUINZENARI HUMORÍSTICH Y LITERARI

(PORTAVEU DE LA SOCIETAT DE DIT NOM)

Preus de suscripció	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ	Tant si s'intercanja com no, no s'torna los originals.
REUS trimestre. . . . . 3 rs.	SOCIETAT «LA PALMA»	NÚMERO SOLT 10 CENTIMS
Fora . . . . . 4 "	CARRER DE SERRA, 208.	

Bon dia y bon' hora

Com que som . . . modestia a part, . . . persons bon educadas, creyém obligació donar, abans d' entrar en materia, lo **Deu vos guat** a nostros llegidors, que segons tradició molt vella deurán esser amables y constants, aixis com a tots los xics de la premsa que componen las redaccions dels periódichs locals y als demés que s' publican en los restos de las extensas planuras del mon.

Haventne donchs demostrat que sabem d' urbanitat, al moment explicarém lo que nosaltros serém.

Ja veurán donchs, poche préambuls y entrém en pús d'aseguida. (Ara arribant a aquest punt, si on lloch d' escriurer haguessim de parar, ens costiríam los punys de la camisa, estussegaríam, beuriam un glop d' aygua am bolado y diriam am tú de veu abaritonada:) Senyors; Tots vostés coueixerán de sobras la Societat «La Palma», sabrán qu' es una societat molt amiga de la bulla, pero de la bulla de bon género (sempre la gustém de la classe superior) pero que al mateix temps, te per norma que totas las diversions tingnan un : pp, un no se qué d' instructivas, lo qual ho patentia las vetlladas que celebra quasi cada festa, ja sian recreativas, ja teatrals y principalment lo Certamen del any passat, del qual tant bona memoria ne guardau tots quantes

tingueren lo goig de presenciarlo, y si no ha donat mes aixamplas a la part instructiva d' aquestas festas, ha sigut perque sas forsas no li han permés, ja que fins ara ha estat una societat joveneta que ni que cresqués molt gros soneta y robusta tenia encar los hoves tendres; mes, avuy que d' aquella jove nota se n' ha fet ja una xicota fadrina, que s' troba en la plenitud del seu desenvollo, sortint la vida en son rostro y por cert, bastant macatoneta, lo que ho demostra la colla de pretendents nous que van sortint desitjoses de coneixorla, per quin motiu, se veu obligada a cambiar de casa, ja que en la que actualment habita no pot rebro dignament als seus rendids amants, y, a fé que s' ha triat una estancia que, vaja, (desen dicho a vostés) ni un palau. Donchs bueno; trobantse en aytais condicions y com mes amunt ja he dit es bastant amiga de la literatura en totas sas manifestacions, ha volgut amparar a tots los aficionats, perque sota 'l seu títam protector puguin desarrollar lo seu ingent y al mateix temps, perque siguin lo seu portaveu y donguin a conèixer las composicions premiadas en lo Certamen qu' ella va fer.

Amb aixó creyém queda plenament explicat lo perquè de nostra aparició.

Lo que serém ja quasi no cal dirho, serém lo que som ara, xicots aficionats a escriurer que per temperament som bromistas, mes, quant no tenim rial, estém malhumorats; per lo tant, gentralment los treballs serán humorístichs,

335

2242. REVISTA DEL CENTRO DE LECTURA.—(Segunda época). Quincenario científico, artístico y literario. [Des del núm. 17] Periódico quincenal.[Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 17] Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació. Dibuix de B. Sugranyes].

Red.: *Centro de Lectura*.—Imp. Celestí Ferrando.—235 × 162 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe. Any I-IV, 1901-1904; núm. 1-79 (1.^r març 1901-15 set. 1904; pp. 168 + 208 + 172 + 128).

Cal esmentar que en dir «Segunda época», fa relació al núm. 2216, publicació del mateix Centre en els anys 1883 i 1884. Ja hi veiem molt més català que en les anteriors èpoques de l'*Eco* i la de la *Revista*, i sovintegen els noms de Plàcid Vidal, Pere Cavallé, J. Anguera i Corbella, J. Puig i Ferrer, Hortensi Güell i Antoni Isern i Dalmau.

2243. EL PANDEMONIUM.—Revista de higiene social, Ciencia, Artes, Literatura. Se publica los sábados.

Imp. E. Navás.—236 × 146 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe. Any I, 1901; núm. 1-21 (4 maig-21 set.)

En l'article «A los lectores», ens diu la Redacció, que no és el seu propòsit portar «el pan intelectual a domicilio, dar las ideas y el criterio hechos al lector, sino por el contrario, obligarles a un ejercicio cerebral mediante la oposición de pareceres que por fuerza han de ser diversos, gimnástica intelectual que no puede por menos de ser beneficiosa a la general cultura...» Diuen que totes les qüestions seran tractades «con libertad entera». Sabem que van publicar-se alguns nombres més dels que hem vist. N'era el Director N'Antoni Marca i Boada. En català s'hi veuen treballs de N'Aladern, Alfons Maseras, J. Ferré i Gendre i algun altre.

2244. PATRIA NOVA.—Periódic nacionalista. Surt els dies 1, 11, 21 de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Vilá, 12, 3.^r—Imp. Sanjuan Germans.—222 × 136 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, trimestre, ptes. 1. Estranger, l'any, 5 francs. Núm. solt, ptes. 0^o10. Any I, 1905; núm. 1-19 (1.^r gener-1.^r juliol).

En l'article de presentació llegim que «som abans que tot, nacionalistes de Catalunya... Volem... una Catalunya lliberal i avançada que pugui marxar d'acort i donar la ma a tots els pobles lliures de la terra, i que per son saber i son treball sigui per tots ells respectada». S'hi veuen treballs d'En Plàcid Vidal, Alfons Maseras, Joan Puig i Ferrer, D. Freixa i Batlle, Ll. Rovira Guinart i altres.

2245. FOMENT.—[Des de l'any X porta el següent subtítol] Portaveu oficial en les comarques tarragonines del partit d'Unió Federal Nacionalista Republicana. [Des de l'any XI Diari Nacionalista Republicà. [Capçalera mixta amb el títol de la publicació gravat].

Red. i Adm.: Perla, 2.—Imp. Sanjuan Germans. [Des de l'any XIV] *Gràfics Catalans*.—492 × 348 mm. [Des de l'any XIII] 283 × 185 mm.—4 pp. a 5 col. [Des de l'any 1918] 8 pp. a 3 col.—Suscripció: Reus, un mes, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 4'50. Estranger, un trimestre, ptes. 9. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any IV, 1909; núm. 361 (25 dbre.)-X, 1915; núm. 205-282 (1 oct.-31 dbre.)-XI, 1916; núm. 1-300 (1 gener-31 dbre.)-XII, 1917; núm. 1-290 (1 gener-21 dbre.)-XIII, 1918; núm. 264-266 (30 nov.-3 dbre.)-XIV, 1919; núm. 87-88 (28 i 29 juny). -XVII, 1922; núm. 207 (8 set.)

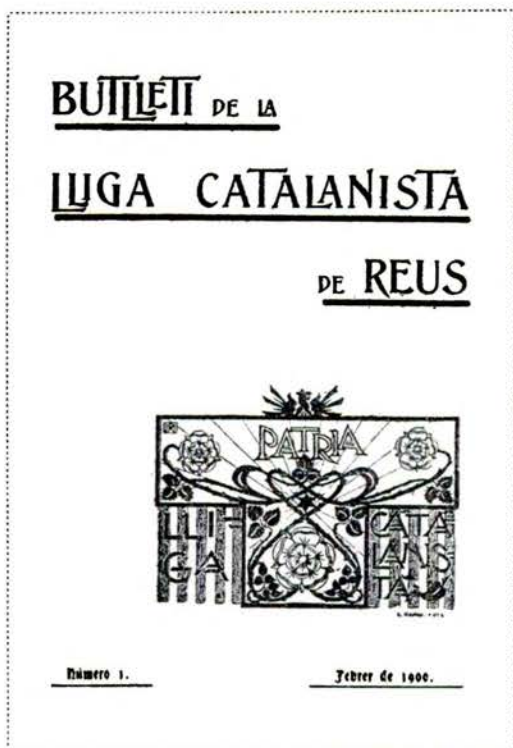
Conegut el subtítol, ja sabem a quin partit pertanyia. Va començar a sortir en 1906, defensant la política de Pi i Margall. Ha tingut fortes polèmiques amb altres confreres seus, i denúncies pels seus ideals autonomistes i republicans. Encara es publica.

2246. EL ROSSINYOL.—Art, literatura y humorisme. [Capçalera mixta amb el títol de la publicació gravat].

Red., Adm. i Imp.: Raval baix de Jesús, 4.—235 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'10.—Quinzenal.—Bilingüe.

Any 1908; núm. 1-13 (1.ª gener-4 juliol).

La Redacció ens diu que amb la publicació d'aquest periòdic, desitja portar a cap «una obra de cultura que, encara que modesta pèl poc que valèm, serà tant gran com qualsevol altra... El nostre periòdic no serà polític, emprò a pesar d'aixó, tampoc mirarà endarrera. Seguirà a tot lo que vaigi endavant... No volèm ésser més que culturistes, ab la més modesta expressió de la paraula». El director era En Francesc Magrinyà; s'hi veuen treballs d'En Fontan, Ramon Salvat, C. Litrán, F. Recasens i Mercadé, P. Redón, J. Gispert i Maimó, S. Castellví i altres.

Núm. 2241

2247. LA KÁBILA.—Organillo murguista, humorista e inofensiu. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Café Paris*. [Des del núm. 3] Hostalets, 17.—Imp. Celesti Ferrando. [Des del núm. 3] Imp. *Catalonia*.—255 × 150 mm. [Des del núm. 3] 200 × 130 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.—Bilingüe.—Sortia els dissabtes.

Any 1909; núm. 1-5 (18 març-30 abril).

Publicació satírica; també tractava dels afers locals. Des del núm. 3, és il·lustrada.

2248. LA KÁBILA DE REUS.—Periòdic humorístic. [Capçalera mixta].

Red., Adm. i Imp.: Llovera, 58.—200 × 135 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.—Il·lustrat.

Any 1909; núm. 1 (8 maig).

Periòdic de caire satírico-literari.

2249. LO CAMPANARET.—Periòdic semiserio tocacampanas modístich rutinari y raspal. Tocarà mentres li donin corda tots los dissabtes, y val a Reus 10 céntims lo número. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Pressó, 9, entressol.—Imp., Llovera, 58.—200 × 136 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrat. Any I, 1909; núms. 1-2 (22-29 maig).

Setmanari satíric i humorístic, de molt curta durada, que tractava xiroiament els assumptes locals. El dirigia A. Ciuffo.

2250. LA RIALLA.—Setmanari satíric, humorístic i serio. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Altar del Tívoli, 18, baixos.—Imp., Llovera, 58.—200 × 135 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Esclafará la gran rialla a les 18 hores en punt de cada dissabte.

Any 1909; núm. 1 (12 juny).

En l'article de salutació ens fa saber que espera li dispensaran els errors gramaticals i ortogràfics «que trobin en nostres articles, puig tota la redacció, està composta d'uns quants trempats, que solsament s'han projectat fer passar un rato distret a tots els que'ns favoreixin comprant *La Rialla*». El dirigia Pere Martí.

2251. EL ROSSINYOL. [Capçalera igual a la de la primera època].

Direc.: Camí de Riudoms, 14, 1.ª Adm.: Llovera, 58.—Tip. *Aladern*, Llovera, 58.—230 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'40; a fora, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. 2.ª època.—Any I, 1909; núm. 20 (7 nov.)

Segueix la mateixa idealitat que en la primera època. (Núm. 2246). El dirigia En Francesc Magrinyà.

2252. LO CAMELL.—Periòdich satírich. [Capçalera i il·lustrada].

Red. i Adm.: Arrabal de Santa Agna, 35.—Imp. C. Ferrando, Arrabal, 35.—225 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Setmanal. Sortia els dissabtes.

Any I, 1909; núm. 1-7 (6 nov.-18 dbr.)

Publicació humorística, com ens ho demostra l'article de «presentació» on diu: «No us espanti ma presència; no soch lo que semblo. Si obro la boca, serà per a riurem de lo que vegi, no pas per cruspirme a ningú». El dirigia P. Borrell.

2253. ATHENÆUM.—Revista del Centro de Lectura. [Capçalera mixta].

Red.: Centro de Lectura.—Imp. E. Navás, Arrabal Alt de Jesús, 29 i 31.—210 × 127 mm.—16 pp. + 8 de fulletó.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'30.—Bilingüe.

Any I-II, 1910-1911; núm. 1-11 (oct. 1910-agost 1911).

En les primeres ratlles d'aquesta interessant revista mensual, es llegeixen les següents paraules: «La fuerza del hombre es el corazón. Vengan con nosotros los corazones honestos, y en el con corde esfuerzo realizaremos la eurítmia de la buena voluntad.—«Esto matará aquello». Así hablaban del dogmatismo. Nosotros diremos: «Esto vivirá con aquello porque es aquello mismo». El Hombre». S'hi veuen notes d'excursions, d'arqueologia, de filosofia, etc.; hi ha articles en català d'En C. d'Aragonès, Joan Puig i Ferrer, J. Agudé i Miró, Jaume Sardà i Ferran, A. Porta i Pallisé i molts més. Publicava fulletó.

ANY I. — NOMBRE 25. REUS: 1 DE SEPTIEMBRE DE 1905.

PERIODIC NACIONALISTA
SURT ELS DIES 1, 11 I 21 DE CADA MES

FUNTS DE SUSCRIPCIÓ A REUS: Ribot i Manóvil·la. Nú. 11-12	En treball se publica tota la responsabilitat dels seus actes. No s'assumeixen els originals. No s'ajudaran treballs que no siguin útils.	PREUS DE SUSCRIPCIÓ Catalunya: ... i fora al trienni Espanya: ... i fora al any. Rest del món: ... PARC A LA DRETETA.
--	---	--

SUMARI:
De la societat, per L. MORALES GONZALEZ.—Para l'obra catalana, per RICARD.—Espanya, per F. BARRERA.—El pensament, per J. M. PONS I FERRER.—Comença, per P. LLORE VIAL.—Molt d'actualitat, per J. CALVO.—Espanya, per D. F. I. B.—Noves.

DE RE SOCIAL
I
La tasca que s'imposen les espatxes de tot lo món, al estudiar detingudament el llibre de la naturalesa, es superior a las forces humanes.
Los exemples d'aquesta naturalesa, les evolucions que consisteixen en la persona humana, imposen un treball capàs para fer cavilar al ésser més templat y decore al ésser.
En tots los temps y en totes las etats l'home ha sentit sempre especial desig, de volgut resoldre quised de manera lo problema social, y sus aspiracions se han estrellat al rocam dels personalismes y sos fonaments han sigut arruïnats per aixacerios en terror arenic.
Ja en los planes d'aquesta publicació varem exposar, sintetiat ab lo nom de Tolerancia la font d'hont havia de naixer, per mi, lo primer arrel d'aquex arbre social y es en una santa y verdadera germanor.
Y aixó no ho he llegit en cap llibre d'autor científich radical ó socialista, ni ho he après a l'escola més moderna, ni ho he dictat la veu de la consciencia que presideix los actes tots de la nova vida.
L'home ta en causal infinit de forces per emplear, capàs para ferlo despullar de las corras sentimentals en que per desgracia ha vestirse, para atañer

Núm. 2244.

2254. LA VEU DEL CAMP.—Setmanari catalá. [Any 1920] Periódic nacionalista. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].

Red. i Adm.: Arraval de Robuster, 26. [Any 1920] Plaça del Castell, 1, pral.—Imp. Carreras i Vila. [Any 1920] Tip. Sanjuán, Llovera, 31.—496 × 345 mm. [Any 1920] 385 × 257 mm.—4 pp. a 5 col. [Any 1920] 4 pp. a 3 col.—Suscripció; Reus, trimestre, ptes. 1. Catalunya, semestre, ptes. 2'50. Demés nacions ibèriques, semestre, ptes. 3. Unió Postal, un any, ptes. 7'50. Núm. solt, ptes. 0'05. [Any 1920] Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1913; núm. I (5 gener). - VIII, 1920; núm. 362 (1.ª set.)

En «Nostre dever» ens diu que ve a fer «vida activa de la política pera durhi la veu de les forces regionalistes de la ciutat nostra... l'amor constant que guardem a la Terra, y la fe decidida qu'inspira els nostres actes sempre decantats al servey de la causa catalana, ens esperonarán a esser un mes dels que lluyten per la conquesta de ses lligítimes aspiracions, tan equivocadament regatejades, y jamay defallirém davant les adversitats que, pera sa reconeixensa efectiva siguin la resultancia dels inconsiderats obstacles que'ns oposi l'Estat espanyol...» I en l'article «La nostra tasca» llegim que el coronament de la política de la Lliga Regionalista «ve a portarlo a cap la nostra publicació». A més dels articles polítics i de la localitat, s'hi veuen unes interessants notes referents als mercats d'importació i exportació del Camp de Tarragona. Degut al seu aire polític va tenir diverses interrupcions.

2255. EL CAMELL. [Portada gravada].

Red. i Adm.: Arrabal Santa Agna, 35.—Imp. C. Ferrando.—233 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.

2.ª època.—Any I, 1913; núm. 1 (22 febrer).

En la «Salutació» llegim:

«...jo soc un Camell molt de la broma | si tinc salut i menjadora plena,
pero que no consent que per negoci | s'exploti dels amics la confiança...
Aquells panxons de riure que aquí'm feia | per lo que abunden els reusencs risibles,
no me l'he fet mai més, me poden creure, | i sense riure soc Camell a l'aigua...
Salut i peles, doncs, salut i duros: | des d'ara soc aquí, si així us agrada
per a riure i burla-'m d'aqueixes momies | que senten del ridicol les flaqueses...»

Com s'ha vist, segueix tenint el caire satíric i humorístic de la primera època. El director era A. Secall. (Vegeu núm. 2252).

2256. Foc Nou.—Literatura. [Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació, i al centre, el campanar de Reus]. *

* Vegeu la nota del núm. 2239.

Aquesta publicació quinzenal, sortida en 1910, conreava la literatura i la crítica literària. La col·laboració és nombrosa, i fullejant les pàgines d'aquesta Revista, es veuen treballs d'En Josep Tharrats, Alfons Maseras, Joaquim Folch i Torres, Joan Ferraté i altres. Publicava números en homenatge a un autor, com el dedicat a N'Antoni Isern. Repartia fulletó rel·ligable.

2257. BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN DE MÉDICOS DE REUS. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Arrabal baix de Jesús, 33.—Imp. C. Ferrando. — 185 x 110 mm.— 16 pp.— Mensual.— Bilingüe.

A ny V, 1918; núm, 11 (novembre).—VI, 1919; núm. 4 i 5 (abril i maig).

Ultra les notes referents a la dita Associació, s'hi veuen treballs referents a temes pertanyents a la medicina.

FOMENT

DIARI NACIONALISTA REPUBLICÀ

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
PERLA, 3.—REUS
TELÈFON NÚM. 168
NO S'ACCEPTEN ORIGINALS
ENCARA QUE NE'PUBLICUI

Any XIII   Núm. 265

Reus, diumenge 1 de Desembre de 1918

PREIS DE SOTSCRIBCIÓ

ANUAL: Ptas. 150 el sem.
SEMESTRAL: " 75
TRIMESTRAL: " 50
Número buit 5 cèntims

SABONERIA QUEROL

Fàbrica: Carrer Boala (darrera el Teatre Fortuny)-Tel. 318

	Puntada	Puntada
Classe Extra, blanc, Quinà (sup.) a 53'50. Arroba	13'40	12'90
• Superior " " " " " "	51'50	48'50
• Primera " " " " " "	48'50	42'—
• Segona vert " " " " " "	42'—	39'50
• Tercera " " " " " "	39'50	35'50
• Corrent " " " " " "	35'50	8'90

FRANCO FÀBRICA

Catalunya a Madrid

Ha sigut presentat al govern el document amb les bases de la petició de l'Autonomia.

No les publicarem avui perquè volen fer ho en forma de folletí, a l'objecte de que els qui vulguin puguin col·leccionar-les.

Sembla que a Madrid encara no es sentenc. El cap del govern consentirà en forma un xic sospitosa a la comissió i aquesta no sortirà ben impressionada de la entrevista.

Els diaris de la vella política continen a ésser els mateixos d'abans, a pesar de que fa quatre dies deien que era de justícia que es concedís lo que Catalunya demana.

A l'acte de la entrega del plebiscit hi assistiran:

Per la Mancomunitat.—Pulg i Cadatach, Vallés i Pujals, Ribera, Ullast, Mestre, Espiñá, Gusch, Inglés i Bartrina.

Els parlamentaris regionalistes senyors Cumbó, Ventosa, Rodas, Garriga i Masó, Rahola, Trias, Ramos, Mirale, Claret, marquès de Vilanova i Geltrú, Ferrer i Vidal, marquès de Camp Sedó, Lluç, Lloach, Masó, Utrera i Berra, Vehils, Morera, Valls, Fortuny Roeta i Soler i March.

El liberal senyor Muthu.

Els republicans senyors Domingo, Nogueras, Albert, Pi i Suñer, Pich, Mallol i Esplogas.

Els jacobins senyors Batlle, Aguiló, Iglesias i Junyet.

ENFERMETATS DELS NOIS

Pel metge especialista Francesc Figuerola
DE L'HOSPITAL CIVIC-MILITAR I DEL DISPENSARI MUNICIPAL

LABORATORI de SEROLOGIA I BACTERIOLOGIA
i d'anàlisi química aplicat a la clínica

REAGENCI DE WASSERMANN
Carrer de la Font, 12.—Reus Consulta de 3 a 5

Dr. S. GIL VERNET

METGE CIRURGIÀ DE L'HOSPITAL DE SANTA CREU. EX PREPARADOR ANATÒMIC PER OPUSIÓ DE LA FACULTAT DE MEDICINA

CIRURGIÀ: MATRIU: VIES URINÀRIES
ESPECIALITAT EN LA CURACIÓ DE LES HERNIES

CONSULTA DE CAS
Carrer Nou de Sant Francesc, 5, principal.—BARCELONA

F. DE P. FORTUNY GULLI

DR. EN MEDICINA I CIRURGIÀ
EX-INTERN PER OPUSIÓ DEL HOSPITAL CLINIC DE BARCELONA

ENFERMETATS INTERNES
Consulta: De 12 a 1 i de 3 a 5
Plaça de Prim, 6.—REUS

2258. BUTLLETÍ DE LA AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA.

Núm. 2245.

Red. i Adm.: Plassa del Castell, 4, 1.ª [Des de novembre 1925] Sant Elies, 9, 1.ª—Imp. C. Ferrando, Arraval Santa Agna, 35. [Des de l'any 1917] Gràfics Navàs.—190 x 110 mm.—12 pp.— Suscripció: Trimestre, pes. 0'75.—Il·lustrat.

Any I, 1915. - III, 1917; núm. 1-33 (abril 1915-dbre. 1917).

Publicació igual a les esmentades en els núms. 816 i 852.

2259. HERALDO DE CATALUNYA. [Des de l'any V amb el següent subtítol] *Organo oficial de los Sindicatos y entidades Agrícolas de Cataluña.* [Capçalera mixta].

Adm.: Major (Reus). - Córcega (Barcelona). [Des de l'any V] Direc. i Adm.: Fernando, 34.—Tip. Rabassa i C.^a, S. en C.—270 × 171 mm.—16 ó 24 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'75. Estranger, un mes, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'30.—Bilingüe.

Any III, 1918; núm. 113-135 (20 abril.-30 nov.) - V, 1920; núm. 195 (30 nov.)

Insereix notes de preu de la fruita, olis, vins; notes de mercats, articles d'agricultura, i notes de la localitat.

2260. POLITICON.—Periódic ultraradical.

Red.: Castell, 6.—Imp. Ferrando, Arrabal Santa Ana, 35.—186 × 108 mm.—16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1916; núm. 1 (3 juny).

En la «Salutació», escriu: «Venim a combatre i a fer obra positiva, perque es el combat el millor camí pera arribar al mitgdia d'una humanitat bona i formosa, lliure d'obstacles tradicionals i dogmàtics. Ens guia en nostra lluita una bandera, la de la Llibertat. I per qué volem la llibertat, som republicans en el sentit més radicalíssim i més esquerrá possible».

2261. EL LORO.—Semnario festivo. [Capçalera mixta].

Imp. J. Vila Sugrañes, Raval alt de Jesús, 38.—260 × 180 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Ptes. 0'40 al mes. Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any II, 1917; núm. 16 (15 març).

Va començar a sortir al desembre de l'any anterior. El subtítol ens diu el caire d'aquesta publicació.

2262. L'ESTISORA.—Literatura, sátira, humorisme. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *La Fleca*.—260 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any 1917; núm. 1-5 (22 gener-31 març).

Els que fan aquest setmanari són «un nucli de joves que instintivament moguts per la frisança de produir quelcom lloable i profitós, ens hem agropat per donar franc esbarjo a les nostres energies... En les columnes del nostre setmanari hi trobarán articles de gaia literatura, satírics i els que per arreu s'hi vessi l'humorisme». El dirigia A. Pallejà.

2263. REVISTA D'EXLIBRIS.—Portaveu de la «Unió Ibérica de exlibris». [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Major, 12.—274 × 172 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 10.—Il·lustrat.
Any I, 1917; núm. 1 (31 gener).

Solament coneixem el número primer. Aquesta «Revista» la repartia *Heraldo de Catalunya* (núm. 2259). La dirigia En Bartomeu Sigalés.

2264. GRIMEGIA.—Periòdic de broma amb ninots. [Capçalera mixta, el títol de la publicació gravat].

Imp. J. Vila.—230 × 169 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1917; núm. 1 (16 febrer).

Setmanari humorístic, que vol fer broma, però «amb pocs quartos i sense que acabi mai a pinyes. Aquest es el nostre programa. No volem fer riure pero si somriure; no volem causar molesties i disgustos, pero si rabieta».

2265. CATALUNYA NACIÓ.—Portaveu de la Joventut Nacionalista Republicana.

Red. i Adm.: Llovera, 23.—Imp. *Catalana*.—391 × 278 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I, 1917; núm. 1 (2 juny).

En l'article «Salutació» es llegeix que «som republicans i catalanistes... en la qüestió social, boguem per a un millor benestar dels homes i en totes les qüestions que's presentin entre'l capital i el treball, nosaltres, com a homes de llibertat, ens possarem al costat dels menys forts. Aquí doncs, ens teniu, disposats a la lluita per Catalunya i la República».

2266. EL REGENERADOR.—Setmanari republicà. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *La Fleca*.—390 × 270 mm. [Núm. 3] 270 × 175 mm.—4 pp. a 4 col. [Núm. 3] 4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I, 1917; núm. 1-4 (27 oct.-12 dbre.)

En la «Salutació» se'ns diu que els que redacten aquest setmanari pertanyen a «una joventut abnegada i plena del sant ideal republicà»; vénen «a lluitar per a ajudar als que desde diferents bandos breguen ja, per la consecució de l'ideal autonomista y republicà». Hi escriuen E. Massagué, S. Torell, J. Padern, E. Bergadà i altres.

2267. LA GUINEU.—Setmanari satíric humorístic. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *La Fleca*.—190 × 125 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any 1918; núm. 2-4 (20 juliol-3 agost).

La Redacció ens diu que *La Guineu* no mossegarà i «solzament vos obsequiarà amb dolces i suaus esgarrapades, les quals si tenen l'inconvenient de fer posar de mal humor an els homes, tindran, no's dubti, la gracia de distreure i alegrar a totes les noies». Amb el núm. 4 s'acomiada dels llegidors. Hem d'advertir que comença amb el número segon. El dirigia Joaquim Sagalà.

2268. LA COLUMNA DE FOC.—Fulla de subversió espiritual. (Epoca d'indignitat humana). [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Barreras, 14, pral.—Tip. *La Fleca*.—390 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Mensual.—Il·lustrat.

Anys I-III, 1918-1920; núm. 1-10 (oct. 1918-maig 1920).

Publicació literària futurista. Les plomes més inquietes i recercadores de nous horitzons hi tenien cabuda. La dirigia S. Torrell i Eulàlia, i eren col·laboradors, J. Prous i Vila i V. Vallespinosa.

2269. LLAÇ.—Revista. [Portada mixta].

Direc. i Red.: Vallroquetas, 5.—Imp. *La Fleca*, Vallroquetas, 5.—217 × 154 mm.—8 pp.—Suscripció: Reus, trimestre, ptes. 1. Catalunya, trimestre, ptes. 1'25. Estranger, un any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 0'15.—Quinzenal.

Any I, 1919; núm. 1-6 (15 agost-30 oct.)

Núm. 2264.

En el número primer, llegim unes ratlles dirigides al públic; en les quals ens diuen que no tenen programa, però que «només en la mida de les nostres forces, i amb la nostra juvenesa cercarem tot allò que de cultura i de bellesa, pugui trobar-se a casa nostra i a fora d'ella, no intentem exclusivismes ni som patriotes migrats dels que criden i esvaloten sense anar a cap fi útil, nosaltres creiem en la força de la raó, potser un xic il·lusionats encara». Hi veiem treballs d'En J. M.ª Prous i Vila, Pere Cavallé, Joan Arús, Josep M.ª López-Picó, V. Vallespinosa i Salvat, Josep Carner i molts més.

2270. ELS PETITS CANTAIRES.

D'aquesta publicació per infants sortida en 1919, no n'hem vist cap exemplar, però ens han dit que era un periòdic per l'estil dels portantveus dels «Pomells de Joventut». Vegeu núms. 1972 i 2004.

2271. REVISTA DEL CENTRE DE LECTURA. [Portada i Il·lustrada].

Red. i Adm.: Major, 15.—Gràfics Navás.—225 × 141 mm.
Any I, 1920; núm. 1-22 (1.^r febrer-15 dbre.) 404 pp. - II, 1921; núm. 23-46 (1.^r gener-15 dbre.) 423 pp. - III, 1922; núm. 47-70 (1.^r gener-15 dbre.) 248 pp. - IV, 1923; núm. 71-94 (1.^r gener-15 dbre.) 313 pp. - V, 1924; núm. 95-118 (1.^r gener-15 dbre.) 268 pp. - VI, 1925; núm. 119-142 (1.^r gener-15 dbre.) 291 pp.

En el «Pòrtic» ens diu la Redacció que aquesta Revista «serà la mateixa tribuna de l'entitat, portada a la plaça pública, per a que des d'ella puguin parlar-hi els poetes, els pintors, els músics, els homes de ciència, els pedagogs, tots aquells, en fi, que en la vida hi compleixin l'alta missió social d'educar l'intel·ligència i i desvetllar l'ànima del poble». Col·laboració molt nodrida, així d'autors catalans com estrangers. Segueix publicant-se.

2272. PESSIGOLLES.—Setmanari de gresca. [Capçalera tipogràfica].

Imp., Llovera, 31.—260 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.
Any 1920; núm. 1 i 2 (20 i 28 febrer).

Amb tot i dir que farà gresca, també tractava d'assumptes polítics i administratius de la ciutat. El dirigia J. Duran Juncosa.

2273. PUERICULTURA.—Publicació de l'Institut de Puericultura de Reus.

Red. i Adm.: Raval Baix de Jesús, 33 i 35. [Des de l'any II] Raval de Robuster, 33. [Des de l'any III] Raval Santa Anna, 46, pral.—Gràfics Navas. [Des de l'any IV] Tip. *Catalonia*.—177 × 108 mm.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 10. Estranger, un any, ptes. 20.—Bilingüe.

Any I, 1921; núm. 1-12 (gener-dbre.) 192 pp. - II, 1922; núm. 13-24 (gener-dbre.) 235 pp. - III, 1923; núm. 25-36 (gener-dbre.) 192 pp. - IV, 1924; núm. 37-48 (gener-dbre.) 192 pp. - V, 1925; núm. 49-60 (gener-dbre.) 192 pp.

Aquesta publicació dirigida pel Dr. Alexandre Frias i Roig, tracta de tot allò que fa referència a la defensa de la vida i salut dels infants.

2274. BONA LLEVOR. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Esteve, 28, 1.-170 x 105 mm. [Núm. 24 i 25] 212 x 137 mm.—36 pp. [Núm. 24 i 25] 52 pp. a 2 col.—Il·lustrat.

Any I, 1921; núm. 1 (gener.) - II, 1922; núm. 24 i 25 (nov. i dbre.)

Es el portantveu de la Secció Catequística del Patronat Obrer de Sant Josep, i dels Pomells de Joventut «Misericòrdia» i «Bona Llevor». S'hi llegeixen articles morals i literaris.

2275. L'ESQUELLOT. [Capçalera mixta].

Red.: Del Campanaret a la Plaça.—200 x 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Setmanal.—Il·lustrat.

Any I, 1921; núm. 1 (gener.)

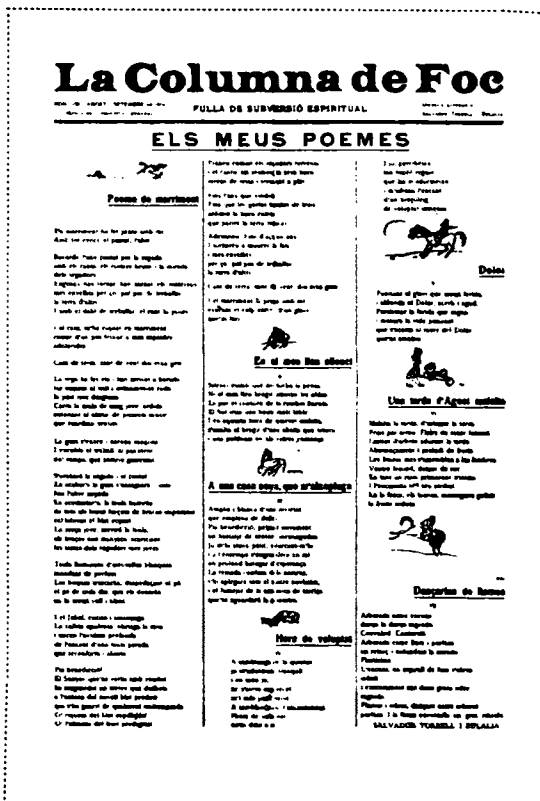
Publicació de molt curta durada, la qual sortí com avenç de l'època carnavalesca; en la «Salutació» llegim que ve a fer «esquellotades amb la mateixa expontaneïtat que una disfressa tira matracades i fa barrila, per a que tot el poble reusenc, plebeu i burgués pugui disfrutar-la». El dirigia En Pere Borràs i Valverdú.

2276. PARICU. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Catalonia.—280 x 215 mm.—4 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1921; núm. 10 (12 març).

Periòdic satíric i humorístic. Es fa ressò de les veus del carrer, censura l'administració municipal, tracta de les funcions teatrals i d'altres assumptes locals, però tot xiroiament. El director era En Francesc Vila.

Núm. 2268.

2277. MIGRANYA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. J. Vila.—290 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any II, 1922; núm. 8 (5 gener).

Setmanari de broma i digne company de *Paricu* (núm. 2276). S'hi veu una secció de noves referents als «potins» de la ciutat. El dirigia A. Suazo. Va començar a sortir a mitjans de novembre de 1921.

2278. GENTE-BIEN.—Setmanari de bon humor. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Ferrando, Raval Santa Agna.—290 × 205 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Bilingüe.—Il·lustrat.
Any I-II, 1921-1922; núm. 1-9 (3 dbre. 1921-28 gener 1922).

En «Nostre saludo», ens diu la Redacció que tenen el desig que aquest setmanari sigui el «més castiç, cursi, irònic, sarcàstic, cínic, humorístic, ridícol, grotesc, xistós i papitesc possible». Creiem que l'últim número pertany al 28 de gener de 1922, ja que hi veiem dos rodolins que diuen:

«Gente-Bien» fa l'ascensió
cap als llims, acompanyada
del seu digne directò.
I al últim servint de postre
toquen a morts les campanes
final de nuestros desmanes:
Resém tots un Pare-nostre.

En les «Notes de Redacció», però, s'esmenta la publicació d'un número extraordinari dedicat a Carnestoltes. El dirigia Lluís Busquets.

2279. BOIRA.—Fulla de pantarragonisme que Salvador Torrell i Eulalia fa estampar a Reus, ciutat del camp de Tarragona [Capçalera mixta].

Red.: Sant Llorenç, 5.—Imp. *Bibliotheka*.—278 × 173 mm.—2 pp. a 2 col.
Any I, 1922; núm. 1 (agost).

Creiem que es tracta d'un número únic. Es una publicació literària d'avantguardia amb poesies de Josep M.ª Prous i Vila, Joan Ferraté i R. Blasi i Rabassa.

2280. REPÚBLICA.—Organo oficial del Partido Republicano Radical de la provincia. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Arrabal Sant Pere, 41.—Imp. *Bibliotheka*.—493 × 336 mm.—4 pp. a 5 col.—
Suscripció: Reus, trimestre, ptes. 1'75. Províncies, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.—
Bilingüe.

Any 1922; núm. 273 (2 dbre.)

Es l'òrgan del Partit d'Alexandre Lerroux a Reus.

2281. **GENTE-MAL.**—Periòdic de bon humor. [Capçalera tipogràfica].

Imp. J. Vila.—285 × 200 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

1922; núm. 1 i 2 (25 març i 1.º abril).

En el «Déu vos guard» llegim que «*Gente-Mal*» inclou en una sola paraula les tres preguntes anotades: Tranquil·litat + alegria + mal-humor = Xibarri. Heus aquí, doncs, el programa de *Gente-Mal*. I en el número segon, ens diu la Redacció: «No volem abusar de qui ha donat tantes mostres d'amor envers nosaltres. Ens compadim del públic i no l'explorem més. Avui ens morim per *in aeternum*».

Núm. 2271.

2282. **REUS 1973.** [Capçalera gravada].

Imp. J. Vila.—270 × 180 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

1923; núm. 1 (gener).

Publicació satírica. Amb tot i llegir-s'hi «Any xxxvi... núm. 1443» es tracta, segons ens han dit, d'un número primer. En l'última plana, hi ha el següent anunci: «Dissabte pròxim segon nombre de «*Reus 1973*» amb caricatures de Kim».

2283. LA PORRA.—Setmanari humorístich radical. [Capçalera tipogràfica].

Imp. J. Vila.—270 × 181 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.
Any I, 1923; núm. 1 (1.ª febrer).

En l'article «Porrades» ens diu la Redacció, que estan «cansats d'aquesta brega i política que domina. Els que's diuen nacionalistes viuen venuts a qualsevol preu i segueixen fent la grandesa de les seves cases de comerç anunciant en llengua estrangera. Els que s'anomenen republicans viuen amb l'oprobri d'una unió indecent-desvergonyida! Sortim i ens embrutarem amb el silenci... Sortim a donar (des de les nostres trinxeres periodístiques) porrades a tothom. Als polítics, als esportmans, als intel·lectuals, a tota la brossa, a uns i altres i contra tots, a la «gente bien» i «gente mal».

Publicació de l'INSTITUT DE PUERICULTURA de Reus.

DIRECTOR: DR. ALEXANDRE FRIAS ROIG.

VOLUM II	REUS, GENER DE 1922	NOM. 13.
----------	---------------------	----------

PUERICULTURA, en entrar al segon any de sa publicació havent assolit un èxit superior al que s'esperava en fundar-la, dedica el present número a nostre INSTITUT DE PUERICULTURA iniciant així la tasca de donar a conèixer les institucions de nostre país dedicades a la defença de la vida i salut dels infants, establint entre ellès llaços de relació i afecte en profit del fi comú.

2284. LA PEPETA.—Portaveu de les ganxetes ben amigues de la barriola.—*La Pepeta* sortirà cada dissabte a fer parlar a la gent. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Raval alt de Jesús, 38.—
Imp. J. Vila.—240 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
1923; núm. 15 (3 febrer-12 maig)).

Núm. 2273.

Declara: «Cada dissabte cap al tard, sortiré sorollosament amb un riure joliu... Escamada per la quitxalla que'm cridarà, sortiré joiosa a dir-los-hi una pila de coses, els hi contaré totes les xafarderies...» També publicava notes d'esport. El director era A. Juazo.

2285. ELS DOS PILONS.—Periòdic mensual. [Capçalera gravada].

Red., Adm. i Imp.: Llovera, 31.—280 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—
Il·lustrat.
1923; núms. 1 i 2 (març i abril).

La Redacció ens fa saber que són partidaris «de la verdadera igualtat davant la llei». El dirigia M. Auqué. Tractava d'assumptes de la localitat. El títol

d'aquesta publicació és degut a la col·locació de dos pilons al Corredor de Nolla, conegut per Corredor del Banc de Reus.

2286. REUS SPORTS.—Setmanari de crítica i informació de tota classe d'esports. Sortirà tots els dilluns. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Llovera, 13.—Imp. *Bibliotheka*, Llovera, 13.—264 × 175 mm.—4 pp. a 2 col.—
Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1923; núm. 4-6 (4 juny-15 oct.)

Després de publicat el número 5, va deixar de sortir, continuant «després de varies setmanes de suspensió». El dirigia Josep Bordes.

2287. REVISTA DE L'ORFEÓ REUSENC.

Red. i Adm.: *Orfeó Reusenc*.—Imp. Ferrando.—225 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.

Any I, 1923; núm. 1-3 (juny-agost).

Aquesta revista és el portaveu de la dita entitat coral, i va publicar aquest número primer en record de l'Aplec de Germanor dels orfeons de les comarques tarragonines. Segons ens han dit, fou una publicació de curtíssima durada; solament van publicar-se tres números. El dirigia J. Banús Sans.

2288. LA PEPETA.—Setmanari humorístich i portaveu d'esports [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Raval alt de Jesús, 38.—Imp. J. Vila.—240 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Número solt, ptes. 0'15.

Segona època. Any 1923, núm. 36-41 (6 octb-10 novb.).

Segueix la mateixa finalitat i numeració que la primera època. El dirigia A. Juazo. (Vegeu núm. 2284).

PARICU

Preu 10 cèntims   Reus 12 de Novembre 1921   Any I :: Número 10

Del cor salubre i exultant,
del cor que vibra al cor,
del cor que vibra al cor.

Agencia Matrimonial

Advertimos a nuestros lectores y lectoras que la cosa va de serio en esta Agencia, que no admitiremos fijas, ni pagados. Cada anuncio se cobra, a 10 céntimos palabra, tambien hay abonos anuales a precios de buena avenencia.

Una terticia agraciada de señoras a escoger, la una es hermana de la otra, entre los 25 a los cincuenta años, desean casarse como Dios manda, por lo que hay de que... tienen dote de 300,000 reales i bec, una casa recien comprada en la mas bonita calle de nuestra ciudad y un negocio que el señor "Esteve" sera heredero los dias.

Serian preferidos jóvenes que sepan llevar negocio de media casa. La parte fisica, casi bien no interesa.

Dirigirse, para más detalles, a esta Agencia, solicitando indicación si gusten.—Sardanas III—

Una señorita distinguida, fina culta y vamao, desea casarse como Dios manda. No tiene más que 26 Años, sin defecto, saci visible. Conoce los idiomas de Serrallonga y El Vivillo, este es preferencia.

Els de «Les Prestigioses» en son darrer nombre publicarem el retrat del escriptor de la Il·lustració, però com que del nostre darrer nombre no en poguerem vendre quasi cap exemplar, dotats de tota una sagrada i persequida de que ens objecte allavors els perillous de grups, avellina començarem en reproduir alguna retrat que en l'obra d'afinació i avorrança vers l'ex-habla, sistema de ballar, model de esportista, de carterista i tota amb quicoms de quicoms.
 Els seus escriptors que també ho són nosaltres amb un sistema de ballar, Bencano darrer d'ell una vi calentia obligant-lo a abandonar la nostra revista a la que adora a la que ens porta, i així, segueix adora a la revista de 1921.
 Nosaltres voldríem que l'acció d'El Simó les bes cert per a pagar-les tornar a editar en l'obra que avorrança i sobre tal, com a la il·lustració no ho haig.

Núm. 2276.

2289. LA PEPETA ESPORTIVA.

Es tracta de la tercera època de *La Pepeta* (núms. 2284 i 2288). Va publicar un sol número, el 42, seguint la numeració anterior.

2290. LA VIXETA.—
Revista d'humor i
d'esport.

Imp. Sanjuan,
Llovera, núm. 31.—
262 × 169 mm.—8 pp.
a 2 col.—Núm. solt,
ptes. 0-15.

Any I, 1924; nú-
mero 1 (12 juliol).

En l'article «Overtura» llegim que «la nostra *Vixeta* serà una bona minyona, sense ràbia agressiva, amb moltes ganes, però, de fer pessigolles a les nostres xiquetes i als del «sexo feo». Unes pessigolles, amb tot, que no fibllaran, si no es té una pell tan susceptiblement sensitiva... que un no res tresbalsi».

També dedica una bona part del text a parlar d'assumptes d'esport.

2291. BATALLADA.—Setmanari festiu de broma. [Capçalera mixta]*.

En l'article «Nosaltres» llegim que la Redacció ve amb bones intencions a

* Vegeu la nota del núm. 2239.

REUS 1973

NÚM. 1445

27 DE GENER DE 1973

ANY XXXVI

REUS, GRAN METRÒPOLI

Reus és una ciutat que cinquanta anys enrera tot just començava a manifestar-se com a població quins desitjos treusos de progrés i civilitat, en tots els ordres de la vida, es venen portats a la pràctica pausadament, sense aquella aridesa que sempre acompanya les grans empreses.

Els forastera que aquell temps visitaven Reus, rebien a la seva arribada una forta sensació com si es trobessin dintre d'una capital, si no de primera, de segona categoria de l'Espanya d'aquells temps. Però si els forastera allargaven la seva estada a la ciutat, prompte es donaven compte que havien sofert una equivocació en els seus judicis. Visitant Reus per dins, augmentava el seu desencant, trobant en falta moltes de les coses que donen aquell relleu especial a les ciutats que pretenen figurar en el rengle de capitals progressistes i modernes. Per exemple: el foraster preguntava a un guàrdia urbà (que per cert ja existia un cos que en elegància podia competir amb el de qualsevol capital del món) per la Plaça Mercat, i, si no vergonya, almenys pena li causava a l'urbà tenir que mostrar al

foraster el lloc on s'emplaçava el mercat de verdures i de més fruita, escampats generalment per terra i en descobert, davant mateix de Cà la Ciutat.

— Escolti, senyor urbano — continuava el foraster, — ¿podria indicar-me la Casa de Correus?

I el senyor urbano es feia veure per segona vegada entreban-

llarà, i que farà puntes a qualsevol de l'estranger.

I, així, igual passava tractant-se de monuments i jardins públics: no hi havia ocasió en què el guàrdia urbà pogués sortir al rós en fer-li aitals preguntes.

Afortunadament, aquella època en què en els homes hi dominava més l'esperit ambiciós i egoista,

ha passat ja a allò que diuen, a l'història; i nosaltres, que per a constatar això i haver arribat als tres quarts de segle, hem tingut de fer una vida casi vegetariena, menjant i potant filosòficament i bebent amb complicitat gotea i estalviat excitacions nervioses, podem dir ben forç que el Reus d'avui no és ni s'ombra el Reus d'ahir.

Avui Reus ocupa el verdader lloc que li pertoca, és ciutat cosmopolita on s'hi belluga i deix sentir amb tota força l'ànima expansiva del progrés europeu, traduït en una gran riquesa de formes materials que l'embelleixen i la fan ésser una de les primeres poblacions d'aquesta península de l'Europa meridional, a l'ensena que fa honor a la nació catalana pels seus grans homes capdavanters que figuren en les altes esferes de l'Administració Pública de Catalunya i verdaders orientadors dels difícils problemes econòmics que avui es ventilen en tot el món.

ELS HOMES D'AHIR (Caricatura de Kim)

cat; no obstant, el bon guàrdia l'acompanyava fins a una cantonada, i assenyalant-li la casa inquirida, que a cop d'ull semblava una tenda de grans, li contestava:

— Miri, allí està la Casa de Correus; però, no es cregui, està en projecte una moderna Casa que, segons diuen, aviat hi trecha-

Núm. 2282.

l'estadi de la premsa: «No volem ofendre a ningú, no volem que ningú s'enfadi; però com que sempre n'hi ha de *terbolosos*, per si hi ha cas, ens hem assegurat a contractar un *matón*». En el núm. 10 (10 maig 1924) llegim que ha passat *Batallada* a altres redactors.

2292. CULTURA.—Portaveu de l'element estudiantil de Reus. [Capçalera tipogràfica]*.

Publicació mensual, tenia 8 pp., era bilingüe i publicava treballs literaris i notes d'excursionisme. Va sortir en 1924.

2293. REUS.

Red. i Adm.: Prat de la Riba, 10 bis, pral.—Imp. Sanjuán.—528 × 372 mm.—6 pp. a 5 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1925; núm. 1 (15 oct.)

En l'article «Els nostres propòsits» es llegeix que «Venim a treballar a profit de Reus. Volem veure si sermonejant seguit, els nostres ciutadans, fent-los-hi retret de llurs defectes i, al mateix temps, exalçant llurs virtuts, podem fer que la ciutat surti del seu quietisme, parent pròxim de la mort, i torni a caminar via enllà del progrés... Anem, doncs, a fer feina ciutadana...».

RIBES DEL FRESSER

2294. LA VEU DEL FRESSER.—Quinzenal nacionalista. Porta-veu de la Vall de Ribes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Carretera de Puigcerdà, 10. [Des de l'any IV] Major, 30, 2.—Tip. *Ripollesa*, Batet, 15. [Des de l'any IV] Tip. *Ripollesa*, de Daniel Maideu, carrer Macià.—265 × 173 mm.—6 pp. a 2 col.

Any I-IV, 1920-1923; núm. 2-55 (20 juny 1920-2 set. 1923).

A més dels articles polítics, s'hi veuen treballs literaris i notes de la localitat i comarcals.

2295. FULLA PARROQUIAL DE RIBES DEL FRESSER.

Va començar a sortir en 1921. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

* Vegeu la nota del núm. 2239.

RIPOLL *

2296. EL RIPOLLÉS.—Revista periódica de los valles del Ter y del Fresser. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Llibreria de Francesc Martí i Mas.—Imp. de Ramón Anglada (Vich).—279 × 178 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, mig ral.—Bilingüe.

Any I, 1881; núm. 1-5 (març-agost).

En l'article «Nuestro propósito» ens diu que «desterrar la ignorancia, evitar la mala fe, combatir la injusticia, confundir la calumnia, abogar por los intereses de nuestros valles; dar a conocer esta alta montaña tan desconocida como vilipendiada; recordar sus gloriosos hechos ¿puede darse fin más noble para una Revista? A esto viene *El Ripollés...*» La major part de text català pertany a la Secció literària. En el número d'agost s'acomiada del públic.

2297. EL TAGA.—Semnario de Ripoll de intereses materiales, científico, literario y festivo. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Mercadal.—Imp. F. Martí.—347 × 229 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Ripoll, un mes, ptes. 0'50. Trimestre, ptes. 1'25. Reste d'Espanya i Portugal, trimestre, ptes. 1'50. França, un any, ptes. 7. Trimestre, ptes. 3'75. Núm. solt, 4 quartos.—Bilingüe.

Any I-III, 1886-1888; núm. 1-29 (7 nov. 1886-19 febrer 1888).

La Redacció ens diu que no vol fer política: «Venimos a cooperar, a impulsar en cuanto lo permitan nuestras débiles fuerzas, al fomento de los intereses morales y materiales de esta villa y su comarca». La part catalana correspon a la Secció literària. L'ànima d'aquesta publicació fou En Joaquim Nolla; figuraven com a redactors, En Joaquim Tramet, Zacaries Aznar i Eduard Balgué. Amb data de 19 de febrer 1888, s'acomiada del públic anunciant la sortida de *El Ripollés* (Vegeu núm. 2299).

2298. EL JUEVES.—Semnario Ripollés. [Capçalera mixta].

Imp. Joan Benet, Sant Pere.—350 × 240 mm. [Des del núm. 9] 380 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Ptes. 0'50 al mes.—Bilingüe.

Anys 1887-1888; núm. 1-51 (24 febrer 1887-9 febrer 1888).

Ens diu en l'article de salutació al llegidor, que no tindrà cap color polític: «Su misión se reduce a no dejar al semanario *El Taga*, que se publica en esta villa,

---

* Nostre agraïment al Sr. Tomàs Raguer per les moltes notes facilitades i l'haver-nos mostrat, en la nostra estada a Ripoll, els exemplars que descrivim.

sin contestar lo que inserte y merezca contestación, unas veces por su falta de verdad y otras por su solo deseo de exhibirse y zaherir personalidades que ni se toman la molestia de creer que *El Taga* existe». Aquestes personalitats eren l'alcalde de la població, N'Antoni M.ª Ginestà i de Tord. S'ocupa molt defensant els actes de l'Ajuntament; també publica articles i poesies en català.

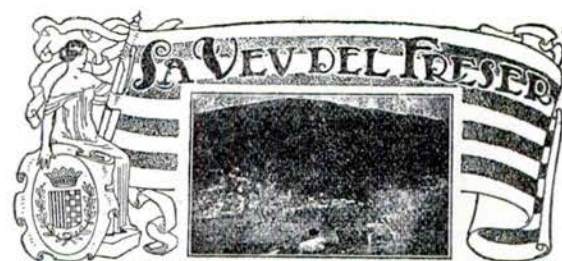
2299. EL RIPOLLÈS.—Semnario de avisos y noticias defensor de los intereses del país. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça Mercadal, 10.—Imp. E. Balaugué.—340 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25. Un mes, ptes. 0'50.—Núm. solt, migral.—Bilingüe.

Any I-II, 1888-1889; número 1-69 (28 febrer 1888-16 juny 1889).

Aquest setmanari surt de la fusió de *El Taga* i *El Jueves*, (números 2297 i 2298) i ens fa saber la Redacció, que és «fruto legítim de tan noble consorcio, apadrinado por un sentimiento levantado de independencia, y bautizado en las claras fuentes de un generoso

olvido de antiguas miserias...» També ens diu que està «exento de preocupaciones políticas que quitan a la libertad de apreciación, lo que dan en ventajas de compadrazgos, no lucharemos por determinadas banderías, ni serán estas materias objeto especial de nuestras disquisiciones». Tracta poc d'assumptes administratius, reproduïx molts articles, publica poesies en català i castellà, notes teatrals, etc.

QUINZENA NACIONALISTA PORTA-VEU DE LA VALL DE RIBES
 ANY IV RIBES DEL FRESER 2 DE SETEMBRE DE 1923 NUM. LV
 REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ DELS ARTICLES I ESCRITS EN SÓN
 CARRER MAJOR, 30 2es RESPONSABLES ELS SEUS AUTORS

RECORDEM

S'acosta el dia dels entusiasmes patriòtics al peu de l'estàtua d'En Rafel de Casanova, la diada dels visques i dels cants arborats d'amor, la diada que cada any creix en solennitat, portant els seus ardors també fora de Barcelona.

Les coses fetes amb raó i empeses per l'amor tenen molt més fàcil el camí de l'èxit. Fa anys, ja molts, que uns quants, ben poca, començaren a portar corones al peu de l'estàtua quan aquesta era prop de l'Arc del Triomf. ¿Qui ho havia de pronosticar que aquell gest arribés a pendre el caient i la grandesa actuals?

L'estàtua ja no és al mateix lloc, i els que hi van cada any a sentir-se patriotes, ja no són sis, ni cent, que hi van a milers. Allò és un bullir de gent que s'engresca. Allò és un esclat que cada any sembla que ja no pot créixer més, però ho fa.

Pensem-hi en els màrtirs de l'història. Recordem-la la figura dels que estimaren Catalunya fins a la mort.

Són molts els pobles de fora que en la diada de l'onze de setembre fan quelcom

per tal de commemorar aquell jorn històric. N'hi han que trameten, una corona o un ramell a la comissió per tal que fassi companyia a les numeroses ofrenes que reb de tants indrets.

En moltes poblacions, tenen foc vetllades plenes de patriotisme. Cada any són menys en nombre, els pobles forans que res fan l'onze del mes de setembre.

A Ribes, que ho sapiguem, cap any s'ha fet res a l'objecte, talment com si la gent d'aquí no se'n recordés d'un jorn tan memorable.

Són molts els pobles en els quals, de sol a sol de l'esmentat dia hi ha isada la bandera barrada en la façana de la casa comunal.

No seria pas difícil que així fos en aquesta vila, la qual compta amb una magnífica bandera catalana que suposem que fluirà en la façana de la casa de la vila, el dia onze de setembre d'enguany.

Ribatants tots, tinguem aquell dia un record per als que moriren amb l'amor de la Catalunya al cor.

Núm. 2294.

2300. LA DEFENSA. — Periódico ripollés anti-caciquista. Saldrá siempre que convenga para deshacer la maledicencia caciquista. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Ausetana* (Vich).—315 × 210 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.
Any I, 1901; núm. únic (11 juliol).

Publicació setmanal de lluita. En l'article «A que venim» llegim que «*La Defensa* no naig pas pera anar contra'ls bons, sino pera combatre als malvats y sos encobridors, nissaga funesta de l'humanitat». Fou una publicació catalanista dirigida per Eudald Pellicer.

2301. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a sortir el quart diumenge de gener de 1907; va seguir publicant-se fins el tercer diumenge d'abril de 1910. Pertanyia a la *Fulla* editada per l'Anglada, de Vic, però la 4.ª pàgina la imprimia En Bonet. Vegeu, referent aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

2302. SENSE NAU.—Periodic carnavalesc. Orgue extra-oficial dels caps de casa de la vila comptal. Sortirà tot lo mes una vegada cad'any, si pot.

Imp. Bonet.—225 × 140 mm.—12 pp. a 2 col.
1907; número únic.

Publicació humorística. S'hi veuen treballs literaris i el programa de les festes del «ball dels casats» en el Casino de Ripoll. L'ànima d'aquesta publicació fou En Baldomer Parramón.

2303. EL PUIGMAL. — Setmanari portaveu del Centre Autonomista Ripollés. [Des del núm. 156] Defensor dels interessos de la Comarca. [Des del núm. 190] Setmanari Ripollés. [Capçalera mixta].

Direc. i Adm.: *Centre Autonomista Ripollés*. [Des del núm. 156] Plaça del Mercat, 3, 2.— Imp. de Llorens Bonet, Sant Pere, 16. [Des del núm. 194] Imp. Ll. Bonet, Monastir, 10.—225 × 151 mm. [Des del núm. 153] 339 × 227 mm. [Des del núm. 190] 223 × 151 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 153] 4 pp. a 3 col. [Des del núm. 190] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ripoll, un any, ptes. 5. Fora, un any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any II, 1908; núm. 44 (29 agost). - IV, 1910; núm. 116-166 (15 gener-31 dbre.) - V, 1911; núm. 170-197 (28 gener-9 dbre.)

La finalitat d'aquesta publicació és la de «defensar la autonomia per a Catalunya». Publica treballs polítics, literaris, notes teatrals, d'administració local i comarcal, notes del mercat, etc. Hi veiem treballs signats per *E. Parés i Gras* (R. Serra i Pagès), *Mingo* (Josep Moreno), Tomàs Raguer i altres.

2304. FULLA PARROQUIAL DE STA. MARIA DE RIPOLL. [Capçalera il·lustrada. Dibuix de Nofre Puig i Sadurní. [Des del núm. 121] Dibuix de Josep Vidal. [Des del núm. 167] Dibuix d'E. Martinell. [Des del núm. 517] Dibuix de Josep Ribot].

Red. i Adm.: Casa Rectoral.—Imp. Bonet.—180 × 110 mm.—4 pp.—Un mes, ptes. 0'25.

Any I, 1910; núm. 1 (4.ª diumenge d'abril).

En l'article «La nostra fulla parroquial» ens diu «que és una empresa catòlica i ripollesa; per aixó es d'esperar que'ls habitants de nostra vila, que tots tenen per un honor el ser bons catòlics y bons ripollesos, la veuran ab gust». Continuació de *Fulla Dominical* (núm. 2301).

May II.—N.º 44   30 AGOST DE 1908

SETMANARI PORTAVBU
DEL
Centre Autonomista Ripollès

CURS DE GRAMÀTICA CATALANA

El programa de los conferencias de Gramàtica Catalana qu' En Rossend Serra y Pagés donarà dimecres y divendres propers de 9 a 10 del vespre en les «Escoles Bertrand» es el següent:

Conferencia 11.

X. Parts invariables de l'oració.

I. *Adverbi* — Adverbis de modo (així, aple, be, mal, prompte, ras, etc.); de temps (ahir, avuy, dejorn-demà, allavores, sovint, anara tantost, etc.); de lloc (ahont, allà, aquí, arreu, darrera, devant, lluny, prop, etc.); d'ordre (ademés, després, finalment, primerament, etc.); de quantitat; gayre, prou, massa, molt, poc, etc.); d'afirmació (aixís, cert, ja, just, pla, també, etc.); de negació (gens, may, ni, no, pas, tampoc, etc.); de comparació (menys, més, millor, quant, tant, etc.); de dubte (acàs, potser, etc.)—Frases adverbials.

II. *Preposició* — A, ab, baix, con-

tra, damunt, de, devant, desde, entre, envers, fins, per, pera, segons, sens, no, tras, etc.

III. *Conjunció*. — Conjuncions copulatives (i, també, tampoc, y); disjuntives (ara, be, ja, ó); adversatives (ans, empero, mes, pero), condicionals (mentres, quant, si); comparatives (aixís, com, tñ); causals (perque, puix); finals (per); iatius (doncs); continuatives (entretant, mes). — Frases conjuntives.

IV. *Interjecció*. — Estats anímics y sons inarticulats.—Eufemismes.

Conferencia 12.

Ortografia — Criteris ortogràfics. A y E àtones.—U y O àtones.—I y Y. Sons labials B y P.—Sons guturals G, G y Q. Us de la K.—Sons dentals D y T.—Sons labi-dentals F y V.—Sons paladials J, G y X.—Sons vibrants L, R y RR.—Sons nasals M y N. M mixta sorda.—Sons xilants forts Ç, C, SS y S y suaus Z y S. Us de la Ç.—Sons palatinisats LL y NY.—Us de la H.

Accentuació ortogràfica. — Apostrofs y dièresis.

2305. EL PIRINEU CATALÀ. — Defensor dels interessos de Ripoll y sa Comarca. Sortirà tots els dissabtes. [Capçalera mixta].

Direc. i Adm.: Trinitat, 42.—Imp. *Santa Maria*, de Joan Puig.—395 × 245 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-V, 1911-1915; núm. 1-223 (1 juliol 1911-9 oct. 1915).

Núm. 2303.

Llegim en l'article de presentació que «havent deixat de publicarse en aquesta vila l'antich setmanari català *El Puigmall*, no cal fer remarcar la conveniència de que un altre periodich substitueixi a n'aquell, en la noble y profitosa tasca que a la premsa està encomanada. *El Pirineu Català* ve, donchs, a omplir una palesa necessitat... Serém amichs de tots aquells que ho sian de la veritat y de la justícia; y tant com enaltirem al qui se'n fassi mereixedor per son civisme y demés virtuts públiques, escarnirem sense contemplacions als prevaricadors y als enemichs del progrés y el benestar del poble». No solament era una publicació

política, sinó que també s'hi llegeixen treballs literaris, cròniques de l'estranger, etcètera. Hi escrivien N'Antoni Busquets i Punset (*Follet*), Antoni Bover, Rossend Serra i Pagès, Joan Danés (*Joseph Terenyines*), Emili Pascual i Amigó, Ramon Casanova (*Bern*) i altres.

2306. RIPOLL.—Semnario de avisos y noticias de este distrito. [Des del núm. 18] Setmanari d'avisos i notícies del districte de Puigcerdà. [Des del núm. 40] Setmanari autonomista del Districte de Puigcerdà. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Trinitat, 26.—Imp. Bonet. [Des del núm. 40] Tip. *Ripollesa*.—385 × 250 mm. [Des del núm. 10] 310 × 210 mm. [Des del núm. 40] 265 × 170 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 10] 4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. [Des del núm. 10] Un mes, ptes. 0'25. [Des del núm. 40] Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 40] Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe. Any I-V, 1914-1917; núm. 1-72 (25 oct. 1913-28 abril 1917).

La Redacció ens diu que ve a treure «cetas si con ellas tratan de disfrazarse sus enemigos para así trabajar mejor en bien de intereses particulares». Aquesta publicació va començar a l'octubre de 1913, amb text espanyol; poc després passava a ésser bilingüe, i, en el 29 de març de 1916, era tota en català. Defensava l'ideari de la *Lliga Regionalista*. Hi escrivien *Nanu* (Eudald Llobet), *Suil* (Lluís Gayolà), Joan Prim, Artur Guich i altres. Cal esmentar que la numeració anyal està equivocada, per quant el 29 de març de 1916, figura com «Any III, n.º 18».

2307. LA VERDAD.—Periódico semanal. Defensor de los intereses morales y materiales del distrito de Puigcerdá. Se publica los sábados. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Trinitat, 42.—Imp. de *Santa Maria*, Trinitat, 42.—290 × 190 mm. [El núm. 3] 385 × 245 mm. [El núm. 4] 290 × 190 mm.—4 pp. a 2 col. [El núm. 3] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe. Any I, 1914; núm. 1-4 (21 febrer-14 març).

Publicació sortida amb motiu d'unes eleccions a diputats a Corts, defensant la candidatura de Joan Dagas i Puigbó.

2308. LA VEU COMARCAL.—Setmanari Catalanista de Ripoll i sa Comarca. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 6] Capçalera mixta. [Des del núm. 58] Capçalera il·lustrada, amb l'escut de la població i el títol de la publicació. [Des del núm. 74] Capçalera il·lustrada, amb els escuts de Catalunya i Ripoll].

Red.: *Foment Catalanista*. Adm.: Imp. Bonet, Sant Pere, 16.—Imp. de Llorenç Bonet, Sant Pere, 16.—315 × 205 mm. [Des del núm. 6] 264 × 172 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del núm. 6] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ripoll, un mes, ptes. 0'40. Fora, trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Any I-III, 1914-1916; núm. 1-143 (4 abril 1914-30 dbr. 1916).

En l'article «Salutació», ens diuen que sense el regionalisme «no considerem possible la bona marxa nacional... En quan a la política local, *La Veu Comarcal* no deu ni vol pertanyer a cap banderia, sino que per sobre de tota mira egoista y acomodaticia proclamarà ben fort y ben alt, are y sempre, sens eufemismes ni febleses, el bé de la vida de Ripoll y sa comarca...» En el núm. 6 llegim que ve a fer «acció genuïnament catalanitzadora... Venim a defensar el Regionalisme que aplicat a Catalunya es Catalanisme». Publica, també, articles d'història, folklore, literatura, etc. El director era En Tomàs Ragner; i redactors, En R. Serra i Pagès, Francesc X. Vergés, Damià Casanova, Ramon Casanova i Danés (*Bern*).

Núm. 2311.

2309. **EL FRESSER.**—Periòdic inde-
pendent. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: Trinitat, 42.—Imp.,
Trinitat, 42.—290 × 190 mm.—Sus-
cripció: Un any, ptes. 6. Trimestre,
ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1915; núm. 1-2 (16 i 23 oct.)

La Redacció escriu: «Venim a la lluita animats de bons propòsits per a treballar per totes aquelles coses que afectin de un modo directe o indirecte a la vida comarcal...» També ens diu que tindrà per únic lema: «Ripoll, Ripoll i sempre Ripoll». L'ànima d'aquesta publicació, fou En Josep Moreno.

2310. **EL GALL DE RIPOLL.**—Setmanari defensor dels interessos del Districte.
[Des del núm. 19] Semanario defensor del distrito de Puigcerdá y portavoz del
Círculo Liberal Autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Jaume, 7, 1.º [Des del núm. 31] Sant Pere, 20, pral.—Imp. de *Santa Maria*,
de Joan Puig, Trinitat, 42.—330 × 250 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del núm. 19] 4 pp. a 3 col.—Núm.
solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I-III, 1916-1918; núm. 1-89 (18 març 1916-25 maig 1918).

La Redacció ens fa saber que ha escollit el títol de *El Gall de Ripoll*, perquè és un animal «curós, valent i altiu, i també perquè hi figura en l'escut de la població; que complirà la missió de vetllar per la prosperitat de Ripoll i sa comarca». Aquesta publicació va combatre la candidatura d'En Bertran i Serra que es presentava per a diputat a Corts, pel districte de Puigcerdà.

Formaven part de la Redacció, En J. Basagaña (*God*), J. Prat (*Gal*), J. Salvans (*Gallet*) i altres. En el núm. 19 (26 d'agost 1916), llegim que «defenderà la política del partido liberal español dirigida hoy por nuestro ilustre jefe el Sr. Conde de Romanones». Segueixen escrivint-hi En Salvans, Agustí Marquès, R. d'Anguera, J. Soler, Adrià Garcia, etc.

SETMANARI NACIONALISTA DE RIPOLL I COMARCA   REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: TRINITAT.

ANY I   RIPOLL 5 DE DESEMBRE DE 1920   NUM. XXXIV

COLONIA!!

Que indómitos y fieros
supieron hacer sus vasallos
frenos para sus caballos
de los cetros extranjeros.

Tenim tanmateix ben arrelada la costúm d'ajupir-nos al esclavatge. Quan començarem de desterrar-la?

Perquè no sabem adonar-nos de que, mirat des d'un punt d'ovir situat al damunt de les relacions de la nostra Terra amb l'Estat, tot l'especte és el d'un país atrassat i vorer de l'Àfrica que té, per colònia, una nació treballadora, plena d'ansies de civilització, floreixent, que li proporciona una riquesa enorme, una força d'expansió única, un mercat d'exportació de pobres i de funcionaris i que, per altra part, costa tan poc de tenir subjecte amb un mirallet de baionetes pels uns i un mirallet de pessetes pels altres?

Si hi hagués raons d'acostament entre els pobles que formen l'Estat (enteneu-me bé quant dic l'Estat) aqueix passaria a ésser un lligam natural, un element de l'estructura mateixa dels pobles diferents. I juny de lesionar aleshores les llibertats i les personalitats diverses, l'Estat en seria un element que no podria lesionar-se sense atentar a les dites personalitats.

Pot ser aqueix nexa existeix però és evident que és impossible que'es manifesti

sota un fet polític que és la negació de les llibertats i de les personalitats, que va formar-se agredint-les i destruint-les totes i que posa un règim d'excepcions tiràniques, arbitràries i despòtiques en favor d'un element determinat per tal d'assegurar un domini, a totes llums violent—fins dintre la seva consciència ho senten—dels països dominats.

Caps, oficials i armes són de l'Estat. Els homes els proporciona l'eterna policia indígena. La corrupció fomentada, organitzada; la destrucció sistemàtica de tots els elements biològics que per naturalesa són sempre a punt per al redreçament, fa la resta.

Per això, per a governar-nos, per a ocupar els llocs de primeres autoritats en tots els ordres, cal haver-se mutilat la biologia. Cap home de la Terra pot desempenyar cap càrrec, si avans no s'ha transformat en home de l'Estat. L'Estat qu'és una organització del domini d'una Terra per un altra Terra.

Veusaquí l'abundancia de les alcaldies de R. O.

Però la Biologia té cops amagats.

Núm. 2313.

2311. DELIT.—Setmanari nacionalista. [Portada orlada, amb el títol de la publicació].

Red.: *Foment Catalanista*. Adm.: Tip. *Ripollesa*. [Des del núm. 19] Imp. Bonet.—Tip. *Ripollesa*, Batet, 15. [Des del núm. 19] Imp. Bonet, Sant Pere, 16.—278 × 189 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Ripoll, trimestre, ptes. 0'50. Fora, trimestre, ptes. 0'60. Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 19] Ripoll, trimestre, ptes. 0'60. Fora, un any, ptes. 2'50.

Any I-III, 1917-1919; núm. 1-79 (17 gener 1917-17 gener 1919).

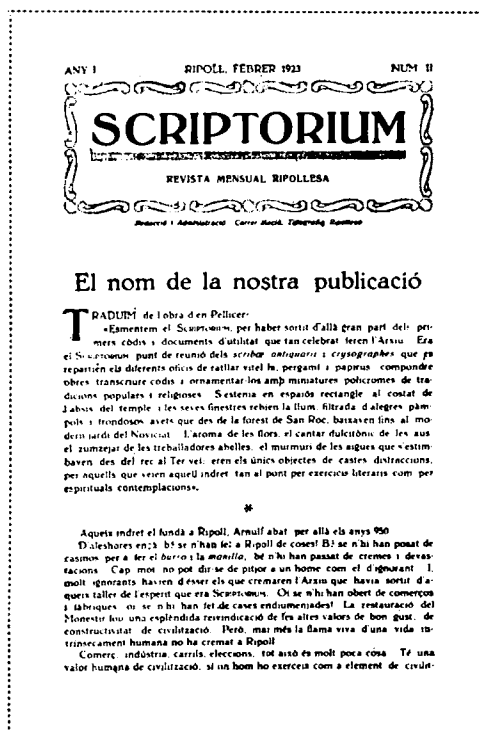
En la «presentació» llegim que «la nostra primera veu indiscutible, el nostre primer pas, el nostre començament és afirmar que la voluntat humana és sobirana, completament lliure i ben organitzat tot per a que ella pugui afirmar la soberania; que el buf de l'esperit ix d'ell solament i no l'instrument que s'aplica». Tracta d'assumptes d'administració local, comarcals, etc. Josep Casas, Ramon Casanova i Danés, Francesc Palau i Josep Turón, hi escrivien.

2312. EL RIPOLLÈS.—Setmanari Autonomista del Districte de Puigcerdà. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Batet, 15.—Tip. *Ripollesa*, Batet, 15.—266 × 172 mm.—6 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-IV, 1917-1920; núm. 1-143 (5 maig 1917-10 abril 1920).

La Redacció ens diu que volen «posar al descobert tot allò que es tramí per mans bastardes motivat pel logro de fins lucratives directa o indirectament. Venim a defensar als flacs que fossin atropellats per la forsa dels més, injustament... La política que abraça *El Ripollès*, és la de la causa regionalista...»

El nom de la nostra publicació

TRADUMÍ de l'obra d'en Pellicer: «Ementem el Scriptorium, per haber sots d'allà gran part dels primers còdixs i documents d'utilitat que tan celebrat foren l'Arxiu. Era el Scriptorium punt de reunió dels scribas antiquaris i cyrographes que pu repartien els diferents oficis de ratllar i vetllar lo pergami i papirus, compondre obres transcrure còdixs i ornamentar los amb minatures policromes de tradicions populars i religioses. S'estenia en espais rectangle al costat de l'absis del temple i les seves finestres rebien la llum filtrada d'alegres pàm-pols i frondosos avets que des de la forest de San Roc, baixaven fins al modern jardí del Noussat. L'aroma de les flors, el cantar dulçíssim de les aus, el zumbegar de les treballadores abelles, el murmur de les aigües que «estim baven des del rec al Ter» veien en els únics objectes de castes distraccions, per aquells que «vien aquell indret tan al punt per exercici literaris com per espirituals contemplacions».

*

Aquesta indret el fundà a Ripoll, Arnulf abat, per allà els anys 950. D'aleshores ençà, hi se n'han fet a Ripoll de coses! Hi se n'hi han posat de casinos, per a fer el burro i la manilla, hi n'hi han passat de cremes i devoracions. Cap més no pot dir-se de pitjor a un home com el d'ignorarant i molt ignorants havent d'ésser els que cremaren l'Arxiu que havia sortit d'aquels tallers de l'esperit que era Scriptorium. On se n'hi han oberts de comerços i fabricques, on se n'hi han fet de cases enduementades! La restauració del Monestir fou una esplèndida reivindicació de les altes valors de bon gust, de constructivitat de civilització. Però, mai més la llama viva d'una vida intrinsecament humana no ha cremat a Ripoll. Comerç, indústria, carrils, eleccions, tot això és molt poca cosa. Té una valor humana de civilització, si un hom ho exerceix com a element de civi-

2313. EL CATLLAR.—Setmanari nacionalista de Ripoll i Comarca. [Capçalera mixta. La mateixa capçalera que la de *La Veu Comarcal*, però amb el canvi del títol del periòdic].

Red. i Adm.: Trinitat, 48. [Des de l'any IV] Sant Pere, 27.—Tip. *Ripollesa*, Batet, 15. [Des de l'any IV] Tip. *Ripollesa* de D. Maideu i Auguet.—265 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I-IV, 1920-1923; núm. 1-147 (17 abril 1920-10 març 1923).

En l'article «Recomençant» llegim: «Venim a parlar de Catalunya... L'etern combat per Catalunya. Això és aqueix nostre periòdic. Cada plana una bandera... Ella serà l'únic mòbil dels nostres ideals polítics, la consciència de nostra política. A ella farem ofrena de nostres interessos i de nostres vanitats a mida que calgui». Hi escrivien: Ramon Casanova, Feliu Ferrer, Francesc Palau, Tomàs Raguer,

Num. 2317.

Joan Casas i altres. A més de política, tractava de literatura, folk-lore i inseria notes locals i comarcals.

2314. EL GALL DE RIPOLL.—Periòdic defensor dels interessos de la vila. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Trinitat, 42.—Imp. Joan Puig, Trinitat, 42.—290 × 185 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Segona època.—Any I-III, 1920-1922; núm. 1-76 (12 juny 1920-7 gener 1922).

En l'article «Reaparició» llegim que: «*El gall* cantarà cla i catalá, dient les coses pel seu nom; que picará fort, molt fort, sense contemplacions ni consideracions de cap classe ni a ningú, i que la nostra conducta estarà en relació directa de la que observin els nostres contraris en vers nosaltres». Censurava la política dels regionalistes. (Vegeu núm. 2310).

2315. BUTLLETÍ DEL POMELL DE JOVENTUT «GARLANDA DE ROSES» DE SANTA MARIA DE RIPOLL. [Capçalera il·lustrada. Dibuix d'En Josep Ribot].

Imp. Bonet.—165 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I-II, 1922-1923; núm. 1-19 (febrer 1922-agost 1923).

Portantveu de l'esmentada entitat. Publicava contes, poesies, etc. El dirigia Na Raimonda Jofré de Casals.

2316. EL GALL DE RIPOLL.—Periòdic defensor dels interessos de la vila. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Trinitat, 42.—Imp. Joan Puig, Trinitat, 42.—290 × 185 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Tercera època.—Any I, 1922; núm. 77-85 (14 gener-11 març).

Segueix el mateix ideari que el de les èpoques anteriors. (Vegeu núms. 2310 i 2314). Cal esmentar que solament sortia amb motiu d'eleccions.

2317. SCRIPTORIUM.—Revista mensual ripollesa. [Capçalera tipogràfica, orlada].

Red. i Adm.: Carrer Macià. [Des del núm. 10] Plaça d'en Llupions, 3.—Tip. *Ripollesa* de Daniel Maideu i Auguet, carrer Macià. [Des del núm. 10] Tip. *Ripollesa*, Plaça d'en Llupions, 3.—206 × 126 mm.—12 pp.—Suscripció: Ripoll i fora, un any, ptes. 4'50. Núm. solt, ptes. 0'40.—Il·lustrada].

Any I, 1923; núm. 1-12 (gener-dbre.) - II, 1924; núm. 13-24 (gener-dbre.) - III, 1925; núm. 25-36 (gener-dbre.)

2321. AVANT SPORT.—Revista quincenal esportiva de Ripoll y sa Comarca.
[Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Trinitat, 41.—Imp., Trinitat, 41.—200 × 140 mm.—12 pp. a 2 col.—Il·lustrada.
Any I, 1924; núm. 1-11 (26 abril-13 set.)

Publicació dedicada a tota mena d'esports.

2322. EL...—Periòdic de propaganda humorística. [Capçalera mixta].

Imp. D. Maideu.—215 × 135 mm.—4 pp.
Any 1925.

Publicació carnavalesca amb el programa de les festes.

RIPOLLET

2323. LA VEU DEL VALLÉS.—Setmanari il·lustrat, literari y defensor dels interessos morals y materials de la comarca. [Capçalera mixta].

Direc., Red. i Adm.: Mitj-dia, 5.—Imp. de M. Ribera, Sant Domingo, 34 (Sabadell).—220 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Ripollet, trimestre, ptes. 1'50. Fora de la vila, trimestre, ptes. 2. Estranger i Ultramar, un any, ptes. 9. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1896; núm. 1 (13 dbr.)

En l'article «Nostre propòsit» llegim que per les pàgines d'aquesta publicació s'oirà «la veu clara y neta d'aquesta bona y honrada terra vallesana». S'hi veuen notes agrícoles i de poblacions veïnes, articles de literatura i art. Ens han dit que el dirigia Narcís Fuster i Domingo; va arribar a publicar-se uns dotze anys.

ROSARIO DE SANTA FE

2324. LA PAELLA VALENCIANA.

D'aquesta «revista mensual editada per la família valenciana», ens dóna notícia Navarro Cabanes (*Prensa Valenciana*, p. 159), el qual ens diu que va aparèixer l'11 de gener de 1925; tenia 12 pp. a 2 col., la caixa era de 26'50 × 18 centímetres, i sortia de la *Impremta Ausias March*; també ens fa saber que era il·lustrada i n'havia vist fins el núm. 8, corresponent al mes d'octubre.

2325. BUTLLETÍ DEL CENTRE CATALÀ.—Publicació mensual. [Capçalera tipogràfica].

No hem vist cap número d'aquesta publicació corresponent a l'any primer *. Tractava d'assumptes referents al dit Centre, i també inseria treballs literaris. Probablement va començar a sortir en setembre de 1925.

RUBÍ

2326. LA VILA DE RUBÍ.—Periòdic mensual rubiniste.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en 1910.

2327. LA PUNCELLA.—Periòdic infantil de les Escoles Ribas. [Des del curs III] La Poncella.—Periòdic infantil de les Escoles Ribas. [Capçalera orlada].

148 × 110 mm.—8 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.

1918; núm. 16 (15 maig); núm. 5 (1.ª dbre.)

Publicació velografiada iicolorida, feta pels alumnes. Conté notes de les conferències donades pels professors, d'excursions efectuades, etc.

2328. SABA NOVA.—Setmanari de cultura i patriotisme. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Passeig de N'Alfons Sala, 75.—Tip. M. M.ª de Cavanillas, Ponent, 66 (Barcelona). [Des del núm. 15] Tip. V. Golobardes, Plaça Letamendi, 10 (Barcelona). [Des del núm. 28] Imp. Casanovas (Rubí).—186 × 123 mm.—12 pp. [Des del núm. 28] 4 pp.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 28] Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I-II, 1918-1919; núm. 1-75 (7 abril 1918-7 set. 1919).

Publicació netament catalana, defensora del règim autònom. Ultra les notes d'administració local, insereix articles de literatura, història i economia.

* En canvi hem vist el núm. 12 (II, agost 1926) 8 pp. a 2 col. de 232 × 141 mm.—Imp. de Lluís Giró; i els núms. 14-22 (II, octubre 1926-III, juny 1927) 16 pp. de 170 × 105 mm.

ANY I   RUBÍ 27 D'OCTUBRE DE 1918   NÚM. 20

SABA NOVA

SETMANARI DE CULTURA I PATRIOTISME

Redacció i Administració, Passeig de N'Alfons Sala, 75   25 cènt.

Et jorn suprem

Catalunya, la teva hora s'apropa! L'hora de satisfer les legítimes aspiracions no és gens llunyana! L'hora de les llibertats dels pobles ja arriba!

Ha sigut necessari que la terra fos regada amb abundant de sang de germans nostra; ha sigut precís que aquestos morissis a milers, matant-se entre ells com a feres; tot això i més encara ha calgut per a reconèixer lo artificial que era la vida dels actuals estats europeus; tot això ha sigut necessari per a que tot el món es convocés del dret que té tot poble de parlar i costums pròpies a regir-se per si mateix.

L'arbitre de la pau és per avui Mr. W. Wilson; és la gran figura en la que tots els pobles oprimitos tenen fixa sa mirada; és de ses llavis que esperen l'hora de sa lliberació.

Se magnífica resposta a l'Emperador de l'Àlemanya, de que sols vol tractar amb nacions lliures, jamai amb opressors de pobles, és d'una tal transcendència que marca un nou pas en l'Història de l'Humanitat. com a punt final de l'esclavitud, ja que si ho és veritat que aquesta ja no hi era entre la homes, existia palpablement entre la pobles.

I ara un precís: no olvideu Irlanda, la mèrtir, l'oprimida, la que sa veu ha sigut ofegada amb sang. Obrer amb justícia, amb rectitud, que si el destí s'ha plagut en posar en vostres mans el destí de tanta pobles, que sigui per a que aquestos vos glorifiqueu, que no pugui haver-v'hi un sol que vos odii.

I ara Espanya per a tu també arriba l'Instant suprem; no pots restar ençera; és precís que caminis, que marxis del braç dels teus veïns.

La mort de l'actual govern nacional et crea una situació més difícil que la de la famosa nit del 21 de març; un cop aprovats els pressupostos, aquest govern marxirà, i de la determinació que prenguis després el que's pugui arribar a forjar una llibria de pobles lliures o un caos de perpètuas lluites.

Recorda't de que tens pobles que t' reclamen el seu dret de lliure; recorda't que un poble ha fet grans treballs i sacrificis per a salvar-te, i més que la determinació no l'obligui a complir aquell destí que un gran polític va establir-te: *Espanya se salva amb Catalunya o Catalunya se salva sense Espanya.*

Núm. 2328.

2329. SABA NOVA.—Setmanari de cultura i patriotisme. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Llobateras, 19. [Des de l'any V] Pi i Margall, 15.—Imp. Casanovas.—282 × 187 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any V] Núm. solt, ptes. 0'15.
 Segona època.—Any III, 1920; núm. 131-134 (28 nov.-18 dbre.)- V, 1922; núm. 202-235 (9 abril-26 nov.)
 Segueix el mateix ideari i la numeració de la primera època (núm. 2328). Continua publicant-se.
2330. LA LLUITA.—Setmanari portaveu del Grup Cultural del C. D. R. de Rubí.
 Red.: A Barcelona, Sans, 9.—Imp. Porcar, Sans, 9.—280 × 186 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any III, 1924; núm. 94 (15 juny).
 Inseria notes referents a la part administrativa de la Societat i articles culturals i polítics, de caire democràtic. Va començar a sortir en 1922; segueix publicant-se'n la segona època.
2331. ENDAVANT.—Setmanari Portaveu dels Pomells de Joventut. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Casal Popular.—Gràfichs Joan Morral (Terrassa). [Des del núm. 62] Imp. *La Industria*, Passeig, 7 i 9 (Terrassa). [Des del núm. 159] Imp. *Rubí*, Passeig A. Sala, 47.—267 × 186 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Rubí, trimestre, ptes. 1'25. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Segona època.—Any III, 1923; núm. 41-63 (29 juliol-30 dbre.)- IV, 1924; núm. 64-115 (6 gener-28 dbre.)- V, 1925; núm. 116-167 (4 gener-27 dbre.)
 Publicació cultural amb articles literaris i notes municipals, religioses i d'excursionisme. Tot el text té un caire nacionalista.

S A P O B L A

2332. SA MARJAL.—Labor improbus omnia vincit. [Capçalera mixta].
 Red.: Marina, 17.—Tip. de Sebastià Pizà.—172 × 100 mm.—16 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 1'50. Fora, un any, ptes. 2.—Bilingüe.
 Any I-V, 1909-1913; núm. 1-58 (1 gener 1909-1 oct. 1913).
 Aquesta publicació mensual mallorquina dirigida per Mn. Joan Parera, és netament catòlica. Insereix treballs històrics, literaris i de folk-lore.

SABADELL*

2333. JA SOM CUATRE.—Semnario bilingüe-crítico-satírico. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Pedregar, 27.—Imp. Baques i fills.—379 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció:
Un mes, 10 quartos. Núm. solt, 2 quartos.
Any 1882; núm. 3 (29 juliol).

Publicació humorística de molt curta durada. Tractava dels afers municipals de la població, i això li ocasionà seriosos disgustos.

2334. LA PUBILLETA.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari satíric, humorístic i il·lustrat, el qual va sortir, probablement, en octubre de 1882. Hem vist a l'Arxiu Municipal de la ciutat, la sol·licitud signada per Evarist Saló, demanant permís per a fer sortir la dita publicació. Com ens han assegurat que va publicar-se, per això l'inclouem.

2335. LA IL·LUSTRACIÓN SABADELLENSE. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Antoni, 14.—Imp. *La Academia* (Barcelona).—272 × 178 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Mensual.
Any I-II, 1884-1885; núm. 1-11 (set. 1884-juliol 1885).

Remarcable publicació cultural, dirigida per Manuel Ribot i Serra. Cal esmentar la galeria de sabadellencs il·lustres que publicà. S'hi veuen articles d'història, narracions literàries, poesies, etc.

* Nostre agraïment a la Srta. Encarnació Ribas, Directora de la Biblioteca de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, i al personal de l'Arxiu Municipal de la dita ciutat, senyors Carreras i Massagué, per les moltes notes facilitades i atencions rebudes en la nostra estada al dit Arxiu estudiant la premsa de Sabadell.

Sentim no haver pogut disfrutar de la col·lecció de premsa sabadellenca de D. J. B. Lladó i Figueres, ja que probablement hauríem pogut descriure molts dels periòdics dels quals solament esmentem el títol.

PER S'AGRICULTURA

No hi ha dubte que sa principal font de riquesa i benestar des pobles es s' Agricultura. Altre temps Mallorca estava molt més poc poblada que no ara, i no obstant e-hi havia molta més miseria, com sab tot hom; fins an es punt que no porien menjar els pobres figues-seques a voler, ni els rics metles torrades pere Nadal, per sa senzilla raó de que no hi havia ni ametlers ni figueres, ni... manco dobès per comprarné.

Per tots es pobles de s' Illa encare se pinten amb colors molt negres pets anys de sa fam. Pero gracias a s' Agricultura, ajudada pes Comerç i s' Industria, passaren aquells temps per no tornar mai més.

A Sa Poble sa classe treballadora ha millorat una cosa de no dir, i d' un modo especial desde que axugaren s' Abufera. Ara fa una cinquanta anys qu' aquesta gran llacuna sols produïa terribles esplets de tercianes, i d' aquella época data sa fama, qu' encare no s' es abolida de tot, de que Sa Poble es una vila malsana, apesar de no serhó jena avui en die.

Desde que en bon' hora una companyia inglesa co-

SA-POBLA 1.º de juliol de 1883.

Núm. 2332.

2336. REVISTA DE SABADELL.—Diario de avisos y noticias. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Rambla, 73. [Des de l'any 1919] Sant Josep, 36.—Imp. Torner, Rambla, 73. [Des de l'any 1919] Sant Josep, 36.—297 × 194 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Sabadell, un mes, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any XXXII, 1915; núm. 8485-8560 (1.º oct.-31 dbre.)-XXXIII, 1916; núm. 8562-8852 (4 gener-21 dbre.)-XXXVI, 1919; núm. 9543 (27 abril).
- Aquesta publicació, dirigida per En Manuel Ribot i Serra, amb tot i tenir el caire d'independent, s'inclinava cap al catalanisme. Inseria notícies locals i foranes, treballs literaris i científics, sempre dins la moral catòlica. Va començar a sortir en 1884.
2337. BOLETÍN DE LA ACADEMIA CALASANCIA DE LAS ESCUELAS PIAS DE SABADELL. [Portada il·lustrada].
 Red.: *Academia Calasancia*.—Imp. Comas.—220 × 139 mm.—16 pp. a 2 col.—Bilingüe.
 Any I-III, 1886-1888; núm. 1-23 (15 juny 1886-15 abril 1888).
- Publicació cultural. Dóna nota dels actes celebrats a la dita Acadèmia, ressenya els exàmens dels alumnes de les Escoles, i també publica treballs literaris en català i espanyol.
2338. L'ASE DEL MAMET.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada en l'*Assaig d'un Cens de la Premsa Catalano-Balear* publicat en la *Memòria de l'Associació de Periodistes de Barcelona 1928*.
2339. LO CATALANISTA.—Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya. [Capçalera tipogràfica].
 Direc., Red. i Adm.: Tres Creus, 9. [Des de l'any III] Campmany, 18. [Des de l'any VI] Coloner, 24. [Des de l'any VII] Valls, 23. [Des de l'any VIII] Calderó, 36. [Des de l'any XIII] Travessia Rambla, 9.—Imp. i Enq. de Joan Comas i Faura, Campmany, 18. [Des de l'any VII] Imp. de M. Brossa, Las Valls, 23. [Des de l'any VIII] Imp. de Pere Tugas, Calderó, 36. [Des del núm. 13] Travessia de la Rambla, 9.—202 × 128 mm.—16 pp.—Suscripció: Sabadell, un mes, ptes. 0'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'25. [Des de l'any VIII] Núm. solt, ptes. 0'20.
 Any II-XIII, 1888-1901; núm. 45-684 (1 juliol 1888-29 set. 1901).
- El subtítol ja ens demostra que és una publicació més política que no pas literària; en defensa dels seus ideals, va sofrir algunes suspensions i multes, però sempre per sobre de tot va seguir proclamant l'ideal que encarnava el títol del periòdic. Quasi tots quants redactaven el diari barceloní *La Renaixensa* (núm. 316), hi col·laboraven.

REDACCION Y ADMINISTRACION
Pedregar 27.
— SABADELL. —

Semanario bilingüe-crítico-satírico.

CONDICIONES DE LA SUSCRIPCION:
Número suelto 2 cuartos.
En Sabadell 1 mes 10 cuartos.

NOSTRE GRABAT

Pareix impossible que los Sabadellenses hagin arribat al estrem de oblidar que la ciutat te un patró, SAN FELIÓ, al qui se li deuen a mes de solemnes cultos, festeigs; y lo mes notable, per lo raro, es qu' esperin aquest dia pera passarlo fora, fent, tal vegada sens pensarho, un desprecio de nostre sant tutelar. A qui acudeixen en los dias de aficcions. Si anessim a sondejar la causa de aqueixa apatia tal vegada trovariam que prové la falta de lo Ajuntament, que sembla que li raca destinar una cantitat en unas festes que 'n farien produir moltes mes; mentres, que... no vull dir res, perque 'm cremparia y 'n faria massa.

Lo que passa en Sabadell mé penso, per lo raro com ja hi dit, que no deu succehir en lloch, perque totes las poblacions tenen lo seu debut respecte y lo seu deliri en lo Sant y en la festa major. Si be es veritat que per l' Apléch de la Salut tot va a doxo, aixó mateix es lo que 'm fa escriure, per notar de que tot siga per aquell dia y no 's guardi res per la verdadera festa major. En lo que succebeix, per altra part, tots hi tenim la nostra culpa, y particularment aquells que 'n tot volen esser los iniciadors. Falta dos dias per esser San Felio, y encara no habém vist que s' haggi pres cap disposició per fertejarlo. Succedirá lo mateix que 'ls altres anys: nostre novella ciutat la passará dormint y las animals ocuparan el lloch dels ciutadans.
Bocanegra.

LA GELOSIA

La gelosia ve a esser una mescla de estinació y odi, mescla que produheix aqueix violent malestar, que fins arriba a capficarnos y alterar nostre cervell. Es un pensar endemoniat que 'ns empeny a imaginar lo que sols es propi de una imaginació trastornada, de un boitj, queus mou a enrahonar ab nosaltres mateixos, y a que 'ns contradim sols ab l' únich desitj de que alló que pensem veurer ó creyém, no siga cert. ¡Cuáns dupes, cuantas escusas inventém perque tot siga una mentida, una falta de realitat! No obstant aixó, la Gelosia, que sempre demostra interés amorós, devegadas arriba esser ridicula, cuant la motivan cosas petites que ni tan sols mereixen la atenció. ¿Peró qui es prou fort per detenir la imaginació y lo pensament de aquell qu' estima ab tot lo seu cor? Me sembla veurer en aquest cas una prevenció, de part del gelós, tal vegada no fora de rahó ab tot fonament. Que de vegadas es veuhent, certas llibertats, certas consideracions, certs obsequis, certaintimitat a personas conegudas que no deuria tenirse sino ab aquells que 'ls hi correspon per llejítim dret. Es vulgar ya dir, que 'l qui pensa mal judica als altres per ell mateix, ó millor dit, que 'l que pensa mal no te bon cor. Yo aixó no hu crech. Aquesta idea es concreta, no te cap rahó de esser general, que de serho en la societat humana es a 'n personificada la corrupció, però basta y 'sólba en pensar un

moment respecte la naturalesa del home y de la dona. Encara que la dona siga virtuosa ¿evita tota ocasió favorable a delinquir? ¿No desafia de vegadas la tentació, y busca lo perill, essent dona perduda en el mateix instant que lo seu honor queda tacat? ¿No habém vist a homes com a donas faltar als debers del matrimoni, llansanse en brazos de uns amors impurs per lo capritxo de sos sensuuals plahers? L' amistad pot espresarse sens faltar en res, y sempre ab la reserva digna, atenta que la urbanitat ensenya; perque jo no enténch per amistad aqueixa llibertat que molts es prenan. L' amistad verdadera es una amistad estimada baix tots conceptes, y cuant mes s' estima al amich tant mes se procura no faltarli ab ninguna cosa, y sobretot que ja may pugui sospitar, perque un pot esser fidel confident sense tenir cap passió per qui deu merexerli solsament respecte; cuants ni ha que ab lo titol de amich abusan de la confiança que a mans plenas se 'ls hi te... ¡Pero...! la ploma vol allunyar-se de la idea y si la volgués creurer tal vegada ne faria massa. Continuéu ab lo mateix.

Un marit indiferent ó sensual que 's queixa de la deslealtat de sa muller, qui, gelosa d' ell, vol venjarse faltant als seus debers, me sembla que no pot tenir cap excusa, cuant 's dirigeix ab altrax donas y demosttranlis un carinyo que sols pertany a la propia companyera. Donchs, que, ¿vol lo marit que se li respecti el dret de fer lo que millor li convingui y no vol reconeixerlo en sa nu-

2340. LO POLISSON.
Publicació sortida en 1887. La veiem esmentada en l'*Assaig* citat en el núm. 2338.
2341. LO GITANO BLANCH.
No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació la qual va sortir, segons l'*Assaig* esmentat en el núm. 2338 en 1889 i en *Prensa de Catalunya*, p. 210, en 1890.
2342. LO RIBOT.
Va sortir en 1890. Aquesta publicació la veiem esmentada en l'*Assaig* citat en el núm. 2338.
2343. LA COTORRA.—Setmanari agre-festiu, satírich y literari. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Sant Roch, 19. [Des del núm. 2] Kiosko de la Rambla.—Imp. Joan Comas.—221×140 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1891; núm. 1-7 (12 setb.-24 octb.).
La Cotorra manifesta que «a dissipar lo mal humor del jovent dedicaré tots mos esforços, y si logro distreure'l me veuré completament satisfeta»; també tractava dels afers administratius de la població.
2344. LA PRIMAVERA.—Setmanari bilingüe-humorístich-satírich y literari. [Des de l'any II] Setmanari bilingüe il·lustrat.
Imp. i Lit. de Joan Comas.—224 × 142 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I-II, 1891-1892; núm. 1-18 (30 oct. 1891-3 abril 1892).
En l'article «Quatre paraules», ens diu *La Primavera*, que «será bilingüe pera aixís poguer donar cabuda a treballs catalans y castellans, puig per més que estimém de una manera extraordinaria a nostra Catalunya, creyém que bo és frequentar la literatura ab tot l'amplitut possible y al mateix temps donar varietat al periódich». S'hi veu una nodrida col·laboració.
2345. LA TROMPETA.—Semanari bilingüe, humoristic literari.
Un exemplar d'aquesta publicació el varem veure en l'*Exposició de Prensa Comarcal* celebrada a Barcelona el maig de 1930. Era un periódic de 8 pp. a 2 col., sortit en 1891.

2346. LA COTORRA.—Setmanari agre-festiu, satírich i literari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Calderon, 36.—Imp. P. Tugas.—207 × 140 mm. [Núm. 15] 140 × 170 mm. [Des del núm. 16] 207 × 140 mm.—8 pp. a 2 col. [Núm. 15] 16 pp. a 2 col. [Des del núm. 16] 8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Segona època. Any II, 1894; núm. 11-16 (11 gener-8 dbr. - Any III, 1895; núm. 17 (24 gener). Cal esmentar que la numeració anyal està equivocada ja que comença aquesta segona època amb l'any II i dins del mateix any hi posa «any IV».

Segueix la mateixa finalitat de la primera època. (Vegeu núm. 2343).

2347. LA LLANSADORA.—Periòdic satírich, humorístich i literari. Donarà una passada cada senmana. [Capçalera mixta. Dibuix de Domingo Soler].

Red. i Adm.: Paces, 68.—Imp. de M. Ribera, Sant Domingo, 34.—297 × 197 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1893; núm. 1 (1.ª nov.)

En l'article «Compas d'espera» ens fa saber la Redacció que «al fundar a aquest modest periòdic nos hem procurat uns lentes quals cristalls tenen la particularitat de donar un tó de broma a totes las cosas que per son índole especial s'ho mereixin; prometent, no obstant, treure'ns aquets lentes per totes aquelles cosas qual serietat se fassi recomanable, tractantlas, sino ab coneixement de causa, ab la bona fe que'ns serà peculiar».

ANY XIII Sabadell 29 Setembre de 1901 NÒM 634

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

Redacció y Administració Carrer Travassó Rambla, 9	La correspondencia al Director Los originals no s'tornan.
---	--

Del Manifest de la UNió CATALANISTA del dia 18 de Mars de 1907

«Est som que hem de quedar a carrec del poder central del Estat respecte als catalans tot i sacament. L'exercici de mar y de guerra, las relaciones economicas d' Espanya ab los demés paises, la construcció d'obras publicas de caracter general, la regulació de las leyes econòmiques y conductes en general, a la formació del personal naval de guerra, al que després contribuiré segons la proporció de sa riquesa, tot de la Administració central, s'ha de assumir».

«Després de tot que competex al Poder regional de la regió de Catalunya, y que ha de ser en tota oportunitat el complement necessari de sa legislació y organització, s'ha de assumir».

«En las oportunitats sobre la llengua catalana ab el poder central, que s'han existit y que los que a Catalunya s'esperen en el

«... revista publica valen Corts catalanes, no solo per establir nostre dret a l'heroic, sino per que s'ha de referir a la organització interior de nostre terra: valen que cada una de las jurys y magistrats, y que direcció de Catalunya s'ha de tenir en ultima instancia la potestat y el poder, y s'ha de ser arbitre de nostra administració, s'han de rebre llibertat, las contribucions a l'imposta, y valen, tot, la facultat de poder obligar a la formació del exercit espanyol per mitjà de voluntaris ó d'altres, agrintos en absolut quantitat a l'heroic de nostra y natiuitat que la reserva regional faran practicar y controlar dintre de Catalunya».

Aquest es nostre catalanisme d'heroic y de justícia, que es la nostre regió de Catalunya. Això es lo que volem, per altes ans, a «això arr barba a no trezar gens».

Núm. 2339.

2348. LA ACADEMIA CATÓLICA.—Butlletí de la Societat d'aquest títol a Sabadell. Se reparteix gratis tres vegades a l'any als senyors socis y benefactors. [Capçalera mixta].

Tip. Vives, Sant Joan, 24.—277 × 178 mm.—4 pp. a 2 col. Any XIX, 1913; núm. 54 (agost).

Ultra les notes referents a la dita Societat, insereix treballs literaris, morals, etcètera. Aquesta publicació va començar a sortir en 1895.

2349. LOS ESPOLSADORS.—Periódich senmanal, satírich, cla i catalá. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Calderón, 36. [Des del núm. 3] Montserrat, 56.—Imp. P. Tugas, Calderón, 36. [Des del núm. 3] Imp. *La Publicidad* (Barcelona). [Des del núm. 5] Imp. M. Brossa.—194 × 127 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05. Any I, 1896; núm. 1-9 (23 maig-18 juliol).

Els redactors declaren que són «amichs de la legalitat y de la justicia, y detrás d'aquets dos baluarts farém una guerra cruel y desinteresada contra'ls innobles fabricants de chanchullos y d'ilegalitats. Donarém un premi á qui ab son comportament s'ho mereixi y un cop d'afinada llanseta á qui per instint obri mal, y traurém la máscara de los rostres vedats per la hipocresia més abominable».

2350. LO FULL DE PAPER.—Periódic intermitent, festiu-literari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Centre Periodístich.—Imp. Magí Ribera.—270 × 167 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. Any I, 1897; núm. 3 i 4 (13 i 24 març).

Publicació en la qual, demés dels articles satírics i humorístics, literaris i culturals, hi havia una bona part dedicada als espectacles.

2351. BUTLLETÍ DE LA SOCIETAT CHORAL «LA AMERICANA».

Aquesta publicació la veiem esmentada en *Prensa de Catalunya*, sense cap més indicació que l'any de 1898.

2352. LA MANXIULA.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic sortit en 1898, segons l'*Assaig* esmentat en el núm. 2338.

2353. LA FURA.

Publicació sortida en 1899. La cita l'esmentat *Assaig*.

2354. EL IMPARCIAL DE SABADELL.—Semnario republicano de avisos y noticias.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació bilingüe, sortida en 1900.

PERIÒDICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH Y LITERARI

Donará una passada cada senmana.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
PACES, NÚMERO 68

PREU: 5 CÉNTIMS

SUSCRIPCIÓ:
DINTRE Y FORA SABADELL
TRIMESTRE 3 RALS

COMPÁS D' ESPERA

Lo discret lector no podrà menos de convenir ab nosaltres en que la salut es lo mes amable d' aquesta vida y lo primer element de la salut es la alegria. Desgraciadament, lo bon humor no 's logra del modo que 's vol y son molt pocs los mortals que poden ufanarse d' haver sigut favorecuts ab aquest be.

La generalitat de la gent viu subjecte á las majors contrarietats y als mes grants disgustos que poch á poch minan y destruyeixen la salut, ab gran profit de la benemérita clase facultativa y de la industria avuy mes floreixent en Espanya, que 's la de la *funeraria*. Nosaltres hem meditat molt avans de resoldrer la creació d' aquest senmanari. Si haguessim sigut agoistas hauriam establert un nou centre de pompas fúnebres, pero com no ho som, preferiem consagrarnos ab totes las nostres forsas á combatir enérgicament á metjes y *funeraris*, y á proporcionar per poch preu á la humanitat *doliente* l' únich remey per evitar, y si aixó no 's possible, curar ó aliviar las enfermetats que tenen son origen en las contrarietats de la vida. Aixís será menos productiu probablement que la industria fúnebre, que tan desenrotllo ha alcançat en nostre país, pero será mes agradable y mes meritori.

Dit aixó, ja quasi está apuntat nostre programa. Ha dit Campoamor que "Cada cosa es del color del cristal, ect., ect.," y nosaltres al fundar á aquest modest periòdich, nos hem procurat uns lentes quals cristalls tenen la particularitat, de donar un tó de bro-

ma á totes las cosas que per son índole especial s' ho mereixin; prometent, no obstant, treure 'ns aquets lentes per totes aquellas cosas qual serietat se fassi recomenable, tractantlas, sino ab coneixement de causa, ab la bona fé que 'ns será peculiar.

Creyém que molts de nostres lectors nos tatraran de poch assertats an lo titol del periòdich, dat l' índole d' aquest; pero bó será fer constar que 'sent la liansadora un poderós auxiliar de la industria que tan bon nom ha donat á Sabadell, estém ab la convicció de que hauriam pecat d' ingrats si no l' hi haguessim dedicat aquest modest recort. Los francesos diuben que 'l nom no fa la cosa; y ja qu' hem convigut acceptar, bonas ó dolentas, totes las modas que venen de Fransa, fassins l' obsequi de permetrens que nosaltres acceptém aquesta, tota vegada que, á vostés no 'ls costará res y á nosaltres nos farà un gros favor, mal siga sino per servirnos de pretest per justificar lo titol del periòdich.

Donadas aquestas esplicacions, que de sobras creyém que á vostés los tindrán sense cuydado, aném á comensar la empalagosa tasca que 'ns hem imposat. Si 'n lo transcur de la mateixa cometém alguna falta, fassinsse carrech que será sempre involuntaria, tota vegada que no hem fet pacte ab l' error, ni 'ns creyém tampoch infalibles.

Y ara, estimats lectors, salut y... monedas de cinch céntims pel que se 'ls puga oferir.

LA REDACCIÓ.

2355. LO PENSAMENT.—Setmanari catalá. Deslligat de tot partit polític.
Vegeu el que diem en el núm. 2338. Periòdic sortit en 1900.
2356. BUTLLETÍ DEL CENTRE LÍRICH-DRAMÁTICH. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Sant Pau, 73.—Imp. P. Tugas.—252 × 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.
Any V, 1904; núm. 51 (agost).
En l'article de presentació ens diuen que serà «una revista mensual del moviment del nostre Centre, un compendi de lo que es y de lo que deuria esser el teatre, y un ramellet de consells encaminats a fer mes susceptible d'aplauso el treball artístich dels aficionats a representar obres teatrals». Insereix articles referents a estrenes d'obres, notes teatrals de la població i foranes, i noves. Va començar a sortir a l'any 1900.
2357. BOLETÍN MUSICAL.—Revista mensual. Se publica el día 5 de cada mes.
[Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: *Centro Musical*.—Imp. P. Tugas.—200 × 125 mm.—8 pp. [Des del núm. 2] 8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Il·lustrat.
Any I, 1901; núm. 1-6 (5 set.-10 dbre.)
En l'article de presentació en fan saber els que l'escriuen que no tenen altra finalitat que la de «enaltecer el divino arte de Santa Cecilia». El català no és abundant; s'hi veuen treballs signats per M. Ribot i Serra i J. Costa Deu.
2358. LA FADRINALLA.
No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en 1901. Figura en l'*Assaig* esmentat en el núm. 2338.
2359. REVISTA LITERARIA DE LA ASSOCIACIÓ DE CATÓLICHES.—Sortirà cada mes.
[Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Rambla, 65.—Imp. Vives.—197 × 133 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3.—Bilingüe.—Il·lustrada.
Any I, 1901; núm. 1-2 (nov.-dbre.) - II, 1902; núm. 3-4 (gener-febrer).
Publica treballs literaris, d'educació i socials, així com una nodrida secció de noves referents a festes celebrades en Centres catòlics. La dirigeia Joan Sanllehí i Serra.

2360. GACETA ARTÍSTICA.—Revista de Música, Literatura y Teatros. [Capçalera tipogràfica].

Red i Adm.: Sant Quirze, 6.—Imp. M. Ribera.—190 × 125 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any I, 1902; núm. 1-4 (15 maig-31 juliol).

Continuació de *Boletín Musical*. Diu la Redacció que tenint un títol més ampli podran donar cabuda a totes les manifestacions d'art.

2361. GUIGNOL. — Perio-dich humorístich. Donarà una funció cada quinzena.

Publicació sortida en 1902; tenia 8 pp. a 2 col. Va figurar en l'*Exposició de Premsa Comarcal*.

2362. JOVENTUT FEDERATIVA.

Publicació sortida en 1902. L'hem vista esmentada en l'*Assaig* citat en el núm. 2338.

2363. LA CANONADA.

Vegeu el que diem en el número anterior.

2364. LA PEDREGADA.—Periòdich pobre de recursos. Sortirà de tras-cantó.

Publicació sortida en 1902, tenia 8 pp. a 2 col. Va figurar en l'*Exposició de Premsa Comarcal*.

ANY 19 DE LA SOCIETAT EL XLIII N.º 54

LA ACADEMIA CATÓLICA

BUTLLETI

DE LA
Societat d'aquest títol a Sabadell

SE REPARTEIX GRATIS TRES VEGADES L' ANY
ALS SENYORS SOCIS Y BENEFACTORS

BANDERA BONA

No es avuy que l' hem alaada,
que fa segles que l' han vist
onejar ben despiçada
ab lo Nom de Jesucrist;
ja els q' avuy ha arribat l' hora
de dir que ella es la mellor!

¡Via fora!
catalans, no tingau por!
Les idees se confonen,
no hi han hèroes com avans,
mentre 'l vicia se pregonau
les virtuts van vergonyants:
Catalunya fou senyora
y ara 's migra en un recó.

¡Via fora!
já salvar nostra nació!
Qui pregone avenç y glories
y no alabe 'l Nom de Deu,
y os proclame les victories
del progrés... ¡no l' escoltéu,
que es sirena tentadora
del abisme xucladó!

¡Via fora!
no es aquest nostre penó.
Catalunya va ser lliure
perqué á Deu rendí tribut,
¡ay, del poble que vol viure
prosperant y descregut!
¡ay del poble, que á la vora
té un butxi y un tentador!

¡Via fora!
qui cedexi es un traydor
¡Tant se val si es d' or la copa
si está plena de verit,
á devant de tota Europa
ben clá y net ho havem de di
que á la il·ley imposadora
del juhéu y franch-masó.

¡Via fora!
respondrem ab veu de tró

¡Perqué 's tancan les fronteres
y volém anirà al comerç,
si admetém de mil maneres
tots los vicia estrangers?
la energia redemptora
no la dona 'l pler felió.

¡Via fora!
la virtut tronca 'l grilló.
Serém pocha; tant se 'ns en dona,
val més pocha y ben triate:
alçarem bandera bona
per montanyes y ciutats;
já ha apuntat la bella aurora
de la nostra redempció!

¡Via fora!
ara sí que va de bó!
Catalans que 'l *Parè-Nostre*
no reséu avergonyits:
destitiréu la patria vostre
de tanta odió de partit,
enjuégueu la serp traidora
que os escanya la nació.

¡Via fora!
no temau lo seu fbió!
Qui de cor siga patriet,
qui ab nositres vol lluytar,
—Guerra al crim y guerra al vici!—
ben valent ha de cridar:
la Creu Santa Redemptora
que la mostre sobre 'l cor

¡Via fora!
per Jesús Nostre Senyor!
Per lo Papa-Roy, que clama
suspirant en ses preons,
y ab sa veu sagrada inflama
tots los pobles y nacions;
¡per l' Església, que ara plora
en les urpes del dragó!

¡Via fora!
que 'l martiri es lo melló.

ARTHUR MARRIEN

Núm. 2348.

2365. FULLA PARROQUIAL DE SANT FÉLIX. [Capçalera il·lustrada].
Segons nota facilitada per Mn. Jaume Busquets, aquesta «Fulla» es reparteix des de 1903. Es l'editada per l'Associació d'Eclesiàstics, de Barcelona. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.
2366. LO NIVELL.—Segons lo favor del públich sortirà quinzenalment. Lo Nivell serà portaveu de l'art de la ballaruga, a menos d'estar enrogullat.
Es tracta d'un fulla sortida en 1903. Va figurar en l'*Exposició de Premsa Comarcal*.
2367. BUTLLETÍ DEL CENTRE CATALÀ DE SABADELL. [Capçalera mixta].
Red.: *Centre Català*.—Imp. J. Comas, Rambla, 93.—270 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual. Any I, 1904; núm. 1-10 (gener-oct.)
En l'article de presentació llegim que el Centre «vol establir una constant conversa ab tots sos socis, per aixó sortirà aquest Butlletí que ve á ser com una continuació del antich periódich *Lo Catalanista*». Ultra els articles defensant el catalanisme, s'hi veuen notes referents al Centre.
2368. GERMINAL.—Periódic dels dissabtes. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Sant Joan, 39.—Imp. Ribera.—370 × 258 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: ptes. 0'30 al mes. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1904; núm. 1 (2 gener).
La Redacció declara que ofereix les columnes de *Germinal* a tots «els ideals generosos, hi tindran cabuda totas las tendencias qu'apropan al home a la veritat, al amor, a la justicia; s'hi tractarán totas las ideas mes avansadas en política, en sociologia, en filosofia y en ciencias...» Ens han dit que s'en van arribar a publicar una trentena de números.
2369. EL FEDERAL.—Setmanari republicà. Portaveu del Partit Federal de Sabadell y sa comarca. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Jardí, 7 i 9.—Imp. Comas.—258 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any I-II, 1905-1906; núm. 1-55 (7 gener 1905-20 gener 1906).
Llegit el subtítol, ja sabem la ideologia d'aquest setmanari defensor de les doctrines de Pi i Margall.

2370. CATALUNYA.—Publicació quinzenal. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla, 6, 1.ª—Imp. Vives.—311 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Il·lustrat.

Any 1905; núm. 6-8 (1.ª juliol-1.ª agost).

Periòdic d'ideals regionalistes. Publica notes comarcals, articles defensants els interessos morals i materials, industrials i agrícoles de la Comarca; políticament seguia les inspiracions de la *Lliga Regionalista*, de Barcelona.

REVISTA MENSUAL
REVISTA MENSUAL

Primer BUTLLETÍ al respecte de Luch. 1905. Els socis tenen dret a SER COL·LABORADORS	SABADELL, MAIG DE 1906 Any IV. — Núm 35	DIRECTOR Y REDACCIÓ EN LO LOCAL DE LA SOCIETAT, SANT PAU, NÚM. 78.
--	--	--

NOSTRE CERTÀMEN

La intenció que teníem de celebrar per les vinentes festes del Ajoloch el simplice acte de repartir els premis als autors que resultin herejatspel el Certàmen que tenim projectat y quin cartell repartim amb aquest BUTLLETÍ, hem hagut de retirar-la per a celebrar, aquell festa el primer dia d' Agost pròxim, Festa Major de nostre ciutat.

La complexitat del cartell, la importància dels temes que debien desenvoluparse, y, sobre-tot, el temor de que alguns d'ells quedessin deserts, si donaven pòch temps als autors, que vulguen obrir en els premis que s'ofereixan, ens ha obligat, ben a pensar nostre, a fallar a lo que haviam promès a tots quantos ens han secundat en nostres propòsits, pero creyem que 's farà atrech de la missió de treballa que s'han d'executar para portar a felis terme la organització d'un Certàmen de la importància del que 'ns proposém celebrar y ens dispensaràn la nostra falta, si es que 's una falta l'excés de bona voluntat que guia sempre els nostres actes.

Llegint el cartell de nostre Certàmen veuràn els nostres consoci, y veura el públic també, que Sabadell ha respost generós a nostre modest avis, y aixó 'ns ompliria d'orgull si no estèssim bon convenuts que la passió del orgull es la base de las accions baixas y reastroas qu' enfoscan al home en els pantans del vici, el precipitan a las pendents de la degradant hipocresia y li fan violar els mes delicats pensaments.

Y nosaltros no 'n som si volém serne d'orgullosos. Molt el contrari. Volém ensenyar nos amunt, sempre amunt, fins allà on residixen els hermosos ideals d'amor y de generosid, que no altra passió que la del amor y generosid ens han fet concebir el propòsit de celebrar un Certàmen lliure, un Certàmen que fos el camp ampla y neutral aent hi cabessin tots els ideals que dividixen els homes, para confondre'ls en un y germanar'los en una festa que simbolis: la sublimitat y la noblesa.

Tenim fe 'n nostres propòsits y aixó ens ha fet acceptar tots els temes que 'ns han enviat y tal com ens els han enviat, porque tenim la convicció que las obras del cervell y de la conciencia no poden al deubar estar subordinadas a un criteri restringit. A més, considerem Sabadell com una gran familia dividida per una diversitat d'ideals, tots nobles y tots generosos en concepte de qui 's professa, y ningú mes indicat que nosaltros que professém l'ideal del Amor, que unir y germanar a tots els individus d'aquesta familia per la esencia dels mateixos ideals que 'n ells vibran y 'n ensalzen y 'n hi donan valor para la lluyta y noblesa en els seus actes y femosia propia para distingirlos.

Explicats els nostres propòsits altruistas, no hem de dir res mes sino que desitjem que l'èxit de la festa projectada correspongui plenament als nostres desitjos que están sintetizats amb els de tot Sabadell, nostre ciutat volguda.

Núm. 2356.

2371. JOVENTUT.—Periòdic Nacionalista.

Publicació sortida en 1905, era quinzenal i tenia 8 pp. Va figurar en l'*Exposició de Premsa Comarcal* i en l'*Assaig* hi figura amb el títol de *Juventut Nacionalista*.

2372. AGRICULTURA.—Revista setmanal de la comarca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Quir-se, 6.—Imp. Vives, Sant Joan, 24.—225 × 157 mm.—

8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50; fora de la comarca, un any, ptes. 6'50. Any I, 1906; núm. 3 (20 gener).

Dedicada al foment de l'agricultura, dóna articles de zootècnia, notes de preus de diversos mercats de Catalunya, i altres, referents als consums de la població.

2373. EL PACTE.—Setmanari republicà federal. Portaveu de la Joventut Federalista y del Partit Federal de Sabadell y sa comarca. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Jardí, 7 i 9.—Imp. *Comunal*.—380 × 268 mm.—4 pp. a 4 col.
 Any I-II, 1906-1907; núm: 23-35 (3 novb. 1906-2 feb. 1907).
 Figurava com a director Josep Martínez.
2374. ACCIÓ CATALANA.—Diari nacionalista. Adherit á la Unió Catalanista. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].
 Red. i Adm.: Jardí, 37.—Imp. de J. Canals, Jardí, 37.—328 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Sabadell, un mes, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I, 1907; núm. 266 (27 nov.)
 La redacció ens fa saber que ve a «lluitar ab tot el desinterés, ab tota la nostra voluntat y ab el més gran entusiasme» per la causa catalana.
2375. L'ECO DE SABADELL.—Setmanari independent. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Montserrat, 37.—Imp. Ramón Ribera.—293 × 195 mm.—4 ó 6 pp. a 3 col.
 Any I, 1907; núm. 1 (6 abril).
 La Redacció ens diu que «no farà política, ni en un sentit ni en altre, sens volguer dir ab aixó, que deixem nosaltres d'ocuparnos ab preferencia de cualsevol manifestació d'aquesta classe, que més o menys pot influir favorable o infavorablement en els destins de nostra patria». En J. Duran i Vila, fou l'ànima d'aquesta publicació.
2376. CIUTADANIA.—Setmanari federal, portaveu de la Joventut Federalista. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Jardí, 7 i 9.—Imp. M. Ribera.—377 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50.
 Any 1908; núm. 2 (16 maig).
 Publicació del mateix caire polític que *El Federal*. (Vegeu núm. 2369). El dirigia En Bru Lladó.
2377. PICAROL.—Setmanari humorístich-satírich. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. R. Ribera i Lloret, Montserrat, 60.—216 × 141 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—
 Il·lustrat.
 Any I, 1908; núm. 1-3 (14-29 agost).
 Conegut el subtítol, ja sabem el caire d'aquesta publicació que demés de treballs literaris inseria notes referents a assumptes de la localitat.

ACCIO CATALANA

DIARI NACIONALISTA

Adherit a la UNIO CATALANISTA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ	Sabadell, dimecres dia 27 de Novembre de 1907.	No's publicarà
SABADELL: 1 pesseta al mes.	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ	l'endemà dels dies festius
FORA: 4 pessetes trimestre.	Jardí, 37 ☉ ☉ Teléfon 134	Nombre solt 5 céntims

Ballús

CIRU GIÀ DENTISTA

RAMBLA, 8 -- Teléfon 163

DENTS ARTIFICIALS Treballs a ponts. Dents a pivot.

Extraccions sense dolor, per medi del nou anestésich SOMNOFORMO

APARELLS ARTIFICIALS sense cubrir el paladar

Taller d'Argenteria y Joyeria

J. VILARRUBIA

IGLESIA, 13

Verdader gust artistic en els encàrrecs

Joyes para bodes ab brillants y diamants

Existencia contínua de tots els articles del ram

Un model para les dones catalanes

En el moviment catalanista, com en tots els moviments que afecten al cor del poble, hi han elements d'activitat que tenen forta influència en son desenvolupament sense que la gran massa del públic s'en apercebeixi.

Efectivament, entremig de tots eixos noms de polítics, literats, sociòlegs, artistes, etc., que tothom coneix i semblen ser els factors essencials de la propaganda patriòtica, s'hi troven sovint héroes anònims, sets totalment entregats a la acció propulsora, que hi dediquen afeció, entusiasmes, treballs, sa vida sencera; y sa labor sovint eficaç y sempre importantíssima es desconeguda per la multitud. ¿Perque no se'ls hi ha de fer justícia?

Anem a parlar precisament d'un d'aquexos modestos lluytadors de Catalunya, d'una noya de vint anys, malhauradament morta fa poch, encant de sa llar, en la quina hi havia encés y hi vetllava constantment el sant foc d'amor a la Pàtria. Y anem a parlar-ne per dues rahóns: pera honorar sa memoria y pera ex-

posarla com a encoratjador exemple a totes les dones catalanes.

S'anomenava Maria de l'Assumpció Badell y Roig.

Desde molt xiqueta varen aduecra-la sos bondadosos Pares (als qui acompanyém en son just dolor) a la catalana, ab tant bon resultat que coneixia com qui mes l'història, la literatura, les lleys y les costums de sa terra, essent sa mes excelsa fruició'l llegir y recitar les poesies dels nostres escriptors mes capdals.

Per sa desperta inteligencia y son seuy privilegiat tenia sempre ses amistats ab noyes de major edat d'ella a les que iniciava sempre en idees y sentiments, fins a haver conquerit plenament son cor pera Catalunya. Allà ahont ella prenia part s'imposava sempre 'l bon criteri y en les festes religioses en que intervenia directa ó indirectament no s'usava altre parla que la de la terra.

La persona qui'ns proporciona aquestes notes, ens diu haverli sentit recitar la composició *L'onze de Setembre de 1714* ab tal fogositat y sentiment que li espurnaven els ulls y 'ls feya espurnar de valent a tots quants la oïan, quelcóm impregnats de lo que representa aquella trista data pera les pèrdues de nostres llivertats.

Cal fer notar que sa influencia sobre'ls que la vetllaven se devia també en bona part a sa exquisida instrucció, puig parlava y escrivia correctament el català, el francès y fins el castellà (ab tot hi serli antipàtic aquest últim com a *llengua imposada*). Apart d'aixó pintava bastant be y tocaba el piano y cantava ab molt sentiment, tenint gran preferència per les sardanes y per les cançons catalanes dels mestres Alió, Nicolau, Millet, etc.

Adhuc l'especte polítich del problema ca-

talà li era assequible y fins familiar, coneixent totes les modalitats de cada una de les grans agrupacions que hi predominen y essent el seu criteri sempre afecte a lo mes intransigent contra'l Centralisme. Dels discursos que'ls diputats solidaris pronunciaven a les Cortes, n'estava constantment enterada, els discutia en familia y generalment els trobava poch radicals en 'la defensa dels drets de Catalunya, essent sa constant preocupació la de que Madrid no pot ni vol darnos res y de vent confiar tant sols en nostres forces pera reconquerir nostres llivertats. En tant ho creya aixís que quan fa poch vingué a Catalunya un enlayrat personatge no volgué ni eixir al balcó de sa casa pera veure'l, coneixent així sa complicitat en els ultratjes robuts dels elements oficials y pensant ab molt bon seuy, que si tothom ho fes igualment els homes de Madrid al trobar el buyt, compondrien l'unanimitat de sentiments que hi regna, y, espantantse de sa propia obra, reconixerien potser la necessitat en qu'es troven de girar de camí si no volen acabar de perdre a Espanya.

Pochs dies avans de morir colcà en al despatx del seu pare, un hermós tapis de grans dimensions, pintat per sa propia ma, en el qual hi figura'l típic Sant Jordi matant el drach, ab l'hermosa inscripció llatina: «*Vindicamus Hereditatem Patris Nostrorum*».

Res mes cal explicar pera fer comprendre el caràcter y la manera de ser d'aquexa espiritual donzella que, sense abandonar jemay els afers de sa casa propia de son sexe, repartí son cor entre sa Fé, sa Família y sa Pàtria.

Deu en sos inexcrutables designis, l'ha volguda pera'l cel, privantnos de sa benefactora influencia; pero son recort y son exemple

Núm. 2374.

2378. GAZETA DEL VALLÉS.—Diari popular d'avisos y notícias.
 Red. i Adm.: Sant Joan, 24.—Tip. Vives, Sant Joan, 24.—404 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Suscripció: Sabadell, un mes, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 4.
 Any VIII, 1915; núm. 2290-2365 (1 oct.-31 dbre.) - IX, 1916; núm. 2366-2665 (1 gener-31 dbre.) - X,
 1917; núm. 2666-2952 (3 gener-21 dbre.)
 Publicació de caire catalanista, sembla segueix l'ideari de la Lliga Regionalista.
 Demés de les notes referents a la localitat inseria correspondències de poblacions
 veïnes. Va començar a sortir en 1908.
2379. CATALUNYA.—Periòdic regionalista.
 Publicació bisetmanal sortida en 1908. La vàrem veure en l'*Exposició de
 Premsa Comarcal*.
2380. FULLA DOMINICAL. [Quarta plana] Parròquia de la Puríssima Concepció.
 [Capçalera il·lustrada. La capçalera de la quarta plana és tipogràfica].
 Segons nota facilitada per Josep M.ª Alomà, Pvre., va començar a repartir-se
 el 24 de gener de 1909. Es l'editada per l'Associació d'Eclesiàstics, de Barcelona.
 Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.
2381. SINÉM!—Setmanari catalanista radical. (No adherit a la Lliga... del Bon
 Mot). [De tant en tant, s'hi llegeix aquest altre subtítol] Setmanari humorístich, ab ninots
 (No adherit... etc.) [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Gracia, 24.—Imp. Sucs. Ribera.—220 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—
 Il·lustrat.—Sortia els dijous.
 Any I, 1909; núm. 1 (12 juny).
 Publicació literària satírica de molt curta durada.
2382. L'IMPARCIAL DE SABADELL.—Setmanari autonomista republicà. [Capçalera
 mixta].
 Red. i Adm.: Plaça Major, 18, 1.º.—Imp., Sant Domingo, 34.—263 × 169 mm.—4 ó 8 pp. a 2 col.—
 Suscripció: A fora, ptes. 2, trimestre. A la ciutat, ptes. 0'50 al mes.
 Epoca segona.—Any I, 1909; núm. 488 (20 nov.)
 L'article «Recomensant la tasca» ens diu que «enardits, abnegats, fita la mirada
 vers nostres ideals d'autonomia y república», seguiran la feina començada en la
 primera època. El Director era J. Duran i Vilà. Segueix la numeració començada
 en 1900. (Vegeu núm. 2354).

2383. BUTLLETÍ DE LA JUNTA CONSTRUCTORA DEL NOU TEMPLE DE SANT FELIU.
[Capçalera mixta].

Imp. Torner, Rambla, 73.—276 × 178 mm.—2 pp. a 2 col.
Any VI (?), 1915?; núm. 8 (agost?).

Dóna nota de l'estat econòmic de les obres efectuades i de les quantitats rebudes per a la construcció del dit temple. Segons Bertran i Pijoan (*Prensa de Catalunya*, p. 217) va començar a sortir en 1910. L'hem datat l'any 1915, ja que aquest és l'any que es veu al peu del total de les quantitats recaudades.

2384. DIARI DE SABADELL.—Autonomista y d'avisos y noticias. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Les Planes, 19. [Des de l'any 1915] Dr. Puig, 34.—Imp., Les Planes, 19. [Des de l'any 1915] Tip. Ribera, Dr. Puig, 34.—399 × 278 mm. [Des de l'any VI] 503 × 346 mm. [Des de l'any IX] 351 × 258 mm.—4 pp. a 4 col. [Des de l'any VI] 4 pp. a 5 col. [Des de l'any IX] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Sabadell, un mes, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 3'50. Núm. solt, ptes. 0'05. [Des de l'any X] Núm. solt, ptes. 0'10.

Any II, 1911; núm. 432 (23 dbre.)-VI, 1915; núm. 1559-1633 (1.ª oct.-31 dbre.)-VII, 1916; núm. 1634-1933 (1.ª gener-31 dbre.)-VIII, 1917; núm. 1934-2067 (3 gener-14 juny.)-IX, 1918; núm. 2389 (10 juliol.)-X, 1919; núm. 2682-2774 (1.ª juliol-19 oct.)

Publicació diària, quasi diríem més informativa que política. Va començar a sortir en 1910.

2385. SINÉM.—Setmanari satíric. Sortirà si Deu y la Redacció volen cada dissapte. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Marcet i Figueras. [Des del núm. 3] V. Giner Santacreu.—263 × 170 mm.—4 pp.—[Des del núm. 2] 8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1911; núm. 1-4 (4-25 nov.)

La Redacció ens fa saber que «no farà política dons ademes de ser la política, segons alguns, l'art d'enganyar al poble, quan se pren en serio fa plorar... Tampoch ens ficarem ab la religió dons nosaltres professem la *oficial del Estado*... *Siném!* es dedicarà especialment a treure drapets al sol».

2386. NONÉM! [Capçalera tipogràfica].

Imp. Ribera.—387 × 255 mm.—1 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes 0'05.
Any 1911; núm. 1 (10 nov.)

La Redacció escriu en l'article de presentació que «al fer sentir avuy la nostra veu, es perquè no estém conformes en res de lo que exposen els de *Siném!*... De cap manera devém estarhi conformes, noném!»

2387. **SÍ...! ANÉM!**—Setmanari satírich. [Capçalera tipogràfica].
 Imp., Jardí, 12 i 14.—222 × 167 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any II, 1912; núm. 17 (30 març).
 A més d'ésser una publicació humorística, tractava de teatres i afers locals.
2388. **MANOY!** [Capçalera tipogràfica].
 Imp. J. Sallent, Sant Quirze, 48.—204 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—
 Il·lustrat.
 Any I, 1911; núm. 1 (23 dbre.)
 «Manoy no es intel·lectual, pero adhuc te idees. Com un anarquista romàntic, les seves paraules seràn contundents y respetuoses... En les nostres planes les indiscrecions hi seràn abundoses y, entorn d'elles, les rialles picaran com mossegades de rata». Fou una publicació satírica i humorística.
2389. **BUTLLETÍ DE LA MÚTUA FIVALLER.**—Societat catalana de socors mutus que publica la delegació d'aquesta ciutat. Surtirà quan les circumstancies hu reclamin. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Sant Olaguer, 15.—Imp. de Modest Berdós, Molas, 31 i 33.—194 × 131 mm.—
 4 pp. a 2 col. [El núm. 3] 8 pp. a 2 col.
 Any I, 1912; núm. 1-3 (gener-dbre.)
 En la «Salutació» es llegeix que el mòbil d'aquesta publicació és «entaular conversa entre els nostres associats, per a que la propaganda sia més eficaç y continua... y anirém enterant a tothom de nostra creixensa social». No té data fixa per a la publicació, sinó que «surtirà quan les circumstancies hu reclamin».
2390. **L'AMIC DELS LLUISOS.**—Porta-veu de la «Congregació Mariana». [Capçalera tipogràfica].
 Tip. Vives, Sant Joan, 24. [Des de l'any III] Imp. J. Sallent, Sant Quirze, 32.—181 × 130 mm.
 [Des de l'any III] 190 × 131 mm.—12 pp. a 2 col.—Bilingüe.
 Any II, 1913; núm. 15 (març). - III, 1914; núm. 34-36 (oct.-dbre.)
 Publicació catòlica. S'hi veuen treballs literaris i de sociologia, després de les notes pertanyents a la dita Congregació. Publica fulletó. Va començar a sortir en gener de 1912.
2391. **PESIGOLLAS.**—Setmanari satírich. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. V. Giner Santacreu, Jardí, 12 i 14.—210 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1912; núm. 1 (4 maig).

DIARI DE SABADELL

AUTONOMISTA Y D'AVISOS Y NOTICIAS

ANU II.

DISSABTE 28 DESEMBRE de 1911.

NUM. 482

SABADELL: Un any
Fora de Sabadell: Tremanys.

1.- Pesseta
5/10

REDACCIÓ, ADMINISTRACIÓ Y IMPRENTA
Carrer de les Planes, núm. 19 :: Teléfon 400

ANUNCIOS, RECLAMS Y COMUNICATS
a preus convencionalis.

NOMBRE SOLT 8 CENTIMS

La correspondencia al Director

Se original en el tiempo

S'admeten Especies mortuorias fins a mitja nit

A. E. G. Thomson-Houston-Ibérica, S. A.

BARCELONA

Oficina d'instalacions: Ronda de la Universitat, núm. 35
Unió i exclusiu representant a SABADELL: **M. Feig Borrás**, Teléfon 57 — Carrer de Sant Llorens, 43
MOTORS ELÈCTRICS — INSTAL·LACIONS ELÈCTRIQUES EN FÀBRILS I AGRÍCOLS — SUBSISTES A LES FÀBRILS DE PELL NATURAL — LAMPES DE PELLAMBI ENTALS
ho A. E. G. ho instalat un 80 per 100 dels motors que funcionen a Barcelona

El més gran assortit en models d'última moda, es sols en la

Sabateria Durán

GRAN INVENT! Fora totes y encensalls

Totum ha d'encendre el foc ab les cèlules **La Perla**
Sense fum — Higiéniques — Sense fum
Ràpides, comoditat y economia. Únic que dona resultats — Rebutxa grosses imitacions, que omacament perdiquen

Les Pastilles LA PERLA son les que encenen el foc sense ventat y no contenen potissí ni altres matèries perjudicials a la salut.
Faiques sempre la marca LA PERLA.
Paguet per 12 vegades ab instruccions, 12 centims.
Agent únic Joaquim Fau, Mallorca, 184, Barcelona.
Venda a Sabadell: C. Rafart, Francisco Ferrer, Joan Fau, y totes les demés Droguerías y Comestibles

Dr. Fornés Metje Oculista del Hospital del Sagrat Cor de Barcelona

Ulls - Nas - Orelles - Selecció de Lentes

Visita a Sabadell: Dimenges y Dissabtes, de 2 a 6 de la tarde
Sabadell: Sant Quirce, 40. Barcelona: Diputacio, 209, pral. de 10 a 12 y 4 a 6

Dr. Pizá Oculista - - Dilluns y dijous, de 2 a 6

Gracia, 15: SABADELL. Consulta particular, Pelayo, 44, Barcelona

Habilitacions y assistència per a operats — Electroterapia — Sideroscopia — Oftalmometria — Endoscopia — Quimioterapia — Sinuscopia — Selecció de lentes — Electrosmím, Volkmann, etc.

Caldo de Cereals "Natura" para la nosa raquític y escrófulos.
Thé Alpino-Vegetal para Gastríques, Tífus, Veroles Pulmonares, etc.
Café MALTE y altres productos vegetarianos
Pedregar, 10. -- HERBOLARÍA

EL POETA MARAGALL

Notes biogràfiques

En Joan Maragall va naixer a comensaments de l'any 1860. Tenia, doncs, en l'actualitat 51 anys.
Va cursar en l'Universitat de Barcelona la carrera de Dret, y un cop llicenciat va entrar al despaig de Sardà, en caràcter de passant.

Les seves primeres poesies, unica ment conegudes dels seus amics, foren aplegades y publicades per aquest en un luxós volum que li varen oferir el dia del seu casament.

Més tard en Maragall va estudiar l'alemany, pera poder llegir a Goethe, del qual va traduir les famoses «Elegies romanes».

Aleshores va deixar la carrera d'advocat pera dedicarse al periodisme, entrant a la redacció del «Brusi», en qual diari va encarregar-se de la secció de política estrangera.

En Mañé y Flaquer el va nomenar secretari particular, y mes tard va comensar la publicació dels admirables articles que la revista «Cataluña» va recullir y publicar en un esplendit volum. Per cert qu'es curiós el fet de que a Madrid, solzament se vengues-

sin dos exemplars d'aquest interes santíssim llibre.

Un dels grans èxits de Maragall, com a poeta, va esser el de la publicació del volum de poesies que va editar «L'Avenc» en 1895, y en el qual hi figura «La vaca cega».

«El mal cassador» va constituir un altre dels èxits del Mestre. Mentres li era premiada aquesta poesia en els Jocs Florals, ell preparava la primera part del «Comte d'Arnau» y altres de les quals no cal ponderar-ne la popularitat.

Després vingueren «Les Disperses», «Enlla», «Sequencies» y «Tria», y en l'entremig aquells admirables assaigs tècnics de l'Elogi de la Paraula y de la Poesia.

A continuació donem la llista de les obres del gran poeta.

Poesia catalana. — «Poesies» L'Avenc 1895
«Visions de Cants» Idem 1900
«Les Disperses» Ioventut 1904
«Enlla» L'Avenc, Obra premiada ab el

premi Fusterab en els Jocs Florals de l'any passat.

«Sequencies» Idem 1911
«Tria» Col·lecció de lectures selectes escripta y en vers per la noia y noies de les escoles de Catalunya. Girona, Dalmau Carles y C. 1909

Poesia catalana. — «Elogi de la paraula» Discurs presidencial del curs de 1903 1904 de l'Ateneu Barceloní.

«De les reials tornades» L'Avenc 1904
«De la Belleza» Discurs presidencial de la Festa de la Belleza de Palafrugell 1905
«Elogi de la Poesia» Baixeries 1909
«Joan Sardà» Ateneu Barceloní 1900
«El Doctor Robert» Idem 1901

«Mossen Jacinto» Verdaguers' Centre Excursionista de Catalunya 1905
«Poesia castellana» «Articulos» Durán 1904

Traduccions. — En català: «Egènia» y «Taurina» de Goethe L'Avenc 1898
«La Marguerideta» Escenes del Faust de idem Id 1904
«Eridon» y «Amnia» de idem Revusá «Cataluña» 1904

Núm. 2384.

En l'article de presentació llegim que: «Avui surt l'antic *Sí...! Aném!* batejat amb el nom de *Pessigollas*». Es continuació del núm. 2387.

2392. BUTLLETÍ DEL SECRETARIAT GRATUIT D'ACCIÓ SOCIAL. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Salut, 44.—Imp. J. Sallent Prat.—377 × 181 mm.—4 pp. a 2 col.
Any I, 1912; núm. 2 (15 juliol).

El dirigia el Dr. Josep Arquer. Publica treballs referents a sociologia i moral.

2393. DE LA NOSTRA VIDA.—Portaveu del «Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria». [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: Plaça de Pi i Margall, 10. [Des de l'any IV] Sant Joan, 89.—Imp. i Lit. de J. Comas, Rambla, 81. [Núm. 47] Imp. Muntaner.—262 × 171 mm. [Núm. 47] 222 × 155 mm.—16 pp. a 2 col.

Any II, 1913; núm. 10-14 (juliol-nov.)-IV, 1915; núm. 33 (nov.-dbre.)-VI, 1917; núm. 47 (oct.)

Ultra les notes referents al Centre, s'hi veuen articles doctrinals relacionats amb els ensenyaments que sosté. En l'article de presentació escriuen que «sense estridències, sense amenaces, posarem al descobert tots aquells malestars no abandonant mai, empró, la bandera dels nostres drets, que arborarem ben alta». El dirigia En Joaquim Montané i Mestre.

2394. ACCIÓ.—Periòdic Social, Popular y de Cultura, dedicat a la classe obrera y en particular als Dependents del Comerç y de la Indústria. [Capçalera tipogràfica].

Imp. A. Rodríguez (Barcelona). [Núm. 9] Imp. *Moderna* (Barcelona).—332 × 248 mm. [Núm. 9] 269 × 164 mm.—4 pp. a 3 pp. [Núm. 9] 8 pp. a 2 col.—Quinzenal (15 i 30 de cada mes).

Any I, 1913; núm. 2-6 i 9 (30 gener-1 abril i 30 abril).

Aquesta publicació defensava el proletariat; a cada número publicava una biografia d'«il·lustres i despreocupats regidors», i, a més, una «galeria de fabricants explotadors». Cal dir, que aqueixos dos temes eren els més celebrats. El dirigia R. Buxeda i Clarà.

2395. RIALLES. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Sallent.—212 × 148 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any 1913; núm. 2 (29 març).

En l'article «Bon dia» dirigit al «Poble de Sabadell», la Redacció escriu que «bo será a tot esser, qu'em mig de la grisor de aquesta nostra vida ciutadana hi hagi un estereotip de tonalitats verdoses i acudits que pessigollegin la gorja i facin esclatar en sorollosa riallada». Com es veu, era un periòdic xiroi.

2396. L'ECO DE SABADELL.—Diari d'avisos i notícies. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Dr. Puig, 34.—Imp. Ribera.—325 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I, 1913; núm. 2-15 (2-16 abril).
 Del mateix caire que la primera època. (Vegeu núm. 2375).
2397. EL BARANDA. [Capçalera tipogràfica enquadrada].
 Red. i Adm.: Dessota'l pont.—Imp. Vidua P. Tugas.—260 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1913; núm. 1 (18 abril).
 Publicació satírica i humorística la qual té per lema: «Riure, riure, riure», i el cos de redacció està compost per «un estol de joves disposats sempre i a tot hora a fer barrila».
2398. SABADELL FEDERAL.—Setmanari porta-veu del Partit Federal. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Jardí, 7 i 9.—Imp. Sallent, Sant Quirze, 32.—389 × 264 mm.—4 ó 6 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any III, 1915; núm. 108 (2 oct.) - IV, 1916; núm. 121-173 (1 gener-30ebre.)
2399. FORTITUT.—Fulla mesal que reparteix gratuïtament la Tipografia Altura, successor d'Obradors, Plaça Major, 25. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].
 Tip. Altura, suc. d'Obradors, Plaça Major, 25.—228 × 172 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any I, 1914; núm. 1 (gener).
 En la «Presentació» ens diu que «cobejarà tots els ideals no apassionats i per això estarà separat de la política. Acullirà, tot lo profitós, necessari i pràctic dintre les activitats que's diuen arts, lletres i ciències;... en fi, tot lo qu'enclogui un estat pràctic i de fructuositat, tindrà la mellor acollida en aquesta sencilla publicació».
2400. ARS.—Revista quinzenal de literatura i arts. [Capçalera gravada].
 Red.: Rambla, 41. Adm.: Casa Comas, Rambla, 81.—Tip. de Joan Comas, Rambla, 81.—299 × 200 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, un any, ptes. 8. Estranger, un any, 10 francs. Núm. solt, ptes. 0'30.
 Any I, 1914; núm.-prospecte (abril) i núm. 1-5 (1 juliol-31 oct.)
 En el prospecte llegim que «una de las finalitats de *Ars*, serà la d'anar enumerant i descrivint valors artístics que's troven en diversos punts de la

nostra contrada». Es tracta d'una remarcable publicació dirigida per Francesc de P. Bedós, la qual tenia per redactor en cap a Joan Arús i Colomer, i un bon cos de redacció.

2401. SABADELL DEPORTIU.—Periòdic bi-setmanal de sports i teatres. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Travesia Borriana.—Imp. J. Canals Domenec.—296 × 195 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I, 1914; núm. 2-16 (7 nov.-29 dbre.)

El Director era Lluís Papell; després de ressenyar els partits i representacions teatrals locals, dóna notes foranes.

2402. SABADELL ARTÍSTIC, LITERARI.

Així en l'*Assaig*, però en *Prensa de Catalunya* amb el títol de *Sabadell Artístic*. Hem de dir que Bertran i Pijoan no dóna les característiques referents al nombre de pàgines i mida de la caixa. Això ens fa pensar que no ha vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en 1914.

2403. LA BATALLA SINDICALISTA.—Portaveu dels obrers sindicats. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Estrella, 110.—Imp. J. Sallent Prat.—315 × 280 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe. Any I, 1915; núm. 2 (17 gener).

Setmanari el qual figurava com dirigit per Bru Lladó.

2404. LA VIUDA. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Sallent.—263 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. Any 1915; núm. 1-9 (15 maig-10 juliol).

Periòdic xiroi. La Redacció vol «crear un setmanari, encar que aquest sigui contra la opinió de la Lliga del Bon Mot, de les Dames d'Estropajosa, d'en Mir de l'Academia, etc.». Es fa ressò dels «potins» de la ciutat.

2405. TEATRALIA.—Revista de divulgació teatral. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Sallent i Prat, Sant Quirze, 32.—223 × 159 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15. Any I, 1915; núm. 1 (30 oct.) - III, 1917; núm. 40 (15 juny).

En el «Començament» ens diuen que els que escriuen aquesta publicació, tenen uns ideals «ben allunyats de tota política... Som amants veritables de tota

SABADELL FEDERAL

Setmanari porta-veu del Partit Federal

Redacció i Administració: Jardí, 7 i 9

Els originals no's tornen.

Dels articles ne son responsables els seus respectius autors.

SUBSCRIPCIÓ MENSUAL . . . 50 CENTS.

NOMBRE SOLT 10

Tercer any

Avui comença l'any tercer de la nostra publicació, i si un inefable goig sentim en aquests moments és el de poder escriure les primeres paraules en el fris, blanc encare, de l'any que comencem... La llei de continuïtat existeix en nosaltres, i aquesta llei, per els que no's és oculta, sabem que's tradueix en energia, valor i entusiasme, coses sobhils i indispensables que'ns donen forces per anar bogant, dins la nostra barca humil, d'un cap a l'altre del llac inquiet de la política ciutadana. I en la vela blanca, immaculada i pura d'aquest petit vaixell, hi hem posat un altre signe, per a mostrar aquest guarisme-joïós: III.

Per a celebrar, doncs, aquest nou signe, hem fet aquest número extraordinari que, a faïssó d'una campanada enorme, vagi a afanjar-se amb la llunpana vibració de la de l'any passat i per anar-se a afegir a la de l'any que s'apropa.

DEL MESTRE

El dret i la guerra

Es lloa amb freqüència els grans avenços del dret internacional en el segle present. S'oblida les moltes guerres suscidades entre les nacions, ja d'Europa, ja d'Amèrica. Es considerà segura la pau després de la caiguda de Bonaparte, i a poc s'entrà en aquell període d'intervencions armades de que forem víctimes. Les intervencions seguien després de la revolució francesa de 1848; s'anà a Roma per a restablir al Papa en el seu trono i anarem nosaltres a Portugal en el nom de donya Maria de la Glòria. Rússia intervingué en les qüestions d'Àustria i va abatre als hongaresos, part per la traïció, part per les armes.

No volem ara fer detallada menció de les guerres que han ocorregut. Nosaltres, en viure aquí en un recó del món i no intervenir després en els tractats de Viena en les batalles d'Europa, les hem sostingut en Àfrica i en Amèrica sens haver perdonat, per a obtenir èfimeres i migrats triomfs, rius d'or i de sang. S'ha guerrojat a França, als Estats alemanys, a Rússia, a Itàlia, a Grècia, a Egipte, a l'Àsia, a tot arreu, sens altre fi que'l de guanyar terres i estendre dominis.

¿Té avui Europa més segura la pau que avans? ¿Oh, no! mai foren més formidables que ara els armaments de les nacions; mai es buacà amb l'afany d'ara noves màquines de destrucció i de mort. Avans de l'any 1866 el Rei de Prússia va dissoldre unes rera altres Cambres sols perquè l'hi impedien augmentar sos exercits; l'Emperador d'Alemanya dissolgué son Reichstag perquè no li concedí altre tant. Adoptaria de segur Guillerme la conducta de son antecessor si'l nou Reichstag no li fos més dòcil. Hi ha una triple aliança i una aliança franc-russa; i en els Parlaments no's parla sino de les ambiciosos pretensions dels Estats que ocupen el centre d'Europa.

El dret internacional és encara el dret de la força. Avui, com en el segle XVII, considerem nostres els territoris que descubrim. A l'arribar Colón a les costes de Guanahani enarbolà l'enseny de Castèlia, tirà de l'espasa i prengué possessió de l'illa en nom dels seus reis. Ho feu davant notari per a major solemnitat de l'acte. En les posteriors conquestes d'aquell vast continent es procedí d'igual manera. Es feia saber als indígenes que hi havia un Deu en el cel i un Papa en la terra, i el Papa havia traçat en el món una línia divisòria reservant a Espanya les terres a Occident. Deveu, per aquesta raó, se'ls deia, reconeixen com sobirà al Rei d'Espanya so pena de que caiguin sobre vosaltres els mals i els horors de la guerra.

¿No és aquest el procediment de que avui ens servim? Arribem a una illa que considerem desconeguda, o que no ocupen encara altres Nacions, i com l'almirall genovès, enarbolem per tot signe de possessió una bandera. Perque havien enarbolat la seva a Yap els alemanys, es cregueren l'any 1885 amos no-res-menys que de tot el vast arxipèleg de les illes Carolines. No sols en illes escampades per quasi inconeguts mars, sino també en el sí del continent africà, es creu cada Nació d'Europa amb dret a ocupar les terres que un altre no hagi ocupat. Del dret dels indígenes se'n prescindeix per complet; se'ls arrenca per l'astúcia una missió per a ells d'ignorat' alcanç o se'ls imposa per la violència. Després de vençuts se subleven per a l'independència de sa patria? Se'ls tracta de rebels i de malfactors, com si fos en ells un crim lo que en llurs opressors és una glòria. L'Àfrica tota gemença avui sota la tirania dels europeus. Tribus selvatges, pobles barbès, nacions semicultes sofreixen els efectes d'estranyes ambicions. Els sufren Egipte, amb tot i haver sobresortit per sa cultura en els antics Temps i haver sigut la mestra dels grecs.

Lo més dolorós és que la guerra té encara en les més de les Nacions poderós atractiu.

El té també en la nostra. Quan anarem a l'Àfrica després de la presa de Tetuán, recorrien els ciutadans, plens de joia, els carrers celebrant amb victors i escopetades l'obtinguda victòria, i els estudiants passejaven pels carrers de Madrid amb l'enseny del Cardenal Cisneros i banderes en les que, s'hi llegia: ¡A Tànger! ¡A Tànger! Vinticinco anys després, quan l'ocupació de les Carolines pels Alemany, invadia la multitud dels carrers i places, cremava l'escut de l'Imperi Germànic i prorrompia a cada pas amb crits de guerra contra'ls usurpadors. D'aquella imponent multitud és molt possible que no hi hagués un centenar d'homes que coneguessin la situació de les Carolines, ni s'haguessin mai donat compte de que Espanya les posseís.

Nosaltres, irreconciliables enemics de la guerra, i convençuts avui més que ahir de que no pot regenerar-se aquesta infelíc nació sino per l'ensenyança i el treball, per aixó, precisament per aixó, cuidem curiosament de, que no s'obri ni quedi obert cap camí, que pugui tornar nos a ja vida aventurera. Les aventures ens han portat a ésser l'última nació d'Europa. No perdonarem mai ocasió de contrariar-les.

P. PI I MARGALL.

El Federalisme

III

El federalisme és fill de la llibertat. Per aixó consagra aquest principi en les autonomies individuals i colectives i sancionen el pacte.

El federalisme, ademés, té tendència a a realitzar entre els homes l'igualtat i la fraternitat. Per aixó és republicà i és democràta. És un sistema complet de govern natural, humà, progressiu. El primer i únic que apoiat-se en les lleis de la naturalesa humana, va deturament a la perfecció dels homes i de les seves relacions en la societat, deixant lliure i expedita la via del progrés, així per al desenvollop de totes les iniciatives de l'individu, com per a l'assoliment de totes les transformacions socials que reclama el perfeccionament físic, moral i intel·lectual de la especie humana.

El federalisme es sant. Comença per a dir al home: qui no estima a la seva terra no estima a la seva mare. Si en el sí de la teva mare't vas formar dels germans del teu pare, en el sí de la terra on va créixer el teu cos se va desenvollop la teva ànima; en el clima, en l'horitzon, en els aliments, en els hàbits, en les costums, en l'idioma, en les creencies, en les lleis que't van rodejar, que't van nodrir i que't van amparar. El mig interior en que's neix forma al ser, però el mig interior en que's viu forma a l'home; i si el noi es deu an els seus pares, l'home es deu an els pares i a la seva terra.

manifestació d'art. Sentim predilecció per l'Escena Catalana, però sense deixar de prestar també nostra atenció a totes les altres manifestacions teatrals...».

2406. JOVENTUT.—Portaveu de la «Congregació Mariana de Sant Lluís». [Des de l'any VII] Publicació setmanal portaveu de l'Acadèmia Catòlica, Joventut Catòlica i Congregació Mariana de Sabadell. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: P. Robert, 11.—Imp. de J. Sallent i Prat, Sant Quirze, 32. [Des de l'any VIII] Imp. *La Noogràfica*, Rambla, 127.—182 × 140 mm.—16 pp. [Des de l'any VII] 4 pp.

Any III, 1917; núm. 1 (gener).—VII, 1921; núm. 1-36 (28 abril-29 dbre.)—VIII, 1922; núm. 3-50 (19 gener-14 dbre.)—IX, 1923; núm. 1-47 (4 gener-27 dbre.)

Publicació catòlica i moral, també insereix treballs literaris. Va començar a sortir en 1915.

2407. DE LA NOSTRA VIDA.—Portaveu del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria.

Red. i Adm.: Sant Joan, 89.—Imp. i Lit. de Joan Comas, Rambla, 81. [Des del nov. de 1917] Imp. i Enq. de P. Montaner, Successor de Ginesta, Rambla, 34.—214 × 160 mm. [Des de l'any 1917] 221 × 154 mm.—12 pp. a 2 col.

Segona època.—Any V, 1916; núm. 34-45 (gener-dbre.)—VI, 1917, núm. ext. (gener); núm. 47-49 (oct.-dbre.)—VII, 1918; núm. 50-54 (gener-nov.)

Segueix la mateixa idealitat que en la primera època (núm. 2393).

2408. GERMINAL.—Portavoz de la Federación Obrera de Sabadell y su comarca. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Estrella, 10.—Imp., Dr. Puig, 34.—273 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1916; núm. 3 (juny).

Publicació sindicalista dirigida per Miquel Bertran.

2409. EL XERRAIRE.—Periòdic portaveu de totes les manifères, de totes les xafarderes i de totes aquelles que, descuidant lo seu, es preocupen dels altres. [Capçalera mixta enquadrada].

Imp. J. Canals Domenech.—270 × 185 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1916; núm. 1-11 (10 juny-9 set.)

En l'article «Fem saber» s'hi llegeix que inseriran «tot lo que's diu a la fàbrica, al taller, a la Rambla, pels passadissos del teatre, pels recons foscos i amagats

del cine, per les taules de café on els tertulians posen un comentari irònic i mordaç a tot lo que passa».

2410. VESTEN ANTON.

Aquesta publicació la veiem esmentada en l'Assaig com sortida en 1916.

2411. EL CANTAIRE. [Capçalera tipogràfica].

Direc.: Travessia Borriana, 8, 10 i 12.—Imp. J. Canals Domenec.—263 x 169 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any II, 1917; núm. 16 (10 febrer).

Publicació alegre. Inseriria notícies teatrals i de futbol; es feia ressò de les xafarderies de la població.

2412. BUTLETÍ DE LA ASOCIACIÓN DE EMPLEADOS Y FUNCIONARIOS PÚBLICOS DE SABADELL Y SU DISTRITO. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de Pi i Margall, 1.—228 x 154 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.

Any I, 1917; núm. 2 i 3 (febrer i març).

Inseriria notícies d'interès per l'Associació.

2413. LA CIGALA.

Publicació sortida en 1917 i esmentada en l'Assaig.

2414. L'ESTEVET. [Capçalera mixta].

Imp. Ribera, Dr. Puig, 34.—235 x 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Setmanal.

Any I, 1918; núm. 1-3 (25 maig-8 juny).

Periòdic humorístic i satíric que ve «a combatre la inconciència, la petulància, les mentalitats de cabrit, el mal gust, esgrimint la ironia i excitant la burla a tot

TEATRALIA

ANY II	REVISTA DE DIVULGACIÓ TEATRAL	NÚMERO SOLT
NÚM. 27	SABADELL, 20 NOVEMBRE DE 1918	15 CENTIMS

COMENTANT LA CONFERENCIA DE L'IGNASI IGLESIAS

Amb motiu de la conferència que l'eminent dramaturg Ignasi Iglesias donà el dia 25 del corrent en el Centre Català d'aquesta ciutat, venguem sobre «La obra del Pícaro», un nostre company de Redacció que amaga el seu nom amb el pseudònim «Fetusa», publicat en el «Diari de Sabadell» la següent anotació:

«Sortint de la conferència de l'Iglesias, dos ciutadans que devien estimar per igual tot en que tendeix a fer revivir l'ànima adormida del nostre poble, dialogaven, rambia avall, sota dels platans grisos i lluminats per la pallida claror dels fanals i posaven en la conversa aquella sinceritat del moment en què les paraules prenen aires de sentència i no de voluble i pueril conversa:

—Vens, cal un retorn a les coses velles, a les manifestacions artístiques que nos altres, homes del nouçest, hem arrencat com a valors inútils, i no obstant, la realitat s'imposen. No hi ha teatre català amb tot i haver-hi un esplet de dramaturgs i de comedidgrafs ben ufanós i admirable.

—D'alzó es de lo que em queixo, de què posem bons autors i no tinguem escenes, llevat dels aficionats, que si bé no els deixo en calçada subalternes, tampoc els podes mostrar la vitalitat del nostre teatre als ulls del món que contempla el florir de la nostra literatura.

—Però si menys, tó que senta aquest dolor com si et malmetessin una víscera del cos, digna a on hem de buscar el remei. Difícil deu ésser de trobar-lo quan tant de temps hem passat amb la ferida oberta.

—Concretament no t'el sabria dir, és molt escabros trobar la solució d'un problema tan intrincat com aquest. Moltes causes i moltes concauses han portat el nostre teatre a aquest llastimós estat. Actualment, potser la manca d'actors i d'actrius, que si han abandonat la nostra escena no és per despreciar-la, pot influir-hi molt, i també pot contribuir-hi que els nostres autors no productissin línes sovint, a lo que tu podràs dir-me:—Què en faràs de les obres, si no tenen teatre per a representar-les? i, realment, potser la causa principal és aquesta: que no hi hagi un teatre.

—Que molt bé podria existir si les corporacions filles directes i genuïnes del poble l'ajudessin, com una urna sagrada per a dipositar-hi l'ànima nostra.

—Però allavors, com ja ha dit l'Iglesias, el teatre anc que es titlla de nacional, perquè producte de tots foren les seves parets, fora un teatre ficció, sense l'escalf personal de tots els catalans. Fora un reforç monetari, no pas fill de l'entusiasme, fora un espectacle, més no pas una necessitat d'emocionar-se davant la meravella de la obra.

—Doncs així, preconitzes tu també que potser per a desvetillar de nou aquesta la-

Núm. 2405.

aixó, sense enuig ni despit, sino amb la frescura, amb la intenció del deslliurat, que viu per damunt d'aquestes miseries i que aspira a convertir aquesta ciutat viciada i banal, en una Meca de la Santa Rialla». Tingué molt curta durada.

2415. EN CAIMITU. [Capçalera mixta].

Imp. Ribera, Dr. Puig, 34.—215 × 150 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat. Any I, 1918; núm. 1 (15 juny).

La Redacció fa saber als seus lectors que «aquest setmanari nou, te solament el propòsit d'entretenir-vos una estona llegint les seves planes». Va ésser una publicació de molt curta durada.

2416. BUTLLETÍ DE LA ASSOCIACIÓ DE LA PREMSA.

En l'*Assaig* hi figura aquest títol amb la data de 1918.

2417. EVOLUCIÓ.—Portaveu del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria. [Portada mixta].

Red.: Centre de Dependents, Sant Joan, 89.—Imp. de P. Montaner, Suc. de I. Ginesta, Rambla, 34.—226 × 155 mm.—16 pp. a 2 col.

Any I, 1919; núm. 1-4 (gener-agost).

En l'article «presentació» llegim que: «Col·locat en el mateix pla que ocupà per espai de set anys «De la Nostra Vida»—títol i format que ha sigut precis reformar, per raons de bona administració—, serà el mateix que aquest era: un amic missatjer que visitarà periòdicament a cada un dels consocis per a portar-li noves de tota la acció social i educativa del Centre».

2418. DIARI DE SABADELL I SA COMARCA.—Avisos. Notícies. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Dr. Puig, 24.—Imp. Ribera.—450 × 350 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Ptes. 2 al mes. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any II, 1920; núm. 292 (23 oct.)

Diari catalanista. Dóna notícies locals i foranes; tracta d'economia i d'esports.

2419. BULTENO DE «APLECH» ESPERANTA GRUPO.

Red. i Adm.: Mendizábal, 3.—Imp. *La Noogràfica*.—185 × 114 mm.—4 pp.—Mensual.—Bilingüe.

Any 1919; núm. 1-6 (1.º abril-1.º set.)

Portantveu de l'esmentada Agrupació. Dóna notícia del moviment esperantista mundial.

2420. MONATA BULTENO DE «APLECH» ESPERANTA GRUPO.

Red. i Adm.: Mendizábal, 3.—Imp. L. Fustagueras (Barcelona). [Des del núm. 8] Imp. *La Industria* (Terrassa).—185 × 114 mm.—4 pp. [Des del núm. 8] 8 ó 12 pp. a 2 col.—Mensual.—Any II, 1920; núm. 7-16 (15 gener-15 nov.)

Continuació de la publicació núm. 2419, seguint la seva numeració.

2421. BUTLLETÍ DEL CENTRE D'ESTUDIS PSICOLÒGICS.

Aquesta publicació espiritista la veiem esmentada en l'*Assaig* com sortida en 1909. En l'Arxiu Municipal hem vist una publicació amb aquest mateix títol però en espanyol.

2422. BUTLLETÍ DE LA «ASSOCIACIÓ DE CIÈNCIES MÈDIQUES DEL VALLÉS». [Capçalera mixta, amb el segell de l'Associació].

Red. i Adm.: Bèlgica, 22.—Imp. *La Noogràfica*, Rambla, 127.—190 × 114 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 10. Núm. solt, ptes. 1.

Any I, 1920; núm. 3 (març).

A més dels articles i notes de laboratoris i de clíniques, insereix estadístiques demogràfiques i sanitàries de Sabadell. El Director és el Dr. Mir Marcet.

BUTLLETÍ de la "Associació de Ciències Mèdiques del Vallés"

SUMARI

De l'actual epidèmia gripal, pel Dr. Alfred Canal. — De la concepció que tenim de remèdi al Laboratori per al diagnòstic precoç de les infeccions, pel Dr. Josep Argemí Llorens. — Anàlisi per a una neoplasia d'endocrins. — Noves classificacions. — Les serbes Turlin de la classe mèdica de Torrem. — Butlletins Demogràfico-Sanitaris.

Any I
MARÇ 1920
N.º 3

De l'actual epidèmia gripal

pel Dr. ALFRED CANAL.

Quelques considerations pronostiques.

Després d'assistir com a metges al desenvolupament de les epidèmies gripals de l'octubre de l'any 1918 i de la que actualment s'està desenvolupant, per sotl amb no tanta extensió ni intensitat, creiem val la pena d'orientar ben bé nostre i amb relació a la característica especial que presenta en cada cas aquesta terrible malaltia, puix que en el transcurs d'aquestes temporades de grippe, el metge s'ha trobat perplex davant de casos verament estranys, tant pel que respecta a diagnòstic de l'enfermetat en si mateixa, com pel que la referència al pronòstic que ja no es tracta de l'enfermetat, epidèmicament considerada, sinó que ateny al pronòstic del malalt! Aquestes dues medaltes pronostiques que semblen, de bon enteny, una mateixa i única cosa, en la pràctica es dissocien abastament, sobretot quan es tracta d'un cas que es surt dels moltes sovintament benignes en què es sol presentar la malaltia. Aducc molt més, per quant al públic, que no pot estar enterat de totes les intencions vacilacions que el metge té en el transcurs d'una malaltia que, com la grippe epidèmica, presenta tantes i tan variades formes, exigeix del metge un judici exacte de l'acabament de la mateixa, sigui quin sigui aquest acabament. I es

HISTOFINA "SAMIR" (nom registrat)

Preparat a base de glicocolchic, extracte, extracte de sassa i menta.

Preparat pel Doctor R. Samaranch Fina — Farmacotècnic — Sabadell

Núm. 2422.

2423. VALLÉS-CIUTAT.—Periòdic de Cultura i Informació. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Alta Pedregar, 17.—Imp. Vives.—268 × 159 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2.

Any I, 1920; núm. 2-38 (8 maig-11 dbre.)

Publicació setmanal. Apart d'inserir treballs referents a assumptes culturals i coses a corregir en favor de l'esperit de ciutadania, publica notes d'espectacles i esports, art i literatura.

2424. RENOVACIÓ.—Portaveu del Círcol Conservador i Joventut Maurista. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Canals i Vila.—276 × 177 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Il·lustrat.—Setmanari.
 Epoca segona.—Any I, 1920; núm. 1-5 (1-29 maig).

En l'article «Salus» llegim que aquesta publicació no té altra finalitat que la defensa del conservadurisme, tenint per lema el «passar per camí recte i arreconar al marge els destorbs que al nostre pas trobem». Probablement Enric Turull i Comadran era un dels qui inspiraven aquest setmanari; el dirigia Francesc Pujol.

2425. VIDA NOVA.—Deu patria rei. Periodic social tradicionalista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Pau, 50.—Imp. Ribera.—385 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Il·lustrat no sempre.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Bilingüe.—Quinzenal.
 Any I, 1920; núm. 4 (15 set.) - II, 1921; núm. 13 (5 febrer).

Publicació catalanista-tradicionalista.

2426. L'ESFORÇ.—Revista d'esports. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Pedregar, 15.—Imp. *La Noogràfica*, Rambla, 127.—287 × 172 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15. [Des del núm. 7] ptes. 0'20.—Il·lustrada.
 Any I-II, 1920-1921; núm. 2-20 (13 oct. 1920-22 febrer 1921).

Com ja ho indica el subtítol, fou una publicació setmanal dedicada a l'esport. Ultra la ressenya de fets de la localitat, dóna notes foranes, i s'hi veu un interessant noticiari.

2427. L'AVENIR.—Setmanari d'Esquerres. [Capçalera tipogràfica.]

Red. i Adm.: Bèlgica, 7 i 9.—Imp. *La Noogràfica*.—259 × 172 mm. [Núm. 271] 380 × 250 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt. ptes. 0'10
 Any I, 1920; núm. 1 (30 oct.) - VI, 1925; núm. 271 (4 dbre.)

L'inspirava Francesc Layret i fou un periòdic batallador.

2428. GARBA. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Burriana, 15 [Núm. 32] Calderon, 31.—Imp. *La Noogràfica* [Núm. 32]
 Imp. Joan Sallent.—190 × 130 mm.—12 ó més pp.—Quinzenal.—Il·lustrat.
 Any I-III, 1920-1922; núm. 1-37 (1.ª dbre. 1920-dbre. 1922).

Publicació artístic-literària. Al peu dels articles s'hi veuen els noms de celebrats escriptors catalans. La part tipogràfica és remarcable.

2429. VARIETATS.

El títol d'aquesta publicació la veiem esmentada en l'*Assaig*, com sortida en 1920.

2430. LA SEMISTO. — Eldono de esperantista societo «Aplech». [Des del núm. 46] Propaganda monata eldono de «Aplech» esperanta grupo. Senpage disdonata al ĝiaj geanoj.

Red. i Adm.: Mendizábal, 3.—Imp. *La Industria* (Terrassa). [Des del núm. 20] Imp. P. Montaner.—185 × 114 mm.—8 ó 12 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any III, 1921-1922; núm. 17-27 (gener 1921-febrer 1922). - IV, 1922; núm. 28-31 (març-dbre.) - V, 1923; núm. 32-34 (gener-oct.) - VI, 1924; núm. 35-45 (gener-dbre.) - VII, 1925; núm. 46-56 (gener-novembre).

Successora de *Monata Bulteno de «Aplech» Esperanta Grupo* (núm. 2420). Segueix la mateixa finalitat i numeració.

2431. NOSTRA COMARCA. — Butlletí mensual del Centre Excursionista del Vallès i del Centre Excursionista «Sabadell». [Des de juny 1921] Butlletí del Centre Excursionista del Vallès. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla, 75.—Imp. Joan Sallent i Cia., Sant Quirze, 32 i Jovellanos, del 24 al 28.—190 × 110 mm.

Any I, 1921; núm. 1-10 (febrer-dbre.) 138 pp. - II, 1922; núm. 11-20 (gener-dbre.) pp. 139-262. - III, 1923-1924; núm. 1-14 (gener-dbre.) 190 pp.

Publicació del mateix caire que les esmentades en els núms. 816 i 930.

2432. ACTUACIÓ.—Revista mesal. Portaveu del «Centre de Dependents del Comerç» i del «Sindicat de Dependents». [Capçalera tipogràfica].

Imp. J. Sallent.—235 × 151 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I-II, 1921-1922; núm. 1-8 (maig 1921-gener 1922).

La Redacció ens diu que pretén «fer sentir la veu i l'aspiració de la nostra classe, en totes les qüestions i en tots els problemes vius que puguin plantejar-se. No pas amb sentit exclusivista, sinó amb criteri assenyat i constructiu».

REV. II. SABADELL, OCTUBRE 1921. Núm. 18-22.

PAISATGES ESPIRITUALS
LA IMMATERIAL COMPANYIA

En la recordança de Joaquim Folguera.

Et en la porpella i llum en ton esperit ara hi ha, poeta. Els canis de creació negligiosa i aquells altres canis esparsos al volt del teu món, la mort els ha sublimat, i som jalosos de llegir-los ara, de nos, amb un alt respecte perquè hi sentim, entremig, el gran fred suprem. El temps, de poc en poc, escoltrà la teua corporal recordança, i amb ella l'expressió de l'esguard i el to de la veu i el moure del braç i l'automatisme del conjunt que et formava i que era el confort del—dient l'absent—memoria—de. L'oblit, tu ho sàbies prou, és una sublim justícia que allunya la mesquinassa i l'egoisme i fon l'home en un subtilíssim reflex de pau o on, assegurat, el s'altam per a sempre més. Llavors quan, al matí, veiem les flors cobertes de gotes de roa, pensam que són llígrimes de benaurança davallades de l'espai i de la llum frescor gemada en farlem un ensalada de pura, i som creients d'aquella vident "major valència" que ens donava un altre poeta germà en el material traspàs. I ja un raiat ens seria que cruesat ganyola sírta i aspira i un disc fonogràfic ens perdria en una desolació escuradora. Allunyem-la, la mort, amb una infinita treua en el desesper i la lluita inútil, mantenint un delicat col·locat d'esperita... i llegirem i creixerem molt calmament el poeta—quí elixtrà vident de la lletra estancada—, i les paraules que escrivim perdren forma i expressió i aquell mateix tant subtil que treballa el moment i l'estat de queu foren transcrits de la pensa, i agrada i admira—per damunt de la vida i de la mort—, fixe l'esguard i les nostres ànimes en un espaciant silenci, ens escurà de pensar sempre i cada vegada novament, cercant an ideal confort: —Un esperit selecte ha creat l'espai...

ORIFLAMA.

Núm. 2428.

2433. GASETA D'ANUNCIS. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Marcet i Figueras (Terrassa).—280 × 172 mm.—10 pp. a 2 col.
 Any I, 1921; núm. 6 (agost).
 Publicació dedicada a publicitat; també s'hi veuen treballs literaris.
2434. BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN INSTRUCTIVA DE OBREROS Y EMPLEADOS MUNICIPALES DE SABADELL Y SU DISTRITO. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Vives.—373 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
 Època segona.—Any I, 1921; núm. 3 i 4 (nov. i dbre.)
 Segueix la mateixa finalitat que la primera època. (Vegeu núm. 2422).
2435. VIBRACIONES.
 En l'Assaig figura aquesta publicació com sortida en 1921.
2436. BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN INSTRUCTIVA DE OBREROS Y EMPLEADOS MUNICIPALES DE SABADELL Y SU DISTRITO. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Vives.—373 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
 Tercera època.—Any I, 1922; núm. 5-12 (gener-nov.)
 Segueix la mateixa finalitat de les èpoques anteriors. (Vegeu nùms. 2422 i 2434).
2437. ATLETISME.—Portaveu de la Secció Atlètica del «Sabadell F. C.» [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Centre d'Esports.—Imp., Rambla, 125.—252 × 177 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any I, 1922; núm. 1 (5 març).
 Com ja ens ho diu el subtítol, tractava d'esport. El dirigia Joan Gubau.
2438. PARAULES.—Revista mensual d'arts i literatura. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].
 Red. i Adm.: Plaça Major, 4, pral.—Imp. Joan Sallent, Sant Quirze, 32.—274 × 202 mm.—16 pp. a 3 col.—Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 6. Estranger, un any, ptes. 12. Núm. solt, ptes. 0'50. Estranger, núm. solt, ptes. 1.—IHustrada.
 Segona època.—Any I, 1923; núm. 1 (gener).
 El Director era Joan Garriga i Manic. No té altra finalitat que comentar les exposicions d'art celebrades a Sabadell i Barcelona. També publicava treballs literaris.

2439. GERMINAL.—Periódico quincenal. Organo de la Federación de Sindicatos Obreros de Sabadell y su comarca, y Portavoz de la Conf. Nac. del Trabajo. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Pérez Galdós, 110.—Imp. Ribera.—387 × 251 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I, 1923; núm. 1-6 (7 juny-15 set.)
 Publicació sindicalista que figura dirigida per Joan Galobart. El català no és abundós.
2440. LA VEU DE LA BENÉFICA.—Publicació mesal de «La Benéfica del Vallés», societat cooperativa obrera de cases barates.
 La vàrem veure en l'*Exposició de Premsa Comarcal*; tenia 4 pp. a 2 col., i va sortir en 1923.
2441. ALMANAC DE LES ARTS. SABADELL. [Portada mixta].
 Imp. Joan Sallent.—198 × 127 mm. [Any 1925] 184 × 146 mm.
 Any I, 1924; 191 pp. + 3 s. n. - II, 1925; 245 pp. + 3 s. n.
 Ultra les pàgines dedicades al calendari, s'hi veuen interessants treballs culturals, poesies, pàgines musicals i un sens fi d'il·lustracions. La part tipogràfica demostra el grau de perfeccionament a què han arribat les arts gràfiques a Catalunya.
2442. CULTURA CRISTIANA.—Publicació setmanal, portaveu de la «Schola Cantorum». [Des del núm. 47] Publicació setmanal de la Schola Cantorum. [Capçalera mixta].
 Imp. La Noogràfica, Rambla, 127.—199 × 129 mm.—4 pp.
 Any I, 1924; núm. 1-12 (17 oct.-31 dbre.) - II, 1925; núm. 1-52 (7 gener-30 dbre.)
 En l'article «Nostre ideal», ens diuen que *Schola Cantorum* «que ja és una tradició de la fe sabadellenca, té per objecte la popularització de la pietat litúrgica, en totes les seves formes».
2443. LA VEU DE SABADELL.—Diari del vespre.
 Red. i Adm.: Rambla, 28.—Tallers Gràfics Hostenc.—449 × 306 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1924; núm. 1 (1 dbre.)
 En l'article de «presentació» llegim que: «Som vinguts a l'estadi de la premsa, emposos per la necessitat, llargament sentida, de la manca d'un nou porta-veu».

que sigui expressió del desvetllament que en els ordres més distints va transformant la ciutat. Hereus també d'aquest ressurgir potencial de l'urb, no oblidarem que cal sincer afany i unànim esforç per el perfeccionament i esmenes públiques, que el mateix despertar i creixença de les ciutats fa imprescindibles i necessàries».

2444. ELS ANUNCIS DE SABADELL.—Publicació semanal.

Publicació sortida en 1924; tenia 4 pp. i la seva finalitat era la propaganda. Un exemplar va figurar en l'*Exposició de Premsa Comarcal*.

2445. BUTLLETÍ PORTAVEU DEL CENTRE EXCURSIONISTA «SABADELL». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Salut, 21.—Imp. de J. Sallent.—190 × 110 mm.
Any I, 1925; núm. 1-5 (març-dbre.) 72 pp.

Publicació d'igual gènere de les assenyalades en els núms. 816 i 930.

2446. STUDEBAKER.—Diari del vespre. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Tres Creus, 152-162.—Imp., Rambla, 81.—442 × 305 mm.—4 pp. a 4 col.—Il·lustrat.
Any I, 1925; núm. 1-6 (6-11 juliol).

Publicació dedicada a l'automobilisme en general, i especialment, a la marca del títol del diari. Va sortir «amb motiu de la introducció de més de cinquanta cotxes d'aquesta marca a la nostra ciutat».

2447. PORTAVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA DE SABADELL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual, sortida en 1925.

S A L L E N T *

2448. LA VEU SALLENTINA.—Periòdich d'interessos generals y l·literari, donará al menos, un crit cada setmana. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Victor, 3, baixos. [Des del núm. 39] Adm.: Plaça de la Verdura, 24, 2.ª; a Manresa, Nou, 19; a Barcelona, Carme, 40, baixos.—Imp., Nou, 19 (Manresa).—320 × 212 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Sallent, trimestre, ptes. 1'50. Forà, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'50.
Any II, 1882; núm. 15-45 (21 gener-26 agost).

* Nostre agraïment a la senyora Glòria Sancho, Directora de la Biblioteca Popular de Sallent, per les moltes notes facilitades referents a les publicacions de la dita població.

LA VEU SALLENTINA.

PERIÒDICH D'INTERESSOS GENERALS Y LITERARI
 BONARA, AL MENOS. UN CRIT CABA SETMANA

PRESES DE SUSCRIPCIÓN	ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ	ANUNCIIS Y REMITTITS.
Sallent trimestre. . . . . 6 rals. Fora. . . . . 8 . . . . . Numeros sueltos. . . . . 0'50	Carrer de S. Victor, núm. 3, baixos. Las demandas de plannaciones y correspondencia se dirigen a la Administraci6n.	Se insertaran a preus convencionales. Es bencite de fer efectiu lo seu impurt per adelantat en l'Administraci6n d'aquest peri6dich.

AL OBRER.

Més que d'ingrat podries tat xarme si no pensés en tú, á qui tant estimo, per haber sigut sempre tú, obrer, l'únic company inseparable desde ir a infancia, lo company ab qui sempre he compartit mas penas y alegrías, lo company que, com jo sempre desgraciat, m'ha donat valor, quan ha sigut necessari, pera soportar ab fermesa aqueixa guerra tiránica, que sempre va pesant contra nostres espatllas.

Si. Jo só obrer, y tinc l'orgull de dirho. ¡Com he de passar, donchs, sens dedicarli quatre mal ligadas ratllas que, per aixó bastant mérit han de tenir, puig que son dictadas per la veu de ma conciencia? L'obrer es, sens cap dubte, lo ser que hi ha en la terra més digne de llástima y compassió, puig que, sinó es de tot despreciat, es abandonat per altres sers que la societat té respecte y 'ls posa en un altre esfera. Fins á cert punt s'arriba á tractar al obrer de la mateixa manera que tracten als esclaus, que tralla en má, los fan obehir y respectar tots los capritxos bons y dolents d'un home, son amo, que humanament es igual que 'l mateix esclau. Si l'obrer tracta d'aixecar lo cap, ja al instant té la tralla que l'hi pica la testa, y en tots los actes se l'considera com un abort de la naturalesa. A l'obrer molt menos de donarli cap classe d'importancia en son pesat treball, se l'considera com á una maquina, poca cosa més que una maquineta, y com

aquesta sempre obra á impuls d'un altre forsa, també á l'obrer lo mateix l'hesucceheix.

Prou crida, y no hi ha veu que l'escolti, sino per ofegar la seva prega, y no te sant que l'ajudi; plora, y no trova qui l'aconsoli en sas amarguras, y cridant, pregant y plorant, passa desaparebut lo mateix que hi passa per tothom unas d'aquestas més vulgars frioleras, que constantment se succeixen las unas á las altres, sens notarse tampoch que hagen passat.

Molt bé podriam dir que l'obrer es lo rebutj de la societat, pero un rebutj d'aquells que 'ls altres se'n aprofitan; es lo peix menut que 'ls altres, més grossos, lo devoran... ¡Qué dich més grossos!... No; es igual peix, sino que s'han apoderat d'una forsa que no 'ls hipertany, y, aprofitantse 'n, lo vencen irremisiblement. ¡Aquesta es la guerra, que no acaba d'arribar may á son termini!

L'obrer, mes pacient, sens dubte, que 'ls altres, treballa ab fermesa, y de son pesat treball s'aconsola. Y l'obrer, en son treball, no sossega ni una hora, fins per salvar la vida de sos amos; aquestos, á las costellas de l'obrer se fan richs, viuhen ab tolas las comoditats qu'un home pot en aquest mon desitjar; en una paraula, fan la felicitat de sos amos, y en cambi; quant se'n veuhen d'aquets que pagan las suadas de sos sirvents fins xuciantsehi tota la sanch que per sas venes corra, y no tenintne encara prou, volen ferse duenyos fins de las accions del obrer, y aixis domina-

rian, si poguessen, com en alguns llochs provau de ferho, lo pensament, qu'es lo mes lliure del home! Volen tenirlo subjecte entre sas garras y, tenintlo així, agenollat en terra, xafarli 'l cap.

¡Pobre obrer! Te compadesch, com jo mateix deploro de la meva sort. Mes, deixém que passi aquesta guerra, de la qual poden contarse, encar que insignificants, algunas victorias, y si no es avuy, dema, tart ó d'hora ha d'arribar á son termini. Ja 'm sembla que pels ayres veig com vaga magestuosa una estrella que 'ns profetisa un nou triunfo, una victoria que ha de portarnos allí ahont desitjem. Ja 'm sembla que sento 'l so d'una corneta que 'ns anuncia sens tardansa un cambi que ha de conduhirnos en lo siti tant esperat. No hem de frissar per aixó, que ja vindrá l'hora; tinguém confiança, y 's logrará. Lo que vos toca á fer vosaltres solament, es procurarvos una bona instrucció; es dessenrotillar vostres intel·ligencias, que moltas de vosaltres brillarian com moltas altres brillan, si ab vostre deixadés, (si se 'm permet dirho aixís) no las conservessehu aixís apagadas, que, d'altre manera aqueixa tremenda tempestat que vá retrunyint per l'espai, amenassantvos, irada, desferse, y caure sobre vosaltres, en mitj d'horribles trons, lo foch de sos desencadonats llamps, cessaria de cop, deixant per sempre mes clavat en lo cel, lo hermós brill del sol qu'ara estém privats de veurer.

Victor Ferrer.

Periòdic d'idees avançades i un bon xic anticlerical. Publica cròniques foranes com de Balsareny i Sampedor, poesies d'En Joan Vilaseca i Julià Carcasó, i altres treballs copiats del periòdic barceloní *La Renaixensa* (núm. 316). El dirigia En Víctor Ferrer.

2449. **LO LLOBREGAT.**—Periòdic senmanal, d'interessos generals y anuncis. [Des del 14 set. 1883] Periòdic setmanal democràtic federal pactista. [Des del núm. 46] Periòdic federal. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Cos, 58.—Imp., Nou, 19 (Manresa).—380 × 263 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Sallent, trimestre, ptes. 2. Províncies, trimestre, ptes. 2'25. Estranger, trimestre, ptes. 3.—Bilingüe. Any I-II. 1883-1884; núm. 19-62 (26 maig 1883-30 març 1884).

En l'article «Quatre paraules», ens diu que ha descansat mig any (res no sabem d'aquesta època anterior), i que «ahir eram republicans, demòcratas y federals; pero avuy, si aixís ho podem dir, som més republicans, més demòcratas y més federals, porque'ns sentim encara més valents, més decidits; ab més convicció, y tenim la complerta seguritat de que com més anem difundint nostras ideas, nos aném fent als ulls del mon més grans, més nobles, més dignes». Hi ha poc castellà. El dirigia En Joan Vilaseca.

2450. **LA PLOMA.**—Periòdic satíric, humorístic y de literatura casulana, escrit tot en vers y defensor dels interessos generals del poble. Sortirà un cop cada vegada. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cos, 44.—Imp. *Lo Progrés*, Nou, 19 (Manresa).—225 × 156 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. Any I, 1895; núm. únic (21 dbre.)

En l'article-poesia de «presentació», llegim:

Está el periòdic *La Ploma*
destinat únicament
per tenir continuament
als nostras lectors, de broma...

Ara com ara, només
se entretindrà en tonterias
y en publicar poesias
fluixetas y de poch pes.

I acaba dient, que:

no mes gastarà paper
per fe está als lectors de broma.

El dirigia En Joan Vilaseca, i eren redactors Josep Arderiu, Josep Bonet i algun altre.

LO LLOBREGAT.

PERIÒDICH SEMANAL, D'INTERESSOS GENERALS Y ANUNCIS.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ.
SALIENT. — 3 mesos 8 rs. — PROVINCIAS. —
3 mesos, 9 rs. — ESTRANJER. — 5 mesos,
12 rs.
Se suscriu en l'Administració d'aquest
periòdich, carrer del Cos. 58, baixos. — Mas-
rosa, carrer Nus. 49. — Barcelona, carrer del
Carme, 40, baixos.

ANY I. Salient 23 de Juny de 1869. NÚM. 23.
ADMINISTRACIÓ: CARRER DEL COS. 58, BAIXOS

ANUNCIS.
La Societat Anunciativa Universal
de ls Srs. J. B. Agreusot y C.ª. Ferrada
VII, 58, Barcellob, té l' exclusiva de l' in-
servici d' anuncis, a excepció dels de la lo-
calitat y estrangers.
REMITITS Y COMUNICATS
S' inseriran a preus diferencials.

Salient y la política.

Ja qu' en un de nostres últims núme-
ros vam donar a conèixer Salient res-
pecte a la religió, forsos es que parlém
també y doném a conèixer los lassos
ab que s' uneix nostre poble respecte a
la política.

Inútil es dir qu' en tot temps Salient
ha estat afiliat al partit quals ideas ha-
gin promés separarse en total del estat
d' esclavatge en que vivian los pobles.
De temps remotíssim, segon nos contan
las crònicas, s' ha anat veyent que sem-
pre que ha sigut llançada una idea de
progrés, ben prompte l' ha acceptada,
prenenthi sempre una part del tot acti-
va a costa, moltes vegadas, de grans
pèrduas. ¡També té dias memorables
nostre poble, dias en que 's regaren
nostres carrers ab la sauh de sos ve-
híls, com é segell d' eterna recordansa,
que demostra lo qu' es Salient quan se
tracta de sas sagradas libertats, que no
ha pogut jamay mirar en calma que 's
trepijessen! No en va, per lo tant, se
diu nostre vila liberal per excelencia!

Se pot deduhir d' aixó que Salient
ha tingut sempre la candidés de posar
entera confiança y fé ab los innumera-
bles partits polítics qu' hem tingut a
Espanya, que tot volguen portarnos la
felicitat, cruelment l' assotant? No ho
creyém pas aixís. Lo que si hi hem vist
en éll es, que ha existit sempre, embol-
callada en mitj d' aquesta immensa di-
versitat d' ideas que divagan y fluctúan
per tot, una idea sola, noble, gran, su-
blime; en mitj d' aquesta munid d' es-
perits que fan una unitat, qu' es lo po-
ble, un esperit sol, quals miradas son
raigs de foch, comparadas ab las altres;
raigs que han anat travessant la terri-
ble fosquetat per tot arreu estesa. Y
aquesta idea sola, redemptora, que,
com espurna de foch que apareix d'en-
tre las cendras, l' hem vista viva, ar-
dent y reflectirse tant com se veu re-
flectir un follet en mitj las sombras de
la nit; aquest esperit altiu y febrós, que
ab sa mirada de foch engoleix las més
espesses tenebrás, era 'l progrés que
ha anat realisantse a través del mateix
temps que 'l deturava. Podém dir,
donchs, que si no ha tingut ó no ha fi-
xat la sevesperansa ab los partits po-
lítics, l' ha fixada en cambi ab lo pro-

grés, ab qual lley ha cregut Salient
sempre.

Salient no podém dir pas que sigui
d' aquells pobles que hagin quedat en
vergonyosa postració, ó endarrerits a
causa de la preocupació que molts han
tingut en no acceptar ideas novas pe 'l
infundat temor de perdre lo que ab al-
tres ideas havian guanyat. Fiat ab la
lley de progrés, ha fet lo curs natural
que tenia assenyalat; y aixís com cada
idea té 'ls seus fanatichs y fa las sévas
víctimas, també havém vist, com es na-
tural, estendre 's aquí cert element de
fanatisme; pero que ha anat desapareix-
ent ab poch treballs, lo qual no vol dir
que no poguém calificar aquesta vila de
despreocupada, com se 'ns mostra en lo
estat present. Y si víctimas ha pogut fer
aquí una idea, no he hém d' estranyar
pòch ni molt, puig qu' es propi d' un
poble jove y ardit, y d' un caràcter un-
tant belicós com ha donat a conèixer
sempre, que be podríam dir que li era
innat, si no hagués anat dissipantse a
impuls del mateix progrés, que lo do-
lent esborra y 'l porta.

Be podríam apuntar fets d' èpocas re-
motas pera donar una proba certa de lo
que deixém apuntat. En quantas guer-
ras hi ha hagut a Espanya desde l' èpo-
ca romana, en qual temps se conta
aproximadament la fundació d' aques-
ta vila coneguda allavors per Cereso,
en totas hi ha pres una part més ó
menys activa la vila de Salient, y en
tot temps ha tingut bons y reputats
propagandistas per ideas de progrés.
Nos acontentarém tan sols en recordar
lleugerament qu' en la guerra de suc-
cessió, per allà l' any 1713, fou Salient
un dels pobles més adictes a la causa
del arxiduch Càrlas, y tal volta 'l que
més malas conseqüencias ne vá treure;
en la guerra de la Independencia hi
preguè també la seva part; en la dels
set anys, no fou pas dels últims pobles
que vá empunyar lo trabuch; fins a la
guerra d' Africa hi tingué Salient fills
seus; y, per últim, per la proclamació
de la República, vá fer tal volta 'l seu
derrer y més gran esclat de son caràc-
ter belicós; y dibém son derrer esclat
perque si fins al any 1868, fetxa la mes
gloriosa de la historia contemporánea,
mostré Salient se entranyable afició a

las guerras quan era pera donar un pas
avant, ab lo qual queda sentat que ja
'l seu instint, si aixís se pot dir, era all-
avors y sempre 'l d' anar pe 'l camí del
progrés; en cambi d' allavors ensá, no
apartantse per aixó d' un mateix camí,
ha cambiat completament; pero ha fet
un cambi tan radical en la manera de
seguir la política, que be podríam dir,
si no estessem segurs de lo qu' es nos-
tre poble, que vá fer tot d' un plegat la
reacció més estranya que pot ferse, ó
una verdadera metamórfosis en las se-
vas ideas. N' obstant, té aixó explicació
facilíssima y convincent. Com fins all-
avors era casi un sol lo partit que repre-
sentava las ideas més avansadas, d'
aquí fou que fins allavors també Salient
no estés afiliat a altre partit que aquest,
puig qu' era una cosa unánim y era l'
esperit de tot lo poble. Mes després,
quan comensá l' època de naixer partits
y més partits, y fraccions d' ells a dreta
y esquerra, trobantse la política d' Es-
panya tant y tant dividida que 's feya
fins ininteligible pel poble lo programa
que cada una d' ellas seguia, Salient,
com si no fes cas ja de las propagandas
polítics, com si n' hagués rebut ja
grans desenganyas, ó com si, desconfian-
te, s' hagués quedat arraulida en un re-
có, esperant que 'l temps descifrés lo
pahorós problema que duya escrit lo
progrés social en la marcha dels partits
polítics, Salient no ha militat may més
a un partit determinat, s' ha separat
completament de la política, y no vaci-
lariam en assegurar qu' es lo poble, no
dirém de Catalunya, sino de la nació es-
panyola tota, que mes poch entén ab la
política del día.

En honor a la veritat hem de confes-
sar n' obstant que, poch després de la
trista fetxa de la caiguda de la Repúbli-
ca, hi hagué en aquesta vila un partit
polítich un tant arretat, si bé no durá
'l temps que s' esperava: l' idea del pac-
te, que jove y tot com era, quan tot just
trencava los alhors de la seva juventut,
se vá estendre considerablement per
aquesta vila, gracias a la febrós y acti-
va propaganda que 'n feyen algunas
personas ilustradas que, amants verda-
ders de tota idea progressiva, l' estenia-
u ab afany per tots costats, de la mateixa
manera, tal volta, com son autor, lo sa-

Núm. 2449.

2451. ECOS DEL LLOBREGAT.—Periódico defensor de los ideales de Libertad y Progreso y de los intereses morales y materiales de las poblaciones del Plá de Bages y sus adyacentes. [Des del núm. 15] Organo del Ateneo de la Unión Republicana. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cos, 32, entr.—Imp. Burés i Cia., Baixada dels Jueus, 10 (Manresa).—445 × 285 mm. [Des del núm. 8] 286 × 210 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Sallent, un mes, ptes. 0'50. Fora, trimestre, ptes. 1'75. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1896; núm. 1-17 (1.ª març-21 juny).

En l'article «Al público», llegim que aquest setmanari serà «defensor de los intereses generales de esta comarca, importantísima por su industria y digna de todo respeto por su agricultura y carácter bondadoso de sus habitantes... serán admitidas a la propagación—procurando evitar ruidosas polémicas—todas las opiniones nacidas en el campo de la libertad, desde las simplemente republicanas democráticas, á las anárquicas puras... No descuidaremos en manera alguna las cuestiones administrativas de las poblaciones, ni sus intereses generales y particulares, atacando todo privilegio y defendiendo siempre al débil contra el fuerte...» En la nostra llengua, s'hi veuen treballs literaris. El dirigia En Josep López i Montenegro.

2452. FULLA DOMINICAL DE SALLENT.

Va començar a repartir-se, en 1907. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

2453. LA MONTAÑA REPUBLICANA *.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en 1906. Segons Sarret i Arbós ** va començar a publicar-se a Manresa en 1901, i va néixer de la fusió de *La Montaña* *** i *El Republicano* ****; però a últims de gener de 1906 «després vàries intermitències i per haver sigut multada diferents vegades per l'Alcaldia, féu veure que canviava de domicili, posant la dada de Sallent (1906), però en realitat es feia el setmanari a Manresa». Pel títol ja sabem el caire polític que tenia.

* *La Montaña Republicana*. - *Organo del Partido R. Radical de Manresa y Comarca*.— Hem vist el núm. 1881 del 29 d'octubre de 1932, però no indica l'any que va començar a publicar-se, solament ens diu «Fundada en 1880 (Segunda Epoca)».

** *Monumenta Historica Civitatis Minorisæ*. (Manresa, 1921-1925; vol. III, p. 236).

*** «Periódico federal», en 1881; «Organo de la Unión Republicana de Manresa y su distrito», en 1893.

**** «Semanario político», sortit en 1901.

2454. QUI SEMBRA CULL. [Capçalera tipogràfica].

Imp. i enq. de Sant Josep (Manresa).—174 × 100 mm.—8 pp.
Any I-IV, 1910-1913; núm. 1-34 (març 1910-dbre. 1913).

Es el portantveu del Sindicat Agrícola. En l'article «Nostre objecte» llegim que: «Fomentar l'agricultura com a font inestroncable de riquesa, es tasca que'ns cal complir a tots, si volém que desapareguin per sempre els desmayes que reporten les crisis industrials en una població com la nostra». S'hi veuen treballs referent a agricultura, zootècnia, química agrícola, etc. El dirigia En Pere Sallés.

2455. LA XISPA ELÉCTRICA.—Periodic defensor dels interessos de tots els sallentins. Sortirà cada vegada que l'atmosfera sallentina estarà carregada de electricitat. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carrer Gran, 37.—Imp. Viñals germans (Manresa).—280 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any I, 1911; núm. 1-3 (27 maig-2 juliol)

En l'article «Nostres propòsits» ens diu que «son els de evitar per tots els medis legals que Sallent no sia víctima d'una amagada d'ou, y que no passi a esser un fet la supressió del gas». El dirigia En Joan Vilaseca.

2456. ECO DEL ATENEU CATALÁN DE SALLENT. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Boixeda, Urgell, 3 (Manresa).—212 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1916; núm. 1 (juliol).

El lema d'aquesta publicació, que ens han dit que no va passar del número primer, és el de «Instrucción, Paz y Progreso... Esta es la trilogía escrita en nuestra bandera a cuya sombra protectora cobijados lucharemos constantemente para la difusión y logro de tan bellos y sublimes ideales».

REVISTA DE L'ORFEÓ SALLENTÍ

Any I. Sallent, 20 de maig de 1922. Núm. 1.

DÉU VOS GUARD

Amé la cènica emoció que l'honor de vostra visita ens porta en donem la salutació més fervorosa.

Es la nostra salutació el "Déu vos guard" que els fills dones de cor i la gloriosa institució mare de totes les agrupacions orfeològiques catalanes.

En aquest dia, el Llobregat que canta eternament l'himne del nostre treball diu en la remor de les aeres sigles una cançó de benavoguda.

Tots els sallentins us rebem en la franquessa del seu far, amb un soertere d'amistat i una abraçada germanívola.

La vostra voz, amantors insignes suscitá en tots la pèrta cançons oblidades i la meravella del vostre heróic exemple espertava els pobles cap a l'ideal i ara ja Catalunya sentera respira del vostre cant.

Tots els cantors que té la terra nostra treuen la cançó parat i són la seu heremónica d'un raça que sap endolcir la seva afanyosa vida adreçant-se en els esplais puríssims de l'Art.

En nom dels cantors emmilitats d'aquies tres de terra catalana, en nom de l'"Orfeó Sallentí" que donem per gairebé plançat de part i de la catalanitat d'aquesta comarca, benvinguts sija, cantors de Catalunya.

JOSEP PUYOLAS. PAÍS

Sallent, Maig de 1922.

Núm. 2457.

2457. REVISTA DE L'ORFEÓ SALLENTÍ. [Capçalera tipogràfica].
Imp. *Atenes A. G.*, Enric Granados, 30 (Barcelona).—192 × 127 mm.—24 pp.—Il·lustrat.
Any I, 1922; núm. 1 (10 maig).
Amb motiu de la visita de l'Orfeó Català, de Barcelona, a Sallent, va publicar-se aquesta «Revista», i creiem que no va sortir cap altre número.

SALT

2458. FULLA PARROQUIAL DE SANT CULGAT DE SALT.
Segons nota facilitada per Mn. Joan Alabau, aquesta publicació va començar a repartir-se el 3 d'agost de 1913; és la «Fulla» editada per la Casa Carreras, de Girona, i la quarta plana l'imprimien amb una petita «minerva» de la Rectoria. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.
2459. EL LIBERTADOR.—Organo de los jóvenes republicanos de Salt. [Capçalera tipogràfica].
Red. i Adm.: Centre Republicà.—Imp. *El Autonomista* (Gerona).—390 × 280 mm.—4 pp. a 4 pp.—Bilingüe.
Any I, 1913; núm. 2 (22 nov.)
Va fer la seva aparició, amb motiu d'eleccions.

SANT BOI DEL LLOBREGAT

2460. OR I GRANA.—Periòdic Comarcal. [Des del núm. 2. Abans del subtítol] *Literatura, Sports, Espectacles, Agricultura, Cròniques, etc., etc.* [Capçalera mixta].
Red.: Major, 44.—Imp. Joan Martorell (Barcelona). [Des del núm. 4] Imp. *La Catalano-Balear* (Barcelona).—233 × 182 mm.—8 pp. a 2 col., més, cobertes.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Quinzenal.—Il·lustrat.
Any I, 1919; núm. 1-5 (16 agost-15 oct.)
Aquesta publicació la dirigia Baldiri Deu. La Redacció ens fa saber, que «les pàgines d'*Or i Grana*» són «independents pero catalaníssimes».
2461. LA VEU DEL LLOBREGAT. [Núm. 4. A més del títol] *Periòdic nacionalista.* [Capçalera tipogràfica. [Núm. 4] Capçalera mixta, amb l'escut de la població].

Red. i Adm.: Major, 43.—Imp. *El Llobregat*.—282 × 185 mm. [Núm. 2] 300 × 210 mm. [Des del núm. 4] 390 × 267 mm.—6 pp. a 2 col. [Núm. 2] 4 pp. a 3 col. [Des del núm. 4] 4 pp. a 4 col. [El núm. 7] 2 pp. a 4 col. [El núm. 8] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.—Quinzenal.

Any I, 1920; núm. 1 i 7 (16 set. i 15 dbre.) - II, 1921; núm. 8 (15 gener).

‘En l'article «Salut i avant», ens fan saber que és «un altre periòdic Nacionalista», i la seva «missió lleial i noble, serà un reflex de fidel Justícia. Nostra senyera el Nacionalisme. Nostre emblema la Equitat». A més dels articles polítics, hi han altres referents a assumptes de poblacions veïnes i notes locals.

2462. FULLA DOMINICAL DE SANT BOI DE LLOBREGAT. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. G. Ollé, Pvre., aquesta «Fulla» va començar a repartir-se en 1922. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

SANT CARLES DE LA RÀPITA

2463. LA VEU DEL MONTSIÀ.—Setmanari nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Doctor Robert, 2.—Imp. F. Sagrañes (Tarragona).—393 × 275 mm.—4 pp. a 3 col.

Any I, 1918; núm. 1-37 (6 gener-15 set.)

Aquesta publicació «és orgue del Nacionalisme de la Comarca, no havent-hi cap poble preferit, encar que als efectes de la llei, s'hagi tingut de fixar la Direcció». Publica articles polítics, notes comarcals i locals, d'espectacles, marítimes.

SANT CELONI

2464. VIDA NOVA.—Periòdic defensor dels interessos de la comarca del Baix Montseny. Sortirà dues vegades al mes. [Núm. 82-116] Periòdic defensor dels interessos del districte d'Arenys de Mar. Sortirà dues vegades al mes. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].

[Núm. 31] Adm.: Sant Joan, 25.—Imp. Cucurella, Corró, 9 (Granollers).—263 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any II, 1917; núm. 31 (14 oct.) - IV-VI, 1919-1921; núm. 82-116 (30 nov. 1919-15 maig 1921).

Aquesta publicació defensava la política d'En J. M. Milà i Camps. Inseria treballs d'agricultura, notes de l'administració local, preus de mercat, etc.

2465. PORTA-VEU DEL GROU EXCURSIONISTA «INFATIGABLE».—(Adherit a la »Lliga de Societats Excursionistes de Catalunya»). [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 99. [Des del núm. 9] Sant Joan, 37 bis.—Imp. Anglada (Santa Coloma de Farnés).—185 × 91 mm.—4 pp.

Any I, 1922; núm. 3-6 (1 març-10 oct.) - II, 1923; núm. 7 (1 gener). - III, 1924; núm. 9 (15 gener).

Publicació igual a les esmentades en els núms. 816 i 930.

SANT FELIU DE GUÍXOLS

2466. EL ECO GUIXOLENSE.—Periódico semanal dedicado exclusivamente a defender y fomentar los intereses morales y materiales de esta villa y su comarca. [Des de l'11 set. 1880] Periódico literario y de intereses generales.

Red. i Adm.: Major Antiga, 3. [Des del núm. 8] Major del Centre, 14. [Des del núm. 100] Sant Domenec, 15.—Imp. Gener.—360 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.

Anys I-IV, 1878-1881; núm. 1-136 (29 set. 1878-15 maig 1881).

Era el portantveu de la Junta de Defensa de la Indústria Tapera. En l'article de presentació, llegim que defensarà la «industria y comercio nacional, fomentará y desarrollará con sus escritos cuanto pueda enaltecer y perfeccionar la agricultura e industria, en particular la corchera, por ser la única que da vida y riqueza a esta villa».

2467. EL GUIXOLENSE.—Periódico semanal dedicado exclusivamente a defender y fomentar los intereses morales y materiales de esta villa y su comarca. Boletín órgano oficial de la Junta de Defensa de la Producción e Industria Corcheras. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 56] Capçalera il·lustrada].

Imp. Torras (Girona).—360 × 250 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 5] 4 pp. a 3 col.—Bilingüe. Any I i II, 1880-1881; núm. 1-84 (11 abril 1880-4 set. 1881).

El dirigia N'Ermengol Vila. L'ideari és el mateix que el de *El Eco Guixolense* (núm. 2466) en els primers anys.

2468. EL NOTICIERO.—Semnario ilustrado, de avisos y noticias. [Des del núm. 54] Periódico bisemanal, independiente, ilustrado, de avisos y noticias. Se publica todos los jueves y domingos. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Joan, 20, entressol. [Des del núm. 100] Mar, 14.—Imp. Viader.—445 × 280 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—De primer sortia els diumenges.—Bilingüe.

A ny I-IV, 1891-1894; núm. 1-150 (29 nov. 1891-26 maig 1894).

Publicació defensora dels interessos morals i materials de la població. Va dirigir-la Joan Arolas, i últimament, Josep Daurà.

VIDA NOVA

Periòdic defensor dels interessos del districte d'Arenys de Mar

Any VI   Sant Celoni 1 d'Octubre de 1920   Núm. 104

PREUS DE SUSCRIPCIÓ	CORRESPONDÈNCIA A	Els originals no s'accepten. — Els treballs publicats són responsabilitat dels autors.
Trimestre 1'50 pessets	VIDA NOVA. — SANT CELONI	SORTIRÀ DUTES VEGADES AL MES
Número solt 0'25		

Societat de Sant Celoni

Vida municipal

Decididament, al fi! L'Ajuntament ha adoptat el criteri radical de executar a quins fins al moment s'han negat a satisfer llurs quotes corresponents als repartiments del any passat.

Els congratulem de que veïllant l'organisme municipal per la defensa de llurs interessos, hagi pres semblant acort, que si adoleix d'algun defecte, té el d'haver sigut tart. Perquè fins al moment actual s'ha folerat la persistència d'un estat normal que sols ha servit per a posar en entredit els prestis de les autoritats.

Per evident que sigui aquesta actitud que aplaudim, serà criticada per elements perteneixents precisament a la fracció que avui usufructua la direcció del poble, car dona la particularitat, que molts de quins tenen que ésser objecte de la sanció legal en virtut del acort municipal, son amics polítics (i d'alguns significats) de nostres governants.

La contrarietat dels primers, sense justificar-la, la comprenem perfectament. Per qué pagar? No s'havia repetit tantes vegades que no s'havia de pagar?

D'aquí acíx forçosament al moviment de descontent que ha de fer néixer el referit acort. Va fomentar-se un jorn per tots els mitjans l'egoisme del poble i és natural que avui hi hagin elements que hagin fet seva

l'estranya teoria del no pagar, per més mancada de base o de lògica que sigui.

Ja que les autoritats han estat ben orientades en aquest assumpte és de desitjar que no defelloigin en sa actitud, doncs hi han vegades que la necessitat de conservar uns miserables vots, no descontentant torcen les voluntats més ben guiades. Ho veurem.

Informació local

Dies passats estigué en aquesta població un inginyer, facultat a l'efecte per a estudiar sobre el terreny el plan de reconstrucció del pont de Bochs en el Tordera. Creiem que l'subvencionarà l'Estat.

■ ■

La greu enfermetat que aqueixava el tendre fill'et de nostres amics i suscriptors, consorsis senyora de Perandones, tingué un fatal desenllaç el dia 17 del passat mes.

L'acte del enterrament palcà les moltes simpaties que conten les famílies Perandones-Moreto, car la fúnebre comitiva resultà notridíssima.

A les moltes proves de condol rebudes i anyadim la nostra ben sincera

■ ■

S'estan fent treballs de reparació en l'antiga escola que anys passats dirigí el Sr. Casí, la que s'habilitarà prompte per a escola municipal de noies.

■ ■

2469.

CAP I CUA.

Amb tot i haver visitat l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols, no hem vist cap exemplar de la publicació abans esmentada, la qual, segons van dir-nos, va començar a publicar-se el 2 d'abril de 1893, seguint fins a començos de l'any següent.

Núm. 2464.

2470.

LA LEALTAD. [Capçalera il·lustrada].

Imp. d'Octavi Viader.—338 × 224 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Il·lustrat.
Any I, 1894; núm. 10 (1.º agost).

Publicació de caire independent. Hi dominaven els treballs literaris i de passatemps.

2471.   **LO TRAPACER.**—Setmanari festiu. [Capçalera mixta. Dibuix de Llopart].
Imp. d'en Octavi Viader.—267 × 174 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Sant Feliu, un mes, ptes. 0'40. Fora, un mes, ptes. 0'50. Núm. corrent, ptes. 0'10.
Any I, 1898; núm. 1-37 (27 març-11 dbre.)
Publicació satírica i humorística. Insereix notícies referents a murmuracions de carrer, crítica de teatres, etc.
2472.   **EL PUERTO.**
D'aquest setmanari independent, començat el 1.^r de gener de 1899, hem vist molts exemplars, i, en tots ells, el text és espanyol, però ens han dit que també publicava treballs literaris en català.
2473.   **LLEVOR.**—Semmanari Catalanista del Empordà. [Capçalera gravada].
Red. i Adm.: *Centre Català*.—Estampa d'Octavi Viader.—336 × 242 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, trimestre, ptes. 2'25. Fora de Catalunya, trimestre, ptes. 4'50. Núm. solt, ptes. 0'20.
Any I-V, 1901-1905; núm. 1-205 (20 gener 1901-24 juny 1905).
En l'article de «Salutació» llegim que «la nostra feina d'are, doncs, es ajudar en el deslliurament de Catalunya... La veritat viva, la que solzament la Mort podrà afogar, es aquesta, germans: ¡Visca Catalunya! ¡Visca Catalunya! es el desig suprem de tots els catalans...». S'hi veuen articles i treballs literaris d'En J. Delpont, Berga Boada, Josep Baró i altres. Cal esmentar la publicació de notes meteorològiques de l'«Observatori català de Sant Feliu de Guíxols», signades per R[afael] P[atxot]. Publicava fulletó. El dirigia En Joan Jofre i Avel·lí. Figurava adherit a la *Unió Catalanista*, i era el portantveu del Centre Català de Sant Feliu de Guíxols.
2474.   **L'ENTRE-ACTE.**—Periòdich teatral. Orga del «Salón Vidal». [Capçalera tipogràfica].
Estampa d'Octavi Viader.—262 × 167 mm.—4 pp. a 2 col.
Serie I^a, 1902; núm. 2-5 (23 nov.-14 dbre.)
En el número cinquè, s'acomiada del públic. El Director era En Bonaventura Corominas.
2475.   **PATRIA.**—Suplement de L'Entre-Acte. [Capçalera tipogràfica].
Estampa d'Octavi Viader.—262 × 168 mm.—4 pp. a 2 col.
Serie I^a, 1902; núm. 4 (7 dbre.)

Publicació literària, però també s'hi veuen articles polítics i notes de la localitat; el dirigia En Bonaventura Corominas.

2476. LA INFORMACIÓN.—Periódico de avisos y noticias.

Red. i Adm.: Sant Joan, 13.—Imp. Octavi Viader.—375 × 255 mm. 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Sant Feliu, trimestre, ptes. 1'50; fora, trimestre, ptes. 2.—Bilingüe.

Anys I-III, 1903-1905; núm. 1-141 (23 abril 1903-28 dbre. 1905).

En l'article de presentació llegim que «tratarem i comentarem los asuntos de interés común, de una manera franca, y haremos que nuestra conducta y nuestros actos los presida siempre la más estricta imparcialidad». També ens fa saber que serà «el eco fiel de la opinión pública... y se esforzará en encauzar las cuestiones que a San Feliu atañen». El dirigia el doctor Josep Mallart.

ANY I. SANT FELIU DE GUÍXOLS 11 DISEMBRE 1908. N.º 37

Setmanari festiu.

QUELCOM SOBRE REGIONALISME

La carta que l'amich Joseph dirigeix al no menos amich Jordi, y que 's publicà en lo número passat de LO TRAPACER, me ha fet venir ganas de dir quatre paraulas sobre el particular puig es materia que molt m'agrada.

Sustanciosa y simpática me ha sigut la dita carta, ja que després de darne il·lumin sobre la materia que tracia m'ha posat de relleu la conseqüencia del amich Joseph, qualitat molt apreciable en tot temps y lloch, pro molt més en los calamitosos que corren per nostra desventura Espanya.

Eucar que es vuitat que lo *Regionalisme* s'entén de moltes maneres, també es cert que avuy tothom dirigeix ses miradas en vers aquella idea y la comensa a comprendre tal com deu esser.

Perque dit sistema puga donar resultats, es precís que se l'estableixi sense mistificacions. L'Autonomia als municipis y regions per tot quant á ells exclusivament pertanyi, deixant á càrrech de l'Estat lo que á la Nació en general correspongui y quax á relacions entre regions se refereca.

No hom per això de créurens que l'establiment de l'Autonomia fos com posar oli en un llum y que immediatament hagués de veure la prosperitat de Espanya, puig això fora somiar troytas, com se diu vulgarment. Pero si, havem de confessar que si no aném corrents á donar expansió á las energías regionals, emperdonades avuy per lo *centralisme*—ab ajuda del *centralisme*—, corrim lo perill de veure á nostre nació seguir la pendent per la qual deva-

lla, fins desaparèixer en l'abim de ambicions que alentan las poderosas nacions *civilizadas*.

Lo fracàs del sistema de govern que 'ns regéix, es evident; y no es aventurar-se suposar que seguint per los camins que heu recorregut, desapareixeriam del mapa com á nació continental. ¡Si de poderosos, ab pau y riqueses, hem vingut á parar al últim esgarró! Com quedaríam al cap de poch temps de nos *desplumados* y deixant nostre sort en mans de la Providencia?

Clar que l'establiment de la idea regionalista no cambia el modo de ser d'els humans, y que aquell sistema produiria tants mes bons resultats quant mes lealment fossin practicadas sas lleys; pro també es evident que contribuiria á que no poguessin ser los amos y á disposar de nostros cosas á mida dels seus desitjos, los que nos governessin. Resoldria de moment lo problema de muntar lo *centralisme*—una de las pitjors plagas—coment la cadena que avuy aneix al govern ab l'últim arcabde, per conducte del ministre de la Gobernació, y ab l'últim recaudador de contribucions per conducte del ministre de Hisenda.

Lo convenient es, que tota nos donguem compte de nostre verdadera situació y que ab energia corrim á donar á nostre patria el remey que necessita per salvarla de tanta malaltia que la mata.

Dels efectes de la idea regionalista ne tamen exemples: Suïssa, los Estats-Units y Alemania poden servirnos de mirall.

Procurém que se implantí en nostre terra, confirme en ella que 'ns donará dias de prosperitat y progrés. PAU.

S. Feliu de Guíxols, 9 Dbre. de 1898

Núm. 2471.

2477. LLEVANT.—Revista quincenal de literatura, arts i actualitats. Sortirà els dies 5 i 20 de cada mes. [Capçalera tipogràfica, enquadrada].

Red. i Adm.: Eras, 1.—Imp. d'Octavi Viader, Rambla Vidal.—224 × 150 mm.—8 pp. a 2 col. [Núm. 2] 16 pp. a 2 col.—Suscripció: Sant Feliu, trimestre, ptes. 0'50. Fora, trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1906; núms. 1 i 2 (6 i 20 gener).

Aquesta publicació «no tindrà altre ideal que la veritat i l'amor, no'ns mourà cap color, la nostra política es la de germanor i la de propagar l'agermanament dels pobles, per medi del art i el progrés». Era defensor de l'autonomia, i fou alguna vegada suspès. La dirigia En Jesús Girbal.

2478. EL PROGRAMA.—Setmanari Republicà Federal del Baix Empordà. [Des del núm. 686] Orgue de la Democràcia Federalista del Baix Empordà. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carretera de Girona, 25. [Des del núm. 619] Passeig del Mar, 3. [Des del núm. 748] Sant Antoni, 4, 1.^r [Des del núm. 782] Maragall, 17, 2.ª [Des del núm. 1014] Rambla Pi i Margall, 18, 1.^r—Imp. Sunyer i Comp.^a [Des del núm. 805] Imp. Llorens Castelló (Palamós). [Des del núm. 950] Imp. Casas, Germans. [Des del 13 desembre 1919] Imp. *El Autonomista* (Girona). [Des del 22 gener 1921] Imp. Llorens Castelló (Palamós).—475 × 345 mm. [Des del núm. 644] 380 × 265 mm. [Des del núm. 686] 450 × 315 mm. [Des del núm. 950] 280 × 185 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 644] 4 pp. a 3 col. [Des del núm. 686] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. [Des del núm. 950] Sant Feliu, trimestre, ptes. 2; a fora, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe. Any IX-XVII, 1915-1923; núm. 598-1030 (29 maig 1915-29 dbr. 1923).

Publicació política, amb molt bona col·laboració forastera; s'hi veuen articles de Gabriel Alomar, Salvador Albert, A. Gallart, notes d'administració local, correspondències de pobles de la comarca, etc. Algunes vegades publicava fullatós. Va començar a sortir en 1907.

2479. CIUTAT NOVA. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Red.: Passeig dels Guíxols, 2. [Des del núm. 413] Red. i Adm.: Hospital, 2, 1.^r—Imp. de Octavi Viader.—441 × 305 mm. [Des del núm. 407] 395 × 255 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 407] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15. Any V, 1914; núm. 184-223 (10 gener-10 oct.) - VI, 1915; núm. 244 (6 març). - VII, 1916; núm. 287-339 (1 gener-30 dbr.) - IX, 1918-1919; núm. 392-495 (5 gener 1918-25 dbr. 1919).

Periòdic polític, defensor de l'ideari autonomista. Dedicava gran part a assumptes de l'administració local; s'hi veuen, també, articles dedicats a la política espanyola. El dirigia S. Colom. També estudiava la política internacional.

2480. L'ECO MARIÀ. [Des de l'any III] Publicació mensual i organ oficial de les Congregacions de Maria Immaculada i Sant Joan Bautista de la Salle de Sant Feliu de Guíxols i Cassà de la Selva. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Caymó, 49. [Des de l'any III] Red. i Adm.: Garrofers, 2.—Imp. M. Comas i C.^a—192 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. [Des del núm. 25] Un any, ptes. 1'20. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 30] Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe. Any II, 1918; núm. 17-20 (set.-dbr.) - III, 1919; núm. 21-31 (gener-nov.)

LLEVOR

Semmanari · Catalanista · del · Empordà

ADMINISTRACIÓ:
ANY 1er. N.º 13 • SANT FELIU DE GUIXOLS 28 D' ABRIL DE 1901 • ESTRET DEL CENTRE, 14.
PREUS DE SUSCRIPCIÓ: Catalunya, 2'25 ptes. trimestre.—Fora de Catalunya, 4'50 ptes. id.—Un número solt, 0'29 ptes. SE PAGA PER ADELANTAT

D' Eleccions

Lo que deyam en un solt de crònica del número passat, ha resultat cert: ja tenim encasillat per aquest districte, á un, tal Garay que ningú d' aquí sab qui es, ni de hont ha plogut.

Aquesta manera absurda de procedir dels governs espanyols, no es nova, y ab tot y no serho, no deixa de produhir la mateixa impressió d' estranyesa que produeix una cosa il·lògica, imprecedented, incalificable. Pro mes mala será l' impressió si aquest poble á que tan descaradament insulta 'l Govern de Madrid imposantli á una persona que ni sab si es digne d' ostentar la representació d' un districte honorat, s' ho mira ab indiferencia permetent que arribin á terme los propòsits d' aquesta mena de gent que juga ab els pobles com ab un joch de cartas, ultratjant una vegada més á las personas qu' encare tenen voluntat propia. No hem de comentar lo fet de imposarse un representant que no ha estat may en nostre districte, ni 'l coneix de vista, ni, pot ser, l' ha sentit may anomenar. Aixó no necessita comentaris; fa enrogir no més de vergonya 'ls rostres de la gent qu' estima sa manera d' esser

A nosaltres, al *deixarnos elegir* diputat á corts, no es un dret qu' ens concedeixen; es una manera de que's valen aquets vividors polítics pera enlayrar á un de tants que aspiran á vifurer ab la esquena dreta á costas de la nació ó de engalanarse ab un acta que, segons com, vesteix molt.

Y cal que despertem y posem atenció en aquestas comedias funestas que aquí venen á representar els cómichs madrilenys; cal que desvetilem d' una vegada ja que nosaltres, que ab rahó no consentim en seguir la sort d' un poble mort que ja ha entrat en estat de putrefacció, es necessari que desterrem de casa nostra aquestas incalificables ignominias y fem valer nostres drets á despit de tothom, per qualsevol medi, pera fer veure qu' encare Catalunya te sang en sas venas y que no ha caygut encare en aquest postrament de moribond. Cal qu' ens ficem que lo que no hem fet nosaltres d' anar á altres paissos á explotar una industria casi verge, vénen els estrangers á casa nostra á collas á desvetillarnos, á fernos clamar contra aquets funestos governs que no 's recordan de nosaltres sino pera xupar la nostre sang y engraxarse ab ella.

Ens convenen representants á las córts; verdaders representants que fassin compendre á n' aquells imbécils derrotadors de la hicenda espanyola, qu' aquí, en aquest terror catalá que no coneixerian ni de nom si no fós que l' anomenan en temps d' eleccions, hi han mils de sers que vifuen d' una floreixent industria que malgrat l' abandonament y descuyt ab que per ells ha sigut tractada, encare dóna pera la vida de tants sers que ab son treball son senyors de casa seva.

Qu' aquesta industria importantissima, fa obrir els ulls á molts estrangers que no dormen tant com nosaltres, pera carregarse ab ella y deixarnos ab l' únich quefer que cantar seguidillas ab la boca oberta.

A aixó anem ab aquestas farsas indignes.

Aquest senyos Garay qu' ens envían de Madrid, es ni mes ni menos com aquell inolvidable Villapadierna que llessá als quatre vents, desde l' escenari del saló Vidal, que trevallaría de ferm pera que *augmentase en esta región la exportación del corcho*. (¡El si que n' era de suro!) Y que després de molta estona d' estirarli l' americana els seus *protectors*, pera que a dobés lo gran bunyol qu' acabava de fer ponderant la conveniencia de la exportació del suro (quan, precisament lo que convenia y convé á n' aquest districte es que no s' en exporti gens, al contrari, qu' en entri forsa), llavors, á copia de molts estiradas al darrera de l' americana, se girá y fent lo que li deyan aquells senyors que no 's donavan vergonya de esser complicats ab semblants ridícolas y ignominiosas comedias, *afegí..... elaborado, la exportación de corcho elaborado*.

••

Que vingui aquest Garay, y sobretot que parli; que parli forsa, com més millor, qu' aixís, á més de divertirnos extraordinariament, no deixarà de fer propaganda pel regionalisme.

Que vingui aviat que ja estem frissant pera escoltar lo séu discurs que portará compost desde Madrid ab cada barrabasa da que ni al Congrès.

Que vingui, qu' ell estrenará lo nou teatre Vidal ab un *lleu*, sens dupte, com no s' en ha de veurer may més cap; y que fassi pagar entrada si necessita fondos pera las eleccions, que no per aixó ha de deixar de acudirhi tot lo poble en pé, á sentir las sevas elocuentes peroracions que ab or no son pagadas.
¡Que vingui, que volem rífure, volem rífure..... de fástich!

X

Núm. 2473.

A més d'ésser el portantveu de les esmentades Congregacions, i de publicar notes referents a aquelles, s'hi llegeixen articles religiosos i morals, treballs literaris, etc. Va començar a sortir en maig de 1917.

2481. L'AVI MUNÉ.—Setmanari popular independent. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].

Red. i Adm.: Espiciers, 33.—Imp. Llorens Castelló (Palamós).—402 × 271 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Sant Feliu, trimestre, ptes. 2. Fora, trimestre, ptes. 2'25. Estranger, un any, ptes. 15. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1918; núm. 1 (16 abril). - VII, 1924; núm. 336 (11 oct.) - VIII, 1925; núm. 400 (25 dbre.)

Publicació netament catalanista. N'Enric Bosch i Viola en fou l'ànima; s'hi veuen treballs literaris i notes de la localitat en qüestions d'administració local i recreatives. Publicà interessants nombres extraordinaris.

2482. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE SANT FELIU DE GUÍXOLS.

Segons nota facilitada per Mn. Lambert Font, va començar a publicar-se el 4 d'abril de 1920. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

2483. EL IDEAL.—Republicano Radical Autonomista. [Des del núm. 63] L'Ideal.—Quinzenal Radical Autonomista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Antoni, 4.—Imp. Llorens Castelló (Palamós). [Des del núm. 36] Imp. Octavi Viader.—405 × 280 mm. [Des del núm. 63] 305 × 210 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. Anys I-III, 1920-1923; núm. 1-99 (15 maig 1920-7 oct. 1923).

No cal dir, que era una publicació que seguia la política d'En Lerroux, i era un periòdic netament castellà, en el seu primer temps; al convertir-se en *L'Ideal*, hi llegim que: «No hem d'exposar cap nou programa. Les nostres idees són les de sempre». També ens diu que són «catalans i autonomistes». Estigué una llarga temporada sense sortir: del 30 de juliol de 1921 al 14 de maig de 1922.

2484. PALMARIUM.—Semnario independiente.

Direc. i Adm.: Santa Llúcia, 52. [Des del núm. 81] Rutlla, 21. [Des del núm. 129] Caymó, 50.—Imp. Casas, Sant Pere, 27. [Des del núm. 2] Imp. Comas. [Des del núm. 13] Imp. Suñer. [Des del núm. 129] Imp. Casas. [Des del núm. 133] Imp. Comas.—275 × 185 mm. [Des del núm. 2] 305 × 208 mm. [Des del núm. 13] 385 × 265 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 2] 6 pp. a 3 col. [Des del núm. 13] 4 pp. a 4 col. [Des del núm. 129] 6 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 33] Trimestre, ptes. 2. Fora, trimestre, ptes. 2'50.—Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I-IV, 1922-1925; núm. 1-178 (23 juliol 1922-27 dbre. 1925).

En l'article «A la Vida», ens diu que lluitarà «para que se mantenga inmaculada la etimología de mi nombre; abogaré por los fueros del sentido común; defenderé

o combatiaré con entereza y virilidad a quienes se lo merezcan. Las vacilaciones y volubildades propias de los veleidosos y mediatizados, en mí no encontrarán eco y completamente libre de prejuicios y componendas que puedan tener amañadas al son de argentinos metales o tentadoras perspectivas, seguiré mi curso imposable, inexorable...». Publica notes d'esports, de la localitat i de teatres, treballs literaris en prosa i vers, així en català com en castellà.

ANY I Núm. 1

- - - REVISTA QUINCENAL - - -
DE LITERATURA, ARTS I ACTUALITATS

Redacció i Administració: ERAS, 1 Sant Feliu de Guíxols, 6 Janer 1906

No s'tornen els originals. Sortirà els dies 5 i 20 de cada mes

SALUTACIO **Janer**

A nostres confreres y al públic en general

Llevant Ab aquest títol, escudat ab l'ideal humanitari i aimants de fensors de la veritat, que sense aquets dos punts no seria res, es el nou campid que vos saluda i que a tots vos dona franca estada en las seves columnes i vos ofereix tota classe de apoyos tan morals com materials.

Som joves. *Llevant*, no tindrà altre Ideal que la veritat i l'amor, no us mourà cap color polític, la nostra política es la de germanor i la de propagar l'agermanament dels pobles per medi del art i el progrés.

L'humanitat es nostre patria i nostres germans qui la formen, el nostre Ideal es aquest i am fé i constancia proseguirem defentsantlo sens que per nosaltres hi hagi fronteres que puguin deluvarnos, per mes que ns costi grans sacrificis el poguer arribar fins a la meta de nostre Ideal

LA REDACCIÓ

Alta al pic del Jret, quan arreu s'escampa el tiensol sens limits de borralis de neu, dintre'l nostre mar, barradas las portas, lo tindrè aprop meu

Per els finestra's, beil com l'alegría, el sol, d'una ullada, ens veurá a tots dos, á mi'm semblará que fins ell s'alegra de véurem ditós.

Mes, s'el dia es trist y trist el celatje y el raig de sol falta, no'm sabré cap greu; mes bell es encara ton somriure d'àngel, y sé qu'es ben meu.

Cremant a la llar bons tións de roure, desde'l matí al vespre nos durán calor; si no n'hi haques prou, més loch hi ha encara dintre del meu cor.

Es cert que l'amor es molt egoista, de res vull evardarme: quan pensaré en mí, per créurem felix, te diré, ets felix? t'ám dirás que sí.

Jo no veuré res, més que a tú, ma vida, no sentiré res, escoltant ta veu; llavors, la terra semblará la gloria: jo tindrè aprop meu...

Qui ho diu que l'hivern dona al cor tristesa, suggerint imatjes de vellesa y mort, si també al hivern hi ha cors que'esiman sadolats de vida, benehint sa sort?

F GIRBAL JAUNE

Núm. 2477.

2485. **ESPALMATORIUM.**—Periodic popular.

Red. i Adm.: Passeig del Mar, 13 i 15. [Des del núm. 2] Passeig del Mar, 15 i 17.—Imp. Casas, Sant Pere, 27. — 275 x 185 mm. — 4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 8] Núm. solt, ptes. 0'15.

A ny I-II, 1923-1924; núm. 1-20 (18 nov. 1923-5 abril 1924).

En l'article de presentació, ens diu que aquest setmanari ve «disposat a dir la seva sense capficar-s'hi». Tracta de festes deportives, insereix diàlegs humorístics referents a assumptes locals, i s'acomia dels seus llegidors amb un irònic adéusiau.

2486. **GISSALIS.**

No hem vist cap exemplar del número únic d'aquesta publicació, sortida de la impremta Casas, en agost de 1923.

SANT FELIU DE LLOBREGAT

2487. SANG JOVE.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida, segons ens han dit, en 1908; Bertran i Pijoan (obra esmentada, p. 234) la posa com a l'any següent. Era un setmanari, on es veien articles polítics, treballs literaris, notes de la localitat, etc.

2488. LA VEU DEL LLOBREGAT.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació desenal, sortida en 1909, segons Bertran i Pijoan (obra citada, p. 234); era un periòdic «independent, comarcal, científic-literari».

2489. LA VEU COMARCAL.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari, sortit en 1910, segons Bertran i Pijoan (obra esmentada, p. 234); era «portaveu dels districtes de Sant Feliu i Vilanova i Geltrú».

2490. SOL IXENT.

Era una publicació mensual, amb articles literaris i notes d'esport. Va sortir en 1912.

2491. EL FARO DEL LLOBREGAT.—Periódico quincenal independiente. Organo defensor de todos los pueblos de la comarca. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Artística*, Cortel, Escudillers, 45 (Barcelona).—300 × 195 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: En la Comarca, un mes, ptes. 0'25. Quatre mesos, ptes. 1. Províncies, un any, ptes. 3. Estranger, un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any II-V, 1915-1918; núm. 34-93 (30 set. 1915-20 març 1918).

El director d'aquesta publicació, era En Bartomeu Mestres. Es diu que és un periòdic independent, però defensava el partit conservador. També publicava notes de la comarca i de la localitat.

2492. PATRIA I TREBALL.—Periódic il·lustrat nacionalista. Sortirà cada 15 dies. [Des de l'any IV] Sortirà cada mes. [Capçalera mixta. Dibuix d'Ismael Smith].

L'AVI MLINÉ

SETMANARI POPULAR INDEPENDENT

Any VII

Sant Feliu de Guixols, 11 Octubre de 1924.

Núm. 336

Preus de subscripció per mèns, trimestre i any. Estranger, en lliures. El número solt 25 cèntims	REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ C/Alfonso XIII, 10 Agrupació, comunicació i publicitat a preu de tarifa. Pago anticipat.	PUNTS DE VENDA BARCELONA, Plaça Sibil·la, 11, davant de la Rambla de la Plaça, davant de Cas Casades. GIRONA, Plaça Martí, 11, davant de La Princesa. PALARÓS, Salvador Pujol Villosa.
--	---	--

Hotels i escoles

A més de les inspeccions de localitat pública i escoles portades a terme surs per la Junta de Sanitat, en visitar les Escoles municipals emplaçades al Passeig del Mar tinguerem l'altre dia ocasió de reforçar el nostre vell criteri: A Sant Feliu no tenim escoles; així, en absolut. Ens referim per avui, únicament, a l'emplaçament de les mateixes, a llurs condicions sanitàries, capacitat, llum, higiene, flocc d'abarriment... En quant a locals, les escoles nostrades son poc menys que inútils. Altre dia parlarem tal volta, del seu abast pedagògic; de la vergonya que suposa p. r. a una ciutat com la nostra el no tenir escola graduada i no poguer passar de la rutinària escola infantil, amb tots els diferents grups a cada classe.

L'edifici del Passeig fou construït l'any 1864 amb un donatiu de cent unces fet per D. Salvador Vidal Sibila, al qual s'antren per donar i forme altres quantitats de particulars. El que restaria anys arrera podria suposar una superba adquisició, avui la pedagogia moderna ens diu que més que insuficient, és inútil. Clar que les criatures tenen com a pati d'edifici, el Passeig davant. Però la llum, la disposició adequada de les aules, els escusats, com estan?

Vaig a exposar una idea que se m'acut. No crec haver d'insistir argumentant en demostració de que no tenim local escolar. Tampoc vull dubiar un moment de que a Sant Feliu manquin patris gremios capacos de regalar o codir a: condicions allament inventades terrenys per a la construcció d'escoles de nova planta. Aconseguit això, que no m'apar gens difícil aconseguir (veritat Srs. Patro, Margats de Robert, etc.) vé una segona part que és la següent:

Sant Feliu, de tres anys a aquesta part, el sumptuós Balneari de Sant Teim l'ha portada a ésser una de les poblacions preferides per els estudiants distingits. Creix cada any la colònia estiuenca; creixerà més encara quan els banys de Sant Pol siguin un fet definitiu; però... l'estem però de totes les coses. Nostra ciutat que té indubtablement bones fondes, està manada de l'Hotel prou gran, modern i confortable que quasi possible el sojorn entre n'altres de un bon nombre d'estuents d'altre que, sense reparar en les despeses, vulguin dintre un confort excel·lent, sentir-se com una classe o una societat de selecció apart...

Sentit això, que està a l'alcacoc de jothom, perquè és ben claríssim, que soc allà on volia per aventurar l'idea

que se m'ha suggerit. Al propietari dels Banys Sant Teim, a un grup de particulars o una casa forana, pod remptar-los lo seductora, i qui ho dubita? remuneradora empresa de construir i explotar un bell hotel a Guixols. Caldria escollir lloc avinent. La vida fàcil, flegera, d'spleen distingit, de bon to, senyorial, en una paraula, està concentrada durant l'estiu, tots ho sabem, al Passeig del Mar. En aquest paratge buscarem, doncs, el lloc. El buscarem, diu? dels malament: ja el tenim. L'edifici actual de les Escoles municipals — inútil per als fins que se'l destina — seria el lloc més adequat per a bastir-hi un Hotel. El solar dona a tres carrers, amb la façana principal de cara al mar. Domina tot el port i els seus voltants deliciosos. És aprop dels banys, de la platja i del cor de la ciutat. Les actuals parets mestres poden ésser apropiades, i comprant els vells edificis del costat dret, té espai ben galdós per a fer-hi un sumptuós i bellíssim hotel.

L'ajuntament, — en el cas de trobar-se el propietari de terrenys que fan falta per a les noves escoles — amb el producte del que avui és un local inútil i inremovable per a l'ús al que se'l vé destinant, podria aixecar unes escoles sanes, rialleres, besades per el sol i amolades per el grat de l'aire, on la nostra mainada s'hi trobés com ocell al mig del bosc i no com presoner de cel·lular.

L'idea no és res de l'altre mon; és ben factible. Per el bon nom de ciutat estiuenca, que Guixols ha de volguer conquerir de totes passades; per la salut i l'alegria dels nostres infants; m'atreveixo a dirigir-me als homes de bona voluntat demanant-los acullin la meitat amb tot l'entusiasme, amb tot l'atnisme generós, i la tradueixin a la realitat. Feu l'hotel que aixequi el nivell d'ornat i embelliment de la urb; però no descuideu les escoles, que seran nostre pa espiritual.

SALVI PIZARÉ

Mar de llamp

Que En Jaumetó, hereu del Calandri, i la Roseta, filla gran de la Reparada, s'estimaven de bó de bó, malgrat l'oposició dels pares llurs, era ja cosa que s'ho sabien de memòria la guixallsa, els passavolants i fins les pedres del carrer i tot, car a desgrat dels quotidians i dels llarguissims sermons, curulls de sentències que el vell endreçava al noi, i de les prediques suaves i de les amonacions furientes que la vella

feia a la noia; els dos joves, sense escollir-se res i deixant-se portar solament per la força atractiva i enamoradisa dels seus cors esperançats i somniadors, es veien i es parlaven a tot arreu, quasi bé cada dia, buscant sempre i a totes hores, les ocasions propícies, per manifestar-se mutuablement el seu gran amor. Que se'n hi donava a ella de l'antiga i tradicional renyina d'aquelles dugues famílies, que essent, com eren, velnes, havien viscut sempre en una constant guerra a mort. Portarien endavant pesada a qui pesada, el seu amor; aquell pur amor que havia nascut, sense pensar-s'ho, en l'infantesca, quan es revolucaven jugant en la sorra fina de la platja, sote les rústegues proes dels llaguts varats; sentint el dolç canturrejar de les plàcidies onades que, ajasant-se inquietes pel sorral, anaven desgranant, inestroncable, la cançó eterna: amor que s'havia arrapat ben fortament endintre de les seves ànimes ingènues, encomanant-los hi una força que fins allavors desconectien.

Era per això que El Noi Xalóc, vell tiop de mar, xerraire i talaner per excel·lència, però bon home a carta cabal, i que sense família pròpia, havia posat un gran afecte i voluntat als dos xicots, empenia una i altra vegada als vells reganyosos, sermonjant-los i reptant-los igual que si fossin dues criatures.

Un en l'indriay de donar un grapat de vergonya, ho sentiu, bergants; més que bergants! — els de la indistintament — Tot el poble parla no més que de vosaltres; sembla estrany, a fe de Deu, que sigueu tan grandessassos i feu aquestes coses, mala andanada! No s'estimen, els pobres? Doncs, avolem: digueu-me; digueu-me perquè els hi teniu de posar traves amb les vostres renyines i amb les vostres comandúes! Perquè els hi heu de tallar les ales o els hi heu de canviar la direcció, mal-haja la carta de navegar! Jem!, Jem!... Si jo fos d'ells... Bona gropa de m'engoleixi, que no us escoltaria pas! Us ho ben rejuro!

— No m'amoïnna pas més, ho sento, Xalóc? no m'amoïnna més amb la teva zerrameca endimoniada... feia el Calandri, braccant i aixecant, irat, la veu.

— No m'amoïnna més que ja en tinc bé pous de mala de cap, perquè vinguís tu a acabar-me d'omplinar el magí. El noi ja ho sap de temps el que vul; però si ell s'entocudeix, essent com és tan aixelebrat, en volguer de totes passades, que la seva aurti endevant, jo ho seré molt més que ell de toçut, ho tens entès, Xalóc? Que amb aquesta bruxota d'aquí al costat, ni amb ningú de la seva raleta, no hi vull tractes ni contractes, ni gort ni viu. I si En Jaumetó fa el que fa, és perquè li han donat una mala beguda, i etoqui.

— Però, és que t'has vegut l'entiment, o és que rapapeleges, toca campanes, més que toca campanes! — replicava la Reparada, amb veu atiplada i grst reptador, posades les dugues mans damunt dels costats del seu cos antiestètic i que cimbrejava d'una manera desgavellada. Tu vols que jo deixi casar la meua filla, a la Roseta, amb aquest ganàpia d'En Jaumetó, perquè serveixi d'escarraf? Al Xalóc, que'n vas d'equivoçati! Ja ho crec, burranço, que això és el que voldria aquest gallinard del Calandri, perquè els hi tragés la brutícia de casa seva, que pocs que ho necessiten. Però com a Reparada que em dic, que no reitrixí pas la seva. Primerament la tancarà en un convent, ho has sentit? Si, sí; primer la faria monja.

— Però, veniame aquí, criatures de Deu! Els nola...

— Prou! Prou! No vull saber-ne res més! Per ell farà... cridava el Calandri.

— El que t'he dit: primer la faria monja... així clava la Reparada.

— Jo no m'amoïnna a vosaltres dos, i us portaria al m'amoïnna, més gorda de dofi us escapau! — bramava el Xalóc, fora de test, pel fracàs de la seva embaixada. — Que merxerieu que ningú us mirés la cara!

J'allunyava d'ells, torant i maleint; cridant i perjurant, enfurimat com un centell, que per un mal més tornaria a parlar-los dels nota: mai més, fins... a l'endemà que hi tornaria altre vegada i una altre, encare que ja sapigués per endevant que res n'havia de treure dels seus precs i de les seves malediccions.

— Que s'apanyin — deia, ho l'allunyant-se. — Ves que en trec d'enfurar-m'hi, si tantpoc te'n senten grat! Anja allà! Però, és pels altres que em sab greu, que són...

En tant, En Jaumetó i la Roseta, indiferents per complet a la matlempada que, ampaçadora, es congriava al demunt de les seves testes jovencanes, anriolades per la claror expiendent d'una felicitat que malgrat les tenèbrors actuals, endevinaven ben propers, anaven fofant, en les seves converses a cas d'orella, i amagada de la vista de la gent, projectes esplàndids per l'avenir, formossetjats per la fantasia daurada de les seves ànimes infantines i enamorades, i que com fràgils castells de cartes, podien caure al primer bufar d'una ratxa contrària un xic massa violenta. — Are, en aquests últims dies, les converses s'erren devingudes molt més animades, en parlar de la festa de l'Aplec a la vall de la Font Garçota, que s'apropava i on, si no hi havia cap entrebanc que els ho en privés, hi anirien de parella, com els altres minyons i minyones de la vila i on hi ballarien

Núm. 2481.

Red. i Adm.: Rectoria, 12.—Imp. de Marian Galve, Carme, 16 (Barcelona). [Des de l'any V] Arts Gràfiques Sivit, S. A., Córcega, 418 (Barcelona).—266 × 160 mm. [Des de l'any V] 234 × 168 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.

Any III, 1919; núm. 1-19 (15 gener-12 nov.)- IV, 1920; núm. 24 (1 nov.)- V, 1921; núm. 27-32 (1 febrer-15 nov.)

Va començar a sortir en 1917. Tenia tot el caire d'una revista, bona impressió, escollit text i nombrosos gravats; inseria notes polítiques i socials, i defensava l'actuació de la «Lliga Regionalista». En J. Guitart i Carcereny fou l'ànima d'aquest periòdic. Publicà nombres extraordinaris.

2493. RUBRICATUM.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, la qual veiem esmentada en la llista de publicacions rebudes per *Amfora* (Barcelona, setembre, 1923; IV, 34).

SANT FELIU DE PALLAROLS

2494. L'HOSTOLENCH.—Revista mínima d'Historia, Literatura i Folk-lore. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de Joan Bonet (Olot).—160 × 100 mm.

Any I-II, 1899-1900; núm. 1-8 (oct. 1899-maig 1900) 44 pp.

Aquesta publicació es repartia com a fulletó d'*El Deber*, d'Olot. (Vegeu núm. 2033). Pel subtítol, sabem quins eren els temes predilectes d'aquesta revista mensual, la majoria dels quals eren referents a la Comarca. Josep Maria Garganta fou un dels seus dirigents.

SANT HILARI

2495. LA VEU DE LA GUILLERIA.—Portantveu de Sant Hilari y sa comarca.

Red. i Adm.: Rectoria, 17.—230 × 151 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I, 1901; núm. 10 (11 agost).

Un de tants setmanaris defensor dels interessos morals i materials de la comarca. També s'hi veuen treballs literaris.

2496. L'ESTIUADA.—Periodich d'informació comarcal. [Des de l'any II] Periodich nacionalista. Sortirà cada divendres durant l'estiu. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Vich, 9.—Imp. Vda. D. Casanovas, Ronda Sant Pau, 67 (Barcelona).—265 × 170 mm. [Des de l'any II] 322 × 215 mm. [Des de l'any IV] 476 × 306 mm.—4 pp. a 2 col. [Des de l'any II] 4 pp. a 3 col. [Des de l'any IV] 4 pp. a 4 col.—Suscripció per tota la temporada: Ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1908; núm. 1-12 (26 juny-11 set.)-II, 1909; núm. 13-23 (24 juny-11 set.)-III, 1910; núm. 24-35 (22 juny-11 set.) - IV, 1911; núm. 36-47 (22 juny-11 set.) - V, 1912; núm. 48-60 (20 juny-15 set.) - VI, 1913; núm. 61-72 (27 juny-13 set.) - VII, 1914; núm. 73-82 (10 juliol-12 set.)

El Director era En Ximeno Planas; tractava d'assumptes de la localitat, no solament administratius, sinó històrics i agrícoles; publicava treballs literaris.

2497. **LLIROIA.**—Setmanari estiuenc. [Des del núm. 16] Surt els dijous. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 12] Capçalera mixta. Dibuix d'En Robert].

Imp. d'Anglada i Cantalozella (Santa Coloma de Farnés).—276 × 189 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció per la temporada: Ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'20. [Des de l'any II] Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I-II, 1922-1923; núm. 1-17 (16 juliol 1922-27 set. 1923).

Publicació dirigida per En Ximeno Planas, del mateix caire que *L'Estiuada*, i fins diríem continuació d'aquesta ja que en l'article de presentació llegim: «No és precisament *L'Estiuada*, és *Lliroia*, és un periòdic. ¿Cambiem d'època, doncs, canviem de nom?»

PATRIA
i
TREBALL

SOBTEIRA CADA MES.
PREU. 20 CTS.

PERIÒDIC IL·LUSTRAT NACIONALISTA
Redacció i Administració: Rectoria, 12
SANT FELIU DE LLOBREGAT, 15 DE NOVEMBRE DE 1921

Vergonya, Vergonya!

Hem sentit a dir, per veu autoritzada, que en deu anys s'han extingit en el Marroc cinc mil milions (5 000,000 000) de pessetes, de la Hisenda de l'Estat Espanyol. Esgarrifa de pensar en una quantitat enorme com aquesta el Marroc en aquest cas, més que no pas un territori de muntanyes aixorques, representa un xuclador espaventable de les energies i de la riquesa d'un país.

Però, això no fora res, si a la despesa de aquests milions respongués un estat de coses que en tot o en part pogués tornar en benefici algun bé públic. La civilització moderna és cara, sols un estat de caferia o de salvatges es comprèn que el presupost estigui reduït a una curta quantitat o a zero. les carreteres, els ferrocarrils, les escoles, els telèfons, la policia, tots són factors. agents i manifestacions de civilització que al cap de l'any costen moltes pessetes.

Hauríem de suposar que amb una inversió anual de cinc cents milions de pessetes (500,000,000) el Marroc podria oferir tot l'aspecte d'una terra realment envejable. Calculeu que aproximadament representa un mil·lió i mitg de pessetes per cada un dels dies de l'any, aplicat en un territori aproximadament com la regió valenciana, sino podria convertir-se en un verger!

Núm. 2492.

2498. JESÚS DE PRAGA Y SAN HILARIO.

Publicació religiosa bilingüe, sortida en 1922. No hem vist cap exemplar d'aquesta «revista mensual» que sigui anterior a 1925*.

SANT HIPÒLIT DE VOLTREGÀ

2499. LA VEU DE VOLTREGÀ.—Periòdic nacionalista. [Capçalera mixta].

Direc.: Major, 16.—Imp. *Balmesiana* (Vic).—230 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els diumenges.
Any I, 1919; núm. 1-15 (25 maig-7 set.)

Aquest setmanari dirigit per Josep Rota, ens diu en l'article de presentació, que vol «el millorament i prosperitat del poble, per a contribuir a l'engrandiment de la nostra volguda i xamosa Catalunya».

2500. FULLA PARROQUIAL DE S. HIPÒLIT DE VOLTREGÀ. [Capçalera i il·lustrada].

Segons nota facilitada per Andreu Miró, Pvre., va començar a repartir-se en gener de 1920. Es la «Fulla» editada per la Casa Anglada, de Vic. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

SANT JOAN DE LES ABADESSES

2501. ALMANACH-GUIA DE SANT JOAN DE LAS ABADESAS.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, però sabem la seva existència, per quant, en el diari barceloní *La Renaixensa* (8 gener 1897), hem llegit: «Publicat per lo conegut editor d'aquesta ciutat, don J. Romá, hem rebut un *Almanach-Guia de Sant Joan de las Abadesas* que conté gran número de datos històrics estadístichs y de diferentas classes tan curiosos com útils pera tothom que visiti aquella vila».

---

* El número que hem vist, pertany a l'any 1931 (X, núm. 128; 15 agost). El títol és així: *Jesús de Praga i Sant Hilari*.—Revista mensual. [Capçalera mixta]. Red. i Adm.: Vic, 26.—«Arts Gràfiques» (Santa Coloma de Farnés).—181 × 126 mm.—8 pp.

LLIROIA

SETMANARI ESTIUENC

Any I ..... Núm. 1
Sant Hilari Sacalm. 16 de Juliol de 1922

Nombre solt, 0-20 ptes.
Temporada, 3-00

Salutació

Als fills de la vila de Sant Hilari Sacalm, als seus nombrosos estiuejants, a tots els que amb amorós afany treballen per la prosperitat d'aquesta estimada vila, va nostra salutació, afectuosa, entusiasta. Nostra pretenció és modesta, avui un assaig, demà una realitat. Desitgem sia aquest periòdic espill dintre els de la seva classe. Hi arribarem aviat amb l'ajut de tots.

Salut i anys de vida pera veureho realitat.

LA REDACCIÓ

Presentació

Com que ningú ho faria, i als uns ee'ns ha mort l'àvia i'ls que'n tenen no saben escriure, hem determinat fer-ho nosaltres mateixos.

Què som? Que pretenem? Ont anem?

A omplir un buid. Vethoaquí. Que diuen que això es diu per rutina en tots els periòdics a la seva sortida? Si senyor, ells sí, més nosaltres no.

Venim a omplir un buid. Que consti. Ens hi han emprés, ens hi han obligat. Per això val a dir-ho, nosaltres de ganes ens en morim.

Cada istiu la mateixa cançó, tant els hilariencs com els estiuejants... ¡I doncs que tampoc fa-

ràn periòdic aquesta temporada! Tan que'ns agradava «L'Estiuada»! ¡Quina llàstima!... Doncs té, ja esta. I, Deu-nos-enguard, que quan ja está, amb res si és a temps. No hi valen ni banys d'asiesto ni siuapismes, ni aigua picant, ni res, perquè, ja está.

No és precisament «L'Estiuada», és «Lliroya», és un periòdic. ¡Cambiem d'època, doncs, cambiem de nom? Això de «Lliroya», ens va venir de repent, som repentistes nosaltres, la sang s'ho porta. No diguin, que «Lliroya» és ben bonic. La flor de la gingesta. Aquell groc d'or, tant or i tan groc, que'n les candelas de la ginstera, de cara a llevant embauema el... Prou poesia. Siguem pràctics, que també en que somniadors, nosaltres també som pràctics. No sabem si lligaire, però quedem que som somniadors i pràctics.

Ja no sabem que deiem. Ah! sí. Que ja hi som.

En quan a programa. Demà. L'estiu. Sant Hilari. Els estiuejants.

¡Que'ns imposem moltes obligacions? Ja ho sabem. Les complirem, perquè ens hi ajudaran els que ens hi han emprés, qu'és tothom. Estem confiats que plouran les subscripcions, els anuncis, les subvencions i els donatius i fins els protectors, d'aquells que sense demanar sen dos ja te'n donen quatre, i que si aques-

ta temporada la nostra presentació és modesta, la vinenta assolirà una virtuositat que des de Les Guilleries serem espill i guia per a confeccionar Revistes. De pas sia dit un dia d'aquests farem la del Somatent.

¡Que si comptem amb col·laboració! Ai la mare! Prou haurán d'esperar torn els gèmits per descobrir. Quan se n'enterin que tenim a dintre casa, qui en això de fer periòdics vinticin anys en terra ja hi tenia la mà trencada, aquesta Redacció serà uns Jocs Florals continuus.

El nostre lema, perquè d'això, de lema, també en tenim. Es avant i sempre avant i gatzera continua. Té, are en resulten dos. Millor, tenim dos lemes. Val per els que no'n tenen cap. Aquests dos lemes volen dir que no'ns vinguin amb imposicions, que som a l'estiu i no estem per orgues i que poques vegades ens posarem serios perquè no'ns agrada agafar les coses pel cantó que crema. Hem quedat que admetem ajuda i col·laboració i subvencions, però de disgustos no n'admetem vingan de qui vingan. Sabem aon som, Sant Hilari i al estiu. Vaja un terreny per entrà en aquesta època en disquisions polític-filosòfiques-socials. No se'nyor, això no és convenient ni per els hilariencs ni per els forasters. Res de cares llargues. Els uns necessiten serenitat pe-

Núm. 2497.

2502. EL SANTÍSSIM MISTERI.—Butlletí parroquial de Sant Joan de les Abadesses. [Capçalera il·lustrada].
Imp. de Bonet, Monestir, 10 (Ripoll). [Des del núm. 8] Imp. *Balmesiana* (Vich).—209 × 131 mm.—8 ó 4 pp. a 2 col.
Any I-IV, 1915-1918; núm. 1-29 (set. 1915-dbre. 1918).
Interessant publicació la qual, ultra la nota de les funcions religioses, insereix treballs d'arqueologia cristiana, biografies, etc.
2503. LA VEU DEL PIRINEU.—Periodic Nacionalista. Portaveu del Casal Catalá. [Capçalera mixta].
Red. i Adm.: Rambla Comte Jofre, 5.—207 × 140 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1'80. Fora, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1923; núm. 1-3 (27 gener-març).
En l'article de presentació, que porta per títol «A que venim», ens diu la Redacció, que vénen «a fer obra essencialment patriòtica i netament nacionalista. Treballarem amb tot zel i entusiasme per el desvetllament de les nostres consciències procurant portar en el cor de tots els catalans sentiments d'afecte, estimació i aprecí a la terra».
2504. LA VILA DEL SANTÍSSIM MISTERI.—Recull d'escrits i documents dispersats en revistes, periodics, fulletons, arxius, etc. Historial de notes de nostre Protector i de la Baronal Vila. [Capçalera mixta].
Imp. de Ll. Bonet, Monestir, 10 (Ripoll).—218 × 144 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Cinc fulles, ptes. 1. Dues fulles, ptes. 0'50.
Any I, 1925; núm. 1-4 (set.-dbre.)
Era una publicació de propaganda per a la celebració del Centenari del Santíssim Misteri (1426-1926)*.

SANT JOAN LES FONTS

2505. L'ESTALVI.—Portaveu de la Caixa d'Estalvis del Col·legi de Sant Lluís Gonçaga. [Portada il·lustrada].
[Els núms. 1-11 són veHografats. [Des del núm. 12] Imp. Aubert, Nou de Sant Antoni, 7 (Olot). [El núm. 35] Imp. Ramón Bonet (Olot).—202 × 144 mm.—Il·lustrat.
-
- * En 1926, va començar a sortir una publicació amb el títol de *Centenari de la troballa del Santíssim Misteri*, que era la crònica del dit centenari.

Any I, 1917; núm. 1-11 (febrer-dbre.) 48 pp. - II, 1918; núm. 12-23 (gener-dbre.) 140 pp. - III, 1919; núm. 24-35 (gener-dbre.) 142 pp.

Aquesta publicació serà «un defensor entusiasta de tot en nostre benvolgut poble sia instrucció, educació religiosa i cívica, cultura, art, agricultura, industria, etc.» L'ànima d'aquesta publicació eren En Francesc Caulà i Carles de Bolós.

SANT JUST DESVERN

2506. BUTLLETÍ PARROQUIAL DE SANT JUST DESVERN.

Fa l'ofici de «Fulla dominical» de la dita Parròquia. Va començar a sortir en 1892. Vegeu, sobre tals publicacions, el núm. 58.

SANT PERE DE RIBAS

2507. MONTGRÓS.—Periòdic setmanal. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat. [De l'any II, núm. 1] Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Nou, 5. [Des de l'any I, núm. 4] Major, 9.—Imp. *Social*, Padua, 31 (Vilanova i Geltrú).—300 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 6. Trimestre, ptes. 1'50. Fora, un any, ptes. 7.

Any I, 1910; núm. 1-20 (18 agost-29 dbre.) - II, 1911; núm. 1-52 (5 gener-28 dbre.) - III, 1912; núm. 1-52 (4 gener-25 dbre.) - IV, 1913; núm. 1-9 (2 gener-27 febrer).

La Redacció ens fa saber que aquest periòdic no té altre ideal «que treballar per a la major expansió de tot lo que signifiqui cultura sana y profitosa».

2508. LA PENYA.—Art. Ciències. Literatura. Notícies. Periòdic decenal. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Major, 13.—Imp. de *El Eco*, Sant Bartolomé (Sitges).—320 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'25.

Any I-III, 1911-1913; núm. 1-53 (30 dbre. 1911-10 juliol 1913).

En l'article de salutació fa constar que surt «a defensar els interessos morals i materials d'aquest poble», i, en altre lloc que «el seu lema serà la discussió, la lluita, la lluita d'ideyas il·luminadas per la rahó, reposada, serena y seguint aquesta ruta anirem allà ahont sens porti».

2509. LA TIMBA.—Periódich festiu. Sortirà quan li sembli. [Capçalera tipogràfica].
- Red. i Adm.: Ajuntament, 8.—Imp. *Social* de Josep Ivern, Padua, 31 (Vilanova i Geltrú).—204 × 131 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I, 1912; núm. únic (16 gener).
- En l'article de presentació, llegim que tindrà «especial cuidado en no ferir els sentiments de ningú, donchs no son nostres desitjos buscar baralles ni treure drapets al sol, sino molt al contrari, volem que regni la pau y alegria entre els fills d'un mateix poble». Publicació satírica i humorística.
2510. FULLA SOCIAL.
- Red. i Adm.: Pont, 1.—Imp., Pont, 1.—250 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.
Any II-III, 1915-1916; núm. 23-30 (28 oct. 1915-18 abril 1916).
- Aquesta publicació és continuació de la que amb el mateix títol va sortir a Vilanova, i, en canviar de lloc, va continuar la numeració començada. El títol ja ens diu quina és la seva actuació, plenament ortodoxa, això sí.
2511. CASTELL DE RIBAS.—Periodic semanal. [Capçalera tipogràfica].
- Red. i Adm.: Major, 9.—Imp. de *El Eco* (Sitges).—295 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.
Any I-VIII. 1916-1923; núm. 1-173 (27 abril 1916-17 dbre. 1923).
- En el *Proemi*, escriu la Redacció, que la seva norma «será mantenir una constant elevació de mires, fugint de petiteses i de tot quant siga sortir-se de les regions de pau, moralitat, bones lletres i solidarisme patriòtic que és per aont se logra i consolida el benestar i engrandiment dels pobles... prestará particular cuidado i interés de la divulgació de treballs i cròniques viti-vinícoles i en general a tot quan se refereixi d'algun modo a qüestions de rural economia».
2512. LA VEU DE RIBAS.—Periodic quinzenal. [Capçalera gravada].
- Red. i Adm.: Pont, 1.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21 (Vilanova).—300 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.
Any I-II, 1916-1917; núm. 1-67 (30 agost 1916-28 dbre. 1917).
- Continuació de la *Fulla Social* (núm. 2510), seguint la mateixa ideologia; també inseria notes comarcals.

SANT POL DE MAR

2513. EL SANPOLENCH.—Portant-veu del «Centre Català» y de la vila de Sant Pol de Mar.

Imp. de Victor Berdós i Feliu, Molas, 31 (Barcelona).—187 × 103 mm.—8 pp.

Any I, 1890; núm. 1 (gener). -IV, 1893; núm. 40 (abril). - V, 1894; núm. 60 (dbre.)

Publicació netament catalanista; tractava dels assumptes d'administració local i inseria notes comarcals, treballs literaris, etc.

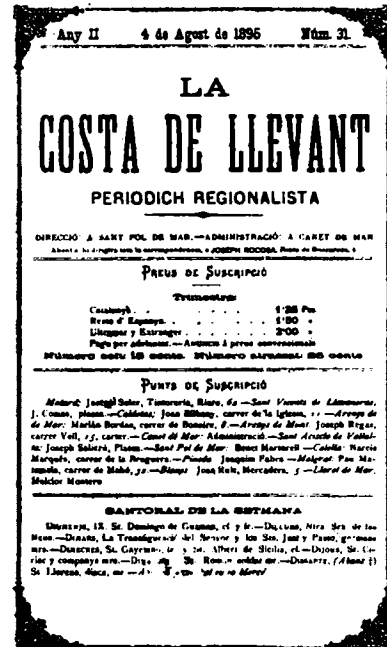
2514. LA COSTA DE LLEVANT.—Periodich regionalista quinzenal. [Des de l'any II] Periodich regionalista. [Des de l'any VII] Setmanari Ilustrat Catalanista. [Capçalera mixta].

Direc.: Sant Pol de Mar. Adm.: Canet de Mar.—
Imp. *La Catalana*, de J. Puigventós, Dormitori de Sant Francesc, 5 (Barcelona). [Des de l'any II] Imp. de Felicià Horta, Argentona, 29 (Mataró).—191 × 108 mm. [Des de l'any VII] 268 × 167 mm.—16 pp. [Des de l'any VII] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, trimestre, ptes. 1. Resto d'Espanya, trimestre, ptes. 1'25. Ultramar i Estranger, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'20. [Des de l'any II] Catalunya, trimestre, ptes. 1'25. Resto d'Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Ultramar i Estranger, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15. [Des de l'any VII] Espanya, trimestre, ptes. 2. Estranger, trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1894; núm. 14 (24 juny). - II, 1895; núm. 31 (4 agost). - VII, 1900; núm. 51 (23 dbre.) - VIII, 1901; núm. 4 (27 gener). - IX, 1902; núm. 11 (16 març).

Aquesta publicació, ultra pertànyer al partit regionalista, era defensora dels interessos de la comarca de Llevant; donava nota dels principals fets ocorreguts en els pobles de la dita comarca, com: Sant Vicenç de Llavaneres, Caldetes, Arenys de Mar, Arenys de Munt, Canet de Mar (núm. 1318), Sant Pol de Mar, Calella, Pineda, Malgrat, Blanes i molts altres. Va començar a sortir el 14 de gener de 1894. Es la publicació més remarcable de la Costa de Llevant, com a catalanista i duració. Vegeu núm. 1318*.

* Segons nota facilitada per Francesc X. Serra, fill del fundador d'aquesta publicació, des del 14 gener 1894 al 12 juliol 1896, la Direcció és a Sant Pol, i l'Administració a Canet de Mar;

Núm. 2514.

2515. FULLA DOMINICAL.

Segons carta de Josep Puig, Pvre., Rector de l'església parroquial de Sant Pol de Mar, publica *Fulla Dominical*, des de l'any 1925. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

SANT QUINTÍ DE MEDIONA

2516. EL CRIT DEL PENEDÉS. [Capçalera mixta].

Red.: Joan Sardà, 6.—Arts Gràfiques Sivit, Córcega, 418 (Barcelona).—272 × 182 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 6.—Il·lustrat.
Any I, 1919; núm. 1 (15 set.)

Diu l'article «El nostre crit»: «*El Crit del Penedés*, crit de lluyta per l'ideal de regeneració, i de civilitat, no tindrà altres enemics que els opressors de Catalunya, o els fills borts de la nostra mare patria. Dintre de la gran familia nacionalista defensarém la integritat dels nostres ideals, lluitant noblement amb els que partint de la mateixa base estiguin enfront nostre...». Publicació política.

2517. EL XAFEC DEL PENEDÉS.—Periòdic quinzenal independent. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Joan Sardà, 6.—Imp., Sant Joan, 5 (Vilafranca).—313 × 204 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.
Any I, 1920; núm. 2 (5 dbre.)

N'era Director Bonaventura Rovira. Censurava la gestió administrativa municipal de Sant Pere de Riudevitlles, i criticava la del diputat del districte, Josep Zulueta.

SANT SADURNÍ D'ANOIA

2518. LA LLUMANERA.—Periòdic quinsenal independent y defensor de'ls interessos morals y materials de la comarca.

Vàrem veure aquesta publicació sortida en 1888, en l'*Exposició de Premsa Comarcal*.

---

des del 19 juliol 1896 al 25 desembre 1896, la Redacció a Sant Pol, i l'Administració a Canet; des del 3 gener 1897 al 20 juliol 1902, la Direcció a Sant Pol, i l'Administració a Canet; del 27 juliol 1902 al 3 octubre 1908, la Direcció és a Sant Pol, i la Redacció en cap, a Canet i Mataró.

EL XÀFEC DEL PENEDÉS

PERIÒDIC QUINZENAL INDEPENDENT

Redacció i Administració:

Carrer de Joan Sardà, núm. 6

Preu de subscripció, a la botzeta:

Sis rals cada trimestre

A nostres llegidors

Dificultats purament materials i amb el desig de donar una major i més completa informació, ens han obligat, contra els nostres desitjos, a retrassar una mica la publicació del present nombre. Tinguin nostres llegidors la seguretat de que la tasca d' EL XÀFEC arribarà fins allí on convingui.

Veurem si ara podrà dir-se, pels professionals i negociants del caciquisme, que EL XÀFEC no surtirà més.

Nostre periòdic no surtirà més que... un cop cada vegada.

Cal molta til·la, senyors enemics d' EL XÀFEC.

EL XÀFEC fa bona sabó

Se condueix dels protegits d' En Zulueta.—Un bon mirall per la comarca.—EL PUNYAL en moviment.

EL XÀFEC DEL PENEDÉS no pod guardar-se les coses al pap. Com és fill del poble, té l'obligació de dir tot el que sàpiga. Si EL XÀFEC callés, aleshores fora un

cacic com qualsevol altre periòdic dels posats a sou d'algún desaprofiteu dels que juguen sota mà amb els interessos del poble. I com EL XÀFEC tenia uns *datos* de la situació econòmica de l'Ajuntament de Sant Pere de Riudevitlles, és molt natural que els dongués al poble, al ben entès que estava disposat sempre a rectificar els números, si amb *certificacions autèntiques* es demostrava que no eren exactes.

Rès ha dit l'Ajuntament de Sant Pere; sols ha parlat el Masana (a) *Punyal*, el protegit de D. Josep Zulueta, citant al Director d' EL XÀFEC, per supostes calúmnies publicades en nostre nombre anterior referent a l'administració de l'Ajuntament de Sant Pere.

No és un ex-regidor qui pod anar contra EL XÀFEC, sinó tot l'Ajuntament.

Si els *datos* referents a les quantitats degudes i ingressades, no són exactes, aleshores l'Ajuntament té el camí ben clar: reunir-se en sessió; examinar *una per una* les partides de nostres *datos*; dir detalladament lo que hi hagi, i aleshores enviar-nos un ofici firmat per l'Alcalde i Secretari fent-nos

rectificar segons mana l'article 14 de la Llei d'Imprempta.

Si XÀFEC està disposat a publicar l'acord que l'Ajuntament pugui pendre dient si són exactes, *an per un*, els nostres *datos*.

EL XÀFEC està disposat a publicar tot el que prometé el partit que avui governa. **El nom de totes les persones que per tota classe de treballs cobrin durant l'any.**

Si el *Punyal* vol portar-nos als Tribunals, hi anirem amb moltíssim gust amb el cap ben alt, perquè tenim les mans i la roba ben neta. Però no sols davant els Tribunals han d'examinar-se les coses en que el poble té interès, perquè aleshores són molt pocs els que se n'enteren; sino que han de dir-se i escampar-se totes a la llum pública, a la vista de tothom, que tots ho sàpiguem, amb tot detall, punt per punt. Així ho volem nosaltres, que escrivim EL XÀFEC, perquè somi aimants de l'aigua clara.

En aquest terreny estem esperant els *datos* de l'Ajuntament de Sant Pere, expressats en una certificació autèntica, dient quina és la seva situació econòmica, partida per partida, amb tot detall, con-

2519. LA COMARCA DEL NOYA.

Amb tot i la nostra estada a l'Arxiu Municipal de Sant Sadurní d'Anoia, no ens fou possible veure cap exemplar d'aquesta publicació, del mateix caire que l'anterior i sortida al mateix any.

2520. L'AVERNÓ.—Periòdic quinzenal. Porta-veu del «Centre Catalá» d'aquesta vila. Surtirà lo segon y quart diumenge de cada mes. [Capçalera mixta].

Imp. de F. Cuscó, Parellada, 32 (Vilafranca).—313 × 209 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1902; núm. 16 (28 dbre.)

Publicació que seguia l'ideari de la *Lliga Regionalista*. Insereix correspondències foranes, notes de la localitat i treballs literaris.

2521. L'APAT.—Un cada dissapte. [Des de l'any XV] Setmanari Popular. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Alvar Verdager, Rambla del Mig, 5 (Barcelona), i Eugeni Gual, Sant Sadurní d'Anoia.—Estampa de la Casa de Caritat (Barcelona). [Des de l'any III] Imp. de F. Altés, Angels, 22 i 24 (Barcelona).—226 × 144 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1904; núm. 47 (12 nov.) - III, 1906; núm. 115 (17 març). - XI, 1914; núm. 552 (8 agost). - XV, 1918: núm. 747-774 (11 maig-16 nov.)

Publicació catòlica catalanista. Insereix articles religiosos i morals, i una interessant secció de notes setmanals. També publica treballs literaris. Va començar a sortir a primers de gener de 1904.

2522. LA RIVADA.—Publicació mensual.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic, sortit en 1910, dedicat a noticiari de la localitat.

2523. AVENÇ AGRÍCOLA.—Revista d'Agricultura.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual, sortida en 1919.

2524. BON SENY.—Setmanari popular. [Capçalera mixta].

Adm. a Barcelona: Baix de Sant Pere, 7 i Llibreria Verdager, Rambla del Mig, 5. Adm. a Sant Sadurní: Eugeni Gual.—Imp. de F. Altés, Angels, 22 i 24 (Barcelona).—225 × 141 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'05.

L'Avvernó

PERIÒDICH QUINZENAL

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALÀ» D' AQUESTA VILA

Surtilrà lo segon y quart diumenge de cada mes.

ANY I.

Sant Sadurn de Noya 28 de Decembre de 1902.

N.º 16.

Volem la llengua catalana ab caracter oficial y que son catalans tots los que a Catalunya desempeñin càrrecs publichs.....
(Del Manifest de la Unió Catalonista del 16 Mars 1897.)

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Un número . . . . . 0-10 ptas.
Un trimestre . . . . . 0-30 »

Anuncis y esquetes a preus convinguts.

La correspondencia dirigeixis al Director
No s'a tornan els originals

MISSATGE

Que elecan, á S. M. lo Rey Don Alfons XIII las Societats Económicas Barcelonenses de Amichs del país, Institut Agrícola Catalán de Sant Isidro, Cambra de Comerç, Foment del Treball Nacional, Ateneo Barcelonés, Circulo de la Unió Mercantil y Liga de Defensa Industrial y Comercial, Barcelona.

SENYOR.

Heus aquí a alguns de vostres pobles qua venen a parlarvos de cosas sevas molt entranayables. Avans que llensajades a la disputa política voleu aquestas cosas esser parladas en alta conversa de poble a Rey, péra que aixis vestidas ab la serenitat de vostra alsada, portin quelcom de majestat a lluyta en que han d'esser contrastadas.

Haveu de saber; Senyor, que no tots los vostres pobles partan per naturalesa una mateixa llengua. Ademés de la nombrosa familia castellana, hi ha 'ls vaschs, quin llengualge es trencat con la seva terra y armonió; com las tempestats del mar Cantábrich; hi ha 'ls gallegos, quin accent doismant fosch sembla barbotejar remots recorts y vagas esperansas; hi ha 'ls catalans que parlan una llengua clara com lo mar en que Catalunya se mira agermanada ab Provensa, Italla y la divina Grecia, y que ricament matissada, es també la dels valencians, y una mica mar endintre, la dels balears; hi ha,

en fi, encara altras maneras de llengualge menys coneguts y per aixó més hermosos y més estimats de sos naturals en luntas ondulacions de las platjas y tants replechs de las serras de accidentada terra espanyola.

Certament, Senyor, que molt d' aixó vos es ja conegut, entre 'ls vaschs haveu viscut, fins los asturs haveu arribat, y la llengua catalana vareu mostrar vostre Real apreç, en la persona de soa gran poeta agouitzant, pero es tan dolç y fins dirém tan necessari als pobles parlar directament ab soa Reys de lo que més tenen en la seva ànima, sobre tot en lo còmensament d' un regnat quan lo jove Rey está desitjós del seu poble, y 'l poble de prosperitat y justicia novas!

Cert també que para aquestas efusions solen esser triadas alegres solemnitats y fetxas que quedan pera sempre faustas. Més a nosaltres no 'ns ha sigut possible 'l triarlas, puig s' ha volgut mostrárvosno ja de moment com desconexedor de totas aquellas cosas, y en nom vostre s' ha comés un agravi y s' hi despertat una alarma.

Una disposició posada fa poch a la Real firma per un de vostres ministres responsables y que, al afectar la ensenyansa religiosa afectiva lo més fonol y sagrat de la conciencia individual y social, nos feri no sols com un agravi a la llengua que Deus nos doná pera que per ella 'l coneguessim y alabéssim, sino com una renunciencia en antigas prácticas igualment lesivas y una amenssa

de que ja res hi ha segur en lo modo natural d' esser de vostres regnes.

Ab una llengua que, encara 's digui la espanyola, no es la de tots los espanyols, se dona a tants que no 'ls es propia una ensenyansa que necessariament ha de quedar superficial y inactiva ja desde 'l seu còmensament, puig penetra com una música sobre 'ls sentits sens esser assimilada pels esperits infantils, ó no prou cults.

Ab aquesta mateixa llengua s' administra justicia en nom vostre a tants subdits que malament ó gens la comeixen; lo jutje y la part no s' entenen molts, végadas sino per medi d' intérprete; y quin modo d' entendre- es aquest en cosas ab que va pel mitj la santitat de la justicia? Lo testimoni ha de ratificarse en una declaració que li llegeixen sens que pugua cómpéndrela; l' acusat escolta en va l' acusació y la defensa; lo magistrat ha d' abandonar son criteri a una traducció, bé ó mal intencionada pero may absolutament pura dels majors elements de prova, y 'ls jurats, están exposats a cada moment a que son criteri vagi arrabassat per la corrent merament musical dels paragrafs forans. Aixis s' administra entre nosaltres la justicia en nom vostre.

Li suprema expresió de la voluntat del individu, lo testament, s' escriu en llengu castellana; y góm pot lo testador, que la ignora ó no la comprén bé, apreciar si sa voluntat ha sigut ben interpretada ab un document en que una simple construcció gramatical, y fins lo matis d'

Nim. 2520.

Any XVI, 1919; núm. 781-825 (12 gener-30 nov.) - XVII, 1920; núm. 867-870 (28 nov.-26 dbre.) - XVIII, 1921; núm. 871 (2 gener).

Aquesta publicació segueix la numeració de *L'Apal* (núm. 2521). Vegeu el núm. 863, on es diu que la casa editora d'aquest setmanari oferia exemplars, deixant la quarta plana en blanc per a ésser aprofitada per a societats, amb notes locals.

2525. EL NOYA.—Surt el segón i quart diumenge de cada mes. [Capçalera mixta].

Adm.: *Gràfics Varias*. [Des de l'any III] Imp. Bayer Germans i Cia. (Barcelona).—286 × 215 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Sant Sadurní, un any, ptes. 5. Fora, un any, ptes. 6. Estranger, un any, ptes. 7'50. Núm. solt, ptes. 0'15. [Des de l'any III] Núm. solt, ptes. 0'20.—Il·lustrat.

Any II, 1922; núm. 17 (26 febrer). - III, 1923; núm. 50 (8 juliol).

Publicació catòlica catalanista. Tractava dels assumptes administratius de la localitat; també s'hi veuen notes d'esports i teatrals, etc. Probablement va començar a sortir a mitjans de l'any 1921.

2526. JOVENTUT CRISTIANA.—Portaveu de l'Escolania Parroquial.

No hem vist cap exemplar anterior a 1925, d'aquesta publicació mensual catòlico-moral * sortida en setembre del dit any.

2527. L'AVERNÓ.—Periòdic quinzenal.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació corresponent a l'any 1925. El que tenim és de l'any següent (II, 21; 18 juliol 1926) **. Defensa la mateixa idealitat que l'època sortida en 1902. (Vegeu núm. 2520).

SANTA COLOMA DE CERVELLÓ

2528. SOL-IXENT.—Quinzenari il·lustrat catalanista. Portant-veu dels Centres, Associacions y Agrupacions Catalanistas del Plá del Llobregat. Defensor dels interessos morals y materials de la Comarca. Sortirà'ls dias 10 y 25 de cada mes. [Capçalera mixta].

* Les característiques de l'exemplar que hem vist (III, núm. 20; abril 1927), són: Imp. *Gràfics Varias*.—203 × 142 mm.—8 pp. a 2 col.

** Les seves característiques, són: Red. i Adm.: Sant Pere, 7, pral. 2.ª.—Imp. *Gràfics Varias*.—200 × 141 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Red. i Adm.: *Sol Ixent*.—Imp. Badia, Dou, 14 (Barcelona).—263 × 167 mm.—8 pp. a 2 col.—
Suscripció: Tota la comarca, trimestre, ptes. 1. Fora la comarca, trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt,
ptes. 0'20.—IHuistrat.

Any I, 1902; núm. 1-8 (10 gener-25 abril).

Aquesta publicació pertanyia a la *Unió Catalanista*, i, en l'article de presentació deia que els que s'aplegaven sota *Sol Ixent* eren «catalanistes radicals, no circumstancials», i que volien ésser «el llas de germanor que mantindrà en constant relació els centres catalanistes de la comarca». Conté una secció política, notes locals i comarcals, i treballs literaris.

SANTA COLOMA DE FARNÉS

2529. MEMORANDUM.—(Destina íntegres els productes líquits, al foment de la Biblioteca Municipal).
[Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Beat Dalmau, 12.—
Imp. de Carreras (Girona).—430 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50.

Any I, 1906; núm. 1-12 (27 maig-18 nov.)

En la nota «Qui som y ahont aném» es llegeix: «Lluny de nosaltres la Política, segons la entenen molts, ens en ocuparem sols de passada, breu y secundariament, sempre que les circumstancies les exigeixin... Els fins d'aquesta publicació no son altres que'ls referents a informació periodística, literatura y esbarjos; y concretarém generalment aquets punts a quant, directament afecti a Catalunya».

2530. LLEVOR.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació catalanista

Any 37   Beat Natural de Noya, 10 d'Agost de 1918   Núm. 160

L'APAT

SETMANARI POPULAR

PREUS

Un número	5 cèntims	Un any de subscripció	5'00 pessetes
Deu números	40	Un semestre de subscripció	2'50

EN LA Llibreria VERDADERA, RAMBLA DEL MITJ, 3, BARCELONA
Y EN CASA D. EUGENI GUAL, SANT SAUDNI DE Noya

PROGRÉS PURIFICADOR

—Vosaltres, ets de la «Lliga del Bon Mot» hauríeu d'estar molt agrats a l'inventor del automòbil.
—No hi veig la relació.
—Es molt senzill: Amb el seu invent ha suprimit de vobis vobis cinquanta mil reuera per minut.

Núm. 2521

2533. FULLA DOMINICAL DE SANTA COLOMA DE FARNÉS. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. Francesc Rabassa, aquesta «Fulla» va començar a repartir-se, el 1.º de gener de 1921; és de les editades a Girona. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

SANTA COLOMA DE GRAMANET

2534. EL GRAMANET.—Periòdic quinzenal. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Carrer del Safareig (Casa Nova Dalmau).—Imp. Borràs, Escudellers Blancs, 3 bis (Barcelona).—273 × 170 mm.—8 pp. a 2 i 4 col.—Suscripció: Un any, ptes. 4. Trimestre, ptes. 1'10. Núm. solt, ptes. 0'20.—Il·lustrat.

Any I, 1925; núm. 1-13 (15 maig-15 dbre.)

Periòdic d'informació i literatura, i defensor dels interessos de la població. El dirigia A. Calderer Morales. Publicà fulletó.

2535. FULLA DOMINICAL. [A la quarta pàgina] Parroquia de Santa Coloma de Gramanet. [Capçalera il·lustrada].

Imp. *Santa Coloma*. [Des de l'any 1924, núm. 50] *La Nord Americana*, Mallorca, 247 (Barcelona).—219 × 127 mm.—4 pp.

Any 1923; núm. 33-52 (3.º diumenge agost-5.º diumenge dbre.) - 1924; núm. 1-52 (1.º diumenge gener-4.º diumenge dbre.) - 1925; núm. 1-20 (1.º diumenge gener-3.º diumenge maig).

Referent a aquesta mena de publicacions, vegeu ço que hem dit en el núm. 58. Va començar a repartir-se en agost de 1923; és la publicada per l'Associació d'Eclesiàstics per l'Apostolat Popular.

SANTA COLOMA DE QUERALT

2536. SAGARRA NACIONALISTA.—Periodic quinzenal. Sortirà els dies 10 i 25 de cada mes. [Capçalera mixta].

Imp. Recasens (Montblanch).—246 × 157 mm.—8 pp. a 2 ó 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'25.

Anys I-II, 1922-1923; núm. 1-27 (25 juliol 1922-11 set. 1923).

En l'article de presentació llegim que són «primer que tot i per damunt de tot nacionalistes, sense cap qualificatiu... Volem abans que tot la lliberació plena de la nostra Catalunya».

SANTA PAU

2537. FULLA DOMINICAL DE SANTA PAU. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Carreras (Girona).—210 × 126 mm.—4 pp.—Il·lustrada.
Any I, 1919 (1.ª diumenge de juny).

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58. La quarta plana és impressa pel senyor Rector de l'esmentada parròquia*.

2538. BUTLLETÍ DEL SINDICAT AGRÍCOLA DE SANTA PAU. [Capçalera tipogràfica]**.

Red. i Adm.: *Sindicat Agrícola de Santa Pau*.—Imp. *Impremta privada*.—242 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció anual: Ptes. 1'25 per els no socis; ptes. 0'50 als socis.
Any I, 1920; núm. 1-3 (febrer-dbre.)

Aquesta publicació no tenia data fixa per a la sortida. S'imprimia en la petita impremta que hi havia a la casa Rectoral de la dita població, i Mn. Josep Maria Nogué era l'ànima d'aquest «Butlletí». Van sortir cinc números, i, a més dels assumptes pertanyents a la dita associació, publicava treballs literaris.

2539. FULLA DOMINICAL DE SANTA PAU I COMARCA.

Segons nota facilitada per Mn. Josep M.ª Noguer, en 1921 va començar a repartir-se aquesta publicació. Però, segons l'*Historial bibliogràfic abreujat de la Premsa Olotina* fet per En Joaquim Danés i Torras (Olot, Alzamora, 1933), va començar a sortir en març, i va deixar de publicar-se, en novembre de 1924. Referent a aquest gènere de publicacions, segons el núm. 58.

2540. FULLA PARROQUIAL DEL BISBAT DE GIRONA. [La quarta plana pertanyent a Santa Pau].

Va començar a sortir en novembre de 1924. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

SANTANYÍ

2541. ES MOSCART.—Xarèmia humorística santañinera.

Imp. Crespi i Sitjar (Palma).—Núm. solt, ptes. 0'50.
Any I, 1908; núm. 1 (oct.)

* Nota facilitada per Mn. Josep M.ª Noguer.

** Nota facilitada pel Dr. Danés, d'Olot.

Pel subtítol ja sabem el caire d'aquesta publicació, l'únic exemplar de la qual hem vist a la Biblioteca Provincial de Palma de Mallorca.

SANTIAGO DE CUBA

2542. FORA GRILLONS! —
Periodic Nacionalista
Catalá.

Red. i Adm.: Padre Pico, 31.—Tip. *La Moderna*, Padre Pico, alta 31. — 300 × 218 mm.— 4 pp. a 2 col.

Any I, 1906; núm. 1-2 (oct.-nov.)

En l'article «Qui som y ahont anem», es llegeix: «Aqui ens teniu pera ajudar-vos; aqui ens teniu pera rebàtrer ab totes nostras forsas las fuetadas que al rostre de nostra santa Mare, pètin las bandadas de corps famolencs que tenen per niu la llampant podridura de Madrid. Aqui ens teniu pera treballar de ferm, ab fe, ab coratge y ardidesa fins á obte-

nir l'assoliment complert de l'Ideal del nostre pòble, sens espantarnos d'arribar si es precís, á la absoluta y total independència de Catalunya».

2543. EL CORREU DE CATALUNYA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada a *La Nova Catalunya* (Havana, gener 1916; IX, núm. 176).

AL DIA ୨୯ ୨୯ ୨୯

“En cada ventana cerrada veo una bandera catalana”

HEUS-AQUI un altre frasse del rei simpàtic que passará a la història i que els catalans recordarem amb alegria. Estém cansats de dir que Catalunya no vol que forasters siguin quins ens manin. D'una vegada per totes hem acabat l'equivoc. Ara ja no hi ha cap dubte sobre el sentir dels nostres germans.

El crit de guerra: es ¡VIA FORA!

Sembla que el Rei i la Reina s'han disgustat moltíssim amb l'Emperador Primo i pel ridícul que els ha fet fer al enviar-los a Barcelona després de l'ofensa inferida a Catalunya amb motiu de la clausura de la Mancomunitat. I es que el pobre Primo no més serveix que per a jalejar a les ballaoras dels cafés concerta. ¡Qué sep ell lo que es governar un poble!

I l'home es toçut. Després de la Mancomunitat ha clausurat el F. C. BARCELONA perquè en el recinte de la seva canxa es va xiular l'ensopida marxa-reial. ¡No se que hi veu!

Ultimament també ha fet tancar les logies masòniques catalanes perquè creia que eren un niu de separatisme. Demà tancarà també la catedral de Barcelona i les esglésies totes de Catalunya i deixarà oberta, això sí, els burdells, signe infalible de la masculinitat primoriberiana.

Deixem fer. Totes aquestes ofenses ens estalvien el treball mes difícil i es el de convencer als que encara no han caigut al pés de la raó.

S'acosten els dies en que veurém acontalxaments que posaran a Catalunya a l'ordre del dia.

Amb això, fem una crida a tots els catalans d'Amèrica per a que estiguin units per a el sacrifici proper, que nosaltres des d'aquestos països podem també ajudar abastament a la nostra estimada pàtria a l'HORA suprema.

RADIUM.

Núm. 2545.

SANTIAGO DE XILE

2544. BUTLLETÍ DEL CENTRE CATALÀ.—Santiago de Xile. [Capçalera il·lustrada].

Imp. *Barcelona*.—277 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.
Any 1907; núm. 1 i 2 (juliol i agost).

Ultra ésser el portantveu de l'esmentat Centre, vol donar a conèixer l'esplendidesa de l'art català en totes les seves manifestacions, per això demana l'ajut dels mallorquins i valencians. El seu lema és: «Tot per Catalunya, Mallorca i València».

2545. GERMANOR.—Periòdic quincenal de la collectivitat catalana. [Des del núm. 80] Periodic quincenal de la collectivitat catalana. [Des del núm. 294] Revista mesadera orgue de la Collectivitat Catalana de Xile. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Marin, 495. [Des del núm. 47] Maestranza, 841. [Des del núm. 81] Red.: Galeria Alessandri, Alts-Oficina H. [Des del núm. 86] Bandera, 236. [Des del núm. 207] Moneda, 1118, Oficina 19-20.—Imp. *Barcelona*, Balcells i Cia., carrer Moneda i San Anton. [Des del núm. 103] Imp. S. B., Av. Recoleta, 302.—234 × 170 mm.—De 12 a 16 pp. a 2 col.—Suscripció: A la capital, un any, \$ 10. Semestre, \$ 6. Províncies, un any, \$ 12. Semestre, \$ 7. Núm. solt, \$ 0'50. [Des del núm. 120] Xile, un any, \$ 12. Sud Amèrica, un any, \$ 15. Centre i Nord Amèrica i Europa, un any, \$ 20. [Des del núm. 127] Núm. solt, \$ 0'60. [Des del núm. 176] Xile, un any, \$ 15. Sud Amèrica, un any, \$ 20. Centre i Nord Amèrica i Europa, un any, \$ 25. [Des del núm. 226] Xile, un any, \$ 20. Sud Amèrica, un any, \$ 25. Centre i Nord Amèrica i Europa, un any, \$ 30. [Des del núm. 294] Interior, un any, \$ 25. Sudamèrica, un any, \$ 35. Europa, un any, \$ 45.

Any I, 1912; núm. 1-6 (15 set.-1.ª dbre.)-II, 1913; núm. 7-30 (1.ª gener-15 dbre.)-III, 1914; núm. 47-54 (10 set.-15 dbre.)-IV, 1915; núm. 55-78 (1.ª gener-15 dbre.)-V, 1916-1917; núm. 79-120 (1.ª gener 1916-15 set. 1917). -VI, 1917-1918; núm. 121-146 (1.ª oct. 1917-15 oct. 1918). -VII, 1918-1919; núm. 147-167; (1.ª nov. 1918-1.ª agost 1919). -VIII, 1919-1920; núm. 168-192 (15 set. 1919-1.ª set. 1920). -IX, 1920-1921; núm. 193-214 (1.ª oct. 1920-1.ª set. 1921). -X, 1921-1922; núm. 215-239 (15 set. 1921-1.ª set. 1922). -XI, 1922-1923; núm. 240-261 (15 set. 1922-15 agost 1923). -XII, 1923-1924; núm. 262-286 (1.ª set. 1923-1.ª set. 1924). -XIII, 1924; núm. 287-293 (15 set.-15 dbre.)-XIV, 1925; núm. 294-305 (gener-dbre.)

En l'article «Nostres propòsits» llegim que la publicació d'aquest periòdic «no te per objecte l'escissió de la Colonia ni menys pretensions de formar cisma d'ella, ans al contrari, ens mou a tots un fondo sentiment de solidaritat envers els demés grupos y representacions qu'en aquestas terras aixecan ben alta, la mil voltas gloriosa bandera espanyola, sens que aixó impliqui l'abdicació de nostres ideals autonomichs dins d'Espanya... No obstant... procurarém restar allunyats de tota polítics y esmersarém nostres energies en be de l'art y literatura catalana». Publica fulletó.

SARAGOSSA

2546. BUTLLETÍ DEL CENTRE CATALÀ DE SARAGOSSA. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Santa Cruz, 8 i 10, pral. [Des del núm. 17] Jaime 1.º, 6, entres.—Imp. *La Académica*.—219 × 141 mm.—16 pp. a 2 col.

Any I-VI, 1911-1916; núm. 1-22 (febrer 1911-abril 1916).

En l'article «Salutació», es llegeix: «Pensárem ja fa alguns dies, en que el Centre havia de tenir un orgue oficial qu'aumentés les relacions entre els associats. Al moment, aquella idea va semblar a molts una quimera. Han passat els jorns... Heusel aquí el *Butlletí del Centre Català de Saragossa*. Cada mes tindrem la satisfacció de fullejarlo... aquestes fulles... portarán l'eco de tot lo que's fassi en la casa comunal dels catalans a Saragossa». Era director Marçal Trilla, i redactors N'Alexandre Palomar, Joan Buzzi. En *Lluís Destany* feia les cròniques barcelonines, i En J. M. Bellido va col·laborar-hi. En l'últim número s'acomiada dels llegidors.

N.º 1. Primer de LLEI. ANY I.

BUTLLETÍ DEL
Centre Català
DE SARAGOSSA

CONSELL DE REDACCIÓ

Director: MARÇAL TRILLA.
Administradors: ALEXANDRE PALOMAR,
ALEXANDRE PALOMAR,
JOAN BUZZI,
JOAN BUZZI.
Secretari de Redacció: MARÇAL TRILLA.
Secretari de Correus: JOAN BUZZI.

SALUTACIÓ

Al escriure aquestes primeres ratlles del BUTLLETÍ volém qu' en elles hi vagi la nostra coral salutació pera tots els socis del Centre Català de Saragossa. L'alegria qu' avui sentim es immensa. Poc ó poc la nostra Societat va creixent y va donant belles mostres de virilitat feconda. Pensárem ja fa alguns dies, en que el Centre havia de tenir un orgue oficial qu' augmentés les relacions entre els associats. Al moment aquella idea va semblar ó molts una quimera. Han passat els jorns —jorns de penes els uns d'alegries els altres— y l'idea trontollava volava per l'espai. Ho era, en veritat, una quimera? Doncs no. Heusel aquí el BUTLLETÍ del Centre Català de Saragossa. Cada mes tindrem la satisfacció de fullejarlo y quinaria no ns farà el tombó aquestes fulles que son nostres que son la nostra obra, que portarán l'eco de tot lo que's fassi en la casa comunal dels catalans de Saragossa!

JUNTA GENERAL

Genés reglamentaria de l'any 1911 celebrada el dia 14 de Jaser.

A las deu de la nit ocupa la presidència Dn. Josep Rius y Casas. President de la Junta directiva tenint als seus costats als senyors Palomar, President de la J. C., Tusquellas, Tresorer, Gussoni, que desumpeya les funcions de Comptador per absència del Sr. Monserrat, Cahé, Hortal y Buzzi, Vocals: Trilla, Secretari, y Noguéa, Vice-secretari interí.

El Secretari (Sr. Trilla), llegeix l'acta de l'anterior qu'es aprovada per unanimitat.

El Comptador interí (Sr. Gussoni), dona compte del moviment social desde Maig darrer.

El Tresorer (Sr. Tusquellas), presenta l'estat de comptes de l'any 1910.

El President (Sr. Rius y Casas), diu que tota vegada que segons disposa el Reglament, ha de nomenar una comissió revisadora dels

Avui, que tenim l'alegria d'escriure les primeres ratlles, os ofrenem sincerament, ab tot el cor, la nostra salutació y el desitj de comptar sempre ab el vostre concurs.

EL CONSELL DE REDACCIÓ.

Núm. 2546.

2547. LO RAT PENAT.—Periodico bilingüe quincenal ilustrado. Organo del «Grupo Valencia» de Zaragoza. Este periódico ni se compra ni se vende. [Capçalera i il·lustrada]*.

* Nota bibliogràfica enviada per Navarro Cabanes.

Imp. *Heraldo de Aragón*, Coso, 100.—350 × 250 mm.—8 pp. a 2 col.
Any 1921; núm. 2 (28 maig).

Sembla que no té altra finalitat que la d'agermanar els valencians de Saragossa. S'hi veuen, ultra les notes pertanyents al «grup», treballs literaris.

S A R R E A L

2548. EL BALUART.—Periodic nacionalista quinzenal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Joan.—Imp. Llorens i Cabré.—344 × 236 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.
Any I, 1922; núm. 5-9 (15 oct.-15 dbre.) - II, 1923; núm. 13 (15 febrer).

D'aquesta publicació varen sortir-ne dinou números. Era el Director, En Joan Palau. Publicava notícies de la localitat, treballs literaris i poesies, ressenya dels partits de futbol, i articles referents a política.

S E U D ' U R G E L L

2549. ORGELIA.—Periódico independiente. Se publica los domingos. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carme, 1.—Imp. de J. Burés.—370 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, trimestre, ptes. 3.—Bilingüe.
Any I, 1912; núm. 1 (25 febrer).

Publicació de dretes. La Redacció ens diu que té el ferm propòsit «de navegar por el cauce trazado» per les autoritats de la població.

2550. AIRES LLEGITIMISTES. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Major, 22, pral.—Imp., Passeig de Tetuan.—331 × 242 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1.—Mensual.
Any V, 1917; núm. 58 (25 agost).

Va començar a sortir en 1913, i probablement, si haguéssim pogut veure tota la col·lecció, hi trobaríem algun número extraordinari, a més dels dotze corresponents a l'any. Es tracta d'una publicació d'informació comarcal.

EL BALUART

PERIÓDIC NACIONALISTA QUINZENAL

Preu: 1'50 trimestre

Redacció i Administració: Carrer S. Joan

Dels treballs responen llurs autors

La marca de l'esclau

Han arribat a les nostres mans, en pocs dies de diferència, dugues fulles. La una portava aquest nom; l'altre aquesta marca. Venia la primera de Barcelona, i la segona de Solivella; una i altre anaven dirigides a tothom i en particular als treballadors. Mentre els uns expressaven els seus sentiments en la seva llengua, els altres,—per a manifestar els seus anhels—tenien de fer-ho en una d'emmatllada.

Aquesta mateixa fulla, impresa a Solivella, quin feia fos llegida per tothom i per tothom compresa (perquè l'escrigueren en una llengua extingida)?

Es tractava d'una fulla dirigida, en particular, als treballadors. ¿No entendrien millor, al llegir o ésser-los-hi llegida—una fulla escrita en la seva llengua, en la que sempre parlen i a tot arreu senten parlar, qu'en una que quasi desconeixen?

Solzament es comprén aquesta déna d'escriure en espanyol els escrits destinats als obrers, perquè fins fa poc, els qu'es deien Catalanistes, els que s'abrogaven la genuïna representació de Catalunya, eren gent de dretes que feyen us d'aquest nom pera fer política i semblava que solzament ells tenian dret a parlar de Catalunya i en be de Catalunya. En algunes entitats veïem no usen oficialment el català per considerar qu'es fer política i d'el qu'ens tenim de convencer i fer convencer, de lo que s'entén de fer-ne un verdader apostolat, es que parlar la nostra llengua, escriure-la i fomentar-la, no es fer política, ES FER PATRIA.

REPICA.

Els alliberats i les responsabilitats

Moltes vegades, — en el café, a càl' barber — havem sentit exigir les més estrictes responsabilitats als encartats aub motiu del desastre del Marroc, i

havem vist son precisament aquests els qu'es condolen quedí algun dels alliberats subjecte a procés.

Consideren prou purgada la seva culpa amb el captiveri sofert, i no tenen en compte que precisament aquest captiveri es un dels efectes de la causa quina culpa s'exigeix.

Kes mes natural s'exigeixi responsabilitat de faltes comeses a qui en sigui responsable. Es, en cambi, molt sensible, que per aquestes faltes es tinguin de plorar tantes pèrdues, per qui cap n'havia comeses.

TURIA.

GEBRE

(Meditació)

El jorn es crudel. Fa un fret que pela les pedres i homes i ocells van atuits com esma-perduts, els uns treballant en rampats, els altres buscant menjar i becada per donar força i calor els seus petits cosos. ¡Quina lluita!...

—¿Perqué Déu del cel permet que faci fret tant intens, tant viu, tant crudelment rigorós?...

Ell es just, Ell so sabrà, nosaltres no...

Una veu interna ens diu:—deixán fer fret i calor que aixó convé per el bon ordre i salut de la natura; deixán fer a Déu, qu'es el més gran bon hom, que quan Ell ho fa, Ell sabrà perqué i els homes miserables mai deuen esmenar-li la plana.

El cel es gris color de perla, no brilla el sol i els pins negres, com xatos xi-prés se balandreixan i escabellen a les bufetades del vent que porta un alé de mort.

Gebre i els arbres i plantes son de cristall endropit.

Jo escric i el fret, a pesar de la calefacció, s'agafa a la punt dels dits..... ¿Perqué fa tant fret a sobre de fa terra...? ¡Deu del cel sols ho sab...!

Hi ha fret que's calor i calor que's fret.

EMILI PASQUAL DE AMIGÓ.

Torre-Blanca (Biruch) 1922.

Parla la raó natural

Entre totes les llengües, la que amb més perfecció han de saber els minyons és la llengua pròpia de la pàtria, perquè el defecte és molt més culpable i lleig per un minyo que té estimació; i per tal que els minyons tinguin o sapiguin una bona manera de parlar en la pròpia llengua, cal que pares i mestres procurin que davant d'ells ningú no parli rusticament, vull dir que ningú no gasti expressions o paraules groseres, desproporcionades i poc honestes, perquè semblants paraules resten molt impreses en sa tendra naturalesa. També convé molt llegir-los o fer-los llegir, les regles pròpies de Prosodia i Ortografia, que té cada llengua, perquè així seran més instruits en la pràctica de son llenguatge. Finalment, quao ells són un poc avançats en saber llegir, convé donar-los llibres escrits en sa llengua, que siguin políts i elegants.

(Aixó deia, lluny d'apassionaments doctes o partidistes, fa prop de cent setanta anys, l'instre mestre d'estudi Mossen Baldri Rixach. Son paraules tretes de son llibre «Instruccions per l'espanyans de minyons», aparegut l'any 1749).

QUADRETS

X

Carnavalesca

He vist les disfresses. Sota extravagant trajo de penjaletes i draps mal endreçats s'hi ha amagat avui l'amíc o amiga de disbauxa, hi ha romangut durant unes estones l'home franc que ha volgut en un moment allunyar les miseries del viure i entregant-se a l'expansió Aquest Febrer amb llurs jorns de Carnaval ens fa conèixer que dintre de una fesonomia fréstega i que'ns ompla de basarda, hi ha l'home devot de S. M. el Carnaval, i potser l'home ple de sencillesa i d'un cor gran; sols ha aprofitat moments per a demostrar que dintre una indumentaria mal endreçada hi pot

Núm. 2548.

2551. LA VERDAD.—Periódico defensor de los intereses generales de Seo de Urgel y su comarca.

Els pocs números que hem vist d'aquesta publicació setmanal sortida en 1913, estaven escrits en espanyol; Bertran i Pijoan en la seva obra esmentada, p. 244, diu que era bilingüe.

2552. L'URGEL-LITÁ.—Sortirà el 1.er i 3.er Diumenge de cada mes. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Passeig Tetuán, 4.—Imp. i Enc., Passeig de Tetuán, 4.—346 × 241 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Semestre, ptes. 1'50.

Any II, 1919; núm. 26 (20 juliol).

Aquesta publicació catalanista va començar a sortir, a mitjans de 1918. Seguia l'ideari de la *Lliga Regionalista*. S'hi veuen, després de les notes d'administració local, altres de demogràfiques, d'espectacles, etc., i treballs literaris.

2553. FULLA DOMINICAL DE LA SEU D'URGELL. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a sortir en 1923, però hem de dir, que amb motiu de les festes religioses d'entre setmana, publica també una fulla «Suplement». Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.

S I N E U

2554. MESTRE TOMEU CIRÍ.—Periódico Sinave.

Tip. de las Filles de Colomar (Palma).—244 × 126 mm.

Any I-II, 1910-1911; núm. 1-7 (24 dbre. 1910-11 febrer 1911).

Aquest setmanari ens diu que és «de combat, picant, satírich, humorístich y altres herbes». No cal dir que discuteix els assumptes locals.

2555. INFANTIVOL.—Revista para niños. [Capçalera mixta].

Adm.: Escola Nacional.—Imp. de *La Sinceridad*.—220 × 141 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un curs, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1920-1921; núm. 1-14 (1.^r oct. 1920-15 abril 1921).

Diu als infants: «Voy a entretenerte jugando... Yo voy a ser tu periódico, el periódico de los niños y te enteraré de todo lo que ocurre en el mundo de los

L'URGELL-LITÀ

PREUS DE SUSCRIPCIÓ Semestre. . . . . 1'50 ptes. Any. . . . . 3'00 Anuncis a preus convencionals Pago anticipat	REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ Passeig Tetuán, 4 - Imprempta :: Sortirà el 1 ^{er} i 3 ^{er} Diumenge de cada més ::	Tota la correspondència al Director. No's retornen els originals. La Redacció sols respon dels articles no firmats.
--	---	--

La victoria de les esquerres

Allà, a la edat de l'ignocència, quan encara'l verí del odi i de les passions no ha entrat en el cor del home, un es creu que les persones de sobresalient intel·lecte sobresurten també en noblesa, virtut i formidabilitat, no hostatjen en son esser les baixeses de la generalitat, i guien totes les seves accions en el més ample esperit de rectitud i ecuanimitat. Així a un s'ho figura allavors, pro a mitjà que el temps passa, es veu que reja apreciacions no son mes que il·lusions, belles si, pro vaines i infantils, demostrant la realitat que l'enlairat sitial que tal o qual persona ocupanosempres blindatjeprou resistent per ser invulnerable a les reuemes i petiteses propies de les persones de mes baixa condició.

L'experiencia aixís ho demostra, enc que la rabia's resisteixi a comprendre, per que l'imperi del racioni ha de posposarse al impuls del cor, que no es mal conscient, pro si força vegades poc noble i d'escassa hidalgua.

Aqueixa superficial i fins vulgar filofia'ns la recorda l' actual moment polític, de verdadera desorientació i vergonya per Espanya, a propòsit de la crisi que la discusió del acta de Coria determiná.

Ab día fatidic pels il·lusos i supersticiosos començá l'actuació guerrera del bloc esquerrá contra'l Govern d'en Maura, doncs era en dimars i en dimars acabá la vida'l ministeri.

Vergonya i fastic donava la lectura de quant es discutia en el Congrés i les paraules mes grosseres, les recriminacions mes despiadades i'ls adjectius mes mortífics eren inferits al Govern, fent-lo responsable i atribuint-li alló que tots havien fet. Aixís no obstant, es defensava i anava tirant, i quan ja les esquerres detallien l's batien en retirada ve'l día apocalptic, segóns expressió d'en Romanones, i un traïdor que tenia magatsejada en sa ánima la venjança per antics resentiments i envejades polítiques, prestá'ls diners que fujen falta pera derrotar al qu'un día fou son ponderat i indiscutit quefe.

No volem aquí sortir a la defensa del acta de Coria, ni fer entendre si era o no

just el dictamen del Suprem, pro es evident que'ls amics d'en Sanchez Guerra preparaven la ma per a deixarla caurer feixuga a la cura d'en Maura quant mes mal poguessin ferli. I la discussió del acta de'n Gama-zo els doná ocasió propicia, i es retiraren del Congrés, sapiguant que'ls seus vots feien falta al Govern; continuant en la Cambra alguns conservadors, dos dels quals votaren en contra del dictamen del Suprem, entre forts aplaudiments de les esquerres.

Repetim que ignorém si l'alt Tribunal de la nació se va o no equivocar en son dictamen, pro'l fetde rechaçar los de capital importancia i de summa inconsecuencia per molts polítics que, guiats sols pera aprofitar la ocasió pera derribar al Govern, han desfet lo que ells havian assegurat inapelable. No era aquet el primer cas de considerar equivocat el fallo del Suprem i no obstant s'havia atmes, pro ara's tractave de derrivar a en Maura, l'l fi justifica'ls medis, siguin nets o bruts, lleits o no.

Dihuen que al donarse compte del mal ocasionat s'en arreptiren, fins en Dato, que's retirá de la Cambra al començaré a discutir l'acta de Coria, fou presa d'una forta excitació nerviosa.

L'obra destructora de les esquerres esta consumada, la profecia d'en Romanones s'ha complet; podent estar satisfets.

La casa'está derruida ¿Qui la referá? A queixa es l'incógnita: de salvadors d'autobombo no'n falten pas i de polítics amb ganes de governar ne sobren.

Sembla que hi ha tendència a la formació d'un govern de concentració conservadora i aixís ho voldria en Dato, aixís ho diu en Romanones quins proposits ¡el pobre! no poden ser mes piadosos; perquè diu que datistes, mauristes i ciervistes ban de fer un sacrifici oblidant: antipaties i les esquerres també han de fer-ho ajudant-li: s'ha vist mes descaro i poca vergonya? Mes els amics d'en Dato no hi volen sapiguer res ab la concentració, abogant per un Gabinet homogeni i ab en Dato o Sanchez Toca (aquet intrinament) al cap. Fins en Melquiades tampoc la vol la concentració dels conservadors, de qui diu no poden unir-se

sens perdre el decoro, i aboga també per un govern conservador homogeni. I l'Alba ¿que pensarà? perquè está plé d'alegria per la derrota de'n Maura i La Cierva, sos dos enemics.

El pobre Dato está malalt: l'etzagallada del dimars li ha donat febra: es que's doná compte del mal que ha produit a Espanya, quina vida económica no han pogut solidar cinc Gabinetes que hi ha hagut desde aquell Govern nacional.

Impossible es fer obra útil i profitosa. La inestabilitat dels Governes ens porta al desastre i la vida de la nació no es possible. Es insensat i criminal juntarse pera destruir i oposarse a que governi qui vol el benestar i l'p'ogres d'Espanya.

La solució i'l remei no's veu enllor, car constituir un govern sense força o que nasqui ab l'anatema de l'oposició sistemática, no es profitós ni recomanable per tant.

Es difícil, avui, i davant de tants que ambicionan el mando la formació o la duració d'un Govern homogeni i no sembla práctic tampoc, vista la tendència política de la nació. Lo millor i potser l'única solució es un govern d'ampla concentració nacional.

¿Perqué no han de decidirse nostres polítics a dirigir la seua voluntat envers una Espanya gran, progressiva, i depositant odís i passions, juntarse i col·laborar a l'obra de reconstitució nacional, donant satisfacció a les aspiracions lligítimes de cada regió, sens recel ni esperit de destrucció envers tot quant tendeixi el benestar i engrandiment d'Espanya?

Muntanya amunt

Viar... amunt, ara un pas, ara un altre, (que es aspre el camí, i les pedres, cedint al pes del peu, rodolen avall, cedint al pes del peu), pujo l'emboçada coma de la Farga. La riera, de Gualba s'estimba de roca en roca, fressejant alegre com si es burlés de la meua ascensió «Jo no pujo mai —sembla dir-me.— Jo vaig avall sempre, baldament m'embassin i em resclosin». Mes amunt una font neix entre falsis i ortigues. El regueronet denuncia la mena d'aigua que en raja: aigua de ferro que deixa marcat el rastre del seu pas. Pel fons del rieral el vent ponent s'engorja bramulant amb vincladissa d'arbres. El bosc d'els cims es

Núm. 2552.

hombres y en el tuyo...». Publica text en castellà i mallorquí; en aquest, s'hi veuen notes educatives, poesies, historietes, etc. Els dos primers números figuren com sortits a Palma.

SITGES*

2556. EL ECO DE SITGES.—Periódico semanal defensor de los intereses morales y materiales de esta villa. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: San Pablo, 6. [Des de l'any XXX] San Bartolomé, 2. [Des de l'any XXXV] Major, 21.—Imp. de *El Eco de Sitges*, San Bartolomé, 2. [Des de l'any XXXV] Imp. de *El Eco de Sitges*, Carretera, 1.—383 × 254 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Sitges, trimestre, ptes. 1'50. Provincies, un any, ptes. 7. Ultramar i Estranger, un any, ptes. 12. [Des de l'any XXXV] Sitges, trimestre, ptes. 1'75. Provincies, un any, ptes. 8. Estranger, un any, 2'50 pesos or.—Bilingüe.

Any V, 1890; núm. 233 (5 oct.)-XXX, 1915; núm. 1533-1545 (3 oct.-25 dbre.)-XXXI, 1916; núm. 1546-1598 (1.ª gener-31 dbre.)-XXXII, 1917; núm. 1599-1647 (6 gener-8 dbre.)-XXXIII, 1918; núm. 1654-1698 (27 gener-1.ª dbre.)-XXXV, 1920; núm. 1796-1805 (24 oct.-25 dbre.)-XXXIX, 1924; núm. 2006-2013 (9 nov.-28 dbre.)-XL, 1925; núm. 2014-2036 (4 gener-7 juny).

Aquest setmanari va començar a sortir en 1886; en els seus primers anys, el català no hi és abundós, però, en anys següents, surt més sovint, si bé, sempre en treballs literaris. Era independent; el dirigia En Josep Soler i Cartró, i defensava els interessos morals i materials de la població.

2557. LA VOZ DE SITGES. [Des de l'any IV] La Veu de Sitges. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: Cap de la Vila.—Imp. *La Vos de Sitges*. [Des de l'any IV] Imp. Ramón Sopena, Sant Sebastià, 11. (Vilanova i Geltrú).—278 × 188 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe. [Des de l'any IV] Català.

Any III, 1896; núm. 151 (15 nov.)-IV, 1897; núm. 163-164 (14 i 21 febrer).

Aquest setmanari, amb tot i no dir-ho, defensava l'ideal autonomista. Va començar a sortir en gener de 1894, i va deixar de publicar-se el 30 de setembre de 1898. El dirigia En Pere Termes i Pasqual. Cal esmentar el número extraordinari que es publicà amb motiu de l'estrena de l'òpera catalana *La Fada*, llibre de Jaume Massó i Torrents i música d'Enric Morera, en la IV Festa Modernista celebrada a Sitges en 1897.

* Nostre agraïment a R. Font, per les moltes notes facilitades per a fer més completa la nostra tasca.

2558. LA NOVA CATALUNYA.—Periòdic porta-veu del modernisme català. [Capçalera mixta].

Direc.: Parelladas, 2. [El núm. 4] Parelladas, 13.—Imp. *La Voz de Sitges*.—210 × 143 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1895; núm. 3-4 (6 i 13 dbre.)

D'aquesta publicació n'hem tractat en el número 21. La dirigia En *Josep Aladern*, i era un periòdic d'avantguardia. La primera època es publicà a Sitges, la segona a Alcover i la tercera a Reus. En Plàcid Vidal, en *Homenatge a la memòria d'En Cosme Vidal*, ens diu que el seu germà, en 1895, va viure a Sitges, on publicà *La Nova Catalunya*, i que «al quart número es va haver de suspendre la seva publicació per motiu d'haver d'entornar-se'n ell cap a Alcover, on va continuar-la amb major afany».

LA VOZ DE SITGES

ANV IV SITGES 21 DE FEBRER DE 1897 N.º 164

PREU D'AQUEST NUMERO: 10 CENTIMS

CONFERENCIA
llegida el dia del estreno de LA FADA

SENTORS.

Per tots els qu'estipem Catalunya, per tots els qu'adorém els hermosos fruits de l'Art, per tots els que voldríam que la nostre noble terra no fos tan sola la laboriosa, la menestrala y eudressada botiguera, la matrona del negoci, la pagesa fornida y morenament colrada, sino que fos també la fada somiadora, la verge de rossas trenas inspiradora de càntichs, de colors y d'armonias, la sirena de l'art atrayent ab sa hermosura els ferits de poesia y els devots de la bellansa; per ells y per nosaltres, la festa qu'avuy resém es festa de venturosa esperansa.

Es festa d'esperansa, perquè del vuit de la foscora qu'ons voltaba y entristia, de la plana esmortuhida poblada d'indiferents a las caricias de l'art, veyém brillar algún raig d'aurora, veyém puntejar claror que devalla per els esglabons de la gloria, y veyém la Poesia com somriu, tot mirantse Catalunya.

La veyem com somriu, y á son pas misteriós per las valls y las planas; á la veu de sa veu melangiosa, al rastre perfumat que deixa ab son mantell rasant los asprés de la terra, de la terra dormida, sentim star cansons no escoltadas fins ara, las sentim tre molar á sota l'herba flairosa, las veyem rabifarse, las veyem reunirse y las oim cantar com coro que desperta, omplint l'aire de veus qu'unidas á l'espay armonisan la patria.

Aquell perfum de veus ha sentit en Morera y ha somiat sentiuo; aquellas cansons verges s'urtint del cor de l'home com un plany amorós; queixante ab veu tristíssima, volant, dels llavis tendres com vol d'au-celle que s'alta rellant cants de gloria, resate per veus de mare á n'els llavis rosats, aquellas veus del poble fetas de sospirs d'ànimas; aquellas veus per gaudir y per plorar, per estimar y morir, per sentir anyoransa ó consol de la vida, las escoltà en Morera ab devoció intensíssima; aquellas flors modestas, sencillas y olorosas; aquellas flors de roca refecada de cel y tebiament morenas per els petons de la lluna; aquellas pobres flors vestidas de pagesas, las va collir en Morera com reliquias del camp, las lligá ab tendres llasos, las vestí ab sederias de colors simbolistas, y no formá una toya ab olors de montanya y perfums de cultura, ab frescura de molsa y tebió de catifa, ab cascada desfeta de Natura selvatge y bella simetria d'un art afandíssim.

Tot es de casa en la toya. En Masó n'arrencó la llegenda d'aquell immens retaula qu'es diu el Piriscu. Un estany tenebrós reflectant en son fons els pics tacats de neu y coronats de boiras, els abots de carnats y las rocas inmensas, no estany misteriós qu'al

Núm. 2557.

2559. BALUART DE SITGES.—Setmanari català. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cap de la Vila, 5, 1.º [Des de l'any XV] Carrer de les Parelladas, 9.—Imp. del *Diari*, Rambla Principal, 41. (Vilanova i Geltrú). [Des de l'any II] Imp. de Pere Bofarull, Tem-

plaris, 2 i 4. (Barcelona). [Des de l'any XV] Imp. de J. Santacana, Parelladas, 9. (Sitges).—395 × 260 mm. [L'any XV] 478 × 337 mm. [L'any XVII] 400 × 265 mm.—4 pp. a 3 col. [L'any XV] 4 pp. a 5 col. [L'any XVII] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Sitges, trimestre, ptes. 1'50. Espanya, trimestre, ptes. 2. Estranger, trimestre, ptes. 2'50 [Des de l'any XV] Espanya, un any, ptes. 7. Amèrica, un any, 2'50 pesos or. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1901; núm. 1 (4 agost). - II, 1902; núm. 33 (16 març). - XV, 1915; núm. 735 (6 nov.) - XVII, 1917; núm. 824 (16 juliol).

La Redacció ens diu en la «presentació», que portarà «ab sant entusiasme patri la defensa de tots els nobles ideals, y propagarém todas las causas justas que pel be del poble contribuheixin á unir y á dignificar tots els sitgetans. La nostra missió es de pau y de solidaritat». En juliol de 1917, va passar a ésser diari, però fou cosa de pocs dies, amb motiu de l'Assemblea de Parlamentaris. Entre els diversos directors que ha tingut, podem esmentar els noms de Jacint Santacana i Parera i Josep Dias i Blanc. En març de 1924 va deixar de publicar-se.

2560. SITGETANISME.—Revista vilatana.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal de molt curta durada (dos o tres números), sortida amb motiu d'unes eleccions municipals, en novembre de 1915. La dirigia En Josep Soler.

2561. TERRAMAR.—Publicació quinzenal d'art, lletres i deports. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig Sant Joan, 3, pral. (Barcelona).—Imp. *Terramar*, de Francisco X. Altés, Angels, 22 i 24. (Barcelona).—198 × 133 mm.—20 pp. a 2 col.

Any I, 1919; núm. 1-2 (31 juliol).

Revista mensual de molt curta durada, dirigida per Josep Carbonell. Creiem que solament van publicar-se cinc números.

2562. HOJA DOMINICAL. [Des del 9 de gener de 1921] Fulla Parroquial. [Capçalera il·lustrada].

210 × 125 mm.—4 pp.

Any I, 1920 (21 nov.)

L'església parroquial de Sitges utilitzava la *Hoja* publicada per l'Associació d'Eclesiàstics de Catalunya, i el text de la quarta plana el feia imprimir en català; però el 9 de gener de 1921, tota'la «Fulla» és en català. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

2563. MONITOR.—Gasetta nacional de Política, d'Art i de Literatura. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Angels, 22 i 24. (Barcelona).—Altés, imp. (Barcelona).—450 × 301 mm.—6 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I, 1921; núm. 1-6 (gener-dbre.) - II, 1922; núm. 1 i 2 (gener i febrer).

BALUART DE SITGES

SETMANARI CATALÀ

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 SITGES, (trimestre). . . . . 150 pessetes.
 ESPANYA, (trimestre). 200
 ESTRANJER, (trimestre). 250

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Cap de la Vila, núm 5, primer.
 No se tornan els originals.

ANUNCIS, ESQUELAS, REMISSIUS Y RECLAMIS, d' prescriptiuecionals.
 Els de primera pàgina se pagarán, 2500.

PRESENTACIÓ

Al apatèixer avuy, plens de joia, davant del poble de Sitges, y ab tot el vigor del entusiasme patriòtic que 'ns anima, faltarfam á un deber de cortesia si'no dirigísim un fervent Deu vos guard á tots els sitgetans, exposant clar y concis quals son els nostres propòsits.

Enemíchs de empiar superficialitats de cap mena, digüem ab una convicció fondatament arrelada en nosaltres, que sortim á defensar y á enllyar la nostra estimada vila, alxoplugant sota la nostra enseña totas las manifestacions vitals que condueixin al progrés y engrandiment de Sitges.

El títol qu' hem vestit al nostre periòdic, es un símbol per tots els sitgetans y ja inllca clarament quelcom de nostres propòsits.

Com el nostre superb Baluart sobre quina espléndida miranda 's destaca tranquia y placentera la vila estimada, formant una defensa ámorosa de las llars sitgetanas y quina poética visió está fixada eternament en el corde tots els sitgetans, aixís nosaltres desde aquest BALUART DE SITGES, portarem ab sant entusiasme patri la defensa de tots els nobles ideals y propagarem totas las causas justas que pel bé del poble contribuïheixin á unir y á dignificar tots els sitgetans.

La nostra missió es de pau y de solidaridat, y tots els sitgetans, siguin quins vulgan, podrán trobar en nosaltres amichs entusiastas pera defensar las glorias de casa, treballadors acérrims de purificar quelsevol ambient que no sigui prou sá per Sitges, y en últim resultat catalanisar totas las manifestacions de cultura que surtin d'aquesta vila.

Farem del BALUART DE SITGES un orgue de transmissió de las aspiracions y afectes dels nostres estimats germans que viuen á la Isla de Cuba y demés punts de l' América, á quins enviéms desde aquestes columnas un caluroso abraç de germanor y abont hi contém entusiastas corresponals y colaboradors, unint més y més els lassos dels fills del mateix poble, que senten en aquellas llunyanas terras la nostalgia de la patria, confortantlos en sa tasca de progrés y de dignificació, y transmittint los hitos lo que sent y realisa el poble anyorat, pera consol de son anhel lligitim y carinyós.

Decidits propagadors de totas las manifestacions particularistas que germinan á Catalunya, nosaltres desde'l BALUART DE SITGES, serém el resó en aquesta cacontrada dels ideals redemptors que tenen de salvar á Cataluaya, treballarem incansablement per inculcarlos, no sòlsament entre 'ls sitgetans, sino en tots els pobles vehíns hont hi tenim amichs carinyosos que 'ns ajudaran en aquesta tasca patriòtica.

Per aquest motiu, y per las continuas relaciones d' interressos morals y materials que existeixen entre 'ls pobles vehíns, el nostre periòdic tindrá caràcter comarcal y de gran circulació, publicint noticias d' interés comú, procurant extèndrer els lassos co-

Un saludo al Orfeo Català

Benvinguts aiua á casa nostra, gent d'Art! Mirau quò conjunt més bonich que fá tota aquesta coloraynal Els homes ab la barretina morada, las xamosas senyoretas ab la garbosa mantellina blanca y els noys ab la barretina vermella. Sitges avuy vesteix de festa. ¡Pas al Genil Entréu: las portas tendu obertas de bent á bat; la gent ab els trajos de la festa s' atanen per tots costats per veureus pasar millor, y fins els carrers sembla que s' aixamplia y revestéxin un altre caràcter distint dels demés días, pera donar més relleu á la festa. La cara riallera dels sitgetans demostra ben bé l'alegría que tots els cors senten en aqueixos moments.

Entréu, donchs, qu' us esperém ab els brassos oberts, ab aquell mateix delir que quan es esperat un germá d' América.

Vosaltres que son l' orgull de la terra catalana, que representeu els ideals del Art y de la Patria; vosaltres qu' és els vostres canchs son el portaveu pera inculcar els sentiments més purs de nostra estimada Catalunya. ¡V' qu' en feu de bé á la nostra causal! Ja començau desde llur temps per fer sentir en els cors de aquellaseñyas que están crida das á ser mare, aquellaseñyas com poblars que 's cantan al peu del bressol quant voltense dormir aquell fillet tant estimat, ó quant está malaltet, quinas cançons en miñ dels sufriments son el consol que fá mitivar la pena de la gobre mare.

Aquellas estrofas cobertas d'una poesia tan hermosa, posadas en vostre boca floreixen tot un conjunt d' armonías dotegissimas, que arriben y penetran en las cavitats de l'ánima, y tant vellutir aquella virginitat que senyala els primers anys

de l'infantesa, abont comensa esclatar l'amor del tendre nió, que com un eco llunyá repercuteix en aquell petit cor y va absorbintae d'aquellas melodias que lliga els dos cors pèe una mateixa corrent á estrényer més els lassos de la maternitat.

Arréu, arréu, aneu teixint las notas del pentagrama de la Naturalesa y entopéu 'ls secrets d' ella, trasportalos d' una á altra regió, fent respirar aquella flúre y encés que vivifica l'esperit y omplena el cervell d'aquella atmosfera que va creat cada día més els sentiments de la nostra terra.

Enis Millet, Director del Orfeo Català.

mercials y de germanor entre 'ls fills d'aquesta comarca.

Heus aquí perqué venim.

Y al comensar avuy els nostres trevalls periòdichs, ens pertoca dirigir un saludo de germanor al nostre company *El Eco de Sitges*, esperant d' ell sa cooperació en tot quant convingui, pera l' enllyament de nostra patria, y també dirigim coralment una encaixada entusiasta á tots els confreres que treballan per alcansar l'autonomia de Catalunya.

LA REDACCIÓ.

En l'article de presentació, llegim: «*Monitor* serà, doncs, un assaig de publicació on en política, art i literatura, tendirà a cercar la unitat de direcció que permeti als seus redactors i simpatitzants d'alliberar-se de l'eclecticisme que per un excés de tolerància, una manca de confiança en els principis i un temor excessiu a adquirir responsabilitats, ha dominat quasi totes les nostres activitats espirituals... Ja diguérem..., com en política pugnàvem per la llibertat de Catalunya com a iniciació al període constituïent de la lliga imperial dels pobles peninsulars i sud-americans». Eren directors J. Carbonell i J. V. Foix.

2564. LA BUFERA.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari satíric, de molt curta durada (ens han dit que van sortir-ne tres números), i que sembla va aparèixer a l'escalf d'unes eleccions municipals, en 1922. Fou una publicació bilingüe, dirigida per Josep Soler.

2565. LA PUNTA.—Semanario independiente, de la vida local sitgetana y sus irradiaciones. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Isla de Cuba, 2.—Imp. *La Puntual*, Santiago Rusiñol, 6.—388 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Sitges, trimestre, ptes. 1'75. Espanya, un any, ptes. 8. Amèrica, un any, 2'50 pesos or.—Bilingüe.

Any I, 1924; núm. 1 (6 abril).

El subtítol ja assenyala el caire d'aquest periòdic; però anys després (1928), va publicar un suplement setmanal amb el títol *L'Estudiant*, on tractava qüestions literàries.

SÒLLER

2566. GAZETA TRIUNFO MENSAL DEL CENTRO DE SOLLER, en obsequi de una Aurora que comparegué en esta isla de Mallorca en el present año 1812 a mitxa añada de juñy (segons varios estrolechs) pera que lograsem un bon esplet de sol ab arpes esmolades.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació; segons en Bover *, era de vuit pàgines; va sortir de la impremta d'En Sebastià Garcia, i no tenia altra finalitat que la de combatre l'*Aurora patriòtica mallorquina* **.

* Obra esmentada en la pàg. 284, nota *.

** Vegeu la nota *** de la pàg. 284.

2567. SOLLER.—Semnario independiente. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Bartolomé, 17.—Imp. *La Sinceridad*, Sant Bartolomé, 17.—390 × 264 mm.—8 pp. a 4 col.—Bilingüe.

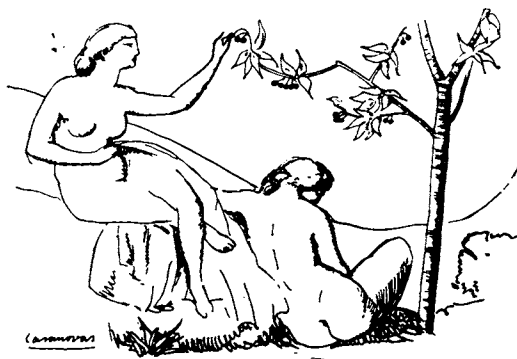
Segona època.—Any XXX, 1915; núm. 1497-1499 (4-18 dbr.)—XXXIII, 1918; núm. 1622-1637 (27 abril-10 agost).

La primera època és de 1886, i fou publicació castellana. Aquesta segona època conté una fulla amb el títol «Del agre de la terra», on es veuen treballs literaris en mallorquí i català.

TERRAMAR

PUBLICACIÓ QUINZENAL D'ART, LLETRES I DEPORTS

— Any I — | Relaccio i Admo.: Passag. de Sant Joan, 8, prel.—Tel. 118—S. P.—Barcelona | ^{Sigla} 31. Juliol, 1919
Números 112

Dibelt d'Emac Casanova

2568. EN XERRIN.—Semnario bilingüe satírico y de buen humor.

Imp. de Calatayud i Comp. — 300 × 200 mm. — Bilingüe.

Any I-II, 1917-1918; núm. 1 (5 gener 1917-20 juliol 1918).

Publicació netament humorística.

2569. CORREU DE LES LLETRES. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *La Sinceridad*.—244 × 179 mm.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.

Any 1920-1922; núm. 1-13 (2 oct. 1920-abril 1922), 52 pp.

Publicació literària. Hi escriuen Joan Alcover, Joan Pons, Bartomeu Ferrà, Joan Estelric, Maria Antònia Salvà, Josep Carner, *Alanis* (Miquel Ferrà) i algun altre.

Núm. 2561.

2570. BOLLETÍ PARROQUIAL DE SOLLER. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de J. Marqués Arbona.—220 × 140 mm.—Una fulla a 2 col.

Any I, 1921; núm. 1 (16 gener).

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58. Va seguir publicant-se fins a primers de 1928.

S O L S O N A

2571. BOTLLETÍ DE LA CAMBRA AGRÍCOLA DE SOLSONA Y SA COMARCA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual, sortida en 1912.

2572. LA LLUMANERA.—Setmanari sense llum.

En l'*Exposició de Fremsa Comarcal* veierem un número d'aquesta publicació sortida en 1914.

2573. LACETANIA.—Sortirà el 10 i 25 de cada mes. [Des del núm. 91] Publicació quinzenal. [Des del núm. 104] Publicació quinzenal regionalista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça Major, 4. [Des del núm. 151] Sant Llorens, 42.—Imp. de S. Corominas i Fill, Plaça Major, 4.—257 × 172 mm.—6 ó 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any II-VI, 1915-1920; núm. 41-127 (10 oct. 1915-6 agost 1920).

Aquesta publicació catòlica catalanista seguí l'ideari de la *Lliga Regionalista*. Inseria notes locals i correspondències comarcals.

2574. VEU DEL SEMINARI.—Publicació quinzenal dels seminaristes de Solsona. [Des del núm. 9] Periodic que l'istiu publiquen els seminaristes de Solsona. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Pietat, 11, 2.ª (Berga).—Imp. Corominas i Fill. [Des del núm. 9] Imp. Vidua de Quirze Casals (Berga).—250 × 171 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció durant l'istiu, ptes. 1.

Epoca 2.ª * Any I, 1916; núm. 1-8 (1.^r juny-15 set.). - II, 1917; núm. 9-16 (27 juny-25 set.)

Conté treballs literaris, de filosofia i ciències socials i notes de festes religioses celebrades a pobles veïns.

---

* No sabem res de la primera època. Probablement va començar l'any anterior.

2575. CENTRO DE LA UNIÓN APOSTÓLICA DEL OBISPADO DE SOLSONA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per Bertran i Pijoan (*Prem-sa de Catalunya*, p. 248) qui ens diu que era bilingüe, probablement mensual, tenia 4 pp. i va sortir en 1916.

2576. BUTLLETÍ PARROQUIAL COLLECTIU DE L'ARXIPRESTAT DE SOLSONA. [Capçalera mixta].

Imp. Sant Llorenç, 42. — 196 x 116 mm. — 8 pp. a 2 col. — Mensual.

Any III, 1923; núm. 24-32 (1.º abril-1.º des.)-IV, 1924; núm. 33-44 (1.º gener-1.º des.)-V, 1925; núm. 45-50 (1 gener-1 juny).

N'Esteve Falp és l'ànima d'aquesta pu-

blicació que té el mateix caire que les Fulles dominicals. També ens dona nota del moviment parroquial de poblacions veïnes.

CORREU DE LES LLETRES n.º 4

Sóller - Mallorca — 12 Febrer 1921

LA NOSTRA FE LITERÀRIA DARRER SONET DE MIQUEL ÀNGEL

Merlan Agulló, Lluís Pons, Miquel Costa, Joan Alcover. Aquests noms decoren el frontispici del nostre temple modest, però qui mai serà capelleta votada a feixos ídols; aquests quatre noms qui signifiquen: fidelitat a la tradició i joventut de ideals, catalanitat i efusió humana, hel·lenisme nadiu i cultura clàssica, forma depurada i naturalitat patètica.

Aquests lemes invocam com un conjur i com una encunya contra l'arid conceptualisme i contra l'arribisme pueril i bàrbar qui tara a redols les lletres catalanes.

La reacció anti-romàntica i anti-floralesca ha portat indubtablement una vulgarització del bon gust, una catalanització sintàctica i de lèxic, una ciutadanització de la poesia; però el talent innegable de sos capdavanters no ha pogut evitar que, en llur mateixa obra i en la d'un estol de deixebles d'excusa virtor, degenerassin en afectació retòrica, en abstracció d'emoció vital, evaporada a través de mil complicacions cerebrals abstruses, en obscuresat fatigosa de llenguatge, qui no és mai pública bona, sino prosa verbal abstracta i embullada, en grammatilisme enverat i pseudo clàssic qui sembla votar un culte a la persona morta. Així n'ha vingut a aixegar i omplir de colòria la font mateixa d'aquella poesia qui diria an En Mirzafal sos inspiracions fresquistimes i excelentes.

I damunt aquest codolar ve ara a descarriar el trajecte sense moltes del futurisme artistic, ell representant del qual, maucate, no ja de la cultura més elemental, sino de primeres lletres, són admesos a diàleg per una crítica desmesurada en l'administració de l'elogi i en el discerniment de títols de mestre.

A tot arren del món la nova generació sembla haver-se cansat de les velles fórmules. Compartim aquest cansament. I el darrer universal de renovació, aplaudint sincerament els qui la intenten, però quan és per fidelitat al propi geni, no per seguir la moda en menyspreu de tota noble cristallització ja consagrada. El compartim aquest darrer, però en la mesura i en el sol sentit que pot compartir-lo una joventut conscient del seu equilibri, i que en nom de la tradició de què és hereva, del propi ritme interior i de la naturalesa dialèctica i hermoica d'on bou l'inspiració directa, té d'afirmar damunt la ruina de les fórmules agotades la substància de les serenes normes immutables.

La novetat estrident, les tentatives mal realitzades, els Walpurgis literaris, no ens interessan. Creiem que l'art ha d'esser un fitre. No aspiram al *frisson momentané* per dia i a ultrança. Aspiram com a expressar amb simplicitat i bellament les coses simples i eternes.

ALANIS.

Ja arriba el terme de la vida mia,
en mar tempestuosa per fràgil barca,
al port comú, a on el compte s'marca
de tota obra que hom fan, dolenta o pia.

Per on aquella ardenta fantasia,
qu'ha fet de l'Art mon ídol i monarca,
ara veig bé quanta d'error abarca,
com allò que a malgrat escansa ania.

Vans i folla pensaments d'huma deliri
que són quan dues morts veig prop de mi?
(D'una estic cert i l'altra m'amença.)

Ni pintar, ni esculpir... Bé cal que s'giri
l'ànima tota a l'Amador diví
qui obri el braç en cren, i així 'ns abraça

MIQUEL COSTA, trad.

BRUIT A MALLORCA

A Na Caterina Ferrà, en agrament
d'un poem de gasconisme.

Quin silenci el de les tardes d'aquesta Ciutat de Mallorca! — Un silenci que ve dels paisatges, dels jardins on s'estacionen immenses florides els girasols, les murtes, els haldres i els arbres de l'amor; de les places que mal ressonen fortament; dels claustres on l'ombra humana no hi passa sino imprecisa i de tard en tard de les cambres antigues on imposen quietud al lit autocrític, els vells quadres de figures entocoides i els entesinfats precursors...

Silenci de pietat, silenci de noblesa, silenci d'estúcid, silenci de contemplació i de refinament! — La mar, a la badia, és d'una vasta amplitud sense murmur; els fassers romanen fixos en la llar; de la Seu tota roja en ve una fonda impressió de pau; les cases són blanques i dormen sota les ones inalterades d'un infinit ser.

Del meu insensible amor cedint a aquest benestar de per tot, me n'arranca de sobte, amb brusquetat, un so que per una estona s'arrosegua escandalosament. Amb el rostre endolorit demano d'on ve aquest brut impenant, aquesta fúria aixordadora... i què amosaça, o què extorsió?

Me contestan amb somlures. Dins de una casa d'aquestes infelicitats encanyades del meu davant, una dona vella, petita, negra, pistosa, d'un nom semblant a un picarotet d'argent — Madó Francisca, Aina Madó Català, Aina — està donant corda a un tradiclosal rellotge, pueril, enorme i complicat, qui decorava l'últimíssim parat. I aquest vell rellotge miniaturat, ornat d'arcàngels i melangoses beniqueses, honor ja patida i tremolós de l'últimíssim parat d'un biane conventual — aquest rellotge fa la vandàlica prosa quan Madó Català Aina, quotidianament, resignadament li dona corda.

Però aquestes instantes són breu excepció, i una mena d'espial momentani a la tasca insensible monòtona de tot el dia. Perquè els vells rellotges són els qui amb llurs òies, dauradaes i decoratives agulles, teixeixen lentament a la Ciutat de Mallorca l'exquisit silenci interminable.

JOSEP CARNER.

Núm. 2569.

STUTTGART

2577. VANGUARDIA COMERCIAL.—Organo de la Liga Comercial Española en Alemania-Stuttgart. Publicación mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Secretaría de la Liga, Mannheim, L 14, 17.—Mannhower Vereinsdruckerei.—Mannheim.—243 × 159 mm.—18 pp. a 2 col.—Trilingüe (alemany, català i espanyol).
Any I, 1922; núm. 7 (1.ª dbre.)

El Director d'aquesta publicació era En Francesc Valles. Publicava articles doctrinals referents a economia i treballs literaris.

SUBIRATS

2578. EL CASTELL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada en el *Butlletí de Nostra Parla* (Barcelona, 1919, p. 14).

SUECA

2579. LA CHICHARRA.—Periodic joco-satírico-burlesco.

Imp. del *Tranquiló*.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any I, 1869; núm. 11 (23 febrer).

Aquesta publicació pertanyia al gènere satíric i humorístic, i va començar a sortir en desembre de 1868. Havem d'observar que, en el llibre d'En Navarro Cabanes, llegim que segons nota facilitada per N'Antoni Barberà, Pvre., «Un poc antes ixia un periodic del mateix titol, estampat en poligraf, del que era director En Francesc Peris Mencheta, el cual tal volta fora també director de este. Col-laboraven un Dr. Martínez i D. Josep Serrano Hari».

2580. EL IMPARCIAL SUECA.—Semanari valencià.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació que pertanyia al partit liberal, i de la qual era Director En Francesc Peris Mencheta. Segons Navarro Cabanes, va sortir en 1869.

2581. EL RAMASOT.—Revista sobre higiene social. [Capçalera i il·lustrada].

Imp. de Ricardo Benedito.
Any I, 1904; núm. 1-2 (8 i 22 oct.)

Aquesta publicació és continuació de *El Ramás*, d'Alcira (núm. 19). Era periòdic de lluita i defensava la República.

S Ú R I A

2582. FAR.—Periòdic cultural.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual, sortida en 1917 i esmentada per Bertran i Pijoan.

2583. FULLA DOMINICAL DE SANT CRISTÓFOL DE SÚRIA. [Capçalera i il·lustrada].

Va començar a repartir-se l'any 1921. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

TABERNES DE VALLDIGNA

2584. VIDA NOVA.—Periódico independiente, literario, defensor de los intereses locales*.

Imp. B. Cuenca.—360 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Bilingüe.
Any I, 1922; núm. 1 (22 abril).

Com ja ho diu el subtítol, aquesta publicació era comarcal; amb les noves de la localitat, hi intercalaven treballs literaris i sociològics. El dirigia En L. Martí i Simó.

T A R A D E L L

2585. FULLA PARROQUIAL DE TARADELL.

Publicació sortida en 1907. Vegeu, referent a aquestes fulles religioses, el número 58.

* Nota facilitada per Navarro Cabanes.

TARRAGONA*

2586. LO QUE PASSA.

Del Arco, en *El periodismo en Tarragona* (Tarragona, Arís i Fill, 1908; p. 35), ens diu que no ha vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, satírica, humorística i il·lustrada, i de la qual foren redactors Joaquim Miracle de Baldrich i Tomàs Martínez i Marquina; afegeix que va sortir a últims de 1869, i «fué la primera publicació... redactada en catalán, y la primera también que insertó dibujos y viñetas litografiadas».

2587. EL ATENEO TARRACONENSE DE LA CLASE OBRERA.—Revista mensual. [Des de l'any 1896] Revista de ciencias, artes y literatura. Se publica una vez al mes. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Secretaria de l'Ateneu.—Tip. Tort i Cusidó. [Any 1896] Tip. de la Vda. i Fills de Tort.—216 × 140 mm. [Des de l'any 1896] 236 × 136 mm.—16 pp.—Suscripció: Tarragona, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I, 1879; núm. 2-7 (juny-nov.)-IX, 1887; núm. 5 (maig). -XVI, 1896; núm. 1-3 (abril-juny).

Publicació cultural. El català no és abundant.

2588. ASSOCIACIÓ D'EXCURSIONS CATALANA.—Butlletí mensual de la Delegació de Tarragona.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida en gener de 1884; tingué molt curta durada, solament uns quatre o cinc números, i l'imprimia la Casa Francisco Arís i Fill**.

2589. EL FRANCOLÍ.—Libertad. Igualdad. Fraternidad. República. Democracia. Federación.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, bilingüe, dirigida per Julià Nogués, i sortida en 1892. El subtítol ja ens diu el caire d'aquest periòdic; continuació d'*El Nivel****.

* Nostres mercès a Joan Romaní i a l'auxiliar de la «Biblioteca Popular de Tarragona», senyoreta Dolors Martínez, per les notícies facilitades referents a la premsa tarragonina, en la nostra estada en la dita capital.

** Vegeu, Del Arco, obra citada, p. 51.

*** Setmanari «republicano democrático federal» sortit en 1890.

2590. EL COMERCIAL.—Revista mercantil y agrícola. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Méndez Núñez, 4.—Imp. Francisco Arís.—448 × 293 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2.—Setmanal.—Sortia els diumenges.—Bilingüe.

Any XXXIV, 1925; núm. 1721 (27 dbr.)

Publicació dirigida per Lluís Arís. Era el portantveu de la «Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de la provincia». Segueix publicant-se. Va començar a sortir en 1892.

2591. EL ORDEN.—Semana-rio Republicano. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla de Sant Juan, 51 i 53, pral.—Imp. de la Vda. i Fills de Tort.—447 × 304 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Tarragona, un mes, ptes. 0'50. Províncies, trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Epoca quarta.—Any V, 1898; núm. 97 (4 dbr.)

Conegut el subtítol, ja sabem el caire polític d'aquesta publicació, la qual també inseria treballs literaris i tractava dels afers municipals de la població. Va començar a sortir en 1894.

2592. EL ALBUM.—Revista Mensual Literaria Ilustrada.

Red.: Sant Francesc, 14. Adm.: Gobernador González, 8, pral.—Tip. de F. Arís i Fill.—266 × 171 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Tarragona, un any, ptes. 1'50. Semestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1896; núm. 5 (25 maig).

Publicació dedicada al conreu de les belles lletres, la dirigia Manuel Menéndez.

Any V. Solsona 10 de juliol de 1918 Núm. 111.

ACELANIA

— PUBLICACIÓ QUINZENAL REGIONALISTA —

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: Per a península 1'000.—Més fora de península, 1'200. Anualment, 10'000. A l'estranger, 12'000.

Edició i publicació: PLAZA MAJOR, NÚM. 4

Adreça a prop de correus: Rambla de Sant Joan, 51 i 53.

Uns que han fet tart.

Els qui tota nostra vida hem vist curt ditore a Solsona o be en sa comarca, no sols hem pàgat, gentil per boca del meteix poble les vexacions de que han tingut objecte per part dels senyors que 'a diuen de la *grata*, sino que hem tingut ocasió de contemplar-les amb nostres propis ulls. Veritat es que han fet favors incomptables; però no menys veritat es també que, no sols han sapigut recompensar-los ho de sobres, sino que gairebé sempre que han tractat de vestir a una persona, ho han fet arrancant, com s'acostuma a dir, la pell a una altre. Lo que han tingut bó sempre (i no se 'ls pot negar, puix ho demostra l'experiencia) es la traça de sapiguer fer creure als seus clients, que per a bascar al seu bé, ells se sacrificaven de la butxaca, quant, de fet, els atreuen la primera pela, sense ells saber-ne res, ni tan sols adonar-se'n. Per pò no edígena d'extrany que un dia el Sr. Masana (ho sé pel motxonet) li escapés de dir aquesta veritat com un temps: «al jo hegués estat content més aviat de que s'hi podia fer aquest negoci, (se referia als soldats de marina) avui ja podria retirar-me». Els pagesos sempre s'havien cregut que treballaven per amor a l'art, «con un fin desinteressat», com es cantava en dia *propaja 87* i que al Sr. Masana exigia 150 o bé 200 duros als pares dels *hou*— «es per que necessitava 750 o bé 1000 ptes, ni còmim avant ni còmim envés, per a desallurar-los del servici; però vens aquí que ara (no ara; ja fa temps que va llençar-la aquella expressió) ens surt dient que, d'haver-ho sapigut van a llaurar fet els seus i ja podria retirar-se; que es lo mateix que diguéis: la butxaca dels pagesos i la meua es una balança: quant la neva s'apuja, la seva s'abaixa.» Cas es que la *grata* havia moiat en aquesta comarca *la verdadera máquina de fer moneda*: tenia el termi *moiat* per tot el país; per medi del *caicis endogós*— «ste-pobles i el dia que a ella es semblava treure'nells quartos, ho feien tant finiment que, contents amb unes pesaques, després de la operació, els deien: moltes gracies pel favor: viaquí molta anys.

Però no hi ha remei. Tot material doient no té ni pot tenir durada. Aqueixa màquina amb que premsaven els pagesos fert-los hi rajiar la caldentilla, no sé si degut al rovell o a la falta d'oli, lo cert es que comença a fer uns engrunats molt vius, que la posar els cabells de punta. Se 'a va desfer de poc en poc: se 'a descompon, com un cadàver que està abandonat a sol i serena. El sol de la *grata*, avéns tan rialler i festiu, va fugint cap a la posta, entrogit pela crims que ha vist i coberta, amb negres núvoles se cara avergonyida. La *grata*, que això veu, fa un astorj digue de la causa que 'a vençilla. Llença als quatre vents una infinitat de nombres d'un periòdic que per sarcasme titula «La Verdad» precisament porque ha d'ésser el porta-veu de la mentida. Si es veritat que *tothom té una hora ronja*, segurament que aquesta hora, pelà pares de dir periòdic, fou el dia que li doaren llum pública, porque la gent que amb sa història negra ha perdut el crèdit, i tothom sab de memoria la seva vida i miracles, es una tonteria volguer-se redreçar de nou, fer creure al públic, desde les columnes del seu periòdic, que ells son els únics defensors de la justícia, ja que a Solsona i als seus contorns, no s'ograria altra cosa que de tota els lla-vis surtin aquestes paraules: retireu-vos, farsants, que 'ns son coneguts de sobres.

Heu fet tart en la vida periodística.

QUINALT

*****

¡Pim, pam, pum!

EL SERMO DEL Sr. RAMONET I UNA PROFECIA COM LES ALTRES

Per a fer quedar amb un pam de nas al públic, els senyors de *propaja 87* hi tenen la ma breçada. No pret ~~negar~~ ~~no~~ ~~son~~ ~~meistes~~. Han llegit volemés aquells articles de fondo que publiquen amb el títol de *Memoria y Justicia*. En dits articles em explicaves com ch

Núm. 2573.

2593. LO CAMP DE TARRAGONA.—Periódich catalanista. [Des de l'any VII] Portaveu de la Associació Catalanista y del Centre Nacionalista Catalá. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Méndez Núñez, 5. [Des de l'any VII] Red.: Méndez Núñez, 6. Adm.: Rambla de Sant Joan, 39.—Tip. *Tarragonina*, Méndez Núñez, 5. [Des de l'any II] Tip. de Francesc Sugrañes, Comte de Rius, 9.—445 × 300 mm. [Des de l'any II, núm. 71] 491 × 334 mm.—Suscripció: Tarragona, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1. Estranger, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any VI] Tarragona i fora, trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1900; núm. 2 (12 agost). - II, 1901; núm. 26-72 (27 gener-15 dbre.) - III, 1902; núm. 84-85 (16 i 23 març). - V, 1904; núm. 195 (8 maig). - VI, 1905; núm. 255 (24 juny). - VII, 1906; núm. 325 (27 octubre).

Publicació que ha sofert denúncies i multes per la defensa dels seus ideals. La dirigia Antoni Guasch.

2594. BOLETÍN DEL COLEGIO OFICIAL DE MÉDICOS DE LA PROVINCIA DE TARRAGONA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Sant Joan, 78. [Des de febrer 1919] Unió, 22, 1.ª [Any 1925] Rambla Sant Joan, 56, pral.—Imp. E. Pamies.—185 × 105 mm.—16 pp.—Bilingüe.—Mensual.

Anys XIX, 1918; núm. 195-197 (oct.-dbre.) - XX, 1919; núm. 198-202 (gener-maig). - XXVI, 1925 (gener-febrer).

Es el portantveu del Col·legi, insereix treballs doctrinals i notícies.

2595. PATRIA.—Revista literaria mensual. Porta-veu del Centre Recreatiu Catalanista «Las Quatre Barras». [Des de l'any III] Revista literaria catalana ilustrada. [Capçalera mixta. Dibuix de C. Aymamí].

Red. i Adm.: Escribanias Vellas, 6. [Des de l'any III] Nao, 6, 1.ª—Imp. de F. Aris i Fill.—206 × 109 mm. [Des de l'any III] 227 × 153 mm.—8 pp. [Des de l'any III] 12 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 1. Semestre, ptes. 0'50. Núm. corrent, ptes. 0'05. [Des de l'any II] Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any III] Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1900; núm. 1 (18 agost). - II, 1901; núm. 6 (15 gener). - III, 1902; núm. 5 (25 maig).

En el «Déu vos guard» que donen els redactors als llegidors, ens diuen que començaran «per ser tarragonins... y com que en catalá sentim, pensém y parlém, en catalá será escrita nostra revista»; que per «nostras planas s'hi veurán treballs dels mestres barrejats ab los de sos humils deixebles. Los primers pera indicarnos lo camí, y'ls segons —nosaltres— pera seguir ab més o menys fortuna sas petjadas». Publica articles històrics i literaris. El Director era Lluís Benaiges.

2596. BOLETÍN DEL CENTRO INDUSTRIAL.—Organo oficial de esta Asociación. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Sant Joan, 42, baixos.—Imp. Arís i fill.—210 × 145 mm.—8 pp. a 2 col.—
Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Quinzenal.—Bilingüe.
Any I, 1901; núm. 1 (22 gener).

Ultra les notes pertanyents al Centre, del qual és portantveu, s'hi veuen treballs referents a indústria i comerç. En Joan Caballé i Goyeneche, M. Escudé i Bartolí, Adolf Alegret i altres, hi col·laboraven.

2597. LA CRUZ.—Diario católico. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Comte de Rius, 14.—Imp. Pijoan.—470 × 334 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció:
Trimestre, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1901; núm. 1 (1.ª nov.)

Publicació que ha sofert denúncies i suspensions motivades per la defensa dels seus ideals. En la seva llarga vida, l'han dirigit Josep Carbonell, Lluís Carbó, Mn. Antoni Llaveria i Mn. Josep Vallès. El 31 de desembre de 1925 va publicar el número 8021. Segueix sortint.

2598. GENT JOVE.—Revista mensual de Literatura, Arts y Teatros. [Portada il·lustrada].

Red. i Adm.: *Centre Català*, Rambla Sant Carlos, 11, 1.ª—Tip. de Francesc Sugrañes, Comte de Rius, 9.—225 × 151 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Tarragona, un any, ptes. 2. Semestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1901; núm. 1-2 (nov.-dbr.)- II, 1902; núm. 3-6 (gener-abril).

Publicació netament literària, dirigida per Bernabé Martí. Insereix treballs en prosa i vers, notes de crítica local, i noves referents a les belles lletres.

2599. L'AUCELL.—Revista mensual ab dibuixos. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Unió*, 41.—Tip. de Francesc Sugrañes, Comte de Rius, 9.—233 × 154 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Tarragona, semestre, ptes. 1'50. Espanya, semestre, ptes. 2. Estranger, semestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'30.
Any I, 1902; núm. 1 (maig).

Revista dedicada a les belles lletres i belles arts. Conté treballs literaris en prosa i vers. Era el portantveu del Centre «Niu artístic», i la dirigia Manuel Menéndez.

2600. LO NIU.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual, successora de *L'Aucell* (núm. 2599). Solament van sortir dos números, i s'imprimiren a Reus.

Segons Del Arco *, no hi ha nota d'aquest periòdic en l'Arxiu del Govern civil, però l'esmenta entre les publicacions pertanyents al 1903.

2601. SEREM!—Periòdic nacionalista.

Fou el portantveu del «Centre Nacionalista Català», i va començar a sortir el mes de juliol de 1905; tenia vuit pàgines i se'n publicaren uns dotze o tretze números. Segons Del Arco **, del qual havem tret les anteriors notes, per no haver vist cap exemplar de la publicació «no tuvo este periódico ni una vida tranquila ni una larga duración, pues sus polémicas le acarrearón más de un disgusto y varias denuncias».

2602. ALL Y OLI.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari satíric i il·lustrat, sortit el 8 d'octubre de 1905. El dirigia Josep Fayula i Gaspar Méndez; tenia vuit pàgines sortia de la *Tipografia Tarraconense*. Tingué molt curta durada ***.

2603. L'ESCÓN.—Mensual regional y literari dedicat al foment de l'escena catòlica.

[Vegeu núm. 612. Gravat, vol. I, 298].

Red. i Adm.: Comte de Rius, 9, baixos.—Tip. de F. Sagrañes, Comte de Rius, 9.—230 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Catalunya, un any, ptes. 3'50. Trimestre, ptes. 1. Fora, un any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I, 1906; núm. 1-4 (gener-abril).

Vegeu, referent a aquesta publicació dirigida per Josep Quera, el número 612.

* Obra citada, p. 51.

** Obra esmentada, p. 51.

*** Vegeu Del Arco, obra citada, p. 51.

Any III

Núm. 5

Tarragona.—Maig

Preu 20 céntims

Núm. 2595.

2604. CATALUNYA NOVA. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Mendez Núñez, 6, baixos.—Imp. de F. Sagrañes, Comte de Rius, 9.—407 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.

Any II-VII, 1908-1913; núm. 25-299 (2 febrer 1908-1.ª maig 1913).

Publicació pertanyent a la Unió Democràtica Nacionalista. Inserir articles polítics, notes comarcals, etc. En Bernabé Martí i Bofarull, Joan Roman i Carol, Santiago Vallví, Pere Lloret i altres, foren els redactors d'aquest important setmanari, i directors Jordi Pechol i Salvador Ventosa. N'hem vist un tiratge en paper de fil.

2605. LA SENYERA FEDERAL.—Porta-veu de la Joventut Republicana Federal.

Red.: August, 14, baixos.
Adm.: Plaça d'Olózaga, n.º 10, entr.—Estampa de E. Pamies, Unió, 54.—386 × 279 mm.—4 pp. a 4 col.

Any I, 1907; núm. 10 (8 dbre.)

Publicació setmanal, dirigida per Julià Nougués.

Any I.—Núm. 2.—Tarragona 1.ª de Desembre de 1907.

Revista mensual de
Literatura, Arts y Teatros

SUMARI:
L'intellectualisme català, per J. Bó y Singla.—*Joventut de la literatura catalana*, «La complianta d'en Lluís», per Maset Milà y Fontanals.—*La dona lleïja*, per Francesch de A. Olives.—*Las victorias de la Ciencia*, per M. Mendóza.—*La font d'Isaura*, per Bernabé Martí y Bofarull.—*Sobre Fontina*, per Ramón Ribera Llobet.—*Las tres Gracias*, per Narcís Gili Gay.—*Caro y Creu*, per Joseph M.ª Ortiga.—*Notes d'art*—*Notes de Teatre*.—«Centre Català», «Ateneu», «Principale», «L'Orfeu», «Romans» y «Novel·lats».—*Notes y relats*—*Passejats*—*Correspondencia*.

Nombre solt, 16 céntims

Núm. 2598.

2606. TARRACO.—Ciències. Art. Literatura. Surt cada mes. [Des del núm. 2] Revista mensual. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Rambla Sant Carles, 18.—Estampa de F. Arís. [Des del núm. 3] Estampa F. Sagrañes.—222 × 153 mm.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.—Il·lustrada.

Any I, 1909; núm. 1 (dbre.)-II, 1910; núm. 2-12 (gener-dbre.)

Publicació feta per la Secció de Literatura i Belles Arts de l'Ateneu Tarragoní. Diuen que aquesta Revista serà «una senyera de pau y d'educació, quina tremolarem sempre amb dignitat i altivesa».

2607. TARRAGONA FEDERAL.—Semanario republicano. Organó oficial del Partido Federal de la Provincia. [Capçalera mixta].

Red.: Plaça de la Constitució, 16. Adm.: Nao, 6, 2.ª, 1.ª.—Imp. de J. Pijoan, Méndez Núñez, 5. — 461 × 305 mm. — 4 pp. a 4 col.—Bilingüe.

Any IX, 1918; núm. 447 (27 gener).

Conegut el subtítol, ja sabem a quin partit pertany aquesta publicació dirigida per Julià Nougués. Va començar a sortir en 1910. Fou diari en un període electoral.

2608. CUNITU. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Arc de Sant Bernard, 3.—Imp. de *Cunitu*.—256 × 182 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt. ptes. 0'10.—Il·lustrada.

Any I, 1910; núm. 1 (2.ª edició) - 2 (17 nov.-8 dbre.)

Publicació mensual. Ens diu que «ve sols a esser un de tants defensors y propagandistas de la rialla».

2609. LA VEU DE TARRAGONA.—Setmanari Regionalista. [Des de l'any IX] Setmanari Nacionalista. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Sant Francesc, 17. [Des de l'any IV] Rambla de Sant Joan, 54, baixos.—Imp. F. Sagrañes, Comte de Rius, 9.—439 × 307 mm. [Des del núm. 163] 398 × 273 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 163] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. [Des de l'any IX] Trimestre, ptes. 2.

Any I.—Núm. 1.—Tarragona Maig 1902

Revista mensual ab dibuixos

SUMARI:
 Pròlech. per la Redacció.—*Los glassats* per M. Mendérez.—*Inoludible*, per Salvador Nuja y Borruat.—*Grabat de B. Robert*, text, per Hieronimigüid Vallés.—*Ingratissim*, per Joan Vives.—*Joyas de la tierra*, (Lo gran mollis, per Angel Guimerà.—*Quadret*, per Joseph M.ª Ortiga.—*Grabat*, dibuix d'En Vallés.—*L'amor esclau*, per Bernabé Martí.—*Historieta*, per Pau Cabré.—*Amorosa*, per Ferrán Anquís.—*¡¡¡Pia. Pia!!!*—*Trenca closca*.—*Correspondencia*.

DRÓLECH
 DRÓlech és que s'formà l'Nu
 Y avuy surt d'ell lo primer fruit:
 L'AUCELL.
 Y pren la volada quant encira no sap boy
 xarrotejar, sense experiència, novell, peó ab
 ànsias de recórrer l'Espay y d'enlayrarse vers
 las regions de l'art y la poesia.
 L'ur primera canturia, que refia ab tota la
 força de llurs petits pulmons, á los companys
 de prompta vos l'enrega y al dir, com lo
 ca-cit, que Déu vos guard, abaxsa'l bec y á
 tots, públich, lectors, coral saludo envia
 «Què per què surt L'AUCELL avuy del Nu?
 No cal pas dirho.
 Surt per lley de Natura, y al sortir entus-
 siasta aixeca un himne d'amor y de llansa á
 nostra terra y fa una crida al jovent estudios
 que nostra parla vol embellir, enaltintla ab
 galas de s'ón ingeni verge.
 Vingan tots, prosistas y versaires, á fer
 chor ab L'AUCELL.

Cantem lo Patria, cantem lo Eñ, l'Amor, tots
 entusiastas.
 Que no altre com vol, ni altre desitja, al
 pendrer la volada, aquest petit AUCELL, y'n
 llur nom y per encàrrech, que ab gust havém
 de fer.

LA REDACCIÓ.

Los glassats
 I
 A fa molts anys d'aixó.
 N'era una fosca nit d'hivern
 Al mori la tarde una forta nevada
 havia comensat á caure sobre'l camp, blan-
 quejantlo completament.
 La carretera que desde un poblet no llunyá
 conduhia á ciutat, semblava feta de marbre.
 Y la lluna bastant crescuda ja, per més es-
 forsos que feya, s'trovava impotent per rom-
 pre per entre mitj dels ennegrits núvols que
 omplienab lo cel tot
 Un airet fi que tallaba, feya sondrolláls
 canyas que á un costat y altre del camí crei-
 xian.
 Y eixe potser era l'únic arorell que's sentia
 en tot aquell encounter.

II
 La matinada s'acostaba.
 Lo fret creixia per moments.
 Y no gayre lluny se sentiren las petjadas
 fortas y catxassudas d'una cavalgadura.

Núm. 2599.

Any I, 1913; núm. 1-35 (4 gener-28 dbre.) - II, 1914; núm. 36-86 (4 gener-25 dbre.) - III, 1915 núm. 87-138 (3 gener-25 dbre.) - IV, 1916; núm. 139-194 (3 gener-31 dbre.) - V, 1917; núm. 195-242 (6 gener-30 dbre.) - VI, 1918; núm. 243-295 (6 gener-29 dbre.) - VII, 1919; núm. 296-348 (5 gener-28 dbre.) - VIII, 1920; núm. 349-399 (4 gener-25 dbre.) - IX, 1921; núm. 400-452 (1.ª gener-31 dbre.) - X, 1922; núm. 453-504 (8 gener-30 dbre.) - XI, 1923; núm. 505-556 (6 gener-29 dbre.) - XII, 1924; núm. 557-602 (5 gener-27 dbre.) - XIII, 1925; núm. 603-654 (3 gener-25 dbre.)

Llegim en la «Salutació», que «és el nostre propòsit, reflexe del de la Lliga Regionalista de Tarragona, de la qual aquest setmanari es modest portaveu, lluitar sens repòs ni treva per a l'assoliment de l'autonomia de Catalunya i la reivindicació de tots els seus drets; treballar coratjosament en el més ample sentit cultural, ètic i polític, per a l'enlairament de la nostra terra, però no amb egoista exclusivisme, sinó contribuint al mateix temps a la resolució de tots els problemes que afectin a les demés regions i nacionalitats espanyoles». Va començar a dirigir-la Jaume Nadal, i, en 1925, ho feia Joan Romant. Segueix publicant-se.

Any I TARRAGONA DESEMBRE DE 1909 Núm. 1

TARRACO

CIÈNCIES · ART · LITERATURA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ RAMBLA S. CARLES, 18 TARRAGONA	SURT CADA MES	PREU D'UN NÚMERO, 25 CÈNT SUSCRIPCIÓ ANUAL 2'50 PTA.
---	---------------	---

Presentació

No venim a omplir cap buit: venim tant sols a satisfer una necessitat de l'esperit, sentida per tots desde que 'ns aplegarem en comunitat constituint la Secció del Ateneu nomenada de "Literatura y Bellas Arts.", apoyats pel Concell de l'entitat de que formem part integrant, ab el concurs de totes las demés Seccions germanas nostres y assadolats tots plegats pel ferm desij d'exteriorissarnos, donant a 'n aquèlla tota la plétora de vida de que 'n merecedora, moguts sempre per un respecte mutual y d'una discreta tolerancia en tot quant afecti no tant sols a las idees, si que també a las personas.

Sempre hem procurat refugir els embats més o menys impregnats de flayre polítich, pera no deixarnos influenciar poch ni gens per ella, y creyem per demés afirmar avuy que seguirem sostindrut nostre criteri, concretantnos a expandir obra de cultura, fent de nostra Revista una senyera de pau

y d'educació, quina tremolarem sempre ab dignitat y altivesa, a fi d'enfortir los llassos de germanor que desca acobiar en un sol sentir y pensar a tots los tarragonins, entenent per tals no tant solement als que 'm tingut la joya de veurer la llum primera sota l'immensitat de blauros que despresas de nostre tipich cel son reflexades pel candorós mar que ab sa plaidesa emmiralla nostres costas, si que també a tots aquells bons ciutadans que fent vida comú ab nosaltres, respiren los mateixos aires purs de nostres camps y, al igual que nosaltres, saben admirar ab devocó tarragonina aquestes restes immortals de belles y pamadas grandezas, tot y sospirant per un perviader gran y venturós pera nostra ennobrada Tarraco.

Per lo dit se comprendrà que 'ns sentim enemichs d'exclusivismes, fills d'esbojoraments de circumstancies, que no podem conduir més que a crear y enfosdir dife-

Núm. 2606.

2610. TARRAGONA AGRÍCOLA. — Revista mensual defensora dels interessos agrícols. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Rambla Sant Joan, 62.—Imp. Francisco NeHo.—170 × 103 mm.—32 pp.—
Suscripció: L'any, ptes. 8.—Bilingüe.
Any I, 1913; núm. 1 (gener).

Publicació dirigida per Josep Mestres i Miquel. S'hi veuen articles doctrinals i notícies.

LA VEU D TARRAGONA

SETMANARI REGIONALISTA

ANY VII.

NÚM. 302

Preu de subscripció

Tarragona, diumenge 9 de febrer 1919

CONDICIONS

Triaire

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DE SANT JOAN, 54, BAIXOS

El treball se publica bera la responsabilitat de lliurs autors. No's retornen els originals

Crònica

La terra mana

Els catalans coneixen l'història, la llengua, les costums d'Espanya; saben l'ús que fa de la política i segueixen pas a pas l'actuació i les intencions dels homes que n'han fet una carrera de dignitat i sacrifici o d'oprobri. Catalunya envicada en l'exercici de la ciutadania, assabentada per l'escola del dret públic modern i ben disposada en les renovacions polítiques que les nacions civilitzades i victorioses dictaran al món, ha descobert, no pas d'ara, l'insuficiència de la mentalitat governamental espanyola, l'opressió asfixiant del caciquisme, la nivellació anàrquica del centralisme, la completista mecànica d'aquesta balnearia feixuga de l'estat d'administració.

Els catalans, en els afers públics, s'han mostrat preparats per a la governació del poble; són posseïdors d'una educació tècnica en economies i finances, sobreaurten virtuosos d'altis estudis i especialitzacions; saben jutjar imparcialment lo bó, lo acceptable o dolent que ens vé de fora; no senten esbaltament fanàtic per a res, i són bons, justos, enamorats del dret i de la llibertat i beaus pel Medieterrani, ecocara artistes; i ultra són fills d'una terra rica per l'expansió d'un treball ardent i infatigable, i d'una història que no enveja a cap altre. Tenim dots i aptituds propies, sentit de crítica, independència d'elbir, per ço fem trontollar desdegada els homes ineptes o que'ns enganyen, proclamem les intel·ligències i les culturs de les coses, institucions i homes d'Espanya.

Els catalans doncs, amb les anades qualitats i altres moltes, formant part d'una col·lectivitat progressiva i moderna, amb una espiritualitat ben marcada, sentim i entenem totes les veus de Catalunya i per ço més que ningú sabem lo que ella vol, tot el valor de la seva voluntaria expressió, perquè també, més que ningú, estimem Catalunya i l'adorem devotíssim en l'altar de llurs sacrificis i misteris.

Enfront d'aquesta posició nostra, en aquesta elevació intel·lectual, tenim als polítics espanyols que no ens entenen moral ni materialment, que no ens parlen amb afecte per a oir-nos i trenquen el diàleg quan ens indignem de coses mal fetes o manifestem estats passionals d'amor per lo nostre; creuen que la nostra història és una luita de la seva, escotellats en records de grandesses passades, dominadors per atavisme de raça, no diuen un mot de lloansa sincera. Confonen en un comú denominador tots els ismes de les terminacions de les diverses forces polítiques catalanes, confonen Poble amb Santes Creus; representen els polítics espanyols (són casos d'elafegors, precindint de l'honrosa actuació dels republicans i socialistes, els de l'Urtaxi i marquès de Villaviciosa, en les seves últimes manifestacions a les Cambres) l'incomprendiu, quan no la mala fe, l'inepietat, la negació constant dels ideals i de les realitats convulsives de Catalunya.

No ens volen prou després dels anys de viure en la mateixa unitat geogràfica i política, jés llastimats perquè no ens podem mirar ni parlar cara a cara com bons amics que, després de discutir noblement, encaixen amistosament les mans.

Per ço un general ha pogut dir que si fós precis

devia atrasar-se Barcelona; que procedint enèrgicament se domina i es fa entrar en la llei a un poble. «En quina llei? quina població catalana ha violat, s'ha apartat o s'ha rebelat contra aquesta llei? Recordau que París i llur esperit ciutadà, resistí heroicament i se salvà en definitiva de les explosions infames i traïdores dels projectils del canó de llarc abast, exant de l'amargor i de la crueltat, més gloriosa que mai; que Roma i tantes altres ciutats històriques incendiades per l'enemic retornaren a bastir-se de pedra; feu memòria de que Califòrnia, quasi inrunada per terratrèmols formidables, l'home la reedificà més bella que abans; que Felip IV digué que si no contava amb la Providència, no podria lluitar contra Catalunya; que Barcelona havia d'ésser incendiada per llurs quatre costats i sembrada de sal, i no s'inquietà.

Catalunya ha sapgut sofrir i esperar. No sent cap temor perquè no hi compta cap invidiosa i no que ha sembrat virtuts; està prolegida per un dret etern i ho serà per el món civilitzat que ara dicte lleis humanes i de pau. Catalunya lluita per una llibertat i per un progrés que no té i dels que necessita per a viure dignament. La terra mana, dirigeix i impulsa nostres sentiments. Conservarà, quan en dubta, la potència de renovadores fecunditats.

Què'ns una explicació antropològica, històrica o de voluntat, s'arrabarà sempre a un resultat al fet de que Catalunya a cada sospir, llura de son si generacions que si un dia per circumstàncies històriques veuen la mort d'aprop, seran les millors, com els homes de 1714. Per fortuna les nostres ànimes, les nostres obres, seguiran ésser catalanes abans i després de supremes actes de sacrifici i de fe, jés que havem estimat, sabem totes la grandesa de les nostres conviccions!

El camí espiritual no pot ésser torçat ni obstruït; Catalunya podria apartar-se—jo no ho crec—definitiva i summa un moment, però els nostres ulls i una altres—que importa—veuran magnífica i dolça. Cada jorn seguim més ufans i plena de vigoria l'estrella de llum que li senyala un destí esplendorós.

CRONISTA

Els diputats espanyols

Sembla que per a ésser elegit Diputat a Cortes, es deua haver de lindre sufficient cultura per a tractar alguns dels diferents problemes que a les Cortes toca resoldre.

Doncs el Congrés d'Espanya, hi ha hagut diputats que durant varis anys, si han anat al Congrés, ha sigut sols per luxe; sense pendre la paraula en cap debat, i aqueixos han sigut... al menys uns 300.

D'aqueixos diputats, que Espanya en pot estar orgullosa, se'n diuen *Diputados silenciosos*.

I per aquesta sola raó la tants anys que anem mal governats. Si tot els Diputats espanyols, anessin al Congrés sufficientment documentats per a poguer pendre la paraula en tots els debats importants que tenen lloc i tots coneguessin més a fons a Espanya, i fossin homes savis, svui no ens trobariem en la vergonya de no haver encara aprovat els Presupostos.

Agefeu el *Diario de Senhores del Congreso* de cada etapa parlamentària, i veureu com sempre parlen els mateixos.

Però en tot i això, els Diputats catalans, són homes treballadors i d'intel·ligència la major part d'ells, i prenen una part molt activa en tots els debats que's celebren, i a n'aqueixos no se'ls hi pot aplicar el calificatiu de *Diputados silenciosos*.

Però, ¿esbeu per què?... Doncs, perquè els Diputats catalans van al Congrés a defensar tots els problemes que atanyen a la vida nacional, amb serenitat, i amb una fe patriòtica digna d'ells, i consenten tots la realitat dels problemes que van a defensar.

Aqueixos dies mateix, en que s'està plantejant el problema de la qüestió catalana, veiem també com sempre parlen els mateixos: El senyor Cambó i demés parlamentaris presenten el projecte de Autonomia a Catalunya, i el rebutjen els senyors Maura, Dato, Romanones, Alba, Gasset i demés jefes de partit castellans, representants de la veia i funosa política, i els Diputats que s'agrupen a les files de dita senyors, no fan cap distinció, ni obren per res la boca, perquè desconessen en absolut el problema català.

I així vivim, i el país no's dona compte de res. Però el nostre poble, que s'ha donat compte que viu hores realment històriques, s'ha aixecat com un lleu, i ha demanat l'Autonomia. Els catalans tots, volem l'Autonomia, volem que els nostres homes que sapiguem governar, i que s'agrupen per justícia, però justícia per a tots.

I el nostre voler serà lleu mal que'ls hi pesi a tots els *diputados silenciosos*, i als que parlen per ells.

José María Quiroga

Nouembre, febrer 1919.

De Madrid

Els han frases encertades que, pronunciades en un d'aquests moments, en que l'illuminatisme té uns anys en unes hores, fan ràpida llum i passen al domini públic per tota una època de l'història.

Actualment Espanya viu un d'aquests moments d'intensa agitació i ràpida evolució, i no obstant haver-se pronunciat en ambdues Cambres lleis laives frases veritablement lapidàries, no han fet fortuna, han quedat poc senteny que en el bust.

No ens referèixo; encar que podria fer-ho, a lo dit per en Cambó al Congrés, amb eloquència civerona, demostrant una vegada més l'indiferència de les formes de govern i l'urgència del problema de Catalunya, no, doncs suposo que l'opinió catalana, ja prou coneixedora del valor dels seus representants, es sent més atreta per la curiositat de saber l'actitud dels representants del reste d'Espanya.

Em referèixo als discursos pronunciats pels senyors Urzàiz i Marquès de Villaviciosa, al Congrés i Senat respectivament.

Catalunya té dret a governar-se, han dit, i a pesar de l'autoritat dels oradors de l'oportunitat del moment, si bé les Cambres i l'opinió madrilenya s'han commogut, unes vegades d'uns menes convulsiu, altres amb un aspecte de debilitat veraderament llastimosa, no s'han assimiat el concepte, no s'ha decidit a resoldre el problema autonomista.

Potser creurà algú que això indica que, lleis i autors i poble, dormen el són d'ultrabomba, mes

Núm. 2609.

2611. **RENOVACIÓ.**—Setmanari Nacionalista Republicà. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].

Red. i Adm.: Mendez Nuñez, 6, baixos. [Des de l'any III] Rambla de Sant Joan, 50, baixos.— Imp. de J. Pijoan, Mendez Nuñez, 5. [Des de l'any III] Imp. de Llorens i Cabré, Fortuny, 4.— 403 × 277 mm. [Des de l'any VI] 499 × 340 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de l'any VII] 4 pp. a 5 col.— Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1913; núm. 1 (13 juliol). - III, 1915; núm. 110-118 (10 oct.-5 dbre.) - IV, 1916; núm. 122-168 (1.ª gener-17 dbre.) - V, 1917; núm. 172-181 (14 oct.-16 dbre.) - VI, 1918; núm. 190-231 (21 febrer-8 dbre.) - VII, 1919; núm. 238 (2 febrer).

En l'article «Salut» es llegeix que «d'ençà que'ls nostres ulls s'obriren a la llum de la raó, som enamorats de Catalunya i per ella anyorem totes les prerrogatives que puguen dignificar-la com a poble. Homes moderns, considerem indispensable per al desenrotll progressiu dels individus i de les col·lectivitats, l'assoliment de la llibertat en tots els ordres, sens altre aturador ni fita que'l respecte a la llibertat dels demés. Enemics de tota desigualtat social, per injusta i per inhumana, rebutjem l'explotació d'una classe per altra, nova forma d'esclavatge que la cultura i'l temps farán desaparèixer en benefici de la pau del mon... Hem sigut, som i serem nacionalistes a Catalunya, a Espanya i a fóra d'Espanya... Salut, doncs, a tots els que lluiten per Catalunya i per la Llibertat!». En Joan Romaní era l'ànima d'aquesta publicació.

2612. **BOLETÍN ARQUEOLÓGICO.** [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: *Real Sociedad Arqueológica*.—Imp. Sugrañes.—183 × 105 mm.—16 pp.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Època segona.—Anys I-VII, 1914-1920; núm. 1-29 (gener 1914-dbre. 1920).

Es el portantveu de la *Real Sociedad Arqueológica Tarraconense*, el dirigida En Joan Ruiz i Porta; s'hi veuen treballs en català d'En Manuel Folch i Torres, Jaume Bofarull, Pvre. i Fidel de Moragas.

2613. **EL MÁGIC.** [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Barcelona, 6, entr.—Imp. Llorens i Cabré, Fortuny, 4.—192 × 132 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.

Any I, 1915; núm. 1 (4 abril).

Publicació dedicada als infants. Ens diu en el «¡Salut!», que es dedicarà amb cos i amb ànima a la joventut catalana. Publica treballs literaris en prosa i en vers, i, en fulletó, una obra il·lustrada, la qual porta per títol «Catalunya arqueològica».

2614. **EL POBLE.**—Periodic defensor i propulsor dels interessos generals de Montblanc. [Capçalera tipogràfica].

Direc.: Comte de Rius, 9.—Imp. F. Sagrañes.—270 × 190 mm.—4 pp. a 2 col.—Quinzenal.—
Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
1915; núm. 1-7 (16 oct.-11 dbre.)

Publicació tarragonina, dedicada als afers administratius de Montblanc.

2615. ATENEO TARRACONENSE.—Secció Excursionista. Butlletí mensual. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla Castelar, 20, baixos.—Imp. Llorens i Cabré, Fortuny, 4.—
174 × 104 mm.—12 pp.—Bilingüe.

Any I, 1918; núm. 1-8 (maig-1.ª dbre.)
96 pp. - II, 1919; núm. 9-20 (1.ª gener-1.ª dbre.)
239 pp. + 1 s. n. - III, 1920; núm. 21-32 (1.ª gener-dbre.) 135 pp. + 1 s. n.

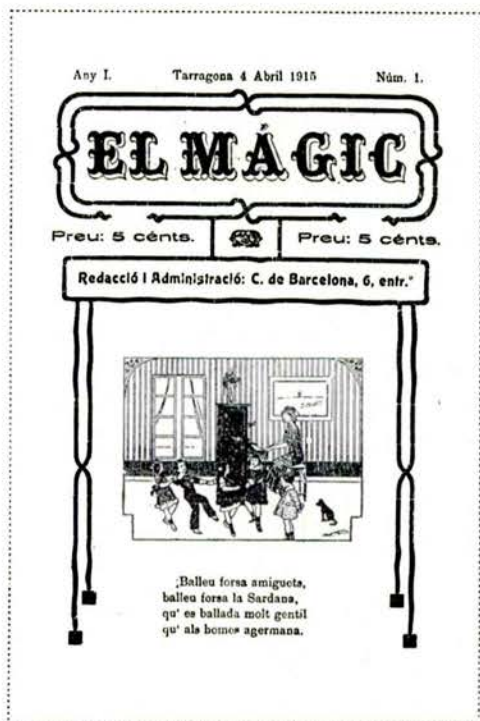
Ultra les ressenyes de les excursions celebrades, publica treballs d'història tarragonina, filologia, etc. Era Director En Joan Ruiz i Porta.

2616. LO BALUART.—Periodic monàrquic de la conca de Barberá. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Corts Catalanes.—Imp. J. Pijoan (Montblanc).—270 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—
Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dimecres i els dissabtes.

1916; núm. 2-3 (març-3 abril).

Continuació de la del núm. 2001, que hem descrit a Montblanc.

Núm. 2613.

2617. CATALUNYA MUNICIPAL.—Revista Administrativa Municipal. [Capçalera gravada].

Direc. i Adm.: Baixada de la Misericòrdia, 7, 1.ª.—Imp. Ramón (Vendrell).—216 × 136 mm.—
8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 6.—Bilingüe.

Any I, 1920; núm. 1-2 (1.ª nov.-1.ª dbre.) - II, 1921; núm. 3-12 (1.ª gener-1.ª oct.)

En l'article doctrinal pertanyent al número primer, llegim que «*Catalunya Municipal* procurarà ser un bon auxiliar dels funcionaris municipals catalans, en aquest, com en tots els altres respectes... comentarem les disposicions d'interès, donarem un extracte sistemàtic de les disposicions que publiqui la «Gaceta» i siguin convenients per a la finalitat de la revista».

2618. NOSTRA REVISTA.—Portaveu de l'Orfeó Tarragoní. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Rambla Sant Joan, 73.—Tip. *Editorial Tarragona*, Sant Francesc, 14.—207 × 132 mm.—12 pp.

Any II, 1922; núm. 6-9 (març-juny).

Ultra les notes pertanyents a la dita Societat, publica articles culturals i poesies. Era dirigida per Joan Ramfrez.

2619. TARRAGONA. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Sant Francisco, 14.—Imp., Sant Francisco, 14.—467 × 303 mm.—8 pp. a 4 col.—Suscripció: Tarragona, trimestre, ptes. 6. Un mes, ptes. 2. Reste d'Espanya, trimestre, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any VI, 1925; núm. 1503 (23 juny).

Publicació diària, dirigida per En Francesc Cubells i Lluís Aris. El text català és dels treballs de col·laboració. Va començar a sortir el 19 de setembre de 1920 i el 31 de desembre de 1926 publicava el núm. 1644.

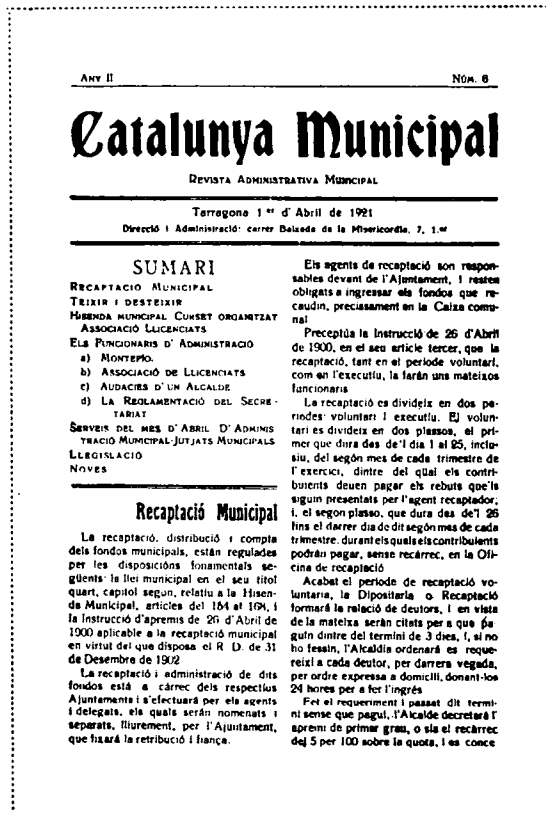
2620. RENOVACIÓ. — Setmanari Nacionalista Republicà. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Rambla Sant Joan, 50, baixos. — Imp. *Editorial Tarragona*, S. A.—499 × 340 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'15. Segona època.—Any VIII, 1922; núm. 275 (12 nov.)

Segueix la mateixa ideologia i numeració que la primera època (núm. 2611). Era director Josep Brú.

2621. L'APÓSTOL. [Capçalera, en lletra gòtica. Portada i il·lustrada].

Graf. *La Blanca*.—250 × 180 mm.—14 pp. a 2 col. 1922; núm. 1 i únic (10 d'ebre.)

Núm. 2617.

EL CAMP DE TARRAGONA

Any I

Semanari Nacionalista d'Acció Catalana

Núm. 3

ES PUBLICA ELS DIJOUS TARRAGONA, DIJOUS 19 DE JULIOL DE 1923
PREU DE SUBSCRIPCIÓ: 250 P.TES. TRIMESTRE REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: CARRER D'AUGUST, 11, PRINCIPAL

L'anhel nacionalista

La gent de les nostres viles és la gent noble per excel·lència. La mà s'empia i dura del pagès és tota franquesa; són la gent de la bonhomia, transportant un sentiment clar com el nostre cel Llanerats de bon sentit. Això, que se'n ha Maurici i no és altra cosa que el bon sentit que de totes les coses té la gent de pagès.

Fora difícil trobar en aquest temps una bella qualitat en la gent de ciutat, treballada tota els dies i aprofitada tota la vida. Potser no podríem dir sínd que tenim l'ofici més fi, la percepció més agudada; hom no sap, però sí podria dir que tenia la facultat de garbellar, de fer la destria.

El moviment inicial del nacionalisme ha vingut de ciutat. L'anhel, però, ha de bucar el cel de la terra en les nostres viles de la plana i en els barris de la muntanya.

Si no parlàvem tant de les coses que de ciutat venen i van, coeses i fetes que semblen com un mostrari d'un viari, i foudissim més en les viles, recolliríem el fruit tan abundant com aquell que sap que de cada cop d'abundància en terra verge en surt el bon vi i el bon blat. Qui posseïa el bon sentit no cal més que girar una mica perquè surti la llum.

No cal estranyar que la gent de pagès de les nostres comarques tarragonenes no hagi incorporat amb ençansa al moviment nacionalista.

El pagès de les nostres comarques tenia una tradició liberal, servava la llibertat.

La decadència de Catalunya havia fet als homes dirigits i als dirigits liberals i republicans d'Espanya. Nostres no arribem fins a aquells punts; en temps de decadència aquests moviments són capítols. La tradició liberal i la republicana encara perdura avui, al bé i de desgràcia i l'omnipotència dels d'ací i de fora.

Ara, en progressió: on venim?

I vindrà el que els homes que tenim acordats entre la gent de pagès de les nostres comarques, canvi i en la culpa i en el pecat de no parlar clar i de no orientar, ella que, tal volta per una raó, anomenem de fàbrica, és pleigada a ésser una mica embotada i a parlar confusament; com que té una noia a la gorja i no gaire breu de fora.

Avui aquests homes que dirigeixen les masses liberals i republicanes de les nostres comarques, que els diem nacionalistes, busquen de parlar prou clar per dir que són republicans de Catalunya, no més que de Catalunya, i quan venen els moments decisius, al poble no se'ls fa de deixar a les forces, desorientat, mig ensenyant la bandera catalana entre els placs de la bandera de la república espanyola.

Hi ha qui lluita decidit. Ja no poden conformar-se nosaltres amb la mètrica de la democràcia, al temps; amb la gent republicana del camp vivint desorientada entre dues repúbliques, la dels altres i la nostra; hem de girar al bon sentit de la gent pagesa i dir-li-hi clar que la seva Pàtria és Catalunya, que la seva república és catalana.

Política

Hi ha hagut una època—una època que a Tarragona encara no és morta del tot, però que s'acabaria tenint el bell color d'enterrar—durant la qual fou moda blasfemar de la política.

—Espanya, corporació pública o societat privada on es fica la política—hom deia—és cosa morta.

I primer es tenia raó, perquè hom allinda la política espanyola i l'acompanyada d'aquest epítet, hom ja sap el que vol dir política; cosa tèrbola, segons hom amb el cor de la patria.

Castella, Espanya, que sempre ha esguardat, amb nombrats moltes, els comerciants, els industrialistes—perquè tenen els que dobleguen l'espalla al jou del treball en lloc de fer-ho en els salons coribans—l'haic seguit que ha sabut fer-se el seguit característic de la política.

L'Estat espanyol no governa per a una nació; governa tan sols per a ella, pletòricament i certament, han apel·lat una «republicana».

Darrera de cada institució nova, de cada reforma, hom hi sapeta la mà d'algun aïre particular que la manja.

—Amb el poble, el govern d'Espanya no hi compta mai, sinó és per explotar-lo i més d'un cop, amb la propia sang del poble negociant.

—Seves esguardar altre terra, però dir-seu començar un parrel de nous

«Política—diuen també—és l'art de governar, i fer lleis i reglaments per mantenir l'ordre i la seguretat pública; i fer desenvolupar l'economia i l'espiritualitat d'un país.» I aquesta ha d'ésser la política de Catalunya.

L'home—son, doncs, a ella de tot cor. I així amb comptes de dir: —Estat o corporació pública o societat privada on es fica la política és cosa morta; hom dirà que és mort, que és una cosa edonora tota estesa, tot orgànica on no es fa política. Que solament la política nostra, amarant-ho tot, adolent-ho tot de idealitat, de vigoria i de puresa, pot salvar Catalunya de l'anorrenament a que la mena Espanya.

Domènec Guàrdia.

Titelles

El temps amb la seva fronta destructora i el Govern d'Espanya, amb el seu sistema de maltractar professionals, ha arribat al punt màxim popular de la nostra ciutat. Fovella escollida de la seva maltractada.

Si per aquesta fetxa de selecció va obrar el Govern, confiadament, sense cap mena de prejudici, hem de reconèixer que aquest encertadíssim. Més, en el repens, les lletres de les seves «lletres» dirigits i terribles i sense comptant, anu anul·lant i nos trobarem al cadavell que el borbó és l'amo quan vis altres no hi venen.

La següent figura del nostre Batlle sobrepassa per damunt de tota els caps. La seva immensa cultura, base de tota la seva erudició és una pedra ferma del gran edifici, del seu equip; és el puntal més compromès de la base, d'aquesta base ja pedregada amb tantes de raïcs.

El seu accés al sol ciutadà, fou aclamat amb les llagrimes de les mares que troben un fill amb, amb el gremi del criat; amb una beta als es, com, com, la cantonada, amb l'abundància Borja de la fulla poro-gràfica i l'infància.

—Qui és el més capità? No podrà dir-hi-hi contestar com un camperol de la revolució, famosa, que ell, no el comitè, posar, el sap, d'un facte important, que ell també és amo, el poble. Té un cecic que el mena a accions insubornables, a traïdories inlames, que oferint un grup de diàmetre, ho posar nota les cures de la seva propia infància, per eventar-les, perquè al ell coexisti la seva ascendència, per robar-hi-hi d'última escrupolosa sense que pugui defecar-hi. Miru: «home desdibit, de figura rídicula com asseparat olímpicament, va parlar, les destalles del marjar d'alt. No venia tan sols el valor de l'odi, de més aviat un aspecte llambinós que s'ofereix als nostres ulls.

Diríem quasi bé, que al sua enigma de mesyapren ha de Borja als nostres llavis, ha d'ésser pel cecic, per la figura amagada que mou aquests malvats titelles explotats, aquests penitents humans, ex-homes, embrotats per l'alcohol i l'impur de les brigades espanyoles.

La propia malgrada en els tres responsables, i quan, servent-se un petit odi entre ells, veuen el comitè que s'elaira un grà, i branda la vara, l'escoteu amb paralles de trinxera, i l'obstaculo a l'hemocic, safareu de les seves

passions i passions de cometre de berrí. I el cecic és grata, amb els ulls vus i el mot arduic els llavis.

Banolaré les armes contra d'aquests i hi posarem una mica de ver a la pasta que no em falla el cop, i que el nostre crit de triomf sigui el de Maelick: Hem mort al topi. Als altres, a la tarrega, els hi farem repetir als altres. Generalment aquests estranys, no són més que efectes d'una delatada socialista.

Borja.

El temps de la llibertat

No tenim afany de barallar-nos amb ningú, ni per barallar-nos d'entendre el mot com el socialista, però serà i mana entons; més aviat som de mena de filiar existents, ni la nostra ni de dir franquista i no pas protecció per aquells que per dir-se joves i creuar-ho, s'els mira amb certa compassió com volent dir pot-ho, van deviant, han marçat.

Hem patit el temps de la nostra llibertat i veiem que la necessitem més i l'opinió més forta, per oferir-la a la Pàtria amargada. Bas dot i ens fa pena per fer-nos que encara són Borja, tinguin la seva ja marçada i colportada, talment com si la seva llum ja tingué temps de fer-ho la torat a cadastre el cap i el cor.

Sabem, però, que la llibertat no és ceguesa, sinó deig, i no volem perdre els nostres. Respectem el criteri d'altre que el mena a actuar per Delegacions d'Hisenda i Govern Civil, però ho que sigui. Nostres, agrair i no la mà amiga, però ens cura de no caure en necessitat, perquè tot l'habent que se'n obra ample i franquista s'elaira la tenença de la societat política catalana.

La cançó als llavis

Jo m'he sentit qualche cop, genell lligador, que en els tres llavis hi posava una cançó extènica d'un llenguatge que no és el teu i que la majoria de les vegades amagava una brulada de doble sentit que no mereix a la seva enciclopedia insubornable—ignora.

Ara bé. Ha passat mal gran d'atenció i les nostres d'atenció: cançó popular nostra?

Ben cert que no. No a cançó d'altres. Tu, doncs, catalana, ten espèritual en totes les teves coses, no voldrà posar-se al nivell d'aquelles després d'encantar que'n diuen artistes—no en facis cabal d'aquest mot; l'ha n'esta tan i tan lluny d'això i que com a condiment indolentable per a d'itres cançons ensenyva impudicament les cançons d'ara, perdons l'avarer tan sols instant l'antiveller-se amb aquestes dozes, però, que no falta jo per fer-se agafar horror a aquestes coses de tan mal gust?

A ben segur que t'és molt plaent el record de les teves avies. Doncs pensa que ja ja tornen les cançons populars catalanes i veus en els nostres llavis, els seus més rics jolietis. Recordes de petita quan, repenjadeta de coloms en els seus genolls, te j'edemanyava que te'ls estaves algun, com se li acríen el nostre? Era la llum radiant de la joventut que tor-

navia i que, com per art d'inspirament, feia que de la seva, cara en desaparèssim les arrugues que la seva deien, presentat els seus llavis a l'arador d'un

Per a Sant Antoni
grans belles hi ha per a Sant Maurici

seu lo poble hi va...

el secret encis d'una flor a mig rebudellar que se'n després se'n regala i millor.

I a més. Tu, amica gran, si obides les nostres belles cançons, que't hi centraria al dia de demà als uns llavis per a fer-los adonar?

No's veuràs amb coratge de fer-ho amb una lleugera que no és de fora, perquè Déu, que tan ens la Catalunya dels nostres amors, avorrit el insubornat i l'Angel de la Son d'agria el repòs al teu infant.

Creang, veldiga, lligador, deig l'notícia d'aquestes, més que de mal gust per aquelles dozes que arant ha dit i per a les boques horribles dels gramofons i en els seus llavis, pos-hi tot-hora una cançó nostra—totem portem senyors d'arribada i pins d'aquestes monstres on tot hi és aturar i par—que sempre t'hi farà bé. En les penes perquè t'entria el cor bellament alleugerit de tribuna i en les alegres gracies perquè ensombraria els teus gols a tota cosa que'n tovi.

XAVIER GOLA I SOLA.

Juliol de 1923.

GLOBARI

El 14 de Juliol i les cançons de veu

Joanveric l'actual-ha molíssima del Fabregat St. Germain, feta feta, i la clar, va volguer anar a bernar a fora.

Charvato i un petit restaurant amb un jardí una mica alegre, ens oferiren un bell redós. I aora el cel blau d'una taradé de Juliol, no tenim blas però com el de les banderes escampades pels vols, i estalijant nosa clares botes de cancebre.

Ella parlava a desdir, i la seva boca era una torrenada de mots Borja, la conversa recalgue sobre la data del 14 de Juliol. Lligador va parlar de la literatura descriptiva de la epidèmia revolució, desgrana-va anedotes; una mica pàl·lida, una mica fantàstica, i quan l'estatú de la oració patriòtica la menava a explicar que d'un forrellat de la Bastilla se'n va forjar una espasa per a La Fayette i que de la manpostoria repudida, ella es trala precisament un penjapaper, vaig interrompre inoport. Tot París té penjapaper fet amb pedres de la Bastilla. Amb tota aquestes resoms crec que es podrien construir tres Bastilles idèntiques a l'enderrocada.

Ella rita d'aquestes paraules, però el problema fou quan amb una mica de mal humor als llavis vaig afegir: Si l'or hagés estat un dels materials de la Bastilla, tothom se'n hauria fet unes de mil i t'hi hauria fet gravar aquelles horribles lletres, aquelles inicials de monod.

No podrís ésser joaquet que tota aquella revolució o haguda agut més que fer establir l'imperi de les inicials. Ohi és veritat, i a més a més, estaven tan passats de moda els acús d'arrev...

Floc.

París 15 Juliol 23.

Publicació velografiada feta per estudiants del Seminari de Tarragona. Conté treballs en prosa i vers, tots ells religiosos.

2622. EL CAMP DE TARRAGONA.—Setmanari Nacionalista d'Acció Catalana. Es publica els dijous. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].

Red. i Adm.: August, 11, pral.—Imp. de Torres Virgili & Carbó, Sant Francesc, 14 — 466 × 316 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2'50.
Any I, 1923; núm. 1-12 (5 juliol-20 set.)

En l'article *Plasmes de nova vida*, es llegeix: «Venim a la vida política per Catalunya, centrant la nostra actuació a Tarragona i les seves comarques, amb un ideal clar com un raig de llum, amb un criteri i uns principis definits. La nostra condició d'adherits a Acció Catalana, ho diu prou clar i ho diu tot». El dirigia En Rovira i Virgili; va deixar de publicar-se en el primer temps de la Dictadura.

2623. LA PATADA.—Revista quinzenal d'esports. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Plaça Ripoll, 10, baixos.—Imp. Llorens i Cabré, Fortuny, 4.—292 × 188 mm.—8 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.—Il·lustrat.
Any I, 1924; núm. 8-11 (10 maig-20 juny).

No tracta de tots els esports, però sí de molts. Solament publica notícies locals. En Josep Moragues era el Director.

T À R R E G A *

2624. EL AGUILA TARREGENSE.—Eco imparcial é independiente de nuestra población y comarca. Publícate quincenalmente turnando los domingos. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Santa Ana, 7.—Imp. de Sol i Benet (Lleyda).—397 × 278 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Semestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I, 1898; núm. 1-16 (1 maig-27 d'ebre.)

En l'article on s'exposa el pla que es proposa desenrotllar aquesta publicació, es llegeix: «Dedicado este periódico única y exclusivamente a propagar las noticias locales y de más interés al paso que establecer un servicio económico de anuncios». Publica notes locals, de preus de mercats, i altres.

* Nostre agraïment a Ramon Novell i Lluís Sarret, Pvre., per les notes facilitades i haver-nos posat a mans moltes de les publicacions que descrivim.

2625. L'AGUILA TARREGENSE.—Quinzenari català d'avisos, notícies y anuncis.
[Capçalera mixta].

Imp. Sol i Benet (Lleida).—260 × 176 mm.—8 pp. a 2 col.
Any 1900; núm. 58 (7 juny).

Continuació de l'anterior. *El Aguila Tarregense* va arribar a sortir fins el número 47, i el següent, ja va aparèixer amb el text en català i seguint amb el mateix caire, això és: Defensor dels interessos morals i materials de la població i de la comarca, i independent.

2626. EL ERMITAÑO DE SAN ELOY.—Periódico quincenal.

Red. i Adm.: Plaça dels Albes, 7.—Imp. *Mariana* (Lleyda).—450 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—
Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I-IV, 1900-1903; núm. 1-63 (?) (15 set. 1900-17 maig 1903).

Publicació catòlico-conservadora, dirigida pel Pvre. Ramon Nicolau. També s'hi veuen noves de la comarca.

2627. LA VOZ DE LA VERDAD.—Semnario independiente defensor de los intereses de Tárrega.

Adm.: Agoders, 7. [Des del núm. 2] Red. i Adm.: Sant Joan, 4. [Des del núm. 28] Sant Joan, 13, 2.ª, 2.º—327 × 232 mm. [Des del núm. 2] 485 × 324 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 4 col.—Núm. solt, 0'05.—Bilingüe.

Any I, 1901; núm. 1 (30 juny).

Amb tot i dir-se «semanario independiente», defensava el partit liberal.

2628. LA LLOCA.—Revista satírica.

Imp. Sol i Benet (Lleyda).—261 × 178 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I, 1902; núm. 1-5 (14 set.-23 nov.)

Publicació humorística pertanyent al partit liberal. No tenia assenyalat l'estatge de la Redacció ni el de l'Administració, i quasi pot dir-se que En Josep Lambert i algun altre, eren els que redactaven aquest periòdic quinzenal, fet en les taules del cafè, o bé, del Casino. En l'article «Nostre programa» llegim que el lema és «la broma abans que tot y no pendre rés en serio».

2629. LA VERDAD.—Periódico quincenal independiente defensor de los intereses de Tárrega.

Red. i Adm.: Luis Fulgur, 5.—Imp. Sol i Benet (Lleyda).—390 × 282 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.

Any I, 1903; núm. 1 (6 gener).

Amb tot i dir-se «independent», defensava el partit liberal; tractava de l'administració local, i publicava notes comarcals.

2630. CACASENO.—(Immune al virus rábico caciquista). Periódico el más chiquitín de Tàrrega. Anteojo de larga vista de los desplantes del cacique conservador. No confundirlo con su abuelo Bertoldo.

Red. i Adm.: Arrabal del Hospital, 5.—Tip. Camps.—191 × 130 mm. [Des del núm. 2] 277 × 190 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I, 1903; núm. 1 (25 març).

Publicació satírica quinzenal. Pertanyia al partit liberal; solament tractava dels assumptes de la localitat.

2631. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Campo. [Des del 13 febrer 1910] Imp. Anglada (Vich).—220 × 125 mm.—4 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any 1908-1918 (6 nov. 1908-darrers de 1918).

Les Congregacions Marianes de Tàrrega, la de Nostra Dona de Montserrat, la de Sant Josep de Calasanç i altres, inserien en la quarta plana d'aquesta *Fulla*, les respectives seccions oficials de les dites Congregacions.

2632. LA SIGNOU.—Publicació del «Patronat de Sant Jordi». Veurá la llum quinzenalment. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça del Carme, 3.—Imp. *La Progresiva* de Perelló i Bros, Ponent, 15.—252 × 164 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 51] 4 pp. a 2 col.—Suscripció: Tàrrega, un any, ptes. 2'50. Fora, un any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1914; núm. 1-8 (13 set.-20 dbre.)-II, 1915; núm. 9-34 (3 gener-19 dbre.) III, 1916; núm. 35-61 (1 gener-24 dbre.)-IV, 1917; núm. 62-83 (7 gener-23 dbre.)-V, 1918; núm. 84-87 (13 gener-1 març).

Aquesta publicació, en l'article «On anem» declara, que «el nostre lema es: *Per Deu i per la Patria*. A fomentar i fer reviurer el ver esprit cristià en totes les nostres coses i a desvetllar-hi el ver esprit patri anirán encaminats nostres esforços». Figurava com a Director, En Joan Amézaga, i eren redactors, En Jaume Niubó, Dionís Senou, Ramon Novell, L. Gómez i altres.

2633. FULLA PARROQUIAL. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Casa Rectoral, Plaça Major, 1.—Imp., Agoders, 10.—210 × 127 mm.—1 pp.—
Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1919, núm. 1 (1.ª diumenge de gener).

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

2634. REVISTA DE L'ATENEU.

Imp. F. Camps Calmet, Governador Padules.—212 × 141 mm.—12 pp. a 2 col.— Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1921; núm. 1-8 (7 maig-9 dbr.)

Portantveu de la dita Societat. Per les pàgines d'aquesta publicació es veuen treballs literaris i de folklore, i notes defensant els interessos de la ciutat.

2635. CRÒNICA TARRAGINA.— Independent i d'informació comarcal. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Ponent, 50.—Imp. F. Camps Calmet.—230 × 140 mm.—16 o més pp. a 2 col.—
Suscripció: L'any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1921; núm. 1 (10 maig).

Publicació independent, dirigida per Antoni Morgui; ell i Josep Prenafeta eren l'ànima d'aquest periòdic netament comarcal. Va seguir publicant-se

ANY 2 Tàrrrega 24 d'Octubre de 1915 NUM. 30

PUBLICACIÓ DEL "PATRONAT DE SANT JORDI"
VEURE LA LLUM QUINZENALMENT

<p>REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ Plaça del Carme, 3</p>	<p>Preus Tàrrrega un any " 3'50 Fora " " " 5'00 Número solt " " 0'10 " " a través " " 0'20</p>	<p>Plaça 2'50 " " 3'00 " " 0'10 " " 0'20</p>
--	---	--

Sumari. Els meus fòssils. — L'Orfeó. — Benvinguda. — Coses catalanes. — Quan aia mort. — Una hermosa festa. — De casa nostra. — Estació pluviomètrica. — Del Ajuntament. — Solació armònica. — Qui pujarà a l'Ajuntament. — Noves. — Registre Civil. — Correspondència.

ELS MEUS FÒSSILS

Temps passat vaig rebre d'aquest periòdic, LA NOU, dos números en els que s'inscrivien sengles articles dirigits a mi per persona a qui estimo i aprecio. Vaig llegir-los amb gran gust, i encara que en ella hi havia qualque idea amb la qual no hi estava del tot conforme, no obstant, m'hi vaig saborejar de debò. Amb els dos números rebia d'un dels Redactors una ben endreçada invitació a que cooperés, com a fill de Tàrrrega, al foment del periòdic, ja que tenia un fi tan lloable, tan enlairat.

Li vaig contestar compromentent m'hi, sempre que's realitzés en condicions favorables. Essent-hi aquestes com hi són ara, compleixo ma paraula i poso mans a l'obra.

Es clar que lo més natural seria contestar an aquells dos articles que se'm dirigien tant més quan allí s'hi desenrotllaven idees altament simpàtiques per a mi, com són les idees d'Art i de Educació i d'espiritualització per mitjà del art, no obstant, deixo aquesta matèria de banda per a reprendre-la en altra ocasió, i prene peu particularment de les idees d'un altre articulista que's proposa no res menys que estimular als fills de Tàrrrega per a la constitució d'un Museu. Si's realitza aquesta idea i trova favorable acollida, jo, an aquest Museu hi puc portar lo meu gra d'arena que es, precisament, de lo que vaig a parlar en aquest article.

Habent-me encarregat mos superiors l'ensenyança de la Historia Natural què's vivien de cursar els Seminaristes de Morella, ara ha fet dos anys, vaig emprendre aquesta tasca amb tot l'ardor de que està dotat un esperit juvenil.

Tots sabem que una de les dificultats més grosses amb que topa un mestre per a fer entrar a la ment dels deixebles una disciplina qualsevolga, es la manca d'interès pedagògic per part dels mateixos.

A excitar aquest interès per una ciencia que, tal com avui està escrita en els textos de segona ensenyança té bastant d'ensopida va anar encaminada tota la meua activitat. Passàrem els ulls pel damunt de les nocions més indispensables de la Zoologia, Botànica, Mineralògic i Geologia, i una volta preps

Núm. 2632.

2636. LA BOU.—Quinzenal independent. [Capçalera mixta].

Imp. *La Progresiva*.—211 × 140 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1922; núm. 1 i 2 (11 i 25 març).

Publicació humorística, satírica. S'hi veuen notes d'art i esport, notícies d'administració local i treballs literaris.

2637. ARQUETA.—Publicació mensual del Museu targari. Adherida a l'Obra dels Pomells de Joventut.

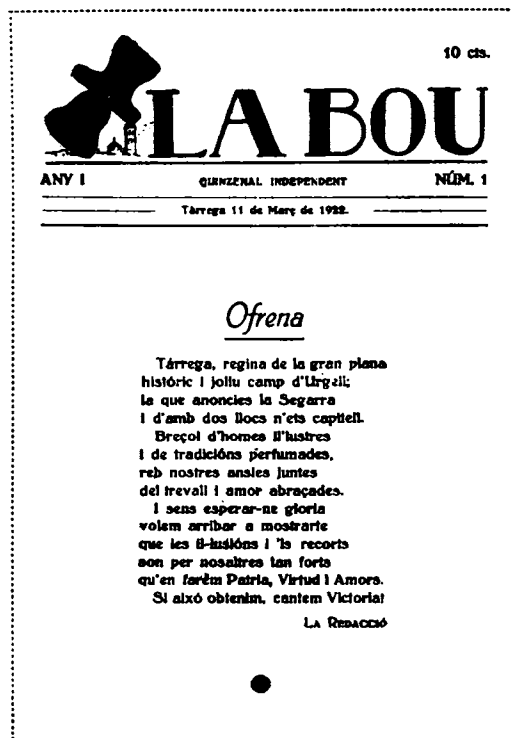
Red. i Adm.: Museu targari.—Imp. i Llibr. Sauret.—183 × 114 mm.—10 pp.
Any I, 1922; núm. 1-3 (abril-juny).

Dirigida pels PP. Benet Noguera i Josep Franquesa; aquesta publicació, a més d'ésser el portant-veu dels «Pomells», inseria articles religiosos i morals.

2638. VIDA NOVA.—Setmanari Nacionalista i d'Informació Comarcal. Sortirà cada dijous. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Agoders, 39, baixos.—
Imp. i Llibreria Sauret.—226 × 168 mm.—
12 pp. a 2 col.—Suscripció: Tàrraga, un any, ptes. 6. Fora, un any, ptes. 7.
Any I-II, 1922-1923; núm. 1-63 (6 abril 1922-20 set. 1923).

Defensava l'ideari d'*Acció Catalana*. El dirigia En Manuel Perenya, i n'eren redactors En Josep Elias, Ramon Novell, Magí Escrivà i algun altre.

Núm. 2636.

2639. MUNTANYES EMPORDANESES.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada en *Nostra Parla* (Barcelona, 1919, p. 203).

TERRADES

TERRASSA*

2640. Lo BARRET.—Organo de la societat del mateix nom. [Capçalera mixta].

Red.: Ramón Minguell, Sant Pere.—Imp. Estrada, Miquel i C.^a—Nord, 40.—300 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Il·lustrat.
Any I, 1886; núm. 1 (4 abril).

Publicació satírica i humorística, ens diu que «sortirà quant ho tindrà per convenient».

2641. BUTLLETÍ DEL CENTRE CATALA DE TARRASSA.—Sortirà en los dias 1 y 15 de cada mes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Font Vella, 28.—Imp. de Estrada, Miquel i C.^a, Nord, 40.—170 × 120 mm.—8 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1 pels socis, ptes. 150 pels no socis.

Any I, 1886; núm. 1 (1 dbre. 1886).

El dirigia Josep Soler i Palet. En l'article de presentació ens diuen que «no serem ni monarquics ni republicans, ni de cap de sas múltiples subdivisions; sino pura y exclusivament, lo que som, lo que correspon a nostra naturalesa, a nostra fe de batisme: Catalanistas y consegüentment si vé lo cas, regionalistas». Va seguir publicant-se fins a últims de 1887.

Núm. 2638.

2642. Lo BARRET.—Periódich humorístich, satírich, il·lustrat y literari. Sortirà a lo menos dos vegadas cada mes encare qu'estigui nuvol. [Capçalera mixta].

Direc. i Red.: Puignovell, 12, baixos.—Imp. de Estrada, Miquel i C.^a, Nord, 40.—234 × 143 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Segona època.—Any 1891; núm. 1 (5 febrer).

* Nostre agraïment a Maria Verger, Directora de l'Arxiu Municipal de Terrassa, per les moltes notes facilitades i atencions rebudes d'ella en la nostra estada al dit Arxiu, les quals ens foren ben útils per a fer més completa la nostra tasca.

La finalitat d'aquest periòdic «no es altra que distreure lo mal humor, riure tant com se pugui». Varen sortir-ne cinc números. (Vegeu núm. 2640).

2643. LA COMARCA.—Periódico político defensor de los intereses del distrito de Tarrassa. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Nord, 56.—Imp. Antoni Ventayol, Nord, 56.—185 × 125 mm.—16 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 3.—Quinzenal.—Bilingüe.

Any I, 1892; núm. 1 (5 juny).

Tractava de les qüestions econòmiques i publicava notes referents al «Sindicat de contribuents» del qual era el portantveu. El català escasseja.

2644. LA TROMPETA.—Setmanari bilingüe, il·lustrat, literari y de noticias. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Nord, 40.—Imp. de J. Comas. [Des del núm. 3] Imp. de A. Ventayol, Nord, 56.—224 × 142 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any I, 1892; núm. 1-7 (16 juliol-3 set.)

En l'article «Quatre paraules» llegim que els que fan aquesta publicació van «a emprendre en forma periodística una campanya literaria, agermanant en nostra modesta tasca las llengües de Castella y Catalunya... sols en lo fi d'aportari nostre gra d'arena (encara que insignificant) per ajudar al engrandiment del avuy tan reduhit edifici literari de Tarrassa». Abunden els treballs humorístics.

2645. L'ESPARVER.—Periódich satírich, humorístich, il·lustrat y literari. Picará sols en los dias de bona lluna. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Pau, 27.—Imp. i Lit. de A. Ventayol, Nord, 56.—264 × 179 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1894; núm. 1 (5 gener).

En l'article «Quatre paraules o més» llegim que no té idees polítiques, que procurarà cantar las veritats, vinguin d'allà on vinguin, i que parlaran alt i clà... «Entremitj de la crítica séria y festiva la part humorística, sense apartarse de la moral... a fi y efecte d'introduhir dintre la llar doméstica, lo goig, l'alegria y la expansió».

2646. LA SEMBRA.—Número de propaganda catalanista publicat per l'Agrupació Regionalista. [Capçalera tipogràfica].

Imp. M. Utset Juncosa, Font Vella, 30.—260 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.

Any 1901; núm. únic (26 maig).

Publicació que serví com de tanteig per a la sortida del núm. 2648.

2647. LA SEMBRA.—Publicació commemorativa de l'assaig d'Exposició de l'Art Aplicat organitzat per l'«Agrupació Catalanista». [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Avenç*, Ronda Universitat, 20 (Barcelona).—170 × 105 mm.—16 pp. a 2 col.—Il·lustrat. Any 1901; núm. únic (29 juny).

Publicació cultural d'art.

2648. LA SEMBRA.—Setmanari portaveu de la Agrupació Regionalista de Tarrassa. [Des de l'any V] Setmanari catalanista. Surt els dijous. [Capçalera mixta].

Adm.: Mitjà del Passeig, 38. [Des de l'any XIII] Red. i Adm.: Carrer del Passeig, 7 i 9.—Estampa *La Industria*, de Morral i Cadevall, Mitjà del Passeig 38. — 218 × 149 mm. [Des de l'any XIII] 181 × 118 mm.—8 pp. a 2 col. [Des de l'any VIII] 12 pp.— Suscripció: Tarrassa, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, pessetes 2.

Any I, 1902; núm. 1-14 (5 gener-13 abril). - V, 1906; núm. 215 (22 març). - XIII, 1914; núm. 608 (21 març).

Publica treballs polítics i literaris, articles de crítica musical i poesies. En els primers temps semblava pertànyer a *Unió Catalanista*, però poc a poc va anar seguint les inspiracions de la *Lliga Regionalista*.

ANY I.º Tarrassa 5 de Janer de 1894. NÚM. I.

PERIÒDICH SATIRICH, HUMORÍSTICH, IL·LUSTRAT Y LITERARI
PICARÀ SOLS EN LOS DIAS DE BONA LLUNA

NO S' ADMETEN SUSCRIPCIONS Número corrent. . . . . 10 céntims. Id. atrasant. 20	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ CARRER DE SANT PAU, NÚMERO 27. No s' retornan los originals publicats, ni per publicar.
---	--

NOSTRES INDUSTRIALS

Notre desitj seria disposar d' un gran espay per fer una extensa biografia, tal com se mereix lo senyor Escudé; pero tant sols podem concretarnos á anotar alguns datos biográfichs de aquest inteligent industrial.

Nasqué nostre biografiat en aquesta ciutat á principis del any 1835.

Desde molt petit demostrá gran afició á la maquinaria; apenas contaba dotze anys quant comensá á combinar rodes y eixes per las máquinas, que cridavan l' atenció pública per l' escassa edat del constructor.

Al objecte de desarróllar sas aficions y empéndrer una marcha activa en la maquinaria, se trasladá á Manresa, ahont comensá la ca-

MIQUEL ESCUDÉ

rrera mecánica, entrant de aprenent en un taller de construccions.

Als pochos anys d' exercir l' ofici, ideá y construí una locomotora *diminuta* efectuant los moviments d' avanse y retrocés, que causá l' admiració de cuantas personas la vegeren funcionar. En vista dels resultats de la locomoció y l' expert talent del Escudé, varios talleres l' hi feren grans oferiments y aceptá 'ls de «La Maquinista Terrestre y Marítima» ahont per espay de set anys, desempeñyá distintos càrrechs, considerántlho sempre com una

escepció en sa classe.

En l' any 62, construí una máquina de cosir y l' resultat obtingut fou tant satisfactori, que

Núm. 2645.

2649. **FULLA DOMINICAL.** [Capçalera iHustrada].
 Red.: Rectoria.—Imp. M. Utset Juncosa.—220 × 125 mm.—4 pp.—IHustrada.
 Any I, 1904.
 Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, el núm. 58.
2650. **LA CEBA.**—Setmanari humorístic. [Capçalera mixta].
 Red.: Manso-Adey, 9.—Imp. de Josep Ventayol Vilá.—225 × 140 mm.—4 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1904; núm. 1-26 (8 oct.-26 nov.)
 El dirigia Gaietà Puig. La Redacció ens fa saber que «son gent de bé pera tot y essent bons minyons, no deixarem d'ensorrar sempre tot lo dolent vingui d'hon vingui, y sigui de qui's vulgui, pero en cambi no deixarem d'enaltir tot lo bo y bonich; lo sa y lo digne de llohança». Inseriria treballs literaris i notícies.
2651. **ESPRIT JOVE.**—Setmanari catalá. [Capçalera mixta].
 Red.: Plaça Major, Café Colón.—Imp. M. Utset Juncosa.—325 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'10.—IHustrat.
 Any I, 1905; núm. 1 (7 gener).
 En l'article «Ja som aquí» llegim que volen «fer arreu homes lliures y sans de preocupacions; treure'l poble dels taguris hon explotan sa credulitat; deslliurar-lo de directoris y comités que l'enganyan; explicarli la veritable doctrina del Catalanisme; ferli entendre lo que es autonomia, demostrarli que sens ella no hi ha llibertat possible...» El dirigia Josep Salla.
2652. **CAP AL ESSER!**—Periodic nacionalista, portaveu de l'«Avenç Autonomista». [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Sant Joan, 14.—Imp. Marcet i Figueres, Sant Joan, 14.—245 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia el primer divendres de cada mes.
 Any I, 1906; núm. 1 (5 oct.)
 En l'article de salutació llegim que vol «defensar el Nacionalisme Catalá segons les necessitats de la vida moderna» i «lluitar per assolir l'Autonomia de Catalunya fins a poder fruirla en tota sa amplitut».
2653. **LA CREUADA.**—Setmanari catolich. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat].
 Red. i Adm.: Font-Vella, 40.—Imp. *La Industria*, Mitjà del Passeig, 38.—195 × 123 mm.—
 16 pp.—Suscripció: Terrassa, trimestre, ptes. 2. Fora, trimestre, ptes. 2'50.
 Any I, 1907; núm. 1 (12 gener). - II, 1908; núm. 68 (2 maig).

Conegut el subtítol, ja sabem quin és l'ideari d'aquest periòdic. Publica articles doctrinals, treballs literaris, les funcions religioses a realitzar a la setmana, i una secció de noves. Actualment surt la segona època.

2654. FUTURISME.—Setmanari d'orientacions modernes. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Cremat, 15 (*Casa del Poble*).—Imp. Marçet i Figueres, Sant Joan, 14.—260 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I, 1908; núm. 1 (11 gener).

Aquesta publicació «ve a alçar la senyera a la comarca de Terrassa vers els ideals d'evolució progressiva, constant e indefinida de l'humanitat, segons marca l'intel·lecte... Hem de condemnar tota institució que's fonamenti en el privilegi i exclusivisme i enaltir, per ser de capdal importància de les nacionalitats naturals, i en particular el nacionalisme català». Hi escrivien Gabriel Alomar, Josep Roca i Roca i Domènec Martí i Julià. El Director era Domènec Palet i Barba.

Any I.—Núm. 14 TERRASSA 13 DE ABRIL DE 1902.

Lo que volem Volem la llengua catalana ab caracter oficial y que siguin catalans tots los que descompensin càrrecs públics; volem Cortes catalanes, no sols per restituir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se referaxi a la organizació interior de la nostra terra; volem que catalans siguin los jutges y magistrats, y que dintre Catalunya se facin en última instancia los pleus y causes; volem ser arbitres de la nostra administració, fessant ab entera llibertat los contribucions e impostos, y volem, en fi, la facultat de poder contribuir a la formació del exèrcit espanyol per medi de voluntaria o diners, suprimint en absolut los quintes y lleues espanyols y establint que la reserva regional forosa prestei servey tant sols dintre Catalunya.—(Del Manifest de la Unió Catalànica de 16 de Mars de 1897.)

Lo Dr. Robert

CATALUNYA està de dol, un de sos mes grans patricis acaba de morir: quant nostra aymada patria esperaba molt encare de son privilegiat talent y gran patriotisme, solidadament en plena feyta ha sigut arrenat d'aquesta vida, lo doctor Robert. Aquí no volem jutjar com a home de ciencia perque ben justament ha sigut proclamat per tot-hom d'eminencia indiscutible. No aplaudim ni admirarem may prou sa tasca patria-ca

a la que ha sacrificat sa salut y ben-estar que podria proporcionarli una brillant posició guanyada després de dedicar tota sa activitat en los dret proxims y de la ciencia. De caracter independent va trovarse a la alcaldia de Barcelona ab apauçament tot com a garantia per retrocebre aquells abusos de los vivíficos que Plon governada a non profit, nos recordem encare de la manera que va haver de deixar y de les males arts de que tan valdria nos enemichs per desacreditarlos, per no poder provar molts fetes que tot-hom sab. Aforsadament ningú va fer-ne cap cas y molt al contrari lo nom d'en Robert que sols era conegut com a metge fou desdeñat viluvers admirat com a bon pa-

2655. CIUTAT.—Revista mensual.

[Capçalera mixta. Dibuix d'En Vila].

Núm. 2648.

Red. i Adm.: Sant Joan, 14.—Imp. Marçet i Figueras, Sant Joan, 14 i Nou, 57.—182 × 138 mm.—16 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'50.—Il·lustrada.

Any I, 1910; núm. 1-12 (gener-dbre.) - II, 1911; núm. 13-18 (gener-juny).

Interessant publicació dedicada a l'art, en la més àmplia accepció de la paraula. N'Alexandre Galí fou l'ànima d'aquesta notable revista. La col·laboració fou nombrosa i escollida.

2656. CRÓNICA SOCIAL.—Diario Católico de Avisos y Noticias. [Capçalera tipogràfica].

[Des de l'any XV] Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Font-vella, 40.—Imp. *La Indústria*, Passeig, 7 i 9.—400 × 268 mm. [Des de l'any 1919] 454 × 311 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Terrassa, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'50. [Des de l'any 1916] Terrassa, trimestre, ptes. 3. Fora, trimestre, ptes. 3'50. [Des de l'any 1919] Terrassa, trimestre, ptes. 4'50. Fora, trimestre, ptes. 5. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any 1921] Terrassa, trimestre, ptes. 6. Fora trimestre, ptes. 7'50. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any I, 1911; núm. 1 (1 gener). - V, 1915; núm. 1351-1420 (1 oct.-23 dbre.) - VI, 1916; núm. 1432-2012 (10 gener-28 dbre.) - IX, 1919; núm. 2780-2793 (19 agost-3 set.) - X, 1920; núm. 3721 (7 dbre.) - XI, 1921; núm. 3800 (31 març). - XV, 1925; núm. 4957-4958 (12 i 13 gener).

Va començar amb poc text en català, però poc a poc la nostra llengua va anar conquerint el lloc corresponent, i no solament el veiem en notes de col·laboració, sinó en articles, cròniques foranes, notes d'espectacles, etc. Segueix publicant-se.

2657. CARNESTOLTES.—Periòdic bullanguero, interurbà. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Plaça Mn. Cinto, 20.—Imp. *La Indústria*, Passeig, 7 i 9.—150 × 95 mm.—Una fulla.
Any I, 1911; núm. únic (6 febrer).

Publicació xiroia.

2658. CRÒNIQUES ÍNTIMES DE L'«ESCOLA CORAL».—Revista mensual. [Capçalera mixta].

Red.: *Escola Coral*.—Imp. *La Indústria*, de Morral i C.^a—115 × 120 mm.—16 pp.
Any I, 1911; núm. 1 (oct.)

A més dels articles culturals, s'hi veuen treballs literaris i notes de l'entitat de la qual és portantveu.

2659. ARXIU D'ESTUDIS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Centre Excursionista*, Sant Pere, 38.—Imp. Marcet i Figueras, Sant Joan, 14. [Des de l'any II] Estampa *La Indústria*, de Morral i C.^a, Passeig, 7 i 9.—174 × 110 mm.—16 pp.—Il·lustrat.

Any I, 1911; núm. 1-3 (oct.-dbre.) - II, 1912; núm. 4-14 (gener-dbre.) - III, 1914; núm. 15-18 (gener-dbre.) - IV, 1915; núm. 19 (gener-març).

El propòsit dels que fan aquesta publicació, és el de donar a conèixer els aspectes científics, històrics, filològics, folk-lòrics, etc., de Terrassa, i «fomentar y encarrilar entre'ls joves de bona voluntat... ab fretura de saber, l'estudi integral de la nostra localitat».

2660. LLIVERTAT.—Setmanari nacionalista republicà, portaveu de l'U. F. N. R. del districte. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Cremat, 15, 3.ª—Imp. Mulleres i C.ª, Major Sant Pere, 87.—260 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1912; núm. 1 (18 maig).

En l'article de presentació, llegim: «Venim a conquerir la llibertat dels ciutadans esclaus, a enderrocar un caciquisme embrutit y malvat que supedita els homes al seu capritxo y els fa juguets del seu instint».

2661. LLIBERTAT.—Setmanari nacionalista republicà. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Cremat, 15, 3.ª—Imp. Josep Ventalló.—285 × 200 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.

Segona època.—Any I, 1913; núm. 1 (14 febrer).

Segueix la mateixa idealitat que la primera època. (Núm. 2660).

2662. ALMANAQUE POPULAR DE «CRÓNICA SOCIAL».

Imp. *La Industria*, Passeig, 7 i 9.—125 × 72 mm.—Bilingüe.

Any III, 1916; 214 pp. + 1 s. n. - VI, 1919; 234 pp. + 1 s. n.

A més del calendari hi ha notes agrícoles, històriques, folk-lòriques, treballs literaris, etc.

TERRASSA 2 DE MARÇ DE 1908 Any II.—Núm. 68

LA CREUADA

SETMANARI CÀTOLIC

PILES DE RESERVA TITULARS: 2 ptes. TERRASSA FINS: 700 LOS PÁGOS PER ADELFANTAR	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ FONTVIELLA, 80 LA CORRESPONDÈNCIA ABONARLA No s'accepta la responsabilitat	Reclams, Anuncis, Escriure y Comunicats a altres convencionals No admeteren fins lo dia 15 de cada mes a les 12 del matí
---	--	---

L' Assil Busquets

Com eaben nostres llegidors, lo pte. passat, alir 24 tingut lloch la inauguració oficial del *Assil Busquets* y la benedicció de llur capella. Mes avans d' explicar la festa, diguem alguna cosa, sobre qui fou lo fundador de l' *Assil* y l' objecte d' aquest.

Vivia en aquesta ciutat un bon fill de la mateixa y a qui tots hem conegut era fabricant y sentiut una passió per les questions, les quals estudiaba ab anel, s' inspiraba en les Encicliques del Papa dels obrers Lleó XIII, per escriure sobre socialisme, y regirant en son cervell lo com ho podria fer per aliviar al pobre obrer, acudi al llustre Prior d' aquesta ciutat D. Joseph O. Rong, perquè li dongués el medi d' emersar en benefici dels desvalguts son copios caudal. Temps feya que l' llustre Prior se preocupaba (com mes d' una vegada havia manifestat al qui això escriu), buscant un medi per dotar a Terrassa d' un assil, ahont los trevalladors poguessen portar ses criatures durants les hores de llur treball y ara cregué arribada l' hora de donar vida a la ideya per ell tant temps acorciada, per lo que, ple d' entusiasme manifestá son projecte a D. Salvador Busquets, que aquest es qui l' consultava.

Axillida carinyosament per en Busquets l' ideya del Prior, posá

Núm. 2653.

2663. BOLETÍN DE LA «MUTUALITAT TERRASSENCA».—Asociación benéfica regional de socorros mutuos. [Capçalera mixta].

Red.: *Mutualitat Terrasencana*.—Imp. Marcet i Figueras, Sant Joan, 14.—255 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1914.

Ultra les notes pertanyents a la dita Associació, insereix treballs culturals i literaris.

2664. VIDA MODERNA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació bilingüe sortida en 1914.

2665. LA SEMBRA.—Publicació setmanal. [Capçalera mixta. El títol de la publicació, gravat]
 Red. i Adm.: *Agrupació Regionalista*, Plassa Mossen Jascinto Verdaguer.—Imp. *La Indústria*, Morral i C.^a, Passeig, 7 i 9.—266 × 200 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes 2. Segona època.—Any XIV, 1915; núm. 617-645 (12 març-18 set.)
 Segueix el mateix ideari que la primera època. (Núm. 2648).
2666. XISPA.—Esports. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Sant Genís, 61.—Imp. Mulleres, FontVella, 10.—255 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any I, 1914; núm. únic (6 febrer).
 Es tracta d'una publicació editada per Josep Argemí, en defensa pròpia.
2667. L'UNIC.—Organ enaltidor de la indústria i del comerç de Terrassa. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. de Josep Ventayol.—445 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Il·lustrat.
 Any I, 1914; núm. únic (juliol).
 Programa-anunci de la Festa Major, també conté treballs literaris.
2668. TANU. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Teatre Retiro.—Imp. Ventayol.—210 × 170 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre ptes. 2.—Setmanal.—Il·lustrat.
 Any I, 1915; núm. 1 (19 març).
 Publicació satírica, humorística i un bon xic sicalfíptica.
2669. TRADICIÓN EGARENSE.—Boletín mensual Jaimista, órgano del Círculo Tradicionalista. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Passeig, 7.—Imp. Morral i C.^a—185 × 120 mm.—8 pp.—Suscripció: Un mes ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
 Any I, 1915; núm. 1 (19 març).
 Conegut el subtítol, ja sabem el caire d'aquesta publicació.
2670. LA TORRE BONICA.—Publicación amena. Vé la luz en la Granja-Sanatorio de Tarrassa. [Capçalera il·lustrada].
 Red.: Cà Viver.—Velografiat. [Des del núm. 6] Imp. *La Indústria*, Passeig, 7 i 9.—192 × 115 mm. [Des del núm. 6] 170 × 87 mm.—4 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I, 1915; núm. 1 i 2 (15 agost-dbre.) - II, 1916; núm. 3-6 (16 gener-set.) - III, 1917; núm. 8-9 (febrer-juny). - IV, 1918; núm. 10 (febrer).

Publicació cultural, amb articles d'amena literatura i morals.

2671. VIDA LITÚRGICA.—Porta-veu de la Schola Cantorum de Terrassa. [Els tres primers números, portada mixta. [Núm. 4] Capçalera mixta. [Des del núm. 5] Capçalera tipogràfica].

Red.: Puignovell, 36.—Imp. E. Cadevall, Font Vella, 15. [Des del núm. 13] Imp. *Comp. Española de Artes Gráficas, S. A.* [Des del núm. 53] Tallers Gràfics Hostench.—191 × 130 mm.—8 pp.—Il·lustrat.

Any I-IX, 1917-1925; núm. 1-99 (gener 1917-dbre. 1925).

Declara que en el present Butlletí «hi vindran contingudes una explicació de les principals festivitats de la Iglesia, nocions de Liturgia, i Gregorianisme i completa noticia dels actes que celebri la comfraria». Segueix publicant-se.

2672. PATRIA.—Periodic Nacionalista. Sortirà cada quinzena i quan convingui. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Antoni, 64.—Imp. *La Industria*, Passeig, 7 i 9.—268 × 178 mm.—8 ó 4 pp. a 2 col.

Any I, 1917; núm. 1-10 (21 juny-22 dbre.) - II, 1918; núm. 11-20 (9 gener-27 març).

Publicació que seguia l'ideari de la *Lliga Regionalista*. No sortia amb periodicitat fixa. Inseriria noves dels pobles que integren el districte electoral i articles polítics. En l'article de «salutació» llegim que parlaran de tot quant pugui «interessar a Terrassa en l'ordre polític, en l'ordre social, en l'ordre econòmic, i no pas per passa temps ni per la infantívola dèria de veure els nostres pensaments impresos sobre paper».

2673. EL MAL TEMPS.—Periodic quinzenal català. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Nord, 50.—Imp. Josep Ventayol.—275 × 210 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1917; núm. 1 (1.ª agost).

Any II	Mars XXXI	Mon. XV
CIVITAT REVISTA MENSUAL		
Redacció i Administració: Sant Joan, 14. TERRASSA		
SUMARI		
<p>«Del Curs Miquel Angel» Alexandre Gall. — «Presentació de Miquel Angel» Fragment de la primera conferència de Josep Lleonart. — «Heterodoxes» «Llista de Círculs parissians i ciutats de la Terra, a Miquel Angel» Palermos. «Círculs i ciutats del Cosmos» Chelms. — «De la inconcepció presentista de l'Escola» Clérus. — «Noce de Proprietat» D'Agostini. — «Cronologia pedagògica de Art. del Lògic» avicé: Balot Bonet Vancells. — «Cronologia i comentaris» Clérus. «Estadística» Moneit.</p>		
DEL CURS MIQUEL ANGEL		
<p>ARA que Miquel Angel és arribat ja a Terrassa i el curs sobre la seva vida s'es obert am tot el ceremonial que exigeix la seva importància, serà bo explicar la genesis de l'obra cultural que 's realitza.</p> <p>Aixó era a la Escola de Mestres. Tots hauréu sentit a parlar de la nostre poc sortida Escola de Mestres que havia de produir la legió de mestras i mestres nous, formats aposta segons els canons del nostre credo nacionalista i imperialista, nodrits vigorosament de la seva de nostra vida nacional xuclada arran mateix del nostre viure, i plena de tota idea nova i sana, pedagògica ó no pedagògica, que guspiregés pel mon dels homens.</p> <p>Allá en Josep Lleonart, el presentador de Miquel Angel, hi en-</p>		

Núm. 2655.

Aquesta publicació defensava l'ideal nacionalista. En època d'eleccions va arribar a sortir diàriament, tornant després a ésser quinzenal. El dirigia Narcís Massó i Valentí.

2674. BOLETÍN DEL SINDICATO COMERCIAL E INDUSTRIAL DE TARRASA.—Publicación mensual, órgano de la Sociedad gremial del mismo nombre. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Gabachones, 9.—Imp. de Vda. e hijos de M. Utset Juncosa.—196 × 131 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any II, 1918; núm. 10 (maig).

El títol ja ens diu el caire d'aquesta publicació. El català no és abundant.

2675. FULLA MARIANA.—Publicació mensual de la Congregació de Maria Immaculada i Sant Lluís Gonçaga. (Amb llicència eclesiàstica). [Capçalera mixta. El títol de la publicació, il·lustrat].

Imp. *La Industria*, Passeig, 7 i 9.—184 × 143 mm.—8, 12 ó més pp. a 2 col.—Il·lustrada.
Any VII, 1924; núm. 61-65 (febrer-maig).

Va començar a publicar-se en 1918; però no sortia amb regularitat. Ultra ésser el portantveu de la Congregació, insereix treballs literaris, històrics i d'art.

2676. EL DIA. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Antoni, 64. [Des del núm. 1502] Red.: Sant Antoni, 64. Adm.: Dr. Cabanes, 8. [Des del l'any 1925] Red. i Adm.: Dr. Cabanes, 8.—Imp. Josep Ventayol, Nord, 50. [Des de nov. 1920] Tallers Gràfics Salvatella i C.^a, carrer Dr. Cabanes.—276 × 215 mm. [Des del núm. 1502] 422 × 296 mm.—8 pp. a 3 col. [Des del núm. 1502] 4 pp. a 5 col.—Suscripció: Terrassa, trimestre, ptes. 5. Fora, trimestre, ptes. 5'50. [Des de l'any 1922] Terrassa, trimestre, ptes. 6. Fora, trimestre, ptes. 7'50.

Any I, 1918; núm. 1-129 (8 abril-17 set.) - II, 1919; núm. 216-501 (2 gener-31 dbre.) - III, 1920; núm. 502-794 (2 gener-30 dbre.) - V, 1922; núm. 1195 (12 maig). - VI, 1923; núm. 1494-1554 (24 maig-11 agost). - VIII, 1925; núm. 1901-2146 (3 gener-14 set.)

En l'article «Deu vos guard», ens diu que: «El nostre propòsit, es conquerir l'opinió terrassenca a fi de que deixi de ser una nota discordant en el concert general dels pobles de Catalunya... Catalanitzar el nostre districte per mitjà del diari netament nacionalista». El lema d'aquesta publicació diària, és: «Tot per Catalunya». Publica pàgina literària. Encara surt.

2677. LA VOZ DE LA COMARCA.—Organo de los Sindicatos Obreros. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Valle, 11, 1.ª—Imp. Utset.—300 × 212 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I, 1918; núm. 1 (20 juny).

En l'article de presentació, llegim: «Venimos a empuñar un lábaro que haga sentir las verdades a los trabajadores». El català no és abundant.

2678. EL XERRAIRE.—Setmanari festiu. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Cabanes, 8.—Imp. Salvatella i C.ª, Cabanes, 8.—180 × 130 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any 1919; núm. 1-25 (19 abril-4 oct.)

Aquest nostre setmanari, escriu la Redacció, «tindrà el caràcter que el nom llur li dona: xerraire. Xerraire de lo del carrer, xerraire de lo del teatre y xerraire de lo de les cases, xerraire en fi en tots conceptes, tenint sempre aquella cura i mira especial en que nostra llengua no ofengui a ningú». En l'últim número s'acomia del públic. Publicació satírica local. La dirigida P. Albiniana.

ANY VII TERRASSA, MAIG DE 1924 NÚMERO 63

Publicació mensual de la Congregació de Mare Immaculada i Sant Lluís Gonzaga
(Amb Picadella acrobàtica)

**ALS ASSEMBLEISTES
CONGREGANTS DE MARIA**

que han vingut a rebre homenatge a l'ur angustia Capdavantera en aquesta ciutat de Terrassa

DÉU VOS GUARDI! Els congregants i germans vostres, plens de gaubança en fruit de vostra dolça companyia en l'Assemblea, volem remercier-vos la visita. Nostre desig és que vostra estada en nostra ciutat, us hagi sigut agradosa. Fills d'una població antiquíssima i amants de les tradicions nostrades; enorgullits de la nostra història i dels nostres monuments; creuats heroics que fórem els més valerosos en lluitar contra els musulmans invasors en l'Edat Mitjana; amants ja de temps del treball, font de riquesa i dignificació de la humanitat, i per últim, amants de pietat mariana, volem deixar-vos un record dels nostres enlairats ideals.

La Congregació de la ciutat de Terrassa, l'Època dels romans i la Seu episcopal dels visigots, assenlada vora la muntanya on té el tron la Reina de Catalunya, vos ja ofereix d'aquest número extraordinari de FULLA MARIANA, per a que sigui per vosaltres un record inesborrable de l'Assemblea que acabem de celebrar amb la vostra juvenívola i entusiasta cooperació.

Deu vos guardi vos repetim. De la vostra amical visita en restem fonamentalment agraïts i en servarem perennal recordança.

La Comissió Literària.

Núm. 2675.

2679. LA GUILLOTINA.—Funcionará quan convingui. Amb el temps serà un periòdic humorístic. [Portada mixta].

Red.: Palla, 14.—Imp. Comp. Española de Artes Gráficas, S. A.—198 × 155 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any 1919; núm. 1-4 (15 maig-18 juliol).

«El Cos de Verdus» ens diu que «servir al públic en consciència es el nostre únic propòsit.—Detestém els dolents i els soberbis, aquets serán fustigats sens pietat. Ensalsarém sens regateig als quins ne sien acreeadors, amb aquets serem justos. Els humils poden contar des d'are amb nostre entussiasta aplauso». Fou una publicació dedicada a recollir els «potins» de la ciutat.

2680. **ARXIU DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA.** [Capçalera tipogràfica].
- Red. i Adm.: Sant Antoni, 64.—Gràfics *La Indústria*, de Morral i C.^a, Passeig, 7 i 9. [Des del núm. 36] Imp. Joan Morral, Nord, 22.—174 × 110 mm.—12 ó 16 pp.—IHustrat.
- Segona època.—Any I, 1919; núm. 1-4 (juliol-nov.) - II, 1919-1920; núm. 5-8 (dbre. 1919-nov. 1920). - III, 1921; núm. 9-14 (gener-dbre.) - IV, 1922; núm. 15-20 (gener-dbre.) - V, 1923; núm. 21-26 (gener-dbre.) - VI, 1924; núm. 27-32 (gener-dbre.) VII, 1925; núm. 33-38 (gener-dbre).
- Segueix igual que la primera època. (Vegeu núm. 2659).
2681. **EL XERRAIRE.—Setmanari festiu.** [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 27] Capçalera iHustrada].
- Red. i Adm.: Dr. Cabanes, 8.—Imp. Salvatella i C.^a—180 × 130 mm. [Núm. 40] 192 × 110 mm.—8 pp. [Des del núm. 27] 16 pp. a 2 col. [Núm. 39] 4 pp. [Núm. 40] 64 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Núm. 40] Núm. solt, ptes. 0'25.
- Època segona.—Any 1919-20; núm. 27-40 (8 dbre. 1919-3 juliol 1920).
- Segueix la mateixa idealitat i numeració de la primera època. (Vegeu número 2678).
2682. **EL D'ALLÓ.—Setmanari festiu amb ninots.** [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 6] Capçalera a dos colors].
- Red. i Adm.: J. Morral, Nord, 22.—Imp. *La Indústria*.—190 × 120 mm. [Des del núm. 6] 190 × 122 mm.—16 pp. [Des del núm. 6] 8 pp. [Núm. 15] 32 pp. [Des del núm. 16] 8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Núm. 15] Ptes. 0'25. [Des del núm. 16] Ptes. 0'10.—IHustrat.
- Any I, 1920; núm. 1-17 (21 febrer-31 juliol).
- La Redacció ens fa saber que, no vol faltar el respecte als seus conciutadans, però «prepara't a les nostres garrotades, tú, jove elegant... si caus en una deplorable cursileria... i tú, noia de casa bona que... menyspreues a les senzilles noies del veïnat per considerarles poc educades...» Tracta de les converses de la gent dels Casinos i del xafardeig de la ciutat. Amb el núm. 17 s'acomiada dels seus llegidors.
2683. **BUTLETÍ DEL «ORFEÓ MONTSERRAT».** [Capçalera tipogràfica].
- Red.: *Centre Social*, Font Vella.—Imp. *La Indústria*, Joan Morral, Passeig, 7 i 9.—190 × 125 mm.—8 pp.
- Any I, 1920; núm. 1 (maig).
- Es el portantveu de l'esmentada entitat; també publica treballs de literatura i d'intenció moral.

EL DIA

Red. i Adm.: S. Antoni 64. Tel. 2303

Impremta: Nord 50. Telèf. 1868

Any I TERRASSA Núm 40

Dissabte 25 de Maig de 1918

Subscripció Trimestral

Terrassa 5 ptes. -- Fora 5'50 ptes.

PAGESOS!

No gasteu **SOFRE** ni **SULFAT**

Per a curar les malures de vostres vinyes, hortes i arbres, proveu els

Sofres líquids, sulfatisadors

i altres insecticides que trobareu a la casa de

Representacions Agrícoles

DE

M. Galí Figueras

Carrer Nou, 54.

Carrer del Passeig, 8, (de 6 a 8 del dia)

En dita casa hi trobareu tot el que vos convinga per al conreu i bona producció de vostres terres.

Demaneu el catàleg general.

Robert Sellarés

TALLER DE PINTURA DECORATIVA, CARRUATGES, AUTOMOVILS, CAMIONS, OBJECTES DE LUXE

:: I MOBLES ESMALTATS. ::

Vall, 75

Teléfono, 2004

UNITAT

ENS sembla talment un somni. Als que hem viscut els primers temps del catalanisme militant i fem un estat comparatiu dels elements que integraven aleshores les forces polítiques catalanes i les actuals, el contingut de sos programes, i el camí assolit davant l'opinió pública de tota Espanya, ens sembla un somni, el que hem avençat en la consecució de nostres aspiracions.

Sortit de les assemblees de l'Unió, el catalanisme començava ses campanyes polítiques amb l'hostilitat de quasi tots els partits espanyols i gran majoria del mateixos partits catalans integrats els més potents,—liberal i conservador—per elements caciquils afectes a una acció política i social mesquina.

El partit republicà, de tanta porxança en la opinió catalana, combatia ferament als catalanistes, no portant ell en canvi, en son programa, un contingut de veritable sava catalanesca. Inspirat per elements exòtics, el que menys el preocupava éren les reivindicacions de la terra, i presentava als catalanistes com a elements reaccionaris, desitjosos de retornar als temps dels moros. Ens trobàrem envoltats de gent catalana, la més il·lustrada sobretot, que influïa per l'educació rebuda en escoles i instituts, començava per creure als catalanistes, especialment als més exaltats, tocats del bolet o guillats del cervell. Creïeu que és necessitava tot l'entusiasme per a afrontar tots els dicteris que uns per malvolença i

altres per incomprensió, penjaven al pobre infelç que, havent sullejat l'història gloriosa de Catalunya, i admirat les hermoses gestes de nostres avant-passats, es sentís sorprès per elles i s'indignés de l'injusta opressió d'un poble que baix el regnat dels Jaumes i Peres era el més lliure del món i una de les potències més influents d'Europa.

Els temps han canviat ràpidament i el partit que nasqué quasi exclusivament per combatre les aspiracions catalanes, ha finit per incorporar-les a son programa baix pena, de no adaptar-s'hi, de veures abandonat pels seus mateixos prosélits.

Ho hem vist amb tot el goig de la nostra ànima en totes les últimes assemblees. El que toca a dintre de Catalunya ja està guanyada l'opinió i pel reste d'Espanya ho hem vist també en les eleccions legislatives: rebre als nostres homes arreu sense prevenció, havent caigut per sempre mes el fantasma del separatisme. No fa molts dies al Congrés dels Diputats, el senyor Pradera s'empenyava en fer revivre l'hidra separatista i sortosament fracassà per complert en sos intents.

L'actuació del homes de la Lliga Regionalista ha evidenciat a tota Espanya que en el nacionalisme, lluny d'haver-hi un perill per l'unitat de Espanya hi há la novíssima base per una més forta Unitat: la que admet igual dret de tots els pobles espanyols a regir-se segons llur naturalesa, sense imposició d'un damunt dels altres.

Núm. 2676.

2684. **EL DEIXUPLINAIRE.**—Periòdic humorístic quinzenal. [Capçalera tipogràfica].
 Red.: Vall, 38.—Imp. Mulleras i Torrente.—184 × 128 mm.—16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.—
 Il·lustrat.
 Any I, 1920; núm. 1-5 (8 maig-3 juliol).
 La finalitat d'aquesta publicació no és altra que ésser «l'agrado de la joventut tota... portant-li el consol de llegir unes planes fructuoses prenent com a lema un esplai gran que'l formen joventut, patria, alegria i amor». A més d'articles humorístics, s'hi veu una secció que porta per títol «Tafaneijant».
2685. **ESPORTIVES.** [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Dr. Cabanes, 10.—Gràfics Salvatella i C.^a, Dr. Cabanes, 8.—227 × 163 mm.—
 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'15.
 Any I, 1920; núm. 1 (22 oct.)
 En l'article «Als bons esportmens», declara: «sortim amb el convenciment de no fer lucre ni beneficis, amb un imparcialisme extrem sense subvencions de ningú, sense partidismes ni baixes mires, ho fem per esport, per posar-nos al nivell d'altres ciutats veïnes, per tenir un setmanari esportiu ben terrassenc i ben nostre».
2686. **EL XERRAIRE.**—Setmanari satíric. [Capçalera il·lustrada].
 Red. i Adm.: Dr. Cabanes, 8.—Imp. Salvatella i C.^a—180 × 130 mm.—16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'20.
 Epoca tercera.—Any 1921; núms. 41 i 42 (5 i 15 gener).
 Té el mateix caire i numeració de les dues èpoques anteriors. (Vegeu números 2678 i 2681).
2687. **LA FARSA.**—Periòdic incoloro. [Capçalera mixta].
 Imp. *La Industria*, Passeig, 7 i 9.—295 × 205 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—
 Bilingüe.
 Any I, 1921; núm. 1 (23 juliol).
 Publicació satírica i humorística.
2688. **TERRASSA ESPERANTO.**—Fulla de propaganda del «Grup Esperantista Lumon». [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Sant Antoni, 64, 2.ª—Imp. Salvatella i C.^a, Dr. Cabanes, 8.—306 × 216 mm.—
 4 pp. a 3 col.—Bilingüe.
 Any I, 1921; núm. 1 (oct.)

Publicació propagadora de l'esperanto. Indica els llocs on es donen els cursos per a aprendre aquesta llengua universal, revistes i societats nacionals esperantistes; articles de filologia, etc. A la «Salutació» llegim que no pot assegurar-se si aquesta fulla «serà periòdica, o bé tan sols es publicarà quan les circumstàncies de la propaganda ens ho demanin».

2689. BUTLLETÍ.—Publicació mensual de les Escoles Pies. [Capçalera mixta].

Red.: Saló d'Estudis de les Escoles Pies.—Gràfics Joan Morral.—185 × 125 mm.—12 pp. a 2 col.—Il·lustrat.—Bilingüe.
Any I, 1921; núm. 1 (oct.)

Publicació cultural. S'hi veuen treballs dels alumnes i ressenyes dels actes celebrats a les dites Escoles.

2690. LA ACCIÓN.—Periòdico republicano. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Cremat, 15.—Imp. Josep Ventayol.—270 × 210 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Segona època.—Any I-IV, 1922-1925; núm. 1-175 (2 set. 1922-dbre. 1925).

Es el representant de la premsa esquerrana de Terrassa i el seu districte. El dirigia Andreu Costa *.

SETMANARI PERSTIU AMB NINOTS
ANY I PREU: 10 CÈNTIMS N.º 17
TERRASSA 31 DE JULIOL DEL 1920

Amunt i crits

DECIDIMENT. Tal com varem anunciar-vos la setmana passada, començarem les vacances. I no us creiem benivolgudes llegidores i amables llegidors que si-gui poques ganes de continuar aquesta comunicació amb vosaltres setmanalment, no, són causes més importants que ens ho impedeixen. El nostre treball constant i decidit i l'abús d'èrnic que hem hagut de fer mantes vegades marçés als nostres *èxits*, ens ha emmagrit de tal menere que la nostra habitual cara de pes-ques s'ha transformat tant, que estaria en caràcter per a l'endemà de Tots Sants i el nostre melje, fundadament alarimat, ens ha exigit que reposessim i que anes-sim a pendre les aigües. Nosaltres que som obedients hi anirem a pendre-les a una platja, directament del mar que n'hi

Núm. 2682.

2691. EL CASTIÇ.—Periòdic humorístic quinzenal. [Capçalera tipogràfica].

Imp. P. Mulleras.—240 × 150 mm.—10 pp. a 2 col.—Il·lustrat.
Any I, 1922; núm. 1 (25 set.)

Setmanari xiroi.

2692. L'ESQUITX DE «LES FONTS».

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació d'abans de 1925 ** però segons

* Els números que havem vist de la primera època (1908), tenen el text en espanyol.

** Hem vist en canvi, *L'Esquitx de «Les Fonts»*.—Periòdic satíric il·lustrat. [Capçalera mixta].—Red. i Adm.: Casal «Les Fonts».—275 × 185 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Primera època. Any V; núm. 5 (6 febrer 1927).

nota facilitada per En Josep Mitats, va sortir en 1922, i solament es publicaren quatre números. Això serà cert, però l'article «Tornem-hi» de 1927 parla només «d'una dormida de tres anys». Publicació de propaganda de «Les Fonts».

2693. JOVENTUT.—Revista quinzenal. [Capçalera mixta].

Red.: Sant Quirze, 56.—Imp. Ruiz Romero, Pelayo, 52 (Barcelona).—245 × 185 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'30.—

Ilustrat.—Bilingüe.

Any I, 1922; núm. 1 (1.ª febrer).

Publicació netament literària.

2694. LLAVOR.—Portaveu del Pomell de Joventut «Fermes Catalans». [Capçalera mixta].

Red.: Llessamí, 2.—Imp. Hostenc.—175 × 130 mm.—24 pp. a 2 col.—Núm. solt; pts. 0'50.

Any I, 1923; núm. 1 (abril).

Publicació del mateix caire que les esmentades en els núms. 2315 i 2331.

2695. BUTLLETÍ DEL CLUB PIRENENC. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Palla, 24.—Imp. *La Indústria*, Passeig, 7 i 9. [Des del núm. 11] Imp. Joan Morral, Nord, 22.—186 × 110 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I, 1923; núm. 1 (nov.-dbre.)-II, 1924; núm. 2-7 (gener.-dbre.)-III, 1925; núm. 8-13 (gener.-desembre).

Publicació del mateix caire que les esmentades en els núms. 816 i 930.

2696. EL ARCO IRIS.—Revista de Cultura. [Capçalera mixta].

Red.: Carretera de Matadepera, 75, 1.ª—Imp. Marcet i Figueres.—275 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Ilustrat.—Bilingüe.

Any I, 1923; núm. 1 (30 maig).

Publicació literària.

LA FOGUERA

ANY I

11 DE SETEMBRE DE 1923

NUM. 4

REDACCIO: JOVENTUT NACIONALISTA - TORRELLÓ

PREU: 16 CENTIMS

1714-1923

209 anys del nostre esclavatge

Demanem als nostres companys un sentit record pels màrtirs del 1714, a l'ensem que un sincer acte de contrició

¡Visca la llibertat

de Catalunya!

Núm. 2704.

2697. BUTLLETÍ DE LA SECCIÓ EXCURSIONISTA DEL «CENTRE SOCIAL TERRASSA».

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació mensual sortida en 1923. El títol ja ens diu el caire d'aquest periòdic.

2698. EL XERRAIRE. [Capçalera il·lustrada. El mateix gravat de l'època tercera, però raspat el subtítol].

Imp., Dr. Cabanes, 8.—190 × 142 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.—Quinzenal. Epoca quarta. — Any 1924; núm. 49 (15 març).

Segueix la mateixa idealitat i numeració de les èpoques anteriors. (Vegeu números 2605, 2608 i 2613).

2699. GRUP EXCURSIONISTA MONTSERRAT.

Red. i Adm.: Sant Pere, 6, 2.ª.—Imp. *La Indústria*.—143 × 92 mm.—4 pp.—Il·lustrat.

Any I, 1925; núm. 1-5 (febrer-dbre.)

Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, els núms. 816 i 930.

2700. GRUP EXCURSIONISTA TERRASSA. [Capçalera mixta, amb el segell de la Societat].

Red. i Adm.: Cremat, 15.—Imp. M. Figueras Singla, Sant Joan, 14.—164 × 92 mm.—8 pp.

1925, núm. 1 (dbre.)

Vegeu, sobre tals publicacions, ço que hem dit, en el núm. 816. Aquest «Grup Excursionista», pertany a l'entitat Fraternitat Republicana.

2701. ARXIU DE LA PREMSA DE TERRASSA. [Capçalera tipogràfica].

ANY I.   Torroella de Montgrí 1 Desembre 1912   NÚM. 1

MONT-GRIS

REVISTA TRIMESTRAL   ORGUE DEL ATENEU

SUMARI.—[Torroella]. Atenea.—L'Ateneu, A.—L'onada. J. Vallespi.—Breus consideracions sobre l'higiene de Torroella. J. Carreras.—L'encis d'en Parnot. P. Blasi.—Nostres carrers E. Viñes.—Trist recort. J. Castella.—De la terra. N. Plaça.—Casolanes. Floridor.—Crònica.

¡TORROELLA!

ILLS amorosos de Torroella, venim en fervent adoració a oferirte ab aquestes lülles l'ardidesa de nostra joventut, el foc ardent de nostre entusiasme.

Hem begut en el recort de les gestes glorioses que tan alt posaren ton nom; hem plorat devant ta estrepitosa decadencia. ¡Reina i senyora que fores de la plana empordanesa!

I del recort de ta gloria i del dolor de tes runes n'ha brollat intens, vibrant, el desij de reconquerir quelcom de ta passada grandesa.

Te voldriem forta.

Te voldriem bella.

Te voldriem culta.

Voldriem que no desentonessis en el concert de les viles germanes quant l'Empordà, la plana alegre, la enamorada del Mar Llatí, realisant la protecia del poeta, sapiga recullir la herencia de la dolça Helena.

Que nostre esforç pera aixó hi valga, i que vulguis perdonar per la bondat del desij lo que de airevit puga haverhi en nostres pretensions desmesurades.

Atenea.

Núm. 2705.

Red. i Adm.: Nou, 54.—Imp: Joan Morral, Nord, 22.—277 × 184 mm.—16 pp. a 2 col.—
Núm. solt, ptes. 0'30.—IHuistrat.
Any I, 1925; núm. 1.^r (oct.)

Interessantíssima publicació dedicada a l'estudi de la premsa terrassenca. Dóna a conèixer un centenar de publicacions i alguns facsímils de portades. Creiem que no va seguir publicant-se. La dirigia M. Galí Figueras.

2702. LLUM NOVELLA. [Portada il·lustrada. [Dibuix de M. Soldevila]. Capçalera il·lustrada, amb el títol de la publicació].

Imp. Salvatella i C.^a—205 × 150 mm.—12 pp.—IHuistrada.
Any I, 1925; núm. 2-7 (maig-oct.)

Publicació remarcable que demostra el gust dels impressors terrassencs. Fou de molt curta durada; contenia nombroses il·lustracions d'En M. Avellaneda, A. Biosca, Apel·les Mestres, Elies Badiella i altres, i un text escollit, amb treballs d'En Delfí Dalmau, Ricard Permanyer, Joan Llongueras, Octavi Saltor, etcètera, i traduccions de Romain Rolland, W. Somerset Maugham, Francis Jammes, Alexandre Kuprin i altres.

TOLOSA

2703. OCCITANIA.—Revista Literaria y Social de les Terres de Llengua d'Oc.
Vegeu núm. 597.

TORELLÓ

2704. LA FOGUERA. [Capçalera tipogràfica].

Red.: *Juventut Nacionalista*.—Tip. *Ripollesa* de Daniel Masdeu, carrer Macià (Ripoll).—
266 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.—Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I, 1923; núm. 4 (11 set.)

Publicació catalanista.

TORROELLA DE MONTGRÍ

2705. MONT-GRIS.—Revista trimestral. Orgue del Ateneu. [Capçalera tipogràfica].

Tip. Jovés i Gispert (La Bisbal).—232 × 170 mm.—12 pp. a 2 col.—IHuistrat.
Any I, 1912; núm. 1 (dbre.)

Publica treballs literaris, notes històriques i agrícoles, i crònica.

TORTELLÀ

2709. FULLA PARROQUIAL DE TORTELLÀ. [Capçalera il·lustrada].

Segons nota facilitada per Mn. Vicenç Pujol, aquesta publicació va començar a repartir-se el 18 de desembre de 1925. Es la «Fulla» de la Casa Carreras, de Girona, amb la quarta plana pròpia. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, ço que hem dit en el núm. 58.

TORTOSA*

2710. LO CHIBARRI.—Periódico republicano federal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Carbó, 9, pral.—Imp. de Lluís Subirats, Carbó, 9.—330 × 225 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Espanya, un mes, ptes. 1. Núm. solt, un quarto.—Bilingüe.
Any I, 1873; núm. 1 (1.ª maig).

Publicació de curta durada. El subtítol ja ens diu l'ideari d'aquest periòdic anticlerical, el qual sortia els dijous i diumenges.

2711. LA XURRIACA.—Periódich Humorístich. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Moncada, 36.—Imp. de Llanes, Moncada, 36.—320 × 220 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 2 quartos.—Sortia els dissabtes.
Any I, 1882; núm. 1 (7 gener).

La nota satírica, humorística i anticlerical, era la característica d'aquest setmanari, el qual tingué molt curta durada.

2712. LA VEU DE TORTOSA.—Setmanari regionalista. [Capçalera mixta].

Imp. Foguet, P. Hospital.—387 × 269 mm.—4 pp. a 4 col.
Any I, 1899; núm. 1 (3 dbre.)-IV, 1902; núm. 147 (14 set.)

Aquest setmanari dirigit per Francesc Mestre i Noé, va començar a sortir el 3 de desembre de 1899. Va sostenir fortes campanyes defensant la *Unió Catalanista* i la *Lliga Regionalista*; el 21 de desembre de 1902 va deixar de publicar-se. **

---

* Nostre agraïment al senyor Enric Bayerri, Director del Museu-Arxiu de Tortosa, per les atencions d'ell rebudes en la nostra estada a dita població i per les notes facilitades per a fer més complet el nostre treball.

** Hi ha una segona època d'aquesta publicació, sortida del 8 juny 1930 fins el 20 juny 1931, en total cinquanta-sis números.

2713. LA VEU DE LA COMARCA.—Setmanari Regionalista de Tortosa. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Red.: Parque, 8.—Imp. Foguet, P. Hospital.—457 × 293 mm.—4 pp. a 4 ó 5 col.—
Suscripció: Tortosa, un mes, ptes. 0'50. Fora, semestre, ptes. 3.

Any I, 1903; núm. 1-6 (11 gener-15 febrer). - II, 1904; núm. 102 (17 dbre.) - III, 1905; núm. 129 (24 juny).

Publicació catalanista, la qual seguia l'orientació de la *Unió Catalanista*. Foren l'ànima d'aquesta publicació Francesc Mestre Noé, Joan Abril i Mn. Tomàs Bellpuig.

2714. EL RADICAL.—Semnario Popular. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça de l'Hospital, 5.—Imp. Biarnés.—510 × 350 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I, 1910; núm. 1 (20 agost 1910).

Publicació de propaganda contra l'anticlericalisme; Joan Bta. Ferreres i Enric Bayerri foren l'ànima d'aquest setmanari. Va publicar-se fins el 27 juny de 1914.

2715. BOLETÍN DEL ORFEÓ TORTOSÍ.—Publicación mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Baranda, 9, pral.—Imp. Querol, Carmen, 3.—258 × 215 mm.—8 pp. a 2 col.—

Suscripció: Pels socis, un mes, ptes. 0'10. Pels no socis, semestre, ptes. 0'75.—Bilingüe.

Any I, 1913; núm. 2 (30 abril). - II, 1914; núm. 11-12 (31 gener-28 febrer).

Ultra les notes referents a la dita Associació, s'hi veuen treballs literaris, històrics, d'excursions, d'economia, d'ensenyament, etc.

2716. LA ZUDA.—Boletín del Orfeó Tortosí. [Des del núm. 42] Boletín del Ateneo Tortosa. Revista Cultural Ilustrada. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Baranda, 9, pral.—Imp. Querol, Carmen, 3.—220 × 132 mm.—16 pp. a 2 col.—
Suscripció: Pels socis, un mes, ptes. 0'10. Pels no socis, semestre, ptes. 0'75. [Des del núm. 30]
Pels socis, un any, ptes. 1'80. Pels no socis, un any, ptes. 3. [Des del núm. 52] Pels socis, un any,

BOLLETÍ
DE LA
LLIGA ESPIRITUAL DE LA MARE DE DEU DE LA CIUTAT

Directori:	TORTOSA	Administració:
Compromís, II, 2.º	Any III = Gener, 1921 = N.º 12	Pezell, 9

La pronúncia del llatí

La qüestió nacionalista

La qüestió de la pronúncia del llatí fa plantejar a la nostra terra el sentiment nacionalista. Els catalans conscients no's poden avindre en això com en lo demás, a ser esclaus de la influència castellana. Si cada nació havia amollat a la seua pronúncia la del llatí, Catalunya fensa el mateix dret, o se li havia de negar personalitat nacional.

An això s'hi havia d'afegir que la pronúncia castellana del llatí, en sos detalls més característics i diferencials de la nostra, es evidentment una innovació abusiva, sense cap raó de llatinitisme, introduïda pels rastellans modernament contra la tradició de tots los pobles de raça llatina.

No's pot negar que esta posició és vàlida. En la hipòtesi de que la antiga pronúncia del llatí fos desconeguda i de que cada poble tinguts el dret d'adaptar-la a la seua pronúncia, els catalans poden i deuen pronunciar el llatí a la catalana, rebutjant la pronúncia castellana per forastera i per anacrònica.

La qüestió científica

Però la qüestió de la pronúncia del llatí no podia ser una qüestió nacionalista. El llatí devia pronunciar-se segons l'ús dels antics habitants del Laci, i no seguint els capricis dels pobles moderns. Els llatinites catalans no ignoraven els estudis recents que semblen haver trobat definitivament el só que's donava a cada un dels signes de l'alfabet llatí a les primeres i al temps més glorioses d'esta llengua, i coneixien prou be la evolució que feu la pronúncia llatina durant els primers sigles de la llatinitat. Per això al rebutjar la pronúncia caste-

Núm. 2718.

ptes. 3. Pels no socis, un any, ptes. 6. Províncies, un any, ptes. 8. Estranger, un any, ptes. 10.—Bilingüe.

Any II, 1914; núm. 15-17 (31 maig-31 juliol). - III, 1915; núm. 23-34 (31 gener-31 dbre.) - IV, 1916; núm. 35-46 (31 gener-31 dbre.) - V, 1917; núm. 47-58 (31 gener-31 dbre.) - VI, 1918; núm. 59-70 (31 gener-31 dbre.) - VII, 1919; núm. 71-79 (gener-dbre.) - VIII, 1920; núm. 80-90 (gener-dbre.) - IX, 1921; núm. 91-102 (gener-dbre.) - X, 1922; núm. 103-113 (gener-dbre.) - XI, 1922; núm. 114-123 (gener-dbre.) - XII, 1924; núm. 124-135 (gener-dbre.) - XIII, 1925; núm. 136-145 (gener-dbre.)

Com ja ens ho demostra el subtítol, és continuació del núm. 2715; però, hem de dir, que si aleshores tenia un camp limitat, ja que era, més que res, el portant-veu d'una entitat, ara és publicació de més amplis horitzons. Segueix publicant-se. Segons les èpoques, s'hi veu més o menys text català.

2717. GERMANOR.—Revista bimestral. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Col·legi de Sant Pere (Germans de la Doctrina Cristiana).—Imp. *Moderna*, d'Algueró i Baiges.—245 × 174 mm.—8 pp. a 2 col.—Il·lustrada.—Bilingüe.

Any I, 1918; núm. 1 (juny).

Publicació catòlica literària. Segueix publicant-se.

2718. BOLLETÍ DE LA LLIGA ESPIRITUAL DE LA MARE DE DEU DE LA CINTA.
[Capçalera tipogràfica].

Direc.: Campomanes, 22, 2.ª Adm.: Mercè, 2, 3.ª [Des de l'any II] Adm.: Pedrell, 9.—Imp. *Moderna*, d'Algueró i Baiges.—188 × 105 mm.—16 pp.

Any I-III, 1919-1921; núm. 1-15 (maig 1919-abril 1921).

S'hi veuen treballs religiosos, morals, articles catòlics catalanistes, i notes referents a les festes celebrades per la dita Associació. Publicava fulletó. Cal advertir que als seus començos fou bimensual. Mn. Tomàs Bellpuig era el Director. Segueix publicant-se.

2719. LABOR. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: Benasque, 1, 1.ª—Imp. Querol, Carme, 3.—186 × 105 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1920; núm. 1 (gener).

Publicació del «Centre de Dependents». En l'article «Nostre ideari», llegim que per a obtenir les millores a què són acreedors, creu «amb la possibilitat de solucions de concòrdia per a tots els problemes a resoldre entre amos i dependents. Confíem, en les fórmules jurídiques, i més en les d'ordre moral». Tingué curta durada.

2720. LA CUCAFERA.—Periòdic de gresca. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Cruesa, 7, 1.ª—Imp. de Francesc Sugrañes (Tarragona).—285 × 185 mm.—
 4 pp. a 2 col.
 Any I, 1920; núm. únic (11 març).
 Publicació satírica i humorística, dirigida per Joan Torner.

T R E M P

2721. LA VEU DE LA MONTANYA.—Setmanari defensor dels seus interessos
 morals y materials. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Soldevila, 6.—Imp. de Pasqual
 Belart.—333 × 228 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció:
 Trimestre, ptes. 1'50.

Any II, 1904; núm. 23 (14 febrer).

Aquest setmanari va començar a sortir
 el 13 de setembre de 1903, i va deixar de
 publicar-se l'11 de novembre de 1905. Era
 Director En Jaume Laforga, i defensava el
 catalanisme autonòmic.

2722. LA ATALAYA LERIDANA.—Periòdic
 semanal regionalista catòlic. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: *Sindicat Agrícola*.—Imp. Josep A.
 Pagès (Lleida). [Des del 18 febrer de 1910] Imp. de la
 Vda. de P. Belart.—387 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—

Suscripció: Un any, ptes. 4.—Bilingüe. Any I-III,
 1909-1911; núm. 1-92 (22 juliol 1909-1 juliol 1911).

Conegut el subtítol i veient on està la
 Redacció, ja podem deduir quin és l'ideari
 d'aquesta publicació. Una de les parts més importants, són els articles dedicats
 a l'agricultura; a més, conté correspondències foranes i notícies de la localitat.
 També s'hi llegeixen treballs literaris i notes de folk-lore.

2723. EL CONQUÉS.—Semnario autonomista de informació. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sols, 4.—Imp. J. M. Tarragona, Suc. de Vda. Belart.—380 × 260 mm.—4 pp. a
 3 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 2.—Bilingüe.

Any IX, 1920; núm. 388-423 (10 abril-25 dbr.)

LABOR

DIRECCIÓ:	TORTOSA	ADMINISTRACIÓ:
Rosaquí, 1, 1. ^a	N.º 1 - 1909 - 1911	Rosaquí, 1, 1. ^a

NOSTRE IDEARI

A l'aprenent a la llum pública, creiem un deure explicar a què veiem i lo que volem.

Constituit el Centre de Dependents, a l'impuls de la necessitat del millorament professional, en els seus variats aspectes, material, cultural i social, hem anat realitzant, sense fer error, però amb pas segur i ferm, el que entenem unció obligat: explicar la finalitat que s'perseguen, per medi de la publicació de fulles soltes, i concretar nostre programa, com a resultat de les amicals converses que s'celebraren en el nostre local social en la darrera tardor.

Deis punts que l'integren, ha estat implantat ja, es clar que amb la modestia que'ls modis han permès, algunes classes de les que han de constituir les Escoles Mercantils del Centre.

En l'ordre material aspirém a obtenir el màxim millorament en els salaris, i a l'apropietat aspiració sola posem un límit: la vida de les indústries i del comerç, quina prosperitat hem de veure amb satisfacció, tant més breu en quant la dependència en participi.

En l'ordre cultural aspirém a inculturarnos en la nostra respectiva labor diària, y a obtenir els coneixements indispensables per a moure en la vida i no ser sotmetats una màquina.

En l'ordre social aspirém a ser considerats com un valor positiu, com un dels factors a l'ordre es compte entre'ls que, en conjunt, constitueixen els necessaris per a la producció, el capital, el treball i la tècnica.

Ben lluny de tota violència, creiem en la possibilitat de so-

Núm. 2719.

El dirigia En Josep M.ª Tarragona, i defensava la política d'En Daniel Riu i d'En Josep Llari. Va deixar de publicar-se a últims de 1923. Probablement va començar a sortir el 26 d'octubre de 1912, i fou una de les víctimes del Directori.

2724. LA CONCA DE TREMP.—Periòdic nacionalista.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació quinzenal, la qual seguia les inspiracions de la *Lliga Regionalista*. Va començar a sortir en 1919.

T O U S

2725. EL SOL DE TOUS.—Periòdic mesetal, defensor dels interessos del poble de Tous i sa Comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 7.—Imp. *Moderna* (Igualada).—275 × 174 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Tous i Comarca, un any, ptes. 2. Península, un any, ptes. 2'10. Estranger, un any, ptes. 3 Núm. solt, ptes. 0'15.

Any VIII-XI, 1921-1925; núm. 102-149 (11 dbre. 1921-31 dbre 1925).

Aquesta publicació va començar a sortir en 1915. La finalitat ja la diu la capçalera. Cal esmentar que fins el núm. 157 va pertànyer a Tous, però, des del número següent, es llegeix el subtítol de «Periòdic Mesetal, defensor dels interessos de Igualada i sa comarca».

ULLDECONA

2726. LA VOZ DE ULLDECONA.—Periódico defensor de los intereses comarcales.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari bilingüe, assenyalat per Bertran i Pijoan en *Prensa de Catalunya*, p. 296, el qual ens diu que tenia 4 pàgines, i seguia la ideologia republicana.

VALÈNCIA*

2727. LA RONDA DEL BUTONI.

No ens ha vingut a mans cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per En Tramoyeres en *Periódicos de Valencia*, el qual ens diu que l'havia vist a la

* Les notes que inserim referents a la premsa valenciana foren fetes, les més d'elles, tenint a mà els exemplars de la «Biblioteca Provincial», «Arxiu Municipal de València» i «Biblioteca

LA VEU de la MONTANYA

SETMANARI DEFENSOR DELS SEUS INTERESSOS MORALS Y MATERIALS

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Un trimestre, 1'60 pessetas   Un any, 5 pessetas   ANUNCIS: Preus convencionals
 REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: CARRER DE SOLDEVILA, 6

Avant

D. Lluís de Cuenca y de Fessino ha dirigit al país un manifest, en que, no sabem que més admirar: si la profunditat de pensament, la energia y vívesa del seu hermos estil ó be la sinceritat de la seua expressió, filla del sentiment verament cristià que, com aymant fervorós d'aquet país, lo mou á buscar un medi, l'únic que 'l pot treure de la trista situació en que avuy se troba per culpa d' una política rastrea, xorca y egoista.

Cal que 'l país medite y 's preocupe seriament de la seua trista situació, si no vol veure, lo dia de doná, lo terror que 'ns ha vist veixor completament despoïat, ab la miseria y anarquia com á úniques ames y senyores de nostres llars.

La classe pagesa deu deixar pera sempre les zozovries d'estufa, roglot, safreix y foró, pera entrar de plé dins del camp del progrés agrícola, única cosa que pot salvarla y fer surar lo seu benestar per sobre de les miseries polítiques de quatre caps de colla que may han pedricat la vritat y si tot alló que pot portarlos al logro dels seus fins particulars. Los pagesos ree han de treure de les lluites polítiques que s' estilen en aquestes comarques; tot lo que se 'ls ha proudé, ab termes ó paraules rebuscades y afectistes ha quedat disolt ó fos en los líquits dels resultats de moment; so es la victoria electoral; pera gaudir dos ó tres lo resultat d' aquestes lluites que sols serveixen pera dividir y malmetre la tranqüilitat dels pobles.

Cal buscar ab activitat febrelesca l' aliment que pot nutrir degudament la nostra inteligencia; aquet lo trobarém en los sautoos fruits de l' educació y instrucció. L' educació y l' instrucció son les palanques que mouen y cappingen als pobles cap á la regeneració y progrés vritat. En los pobles forts y poderosos no 's fa cas del

zarlatanisme polítich; aquí pel contrari. Dins d' Espanya han manat y manen los *narraires*, y cap home de llengua molt activa ha fet may res de profit general. Hem de venerar al home laboriós. Cap descubríment s' ha fet al voltan de l' estufa, á la taula del café ni pels salons y teatres; los grans problemes se resolen fora del gran bullicí, pensant molt y parlant poch.

Aixó mateix hem de fer nosaltres, y don Lluís de Cuenca ha posat la primera pedra del gran edifici que anem á construir y del qual será l' obrer que ab més fé y entusiasma seguirá posantli les altres ab l' efectiva ajuda de tots los bons pagesos, homes d' entesa y aymants de la prosperitat d' aquestes enconrades.

¿Qué 's deu fer? Unirnos tots com un sol home, ajuntar totes les forces pera que donguin una resultant única á fi d' empenyer l' acció de les activitats del país per millors camius dels que fins avuy ha seguit. Altres comarques hu han fet y ja toquen avuy los resultats. ¿Sabrém ferho els conquesos, montanyesos y aranesos? Creyém que sí, si al devant del moviment hi van los homes més prestijosos y sensers de la regió. Ara més que may necessitem aquesta lutima y paternal unió. Deixém d' una vegada arraconades les miseries de partit y banderia, pera treballar per la pau, armonia y germanor dels pobles y la defensa dels nostres interessos comuns.

L' eusenyansa agrícola, replantar les vinyes, los adobs, l' arbrat, les informacions comercials, la ramaderia, los prats, lo cròdit, les màquines agrícolas, la defensa de les sigües dels nostres rius, avuy tan copdiades pels centres productors, la minoria, l' industria forestal, les cooperatives, sindicats, etc., etc., sou les qüestions que hau de preocuparnos més que 'ls crits de quatre vividors.

Fora l' egoisme y visca l' unió de la pagèsia!

Avant sempre, Sr Cuenca y demés ho-

norables compatriotas que treballen pel bé del poble sense ruido ni xarramerloria electoral.

X.

Cansó DEL REPUBLICÀ LERROXISTA (1)

Baldament infamias sia
 jo vull ser republicà:
 es la més dretera via
 pera al progrés arribá:
 la República es m' aymia,
 que 'm porta cap al progrés:
 ¿No hi ha més!
 ¡Visca, visca la República!
 ¡y moria tot lo demés!

Sons República no 's gosa,
 ni pot creixe 'l progrés meu;
 tots los richs á mi 'm fan nosa,
 me fa nosa 'l nom de Deu:
 lo poder es una cosa
 que ligat me té al no-res:
 ¿No hi ha més!
 ¡Visca, visca la República!
 ¡y moria tot lo demés!

La República pas me obre
 por anar vers ma llusó;
 convertir lo rich en pobre
 per' que puga ser rich jo;
 si del poderós asobre
 poso 'l peu, jo podré més.
 ¿No hi ha més!
 ¡Visca, visca la República!
 ¡y moria tot lo demés!

Mentres hi hagi Deu, la ciencia
 mos vicia coneixerá;
 mentres hi hagi conciencia,
 ningú 'l brás me prestará:
 son l' engany y 'l criu l' essencia
 y l' arina del meu progrés.
 ¿No hi ha més!
 ¡Visca, visca la República!
 ¡y moria tot lo demés!

(1) Debém fer constar que l' autor se refereix als republicans anarquistas, no á la forma de govern republicana. Es necessari distingir entre República y mala republicana. Conste aixís pera no donar lloc á cap altre interpretació.

«Biblioteca de Serrano y Morales», avui en l'Ajuntament de València. Segons l'esmentat bibliògraf era un periòdic liberal, dirigit per En Vicenç Clerigues (*Bolonio*), escrit en llengua vernaclea, imprès per Ferrer de Orga; tingué curta durada, i va sortir en 1820. ¿No seria un de tants romanços polítics com van sortir per aquells temps?

2728. ROSETA LA PASTISERA.

El nostre malaurat amic Francesc Almarche, va parlar-nos d'aquesta publicació, el títol de la qual figurava en un manuscrit que ell tenia, i havia pertangut a N'Estanislau Sacristán. Nosaltres creiem que es tracta d'una de tantes fulles volants referents a assumptes polítics, ja que a En Martínez de la Rosa, li deia *El Zurriago*, de Madrid, «Rosa la Pastelera». En canvi Navarro Cabanes opinava que era el títol d'una publicació periòdica de cap a l'any 1821.

2729. EL MÓLE. [Portada mixta. Al mig un gravat al boix, representant un pagès].

Adm.: Bordadors, 11.—Imp. López.—122 × 71 mm.—16 pp.—Suscripció: Un mes, 4 quïnsets. Núm. solt, 10 dinés.—Bilingüe*.

Vol. I; núm. 1-24 (1.º febrer-30 abril 1837) pp. 384. - Vol. II; núm. 1-24 (1 maig-4 agost 1837) pp. 384. - Vol. III; núm. 1-8 (11-31 agost 1837) pp. 128.

Aquesta publicació és una de les més interessants en els anys de la premsa valenciana. D'esperit netament liberal, fou blanc de les ires dels partits d'extrema dreta, el seu lema era: «Constitució, llibertat, independència de pensar sense partit algu ni viu ni mort, Isabel Segóna y orde»; la defensa d'aqueixos ideals, va ocasionar-li alguns disgustos i un procés. En el prospecte que va publicar-se, es llegeix: «Ningú eixirà lliat del *Móle*, per gros que siga; si sent alguna coentó, en especial si se trata de faciosina, sapia que no la trau del apretó, sino que la duya damunt. Se denunciarán els defèctes, no les persones; pero may en acrimònia ni mal humor... ni som exaltats, ni moderats, ni aristócrates, ni demócrates, ni demagogos, sino lliberals purs y nets». Contenia part històrica i política, poesies i comentaris a fets d'actualitat. El feien Josep M.ª Bonilla, el qual era l'editor responsable, Pasqual Pérez Rodríguez i Josep Bernat Baldoví.

Municipal de Castelló de la Plana», als quals Directors els donem gràcies per les atencions rebudes; també he d'esmentar els noms del bibliòfil Francesc Martínez i Martínez, i dels malaurats amics Lluís Cebrià i Mezquita, Francesc Almarche i Josep Navarro i Cabanes, els quals m'ensenyaren tot quant tenien de periodisme valencià. De l'últim dels esmentats, dec dir, que sense el seu ajut i el seu llibre *Prensa valenciana* (València, *Diario de Valencia*, 1928), hauria resultat molt deficient el meu treball.

* Posem bilingüe, perquè el núm. 22 del volum II, està escrit en espanyol.

2730. [Núm. 1] EL MÓLE. [Núm. 2] El Rosiñol. [Núm. 3] El Piulo. [Núm. 4] El Garrofi. [Núm. 5] El Tró. [Núm. 6] El Rellamp. [Núm. 7] El Nap. [Núm. 8] El Rabe. [Núm. 9] El Carro. [Núm. 10] El Taulaí. [Núm. 11] El Cañis. [Núm. 12] La Sambomba. [Núm. 13] El Gafarró. [Núm. 14] La Mosca. [Núm. 15] El Margalló. [Núm. 16] El Tramús. [Núm. 17] El Verde-rol. [Núm. 18] El Colomí. [Núm. 19] El Chorlít. [Núm. 20] El Trull. [Núm. 21] La Máixquera. [Núm. 22] El Cresol. [Núm. 23] La Gábula. [Núm. 24] L'Escalfit. [Núm. 1 (vol. II)] El Papafigo. [Núm. 2] El Papagall. [Núm. 3] El Papatmosques. [Núm. 4] El Ciudadano. [Núm. 5] La Lley. [Núm. 6] El Guitarró. [Núm. 7] El Panerot. [Núm. 8] El Titot. [Núm. 9] El Borinot. [Portada mixta. Al mig, un gravat al boix, representant un pagès].

Adm.: Plassa Embaixador V. i Plassa Navarro. — Imp. Ventura Llach. — 126 × 68 mm. — 16 pp. — Suscripció: 2 quinsets, cada quatre números. Núm. solt, 1 sou. — Bilingüe*.

Vol. I; núm. 1-24 (3 nov. 1840-17 abril 1841) pp. 384. - II; núm. 1-9 (2 maig-9 juliol) pp. 152.

Segueix la mateixa ideologia que en la primera època (núm. 2729). El Director és el mateix, Josep M.ª Bonilla, i el final fou també igual: Un procés. Potser en aquesta segona època s'assenyala un xic més extremista. El seu lema, és:

* Posem bilingüe, perquè en els números 5 i 6 del volum II, estan escrits en espanyol.

Periòdic mesetal, defensor dels interessos del poble de Tons i sa Comarca

PREU: Tons i Comarca 7-1/2 ptes. 7/10 ptes. Forastera . . . . . 7/10 ptes. Estranger . . . . . 7/10 ptes. PAGAMENT PER ENDAVANT Mèns del 15 dies. Atorgat, 25 dies.	Redacció i Administració: Carrer Major, 7 M'ho heu de dir sempre. Tots la correspondència deu dirigir-se al Director. Que escau no son responsables els seus autors.	De venes en aquesta administració a un quinquè Llibreria Gibert, Sant Miquel, 1 i 3 Llibreria Jordana, Colons, 1
---	---	---

Any X Sant Martí de Tons, 31 d'octubre de 1924 Núm. 135

ELS HOMENATGES

En aquells temps, quan la Grècia estava en el seu apogeu, Atenes oteria als deus de la mitologia, innumerable sacrificis. La deya pol·las o Minerva, representava la Saviduria flamejant. La llur autorza, consumava l'incommensurable fog sagrat, qual flama no podia jemai ésser extingida. Els prohoms, doctes filòsops i artistes, tenien com a rituals les arts i les ciències enciclopèdiques. I els deus de l'antiga mitologia s'hi avorrien de làstic, quan per boca de l'Anaxàgoras, disposaren suprimir tot sacrifici. Anaxàgoras fou perseguit, però el fog sagrat s'extingí de la consabuda autorza. Els deus d'Atenas, no volien homenajes.

Després de vint i cinc anys, tantost els deus hagueren caigut del fals tabernacle, en l'apoteosi de l'envejable república grega, tingué lloc el més solemne homenage.

Un noi del nàixer, fill de Nazareth fou proclamat el Rei i Senyor de les democracies. Els reis de l'Orient, en compliment de les protecies, s'hi dirigiren per a rètre-li tribut d'homenage. L'infant creixé i meravellá amb les seves coses. Era un Deu-home, el més perfit de tots els homes. En el seu entorn hi sorgia el misteri, que a revelava pels seus miracles. També, per mig dels seus discursos, ridicultava l'hipocresia dels homenages. Era contrari de cerimonies públiques. Recomanava el secret dels sacrificis.

Un dia, va permetre que un deixeble li fos traïdor, venent-lo per el valor d'unes miserables monedes. I fou un bes la traïció de l'últim homenage que rebé dels homes. Després de l'insèbit homenage, entre acceptá com a honors dels

homes, mentides i bofetades; injúries i martiris; per é: la creu predestinada del sacrifici més crudel de l'humanitat.

Des d'aquells temps, qu'el Geni, refusa tot homenage, perquè gairebé sempre, en el fons de tot homenage hi há l'inghous bolcala de la traïció, a punt de obrir-se com un cabdell clos, de la més refinada hipocresia.

Avui en dia, els homenages, resulten ésser encara més ridículs, quan se dona un 10 p % dels beneficis.

El 10 p %, de comissió, i, jencara gràcies, son els homenages dels estúpids.

el deus d'Atenas, diferent d'abans, son insustitubles.

Un deixeble d'En Guimerà

Perjudici que la pols de les carreteres ocasiona a la vegetació

Per consider-lo interessant, tradum de La Revista Vitícola y de Agricultura de Saragossa un article rotulat amb la forma del present. Diu així:

Es un fet ben conegut que la pols dels camins perjudica notablement als vegetals que s' desenvolupen en la fienca de terreny fins on alcançen els seus efectes. Les matèries que servixien d'aferrat als camins, de qualsevol naturalesa que siguin, reduïdes a finíssima pols pel tràfec de tota classe de carruatges, formen espessos núvols, sobre tot en l'època estiuença al pas dels vehicles que porten alguna velocitat i de les cavalleries, i de fortes bufades de vent, i aquelles petites parti-

Núm 2725.

«Constitución o muerte y España», i ens diu el Director, que «encara que es una professió de fe tant seca y redona, significa molt: significa llibertat, lleis, chustisia, independensia nasionalista». El número primer del segon volum fou denunciat; aleshores va seguir amb més violència la campanya anticlerical, tingué un procés, el director va abandonar València, refugiant-se a Barcelona, i això fou la mort del periòdic. Com s'ha vist, cada número porta un títol diferent. Navarro Cabanes, en la seva obra abans esmentada (p. 42), assenjala que això es féu «pera evitarse les trabes posades als periodics politics, entre elles el deposit d'una forta cantitat en metalic»; recordem-nos, referent a aquest assumpte, de *Lo Pare Arcangel* (núm. 166).

2731. EL CRESOL.—Semnari satíric humorista.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari sortit en 1844, el qual, segons un prospecte que havia vist En Navarro Cabanes, es deia que el dirigia En Pasqual Pérez Rodríguez, i en la redacció hi figuraria En Josep Bernat i Baldoví. S'ha dit que aquesta publicació no ha existit, ja que el Director va haver d'anar a viure a Madrid; en contra d'això hi ha els següents versos, «arreglats pel senyor Martí Gadea en *Ensisam de totes herbes*»:

Hui toquen lo caragol
plens de chemec y changlots,
Orga, Galceran y tots
perque s'ha mort lo *Cresol*.

Aquesta quarteta dóna a entendre que el dit setmanari havia sortit.

2732. EL TABALET.—Semnari valensiá dedicat a la chent de bon humor.

Imp. Blat, Sant Vicents, 149.—141 × 78 mm.—16 pp.—Suscripció: Tres números 10 quinsets. Any 1847; núm. 1-13 (2 maig-31 juliol) 208 pp.

En Josep Bernat i Baldoví i En Pasqual Pérez Rodríguez foren l'ànima d'aquesta publicació, successora de *La Donsaina*. (Núm. 1785). En la «Introducció» llegim que «confiem, sin embargo, en la bona intensió del *Tabalet* y en la molta pasensia dels suscriptors». En el número tretze ens diu, que «concluíx hui la seva música». I anuncia l'aparició d'un «nou periòdic que deu reemplaçar al difunt». Aquest nou periòdic fou *El Sueco* (núm. 2733)*.

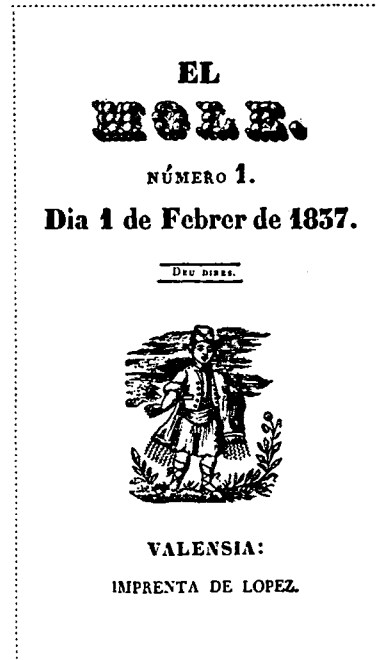
* Com que *El Tabalet* fou molt haviat de difícil adquisició, en 1877 va reproduir-lo En Pasqual Aguilar, posant al davant del volum una breu nota d'En Constantí Llombart, referent a En Josep Bernat i Baldoví. Anys més tard, en 1911 va publicar-se com a fulletó en el periòdic *El Sueco*, de Sueca.

2733. EL SUECO. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Manuel López.—160 × 87 mm.—16 pp.—Bilingüe.—Il·lustrat.
1847; núm. 1-13 (5 set.-28 nov.)

Aquesta publicació dirigida per En Josep Bernat i Baldoví, és netament satírica. Ens diu que «no contindrà nunca camás en sus columnas denguna cosa contraria a su modo de pensar, ni a la moral cristiana de nuestros hicos, ni a la religión de nuestros padres». En acomiadar-se del públic, ens fa saber que «asó s'acabat ya, caballero... donem les més expresives gracies als suscritors que han favorit al moribundo *Sueco*».*.

Núm. 2729.

2734. LA GAITA.—Semanario satírico-jocoso de literatura.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació bilingüe sortida el primer d'abril de 1849, i esmentada per Genovés i Olmo,** qui ens fa saber que es publicaren vint-i-vuit números, això és, fins el 7 de setembre; l'imprimia J. Mariana.

2735. LA...

Imp. Josep M.ª Ayoldi.—222 × 145 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
1854; núm. 1 (1.ª gener).

Publicació humorística; la major part del text està dedicat a notes de teatre. Hi domina l'espanyol.

2736. EL MOLE.

No hem vist cap exemplar d'aquesta «segona època», esmentada per Navarro Cabanes (p. 43), el qual ens diu que sortia «en combinació ab *El Pueblo* que dirigia el propio Bonilla». Però el Director d'*El Mole* escriu en l'article primer

* En 1877 l'editor Pasqual Aguilar va reproduir aquest periòdic, posant al davant del volum una breu biografia d'En Pasqual Pérez, el qual fou el gran col·laborador d'En Josep Bernat i Baldoví.

** *Catalech descriptiu de les obres impreses en llengua valenciana desde 1474* (València, Pau, 1911; II, 108).

de la 3.ª època, que el dit periòdic «no s'ha publicat hasta ara, porque no mos ha paregut convenient».

2737. [Núm. 1] EL MOLE. [Núm. 2] El Gat, la Rata y el Gos. [Núm. 3-51] El Mòle. [Portada mixta, amb el gravat al boix, de la primera època. [Des del núm. 3] Igual, però el gravat al boix, és el de la segona època. [Des del núm. 44] Capçalera tipogràfica].

Red.: Rusafa, 28. [Des del núm. 7] Barques, 25. Adm.: Imp. Ayoldi i Llib. Martnez. [Des del núm. 3] Plassa Embaixador Vich, 12, i Serrans, 14.—Imp. Josep M.ª Ayoldi. [Des del núm. 3] Imp. Josep Mateu Garin.—120 × 76 mm.—16 pp. [Núm. 51] 8 pp.—Suscripció: Cada quatre números, ptes. 0'50. Núm. solt, 1 sou.

Tercera època.—Any 1855; núm. 1-51 (16 gener-26 dbre.) pp. 378 + 376.

En aquesta nova època d'*El Mòle*, el programa que defensa és el mateix que el de les dues anteriors; «torna á eixir á rògle a ballar la trompa y el trompello a garrotades en tota honra y cortesia, ya que pera afonarli un parell de costelles a un espectador polític y adulator d'ofisi, no es menester faltarli al respècte, ni parlarli en termes de mala criansa». També ens diu que «se publicarà lo mateix que en l'añ 40 y 41; es a dir, que este primer número porta el titol de *El Mòle*, y els atres anirán exint tots en tituls diferents; pero sempre en lo mateix tamañ y forma». A això es deu que el titol del núm. 2 sigui diferent. El 20 de març, va sortir el núm. 3 amb l'antic titol d'*El Mòle*, dient-nos que «un mes y dies ha estat suspés *El Mòle* per orde del señor governador de la provinsia D. Ramón Keyser, hasta que Nap y Col ha fet el deposit de trenta mil quinsets y demes galindaynes que mana la lley del despotisme de imprenta... el nostre periòdic seguirá publicantse en lo mateix titol... sense variar res de la marcha y sentit polítich que ham seguit sempre». Josep M.ª Bonilla, el *Nap y Col* de les èpoques anteriors, va seguir dirigint-lo amb el mateix caire i acceptació que els anys 1837 i 1840 (núms. 2729 i 2730).

2738. EL SALTAMARTÍ.—Periodic de... tot lo que se li presenta davant. [Capçalera iHustrada].

Imp. de *La Opinión*.—208 × 135 mm. [Des del núm. 21] 195 × 135 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, 4 diners.

Any 1860-61; núm. 1-24 (25 dbre. 1860-26 abril 1861).

En l'article «Confesió cheneral» es llegeixen «les condicions que li han posat al *Saltamartí* per deixar-lo parlar: 1.ª Podrá ser obchecte de la seua crítica tot lo que perteneixca a la vida pública.—2.ª No podrá ficarse mai ni per ningun estil en la vida privada...—3.ª Unicament podrá parlar mal dels que no estiguen suscrits a *La Opinión*.—4.ª Deurá parlar sempre en modos y en tota la formalitat

de qué es capàs en Saltamartí... etc.». Es repartia als subscriptors del dit diari. En Rafael M.ª Liern va ésser el seu Director. Publicava fulletó.

2739. EL RUBÍ.

Imp. Josep Rius.—180 × 120 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Tercera època.—Anys I-II, 1861-1862; núm. 1-30 (1.^r set. 1861-15 juny 1862).

Publicació literària; conté poesies d'En Salvador Estellés (*El Sueco*), i una secció que porta per títol «Ensisam de totes herbes». En Josep Vicenç Nebot era el Director.

2740. EL SALTAMARTÍ. [Capçalera mixta].

Imp. *La Opinió*.—250 × 155 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 4 quartos.—Bilingüe.
Segona època.—1861-62: núm. 1-12 (13 oct. 1861-12 juny 1862).

El Director era el mateix, i el programa igual. Es veu que tenia bona part de l'opinió en contra, perquè ens fa saber que té per editor responsable «les costelles»; va sofrir alguna penyora, i àdhuc suspensions. El secretari de Redacció era En J. Latorre, i l'editor responsable, En Josep Espiau. (Vegeu núm. 2738).

2741. SANCHO, TIRABEQUE Y EL MOLE. — Entre-mes o entre-semana. Eixirà a llum sempre que no farà fosca. Cuatre dines pera els no suscritors y huit pera els que'u siguen.

Imp.: Plassa Embaixador Vich.—283 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.
Any 1862; núm. 1-3 (22 gener-15 febrer).

Publicació liberal; tingué fortes polèmiques amb *El Saltamartí*. Cada número l'assenyalava com a sessió. Segons Navarro Cabanes «deveren ser director Bonilla i Bernat».

2742. EL TIO NELO.—Periodic joco-satiric y burlesc. [Capçalera mixta].
 Imp. Josep M.ª Ayoldi.—164 × 95 mm.—8 pp.—Núm. solt, 4 diners.—Bilingüe.
 Any 1862; núm. 1-43 (15 febrer-22 nov.)
 El dirigia En Jaume Peyró i Darder, hi escrivien En Josep M. Blat, N'Enric Pérez i Escric i N'Enric Escric; el propietari i editor responsable era En Joan Guix. En l'article de presentació llegim que ve a «defendre els homens de be. Clamar contra los tunos. Compadeixer als ignorants, riurer y burlarse dels fatuos y tontos». Va publicar en fulletó: *La Diana enamorada*, de Gil Polo.
2743. EL SUECO.
 A la Biblioteca Municipal de València, hi hem vist el prospecte d'aquesta segona època del dit periòdic; ens diu que es publicarà setmanalment, començant el primer de març de 1862, tindrà 16 pp., serà trilingüe (i en dona mostra amb textos en valencià, espanyol i llatí macarrònic), i sortirà els diumenges. L'editor responsable era En Josep Bernat i Baldoví. En Navarro Cabanes, va dir-nos que aquesta època d'*El Sueco* no va sortir.
2744. EL MOLE. [Portada mixta].
 Imp. J. Mateu Garin.—120 × 72 mm.—16 pp.—Núm. solt, 10 diners.—Sortia els dilluns.—Bilingüe.
 Quarta època.—Any II, 1864; núm. 24 (28 març 1864).
 El Director és el mateix, En Josep M.ª Bonilla, el qual ens diu que és «el suplement de *El Porvenir* en el que si acurrucará *El Mole*». Segueix el mateix ideari d'èpoques anteriors. Va començar a sortir en novembre de 1863. (Vegeu núms. 2729, 2730 i 2737).
2745. EL PAPAGALL.—Animal americano | Calent y verdós | Picotecha a tots | Y no coneix al amo. [Capçalera mixta].
 Imp. *El Avisador Valenciano*, Embaixador Vic, 10.—121 × 76 mm.—4 pp.—Bilingüe.
 Any 1864; núm. 1-8 (28 abril-25 juny).
 En l'article de salutació, ens diu que serà «setmanal o quinzenal, en varies llengües: valencià, espanyol, francès y catalá, dedicat als homens de be, artistes y chornalers... Donará a cada u lo que siga d'ell; no deixarà pedreta per tocar; sostindrà polémiques en tots los terrenos, encara que siga arenós».
2746. EL MOLE ANTIC. [Portada mixta].
 Imp. *El Avisador València*, Plaça Embaixador Vic, 10.—120 × 68 mm.—16 pp.—Suscripció: 2 rals al mes.—Sortia els dilluns.

Cinquena època.—Anys 1864-65; núm. 1-29 (22 agost 1864-13 març 1865) 464 pp. en el text diu «448».

Si en la quarta època d'*El Mole* (núm. 2744) hem vist que era el suplement d'*El Porvenir*, ara ho és de *Los dos Reinos*, diari escrit en espanyol. En l'article de «salut» fa saber que parlarà de política «com en les tres èpoques anteriors», això és, com en els anys 1837, 1840 i 1855 (vegeu números 2729, 2730 i 2737), fent-ho «en el mateix sentit que sempre, com a lliberal antic, independent, dels que ara diuen tontos, perquè may han volgut entrar en la moda nova de «ungla, pandilla y empleo». Com es veu, seguia fent l'oposició al Govern i fuetejant els liberals que solament ho eren de nom.

AN 1. VALENSIA 10 DE CHINER DE 1861. Núm. 4.

EL SALTAMARTI,

periódico de.... tot lo que se li presente per davant.

CASI GRATIS
ALS SUSCRIBIDORS
A L'OPINIÓ.

PAGANT
D'ALTRE QUE NO HO
SIGUER.

Saltaire sense fer mal;
pa d'evitar no me'n tacc;
sochissos i no amingo
pa dins de lo capell.

Encara qu'as elhontat
de saltamarti, parlar
se proposa del x'cliar
com si fora un clar...-alt.

PERSONAL DE LA REDACCIÓ.
Director, EL SALTAMARTI — Redactors, el de la viñeta, qu' es l' amo del Director.
Reporters, els agos. Editor responsable, les castelles.

OPINIONS POLITIQUES
D' EL SALTAMARTI

Já... ¡al! (*Carcajada estrepitosa*)
Fasen vostés el favor de riures.
Voldrán créure que no ha faltat
li prenat en serio les paraules
el *Saltamarti*, li ha escrit una car-
dientli: *que para tener derecho a
ser politicamente, es necesario expo-
nerse á ser picado*
Este señor, ó ha menchat menden-

guilles ó deu estar molt picat.... de
puises.
«*Descubra usted su color.*» diu el
Infelís qu' ha perdut mich' hora escri-
bintmos. Parliarli de vosté á un *Sal-
tamarti*, no pot ocurrirseli mes qu' á
un *samaruc* ú cosa aixina.
Sin embargo, el *Saltamarti*, que se
presia de *politic*, no vol incurrir en
la *impolítica* de no contestar al que li
pregunta; y no sols va á descubrir el
seu *color*, sino també á fer públic, el

2747. EL PAPAGALL.

Segona època. Va sortir en 1865. No n'hem vist cap exemplar.

2748. EL PAPAGALL.

No hem vist cap exemplar de la tercera època d'aquesta publicació, de 1866.

Núm. 2738.

2749. EL GALL.—Periodic bilingüe, joco-satiric y burlesc. [Capçalera mixta].

Imp. Salvador Amargós.—174 × 104 mm.—8 pp.—Bilingüe.
1868; núm. 1-4 (25 març-11 abril).

Ens diu la Redacció, que «*Lo Gall* procurarà amenisar els seus cants, sinse ofendre, dirècta ni indirectament a ningú del mon».

2750. EL PAPAGALL.—Semanario bilingüe, satiric y plorós. [Capçalera mixta].

Imp. Victoriá León, Llibrers, 1. [Núm. 19] Imp. *El Valenciano*, Almirante, 1.—175 × 118 mm.—8 pp.—Sortia els diumenges o dilluns.—Il·lustrat.

Quarta època.—Any 1868; núm. 1-19 (28 abril-13 oct.)

El Director, En Josep Merele, ens diu que: «Ara *El Papagall* serà mes comedit, ya per les circumstancies que atravesém y també perque riurer ara, seria un sarcasme directe a la societat». Hi col·laboraven En Josep Pallarès, Frederic Canelles, Frederic de la Vega i altres. (Vegeu núms. 2745, 2747 i 2748).

2751. EL SALTAMARTÍ.

No hem vist cap exemplar de la tercera època d'aquesta publicació sortida, segons Navarro Cabanes (obra citada p. 53), el 9 d'agost de 1868.

2752. EL POLICERO.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per Navarro Cabanes (p. 58), el qual ens diu que va sortir en octubre de 1868. El dirigia En Feliu Pizcueta, i defensava l'ideal republicà.

2753. ¡EL BUTONI!—Fora caretes. Aterra els farsants. No mes hipòcrites. [Capçalera mixta].

Imp. del *Avisador Valenciano*.—315 × 210 mm.—4 pp. a 2 col.
1868; núm. 1 (8 nov.)

Publicació política avançada. Fa comentaris referents a la revolució de setembre.

2754. EL TIO MINGOLO.—Periodic bilingüe que al so que li toquen balla y canta qu'es desgafita. [Capçalera mixta].

182 × 114 mm.—4 pp. a 2 col.
Any 1869; núm. 1 (1.ª març).

En l'article de presentació llegim que «el meu obchecte no mes es... dir «las verdades del barquero» a mes de quatre terramaners que sinse saber palota, se volen ficar en tots los fandangos hon ningú els crida». La finalitat d'aquesta publicació está continguda en la següent quarteta que diu *El Tio Mingolo*: «Enarbole ma bandera | Al entrar en la siutat | Dient: ¡Mueran los bribones! | y ¡Viva la llibertat!». El dirigia En C. Monsó.

2755. LA DEGOLLA.

D'aquesta publicació solament coneixem el títol. Navarro Cabanes, ens diu que era un «semanari bilingüe, satírico y literario», sortit en 1869.

2756. EL MOLE. (Portada mixta).

Red.: Trinet de Caballero, 12.—Imp. Victorino León.—138 × 95 mm.—16 pp.—Il·lustrat.—Núm. solt, mig quinset.

Sisena època.—Any 1870; núm. 1-15 (24 febrer-6 juny).

En l'article de presentació llegim que vol «meñs política personal y més govern, meñs discordia y més unió... una gran reforma de costums y de tota administració... que acabe eixa sentralisació municipal y provincial que sofoca y aniquila a España... govern y chustisia en el governant y el chuche responsable de tots los seus actes». (Vegeu números 2729, 2730, 2736, 2744 i 2746).

Aà 1. Dumenche 8 de Novembre de 1868. Núm. 1.

Fora caretes.—Aterra els farsants.—No mes hipòcrites.

VA DE CUENTO.

Pues señor, diu que era un cheneral que s' en anà fuchint per les teules.

Pues señor, diu que anaba un altre'n ell, en la calsa esgarri y el sombrero vell.

Pues señor, el cheneral perqué l' hongo, y anda que andrés que poco vas, aplegaren plens de por, confusió, treball y atres menudensies á casa del consel francés, y d' un salto se plantaren en Marsella.

Huapo — De allí s' en anaren á vore á una señora mol grossa qu' estava en Santa Pau rosant en el breviari que li donó un frare que habia amat en la facció, de trabucatre, y que hui está donat de baixa perquè se li ha unfiat el morro y no pot tirar-se el trabuc á la cara.

Pues señor, cuant la señora va reparar en aquell parell de draguerres poteros (no pue prenensiaro), s' agafá en los dos dits el pom del nas de la cara y soltó una paraula del breviari de frare-morro, que traduïda al valensí vol dir:

— ¡Quina recontra rebauderilla mos han arrimat!

— Señora, non racionar di lor; contesta el compañero del cheneral, home molt escrit y sabat ca asó de llengues estrancheres, á lo que respongué el cheneral: yo en ca tinc vintisinc cuens en la botchaca, donant probes de ser millor traductor de llengues estrancheres que aquell atre del Dante, no se si vostes el conixerán; cheperut per mes señes, foliculari y pare dels nostres veïns els catalans, segons diu ell, en cá qu' els catalans no el vulguen ni pintat de mascara, quant-meñs pera pare.

Pes señor, entonses la señora oferí als dos suchetes la sehua persona, que es lo

Núm. 2753.

2757. EL TIO NELO. [Capçalera il·lustrada].

Imp. J. Guix, Almoina, 1.—228 × 148 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 4 diners.—Il·lustrat. Segona època.—Any 1870; núm. 1-9 (5 març-2 maig).

Segueix el mateix ideari de la primera època. (Vegeu núm. 2742).

2758. LA BARRICÀ FEDERAL.

Una de tantes publicacions que no hem pogut veure. Segons Navarro Cabanes,

va sortir en març de 1871, i segons Genovés Olmos,* el primer de maig del dit any; era bilingüe, setmanal i satíric. El títol ja ens diu quina era la seva idealitat.

2759. L'AMETRALLAORA CARLISTA.—Periodic satíric, llechitimiste, tradiciona-
liste, catòlic, monàrquic y español hasta la paret frontera. [Capçalera il·lustrada].

Imp. J. Guix, Almoína, 1.—306 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Setmanal.
Any 1871; núm. 1-8 (16 abril-8 juny).

Cada número és una metralla. En la seva curta publicació va tenir algunes denúncies, i àdhuc el seu Director, N'Enric Martí i Franc, fou empresonat. Des del número vuit, tot el text és en espanyol. En Navarro Cabanes, diu que van sortir deu números.

2760. LA FARSA.—Periódico bilingüe, satírico, legitimista y otras cosas. Saldrá cuando nos dé la gana.

Red.: Plta. Margante, 2, 2.º—Imp. *Católica*.—275 × 180 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 2 quartos.
1872; núm. 1 (11 febrer).

Pel subtítol sabem a quin partit pertany. Publicava fulletó. Creiem que no va passar del número que hem descrit, tota vegada que el text és de forta oposició al Govern.

2761. A LA PIU...—Periódic carlista hasta la pared frontera. Eixirà cuant me done la gana.

Imp. Vicents Daroqui, Portal de Valldigna, 12.—256 × 180 mm.—4 pp. a 3 col.
1872; núm. 1 (8 març).

En Navarro Cabanes creu que fou número únic. El seu Director estava empresonat quan va començar aquesta publicació d'oposició al Govern.

2762. DON MANUEL.—Periódic mes serio q'un titot. [Capçalera mixta].

Imp. Salvador Amargós.—178 × 117 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 4 diners.—Sortia els diumenges.
Any 1874; núm. 1-4 (17 oct.-8 nov.)

---

* Obra citada, II, p. 190.

L' AMETRALLAORA CARLISTA.

Periódic satíric, carlista, llechitimista, tradicionalista, catòlic monàrquic y espanyol hasta la pared frontera.

Cuatre descàrregues al mes.

Prescrita en tota la província de València y fora d'ella.

Un mes, 2 quinsets.—Un trimestre, 5 id.

En València.

Un mes, 1,50.—Un trimestre, 4 quinsets.

Añ primer.

5ª Metrallá.

DEU, PATRIA Y REY.

Valencia 14 de Mach de 1871.

POR, MOLTA POR.

Si sabreu vostós, cavallers, els quintals que té arreplegats el govern d'això qu'acaba de nomenar! Basto dir, que si la por es tornara tiña y fora tratá per el nostre antic sistema hospitalari, plantantli al pacient un casquet de paper d'estressa en esquerra per dins, en el banc ministerial d'allá de Madrid hauria set casquet perquè cada ministre portaria el seu. Tots caps, tans barrats. ¿Qui no's podria pagar mica peseta per vore al señor de Martos sine un pol en la cara, y el cap vestit de cardenal fidós? Pero la prososa va per dins. De por.

ni's toca la camisa en la pell. Els nostros desgobernants per totes parts vehuen fantesmes: hasta ells mateixos se miren de reüll y en lo trabuc en la mà. Mes, jahós dirán vostós que tenes sempre clavá la retina sense parpadecar! En un calabre, pero no asfixiat, com dis *Pequito el suastro.*

Quan' eixo calabre ixqué a flor de terra, se setembrins se li burlaben y l'escarriau: veien que menochaba algun dit y resolaban les sehués burles; pero, amigo, cusut á par de sehués desasertaban tornat al calabre á una vida plena y robusta, aquirint tal forma qu'on una puñá capis d'esclafar l'Espanya liberal, están tan reselosos, qu'en tots els pue-

tos s'els presenta el calabre en lo punt en alt.

La primer vegá qu'el veren, com encara conservaba la morfalla, el prangueren per el calabre d'un sacristá; mes ara, com está tan canyechano, vist en elegancia tots els troches de la societat y els de totes les provincies: lo mateix se presenta de criat que de señor; se dir, lo mateix gasta chaqueta que lavita y frac, lo mateix va á peu qu'en coche, lo mateix se vist de estalá que de navarro, que de valenciá, que d'andalús, etidetera, etidetera.

Ya se-vé, el govern, c'asó sap, pues hasta els segos ho palpen, té tal poritis reconcentrá en la rebosa, qu'ha doobe-

Núm. 2759.

Publicació netament satírica, censura els actes governamentals. El dirigia N'Enric Escrich i González, i era redactor en cap, En Feliu Pizcueta.

2763. LO RAT PENAT.—Calendari llemosí corresponent al present any de...
[Portada mixta].

Imp. Pascual Aguilar. [Any 1876] Imp. V. d'Ayoldi. [Any 1877] Imp. Josep M.ª Blesa. [Any 1878] Imp. Emili Pasqual. [Any 1879] Imp. Josep M.ª Blesa. [Des de l'any 1880] Imp. Emili Pasqual.—148 × 90 mm. [Des de l'any 1876] 142 × 85 mm. [Des de l'any 1880] 132 × 87 mm.—Preu: Ptes. 1.

Any 1875; pp. 172 + 4 s. n. - 1876; pp. 156 + 4 s. n. - 1877; pp. 208. - 1878; pp. 176. - 1880; pp. 102 + 2 s. n. - 1881; pp. 173 + 2 s. n. - 1882; pp. 158 + 2 s. n. - 1883; pp. 158 + 8 s. n.

Aquesta interessant publicació la dirigiren Constantí Llombart i Josep Maria Puig i Torralba, aquest últim, des de 1881. Ultra les seccions obligades a aquesta mena de publicacions, hi ha un bon recull de treballs literaris, històrics, filològics, etc. Els principals escriptors catalans, mallorquins i valencians hi col·laboraren.

2764. EL P. MULET.—Semnari impolític y bon solt. [Capçalera mixta].

Imp. Josep M.ª Blesa.—275 × 180 mm.—8 pp. a 1 ó 2 col.—Suscripció: Ptes. 1, el trimestre.—Il·lustrat.

1877; núm. 1-9 (6 gener-3 març) 72 pp.

Amb tot i llegir-se «semanari impolític», era tanta la política que feia, que fou suspès. Va tenir gran èxit, i va publicar dues edicions d'alguns nombres. Publicava treballs en prosa i vers, així literaris com polítics. Navarro Cabanes, ens diu que: «Al ser suspès el periòdic lo director Llombart publicà una fulla en quart, donant conte de lo ocorrit i que per contrate celebrat en el señor Lluch Soler, director de *El Mosquito*, serviria als seus suscriptors este periòdic hasta que poguera tindre el permís pera publicar *El Bou Solt*, sustitut de *El Pare Mulet*». Probablement que aquesta idea de cercar un setmanari per a publicar-lo, cas que li fos suspès el que publicava, la tenia ja pensada des del primer número, puix que, en la capçalera hi ha aquesta quarteta:

«No hia un bicho mes resolt
a embestir sinse clemencia
qu'un flare que te llisensia
pa fer quant bullga *El Bou Solt*».

2765. CARRACUCA.—Periòdic bilingüe, joco-serio y satírico. Diario consagrado a la extinción de los glotonos y a difundir el mal humor por todos los ámbitos de la tierra. [Capçalera mixta].

Red.: Encarnación, 9, pral.—Imp. J. Aparisi i C.^a—283 × 191 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.

1877; núm. 4 (31 març).

El dirigia En Vicenç Guillot, i era una publicació humorística de passatemps. Cada número s'assenyala com una purga.

2766. **EL BOU SOLT.**—Semanari impolític. [Capçalera mixta].

Imp. Josep M.ª Blesa.—170 × 105 mm.—8 pp.—Núm. solt, 2 quartos.

1877; núm. 1-11 (28 abril-21 juliol).

Aquest setmanari és continuació d'*El P. Mulet*. (Vegeu núm. 2764).

2767. **VALENCIA ILUSTRADA.**—Revista semanal de Ciencias, Artes, Literatura, Industria, Comercio. Organó oficial del Ateneo-Casino Obrero y de las Sociedades del Estudio del Derecho y la Escolar Médica. [Capçalera tipogràfica].

260 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0^o25.—Bilingüe.

1877; núm. 1 (6 maig).

Publicació cultural. S'hi veu text català d'En Josep Orga, M. Lluch i Soler, Joan Alcover i altres.

2768. **LAS PROVINCIAS.**—Diario de Valencia. [Des de l'any 1897] Fundado en 31 de enero de 1866. [Des de l'any 1913] Diario de Valencia, fundado por D. Teodoro Llorente y Olivares, en 31 de enero de 1886. [Des de l'any 1915 al 1917] Diario de Valencia. Fundado por el Excmo. Sr. D. Teodoro Llorente y Olivares, en 31 de enero de 1886. Almanaque para el año... [Des de l'any 1913] Almanaque para... Regalo á los suscritores. [Des de l'any 1890]. Regalo a los Suscriptores.

Imp. de Domenech, Caballeros, 47. [Des de l'any II] Mar, 48. [Des de l'any 1894] Mar, 65. [Des de l'any 1914] Mar, 29.—185 × 95 mm.—Bilingüe.

Furgé l.^a AÑ DE LES QUINTES. Centre diada.

DON MANUÈL.
PERIÒDIC MES SERIO Q' UN TITOT.

Esta redacció se componrà d' els següents personatges:
Direcció y política alta, Yo.
Revistes de churisprudencia, Un escriptor de procurador.
Item de medicina, El meu cunyat, que com vosaltres sabeu, es barber.
De música, Els sècos de la Olleria.
De Belles Arts y estètica, El escola del Sen Cebal.

Núm. 2762.

Any I, 1880; 206 pp. + 2 pp. d'índex, s. n. - II, 1881; 320 pp. - III, 1882; 348 pp. + 4 pp. - IV, 1883; 332 pp. + 2 pp. d'índex, s. n. - V, 1884; 446 pp. + 2 pp. d'índex, s. n. - VI, 1885; 420 pp. + 2 pp. d'índex, s. n. - VII, 1886; 378 pp. + 6 pp., s. n. - VIII, 1887; 380 pp. + 4 pp., s. n. - IX, 1888; 372 pp. + 4 pp., s. n. - X, 1889; 392 pp. - XI, 1890; 400 pp. + 4 pp., s. n. - XII, 1891; 350 pp. + 6 pp., s. n. - XIII, 1892; 352 pp. + 4 pp., s. n. - XIV, 1893; 352 pp. + 4 pp., s. n. - XV, 1894; 346 pp. + 2 d'índex, s. n. - XVI, 1895; 332 pp. + 4 pp., s. n. - XVII, 1896; 336 pp. + 4 pp. d'índex, s. n. - XVIII, 1897; 324 pp. + 4 pp. d'índex, s. n. - XIX, 1898; 326 pp. + 4 pp. en blanc, s. n. - XX, 1899; 365 pp. - XXI, 1900; 336 pp. - XXII, 1901; 376 pp. - XXIII, 1902; 496 pp. - XXIV, 1903; 376 pp. - XXV, 1904; 366 pp. + 2 pp. en blanc, s. n. - XXVI, 1905; 416 pp. - XXVII, 1906; 399 pp. + 1 pp. en blanc, s. n. - XXVIII, 1907; 404 pp. - XXIX, 1908; 391 pp. + 1 pp. en blanc, s. n. - XXX, 1909; 400 pp. - XXXI, 1910; 344 pp. - XXXII, 1911; 296 pp. - XXXIII, 1912; 320 pp. - XXXIV, 1913; 320 pp. - XXXV, 1914; 328 pp. - XXXVI, 1915; 272 pp. - XXXVII, 1916; 256 pp. - XXXVIII, 1917; 264 pp. - XXXIX, 1918; 240 pp. - XL, 1919; 260 pp. - XLI, 1920; 288 pp. - XLII, 1921; 280 pp. - XLIV, 1923; 320 pp. - XLV, 1924; 344 pp. - XLVI, 1925; 404 pp.

A més del calendari, s'hi veuen treballs literaris, articles molt ben informats ressenyant els principals fets ocorreguts l'any anterior, així en l'ordre artístic com en el cultural, econòmic, polític, social, etc. Remarquem els articles dedicats a Bibliografia de la premsa en els quals s'assenyalen els títols dels periòdics que han sortit en tot l'any, no solament a la capital, sinó a la província.

2769. EL DOTOR CUDÓL.—Curiós paperet més belluter qu'un conill de pòrche, fet com si diguerem apòsta... pera tirar semanalment dotorereries. [Capçalera mixta].

Imp. E. Pasqual.—143 × 92 mm.—8 pp. a 2 col.
1880; núm. 1 i 2 (4-11 dbre.) 16 pp.

Publicació satírica i humorística dirigida per En Constantí Llobart.

2770. BOLETÍN.—Revista de la Juventud-Católica de Valencia. [Títol de la portada].

Imp. Manuel Allufré.—190 × 113 mm.—24 o més pp.—Bilingüe.—Mensual.
Any II, 1882; núm. 11 (maig).

Publicació catòlico-literària. M. Polo Peyrolón, Salvador Castellote i Ferran M. Pastor eren els directors d'aquesta revista.

2771. EL SALTAMARTÍ. [Capçalera mixta].

Imp. M. Alufré.—383 × 275 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.
Quarta època.—Anys 1882-83; núm. 1-7 (29 nov. 1882-9 gener 1883).

La ideologia d'aquesta publicació és igual a la de les èpoques anteriors. Ens fa saber que no tenen Director, «así som més lliures que el vent». (Vegeu números 2738, 2740 i 2751).

2772. EL PALLETER.—Periòdic impolític carregat de sofre. Se publicarà els dies 5, 10, 15, 20, 25 y 30 de cada mes. [Capçalera il·lustrada].

Adm.: Ruzafa, 31.—Imp. Josep Pedrós.—368 × 255 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: L'any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'05.

Anys I-II, 1882-1883; núm. 1-71 (15 dbre. 1882-10 dbre. 1883).

Aquesta publicació ha tingut sis èpoques, i, en totes elles, la seva característica ha estat d'oposició al Govern. Fou, en el seu temps, un periòdic dels més populars, i arribà a tirar

més de 50.000 exemplars; les denúncies, suspensions i àdhuc empresonament dels directors, no el feien retrocedir ni desmaià, cada vegada tornava a sortir amb més braó. Amb tot i llegir-se a la capçalera, que era una publicació im-

política, presenta un caire tradicionalista. El dirigien Gaspar i Josep Thous. Segons Navarro Cabanes, va seguir publicant-se fins el gener de 1885. Comptava els anys complets, prenent per punt el de la seva sortida.

NUMERO 2 Valencia 2 de Diciembre de 1882. EPOCA 3.

PRECIOS DE SUSCRICION

Ni un cént. No voltem com promissos

⇐

Haura costat. Dos agulletes
Haura costat. Sinch Hooetas
10 agulletes de torca

⇐

El pago al revisado. No sobre
ingreso.

⇐

ANUNCIOS

De poca estatura — 25 cents la linea.
De más — 30 M. M.

REDACCION Y ADMINISTRACION.

En Namarot, a voreta mar.

⇐

HORAS DE OFICINA.

Es mes De 9 a 12 de la nit.
Es dia De 12 a 2 de la vespr.

⇐

Els dies de penes les aduleses
quedon hals l'algua.

Entrada estorica: Per l'ant de Nubla.
Pena feta En la Salar.

FUNDADOR: Rafael Maria Liern.
Director: Ningú. *Así som més lliures que el vent.*—**Redactors:** Tots els Saltamartins del cel.—**Repartidors:** Els segos.
Editors responsables: Els castells.

Núm. 2771.

2773. LA ILUSTRACIÓN VALENCIANA.—Semanario de Literatura. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Vda. de Ayoldi, Salinas, 16. [Des del núm. 19] Imp. Manuel Manaut, Salinas, 16.—230 × 149 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'50.—Sortia els diumenges.—Bilingüe.

1883; núm. 1-33 (7 gener-19 agost).

Aquesta publicació cultural insereix treballs d'història i de literatura. Martí Grajales i Puig Torralba hi escrigueren estudis dedicats als poetes valencians dels segles XVI-XVIII; Víctor Iranzo i Carles Llinàs, poesies; Constantí Llombart, biografies, etc.

2774. EL FEMATER.—Periòdic de bona lley. Res de política, molta claritat y poca por.

Imp. Joan Guix, Pasqual i Genís, 8.—379 × 240 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.
1883; núm. 1 (9 agost).

Ens diu que es publicarà els dies 4, 9, 14, 19, 24 i 29. Era una publicació satírica i humorística. Amb tot i llegir-se «res de política», censurava els actes de l'administració local. En Navarro Cabanes (obra esmentada, p. 70) diu que es publicaren tres números.

2775. LA REFORMA SOCIAL.—Periódico bilingüe, colectivista y anticlerical.
[Portada tipogràfica].

Red. i Adm.: Don Ventura, 1.—Imp. *La Nueva Alianza*.—325 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dies 4, 9, 14, 19, 24 i 29 de cada mes.
1883; núm. 1 (4 nov.)

En l'article «Presentación» ja ens diu que serà periòdic de lluita, car es llegeix: «Venimos... con el objeto de oponer los principios colectivistas a los individualistas, y el de decirle cuatrocientas verdades al clero, clase que, según nosotros, debe desaparecer...» La característica d'aquesta publicació és el seu anticlericalisme, el qual va ésser causa d'una condemna per part de l'arquebisbe Monescillo. Era el Director, En Joan B. Carles. Fou una publicació de curta durada; segons Navarro Cabanes (obra esmentada, p. 69), va seguir publicant-se fins a primers de l'any següent.

2776. EL CHORNALER.—Periódic defensor dels que treballen y no menchen. Enemig asérrim dels que menchen y no treballen.

Red. i Adm.: Carrasquet, 5, 2.ª—Imp. Josep. M. Piles.—315 × 212 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes però no regularment.
1883; núm. 1 (22 dbre.)

Organ del proletariat amb notes anarquistes. El dirigia En Josep Payà. Segons Navarro Cabanes (obra esmentada, p. 70), va seguir publicant-se fins al juny de l'any següent.

2777. EL CANARI.—Periòdic groc. Claritat. Fraternitat. Llibertat. Imparcialitat. Igualtat. Cordialitat y tots els acabats en at, com palo de sego a los bribones.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per Navarro Cabanes. (Vegeu núm. 1353).

2778. EL RODER.—No periòdic, errant impolític y estrafalari. Fará sis eixides cada mes, en els dies que li dona la gana a fi de sorprendre a tots y no ser may sorprés. [Capçalera mixta. Dibuix de Josep Pérez].

Red.: Rusafa, 34.—Imp. a càrrec de Manuel Alco-risa. — 310 × 265 mm.— 4 pp. a 3 col.— Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

A ny 1884; núm. 2 (11 juny).

Es conti-nuació d'*El Palleter* (nú-mero 2772); va repartir-se als subscriptors

d'aquest, mentre va durar la seva suspensió. En Navarro Cabanes diu que es publicaren dotze números.

VALENSIA 15 DE DESEMBRE DE 1882

PERIÒDIC MISCEL·LANEJ. CAMBÉIAT DE EDURE.

SE PUBLICARÀ ELS DIES 5, 10, 15, 20, 25 y 30 DE CADA MES.

PUNTS DE SUSCRISIO		PREU DE LA SUSCRISIO	
AÑ PRIMER	En València. Miscel·lany de Classa. 6 av sets resar- en un llibre. Pena de València. Abon li dona la gana se que enlla en tal que el preu de la suscripció resta a poder del administrador de EL PALLETTER.	Al mes, 0'10 av sets resar. Al trimestre, 0'30 av sets resar. Al any, 1'00 av sets resar. Númers solts, un av set resar. NOTA. No s'admeten ganes equitatives, que puto esca- dament.	NÚM PRIMER

Núm. 2772.

2779. LA CHICHARRA.—Periòdic en sorpresa. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Barques, 2.—Imp., Ruzafa, 21.—454 × 310 mm.—2 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Any 1884; núm. 1 i 2 (7 i 14 set.)

Publicació del mateix caire que les esmentades en els núms. 431 i 488. El text estava dedicat a teatres i a curses de braus.

2780. EL TIO PALILLO.—Revista semanal sin color, con sabor y sin olor. Con sorpresa. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Salvá, 14, 2.ª—Imp. *Casa de Beneficència*.—268 × 167 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0^a10.—Bilingüe.
1884; núm. 1 (2 oct.)

Publicació satírica i humorística.

2781. LA TRACA.—Semanari pa la chent de tro. [Capçalera mixta. Dibuix de Josep Pérez].

Red.: Tertulia, 8, pral. Adm.: Sant Gil, 3, 2.ª—Imp. *Unió Tipogràfica*. [Des del núm. 10] Imp. Manuel Alufre. [Des del núm. 80] Imp. Ramón Ortega. [Des del núm. 82] Imp. José Ortega.—330 × 210 mm. [Des del núm. 3] 330 × 215 mm. [Des del núm. 10] 392 × 282 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 10] 4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0^a05.

Any I-IV, 1884-1887; núm. 1-113 (15 nov. 1884-18 març 1887).

En l'article de presentació ens diu que «vindrà a ser periòdic com l'*Organo oficial* de este gremio alborotaor e insendiari». Tingué una gran acceptació, però va ésser denunciat moltes vegades i empresonat el seu Director, Manuel Lluch i Soler.

2782. VALENCIA BUFA.—Periòdic desenal en sorpresa, humorístic, notisiero, científic y hasta neserari en sertes ocasions. Es publica el dia seguent al sorteix de la Loteria Nasional. [Portada mixta].

Red. i Adm.: Plassa de la Creu, 5, 2.ª—Imp. *Comercial*.—Núm. solt, ptes. 0^a05.
1884; núm. 1 (18 nov.)

En l'article de presentació ens diu que «no és el nostre obchete atre, que criticar lo mal y aplaudir lo bo». Tingué molt curta durada.

2783. LA RATA.—¿Esta rata... qui la mata? [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Gracia, 75, pral.—Imp. *Casa de Beneficència*.—394 × 278 mm.—4 pp. a 3 col.—
Suscripció: Trimestre, ptes. 0^a75. Núm. solt, ptes. 0^a05.
1884; núm. 1 (23 nov.)

Publicació satírica i humorística de molt curta durada.

2784. LO RAT PENAT.—Periòdic Lliterari Quincenal, orgue oficial de la Societat de Amadors de les glories valencianes. Redactat per escriptors Valencians, Catalans y Mallorquins y dirigit per Constantí Llombart. [Capçalera mixta, amb el lema: «Pàtria Fides Amor»].

Adm.: Murillo, 16.—Imp. *Unió Tipogràfica*.—270 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.
Any I-II, 1884-1885; núm. 1-8 (15 dbre. 1884-15 abril 1885).

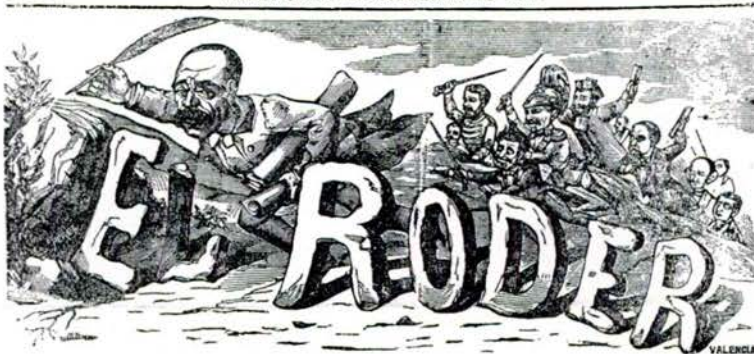

Es tracta d'una revista literària amb nombrosos col·laboradors. En l'article de presentació ens diu que és l'òrgan oficial de la Societat Valencianista «Lo Rat Penat», i que la seva missió és «estudiar sa nativa llengua, sa lliteratura y sa historia, ses lleys, ses costums y tradicions... Nostre programa, en resúmen, está sintetiçat y dit en dues paraules: Tot per Valencia y pera Valencia».

2785. EL PARDAL DE SANT CHUAN.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari satíric i humorístic, esmentat per Navarro Cabanes, el qual ens diu que tingué curta durada: novembre i desembre de 1884.

VALENCIA 3 DE CHULIOL DE 1884

NO PERIÓDIC, ERRANT, IMPOLÍTIC Y ESTRAFALARI

Farà sis existències cada mes, en els dies que li done la gana, & fi de sorpreure à tots y no ser may sorprès

2786. LA MOMA.—
Periòdic ballador
i batallador. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.:
Bany dels Pavos, 15, entresol.—
Imp. R. Ortega.—
233 × 154 mm.—

8 pp. a 2 col. [Núm. 52] 4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Sortia els dissabtes.—Bilingüe.

Anys I-II, 1885-1886; núm. 1-51 (4 abril 1885-24 març 1886).

En l'article de presentació llegim que aquest setmanari serà «un remey contra el mal humor, un asot constant contra els mals polítics sinse virtuts, ni honra, ni vergonya... Tindrém enteniment, ja que no tenim diners». El va dirigir En Rafael Maria Liern i En Ramir Ripollés. Publicava fulletó, titulat: «Biblioteca de *La Moma*». En Navarro Cabanes escriu que «cesá en el núm. 52, de 19 juny 1886, que és de 4 pág.».

2787. EL TIO GARROTE.—Periòdic bilingüe y reñidor. [Capçalera mixta].

Red.: Ventura, 3, pral.—Imp. M. Alufre, Pellicers, 6.—393 × 282 mm.—4 pp. a 4 col.
Segona època*.—Any I, 1885; núm. 1 (20 agost).

* La primera època és de 1865, el text era sols en espanyol.

Núm. 2778.

En l'article de presentació, ens diu que no té «color político alguno; a blancos y negros alcanzará mi garrote cuando los hechos fueren de quien fueren, no estén sujetos a la más estricta justicia... Sincero y desinteresado aplauso al que obre bien; latigazo limpio al que haga lo contrario, sin consideración a clases ni personas». Censura l'administració municipal i els actes del Governador civil.

2788. EL PALLETER.—Periòdic impolític carregat de sofre. [Capçalera gravada].
 Adm.: Caballers, 44.—Imp. Josep M.ª Blesa, Guillén de Castre, 58.—367 × 253 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
 Segona època.—Any V, 1887; núm. 156-184 (15 gener-13 agost).
 Segueix la mateixa orientació que la primera època (núm. 2772). El dirigia Gaspar Thous. Segons Navarro Cabanes, va començar a sortir el 30 de desembre de 1885, deixant de publicar-se en 1888.
2789. ALMANAQUE DE «LA MOMA» PARA 1886.
 Aquesta publicació va regalar-se als subscriptors de l'esmentat periòdic. Es tracta d'un recull de treballs literaris, acompanyant-hi el santoral i una breu guia topogràfica de València.
2790. LA DONSAINA.—Periòdic semanal. Medesina segura pera curar la melenchia. [Capçalera gravada].
 Imp. M. Alufre, Plaça de Pellicers, 6.—380 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. 1886; núm. 6 (19 agost).
 Setmanari literari, satíric i humorístic. Publicava fulletó.
2791. LA SOTA DE BASTOS.—Periòdic que canta clar | Encara que chicotet | A algú li courá un poquet | El que'm busque'm trobará. [Capçalera mixta].
 Imp. *Unión Tipográfica*.—154 × 96 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. 1886; núm. 1 (5 set.)
 Publicació setmanal satírica i humorística de curta durada. Ens diuen que «cada número el dedicarem a una cosa, per exemple, en uns posarem de manifest el choc y les seves fatals conseqüències, en altres els traurem a relluir a més de quatre que pasen per persones desents la seua vida y milacres». El Director era En P. Samper.

2792. EL BANDERILLERO.—Periòdic satíric, bilingüe, polític e independent. [Capçalera mixta].

Direc. i Adm.: Gracia, 35, pral.—Imp. de Josep M.ª Blesa.—370 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Setmanal.
1887; núm. 1 (9 gener).

En el «Salut» llegim que «posarem banderilles als bichos de totes les ganaderies polítiques y hasta als cuneros y moruchos que també topém». Com diu molt bé En Navarro Cabanes, «era un periòdic polític qu' adopta la forma taurina pera la redacció dels articles».

2793. EL GARBELL.—Semnario satíric bilingüe. Ilustrado con caricaturas. [Capçalera gravada].

Adm.: Sant Vicents, 125, baixos.—Imp. de F. Vives i C.^a, Lauria, 40.—455 × 302 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
1887; núm. 1 (12 juny).

Núm. 2781.

Publicació, de la qual van sortir-ne sis números.

2794. EL ESCARPIDOR.—Dedicat exclusivament a la limpieza de la miseria política y administrativa. [Capçalera mixta. Dibuix de Pérez].

Red. i Adm.: Pizarro, 13, baixos.—Imp. Vda. de Amargós, Encarnació, 16.—380 × 256 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
1887; núm. 2 (20 juliol).

Publicació de molt curta durada; segons el tantes vegades esmentat bibliògraf, van publicar-se'n quatre números. En Gaspar Thous, era el Director qui ens diu que «se publicará sis vegaes al mes o siguen els dies 5, 10, 15, 20, 25 y 30, que ploga, que neve o que fasa sol».

2795. L'ARAÑA NEGRA.—Periòdic Fallero*. Orgue de Sen Chusep. Eco dels bunyols.

Imp. M. Alufre, Pellicers, 6.—182 × 123 mm.—4 pp. a 2 col.—Anyal.
Any III, 1890 (18 març).

L'editaven els veïns del carrer de Maldonat. Va començar a sortir en 1888. Genovés i Olmos esmenten la publicada en 1891.

2796. EL PALLETER DE VALENCIA.—Periòdic sabatí verpertí. [Capçalera mixta].

Adm.: Port, 8, 2.ª—Imp. F. Vives i C.^a, Lauria, 40.—363 × 257 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1888; núm. 19 (3 nov.)—II, 1889; núm. 52 (13 juliol).

El tantes vegades esmentat bibliògraf, ens fa saber que *El Palleter* (núms. 2772 i 2788) era propietat d'un particular, i els germans Thous, «al vore que el periòdic anava per camins lliberals i ells eren carlistes, se separaren d'ell i fundaren este».

2797. LA FAM.—Periòdic descamisat. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Olivo, 1, 3.ª—Imp. Lluís Ortega.—223 × 144 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

1889; núm. 1-4 (10-31 març).

En el «Salut» llegim que «*La Fam* no pot presentar... el seu programa. Lo qual vol dir... que farem lo que mos done la gana, y anirem tirant mentres *La Fam* vixca y nos deixe viure».

2798. LA DEGOLLA. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Pasqual i Genís, 51, 2.ª Adm.: Entensa, 40.—Imp. Joan Guix.—273 × 182 mm.—8 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

Any 1890; núm. 1-13 (1.ª gener-6 abril).

Era un setmanari festiu i literari, dirigit per F. Barber i Bas.

2799. EL DENGUE.

No hem vist cap exemplar del número únic, d'aquest «periòdic satíric, festiu y lliterari», esmentat per Navarro Cabanes, i del qual, ens diu que va sortir el 25 de gener de 1890.

---

* Amb motiu de les *falles de Sant Josep*, els veïns organitzadors de les mateixes, acostumen a publicar un periòdic, que és l'única cosa que queda de les dites festes. Generalment, el text conté l'explicació de la «falla» i uns quants treballs literaris. Com que molts carrers que fan «falles» publiquen llur periòdic «fallero», resulta difícil el poder tenir completa la col·lecció.

2800. EL ESPOLSAOR.—Semanari anticlerical, satíric y bilingüe. [Capçalera mixta].

Adm.: Gibraltar, 7, entresol. [Des del núm. 3] Grasia, 24, 4.ª—Imp. *El Espolsaor*, Germanies, 2.—370 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0^o05.

1890; núm. 2-13 (16 febrer-13 juliol).

El dirigia Alexandre Seara (*Araes*), i segons En Navarro Cabanes, va publicar algun número suplement.

ANY I.

VALENCIA 15 DE DECEMBRE DE 1884.

NÚM. 1.

2801. LES DANSE-
TES. — Semanari
valencià. [Capçalera
il·lustrada].

Imp. F. Vives
Mora, i Lit. M.
Soler.—207 × 140
mm.—8 pp. a 2
col.—Núm. solt,
ptes. 0^o05.—Il·lus-
trat.

A ny 1890;
núm. 1 i 2 (13 i 20
juliol).

Publicació
satírico-literà-
ria, de molt
curta durada.

LO RAT-PENAT

Periódich Llitterari Quincenal

ORGUE OFICIAL DE LA SOCIETAT DE AMADORS DE LES GLORIES VALENCIANES

REDACTAT PER ESCRITORS VALENCIANS, CATALANS Y MALLORQUINS

Y DIRIGIT PER

EN CONSTANTÍ LLOMBART

Núm. 2784.

2802. EL MICROBIO.

No hem vist cap exemplar d'aquest número únic, esmentat per Navarro Cabanes, el qual ens diu que va sortir el 28 de setembre de 1890.

2803. EL ESCÁNDALO.—Semanari modestet. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Entença, 13, 4.ª—Imp. de M. Alufre.—363 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0^o05.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any III, 1892; núm. 42 (24 gener).

Publicació republicana. Va començar a sortir a últims de 1890; el tantes vegades esmentat bibliògraf valencià, assenyala el 20 de novembre, i ens diu que «tingué una vida molt irregular» i «cesá a principis de 1893». A la Biblioteca

Municipal, de Castelló de la Plana, ens digueren que recordaven d'haver vist exemplars pertanyents a l'any VII, 1896*.

2804. LA CHALA.—Periodic bromista de la chent de tro. Orgue de... manilla, defensor de les festes de Sent Chusep y d'els buñols.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació fallera, començada a sortir en 1891. Referent a aquest gènere de publicacions, vegeu la nota del núm. 2795.

2805. L'AMETRALLADORA.—Periòdic satíric.

302 × 200 mm.—4 pp. a 2 col.
Any I, 1891; núm. 1 (21 nov.)

Diu Navarro Cabanes, que «sols es publicà un número».

2806. EL FEM.—Periòdic destinat a agranar totes les immoralitats españoles.

Imp. Vd. d'Amargós. [Núm. 2] Imp. J. Canales. [Núm. 3] Imp. Alpuente i C.^a—4 pp. a 2 col.—
Cal advertir que el núm. 2 diu 3.
Any I-III, 1892-1894 (18 març).

Periòdic fallero, pertanyent a la falla del carrer de la Beata.

2807. CHAUCHA.—Periòdic buñolero. Defensor de pillos, malfaeners y particularment dels buñols, es dir, de les buñoleres, o siga, de les ames de les buñoleries que son les que fan el agost en el mes de mars, y de atres coses, com voran vostés.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic fallero, sortit el 18 de març de 1892. Pertanyia a la falla dels carrers d'Aragó i Espartero. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, la nota del núm. 2795.

2808. LA FALLA.—Periodic buñolero. Se publicará anualmen la vespra de San Chusep pera explicar el significat de la qu' enguany han fet els vehins dels carrers de Grasia y En Sanz, y qu' en lo susesi farán si les contribusions y demás impostos qu' els dixer sinse una aguileta no els lleva les ganes de divertirse y divertir a tots aquells que visitanles els honren.

Publicació fallera, iniciada el 18 de març de 1892. Va seguir publicant-se.

---

* Per no estar la Biblioteca catalogada, no ens poguerem certificar de la data exacta de la dita publicació.

2809. RAVACHOL.—Semanari satíric. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Gay, Quevedo, 20.—235 × 160 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1892; núm. 1
(1 nov.)

Publicació humorística, que tenia la Redacció «en la peixcateria». Va ésser de molt curta durada.

2810. L'ORDINARI.—Fulles de actualitat pera el poble.

Imp. J. Canales.—268 × 180 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, pesetes 0'05.

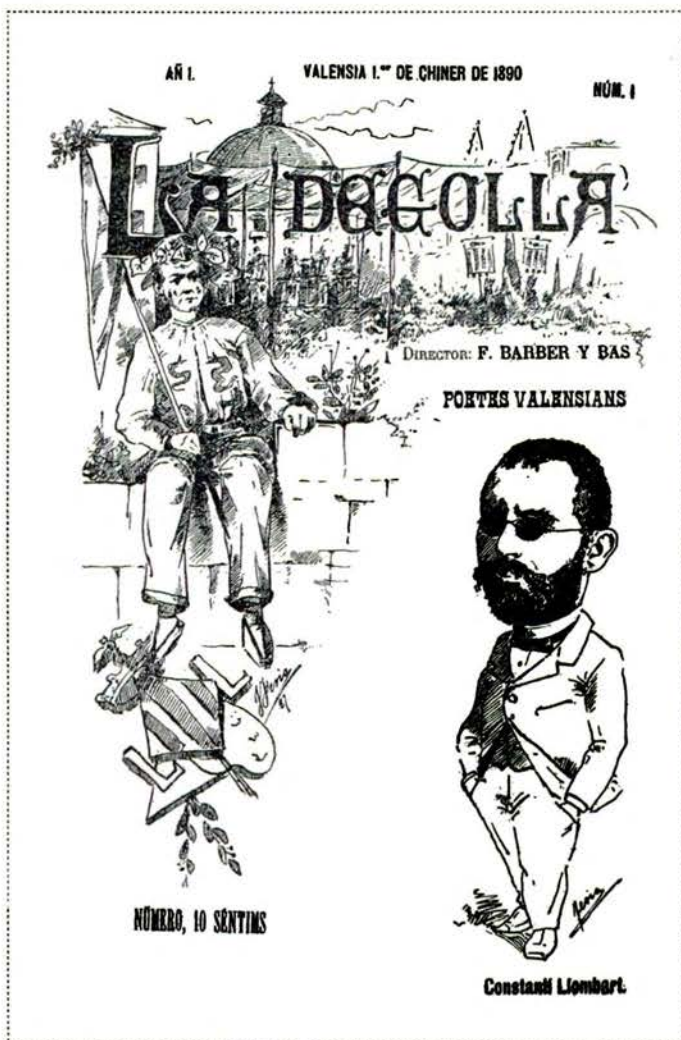
Any I, 1892 (?). Sense data.

Publicació catòlica, dirigida per Josep Royo i Almela.

2811. LA PEROLÁ.—Periòdic bilingüe, vergoños y sustanciós. Eco imparcial de un escandalo fenomenal.

Imp. F. Vives Mora.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1893; núm. 1 i únic (18 març).

Núm. 2798.

Periòdic fallero. Aquest «escandalo fenomenal» no és altra cosa que un afer d'eleccions. Ens diu que és l'any quaranta-dos de publicació corresponent al número setze.

2812. LA CONTUMENSIA DE VALENCIA.—Semanari satíric y de notícies. Ecos y becos, imparcial de tot lo que susuixca.

Imp. de *San Vicente Ferrer*.—370 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1893; núm. 1 (9 juny).

Publicació satírica i humorística de molt curta durada, tres números. Parodiava
La Correspondencia de Valencia.

2813. LA GRAN DISPARA, O LA TRACA Y EL ALABARDERO.

Imp. Ripollés.—350 × 268 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I, 1893; núm. 1 (28 dbre.)

Es tracta d'un número d'innocents. Publicació satírica i humorística.

2814. EL ENREDRO.—Periodich fallero. Orgue de Sen Chusep. Eco dels buñols.
[Portada mixta].

Imp. de Alpuente i C.^a, Corretjeria, 32 i 34.—178 × 117 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt,
ptes. 0'05.—Bilingüe.
1894; núm. 1 i únic (18 març).

Formen el cos de Redacció «els falleros del carrer de Carabases», però l'autor
ho fou En Ramon Trilles.

2815. LA CARABASA Y EL MARGALLÓ.—Diari nou de la falla de la plasa de Sen
Chordi.

Imp. J. Peidró.—270 × 168 mm.—Una fulla.
Any I, 1894; núm. 1 (18 març).

Periòdic fallero.

2816. LA TRONA.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari.

Imp. de Cortés, Ballesteros, 1.—365 × 250 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1894; núm. 1 (13 maig).

Publicació que tot seguit va aconseguir el favor del públic per les seves idees
avançades.

2817. LA FIRA DE VALENCIA.—Semanari patriotic.

Imp. Alpuente.—365 × 262 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1894; núm. 1 (20 juliol).

Publicació de molt curta durada, satírica i humorística. Va seguir amb el títol
de *La Nova Traca*.

2818. LA NOVA TRACA.—Semanari patriòtic, valencià de pura sanc, impolític, independent y sinse pisca de vergoña pera dir les veritats. Orgue fiel de la sana opinió que sinse tecles toca sinfonia en mols bemols, pregonant tota classe de «porqueries» espanyoles, especialment les valencianes.

Imp. Alpuente i C.^a—365 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1894; núm. 3 (12 agost).

Continuació de *La Fira de Valencia* (núm. 2817), i del mateix caire; segons Navarro Cabanes, va deixar de publicar-se a últims d'agost.

2819. EL PARDAL DE SEN CHUAN.—Semanari lliterari satíric. [Capçalera tipogràfica].

Imp., Maria de Molina, 2.—370 × 260 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any I-II, 1894-1895; núm. 1-12 (9 set. 1894-3 març 1895).

Publicació avançada, defensava el credo republicà. El Director, es signava «Bonifasio Figa Molla».

2820. EL GARBELL.—Semanari bilingüe, satíric y lliterari. [Capçalera il·lustrada].

Imp. Josep Canales.—365 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1894; núm. 1 (8 set.)

El subtítol ja ens diu el caire d'aquesta publicació, que tingué molt curta durada.

2821. NELO EL TRIPERO.—Semanari satíric valencià.

374 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.
Any I, 1894; núm. 1 (14 oct.)

Publicació de curta durada.

2822. EL CARRANCH.—Semanari satíric.

Imp. Josep Canales.—375 × 277 mm.—4 pp. a 3 col.
Any I, 1895; núm. 1 (18 maig).

Publicació de curta durada, dirigida per Antoni Cidon; pertanyia a les dretes.

2823. EL PAPER D'ESTRASA.—Periodic envolicaor. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Rey D. Pere, 26, 2.—Imp. A. Cortés, Ballesters, 1.—375 × 278 mm.—4 pp. a 4 col.—
Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els diumenges.—Il·lustrat.
Any 1895; núm. 1-4 (15 juliol-11 agost).

Setmanari satíric i humorístic. Defensava la ideologia republicana. Va publicar un número extraordinari, amb motiu de les festes.

2824. EL PALLETER.

No hem vist cap exemplar de la tercera època d'aquesta publicació, sortida en 1895. En Navarro Cabanes ens diu (obra citada, p. 67), que la dirigia Maximilià Thous, es publicà durant l'estiu, i tingué poc èxit. (Vegeu núms. 2772 i 2788).

2825. EL GALL.—Semanari satíric.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida el 15 de febrer de 1896.

2826. EL FEMATER.—Semanari bilingüe y lliterari.

Diem igual que del número anterior. Navarro Cabanes ens diu que «es comensá a publicar-se en setembre y acabá en lo mateix mes».

2827. LA LIBERTAD.—Semanari católico.

Imp. de Josep Canales, Cuarte, 25.—395 × 268 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
1897; núm. 1 (9 gener).

Aquesta publicació fou de llarga durada; En Navarro Cabanes ens va ensenyar l'últim número, que fou del 15 d'octubre de 1910 «any XIV, núm. 716». En tal cas, va tenir algunes interrupcions. Era el portantveu del partit integrista valencià. El redactaven els senyors Osset, Ibáñez i Sampere.

2828. EL SIGLE XX.—Periodic fallero, orgue de San Chusep, eco dels buñols, reposters y colaors.

Imp. Embaixador Vic, 19.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1897; núm. 1 i únic (18 març).

Publicació feta pels «falleros del carrer de Maldonat».

2829. LA TRONÁ.

No hem vist cap exemplar de la segona època d'aquesta publicació, la qual, posa Navarro Cabanes (obra esmentada, p. 89), com sortida en 1897.

2830. EL CRESOL.—Periodic de poca llum y escrit de cuansevol manera. L'ensendrem una volta a la semana. [Capçalera mixta].

Imp. Josep M.ª Alpuente.—384 × 280 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any 1898; núm. 1 (8 juny).

Setmanari catòlic de molt curta durada. S'hi veuen treballs satírics i humorístics. El redactava En Marià Serrano.

2831. EL DIMONI COIXO.—Semanari carregat de foc y polvora. Redactat per tots els dimonis del infern. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Adm.: Verge del Roser, 149. Cabañal.—Imp. a càrrec de Menosi, Vilar i Perigüell.—365 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
Any II, 1899; núm. 16 (22 oct.)

Publicació republicana, la qual va començar a sortir el 24 de setembre de 1898; defensava els interessos dels pobles marítims, veïns de València, també inseria treballs literaris del gènere humorístic. En Navarro Cabanes, ens digué que no sortia amb puntualitat, i ho corrobora el fet que en un any van aparèixer sols setze números.

2832. LA GRANERA.

No hem vist cap exemplar d'aquest setmanari esmentat per Navarro Cabanes (obra citada, p. 95), el qual, ens fa saber que era satíric; va sortir en febrer de 1899, tenia per «Director i propietari, Miquel Casañ, i col·laboradors: Eugeni Roldan, Frances Legua, Aureli Ianguas i Enric Segura. Cesá enseguida; reaparegué en 28 de juliol i morí en agost».

2833. LA TRONA.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari. Se publica tots els dumenches. [Núms. 244-260] Semanari bilingüe festiu... etc. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Pelai, 25, 1.^r [Núms. 244-260] Pelai, 30, 2.ª—Imp. M. Ferreró i C.^a [Núms. 244-260] Imp. de Pau, Torrijos i C.^a—392 × 284 mm. [Núms. 244-260] 270 × 177 mm.—4 pp. a 4 col. [Núms. 244-260] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05. [Núms. 244-260] Il·lustrat.

Època 3.ª—Any VII, 1900; núm. 88 (2 dbre.) - X, 1904; núm. 244-260 (14 febrer-12 juny).

Segueix la mateixa orientació que la primera època (núm. 2816). Segons el bibliògraf tantes vegades esmentat, probablement va començar a sortir en març de 1899, si així fos, l'any «X» deuria ésser «XI».

2834. L'INFERN.—Semanari satíric bilingüe pera la chent de foc y flama. [Capçalera mixta].
 Imp. *L'Infern*. [Núm. 14] Imp. T. Lleó, Encarnació, 16.—395 × 267 mm.—4 pp. a 3 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I, 1899; núm. 1-14 (23 set.-24 dbre.)
 Periòdic republicà i anticlerical, que ens diu que té la Red. i Adm. en les calderes de l'infern.
2835. EL PALLETER.—Periodic impolitic carregat de sofre. [Capçalera gravada].
 Imp. Vilar i Perigüell.—373 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
 Tercera època.—Any 1900; núm. 19 (8 set.)
 Segueix igual orientació que en les dues èpoques anteriors (núms. 2772 i 2788).
 El dirigeix Gaspar Thous, fill. Segons Navarro Cabanes, va deixar de publicar-se en 1901.
2836. LA BALLÀ DE SANT FRANSÉS.—Orgue destemplat de dit carre y sos arrabals. [Capçalera mixta].
 Imp. a carreg de Menosi, Vilar y Perigüell.—380 × 273 mm.—4 pp. a 4 col.
 Any 1900; núm. únic (25 juliol).
 Publicació literària, conté treballs en prosa i vers. L'editaren els veïns del carrer de Sant Francesc, amb motiu de les festes; ens fan saber que han fet una «tirá de 5000 exemplars, que se repartixen debaes».
2837. AMFORA HISTÓRICA.—Periodic fallero. Orgue de Sent Chusep, eco dels buñols, reposters y colaors, els falleros del carrer de Maldonat.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació fallera, sortida el 18 de març de 1901, tenia 4 pp. i es venia a ptes. 0'05; En Genovés Olmos, diu que en la coberta es llegeix «Añ XIV. - Núm. 14». No creiem exactes aquestes dades, ja que els veïns del carrer, publicaren anys abans, el periòdic faller *L'Araña Negra*. (Vegeu núm. 2795).
2838. EL CABÁS.—Semanari bilingüe, en serio y festiu. [Núm. 3] Semanari bilingüe, fester y lliterari. Acordeon de la Societat del mateix nom. [Capçalera tipogràfica. [Des del núm. 3] mixta].
 Red.: Societat «*El Cabás*», P. Huérfanos, 1, 2.ª Adm.: Kiosk *La Troná*, San Joan d'Austria, 2.—
 Imp. J. Canales, Cuarte, 25. [Des del núm. 2] Imp. P. Sancho, Sangre, 17.—370 × 270 mm. [Núm. 2]

Número sólt

5

séntims

Número sólt

5

séntims

Semanari Bilingue, Festiu y Literari

SE PUBLICA TOTS ELS DUMENCHES

LA TRONA es el periódico de mayor tirada en España

Redacción y Administración: Kiosco de La Trona

SUSCRIPCIÓN.—En Valencia y fora Trimestre: 3 quinets o una peseta

Trò d' avís

Biblioteca de LA TRONA

El según folleto de la nostra Biblioteca, titulat

El terreno del honor

ha obtingut del públic tan bona acullida com

Jindama-Chico

el primer folleto.

El próxim dumeneche publicarem

La violonada del Cañamelar

ó siga l' història del famos crimeu en que figura com autor Quico Panella y com a víctima la celebre chalequera del Cañamelar Maria Meueyo.

Este crimeu se publicá fa temps en varios números de LA TRONA. Prén dels folletos

10 SENTIMS

Nugolá d' estiu

El partit liberal (II)

Agoniza y mor com hebía morir: asesin per els mateixos individuos que á la seua sombra prospere-

raren y engordiren. Digna mórt d' un partit que vixqué abdicant continuamente del seu nóu, ranegant á totes hores de la seua prosedén-sia.

El partit liberal, al menos en la seua constitució, desapareix, se desfa per l' ambició personal dels cuatro santons que rodecharen á

Sagasta en los seus últimos aós y el sequiren y secundaren en los seus desaséras y les sevas abdicacions.

Pero ¿erehen vostés que la disolució del partit liberal pórtia en sí la desaparició d' una política rustrera, sinse más finalitat que las hipocías del Poder, que feu sèñore el tapé de D. Mato?

Pos s' equivoquen.

Eixa política está eridá á no desapareixer d' España en molts aós.

Raero d' un Sagasta so-tragarém á un Moret, disipul aprofitat del ex-neliano. El partit liberal se desferá en cincuenta trosos, pero aixíus que D. Segismundo agarre la pacila del máncu, (y l' agarrará per que per algo ha nat á Roma), vosiu vestós com no li falten ex-ministros ni aspirants á sero.

Y Moret, igual que Sagasta, mos gobernará en balansia y continuará feut ley delicias... del pobret del Vaticano.

El finc qu' es podía oposar á que continuara gobernautmos la sombra ó l' esperit de D. Práxedis es el pòble, y ésto... ni pincha ni corta.

En tot cas ya li demarín... uns cuants discursos, programes y promesas: pero que s' entrolinga ¿Qué más volí?

«La paz reina en Varsovia!»

Han de tindre per outés qu' en España, pa acabar, lo pichot que pót pasar es que no mos pase ras.

LA LEZUGUINA COENTA (1)

«Adiós, Tomic; adiós, Pao, Aber, Pepe, Juan, adios»

«Caballero á tota salud, ¡bolsos, y gaita y capote; y en tirar olor de manajo ya está bullant el seo cós.

¡Vacia un tipo! en lo Museo no s' tróbeu de millora.

Si porta vestit de cois

miruela piena de flocs!

«Pórtia el moño á lo devanero

(de día en día pichot).

Un día pórtia castaña,

un altre tirabuzóns,

A véltos en un rinto

se sol posar una flor,

y cara á cara en l' espill

s' está, ó dos hórtes al sol

mirant l' afecto que fa

y lo be que li está tot.

Abans d'uya miróns que;

después porá pòbleu,

y ara pórtia replagat

el vestit feut caragóla.

Un día, va s'hoit l'ucnia,

y si per disgracia píoa

la velhen vestós sans calces

y una baixos réchot ó gróce

l' atre día pórtia un sacó,

que ni para dur arros;

¡como va sempre siegant

porque así li diuon tota.

Si hía tall, no farà falta;

si la conviden, millor,

empere hía totes que paguen

lo qu' es menche este mesó!

«Hia festa gran ó chiqueta?

No faltará el atrilót.

Se parla de módes... ella

pórtia un trache de Leandó.

Si es de moliche de rumbó...

1. Del librep «Tijon d' vocas».

383 × 287 mm.—4 pp. a 3 col. [Núm. 3] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1901; núm. 1-3 (19 maig-1 juny).

El subtítol ja ens diu el caire d'aquesta publicació satírica i humorística, la qual figurava dirigida per Simplisio Mastiquimirra.

2839. LA DEGOLLA.—Semanari lliterari, satíric, bilingüe, independent. [Capçalera mixta. Dibuix de Ruano].

Adm.: Pascual i Genís, 1, baix.—Imp. P. Sancho, Sangre, 17. [El núm. 3] Imp. Ferreró, Plassa Pertuza. [Des del núm. 16] Imp. Sancho, Mayoral, 5. [Núm. 25] Imp. S. Ardid. [Des del núm. 26] Imp. P. Sancho.—385 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I-II, 1901-1902; núm. 1-34 (21 juliol 1901-22 març 1902).

No cal dir el caire d'aquesta publicació humorística, la redacció de la qual ens diu que és als «solars de Sent Fransés». Cal esmentar la «*Secció de Lliteratura a disposició del públic*», on es veuen treballs en prosa i vers, la majoria, del gènere humorístic.

2840. LA PEBRERA.—Semanari bilingüe, humorístic, satíric, lliterari, recreatiu, & & d'anunsios y caragols. [Capçalera mixta].

Imp. P. Sancho.—385 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I-II, 1901-1902; núm. 1-11 (17 nov. 1901-26 gener 1902).

La capçalera ja ens diu el caire d'aquest periòdic, dirigit per Nello Ditet, el qual tenia la Redacció a la «Volta del Rosiñol».

2841. EL CUETER.—Semanari bilingüe, lliterari.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida en 1902 de la impremta de Tomàs Soto; tenia 4 pp., es venia a ptes. 0'05, tenia la mida de 170 × 112 mm., i era redactada per estudiants*.

2842. LA PULGA. (Suplement de «L'Araña Negra»).—Periodic fallero. Orgue de Sen Chusep. Eco dels buñols.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida el 18 de març de 1903, i esmentada per Navarro Cabanes (obra citada, p. 99), el qual ens diu que tenia 4 pp. a 2 col., el núm. solt es venia a ptes. 0'05; el feren els «falleros» del carrer de Maldonat, i l'imprimí, R. Fayos. Celebra l'aniversari de la publicació fallera

* Nota facilitada per Francesc Martí i Grajales.

L'Araña Negra. (Núm. 2795). Segons Genovés Olmos, en la capçalera es llegeix «Añ XVI. - Núm. 16». Al nostre entendre, compta la numeració des de la sortida de *L'Araña Negra*.

2843. LA BARRACA.—Semanari radical pera la chent de barrat. [Des de l'any II] La Barraca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: D. Joan d'Austria, 34, 3.ª—Imp. *La Barraca*.—380 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els diumenges.—IHustrat.—Bilingüe.

Any I-II, 1903-1904; núm. 1-73 (12 abril 1903-26 juny 1904).

Aquesta publicació no tenia altra finalitat, que la de censurar els republicans que seguien a Rodrigo Soriano. El Director era En Fèlix Azzati. El llenguatge emprat no té res d'elegant però els seus adversaris usaven igual lèxic.

2844. EL PALLETER.—Periodic impolític carregat de sofre. [Capçalera gravada].

Imp. Menosi, Baix, 12.—378 × 257 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.

Quarta època.—Any 1903; núm. 11-14 (23 maig-18 juny).

Segueix igual ideologia que en les èpoques anteriors. (Núms. 2772, 2788 i 2824). Segons Navarro Cabanes, va començar a sortir en març de 1903, i va deixar de publicar-se en 1908. El mateix bibliògraf ens ensenyà dos números extraordinaris, publicats el 23 de març i 27 de juny de 1908, en les capçaleres dels quals, es llegeix: «Periodic rechionaliste carregat de sofre». No s'hi diu l'època a la qual pertanyien; creiem que poc després d'haver-se publicat el núm. 270, que és el corresponent al 27 de juny de 1908, deixaria de sortir el popular setmanari.

2845. EL PAÍS DE LA FAM.—Periodic anual, fallero, buñolero y bufero. Orgue dels Set dumenches y eco dels cafetins valensians.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida el 18 de març de 1904, i feta amb motiu de la falla dels carrers Pilar i Sequiola. Segons Genovés Olmos (obra citada, v. III p. 137), és l'any II, però, Navarro Cabanes (obra esmentada, pàgina 99), diu que és número únic.

2846. EL GRANERER.—Semanari independent, que pega a tota la chent. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Pintor Sorolla, 12, 1.ª—Imp., Cuart, 25.—360 × 255 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els diumenges.

Any I, 1904; núm. 1 (8 maig).

Publicació de curta durada.

2847. LA SENSERRÀ.—Semanari radical pera la chent de barral. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Don Joan d'Austria, 34.—Imp. B. Cuenca (Alcira).—390 × 267 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: L'any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
 Any I, 1904; núm. 1-4 (19 nov.-17 dbre.)
 El subtítol ja ens fa recordar el de *La Barraca* (núm. 2843), i com aquest era un periòdic republicà, el qual defensava la política de Vicenç Blasco Ibañez. El dirigia Teodor Santonja.
2848. LA BARRACA. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Don Joan d'Austria, 34, 3.—Imp. P. Sancho.—380 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
 Segona època.—Any III, 1905; núm. 10-23 (8 abril-1.º juliol).
 Segueix la mateixa ideologia que la primera època. (Vegeu núm. 2843).
2849. LES FALLES DE SEN CHUSEP.—Relació y explicació de totes les falles plantaes este añ 1906.
 Imp. Ferreró.—378 × 270 mm.—2 pp. a 3 col.
 Any I, 1906; núm. 1 (18 març).
 Pel subtítol ja sabem la finalitat d'aquesta publicació anyal, redactada per Josep Navarro Cabanes. Va seguir publicant-se fins l'any 1913 «manco dos anys, intermedi que no ixqué».
2850. LA FAM. (Suplement a «L'Abundancia»).—Periodic fallero, Orgue de Sollana. Eco dels aburrits.
 Imp. Ferrer, Estameñeria, 10.—4 pp.
 Any I, 1906; núm. 1 (19 març).
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, de la qual, segons ens digué Navarro Cabanes, no va sortir cap més número.
2851. VALENCIA NOVA.—Periodic quinzenal, autonomista. Orgue de «Valencia Nova». [Des del núm. 19] Quinzenari regionaliste. Portantveu d'esta Societat. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Sant Cristofol, 2.—Imp. Doménech y Taroncher, Don Joan d'Austria, 9.—270 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
 Anys I-II, 1906-1907; núm. 1-40 (7 maig 1906-19 dbre. 1907).

NÚMERO SÓLT

5

sentims

LA BARRACA

NÚMERO SÓLT

5

sentims

LA BARRACA es el periódico de lengua más fresca
— en España y el extranjero —

Redacción y Administración: D. Juan de Austria, 34, 3.º

SUSCRIPCIÓN.—En Valencia y fórs
Trimestre: 3 quinsets.—Paquet de 25 números 75 sentims

TARJETA POSTAL

TARJETA POSTAL
CARTE POSTALE. — POSTKARTE

SELLO

A D. José Taroncher y Ajado:

Vamos a tratar hoy de la cabalgata histórica (y tan histórica) de 1891.

Dice una de las cuentas de esta fiesta: «A Ramón Peris, por los trajes para la cabalgata, 2000 PESETAS.»

Ocurre con esta cuenta como con todas en las que lo exagerado del precio, que se calcula en esta relación con la importancia del servicio que se paga. Esto es, que no se detalla, no se especifica el servicio en el recibo, para impedir que sin necesidad de aclaraciones se pueda formular acusación concreta y demostración exacta de despilfarro á sabiendas. Pero nosotros, que conocemos las habilidades de usted, no hemos de ser tan candidos que ante los indicios vehementes de que se ha cometido robo, desistamos de seguir la pista al ladrón, á ver si logramos que pague su delito.

Como decíamos, tampoco en los trajes, (lo mismo que sucedió con los farolillos) se dice, ni por que precio se alquiló cada traje, ni cuantos fueron los alquilados.

No obstante, nosotros, mirando y remirando recibos, hemos dado con uno, por el cual deducimos cuantos trajes se usaron. Según dicho recibo, se gastaron 324 libras de pan en la merienda de los soldados que tomaron parte en la cabalgata, y lógico es suponer que á media libra por individuo saldrían cuando menos, y por lo tanto, calculamos que fueron 648 los que constituyeron la cabalgata.

Pagar 2000 PESETAS DE ALQUILER DE 648 TRAJES, sólo se le puede ocurrir al que como usted, señor Taroncher, entró pobre en el Consistorio y salió con dinero bastante para vivir ya sin trabajar, según cuentan las crónicas de esta ciudad y creen todos los vecinos, mientras usted no demuestre lo contrario.

Vamos á ver qué clase de trajes eran esos de tan costoso alquiler.

Señor, querido lector, que esos trajes, cuyo término medio de alquiler es 12 PESETAS,34 CENTIMOS, eran esos de estameña, casi mugrientos, los mismos que ves en el escenario cuando salen á aparecer en las obras de época.

De suerte, que con lo que pagó Taroncher por alquiler de los trajes, se pudieron comprar un ray

¡Caballero! ¿Para cuándo está el presidio?

A demostrar, Sr. Taroncher, que nuestros datos no son exactos, porque si no, su honra-lex queda muy mal parada. ¿No le parece?

Tant en els articles literaris i polítics com en el to general de la revista, s'observa el desig de fer una publicació seriosa i ben orientada, a l'abast de tothom. El Director era N'Eduard Boix. Hi han treballs d'En Miquel Duran i Tortajada, Josep M.ª Puig i Torralba, Josep Navarro Cabanes i molts altres. A l'acomodar-se dels seus llegidors, anuncia la publicació de *Renaixment*. (Vegeu núm. 2856).

2852. EL GUERRILLERO.—Semanari tradicionalista. [Capçalera mixta].

Imp. de Pau, Cuarte, 25.—441 × 304 mm. [Des de l'11 de gener 1908] [302 × 207 mm. [Des del 8 gener 1910] 440 × 300 mm. [Des de maig 1910] 589 × 393 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de l'11 gener 1910] 8 pp. a 3 col. [Des del 10 maig 1910] 4 pp. a 3 col. [Des de maig 1910] 4 pp. a 5 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I-V, 1907-1911 (30 març 1907-11 març 1911).

Aquesta publicació tingué algunes interrupcions; sos directors foren En Joan B. Moros, Francesc Solano (*L'Encubert*), Lluís Lucia i Lucia i En Josep Navarro Cabanes. Remarquem una secció doctrinal regionalista, signada pel segon dels esmentats directors.

2853. EL ALTAR DEL MERCAT.—Programa de les festes que la Nova Associació del Altar del Mercat, canònicament fundada en la Real Parroquia dels Sants Juans, ha de celebrar a son Patró Sant Visent Ferrer, durant els dies del 3 al 8 de Abril del present any. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Menosi. [Núm. 2 i 3] Imp. Doménech i Taroncher. [Núm. 4] Tip. *San José*. [Des del núm. 5] Imp. Menosi. [Des del núm. 10] Tip. *Moderna*. [Núm. 13] Imp. M. Guillot. [Des del núm. 14] Imp. *Diario de Valencia*.—Generalment, 400 × 285 mm.—4 ó més pp. a 4 col.—Il·lustrat.—Bilingüe.

Any I-XVIII, 1907-1925; núm. 1-18 (1.º abril 1907-abril 1925).

Publicació editada pels socis de l'«Altar del Mercat». Conté treballs literaris, històrics, etc. La col·laboració és molt nombrosa.

2854. LO CRIT DE LA PATRIA.—Semanari Regionalista Solidari de propaganda pera Valencia, Alacant i Castelló. [Capçalera mixta].

Adm.: Baix, 10.—Imp. J. B. Lleonart, Caballero, 44.—442 × 298 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any 1907; núm. 1 (10 agost).

En l'article de presentació, llegim: «No som creyents de dos patries, gran i xica, sols tenim una patria, com sols tenim una mare, nostra patria es Valentinia». S'hi veuen treballs d'En Miquel Duran i Tortajada, Josep M.ª Escuder, Albert Businot i altres; era Director En Lluís Sanchis. Segons En Navarro Cabanes, van sortir setze números, i la duració, fou fins novembre de 1907.

Redacció y Administració en VALENCIA: CARRER DE SAN CRISTÒPOL, 2

DELS TREBALLS FIRMATS RESPÒN SOH AUCTOR NO SE TORNEN ELS ORIGINALS

Tots los amants de nostra TERRA queden invitats a subscriure per lo temps y preu que valguen, tenint en conter que l'Administració no admittix abonos de meya d'un trimestre y à rabó de 25 cèntims per cada mes. Lo número portent se veu à 5-cèntims; l'atrasat, à 10-cèntims. Fora d'Espanya, el preu de suscripció es doble.

La festa de Sant Donís

Per exigències tipogràfiques, no poguerem en el número últim donar conter del hermoso fe de germinal, que tingua loy agrona, ja- vien anunciat en el Centre Regionaliste, durant la velada de la festa de Sant Donís.

Iniciada esta festivit per la Secció de propaganda y tenint caràcter íntim, superó à nostres esperances el èxit d'ella, pués la primera vegada que els regionalistes valencians se reünien ab motiu d'esta festa valenciana, aquesta demostró que els principis regionalistes tenen prou virtualitat per borrar davant del altar de la patria valentina els odis y enemistats que la realidat política ha sembrat entre germans, que mai degueren olvidar tener una mateixa mare que à tots busca per igual, que à tots vol recollir en son cannyó aliat.

Durant tota la velada, al calor de la franqueja que desde el primer moment reinó entre els comenals, and pujant el entusiasme, y les protestes d'amor à nostra terra, y la disposició al sacrifici per servir-la, se evidenciaren en tots els concuerents.

Les quatre hores que estigué de sobrehoga la familia valenciana, que se per Casa nostre Centre, sen ptaaren sense donarse conter, y per formar jui de la importancia que tingué el acte, mos concretemos à reproduir en nostres columnes el discursu del Doctor Fausó i Barberó, sentint no poder donar més extensió à este treball publicant els ocurrencas è impresos discursos de altres comenals.

Digueu nostre volgut company:

Be: molt-re bé, companyis volguts.

Havet fet molt bé al telègraf cada nit el sopar que podem titular patòtic.

Valentiniste y patòtic: es verament aliat... ja que ve à recordar la primera mentid qu'el gran Rey D. Jaume pogué pendrer alabat y y ple de gèit, dins los hours de sa casada Valencia. D'aquella Valencia serrahina y es- bramada p' à tot progrés que s' agenció alis peus de son Conqueridor pero que hera d'ella la envijada perla del Turca, y la Ciutat metropolitana del nostre glorios Règne.

Y il mateix modesta d'este sopar, à mon entendre, l'ha donat reflex y posca caràcter, porque no havem vengut assí quasi gastrònoms dedicats à donarli gust al ventre, sinos els patriotes que procuram aprofitar totes les circumstancies y situacions qu' el rotar de la vida ens ofria, pera fer protestes de nostra adhesió à la Terra Valenciana y pera publicar nostres discursos de que feta aliança la perseguida lliberació, com ja en lo siglo XIII la va rebre de mans del Moll Alt Rey Don Jaume príncep.

En vostre brindí, companyis, tot, à darme- re del aire, havet le copiar vostra particular

aspiració. Com sempre havem segut reflexius alhi quan tractaveu de doctrina regionalista com guaa cataludivous solucions pacífiques y ferar mes productiva nostra propaganda; pués lo que atals he vo loidir diré també quatre paraules que fessen cor à vostres discursos y vinguen à concretar les nostres aspiracions.

La festa que vui comemorem es la gloriosa conquesta de Valencia per lo gran Jaume, el millor dit, la entrà en Valencia d'este Gran Rey.

Pero siam permès, avans de tot establir, que al bé vut, dia de Sant Donís, recorda el nostre poble y tots am ell tan julu acostumats, no es perque en aquest dia tinguem lloch dita entrà de les tropes conquistadores; pués asao sostihit en lo dia 28 de Setembre de 1238 y vespra de Sant Miquel precisamen- te. En 27 ligué la mortima dret à Cullera y cap à Oriola, y el 28 entraba solemnement y en trunfo el Tírd (1) Conqueridor y son brillant acompañament.

Insistix respecte d'esta letxa, no per ca- pritzo va, sinos perque veig, que alguns de vosostros participet també de la creencia de que nostra festa popular del dia de Sant Donís (y d'Octubre) es l' aniversario anyal de la conquesta.

Equivoc que meret rectificar, pera que la veritat sempre y en tots los puestos, sorem- mionem, quan aquell ve sostenint desde molt antic.

Ya en los "Furs de Monzó del Rey Fernando" (otorgals en l' any 1510 y stampats à Valencia en 1516, per Joan Jofre del XVI) gúnti diu tractant de limitar gúntos del Règne.

"Axí per lo sembrant en la festa qu' es la nit de Sant Donís en la ciutat de Valencia en memoria de la gloriosa Conquesta y sembrant ent tot lo vall Roy. En Jaume de la dita ciutat de poder dels Serrahins enahechs de la Santa fe catholica: no puguen dependre

(1) Per el estatué algun article mat amasen en sa agona parala, à títol de que l' armamos real era agona y l'itig: recordat qu' est gran despit de la "militia avararven, no particula apasen odre los amigues and poterosos y noires aliora sua nota para sola se vida y para tota los fets de guerra. Actua es com D. Jaume botejá la sua agona ab lo nom de Tírd y d' "e lo" e lo lo agona.

"F. Jaume que abarte aga agona de Harad, que haca nos Tírd, y era molt bona, arduro, à quella que la portaban, a vulguem la nos l'itig: que la l'itig a com la l'itig à no acabar, à oren lo l'itig de la l'itig a nos eixin tota l'itig, así com antes.

Chronica del glorios Rey en Jaume. Vol. LIII f. 170. Capitoli XXI, capitol que tracta del alitig de Bertra.

Impressió que fons stampada en Valencia per lo títol de Joan Mey, Platero en l'any 1527.

F. B.

en la dita festa de bens del general més de mil sous. Plus al Senyor Rey Vic.

Del mateix modo y más propet de nostros vingut fente eco de lo mateix, el volgut En Vicent Boix en sa Historia de Valencia (volum primer, Julia 146) quan diu "el nueve de Octubre del año mil doscientos treinta y ocho en que el poderoso monarca D. Jaime I de Aragón verificó su entrada en la ciudad del reyno... etc; per últim, tots los anys reproduixen els diaris de Valencia y atres impresos la mateixa versió. Y pera que nos perdà la letxa escrita en bronceo al pedestal de l'estatua valenciana del Rey Don Jaume abon- illic: "Entró vencedor en Valencia—librada del yugo musulmán—el día de San Dionisio—IX de Octubre MCCCXXXVIII—".

Acás algú de vosostros arguixa que sembla imposible l' sosteniment durant sigles de tal terra, y se maravellat ab més fonsament qui coneix les opinions d' Escollano, Beulet, Diago, etc., y sobre totes, la més ligitima y autorizada, la del mateix Rey conqueridor, qui al escriure sa autobiografia diu, tocant de l'entrà en Valencia: "E per tant, que sapte tot hom quant fo presa Valencia, fo la vespra de Sant Miquel, en l' any... (1).

"Axí, escrit per lo Real Croniste y autor de la conquesta, pot deixar lloch à més duptes? Crec que no; mes no obstant, existix la equivocació y va sostintime y passant, de unes en atres generacions, contra l'òs veritat y lògica.

Alavores no s' estranyen per que es deguda en gran part à que no sempre qui se ocupa d' assumts historica beu en les fonts originals dels arxius, sinos que actúix à la il·lustració de segon mà, à les obres impreses, d' abon pres les noticies baix la fe y la senietat del escritor consultat.

Ademés, no deixa d' influir també en la participació d' estos errors el decaimènt de la conciencia nacional valentina, y per tant, el poc y mengun interès que n' consecuencia desperta quant al nostre abolec se referix, quant à la exactitut de nostra sistons regional partany.

En les escoles res se l' hi s' diu à les orla- tures y el coneimènt de lo nostre queda re- gunt als erudits, que no sempre s' adofcen per vulgairar eixes nocions de coneimèntos locals.

Si del temps que se concedia en nostres escoles à estudiar "las glorias de Castilla" s' en destinara un poquet à fer conèixer "les glorias valencianas", segurament que no reu- dím que plantar la indiferencia dels con- temranyos pera tot lo nostre, com no ni hauria ningú desconcededor de fetxes tan memo- rables y de tan simpànica recordació com la letxa de la llibertat valentina.

(1) Chisera è comenars del príncipal del è in- visible Rey Don Jaume, Rey Don Jaume, etc. Compara de Valencia Vol. LXXXI f. 170. Capitoli LV. Stampada, en Valencia, segona edició alis en el carrer.

F. B.

De segur qu' els vells no volien detrar pedra eixa memoria... per aixó instituiren (1) la festa del dia de Sant Donís (9 d' Octubre) pera comemorarla cadascún any, y la del centenari de Lo Rat Penat pera la de vint- cent anys.

"Com havem de scóptiar que alguna y tot à la llarga havia de vindre la desproporció dels llibros à posesionare dels valencians; hasta confondre la letxa autèntica de la entrà (28 de Setembre de 1238) en la de la comemoració oficial (9 de Octubre)?

"Com anaven à creure aquells grans pa- trics que havia de vindre un temps en que "ls valencians pendrien una cosa per altra y confundirien la vespra de Sant Miquel amb la festa que tingué els honors de funció, nacional valentina, de festa de la nostra patria y fonamental lliberació regional?"

Enjams podien esperar-ho; pero à este estat de inconsciencia ent hi portat l' àney d' arancari el l' ànima valenciana l' amor à lo seu, l' amor à sa Patria natural, pera posar en son lloch la adhesió à un' altra Patria més gran, en la que no "hontra la unió, confraternal y solidaria de sa llengua, de sa histo- ria, de les costum y de les tradicions. Per aixó dita ànima, al topar-se les tendències re- nyides en lo que sent, al rebre ensenyances fora de lo que n' lo fons de la conciencia en- contra, al proposar-li que amo lo "indefinit y vago y que reflexe lo que palpa y toca, lo que sent y lo que oho, cau en l' indiferentisme, en l' "excepcionisme, may ptes condamal, y ni resulta valenciana ni espanyola; lo mateix. l' hi fan les glories de Valencia que les de Castilla y les de Franca, com les d' Alema- nia... generalment cau en la utopia de la Fu- rris amover, de findre l' planca per sa cas- sa parial... jrist mantelhe que gasta pera baxar avergonyat sa falta de patriotisme."

Yo crec que els bons valencianistes son y serà à la veu els millors espanyolistes, els que en son dia defendien am més decició la bandera de l' Estat espanyol y en la historia en lo més podria de solna probado. Darrere d' estos grans patriotes espanyols sol haver tot un vividor y egoísta que res ama sinos à son bon viure; y se vul canta la marxa de Colón, acás demà cantara l' himne nacional anglès... lo que ixquera si li pagaven millor la mudà de casaca.

Nostros, pera combatre els desastroas efectes d' eixa ensenyança antiregionalista y desvalencianadora, treballam ab totes nostres forces en la propaganda de nostres grandiosos ideals, procuram dirigim al públic, utilitzant totes les ocasions y totes les formes, el im- press y la il·lustració gràfica pera la vista; y pera l' oït el discurs, la conferencia y la con- versació familiar. Multiplicamemus catxas de nostros y possem gran interès en el sosteni- ment del nostre estimat TERRA VALENCIANA tan be n' recibit de la notid. No vos import- (1) Remissió donada per los Joray, vol. 6 f. 120 en 28 de Setembre de 1242.

2855. **EL POBLE VALENCIÀ.**—Quincenari valencianiste, democràtic. Christ y Valentinia. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Salinas, 21.—Imp. J. Lleonart. [Núm. 2] Imp. Menosi.—282 × 188 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
 Any I, 1908; núm. 1 i 2 (1 i 15 gener).
 Publicació regionalista catòlica, dirigida per En Rossend Gumiel.
2856. **RENAIXIMENT.**—Semanari valencianiste. [Capçalera mixta].
 Imp. Doménech i Taroncher.—448 × 300 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
 1908; núm. 1-8 (11 gener-29 febrer).
 En l'article de presentació, llegim que «nosatros volem esser sempre jovers, viure la vida renovadora de les necessitats de la nostra terra. Valencianisarse, esser valencians, eixe 's nostre lema». En Navarro Cabanes, diu que es publicaren dotze números. El dirigia En Manuel d'Espinosa, hi col·laboraven En Miquel Duran i Tortajada, B. Santos i Vall, Lluís Cebrià i Mezquita, Josep Bodria i mols altres. Fou el successor de *Valencia Nova* (núm. 2851).
2857. **TERRA VALENCIANA.**—Publicació del Centre Regionaliste. Eixirá á llum una vegada lo menys per semana. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Sant Cristófol, 2.—Imp. Manuel Pau, Quart, 25.—445 × 305 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Setmanal.
 Any I-II, 1908-1909; núm. 1-49 (21 juny 1908-29 maig 1909).
 Publicació política literària. Portantveu de *Valencia Nova* (núm. 2851) amb col·laboració molt nombrosa. La dirigiren Faustí Barberà i Salvador Peydró.
2858. **EL CUENTO DEL DUMENCHE.**—Semanari il·lustrat. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. Josep Guix.—175 × 120 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.
 Anys I-II, 1908-1909; núm. 1-51 (9 agost 1908-24 juliol 1909).
 El dirigia En Lluís Bernat. A cada número publicava una novel·la d'autor valencià, no solament dels ja consagrats per la crítica, sinó també dels moderns; en els últims números, s'hi veuen obres de teatre.
2859. **LA CHALA.**—Semanari humoristic y chustisier. [Capçalera mixta].
 Imp. Doménech i Taroncher, Travesia Miguelete, 1.—392 × 267 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
 1908; núm. 1 (5 dbre.)

En Navarro Cabanes, ens diu que van publicar-se tres números, deixant de sortir en gener de 1909. Si així fos, no resultaria «semanari». Era una publicació satírica d'ideal avançat. Publicava fulletó.

2860. LA TRACA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, sortida en 1908, la qual, al dir de Navarro Cabanes, tingué curta vida.

2861. LA TRACA NOVA.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Saboneria Nova, 20. Kiosco Correos.—Imp. de Salvador Martí.—398 × 287 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
1909; núm. 1 (11 set.)

Publicació de curta durada. En el prospecte llegim que «seguirá sent el periodíc alegre y festiu qu'en altres époques tan roidosos éxits alcansá». Fa referència a *La Traca* (núms. 2781 i 2860).

2862. LA DEGÓLLA NÓVA.—Semanari impolític, humorístic y lliterari. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Pintor Domingo, 35, 2.ª Adm.: Llotja de la Seda, 9, baixos.—Imp. Lleonart. [Des del núm. 2] Imp. Menosi.—398 × 290 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
1909; núm. 1-3 (20 nov.-4 dbre.)

Periòdic de curta vida. En Navarro Cabanes, va dir-nos, que es publicaren vuit números. Es tracta d'una de tantes publicacions de poca fusta com portem registrades. En l'article de presentació ens diuen que «no perteneix a ningun bando ni partit», i en altre article, llegim que «volém qu'en nosatros resusite l'ánima valensiana. Volém que ixca al carrer la nostra veu, prepotent y enérchica».

2863. EL CUENTO VALENCIÁ. [Capçalera tipogràfica. Portada mixta].

Direc.: Sagrari del Salvador, 6, pral. Adm.: Ballesters, 1.—Imp. Doménech i Taroncher. [Des del núm. 1:] Imp. Josep Guix.—170 × 112 mm.—20 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dissabtes.—Il·lustrat.
1910; núm. 1-12 (2 abril-2 juliol).

El Gerent era En Vicenç Fe i Castell, i el Director, En Bernat Morales i Sanmartín. Ens diuen que publicaran «llegendes, tradicions, cuentos populars y de costums valencianes de nostres millors autors antics y contemporanis». També diu que traduïran textos de «clàssics de totes les literatures».

2864. RAT PENAT.—Revista mensual. [Capçalera mixta, amb el segell de la Societat].

Red. i Adm.: Plaça de Manises, 5, pral.—Imp. Doménech, Mar, 65.—175 × 104 mm.—Suscripció: Als socis, mig any, ptes. 3; als no socis, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 1.—Bilingüe. 1911; núm. 1-11 (gener-dbre.) 542 pp. + 2 d'index.

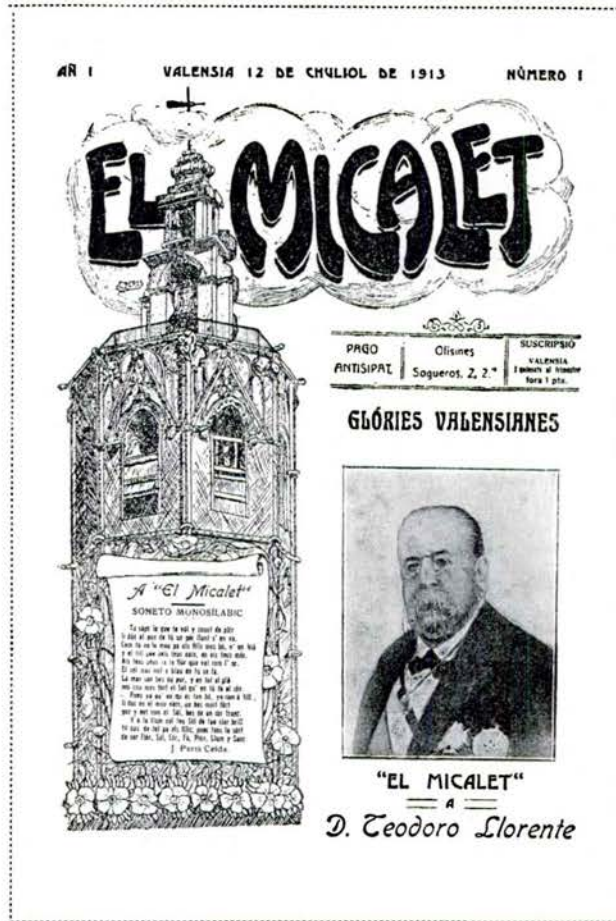
Interessant revista «publicada per la Societat de Amadors de les Glories Valencianes». S'hi veuen treballs de bibliografia, història, folk-lore, filologia, etcètera. La col·laboració és molt nombrosa. Cal esmentar la publicació en fullotó, relligable, de la *Historia de la Fassió*, de Mn. Bernat Fenollar i Pere Martínez, i *Apologia de la laboriosidad y conducta del P. M. Fr. Bartolomé Ribella*.

2865. LA HOJA PARROQUIAL.
[Capçalera mixta].

Imp., Guillem de Castre, 95. [Des del 26 març] Tip. *Moder-na*.—233 × 150 mm. [Des del 26 març] 186 × 132 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Anys I-IV, 1911-1914 (15 gener 1911-27 dbre. 1914).

Publicació catòlica. En els números que hem vist, pertanyents a la col·lecció del malaurat Navarro Cabanes, no hi havia numeració.

Núm. 2883.

2866. LA TRACA NOVA.—Semnari bilingüe, festiu y lliterari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Torn de l'Hospital, 23, 4.º—Imp. J. Gallego.—394 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.

Segona època.—Any III, 1911; núm. 6 (11 dbre.)

Segueix la numeració i ideari de la primera època (núm 2861).

2867. L'AGÜELO CUC.—Semanari festiu, independent y de anunsios. [Capçalera tipogràfica].

Imp., Hospital, 28.—393 × 268 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
1911; núm. 1 (17 dbre.)

Publicació satírica y humorística. En Navarro Cabanes, solament va ensenyar-nos el número descrit, però va dir-nos que va sortir el número segon, deixant, després, de publicar-se.

2868. EL MOTILÓ.—Semanari impolitic, festiu y lliterari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Palomino, 4, pral. [El núm. 9] Baix, 32.—Imp. Lleonart, Salinas, 1. [Des del núm 4] Imp. Menosi.—390 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
Any I, 1912; núm. 1-9 (3 febrer-30 març).

Publicació humorística, dirigida per Rafael Gayano i Lluç. Publicava fulletó.

2869. EL DESFISIÓS.—Semanari festiu, bilingüe y lliterari. [Capçalera mixta. Dibuix de V. Moyal].

Imp. *La Gutenberg*.—393 × 286 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.
1912; núm. 1 (24 febrer).

Periòdic satíric; publica treballs en prosa i vers. En Navarro Cabanes, ens diu que havia vist fins el núm. 6; devia deixar de publicar-se en abril.

2870. NINOTS. [Portada mixta].

Red. i Adm.: Sant Bult, 8.—Imp., Sant Bult, 8.—145 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.
1912; núm. 1 (13 març).

Publicació impresa i litografiada. Ens han dit que van sortir dos números. No porta altra finalitat, que la de «sensurar en forma còmica, totes les malandanses dels nostres polítics, còmics, toreros, y demás chent que se dedica a representar farses y fer quiebros». El dirigia En Josep Aznar i Pellicer.

2871. PENSAT Y FET. [Portada il·lustrada].

Imp. *La Gutenberg*.—200 × 135 mm.—20 pp. a una i dos col.—Il·lustrat.
Any I, 1912; núm. 1 (19 març).

Publicació fallera; òrgan del grup «Pensat y Fet». La col·laboració és molt nombrosa. Va seguir publicant-se, però si bé, en principi, fou un periòdic dedicat

a celebrar les «falles» de Sant Josep, també va dedicar-se a les festes de Sant Vicenç, Sant Jaume, etc. Publicà números extraordinaris.

2872. TALLA-CAPS.—Semanari independent... en política, perque n'ho entenem un mos; festiu y lliterari... en lo que cap; escrit en valenciá bilíngüe, clar y net; res de monsergues; ni músiques, ni llemotina-ches bruts. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Alt, 47.—Imp. *La Gutenberg*, Salvador Giner, 19.—395 × 282 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

1912; núm. 1 (30 març).

El cos de redacció estava compost per la «ex-clac» del Teatre Eslava, que havia renyit amb l'empresari, En Vicenç Barber. El tantes vegades esmentat bibliògraf, escriu: «Es publicaren pocs números a causa de la vaga de tipògrafs».

2873. RONDALLES NOVES. [Portada il·lustrada].

Red. i Adm.: Torn del Hospital, 10, 3.ª—Imp. *La Gutenberg*.—172 × 100 mm.—16 ó 20 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.

1912; núm. 1-3 (18 maig).

Publicació dirigida d'En Josep M.ª Esteve i Victoria; en cada número donava a conèixer un conte, amb una nota referent a l'autor de l'obra que inseria. Ens han dit que solament sortiren tres números. El Director anuncia que a cada número hi publicarà «una nova mostra del sempre florit y suchestiu incheni dels nostres escriptors y poetes».

2874. LO CRIT VALENSIÀ.—Semanari independent, lliterari y defensor del Comers, Industria y Agricultura. [Capçalera mixta, amb l'escut de València].

Núm. 1	Valencia 4 Chiner 1914	AN I.
El Cuento del Dumenche		
SEMANARI ILUSTRAT		
Director: Vicent M. Carceller		Redactor-Jefe: F. Hernández-Casajuana
Redacció: Almacén de TORN DEL HOSPITAL, NÚM. 25		Preu per trimestre: 1'60 PESETES TRIMESTRE

ASI ESTEM...

Son choventud y el campo de la literatura valenciana venim en sol el entusiasmo del que vol a sa terra, y en tota la confianza d'èxit, que dona la voluntat y el treball.

Siga per la Premsa nostra primera referència efectiva; si demanem més que compañerisme y protecció; volem d'ella chermanor.

Es nostre propòsit enalte les lletres valencianes y gloriar als seus cultivadors; es nostra labor de formiga; anirem arreglant para donar a la publicació tot lo bó que produïquen nostres lletres, ya coneguts, ya chovens, que escomencen trencant ploma, tenint per ideal les glories de la terra.

Sense atiment, publicarem novel·les, cuentos y comedias inéditas de los mejores firmes, ilustra a tots els treballs per nostres més il·lustrats artistes; esperem a que la literatura y el art valencians en *EL CUENTO DEL DUMENCHE* se doyen un íntim abraç.

Volem reflexar una època, la present, de renacimiento y d'esplendor; volem portar a nostres pèchims ambient que convida a voler la vida, ésa vida sana y pura que en el cor de nostra bórta e. cara se guarda com prestat tesor.

No mireu nostres escriptors arrars; no escrivim de tristes recors ni de pesades desgracies; mireu al davant; hi ha que ravelindicar les costums y sentiments de nostra terra; no hi ha que portarlos a la llum de carnata, de bates y de agracia; hi ha que fer desaparèixer abta halsa feccenda que tenim als ulls dels estralls.

Purifiquen nostres plomes en ésa intensa poesia, que el sol, la mar y el cel nos donen.

Demostrem per sempre el trabac, la traició, la seguretat pasional, la nit fosca, la escollera embour, el odi de casa, la sangonosa sangonolencia... atributs d'un peat bochorro.

Hi ha algo més, han vi'es tranquils, espirts serens, animes nobles, amors patrians, ideais y creencias y no fanatismos; y ha grata, al, n'odia grata perque son éis valerós y inchénos, sense apagar a chavacanerías.

Y habem tanta de bó y riater, per que para escriure costums valencians, hi ha que anar a mullar la ploma en lo més deia y pichor?

EL CUENTO DEL DUMENCHE será tribuna eminentment valenciana; política, tenidésia, librer, poesia, satiras, confesiones... tot lo que tendisca a enalte nostra llengua será nostre tema.

EL CUENTO DEL DUMENCHE será tribuna eminentment literaria. Ni a la política, ni a les immoralitats, ni a les ideas rai'chosas, donarem cabuda. No fem més propoganda que la literatura y la artistica.

Respecte a ortografía no seguim más tendencias que la que el poble eisa machoria que més llich el valencià—nos obliga a tindre. Avans que ensacar al poble a escriure, hi ha que ensenharlo a llich, y ho conseguim més fàcilment atenent a la espió estónica.

Cada autor pot escriure en la ortografía que crega més convenient; nosotros la respetem, pero no olvidem que escribim para el poble, y el poble cuant llich, vol llich com para clar y net.

Estos son adures propòits y en éis deuen insepararse éis que nos valguen honrar escribim; cada autor respò del seu treball y cada autor en la secció «YO» farà la confesión de non ideal en literatura, vida íntima, amor, treball, art, música... en una paraula, el seu llem, el credo, el borsol d'esperansa...

Res més ya; gracies als consagrats escriptors y artistas de la terra que nos han honrat en la seua venia y oferiment, y confiats en que la nostra labor será de grandes y del agrado del públic, esperem el apoyo, ajuda y cooperació cheneral, a vore si en esta nova empresa de valencianisme, triunfa com correspò al ideal que defín.

LA REDACSHO.

Núm. 2886.

Red. i Adm.: Valeriola, 9, entressol.—Imp. Doménech i Taroncher, Travesia del Miquel·let, 1.—386 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Sortia els dissabtes.—Núm. solt, ptes. 0'05. 1912; núm. 1-9 (21 maig-3 agost).

Defensava la política regionalista.

2875. ANUNCIADOR VALENCIA.—Periódico de anuncios.

Imp. Soler, García i C.^a—585 × 393 mm. [Des del núm. 4] 515 × 386 mm.—Una fulla. [Des del núm. 4] 4 pp. a 6 col.—Es repartia de franc. [Des del núm. 4] Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 18] Ptes. 0'10. [Des del núm. 34] Ptes. 0'05.—Bilingüe.—Il·lustrat.—Mensual.

Any 1912-1915, núm. 1-41 (juny 1912-oct. 1915).

El dirigia E. Carbonell. Publicava treballs literaris i reproduïa «col·loquis» de començos del segle passat. La col·laboració és molt nombrosa.

2876. LA TRACA.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari. [Capçalera mixta].

Imp. Manuel Pau. [Des de l'any 1913] Imp. *La Traca*. [Des de l'any 1919] Imp. *Valencianista*. [Des de l'any 1920] Imp. M. Pau. [Des de l'any 1921] *Edit. Carceller*.—394 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.

Any IV-XV, 1912-1923; núm. 46-659 (set. 1912-maig 1923).

Segueix la numeració i finalitat de *La Traca Nova* (núm. 2866). Va publicar números extraordinaris i fulletó.

2877. LA TRONÁ.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Beats, 6, 4.ª—Imp. Manuel Pau, Cuarte, 25.—393 × 288 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.—Sortia els diumenges.

Any I-II, 1912-13; núm. 1-19 (29 set. 1912-2 febrer 1913).

El dirigia En Vicenç de Carceller. Va sortir per a combatre *La Troná Nova* (núm. 2878), i havent desaparegut aquesta en gener de 1913, va donar per complida la seva missió. Publicava fulletó.

2878. LA TRONÁ NOVA.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Xerea, 51, 3.ª—Imp. de Josep Guix.—396 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.

Anys I-II, 1912-1913; núm. 1-16 (5 oct. 1912-18 gener 1913).

Publicació satírica i humorística, dirigida per N'Eduard Molina. En l'article de presentació, ens diuen que es titula *La Troná Nova*, ja que els redactors de *La Traca* (núm. 2876), sabent els propòsits de fer un setmanari amb el títol de *La Troná*, s'adelantaren, obtenint el permís. Publicava fulletó.

Número sólt

5

Séntims

Semanari pican-
tet, defensor dels
interesos de mol-
tes ames de llet.

La Pebrera
es el semanari més inosent d' España

REDACCIÓ:
Es La Barraca del tí Sóca

SUSCRIPSIÓ: En Valencia, no s' en aduella.—FORA: Tri-
mestres, UNA peseta; estimeses qu' el pago ha de ser
per adelantat a fi de que pague més bonica la marcial.

Ya estic asil

Al apareixer en l' estadi de la premsa, en un deure sagrat el saludar a todo bicho vi-
viente.

Com La Pebrera en cuestió de deures, está á la marcia allura que Tomico Lopes ara de ser conselhal y president para in eternam de la higiene municipal, stada en molta honra y corria al públic de chinosi, á tota la premsa d' esta ciutata y culla sistat de las alcantarias Jorres-cas y á la pedantesca sóstret ille-
mucista La Rita-Fuot, s' ilion balant de les grandees y glorias valencians. (Ay, Baró, como s' han posat!)

Campida esta corria, á treballar en té, ó millor dit, á picar de calent hasta qu' el car-
ribós fiscal mos llevé en una multa tota la coentor de

LA REDACSIÓ

EDICTE PEBRERIL

Se avisa per la present, qu' el qui vulga viure en pau, procure en tot, ser decent, ó el deixar molt coent,

KAKAU

Al catique malat, conselhal de pisanquet, ó capella pervertit, els donas pebrereta

ESCLAFT

La beata chismosa, el fraticco desobcat, y la chove carstera sabría con té la pebrera.

RENFIABAT

Al que no en té ni p' els torros siga gra, ó chicolet, agües de sanc blava, ó porros els encocetazi els morros.

CAPELLET

Al que meña, y no s' solfoca al que aplaga per mit fi y á qui se futa provoca, á tots unilar la boca.

ESTOP

y CORBELLA, PIMENTÓ, UNA MUSA VALESIANA, RITA MORRO la barbana, ESTUFAO y GUTARRRO, ce molta anida trent enoita drapets de la la baga, y al agü se fa el volent La Pebrera (1) iustará.

(1) Litarae El gervi litarae del conyutero TREXETA

RENOVACIÓ DE CARRECS

El sóca president de la Rintona Cucallista.

DESDE L' ANDARRA

AA nóu....

Tots els añs, quan aplega esta fecta, la machoria dels periódics d' España dedücen á l' añ qu' encomena ones lites. No anem monstros á trencar esta vetricana costum, pero sí que direm la tonteria que re-
presenta para els valencians creuar que añ sóca, será vida nóva.

Per desgracia, este añ será un pñc més roiet qu' el bafide 13 que acaba de gnar. En l' Achantament continuarà s' m' iustament eixe maricache anquerós titulat Conglo Mastro-carcas-agües-fibretal.

Els amos de les tabernes continuán bato-
chant el vi por obra y gracia de l' agüa del póca.

Els paniers, después de llevamos un cuanto quitats als roios, pucharán el pá al préu que li Guoc la gana.

Molts sinvergüenzas continuarán cobant el barro y meschant de la tremenda. Les botigues de saltes continuarán fent la còpia (á pesar de les severissimes y ené-
dique ordens del Señor Gobernador).

Les tromas tres mil comares de tola la vida continuarán començant en la cara fresca de les chicones de catore abules.

La machoria dels dependents de botiga, continuará magrechant á les churros en els póches, balls de carreró y demás sitios de honestidat y recreo.

Y nosotros començarem desde La Pebrera eixe calvari glorios que se titula, fanásicament, "La lucha por la pastaeta"

Joisio del año

"Poderes sagrats que a
ado l'it enra un mundo que
lites de Jorres."

JOISIELLA

Ya lo he molitaco el setor, según dice Quil Sombela, al ver del año pasado: que fod d' á real la pisa, la reina que se cocoróda por Venus la sinistra.

Tendremos, pues, este año con la reina de Inglaterra, la de Holanda, la d' Italia y Venus, tate de vulcan. (No nos faltará á denguno calimentos de cabal!)

Gobernando, pues, la Venus los destinos de la tierra, hamos de sufrir este año un montón de pertinencias.

Venemos á las comarcas blas sayan guapas ó fuyas, tiráremos á los hombres como unos puros de grasas y algunas aborreladas de que en todas las r-frietas han caído siempre baco y se han quedado calentats, pretendrán que sus maridos gdesenavente ó por la forma en van de ozer dentina se pongan de buco d' ellas.

En fin, que el que no se haque le van á rancar la lengua. (Todo gracias al reino de Venus la sinistra!)

Como era Venus parosa que está erida que se balla y lo falto para polvos tres quintos pa una peseta, no falaria litracione en el año que acomiense.

De una irregularitat, pues Venus no tiene regla, de la noche á la mañana nos quedamos en porreta. Habrá en política mudades, que pa sufrir la maduca deberemos tirar mano todos á la ferromotora.

Orimense, robo y atracos, lapidaciones, turmentas, muchos volantes de gos y molta tremolosa de tierra.

Venus declará proboc que en toda una ciutara y hará más escaritas que los milos cuando osagan. (Pepifrasas los osados é humillar un póca la cresta qu' el reino del amor sóca nos bajarse empia!)

2879. **FOC Y FLAMA.**—Semanari popular. [Capçalera mixta. Dibuix d'En Ramil].
 Red. i Adm.: Sabateria dels Chiquets, 10, entressol.—Tip. *Moderna*.—385 × 270 mm. Els números extraordinaris 191 × 131 mm.—4 pp. 4 col. Els números extraordinaris, 16 pp. a 2 col.—Els números ordinaris, a ptes. 0'05; els extraordinaris, a ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Sortia els dissabtes. Anys I-II, 1912-1913; núm. 1-25 (14 dbre. 1912-7 juny 1913).
 En l'article «A títol de programa», llegim: «Volém ser veu y sentir de l'ánima valensiana, estimul dels forts homens que per son pa de cada dia treballen, y exaltasió de l'amor valensiá. Unes vegaes en serio, altres en broma, burla-burlant, anirém fent nostra humil llavor». Organitzava concursos i publicava fulletó. El dirigia En Josep Esteve i Victoria, hi escrivien En Josep Navarro Cabanes (*El Velluter*), En Josep M.ª Bayarri, F. Barberà i Martí, Jacint Maria Mustieles i molts altres. Inseria treballs literaris, i procurava dignificar la parla.
2880. **EL MOTILÓ.**—Semanari impolític, festiu y lliterari. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Plassa Mossen Sorell, 9.—Imp. *La Gutenberg*.—390 × 288 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
 Segona època.—Any I-II, 1912-1913; núm. 10-13 (21 dbre. 1912-11 gener 1913).
 Segueix la numeració i finalitat de la primera època. (Vegeu núm. 2868).
2881. **VALENCIA NOVA.**—Semanari regionaliste. Defensor del Comers, Industria, Lliteratura, Cultura e Higiene, y de tot quant puga interesar a la Regió. [Capçalera mixta].
 Red.: Plaça Espartero, 3 (Grao).—Imp. Menosi.—450 × 290 mm. [Des del núm. 2] 564 × 363 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 5 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat. 1913; núm. 1-7 (2 febrer-23 març).
 Publicació política-regionalista; també dóna treballs literaris i poesies. La col·laboració és nombrosa.
2882. **EL PALLETER.**
 No hem vist cap exemplar de la cinquena època d'aquesta publicació. En Navarro Cabanes, diu que tingué curta durada; va començar a sortir el 16 de febrer de 1913; tenia, 8 pp. a 2 col., l'imprimia Màxim Juan, de Sueca, i el dirigia Gaspar Thous, fill. (Vegeu núms. 2772, 2788, 2824 i 2844).
2883. **EL MIQUELET.** [Portada mixta].
 Red. i Adm.: Soguers, 2, 2.ª.—Imp. *La Gutenberg*.—203 × 137 mm.—16 pp. a 2 col.—Il·lustrat. 1913; núm. 1 (12 juliol).

Publicació de curta durada, dirigida per En Josep Peris i Celda, el qual ens diu que «el proposit principal nostre, es obrir les columnes d'este semanariet, pera tots els que vullguen escriure y cantar les glories valensianes... Som impolitics perque som obrers y el obrer deu pensar en algo més que en política, algo que siga millorar la seva roin situació». S'hi veuen treballs literaris.

2884. LA BARRACA.—Semnari pa la chent de barral. Se publica tots els disaptes. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Tomazos, 8, 1.—Imp. E. Vidal.—388 × 282 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.

1913; núm. 1 (4 oct.)

En el «Programa barraquero», llegim que «en política seguirem la política popular de Valensia; es el dir, d'aquella Valensia que sabé defendre sa honra en les glorioses barricaes del añ 69». Es una publicació republicana, anticlerical i massa xiroia. Fou un setmanari de curta durada.

2885. LA BARRACA MILLOR. [Capçalera mixta].

Imp., Salvador Giner, 19.—387 × 286 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.

1913; núm. 1 (8 oct.)

Unes dissidències sorgides entre els redactors de *La Barraca* (núm. 2884), foren causa de la sortida d'aquesta publicació republicana i anticlerical, redactada pels dissidents; declaren que: «En *La Barraca* hian cabres, vaques, pollastres y burros, sobre tot burros» i que la Redacció i Administració estan «en una taula del Café d'Espanya». Navarro Cabanes, ens digué que era número únic.

2886. EL CUENTO DEL DUMENCHE.—Semnari ilustrat. [Any 1919] El Cuento del Dumenge. [Capçalera tipogràfica. Portada mixta].

Red. i Adm.: Torn del Hospital, 23.—Imp. *Gutenberg*. [Des del núm. 118] Imp. Emili Pasqual. [Any 1919] Imp. *Valencianiste*.—194 × 120 mm.—16 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 209] Ptes. 0'15.

Any I-VIII, 1914-1921; núm. 1-366 (4 gener 1914-10 abril 1921).

El dirigia Vicenç M. Carceller, i era redactor en Cap, F. Hernández-Casajuana. En l'article «Asi estem...», llegim que «es nostre proposit enaltir les lletres valensianes y glorificar els seus cultivadors... Semanalment, publicarem noveles, cuentos y comedies inédites de les millors firmes, ilustrats tots els treballs per nostres mes llorechats artistes... tot lo que tendixca a enaltir nóstra llengua será nostre tema».

2887. LA PEBRERA.—Semanari picantet, defensor dels interesos de moltes ames de llet. [Capçalera mixta].

Tip. E. Vidal, Pi i Margall, 67. [Des del núm. 24] Imp. Guix, Miñana, 7 i 9.—393 × 280 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.—Bilingüe.

Any I, 1914; núm. 1-40 (10 gener-10 oct.)

Publicació satírica; defensava l'ideal republicà. El Director era N'Andreu Ginés i Masià. La Redacció està «en la barraca del Tío Soca» i declara que «*La Pebrera* és el semanari més inosent d'Espanya».

2888. LA BARRACA.—Semanari pa la chent de barral. Se publica tots els disaptes. [Capçalera mixta].

Imp. J. Guix, Miñana, 7 i 9.—390 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. Segona època.—Any II, 1914; núm. 14 (7 febrer).

Segueix la mateixa orientació que la primera època (núm. 2884).

2889. LA SEÑERA.—Semanari rechionaliste.

Imp. *Excelsior*.—203 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. Any I, 1914; núm. 1 i únic (16 agost).

El Director, En Vicenç Badia, ens diu que «el dia que elements més autorisats que nosatres se desideixquen a publicar el periodic rechionaliste oficial, desapareixerem pera deixar lliure el camí».

2890. EL CUENTO DEL DISAPTE.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida el 26 de desembre de 1914. Navarro Cabanes en tenia un exemplar, però no pogué ensenyar-nos-el per haver-se traspaperat; digué que solament va publicar-se un número, el qual, tenia 12 pp., i es venia a ptes. 0'10.

2891. LA TRONÀ.—Semanari bilingüe, festiu y lliterari. Se publica tots els divendres. [Capçalera mixta].

Adm.: Victoria, 11, pral.—Imp. E. Vidal.—390 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHustrat.

1915; núm. 1-8 (26 febrer-16 abril).

El Director ens diu que ha estat cinc anys descansant, i ara es proposa «imposar el criteri honrat a tants granujes que s'enriquixen per sefíir fagins al

ART 1

Núm. 1

PATRIA NOVA

SEMANARI VALENCIANISTE

Preus de subscripció

Butes de València... . . . . . Ptas. 675 trimestres
 Castellón i Illes Balears 750
 Espanya 875
 Estrangeria . . . . . 1'00

Direcció para correspondència

Kiosc de San Martí -- VALENCIA

Valencia 6 de Mars de 1915

Número sòlt: 5 cèntims

VOLEM

la oficialitat de la llengua valenciana,
 que figuren valencians tots els que en nostre reïne desempeñen càrrecs públics, governatius,
 administratius, i els militars que impliquen jurisdicció.
 l'autonomia tan ampla com se puga obtenir per a municipis i la nacionalitat valenciana
 el restabliment del dret foral valencià ab les modificacions que aconsellen els temps
 el servei militar voluntari i retribuït.
 la instauració del crèdit agrícola en tot el reïne
 Bolas de Treball i Afers socials valencians
 caixes de retiro para la vellesa.
 pensions als pares prolixos i exenció d'alguns impostos.
 la ensenyansa integral gratuïta i obligatòria.
 tractats de romeria i obrerament de tarifes ferroviaries i marítimes.

EL CRIT DE VALENCIA

Salutació

Valencia: — ¡Yo vullc viurer!...

A tots els valencians, als de tot lo volgut Reine; als de la bella i aimada Alacant, la de los plages d'ensomni i mon tanyes i camps de maravella; als de la bella i aimada Castelló, la de la *plata* ubèrrima i potentia; als de València; als de totes les comarques, immortals ciutats i immensos pòbles del ample Reine nostre, sempre gran i gloriós encara que oprimít i menyspreuat; a tots els qu'escampats per el mon pòrten nostra sanc i parlen nostre idioma... tots uns i tots germans. A tots aquells que debem el ser a una mateixa història, a tots els que gojarem d'iguals grandeses i honors i sofrim una mateixa tiranía que nos apresona i nos estofansa; a tots aquells que vivifica nostre sòl i nostra mar, ligats pels sagrats vincles de rassa i agermanats per la geganta i dólsa armonia de la llengua valenciana... A tots nostra salutació més franca i lleal.

De tots els valencians de còr demanem l'ajuda: nosatros no som més que un motor inicial. PATRIA NOVA ha de conseguir son ideal per el esfòrs de tots. Acortoise, puix, i ajudeu-nos.

Venim a fer revifurar l'esperit de la rassa; a que, educantse i intensificant nostra vida, pugam cooperar degudament a l'òbra de l'engrandiment mundial que a tot pòble cult i progressiu li està encomanada.

Venim a desfer totes les velles mentures ab qu'el centralisme absorben

Núm. 2892.

seu cos... imposar el criteri digne y honrat a les autoritats... posar en evidència moltes tropelies que se cometen en els pobles rurals del reine valencià». Publicació de caire avançat i anticlerical. Es continuació dels núms. 2816, 2829 i 2833.

2892. PATRIA NOVA.—Semnari valencianiste. [Capçalera mixta].

Tip. *Excelsior*.—300 × 198 mm.—8 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHuistrat. 1915; núm. 1-23 (6 març-7 agost).

En l'article «Salutació», es llegeixen les següents paraules: «Venim a fer reviure l'esperit de la rassa; a que, educant-se i intensificant nostra vida, pugam cooperar degudament a l'obra de l'engrandiment mundial que a tot poble cult i progressiu li està encomanada. Venim a desfer totes les velles mentires ab qu'el centralisme absorvent va pretendre disfrasar totes les misèries qu'engendrà sa funestíssima gestió... Venim a dir al Reine de Valencia que no té sa vida pròpia perquè abdicà de tots aquells drets i llibertats qu'eren les úniques fonts que podien produirla; que'l motiu de sa ruina està en sa castellanisació i en la políticomania i caciquisme». Remarcable publicació, dirigida per Marià Ferrandis i Agulló, en la qual hi col·laboraven Daniel Martínez i Ferrando, Lluís Cebrià i Mezquita, Josep M.ª Mustieles, Caietà Huguet, F. Puig i Espert i molts altres. Publicà números extraordinaris.

2893. PENSAT I FET.—Publicació festiva. [El núm. 2] Festes valencianes. [Portada iHuistrada].

Imp. Enric Vidal.—188 × 127 mm.—19 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—IHuistrat. 1915; núm. 1 i 2 (12 abril i 10 juny).

N'Angel Candial va dirigir aquesta publicació, dedicada a Sant Vicenç, en el número primer, i a la festa del Corpus, en el segon.

2894. EL GAYATO.—Periòdic impolític, sense porqueries y en moltes veritats. Pegará gayataes totes les semanas a qui no camine dret. [Capçalera mixta].

Red i Adm.: Baix, 12.—Imp. Menosi.—390 × 268 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHuistrat. Any I, 1915; núm. 1-15 (17 abril-23 juliol).

Setmanari satíric, dirigit per En Gaspar Thous, fill, del qual hem vist amb el mateix nom, com a fundador d'*El Palleter* (núm. 2772). Tractava dels afers administratius de la ciutat.

Número sólt

Número sólt

5

LA MATRACA

Séntims

Séntims

Semanari pa la chent de tró

El dret li encobrirá a La Traca
esta illa: LA MATRACA

Redacsió y Administració: carrer de la Beata, núm. 17, 2.º
Tota la correspondéncia a nóms de Champ Calpe

Subscripsió: València, No s' en admitt
Fóra. Trimestre, UNA peseta

Nóstre nou domisili

Oferim al públic nóstre nou domisili.

Apartats de La Traca (periódic que tanta esfortia mos costá per donar-li impuls), a causa de que repugnen a nóstra dignitat sertes campanyes infamants, vils, baixes y asquerosos, ham desidit reanudar nóstre contacte en eixe públic que tant ha favorit a nóstra casa natal.

Mosatros, no podem consentir que s'apargua com a nóstra la redacció de un libelo venenós.

Mosatros, els que la semana pasá teniem encara el títol de traqueros, som extraña a tota campanya de difamació y de inchiustia. Nóstre caràcter alegre, festiu y bulianguer per exceléncia, no permetix que alquien nóstre plumes a qui viu a cióta del honor dels demés.

Hasta así aplegárem.

Si a causa de les circumstancies, no poguérem agranar de nóstra casa a la sisada que ha convertit nóstre antic periódic en un montó de inmundicies, podem, si, cambiar de domisili y apartarse del individu explotador que mos infectaba en son contacte.

El públic, eixe públic ya familiarisat en nóstre bromes y en nóstra sana alegría, sabrá chusgar y escullir.

Nóstre propósit es exteriorisar la grasia y el bon humor valensiá, sinse lindro que apeliar pera conseguir a les infamias y a la marranería.

Confesem que no estem dispós a mantindre polémiques y a creubar paraules en qui mereix les de calificatiu més denigrant.

La Matraca es nóstre nou domisili.

Un saludo afectuós a la Prensa, a les entitats valenstianes y al públic en general.

Y res més, que va a començar La Matraca LA REDACSIÓ.

NOTES HISTÓRIQUES

Queixarse a la llana de València

Ademés del sentit que li han donat a esta frase o modisme en l'article Llana els autors del Diccionari Valenciano-Castellá, debem al·ludir a al golf perillós de la nostra mar, qual reclin, extraordinàriament tancat entre Cullera y Almonera, forma la típica mica llana d'estes piques, tan sentida per els mariners per els seus molts bancs de arena; y les chens de mar, foras les inventores d'este modisme, caserastio y docto a consistir en son respectiu pòies, a propòsit que experimenten els trais efectes de un apicació o de una tempestat sense poder entrar en el Port de València. Comen, en fi, sobre l'orige d'esta frase, la llicència tradicional y curiosa, de que el verificarse la expulsió dels cortecs, com no pogueren embarcar tota de una vegá per no haver trobat hagues quedat els sobrats en la plaça, esperant ser transportats a l'Africa al vichu aguent, segons la promesa dels mariners o conductors; pero calista no certa la vena escruposa y desengañ, quant després d'estar esperant inútilment tres dies y tres nits, vingueren uns traïdors cristians y els llietaren la vida a la claror de la llana, per aixó, des d'entonces, s'afada la llicència, en exposat, y se té per infant o de mal ager el queixarse a la llana de València.

(1) De Trips, Melchor y Clara Barca y Carrión de la Torre del Cid.

El tio Sinagües

Preclabes un capellá sobre les dónas cascos que se pòsen els pantalons del marit y fan d'este mànegues y aspiróts, y digós:

—Convé que de hui en avant vachas millor les óses. Yo soc un pòbre vicari de un poblet abandonat; pero, com ya estic casat y l'emetca es necessari, al home que fasa valdre els sens drets sobre la seua muller, y no s'aconseja ni crega els mandatos d'ella, li regalaré un sac de creallies. Que vinga a la vicaria el marit que així ho fasa y Deu mos done, en morir, la glória eterna, amén.

Eren pòbres com les rates en aquell pòble, y molts marits anaban a por aquell sac de creallies. El vicari els donaba guerra, lo mateix que dalt de la tróna, y tots ells resultaben ser ant la dóna un sóro a l'acquérs.

Un dia d'estu compareixqué un casat, demostrant ser el home més viu del pòble, al que no aguantaba que la dóna fers d'ell mànegues y aspiróts y al posarse els calçons ben posat y pegaril dos galtes quant se demandaba.

—Teneis son les creallies—digué e viciari satisfet.—Entre tanta chent, sóla té este asar per el meu. Vine y carregará. Qué no dus asó?

—No, señor. Són duo el saquet de portar el veranar.

—Que has perdut la chaveta? Qué no tana asó?

—Sí, señor. Casualment se compré sét o huit a un mes, pero quant veia cap asó he consultat en la meua muller, y com la pòbra es tan bona y sap que rosió es un vicari que té molt bon cor y está pobret, m' ha dit:

—Les creallies enguán están molt ocos, y al to 'n dona un sac, es massa. Basta en este áquet para tot l'añ.

—Has cregut a la teua dóna.

—Perque dia la veritat.

—Pues veiton sense les creallies, per qu' en aixó has demostrat que també eres un tio sinagües.

[Demà es Pascua..]

Quant s'aplega el mes d' Abril y es en plena primavera l'horta está tan riallera, tan llorosa, tan chentil y embalsamada per les mel aromes de la floresta, se sap lo hermosa que 'a esta dolça reció valenstiana, pórt de la terra llorosa chon tot se humor y es festa D'esta reció tan casta, d'esta dolça reció que no desaprta ocasió de riarer una fortil, y que a les festes que fa, filles de son bon humor, els impoiten se saber tan alegre y salerós, tan artístic y graciós que ya no pòt ser millor [Demà es Pascua? Pascua has dit pues ja está la purga arat, ja dia es el de demá prop de abatre capot! Desde matí hasta la nit, pena de gòch y piñar, la chent se tira al carrer en busca de les alores, abon a gait pass les hores y fa tot lo que sap fer. Cantu, ballu, mancha y riu aguantant aixó la pena que, com moribona gurgrena, valtra tot aquell que viu, y pensa en que ve l'estiu, y en el sin-tórs y el Cirau: qué impoita el no tindre un cós si se viu en esta terra que, sija en l'as agü en gaitra, té un só que sempre está blau?

Vicent MALLENT.

—Per qué li dius esposa a la teua dóna? Perqu' esposa tal com yo veic.

2895.   ¡VIXCA VALENCIA! [Portada mixta].
           Imp. E. Vidal.—268 × 173 mm.—8 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHuistrat.—Bilingüe.
           1915; número únic (9 maig).
           Es tracta d'una publicació dedicada a Nostra Dona dels Desemparats. S'hi veuen treballs literaris en prosa i vers. Va dirigir-la En Josep M.ª Bayarri.
2896.   EL PARDALERO.—Semanari festiu, pare de la gracia, chermá de la juega y cosí del bon humor. [Capçalera mixta].
           Red. i Adm.: Victoria, 11.—Imp. Enric Vidal.—394 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—IHuistrat.—Sortia els dissabtes.
           Any I, 1915; núm. 1-5 (22 juliol-28 agost).
           Publicació satírica i sicalíptica. Ens diu que «no es ningun indocumentat ni molt manco. Si ell pucha, les tendes no se tancaran de nit ni de dia». Dedicada molta part de la publicació, a parlar de les «Corregudes de Fira».
2897.   EL CUENTO NÓU.
           No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, esmentada en el setmanari *El Pardalero*. Manifesta que serà «netament lliteraria», que tindrà 16 pp., el número solt costarà, ptes. 0'10, i «setmanalment publicarà una novela, ó un cuento, ó una llichenda, ó una obra teatral, ó una recopilasio de poesies».
2898.   LEALTAD JAIMISTA.—Organo de la Juventud Valencianista. [Capçalera mixta].
           Red. i Adm.: Bou, 12.—Imp. Menosi.—396 × 269 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
           1916; núm. 1 (12 febrer).
           Publicació de curta durada. Inseriria una «Secció Valenciana».
2899.   X. Y. Z.—Periòdic intermitente. Organo de la Casa Martí. [Capçalera mixta].
           Adm.: Baixada de Sant Francesc, 28.—Imp. Lit.—8 pp.—El paper tenia diferents mides.—Bilingüe.
           Anys I-II, 1916-1917; núm. 1-6 (març 1916-maig 1917).
           Aquest periòdic servia per a embolicar els dolços i altres llatinadures de la «Patisserie Martí»; per això ens diu l'editor que «no se vende ni se regala, se obtiene repleto de ricas golosinas». Cap número porta data, però sempre sortia amb motiu d'alguna festa. Inseriria treballs literaris.

La Comedia Llevantina

10
séntims

SEMANARI LLITERARI-TEATRAL

SE PUBLICARÀ TOTS ELS DIABTES

No se torna els originals ni
Tota la correspondència al Director

10
séntims

Redacció y Administració: Plaza San Miguel, n.º 6 (domicili provisional)

EN ESTE NÚMERO

SÉLS DE NOVENSA LA TASA DELS HOUS ELS ENVENENATS

Les primeres plomes

Son pera dirichir un fraternal saludo als valentinos en general, a tote la prensa llevantina y a la amantia de la literatura y teatro regional, en particular.

Al publicat este semanari no nos guia más intrinse que difundir les obras valentinas, lo més possible, pera que tote les llaquen, fomentant aixina la literatura de la terra.

Huy, que pareix resarcir el amor a lo nostre, volem contribuir en el granet de arena a la gran obra de regionalisme que començá al mon.

A tota els escritors valentinos oferim les pàchines de LA COMEDIA LLEVANTINA, en espera de voses favoritas en les sevas firmes, y si el públic correspón, com esperem, y este semanari achuda a fer pensar que son valentinos, se vorán cumplidos les expresions de

LA REDACCIÓ

La Comedia Llevantina

Publicar un semanari de esta índole en época de carestia, representa un sacrifici... y no cal que donem més detalles, pues de sobre els coneix el públic.

Les obras que publiquem en el present número, de tots son conegudes per el éxit obtenut y el número de representacions que alcançaren.

En *Envenenats* es un choguel en el que Paco Barchino, derrochant inchénit, presenta la eterna estratagem del novio que, a la oposició dels pares, dormia en situat per conseqüir casarse. (Cosa rara en estos temps)

El amic Marco se nos ha revelat com un

gran regionalista en *La tasa dels hous* (1), donant a entendre que coneix les coses de la terra, pues encara que la acaló se desenvolupa en el poble inachénit de «Benitrago», no creem flunt el dia que, despertant els valentinos, se desenvolupa est, y marchant un altre «Micalot» com el «Pillet», nos repetim aquelles humoroses perules de: «Primer, y sempre, l'engrandiment de la parla chicoteta poró degall y honra de tota la Nalad.»

Séls de novensa es un obra que cónix se recomana, y el públic gansa está de triendia. El amic Peris Ceida nos l'ha sedit gustós pera la seua publicació, com totes les que té escrites, y que donarem a conèixer als valentinos.

El motiu de publicarles en lletre es per ser la manera més económica pera el públic, pues qu' en 10 séntims té 24 pàchines de bóméda, que equivalen a acre y mich, més la primera plana de original de actualitat; advertint que el préu de 10 séntims es provisional per la carstia del paper, pues la nostra idea es de que siga a cinc séntims el número quant les circunstancias ho permetta.

Cada trimestre encuadernarem debax totes les obras publicades a tot aquel que nos presente tots els números, be siga en un tomo o per actes, a gust del lector, per lo que no té més faena el que compre LA COMEDIA LLEVANTINA que guardar els exemplars, y si algú óscicha resibirles encuadernades per actes complets, des dirichirse a esta Administració per escrit, y se li notificarán les condicions.

Altra propóscita tenim en cartera, que no comuniquem als lectors pera qu' els plite de sorpresa, segurs que ho agrairán, pues com veu per les condicions exposades, no nos guis interés de lucrar y solé fer perque tots als valentinos, a ser possible guarden en casa, com segret recort, impresos regionals que, hechintlos en gust y donquitos a uechir als fills, perpetúen el amor a la *mare terra*.

(1) Bona, com parolada d'après del llatí, es des veuadre atre el paco a la de separació de la veu per taló, però admittit a les des l'última en l'obra de l'encuadernat hanta tal publicació.

Va pasen els reixos...

En la nit de reixos.

La mare, després,

— «Corra! Dues què estigues!

— «Què d'icla més gran!

— «Fes calce y descomes.

— «Ditesse, don estret!

— «Va pasen els reixos!

— «Miraes, nos treu!

— «A tota raparceira

— «Cubria y encasceva,

— «cubria y bincicava.

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Vindrá a delbarre

— «Cingrada a porla.

— «Corra! Dues què estigues!

— «Què d'icla més gran!

— «Fes calce y descomes.

— «Ditesse, don estret!

— «Va pasen els reixos!

— «Miraes, nos treu!

— «A tota raparceira

— «Cubria y encasceva,

— «cubria y bincicava.

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

— «Ja y, mar, a mí rei!

2900. **LA MATRACA.**—Semanari pa la chent de tro. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Beata, 11, 2.ª—Imp., Salvador Giner, 8.—392 × 285 mm.—4 pp. a 4 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.—Bilingüe.
 Any I, 1916; núm. 1-19 (21 abril-25 agost).
 Alguns dels redactors d'aquest setmanari, havien figurat en *La Traca* (número 2876), per això en l'article «Nostre nou domicili» ens diuen que «han desidit reanudar nòstre contacte en eixe public que tant ha favorit a nòstra casa natal... Nostre propòsit es exteriorisar la grasia y el bòn humor valensiá, sinse tindre que apelar pera conseqüiro a les infamies y marraneries».
2901. **VALENCIA MENSUAL.** [Capçalera mixta].
 Imp. Soler i García, Beat Gaspar Bono, 11-17.—266 × 174 mm.—16 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. [Gener 1918] Ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe.
 Anys I-II, 1917-1918; núm. 1-13 (gener 1917-gener 1918).
 Aquesta publicació és successora de *Anunciador Valencia* (núm. 2875), el director-propietari, el mateix. La col·laboració és molt nombrosa. Ve a ésser una revista d'informació. Reproduïa textos populars.
2902. **TU, LA BETA.**—Periòdic fallero.
 295 × 200 mm.—6 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.
 1917; núm. únic (17 març).
 Sobre aquesta mena de publicacions, vegeu la nota del núm. 2795.
2903. **EL POBLE VALENCIA.**—Semanari valencianista. [Capçalera il·lustrada].
 Red. i Adm.: Almudi, 6, baixos.—Imp. *La Gutenberg*.—393 × 286 mm.—4 pp. a 4 col.—
 Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, ptes. 0'05.—Il·lustrat.
 Any I, 1917; núm. 1-9 (31 març-26 maig).
 Periòdic «defensor de tots els interessos del Reine de Valencia». El dirigia En Josep M.ª Bayarri, i tenia una col·laboració molt nombrosa. Publicava treballs literaris, notes crítics, secció religiosa, etc.
2904. **EL PALLETER.** [Capçalera il·lustrada].
 Imp. M. Juan (Sueca).—282 × 198 mm.—8 pp. a 3 col.
 Sexta època.—Any I-III, 1917-1919; núm. 1-75 (22 abril 1917-8 dbre. 1919).
 Publicació germanòfila, sortida a l'escalf de la guerra europea.

2905. ¡PIM, PAM, PUM!

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, sortida el 12 de gener de 1918, i esmentada per Navarro Cabanes (obra citada, p. 140), on diu que tenia 4 pp. a 4 col., el preu de cada número, era de ptes. 0'05; el dirigia Vicenç M. Carceller, va deixar de publicar-se el 2 de març, havent sortit vuit números, i era un periòdic de caricatures.

2906. EL PUEBLO AGRARIO.— Semanario Regional-Agrícola. Organó Oficial de la Federación General de Agricultores Valencianos. [Capçalera mixta].

Imp. *Valencianista*.— 410 × 268 mm.—6 pp. a 4 col.—Bilingüe.

Anys I-VI, 1918-1923; núm. 1-182 (15 dbr. 1918-7 juliol 1923).

En quasi tots els números s'hi veu una secció titulada «Glosari», redactada per joves valencianistes.

2907. LA COMEDIA LLEVANTINA.— Semanari literari-teatral. Se publicarà tots els disaptes. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plaça Sant Miquel, 6.—Imp. *La Gutenberg*.—340 × 240 mm. [Des del núm. 5] 186 × 114 mm.—8 pp. Les dues primeres, a 3 col., les altres, de fullat. [Des del núm. 5] 24 pp. Les cobertes amb treballs literaris, les altres, de fullat.— Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 5] Ptes. 0'15.

1919; núm. 1-37 (11 gener-27 set.)

En «Les primeres plomaes», ens diu la Redacció, que aquesta publicació no té altra finalitat que la de «difundir les obres valencianes, lo més possible, pera

EL FALLERO

AÑ I   AÑ 1921   NÚM. 1
SEPTIEMBRE   1921   1921-22

PERIÓDIC FESTERO, BURLERO Y SANDUNGUERO

SE PUBLICA UNA VOLTA A LA SEMANA

“EL FALLERO” SALUDA

SALUT, caballers. «EL FALLERO» que es un valencianista de «soca», amant de les festes tradicionals i enamorat d'esta benemérita terra, se presenta a vostres en les mans brutes de pintura, el síple de borumballes y les taches d'encabironar en la bolchaca... pero molt cortés.

¡Com a que, no quita lo cortés... a lo fallero! No ve a parlarlos de problemessocials, nide cuestionspolítiques, ni de chuntos de subsistensies, ni de abusos més o menos administratius. Adá la prensa seria en els seus chuins.

«EL FALLERO» ve a proporsionarlos un poc de sapa alegría en estos momentos en que cada cor de valencianista es una falla, cada paraula un

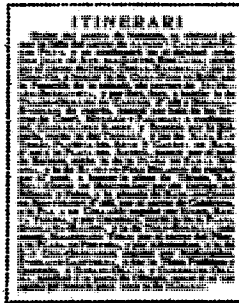
masclat y cada crit no agut de donasaina, invitant a la festa.

«Pobrets pero divertidets»

Els que hám tengut la dicha de naixer baix d'este sel eternament lluminos (cuantoo está nubol), y pertem en nostres venes el meridionalisme de una rassa de artistes y poetas, sabem riurer al dolor, y en nostra risa fer art.

Nostra misió, pues, coma valencianists y artistas, es contribuir en la modestia de nostres forces, a esta festa tan típica y netament valenciana.—Y fet este chicolot preambul, «EL FALLERO» se retira per el foro, saludant cortesment a la prensa valenciana y públic en cheneral.

LA REDACSIÓ.

Núm. 2908.

que tots les llixquen, fomentant aixina la lliteratura de la terreta... Hui que pareix resurchir el amor a lo nostre, volem contribuir en el granet de arena a la gran obra de rechionalisme que conmóu el mon».

2908. EL FALLERO.—Periódic festero, buñolero y sandunguero. Se publica una volta al añ. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Valencianista*, Miñana, 7 i 9.—203 × 135 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—IHustrat.

1921; núm. 1 (21 març).

Ens han dit que va seguir els anys següents. El dirigia En Vicenç Miquel Carceller. En l'article de salutació, manifesta que «ve a proporsionarlos un poc de sana alegria en estos moments en que cada cor de valensiá es una falla, cada paraula un maslet y cada crit un agut de donsaina, invitant a la festa». Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, ço que hem dit en la nota del número 2795. Segueix publicant-se.

2909. ALTAR DEL TROS-ALT.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació d'abans de l'any 1926. Segons Navarro Cabanes, era una fulla amb el programa de les festes dedicades a Sant Vicenç Ferrer. Va sortir en abril de 1921, no portant numeració, si bé, la de l'any esmentat abans, ens fa saber que és el núm. 6.

2910. NOSTRE TEATRO.—Revista semanal lliteraria. [Capçalera tipogràfica. Portada iHustrada].

Red., Adm. i Imp.: Unió Ferroviaria, 3.—192 × 117 mm. [Des del núm. 32] 207 × 134 mm.—16 pp., més, cobertes.—Suscripció: L'any, ptes. 10. Trimestre, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1921; núm. 1-31 (28 maig-31 dbre.)-II, 1922; núm. 32-67 (8 gener-30 set.)

En l'article «¡Amunt el teló!», ens diu el Director, Vicenç Carceller, que «publicarà semanalment y editarà en cada número, una obra teatral completa, escrita en valensiá. Sols publicarem les obres estrenaes en éxit, be siguin antigues o modernes y sense fijarse en si el autor es novell o consagrat».

2911. EL CRIT DE LA MUNTANYA.—Fulla mensual valencianista agraria. [Capçalera mixta. Dibuix, V. Tomàs Martí].

Red.: Pilar, 8.—Imp. R. Soto, Quart, 64.—208 × 140 mm. [Des del núm. 3] 248 × 188 mm.—Una fulla a 2 col. [Des del núm. 3] a 3 col. [Des del núm. 6] 4 pp. a 4 col.

Any I-II, 1922-1923; núm. 1-19 (15 febrer 1922-15 agost 1923).

Publicació polític-social, dirigida per Vicenç Tomàs i Martí.

2912. LES FESTES VALENCIANES.

Imp. J. Olmos.—185 x 126 mm.—Número de pàgines, variables.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Núm. 6] Ptes. 0'15.—IHustrat. Any I, 1922; núm. 1 (1.ª abril) 16 pp. - II, 1923; núm. 6 (6 març) 28 pp.

Publicació dedicada a celebrar les festes populars de la ciutat. Va sortir per a les festes dedicades a Sant Vicenç, Corpus, les fires de juliol, les falles de Sant Josep, etc. Hi havien treballs històrics, literaris, etc.

PATRIA NOVA

SEGONA ÈPOCA
1921 : 1.ª : 1.ª
SETMANARI VALENCIANISTA
Rubiel, 1, primer.-València | València 24 de Març 1923
10 CENTIMS

AL COMENÇAR DE NOU

Entre la primera època del nostre setmanari i aquesta segona època que hem iniciat, hi ha un llarg símil de pressió valencianista, irroment ja per l'aparició d'una fal·la mural. No cal retornar a aquests pòssils i explicar per què es deia de publicat PATRIA NOVA, però sí cal explicar per què se mouen, quines idees han d'orientar els seus escrits, quines normes nos hem troçat de que previna la tradició del setmanari per a continuar-lo viciament.

Tots els mitjans de propaganda ideològica són relativament inferiors en eficàcia al del periòdic. El periòdic setmanari apareix per una ciutat o per una comarca, infusa en la massa de lectors, després d'una pre-judicació, arribant en la seva ànima els sentiments i les idees que bulguen en la fal·la de paper. La propaganda de la premsa té altres moltes qualitats que no es podrien enumerar aquí.

El valencianisme ha emergut la seva activitat en conferències, en mitjans i en labor obrerament socialista. Però no un moment ha deixat de pensar en el setmanari, i encara que hi ha després un calvari dolorós de podres que el nostre grup de joves no pot apartar, en tan gran la fe que tenim en la virtut del setmanari, que no aplacem ni un dia més la seva publicació.

De l'altra època no sols portarem el títol, perquè se coneix i potser desporti moltes similituds, sino l'esperit. Les condicions materials, doncs al nostre setmanari, un aspecte exterior completament distint al que tenia. No obstant això d'ell hi ha la mateixa idealitat, i alguns dels que l'escrivim i ens oïem, són aquells que el formen i viuen.

En la necessària breuetat d'aquesta presentació no podem exposar els punts de vista del valencianisme en totes les qüestions polítiques, socials i espirituals que hi ha plantejades. Treballarem per que el nostre poble tinga consciència de la trista situació d'existència en que es troba per la permanència del fet històric que ens desparca de les nostres llibertats, convertint-nos en un poble domat. Defensem la nostra llengua contra tots els atacs, perquè ella és el nostre esperit i per tant allò que més depem estimar. En tots els ordres de la personalitat valenciana, esmortida, projectem les nostres veu amb aquella fe i aquell gran amor que ens lliura de tota crítica apassionada i baixa.

Probablement en el curs d'aquesta labor coincidirem en alguns punts, en determinades idees, en tendències opertes. Que no grups sinçs els mateixos, que ens inspirarem, per una identificació absoluta. No obstant no desistim en nostre camí per coincidències polítiques, que no les tenim, ni per afectes personals, que són lo que més podria obligar nos. Per tant si existien coincidències, tendrem un caràcter de noblesa que analitzarà i tot. Per la nostra banda aprofitarem totes les ocasions per a produir les.

Sola resta dirigir una salutació cordial a les premses locals valencianes. En ella no al mateix temps el desig de que les nostres relacions siguin tot lo més afectuoses possibles. El nostre desig que per a la gent representem el valencianisme, encara que no rebem ninguna inspiració de les nostres outjats ni mantenim amb elles ningun contacte oficial i directe. A aquesta diària aspiració fem el prec de que laborem més interessament per la llibertat valenciana. Si les nostres aspiracions, encara que cordials, són ateses tindrem una fòrta satisfacció.

Lo que diuen els altres...
AZORIN.—En aquesta ocasió a un publicarem textos interessants, lo qual no vol dir que els aprovem en absolut ni molt menys—donem-hi fragments d'un article publicat per AZORIN a J. R. el 21 de Febrer de 1911. Unura així, traducció:
"Què és un País i què és una nació? No es pot confondre i identificar l'Estat i la nació. En Espanya existia un Estat i varies nacions. De nacions han parlat sempre els escriptors clàssics—Leps, Gracian, Cervantes—si referint-se a catalans, vasconjats, andalusos, castellans, gallics, etc. Les nacions de Espanya, en el títol marginal que Gracian posa en un fragment de El Criticón, se que, estirats, parla de catalans, vasconjats, andalusos, castellans, gallics. Madrid—diu expressament en altres llocs—és una Babilònia de nacions i ho diu referint-se a a la barreja i barreja de gallics, vasconjats, catalans, etc., qu'és la core i oterivo. A la nació catalana—així expressament diu—, mostra la seva impatia Gracian.

Un Estat es la malla que l'autoritat forma per a la governació d'una societat a través societat humana. Una nació, quanta matriques i aspectes de sentiments i de idees i de creències suposa una nació Ernest Renan ho ha expressat tot açò en un discurs famós. Una nació es la història, la llengua, les tradicions, la comunitat de memòries i d'aspiracions. Una nació, no ditim tantes, es quelcom que no es pot pensar ni medir; quelcom qu'és sent, però qu'és difícil de concretar. Una nació es l'ambien, l'ambien format per segles i segles, per generacions, per el cel, per la llum, per el paisatge, per la casa, per les coses que des de nostra infància havem vist. En un Estat, en que existísques varies nacions, com podrem parlar d'un idioma nacional? Si cadascuna de dites nacions—com esdevé en Espanya—té el seu idioma, tots seran igualment nacionals. I altra cosa serà l'idioma de l'Estat, l'idioma que servirà per a la bona marxa de la vida política i administrativa de l'Estat. No atinem a vore cap relació entre el patriotisme, si més per patriotisme, i la llure, llibertat, vida dels idiomes nacionals dins d'un mateix Estat. l'ús de l'idioma oficial de l'Estat podrà ser una qüestió de conveniència i comoditat, emperò una qüestió de patriotisme. Qüestió de comoditat i conveniència es per als diplomàtics l'ús de la llengua francesa. Però si un ministre d'Estat—com ha esdevingut en Espanya—aplega flux a ignorar els francès, diran per açò que comen-

2913. LA CORONASÓ DE NOSTRA PATRONA. [Portada il·lustrada].

158 x 105 mm. — 12 pp. s. n. — Núm. solt, ptes. 0'20.—IHustrat. Any I, 1922; núm. 1 (maig).

Número extraordinari dedicat a Nostra Dona dels Desemparats. S'hi llegeixen treballs en prosa i vers, i el programa de les festes.

2914. ELS OMENS DE LA VERGONYA.

Imp. Valencianista.—158 x 104 mm.—12 pp.—Núm. solt, ptes. 0'15.—IHustrat. Any I, 1922; núm. 1 i únic (14 maig).
Conté composicions literàries. Tot el text està escrit amb ortografia «racional».

Núm. 2921.

2915. EL GRAN VALENSIÀ.—Publicat per l'Asociació de la festa dels jiqets del qarrer de San Visent. [Capçalera mixta].

Tip. *Moderna*.—182 × 123 mm.—32 pp. a 2 col. + 12 s. n.—Núm. solt, ptes. 0'15.—Il·lustrat.—Bilingüe.

1922; núm. 1 i únic (3 juny).

Publicació dirigida per En Josep M.ª Bayarri; tot el número està dedicat a Sant Vicenç Ferrer. En les 12 pp. s. n., es llegeixen poesies i altres treballs literaris dedicats a la Verge dels Desemparats.

2916. CENTRE CATALÀ.—Portaveu. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Victoria, 6.—Imp. *Les Arts*.—218 × 140 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.

1922; núm. 1-3 (set.-nov.)

Publica treballs literaris en prosa i vers, notes teatrals i de futbol, etc. En Navarro Cabanes, diu que van publicar-se «uns deu números». En el «Nostre salut» llegim que «som dels catalans que creuen sincerament que una Catalunya «rica i plena» no pot reixir sino dintre una Espanya gran».

2917. MATER DESERTORUM.—Revista de la Coronación Pontificia de la Virgen de los Desamparados.

Red. i Adm.: Caballers, 3 pral.—Tip. *Moderna*.—202 × 132 mm.—28 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.—Il·lustrada.—Bilingüe.

Anys I-III, 1922-1924; núm. 1-18 (15 oct. 1922-maig 1924).

Publicació, dirigida per En Josep M.ª Ibarra i Folgado. S'hi veuen articles religiosos, morals, històrics, literaris, etc.

2918. LA CORONACIÓ DE NOSTRA PATRONA. [Portada il·lustrada].

Red. i Adm.: Almudí, 6.—Imp. Fill de F. Vives Mora. [Des del núm. 7] Imp. *Diario de Valencia*. [Des del núm. 9] Imp. J. Olmos.—198 × 157 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Il·lustrat.

Anys I-II, 1922-1923; núm. 1-24 (2 dbre. 1922-12 maig 1923).

Publicació del mateix caire que l'esmentada en el núm. 2913.

2919. EL NINOT.—Revista fallera feta per la «Peña «El Ninot», del Circul de Belles Arts. [Portada il·lustrada].

Tip. *Artística*.—218 × 159 mm.—16 pp. s. n. a 1 i 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.—Il·lustrat.—Bilingüe.

1923; núm. únic (18 (?) març).

Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, la nota del núm. 2795.

2920. **IDEAL.** — Setmanari republicà federal del districte de Nules. [Capçalera mixta].

Red.: Guimerà, 25, 1.—
Imp. Ramón Soto, Quarte,
64.—395 × 286 mm.—2 pp.
a 4 col.—Sortia els dissabtes.—Bilingüe.

1923; núm. 1 (24 març).

Publicació sortida amb motiu d'unes eleccions a diputats a Corts. Defensava la candidatura d'En Pere Vargàs.

2921. **PÀTRIA NOVA.** — Setmanari valencianista. [Capçalera mixta].

Imp. Ramón Soto.—
288 × 188 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Segona època. — 1923;
núm. 1-23 (24 març-15 set).

Segueix la mateixa idealitat que la de la primera època. (Vegeu núm. 2892).

2922. **LOS FESTEJOS DE LA CORONACIÓN.**

Imp. *Valencia Gráfica*.—286 × 186 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat.—Bilingüe.

1923; núm. únic (18 maig).

En llengua vernacle, s'hi veu la poesia d'En Teodor Llorente, «A la Verge dels Desamparats».

Núm. 2929.

2923. EL CUHET. [Portada iHustrada].

Imp., Salinas, 23.—195 × 128 mm.—16 pp. a 2 col.—IHustrat.
Any 1924; núm. únic (19 març).

Periòdic fallero.

2924. LA FALLA.

No hem vist cap exemplar d'aquest periòdic fallero, sortit en 1924. En Navarro Cabanes dubta de la data, i creu «que es errada o picardia», però creiem que no hi ha res d'això, perquè hem vist el núm. 5 d'aquesta publicació, i porta la data de 19 de març de 1928*.

2925. EL BUÑOL. [Portada iHustrada].

Imp. A. Badia, Plaça de la Mercè, 1.—180 × 135 mm.—16 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—IHustrat.—Bilingüe.—Anyal.
1924; núm. 1 (març).

Es una publicació fallera, que ha seguit publicant-se. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, la nota del núm. 2795.

2926. LA SOMBRA.—Semanari festiu y lliterari. [Capçalera iHustrada].

Red., Adm. i Imp.: Ermita de Sant Vicents, 11.—397 × 290 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Sortia els dissabtes.—Bilingüe.
1924; núm. 1 (19 juliol).

Publicació dirigida per En Vicenç M. Carceller. Va sortir per a suplir a *La Traca* (núm. 2876), la qual havia estat suspesa. Té igual estil i orientació que aqueixa. En Navarro Cabanes, diu que va publicar-se fins el 10 d'abril de 1926.

2927. LOS FESTEJOS.

Imp. del *Carmen*.—185 × 125 mm.—16 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any I, 1924; núm. 1 i únic (juliol).

Publicació sortida amb motiu de les festes de juliol. Conté treballs literaris seriosos i humorístics.

---

* *La Falla*.—Imp. Badia.—227 × 149 mm.—24 pp.—Núm. solt, ptes. 0'20.—IHustrat.—Director, Manuel Barceló.

2928. EL TIO PEP.—Llibret de la falla del carrer de la Pau. [Portada i il·lustrada].
 Adm.: *Círcol de Belles-Arts*.—Imp. *Artística*, Sant Vicents, 291.—216 × 158 mm.—24 pp. a 1, 2 i 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'30.—Il·lustrat.
 1925; núm. únic (18 març).
 Periòdic fallero, redactat per Josep M.ª Zapater i Faust Hernández Casajoana. Vegeu, referent a aquest gènere de publicacions, la nota del núm. 2796.
2929. GERMANIA. [Capçalera mixta. Dibuix decoratiu, amb l'escut de les tres províncies valencianes).
 Red. i Adm.: Plaça Poeta Liern, 5.—Imp. Josep Olmos, Jesús, 47.—285 × 180 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 3. Any, ptes. 6. Núm. solt, ptes. 0'30.—Il·lustrat.
 1925; núm. 1-18 (15 abril-30 dbre.)
 Fou una «Revista científica l·literaria», patrocinada per la Joventut de *Lo Rat Penat*, i dirigida per En Lluís Cabrelles. No tenia altra finalitat, que la de «renovellar la l·literatura valenciana... divulgar lo valencià no ja com idea única i exclusiva de la Patria Valenciana, sino com religiosa expressió de recordança per los genitors nostres». La col·laboració és molt nombrosa, i s'hi veuen interessants treballs d'història, arqueologia, folk-lore, música, etc. Va seguir publicant-se fins el mes d'abril de 1926.
2930. TEATRO VALENCIÀ.—Revista semanal l·literaria. [Capçalera mixta. Portada mixta, orlada].
 Direc. i Adm.: Nador, J. L., baix.—Imp. Joan B. Lleonart, Sanchis Bergon, 7.—185 × 133 mm.—24 pp., més, cobertes.—Num. solt, ptes. 0'25.—Sortia els divendres.
 Any I, 1925; núm. 1 (25 set.)
 Sota el títol «Aclarasió importantíssima», llegim que «la seva misió es tan sols la de divulgar la essena valenciana, fentla asequible a totes les intelichensies per curtes que siguen»; també demana «perdóns y escuses al no eixir impres en la ortografia que molts esperaben. Pero no obstant: Les obres serán editaes segóns voluntat manifestá de cada autor y se respetará la ortografía y gramática de estos». Aquest setmanari «publica en cada número, una obra completa del teatro valencià». El 31 de desembre, havia publicat catorze números. Era Director, Rafael Goyano i Lluch. Va seguir publicant-se.

VALL D'UXÓ

2931. EL CLAR Y NET.—Periódico bilingüe, quincenal e independiente.
Imp. *Asociación Tipográfica* (Castellón).
1885; núm. 1-3 (13 set.-15 oct.)
Publicació local, amb notes humorístiques. El redactaven En Josep I. Solernou, Josep Castelló i algun altre.
2932. LA VANGUARDIA.—Semanario independiente progresivo.
Red. i Adm.: Plassa del Corro, 2.—Imp. Barberá i Bastida (Castelló).—4 pp.—Bilingüe.
Any I, 1904; núm. 1 (28 agost).
Era una publicació que defensava els interessos locals. Escrita en la seva major part en castellà, conté una secció humorística en llengua regional. Va seguir publicant-se fins el mes de novembre.
2933. EL FARO.—Periódico socialista obrero. Se publica todos los sábados.
Imp. Arbona Germans, Colón, 20 (Castelló). [Des del núm. 2] Imp. Barberá i Bastida (Castelló).—4 pp.—Bilingüe.
Any I, 1904-1905; núm. 1 (31 dbre. 1904). - II, 1905; núm. 2 (7 gener).
En els primers números s'hi veu una secció amb el títol de «Semblances». Fou un setmanari de curta duració. El dirigia En Manuel Segarra i Navarro.

VALLBONA

2934. BUTLETÍ DE LA PARROQUIA DE SANT BARTOMEU DE VALLBONA.
Fulla parroquial, sortida en 1911. Publica números extraordinaris, amb motiu de festes solemníssimes.

VALLFOGONA DE RIUCORP

2935. LO VALLFOGONÍ.
No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida en 1879, i esmentada per Bertran i Pijoan en *Prensa de Catalunya*, p. 296. En l'Arxiu Municipal de la dita població, no hi ha cap document referent a l'esmentat periòdic.

VALLS*

2936. LO MARFULL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació setmanal, sortida en 1874.

2937. LA PATRIA CATALANA.—Revista de Literatura, Ciencias, Arts e Interesos locals. Surtirà dos vegades al mes. [Des del núm. 7] Setmanari de Literatura, Ciencias, Arts e Interesos locals. [Capçalera tipogràfica].

Adm.: Baldrich, 16. [Des del núm. 7] Sant Olaguer, 11 (Valls). Adm.: Teixidó i Parera, Pi, 6 (Barcelona).—Imp. de Francesc Pellisser, Baldrich, 16.—228 × 150 mm.—Suscripció: Valls, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 1'65. Núm. solt, ptes. 0'25. [Des del núm. 7] Valls, trimestre, ptes. 2'25. Fora, trimestre, ptes. 2'40. Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I, 1880; núm. 1-6 (21 oct.-31 dbr.) 48 pp. - II, 1881; núm. 1-27 (9 gener-7 agost) pp. 49-216.

En «Nostre propòsit» llegim que «las ideas esposadas en la revista serán sempre las del progrés, moral y material en bé de nostra estimada Catalunya, com també farem los medis de no esser víctimes de especulacions ni ambicions personals». S'hi veuen articles culturals i altres referents a història, agricultura, etcètera; treballs literaris, notes locals, etc. El dia 11 d'agost de 1881, «La Redacció» va publicar una fulla, impresa a Tarragona, esplicant els motius de la suspensió del periòdic.

2938. VALLS - VILANOVA - BARCELONA. [Portada mixta].

Imp. *La Catalana*.—326 × 201 mm.—20 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 1'25.—Il·lustrat. 1883; núm. únic (31 gener).

Es tracta d'una publicació literària «dedicada a commemorar la inauguració del ferro-carril». Es interessant, ja que conté autògrafs de més de seixanta escriptors catalans i fragments de les novel·les *Vilaniu*, de Narcís Oller, i *Rosada d'estiu*, de Gaietà Vidal i Valenciano, aleshores inèdites.

2939. LA VEU DE LA COMARCA.—Setmanari popular del Camp de Tarragona. [Capçalera mixta. Dibuix de B. Casas].

Red. i Adm.: Baldrich, 48.—Imp. de Francesc Pellisser.—360 × 227 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Valls, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 1'75.

Any I, 1885; núm. 1 (15 febrer 1885).

* Nostre agraïment a la senyoreta Trinitat Pi, Directora de la Biblioteca Popular de Valls, per les atencions rebudes d'ella en la nostra estada a la dita població, recollint materials per a fer més completa aquesta Bibliografia.

La finalitat d'aquesta publicació no és altra que «fomentá'ls interessos morals y materials del país». En l'article de presentació, diu que volen ésser «l'eco fidel del veritable catalanisme, que's l'expressió de les tradicions santas de la terra, lo respecte y honor a la fe dels nostres avis, y l'amor y agermanament dels fills honrats de nostra estimada Catalunya». Conté articles de política i culturals, notes comarcals, treballs literaris, etc. Redactaven aquest setmanari: R. Roca i Sans, Francesc Martí i Dalmau i algun altre; la col·laboració és nombrosa i escollida. Va seguir publicant-se, fins el mes d'octubre de 1887.

2940. LA CRÓNICA DE VALLS.—Semnario Comarcal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Arrabal de Caputxins, 23. [Des de l'any 1921] Adm.: Sant Antoni, 43.—Imp. Castells, Arrabal de Caputxins, 23.—405 × 285 mm. [Des de l'any 1916] 494 × 360 mm.—4 pp. a 4 col. [Des de l'any 1916] 4 pp. a 5 col.—Suscripció: Valls i reste d'Espanya, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, trimestre, ptes. 3. [Des de l'any 1920] Valls i reste d'Espanya, trimestre, ptes. 2. Estranger, trimestre, ptes. 3. [Des de l'any 1921] Estranger, trimestre, ptes. 4.—Bilingüe.

Any I, 1905; núm. 1 (15 juliol). - XII, 1916; núm. 552-605 (8 gener-30 dbr.) - XIII, 1917; núm. 606-655 (5 gener-15 dbr.) - XX, 1924; núm. 1008-1015 (8 nov.-27 dbr.) - XXI, 1925; núm. 1018-1031 (17 gener-18 abril).

Publicació de caràcter independent, dirigida per Indaleci Castells. S'hi veuen notes locals i comarcals, meteorològiques i religioses, així com articles de cultura, agricultura i literaris.

2941. AUTONOMIA.—Semnario republicano autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Passeig Pi i Margall, 27, pral.—Imp. *Autonomía*.—430 × 269 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I, 1906; núm. 1 (22 març).

El dirigia Enric Colom i Cardany. En l'article «¿Qué nos proponemos?», signat per la Redacció, llegim que són republicans i «somos autonomistas, porque entendemos que la República sin la Autonomía, no solamente podría tener los mismos vicios de una monarquía constitucional, sí que también de resultados, de consecuencias más fatales...»

2942. LA VERITAT.—Periodich Católich. Se publica'ls dissaptes. [Des de l'any 1915] Periodich Católich. Portaveu d'«Acció Social». Se publica els dijous. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Antoni, 77, baixos. [Des de l'any 1915] Red. i Adm.: Plaça de la Llibertat, 6.—Imp. Castells, Arrabal de Caputxins, 23.—440 × 287 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50.

Any I, 1907; núm. 1 (2 febrer). - IV, 1910; núm. 173-198 (21 maig-12 nov.) - IX, 1915; núm. 453-466 (30 set.-30 dbr.) - X, 1916; núm. 468-517 (13 gener-21 dbr.)

En l'article «Nostres propòsits», llegim: «que tots sos treballs s'informarán en el sa criteri de l'Iglesia... Treballar en lo moviment catòlich espanyol y obtenir la unió de tots los catòlichs vallenchs, son doncs els fins que's proposa portar a terme ab la publicació de *La Veritat*». S'hi veuen articles d'agricultura, sociologia, notes locals, etc. El dirigia En Joan B. Vives i Josep Marià.

2943. ALMANAQUE DE VALLS PARA EL AÑO 1908. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. E. Castells.—182 × 112 mm.—144 + 4 + XLVIII pp.—Ptes. 1'50.—IHustrat.—Bilingüe.
 A més del calendari, s'hi veu una detallada guia de la població i treballs literaris.
2944. L'ESCUT DE VALLS.—Periodic solidari. Portaveu de Catalunya i districte Valls-Montblanc. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Baldrich, 21. [Núm. 55] Arrabal Sant Antoni, 137.—Imp. de E. Queralt, Baldrich, 48.—302 × 423 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Valls, trimestre, ptes. 1'50. Províncies, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1908; núm. 1 (29 agost). - II, 1909; núm. 55 (18 set.)
 Periòdic catalanista, dirigit per En Ramon Rozada. Publicava notes de la localitat i comarcals. Va seguir publicant-se, fins a primers de l'any 1912.
2945. L'ESBART DE VALLS.
 Ni a l'Arxiu Municipal de la població, no n'hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada en el *Bulleti de la Premsa Catalano-Balear* (maig 1930, número 4), i sortida en 1909.
2946. GREMIAL.—Butlletí mensual d'Industria y Comers. Orgue de la Unió Gremial.
 No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per Bertran i Pijoan (obra citada, p. 300), on ens diu que tenia 8 pàgines i va sortir en 1909.
2947. PATRIA.—Setmanari catalá. [Des del núm. 430] Setmanari nacionalista. [Capçalera mixta. [Des del núm. 430] Capçalera il·lustrada].
 Red. i Adm.: Baldrich, 33, 2.ª—Imp. E. Queralt. [Des del núm. 527] E. Castells.—425 × 305 mm. [Des del núm. 430] 287 × 200 mm.—4 pp. a 4 col. [Des del núm. 430] 8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. [Des del núm. 316] Ptes. 2.—Sortia els dissabtes. [Des del núm. 527] Els dijous.

Any I, 1912; núm. 1 (10 febrer). - III, 1914; núm. 109 (28 febrer). - V, 1916; núm. 113-223, deu ésser 123 (12 febrer-22 abril). - VI, 1917; núm. 260-309 (5 gener-7 dbre.) - VII, 1918; núm. 316-361 (26 gener-30 nov.) - VIII, 1919; núm. 416-419 (6-27 dbre.) - X, 1921; núm. 430-481 (1.ª gener-31 dbre.) - XI, 1922; núm. 482-532 (7 gener-28 dbre.) - XII, 1923; núm. 533-584 (4 gener-28 dbre.) - XIII, 1924; 585-640, que deu ésser 637 (3 gener-31 dbre.) - XIV, 1925; núm. 641-652 (8 gener-26 març).

Publicació catòlico-política, amb articles de literatura, agricultura i excursionisme; la dirigia En Tomàs Selva. En l'últim número s'acomiada del públic, fent-nos saber que: «El règim de prèvia censura forçosament ha d'impossibilitar o fer molt dificultós l'exercici de la noble professió de la premsa, i agreuja i acumula encara més les dificultats que entorpeixen aquell exercici».

2948. LA VERGELLA.—Periodich quinzenal humoristic amb ninots. [Capçalera iHustrada].

Red. i Adm.: Metjes, 37.—222 × 152 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1917; núm. 1 (12 maig).

En «Nostre programa», ens diu que «no parlarà mai de política per fer política... ni de religió, encara que li fassin enterro de primera».

2949. ESTEL MARIA.—Periòdic mensual. Portaveu de la Congregació Mariana. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Cánovas del Castillo, 35.—Imp. Moncunill.—208 × 133 mm.—8 pp. a 2 col.—
Suscripció: Semestre, ptes. 1.
Any VIII, 1925; núm. 84-87 (28 febrer-30 maig).

En l'article «Ave» llegim que «el principal mòbil i finalitat única de l'*Estel Maria*, és fomentar entre nosaltres la devoció a nostra Regina, la Verge de la Candela, així com també donar a conèixer als fills de Valls lo que és i lo que vol nostra Congregació». Cal esmentar la publicació de números extraordinaris. Va començar a sortir el 7 de febrer de 1918.

2950. L'ESCOLA.—Il·lustració quinzenal catòlica per a nens y nenes. [Capçalera gravada].

Red.: Sant Pere, 39.—Imp. J. Pijoan (Tarragona). [Després] Imp. Castells (Valls).—210 × 160 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10. [Des del núm. 34] Ptes. 0'25.—Bilingüe.
Any I-IV, 1918-21; núm. 1-41 (1 dbre. 1918-dbre. 1921).

Publicació dirigida per En Josep Termens; formaven part de la Redacció, En Josep Sanxo i N'Antònia Freixas. S'hi veuen articles de literatura i moral, propis per a infants.

2951. JOVENTUT.—Per la Fe i per la Patria. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Escribanja, 10. [Des de l'any III] Sant Antoni, 43, pral.—Imp. Castells, Arrabal de Caputxins, 23.—293 × 214 mm.—8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2.

Any I-VII, 1919-1925; núm. 1-337 (11 gener 1919-12 set. 1925).

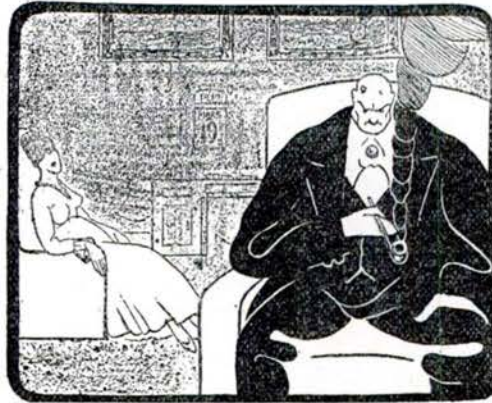
En l'article «Nostre Programa», ens diu que «primerament i per sobre de tot som convençuts *catòlics*... Som *espanyols* amants d'una Espanya gran i próspera... Som *catalans*; fermes convençuts de la raó de les aspiracions de Catalunya... Som *vallencs* que tenim arrelat en nostre cor un gran amor per nostra ciutat... Som *tradicionalistes*, allistats sots les banderes d'un partit de noble història... Per últim, som *llegitimistes*...» En Tomàs Caylà era el Director, i entre els redactors hi figurava En Josep M.ª Bonet.

PÉRIODICH QUINZENAL HUMORÍSTIC AMB NINOTS

Redacció i administració: Metjes. 37

Val 10 cèntims.

Ell.—Qui ho havia de dir a la meua edat...
Ella.—Si home sí; amb l'ajuda de Nostre Senyor, tot se logra.

2952. ACCIÓ COMARCAL.—Surt els dissabtes. [Capçalera gravada].

Red.: Baldrich, 33, 2.ª—Imp. E. Castells. — 311 × 216 mm. — 8 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2.

Any I, 1925; núm. 1-30 (13 juny-24 dbre.)

Llegim en l'article de «presentació»: «que tractaran de tots els problemes que afectin a la vida de la ciutat de Valls i sa comarca, ja siguin d'ordre moral o material... Convençuts de les veritats que contenen les doctrines de Crist, no impregnarem mai nostres plomes d'aquella prosa verinosa que fan seguir sistemàtiques campanyes mancades de raó, ni portarem a cap polèmiques sense un bri de justícia». Fullejant els números d'aquesta publicació, s'hi veuen articles dedicats a política, literatura, arqueologia, etc., així com notes esportives, comarcals, d'administració local i d'excursions. El dirigia En Pere Batalla.

Núm. 2948.

VENDRELL*

2953. EL ARCO DE BARÀ.—Periódico de intereses comarcales, literatura, ciencias y artes. [Capçalera tipogràfica].

Imp. de Redondo i Xumetra, Tallers, 51 i 53 (Barcelona).—260 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2'50.—Bilingüe.

Any I, 1885; núm. 1-6 (18 oct.-29 nov.)

Publicació de curta durada. En l'article «Nuestros propósitos» llegim que «no prestaremos las columnas de nuestro periódico para la defensa de los intereses de ningún partido; que no pertenecemos a ninguna de las secciones en que por desgracia se encuentra dividida la política». S'hi publicaren poesies, d'Angel Guimerà, i imprimí com a fulletó, una comèdia catalana.

2954. EL DEMÓCRATA.—Semanario republicano de avisos, noticias y literatura. [Capçalera il·lustrada. Dibuix de J. Fortuny].

Red. i Adm.: Montserrat, 2, baixos.—Imp. M. Claret (Vilafranca). [Des del núm. 3] Imp. Vda. i fills de Tort (Tarragona). [Des del núm. 23] Imp. Ramon germans (Vendrell).—370 × 245 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 1'75.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

Any I-II, 1891-1892; núm. 1-52 (20 set. 1891-18 set. 1892).

En «Nuestros propósitos», ens diu la Redacció, que ve a defensar les idees de «justicia, igualdad y fraternidad», això és, «la República». Publicava una «hoja literaria», on s'hi veuen composicions en català.

2955. EL VENDRELLENSE.—Semanario independiente. Saldrá los domingos. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Teatre, 18.—Imp. Ramon germans.—390 × 262 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 1'75. Estranger i Ultramar, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any I-IX, 1892-1900; núm. 1-408 (2 oct. 1892-22 juliol 1900).

Aquesta publicació vol ésser «a la par que defensor de los intereses de nuestro país, un, aunque modesto, digno representante en esta Villa de la prensa periódica». També ens fa saber que no oblidarà les qüestions referents a la Indústria,

---

* Nostre agraïment a la senyoreta Pilar Belmonte, Directora de la Biblioteca Popular del Vendrell, per les notes i publicacions que ens ha facilitat.

Comerç i Agricultura, i que no deixarà de tractar de literatura, història, etc. El dirigia En Jaume Ramon, i En Ramon Ramon era redactor en cap; també formaven part de la Redacció, En Narcís Bas i En Joan Antic.

2956. LA RENAIXENSA.—Diari de Catalunya. [Capçalera mixta; igual a *La Renaixença* impressa a Barcelona en 1897. Vegeu núm. 316].

Direc. i Red.: Teatre, 18. Adm.: Xuclá, 13 (Barcelona).—Imp. Ramon germans.—195 × 122 mm.—Suscripció: Espanya, ptes. 2, al mes. Antilles, ptes. 10, i Estranger, ptes. 12, trimestre. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1897; núm. 1-193 (18 abril-27 oct.) pp. 1-3086.

Com es pot suposar, és el mateix diari barceloní, el qual, havent estat suspès pel Governador, senyor Hinojosa, va demanar autorització per a publicar *Lo Renaixement*, la qual cosa li fou negada. Aleshores va sortir a Reus, com a «Suplement de *Lo Somatent*» (núm. 2233), i més tard, al Vendrell, fins que el nou Governador civil, senyor Larroca, va desfer «ab bon sentit, la obra d'arbitrarietat del senyor Hinojosa».

2957. LO VENDRELLENCH.—Setmanari comarcal del Baix Penedés. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Teatre, 18.—Imp. Ramon germans, Teatre, 18.—384 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 1'50. Fora, trimestre, ptes. 1'75. Estranger, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.

Any IX-XII, 1900-1904; núm. 409-613 (26 juliol 1900-26 juny 1904).

Continuació d'*El Vendrellense* (núm. 2955), seguint la mateixa numeració. En l'article «Nostra reforma», llegim: «Nou anys arrera quan per primera vegada sortia a llum *El Vendrellense*, lo camp de las novas ideas, que ab tanta ufana ha fructificat a Catalunya... Avuy, diada de Santa Agna, Festa Major de la nostra benvolguda vila, surt endiuunenjat, lluhint lo nou vestit a la catalana... *Lo Vendrellench* seguirá la mateixa linia de conducta que ha vingut seguint *El Vendrellense* durant los nou anys que ha portat de vida periodística». El dirigia En Ramon Ramon i Vidales, que molts anys fou el redactor en cap d'*El Vendrellense*.

2958. NOVA LLEVOR.—Setmanari autonomista. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Teatre, 18.—Imp. Ramon germans i nebot.—268 × 175 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1905; núm. 1-3 (7-23 dbre.)

Periòdic federalista. Es continuació de *Nova Llevor*, d'Igualada. (Núm. 1640).

2959. SEMBRA.—Setmanari autonomista. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Teatre, 18.—Imp. Ramon germans i nebot.—270 × 180 mm.—8 pp. a 2 col.—
 Núm. solt, ptes. 0'15.
 Any I, 1905; núm. 1 (30 dbre.)
 Segueix la mateixa idealitat de *Nova Llevor* (núm. 2958), del qual és successor.
2960. EL BAIX PENADÉS.—Setmanari autonomista. Surt els dissaptes. [Des del juliol de 1916] Setmanari autonomista republicà. [Des del núm. 858] Setmanari nacionalista. [Des del núm. 914, sense subtítol]. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Plaça Pi i Margall, 2. [Des del juliol de 1916] *Centre Republicà Autonomista*. [Des de l'any 1919] Direc.: Imp. Ramon.—Imp. Ramon germans i nebot.—381 × 269 mm.—4 pp. a 3 col. [Des de l'any 1919] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'25. Estranger, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any 1919] Vendrell, trimestre, ptes. 1'25. Fora, trimestre, ptes. 1'50. Estranger, trimestre, ptes. 2'25. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any X, 1915; núm. 497-509 (2 oct.-25 dbre.)- XI, 1916; núm. 510-563 (1 gener-30 dbre.)- XII, 1917; núm. 564-614 (5 gener-29 dbre.)- XIV, 1919; núm. 668-717 (4 gener-13 dbre.)- XV, 1920; núm. 720-771 (3 gener-25 dbre.)- XVI, 1921; núm. 773-824 (8 gener-31 dbre.)- XVIII, 1923; núm. 877-928 (5 gener-29 dbre.)- XIX, 1924; núm. 929-980 (5 gener-27 dbre.)- XX, 1925; núm. 981-1017 (3 gener-12 set.)
 Va començar a sortir el 31 març 1906, i en l'article «Presentació», es deia que la Redacció vol «comunicar cada setmana, en forma neta, seriosa y comedida, notes e impressions de la vida local, als fills d'aquesta terra, als que hi viu-hen y als que allunyats l'anyoran, á tots els que senten amor per aquest Baix Panadés». Ens fan saber que en política són demòcrates autonomistes, que tractaran els problemes «de la vida local ab llealtat desinteresada y bona fe patriótica... No descuidant els problemes agrícols». En el transcurs dels vint anys de publicació, l'han dirigit En Ramon Ramon i Vidales, Joan Ferret i Navarro, Ferran Rossell i Jané, i Josep Ramon, i entre els seus redactors, podem esmentar a Ferran Ramon, Rafael Fuster, Francesc Guitart, Pere Plana, N. Bas i Socias i Joan Vidal i Salvó.
2961. VIDA.—Revista mensual portaveu del Orfeó del Vendrell. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Jaume Ramon, 17.—Imp. Ramon germans i nebot, Plaça Pi i Margall, 2.—181 × 138 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'15.
 Any I-II, 1910-1911; núm. 1-14 (nov. 1910-dbre. 1911).
 En «Nostre per qué», llegim que: «Qu'es Vida? Es la forsa o activitat interna substancial per la que obra el ser que la posseeix; es l'unió d'ànima y cos; es la

activitat dels sers; es l'espai de temps que transcorreix desde'l naixement a la mort, la duració de les coses, etc., etc. Doncs aixó 'ns proposem, nosaltres joves, esser la forsa o activitat que mogui nostra vila condormida; unirse en un sol ser, qu'encar que compost d'heterogeneitat d'elements, no'l guíhi cap altre fi que el de procurar la civilitat d'un poble predicantli y inculcantli els ideals redentors d'Art y Cultura». Publica treballs literaris, notes críiques i notícies.

2962. EL VENDRELLENSE.—Periódico semanal. Organo de la coalición de las derechas del distrito de Vendrell. [Capçalera tipogràfica].

Red.: *Liga Agraria Industrial*.
Adm.: Baixada, 4. [Des del núm. 448] Red.
i Adm.: Baixada, 4.—Imp. del *Vendrellense*.—430 × 305 mm.—4 pp. a 4 col.—
Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 1'25.
Províncies, trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Segona època.—Any X, 1919; núm. 388 (4 oct.)—XI, 1920; núm. 448-452 (27 nov.-24 dbre.)

Va començar a sortir el primer de juliol de 1914, seguint la numeració de la primera època, i va publicar-se, fins el juny de 1924. El dirigia En Josep Olivé, i eren redactors En Salvador Andreu, Josep Serra, Valentí Carné i algun altre. Inseria articles polítics, socials i literaris, i una nodrida secció de notes locals.

2963. LA GRALLA.—Setmanari Nacionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Centre Nacionalista*.—Imp. Ramon.—295 × 208 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 1'25. Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1922; núm. 1-8 (5 gener-23 febrer).

Ens diu la Redacció, que «no anem mes que a una sola finalitat: La de que Catalunya assoleixi el màxim de llibertats com a nacionalitat ben definida que es, i inspirats en aquesta norma essencial, intervindrem en totes les qüestions de caràcter públic que's presentin, tan locals com del districte, amb la forma que el

Any I Vendrell Novembre de 1910 Núm. 1

:VIDA: — REVISTA MENSUAL —
portaveu de l'«Orfeó Vendrellenc»

Nostre per qué

Dexeu que aclarim un punt que potser per alguns quedaria obscur. Avans de batejar nostre publicació hem pensat molt, n'hem anomenat més y més de títols y cap ens semblava encadrarhi á l'objecte que ns proposem, fins qu'ud company ens ha dit; y si lu posavem Vida? Al pronunciar aquesta paraula, com moguts per un màgic ressort, al unís, sens cap mena de discrepancia, hem aprovat el títol y aixís encapçalam nostra Revista.

Qu' es vida? Es la forsa ó activitat interna substantial per la que obra el ser que la poseeix; es l'unió d'anima y cos; es l'activitat dels sers; es l'espai de temps que transcorreix desde'l naixement á la mort, la duració de les coses, etc., etc.

Doncs aixó ns proposem, nosaltres joves, esser la forsa ó activitat que mogui nostra vila condormida; unirse en un sol ser, qu'encar que compost d'heterogeneitat d'elements, no'l guíhi cap altre fi que el de procurar la civilitat d'un poble predicantli y inculcantli els ideals redentors d'Art y Cultura.

Naltres cridem á nostre costat á totes les forses vidents pera treballar junts y assolir, junts també, l benestar d'un poble qui vol redressarse.

Qui som? No volgueu saberho, per aré; busqueho en nostres actes, ella més clar que ningú tenen que dirvosho.

Aquí teniu nostre *per qui*: desprovehit de tot prejudici, aré sou valtres; homes de bons sentiments aimants de la cultura, qui teniu la paraula, y de qui deinanem l'ajuda perque nostre esforç no's vegi empenyut en vers l'impotencia causa d'un mal social que patim y que ns proposem vencer.

LA REDACCIO

Núm. 2961.

moment viscut exigeixi i sempre tenint en compte els elements que ens facin costat. En tots els afers de la vila procedirem sempre amb bon alt esperit de patriotisme vendrellenc». El va dirigir En Joan Toldrà.

2964. **RENAIXEMENT.**—Setmanari republicà autonomista. Portaveu de les Esquerres del districte del Vendrell. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Mar, 5, pral.—Imp. Claret (Vilafranca). [Des del núm. 54] Imp. Barnadas, Sant Sebastià, 2.—250 × 160 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Vendrell, trimestre, ptes. 2. Fora, trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'25.—Sortia els dissabtes.

Any I-II, 1922-1923; núm. 1-76 (8 abril 1922-15 set. 1923).

En l'article de salutació, diuen els redactors, que senten dos ideals: «Pàtria i Llibertat», en quant a «Art i Literatura compartiran amb la nostra fe de republicans autonomistes, fent que *Renaiement* sigui una veritable revista que reculli tota manifestació artística i literària». Tracta de l'administració local, hi ha notes d'esport, d'excursionisme, culturals, etc., i molts articles polítics.

2965. **NATURA.**—Revista literaria agrícola i de informació. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Mar, 5.—Imp. Ramon, Passeig del 4 de març.—250 × 160 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I-II, 1923-1924; núm. 1-16 (27 oct. 1923-9 febrer 1924).

Setmanari dirigit per Joan Angrill.

2966. **PENADÉS DEPORTIU.**—Revista setmanal d'informació d'Esport de l'Alt y Baix Penadés. [Coberta il·lustrada, amb el títol de la publicació].

Red. i Adm.: Dr. Robert, 49.—Imp. Barnadas, Sant Sebastià, 2. [Després] Imp. Ramon, Passeig 4 de Març, 6.—254 × 173 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I-II, 1924-1925; núm. 1-89 (19 abril 1924-24 dbre. 1925).

La dirigia Antoni Montserrat. Va seguir publicant-se*.

---

* El 2 de març de 1928, va adoptar el títol de *Catalunya Esportiva*.

VIC*

2967. CALENDARI DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA Y GUIA DE VICH PER LO ANY 1865.
[Portada tipogràfica, orlada, amb l'escut de la ciutat].

Imp. Anglada.—150 × 90 mm.—10 pp.

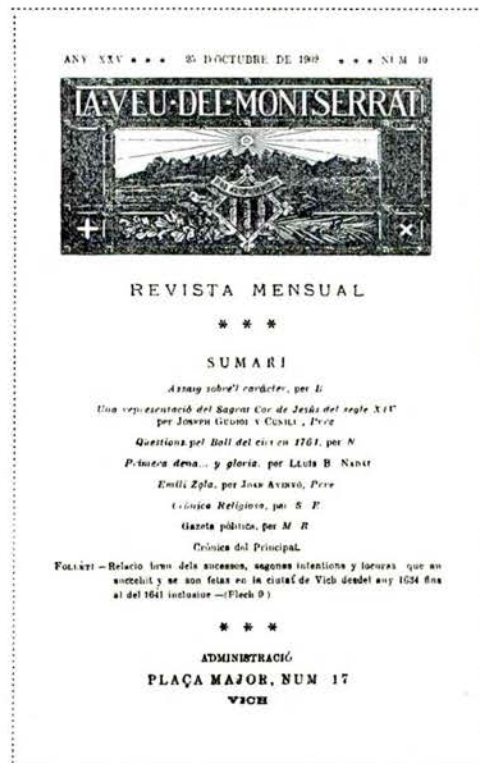
Conté, ultra el calendari, notes religioses i una breu guia de la ciutat.

2968. EL DOMINGO.—Semanario religioso dedicado a sostener la fe y la piedad de los verdaderos católicos. [Portada tipogràfica].

Imp. R. Anglada.—227 × 135 mm.—8 pp.
a 2 col.—Bilingüe.

Any III, 1871; núm. 127 (18 juny).

El seu fundador fou Mn. Ramon Sala i Fugurull; va començar a sortir en 1869; el seu lema era: «hacer bien a todos los hombres sin distinción de partidos». En l'article de presentació, llegim que «emplearemos comunmente el diálogo, algunas veces el idioma catalán y quizás echemos mano de la poesía». El català es veu a quasi cada número.

Núm. 2970.

2969. LA COMARCA.—Periódico católico-monárquico. [Capçalera mixta].

Red., Adm. i Imp.: Rambla del Carme, 7.—492 × 335 mm.—4 pp. a 5 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. L'any, ptes. 5.—Bilingüe.

Any XII, 1880; núm. 618 (11 agost).

Aquest setmanari defensava la ideologia carlina. Inseria notes locals i comarcals.

* Nostre agraïment al Director del Museu episcopal de Vic, Eduard Junyent, Pvre., per les atencions rebudes en les nostres estades a la dita ciutat, recollint materials per a fer més completa aquesta Bibliografia.

2970. LA VEU DEL MONTSERRAT.—Setmanari popular de Catalunya. Pro aris et focis. [Des del 7 gener 1899, el títol solament]. Capçalera tipogràfica. [Des del 3 gener 1880] Capçalera mixta, gravat al boix amb el títol de la publicació i el lema. [Des del 7 gener 1899] Capçalera tipogràfica].

Direc., Red. i Adm.: Plaça Major, 17.—Imp. R. Anglada.—380 × 250 mm. [Des del 4 gener 1879] 467 × 320 mm. [Des del 3 gener 1880] 283 × 180 mm. [Des del 1 gener 1901] 180 × 105 mm.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Un any, ptes. 5. Núm. solt, 6 quartos. [Des del 1 gener 1901] Núm. solt, ptes. 0'50.—Setmanal. [Des de gener 1901] Mensual.

Any I, 1878; núm. 1-48 (2 febrer-28 dbre.) 190 pp. - II, 1879; núm. 1-46 (4 gener-27 dbre.) 184 pp. - III, 1880; núm. 1-53 (3 gener-31 dbre.) 436 pp. - IV, 1881; núm. 1-52 (8 gener-31 dbre.) 420 pp. - V, 1882; núm. 1-52 (7 gener-30 dbre.) 416 pp. - VI, 1883; núm. 1-52 (6 gener-29 dbre.) 416 pp. - VII, 1884; núm. 1-52 (5 gener-27 dbre.) 416 pp. - VIII, 1885; núm. 1-52 (3 gener-24 dbre.) 416 pp. - IX, 1886; núm. 1-52 (2 gener-25 dbre.) 416 pp. - X, 1887; núm. 1-53 (1 gener-31 dbre.) 424 pp. - XI, 1888; núm. 1-52 (7 gener-29 dbre.) 416 pp. - XII, 1889; núm. 1-52 (5 gener-28 dbre.) 416 pp. - XIII, 1890; núm. 1-52 (4 gener-27 dbre.) 416 pp. - XIV, 1891; núm. 1-52 (3 gener-24 dbre.) 416 pp. - XV, 1892; núm. 1-53 (2 gener-31 dbre.) 424 pp. - XVI, 1893; núm. 1-52 (7 gener-30 dbre.) 420 pp. - XVII, 1894; núm. 1-53 (2 gener-29 dbre.) 420 pp. - XVIII, 1895; núm. 1-52 (5 gener-28 dbre.) 416 pp. - XIX, 1896; núm. 1-52 (4 gener-24 dbre.) 416 pp. - XX, 1897; núm. 1-53 (2 gener-31 dbre.) 424 pp. - XXI, 1898; núm. 1-52 (8 gener-31 dbre.) 416 pp. - XXII, 1899; núm. 1-52 (7 gener-30 dbre.) 416 pp. - XXIII, 1900; núm. 1-52 (5 gener-29 dbre.) 416 pp. - XXIV, 1901; núm. 1-12 (25 gener-24 dbre.) 484 pp. - XXV, 1902; núm. 1-12 (25 gener-24 dbre.) 480 pp.

L'ànima d'aquesta publicació fou Mn. Collell, secundat per un nodrit estol de gent d'estudi. En l'article «Soldats del nostre sou», llegim que «no venim a fer política» que «si se'ns demana'l nostre *Credo*, no'n tenim d'altre que'l del Catecisme de la Doctrina Cristiana, y si's vol saber quina idea portem, ja hem dit y repetit que no'ns inspira altre desitj que'l de treballar per la prosperitat de Catalunya». No hem d'assenyalar la importància d'aquesta publicació, en la qual hi col·laboraren els principals pensadors, literats i historiadors de llengua catalana; per les seves pàgines es veuen interessants estudis dedicats a l'arqueologia, filosofia i crítica.

2971. CALENDARI CATALÀ PER L'ANY...—Dedicat especialment al respectable clero parroquial. [Portada tipogràfica, enquadrada].

Imp. R. Anglada.—155 × 90 mm.

Any 1881 (16 pp. - 1883 (32 pp).

No hem vist el «Calendari» corresponent a l'any 1882, però ens han dit que va publicar-se. A més del calendari, s'hi veuen notes pertanyents al clero parroquial.

2972. L'ALMOGAVER.—Per Deu y per la Patria. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Ramada, 30.—Imp. Joan Soler.—230 × 145 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'75. Núm. solt, 6 quartos.—Quinzenal.

1882; núm. 1-6 (15 març-30 maig).

Es periòdic de joventut i de lluita. La Redacció ens diu que es creu en el deure «de posar l'obol de nostres escassas forsas a favor del bon catalanisme, d'aquell catalanisme que te per única base la doctrina catòlica y per únich fi, la gloria y benestar de Catalunya». Es tracta d'una publicació catòlico-literària, dirigida per Narcís Verdaguer i Callis, i redactada per joves seminaristes.

2973. L'INDEPENDENT.— Periodich defensor dels interessos religiosos, morals y literaris de Catalunya. Sortirà una vegada cada setmana. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Ramada. — Imp. J. Soler. — 390 x 257 mm.—4 pp. a 3 col.

1886; núm. 1-12 (11 juliol-25 set.)

En l'article primer llegim que: «L'Independent fa professió de fe catòlica davant de tot lo món y se sotmet incondicionalment a las ensenyansas de la Iglesia Romana...» Publicació carlina; fou el seu successor *El Norte Catalán*. (Vegu el núm. 2974).

2974. EL NORTE CATALÁN.—Semnario tradicionalista. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Cerrallers, 2, 1.—Tip. *Catòlica de San José*.—440 x 298 mm.—4 pp. a 4 col.— Suscripció: Un any, ptes. 5. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe. Any II, 1887; núm. 28 (16 juliol).

Gazeta Vigatana

« SURT ELS DIMECRES Y DISSAPTES »

PREUS DE SUSCRIPCIÓ	REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
VICH: 2 pessons trimestre.	Carrer de la Ramada, 22
POSA DE VICH: un any 8 ptes., mitx pay 4 1/2 ptes.	Tota la correspondencia al Director
REVENEN: l'augment corresponent per franquigi y camb.	Telegramas: <i>Gazeta, Vich</i>
NÚMERS SOLT: 10 cèntims.	Veneu los tarifes d'assens en l'Administració.
PAGE A LA BESTRIA.	

ANY I VICH, DIMECRES, 18 DE NOVEMBRE DE 1806 NÚM. 92

ESTRUCTURA MENTAL
Y
SIGNIFICACIÓ FILOSÒFICA
DE BALMES
Frederich C. Jassac, Fvrc.

Discurs llegit en la sessió epològica del gran Filosoph que, per commemorar el LVI aniversari de la seva mort, celebrà l'Associació CATALUNYA VELLA en el Temple Romà de Vich.
De venda en aquesta Administració y en la libreria la Vda. de R. Anglada, Plaça Major, 17, y en la de Sant Joseph, Plaça Major, 47. A Barcelona en la de D. Alvar Verdaguer, Rambla del Mica.
Preu: Dos rals.

Articles per la Fotografia

Clixés Lumière y altres — Papers brillants y maten aristotèlica y al bromure, de diferents marques. — Targetes postals sensibles. — Cartulines de totes mides y classes. — Se proporcionan màquines y tota classe d'accessoris. — Revelador y Viratge-lixador de magnífics resultats. — PREUS DE BARCELONA. — Laboratori a disposició dels aficionats

Viuda de Ramon Pietx. — Carrer Neus, 2. — VICH

LA CRISIS DEL CATALANISME

No pot negarse l'existencia d'aquesta crisi desde'l moment en que tota els periòdics catalanistes de Barcelona, d'un indret y altre, la confirmen y se'n preocupan. Es clar que, al parlar de crisi, fan la deguda distinció: no's tracta d'una disminució del sentiment catalanista o d'una paralització al meigs de l'idea general. En aquest sentit el Catalanisme va seguint una marxa progressiva o triumfal, giravessant cada dia noves capes de la societat catalana, infiltrante en els cervells que més resistencia li han fet y evidenciante com l'únich remey possible per la decadencia actual. Si'l Catalanisme fos lo que era anys arrens, una sensilla aspiració ideologica, no's parlaria de crisi; al revés, posarien en asar amovellant el peu de gegant fet quotidianament; perquè es lanagable que avuy l'idea catalanista informa totes las verdaderas manifestacions de vida de que Catalunya es teatro, y, si no hi haguts altre comprovant d'a-

questa veritat, hi hauria l'arident y definitiva ruina dels antics portils que lo avist fins el com haurán perdut en la nostra terra.

La crisi actual no es concual, es no més que organica. Alts ho fan constar, ab rahó, els periòdics a que us referiam. Efectivament, el Catalanisme está sufrint la present crisis per falta d'organización, y, al dir aixó, no entensem dir que sia pel fracàs d'una organizació anterior, sino que'm resentim de no haverhi sigut may una organizació ferma y resistant com la que hem d'asseoir si volem que's adrearem nos atengan y respecten. L'organización de l'Unió Catalanista no tenia el fonament prou ample per esser eficaç y de gran durada y lo poch de caracter práctic que ab ella se podia fer ho malmeteren els intransigents a qui avuy la mateixa Unió-Catalanista, en la fundació y reglamentació de la qual treballaren aquells, ha hagut de condemnar ab paralís d'anatema. Que'l camí de l'intransigencia, tant durament imposat quan la famosa carta deu Pólarisja, no era el millor que's podia seguir ho reconegué la propia Unió en l'Assemblea de Tarrasa. Sense aquell cambi

Núm. 2976.

Pel subtítol ja sabem el caire d'aquest periòdic. Publicava números extraordinaris*.

2975. OBRA DEL PA DE SANT ANTONI O DEL PA DELS POBRES, DE VICH.
[Capçalera tipogràfica].

Imp. *Católica de Sant Joseph*.—280 × 186 mm.—Una fulla a 2 col.—Mensual.
Any IX, 1906. Fulla núm. 36.

Dóna nota de la recaptació feta en les caixetes del «Pa de Sant Antoni», que es troben a les entrades de les esglésies, i de la inversió dels seus cabals. Segueix publicant-se.

2976. GAZETA VIGATANA. [Capçalera gravada, amb el títol de la publicació i l'escut de la Ciutat].

Red. i Adm.: Ramada, 33.—Imp. Vidua de R. Anglada.—280 × 178 mm. [Des del núm. 106] 435 × 302 mm.—8 pp. a 2 col. [Des del núm. 106] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Ciutat, trimestre, ptes. 2; fora, un any, ptes. 8. Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dimecres i dissabtes.
Any I, 1904; núm. 1-105 (2 gener-31 dbre.)- II, 1905; núm. 106-200 (4 gener-29 nov.)

En l'article «No som polítichs», llegim «que'l nostre periòdich no es ni pretindrà may esser una revista literaria o científica feta per determinat nombre de lectors, sino una modesta publicació escrita ab claretat y senzillesa perque puga fàcilment esser compresa per tots els enteniments». Es una publicació que conté interessants articles referents a política, història, indústria, comerç, etcètera, ultra la informació local i comarcal. Segueix la mateixa orientació que *La Veu del Montserrat* (núm. 2970).

2977. GAZETA MONTANYESA. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Gelada, 35 i 37.—Imp. G. Portavella.—222 × 148 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.—Sortia els dimarts, dijous i dissabtes.
Any VII, 1911; núm. 528-682 (3 gener-31 dbre.)- VIII, 1912; núm. 683-838 (2 gener-31 dbre.)- IX, 1913; núm. 839-994 (2 gener-31 dbre.)- X, 1914; núm. 995-1115 (3 gener-8 oct.)

En l'article «Quatre mots», llegim: «Surt la *Gazeta Montanyesa*, ab lo coratge y l'urch proverbial de la gent de la montanya, per defensar los grans ideals que venen compresos en la paraula *Regionalisme*... Dintre d'aqueix ample estadi del Regionalisme català, defensarem llealment y a consciencia los interessos de la nostra Ciutat y de l'extensa comarca». El 10 d'octubre de 1914, va acomiadar-se del públic, fent saber que per haver inserit un article protestant amb «dignitat y

---

* Per les nostres mans n'han passat alguns de corresponents als anys 1906-08; tenen 230 × 148 mm.—16 pp. a 2 col.—Il·lustrats. Sortien amb motiu de les grans festivitats religioses.

comediment dels conceptes injuriosos per Vich», que contenia un article de la «Fulla de la Joventut Antoniana», el Bisbe de Vic, doctor Torras i Bages, va prohibir que Mn. Collell continués de director de la *Gazeta Montanyesa*, ordenant-li «s'abstingués de publicar cap escrit sense haver obtingut previament la oportuna llicència del Ordinari». I com «el sostenir l'honor y el bon nom d'aquesta terra pogués motivar una discrepància de criteri ab nostre Prelat», els redactors preferiren deixar de publicar el periòdic. Aquesta important publicació va començar a sortir el 13 de desembre de 1905.

2978. REVISTA DE LA CAMBRA AGRÍCOLA AUSETANA.—Cruce et aratro. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: *Cambra Agrícola Ausetana*.—Imp. *Ausetana*.—188 × 103 mm.—8 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 5. Als socis de la Cambra, de franc. Núm. solt, ptes. 0'10.—Setmanal.

Any XIII, 1918; núm. 129-163 (7 gener-3 set.) 1813-2092 pp. - XIV, 1919; núm. 181-199 (7 gener-20 maig) 2229-2379 pp. - XV, 1920; núm. 265-268 (23 nov.-7 dbre.) 2909-2932 pp.

Tracta dels assumptes agrícoles, fent campanya a favor de la Comarca. Va començar a sortir el 6 de febrer de 1906. Segons nota facilitada per Mn. Gudiol, podem dir que «aquesta Revista des de sa aparició fins el desembre de 1917, es publicà mesalment; del 1918 fins el 1922, inclusivament, la publicació fou setmanal, i del any 1923 fins el maig de 1926, tornà esser mensual. Fins 1917, fou dirigida per Josep Callís i Marquet, i del 1918 en avant, per Josep Pratdesaba. Tots els esdeveniments agrícoles més importants en la comarca durant una vintena d'anys, queden registrats en la Revista, en la qual hi han col·laborat, podríem dir, totes les persones de prestigi entre'ls agricultors de la Plana de Vich».

2979. FULLA DOMINICAL. [Capçalera il·lustrada].

Va començar a repartir-se el primer diumenge de gener de 1907; la va dirigir, els primers anys, Mn. Lluís Cassadejús. L'edita la Casa Anglada, i ha arribat

Sortir setmanalment de franc al socis i ptes. als demés. Número solt 0'10 centims. La correspondència al Sr. Secretari de la Cambra Agrícola Ausetana.

Any XIV Vich, 7 de Jaer de 1919 Núm. 181

Millorament de la Propietat

III

Varem parlar en els precedents articles les diferents condicions per millorar l'estada y la terra, y avuy tractarem, encor que molt de passada, ja que l'espai de que disposem no es molt, de lo que cal retornar a la terra perquè aquesta se mantingui sempre en un degut estat de fertilitat. Treu en els elements principals de que a val la planta per no ferir, y son el Nitrogen y Apat, com diuen ara y que no dixen de ser una gran cosa bona, ja que entre nosaltres els socis tenen un molt diferent significat, y si no que ho diguin els vots rebudes quant el mestre ens en doni una bona lenda. La paraula Nitrogen dona una idea acabada de lo que representa l'element, la paraula wa son dos components Nitro y gen, vai dir en castellà del nitre, pero joistem aquestes dirigitacions gramaticals y anem a lo que ens mou a escriure aquest article. Les plantes donchs, tenen necessitat l'Azógen, fosfor y potassa y naturals ment entrem de la terra y del aire aquestes elements. De aquí ha nascut una divisió en les plantes o als las que tenen la facultat de absorbir l'hidrogen de l'atmosfera y en diuen plantes lleguminoses com son el trebol, la trespallera, l'alfafa, etc y praxistó a e ha donat el nom de plantes amiliorants, perquè ademés de viure del nitrogen de l'atmosfera tenen la facultat de ferir a la terra per medi d'un treball que a la descobert no fa molta cosa y que consistix en donar estada a una classe de microbis que viuen en les arrels de aquestes lleguminoses, y quala intercrib podríem dir que son els fabricants de nitrogen y d'apí malis la practica d'auterar per medi de fangades aquestes produccions arrels.

No s'han trobat encor plantes que sustentin a la terra el fosfor y la potassa y el dia que això pogués trobarse tindriem un sistema de regeneració de la terra que compliria d'un modo ideal

Núm. 2978.

a un tiratge de més de vint mil exemplars. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

2980. FULLA DOMINICAL. — Parroquia de N.^a S.^a del Carme. - Vich. [Capçalera il·lustrada].

Es la «Fulla» editada per la Casa Anglada, de Vic; va començar a sortir el primer diumenge de gener de 1907. Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 58.

2981. CANIGÓ.—Organo del cinematógrafo. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Anglada.—245 × 173 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.
1907; núm. 1 (4 juliol).

Periòdic el número únic del qual tracta solament d'assumptes pertanyents al cinema, i anunciava el programa del «Canigó».

2982. CALENDARI VIGATÁ PERA 1908, PRIMER ANY DE SA PUBLICACIÓ. [Portada tipogràfica, enquadrada].

185 × 105 mm.—96 pp.—Il·lustrat.

A més del calendari, conté treballs literaris i notes pertanyents a Vic.

2983. L'AMIC DEL PAPA. [Capçalera il·lustrada. Dibuix d'A. de Riquer].

Imp. G. i R. Portavella.—178 × 118 mm.—16 pp.—Trimestral.—Il·lustrat.
Any I, 1908; núm. 1 (29 juny).

Es el «Butlletí de l'obra diocesana del diner de Sant Pere», erigida canònicament pel Bisbe doctor Torras i Bages, l'any del jubileu sacerdotal de Pius X. Segueix publicant-se. Des del núm. 38 consta, generalment, de 8 pàgines.

2984. BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE VICH. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Lluçà Anglada.—172 × 105 mm.—16 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 2.—Núm. solt, ptes. 0'50.—Trimestral. [Des de 1922] Quatrimestral.—Il·lustrat.
Any I-XIV, 1912-1925; núm. 1-53 (gener 1912-dbre. 1925).

Vegeu, referent a aquesta mena de publicacions, el núm. 1202.

2985. FULLA DE LA JOVENTUT ANTONIANA. [Capçalera il·lustrada. Dibuix de Puig Genís].

Red.: Convent de PP. Franciscans.—Imp. *Franciscana Ntra. Sra. del Remei*.—215 × 127 mm.—4 pp. a 2 col.—Setmanal.

Any I, 1914; núm. 1 (12 juny).

2987. CHANTECLER.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació, sortida el 8 d'agost de 1915, però ens han dit que tenia 4 pàgines, i que en l'article de salutació, es deia que «la millor i més feridora arma nostra serà la alegria i tranquil·litat amb que direm les coses més greus». Va ésser una publicació xiroia de curta durada.

2988. ARXIU DEL CONSERVATORI MUNICIPAL DE MÚSICA Y DE LA SOCIETAT VIGATANA DE CONCERTS. [Capçalera tipogràfica].

Imp. *Balmesiana*.—180 × 127 mm.—12 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 3. Núm. solt, ptes. 0'25.—Mensual.

Anys I-III, 1915-1917; núm. 1-14 (oct. 1915-gener i febrer 1917) 164 pp.

Publicació dirigida per J. B. Espadaler. S'hi veuen articles doctrinals referents a música, notes biogràfiques i crítiques de músics cèlebres, i una nodrida secció de noves. La mort del Director, fou causa de la desaparició de la revista.

2989. REVISTA DE VICH. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça del Peix, 4. [Des del núm. 11] Ciutat, 4.—Tip. *Balmesiana*.—214 × 158 mm. [Des del núm. 15] 175 × 128 mm.—4 ó 8 pp.—Setmanal.—Sortia els dissabtes. [Des del núm. 16] Quinzenal.

1917; núm. 1-21 (24 març-16 oct.)

En l'«Introit», llegim que «per mantenir tant com poguem, el foch sagrat del esperit vigatà pel qual en Balmes y en Verdaguer han informat el seny y'l cor de la nostra Catalunya y per posarnos en constant y espiritual relació ab els altres nuclis vitals de la nostra renaixensa, comencem avuy aquest modest assaig de Revista, obrint pero, les portes de bat a bat y convidanthi a tots els catalans amichs nostres o que simpatisin ab nosaltres, alçant la vella divisa de la nostra terra: «Pro aris et focis» per la llar y per l'altar». Fou un suplement literari de la *Gazeta de Vich* (núm. 2986).

2990. LA OPINIÓN.—Periódico quincenal. Organo de la coalición liberal-democrática. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Riera, 24, 2.*—Imp. *Ausetana*.—334 × 223 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Semestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.

Any III, 1920; núm. 66 (3 juny).

A més dels articles polítics, s'hi llegeixen notes referents als afers administratius de la localitat i correspondències foranes.

2991. REVISTA DE VICH. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Riera, 31.—Tip. *Balmesiana*.—227 × 151 mm.—20 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'20. [Des de l'any 1919] L'any, ptes. 4. Núm. solt, ptes. 0'30.—Mensual.

Segona època.—Any I, 1918; núm. 1-13 (gener-dbre.) 242 pp. - II, 1919; núm. 14-20 (gener-set.) 243-372 pp.

En l'article «Vida nova», ens diuen que aixecaran «ben ferma la senyera del nacionalisme en sa concepció més integral... farem per manera que tinguin repercussió en la nostra ploma tots els fenòmens sísmics de l'ànima catalana». Els articles, així els doctrinals com els científics i biogràfics, són interessants. Publicava fulletó. En el cos de redacció hi figuraven En Joan Anglada, Josep Francesc, Martí Genís i Bayés, Benet Morató i Maynou i altres. Organitzà els primers Jocs Florals celebrats a Vic.

Ab motiu del Homenatge

al Mestre Millet

Para cosa de una quinze anys quan l'Orfeó Català tingué son botatje en aquell antic casal de la plaça de Sant Just, un vespre mentre estaven aneant vaig entrar a la sala tot de puntetes y quasi reteníni el respir, no fos cas que la disparegués.

No recordo quin obra estudiaven, però tinc molt present que en Millet, ab v's «aspidra per sobre, suava de valent, y potser més de angustia que de calor perquè la cosa no volia tirar; may li feyen prou bé. Quan no eran els baixos eran els tenors, quan no eran els noys eran les noyes, y tothom se la carregava. Apens començaven la frase que ja el mestre cridava més que ella y tot sovint els cantava unes quantes notes ab veu de tenora esquerpada, burlantse taiment dels choristes. Aquesta, bona jena com sempre, se li miravan ab una cara tota llarga com demanant clemencia, però res hi valia. La batuta semblava un timbre de corrent continu; no de en pas quatre compassos que no repaqués, parava el cor, el mestre feya algun reny y tornemhi, per tornar a parlar tot seguit.

Tant va durar aquesta cançó enfadosa, queis bons choristes, quan sentien el repich de la batuta, provenen de fer el sort y anaven cantant, per mor d'estalviar alguna parada. Aquest ardit me feu molta gracia, sobre tot

quan una de les vegades el feyan ab tanta intenció que el mestre va arguirlos. Es clar que era una entremahadura d'infant ben innocencia, però en el fons era una desobediencia que tenia de resultar contraproduent, y aixís fou que en lloch de calmar la nerviositat del mestre l'excità de tal manera que valgué als choristes un reny dels més forts.

La cançó enfadosa anava en crescendo y evidentment la feyn no la feya. El temporal era amenaçador.

Tot d'una el mestre feu «dos minuts de descanç», deixà la batuta y surt de la sala. Passà frech a frech dels cinch o sis que correm allí en qualitat de oyents, però estich segur que ni's va veure.

Jo vaig pensar «aquest home en porta alguna de cap» y empec per la curiositat surto al seu darrera y me poso a bedoquetar ab aquelles fotografies de quadros cèlebres que guardien totes les parets, anant de l'un a l'altre com papelona fins que vaig poder observar com el mestre era a la saleta que servia de biblioteca y allí sol y vers se passejava ben depressa amunt y avall.

No havia passat mitx quart que ja el mestre tornà ab els seus y prengué la batuta.

El miracle estava fet. Aquells bons choristes, ab tan poca estona devien aprendre molt be la lliçó perquè ja el mestre no'ls renyà més. Aquelles veus que feya poch li sonaven com forrellachs mal units, ara li devien semblar violins tocats per angels; no'ls tornà pas a escarnir. La cançó seguita llisa y a grams

2992. L'AMICH DELS NENS.—

Núm. 2989.

Portaveu de la Congregació de Maria Assumpta i Sant Estanislau. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Gelada, 35 i 37. [Des del juliol 1922] Ciutat, 4.—Imp. Jeroni Portavella. [Des del juliol 1922] Tip. *Balmesiana*.—225 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I-VII, 1919-1925 (gener 1919-dbre. 1925).

Publicació catòlica. Celebra concursos de dibuix i literaris. No té data fixa de sortida.

2993. CATECISME.—Butlletí catequístic. Portaveu mensual d'Acció Catequística del Bisbat. [Des del núm. 13] BUTLLETÍ CATEQUÍSTIC.—Porta veu mensual... etc. [Capçalera mixta. Dibuix de Ll. Costa].

Red. i Adm.: Gelada, 35 i 37.—Tip. Jeroni Portavella. [Núm. 13] Tip. *Catòlica de Sant Josep*. [Des del núm. 14] Tip. *Balmesiana*.—202 × 137 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: L'any, ptes. 2. [Des de l'octubre 1924] L'any, ptes. 3.

Any I, 1919; núm. 1-12 (gener-dbre.)- II, 1920; núm. 13-24 (gener-dbre.)- III, 1921; núm. 25-36 (gener-dbre.)- IV, 1922; núm. 37-48 (gener-dbre.)- V, 1923; núm. 49-60 (gener-dbre.)- VI, 1924; núm. 61-72 (gener-dbre.)- VII, 1925; núm. 73-84 (gener-dbre.)

Publicació religiosa.

2994. GURB. [Des del núm. 9] Butlletí del Centre Excursionista Gurb. [Des del núm. 13] Butlletí mensual de la Colla Excursionista Gurb. [Des del núm. 17] Butlletí de la Secció de Exploracions del Centre Excursionista de Vich. Avans Colla Excursionista Gurb. [Portades il·lustrades].

190 × 130 mm.—De 8 a 32 pp.—Il·lustrat.—Publicació manuscrita. [Núm. 1-5]; escrita a màquina. [Núm. 6-10]; i velografiada [Núm. 11-28].

Any I, 1919; núm. 1-8 (maig-dbre.)- II, 1920; núm. 9-20 (gener-dbre.)- III, 1921; núm. 21-28 (gener-set.)

S'hi veuen articles d'arqueologia i prehistòria, alguns d'ells inspirats per mossèn Gudiol.

2995. REVISTA DE L'ORFEÓ VIGATÀ. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm.: Plaça de Sant Miquel.—Tip. *Balmesiana*.—200 × 145 mm.—8 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 1'50, per als socis; l'any, ptes. 2, per als no socis.—Mensual.

Anys I-V, 1920-1924; núm. 1-52 (març 1920-juliol 1924).

En la «Salutació», llegim que amb la *Revista* tindran més íntim contacte els elements que integren la nombrosa família nostra, redosada als bells ideals d'art i patria.

2996. TOTA PULCHRA.—Revista Mariana. [Capçalera mixta].

Red.: Ciutat, 4. [Des del 1.º dbre. 1923, núm. 39] Red.: Dos Sols, 69. Adm.: Casal de la Congregació. [Des del 1.º dbre. 1923] Dos Sols, 69.—Tip. *Balmesiana*.—204 × 146 mm.—8 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 2.—Mensual.—Il·lustrat.

Any I, 1921; núm. 1-13 (febrer-dbre.)- II, 1922; núm. 14-26 (gener-dbre.)- III, 1923; núm. 27-39 bis (gener-dbre.)- IV, 1924; núm. 40-51 (gener-dbre.)- V, 1925; núm. 52-63 (gener-dbre.)

En «Nostra presentació», ens diuen que «el programa que'ns proposem esboçar en nostra vida curta o llarga es *tot per Maria...* Biosa serà nostra Revista, joganera, saltironenca, ardorosa, entusiasta... y prudent». Fou la propulsora de la Coronació canònica de la Mare de Déu de la Gleva (set. 1923).

2997. BUTLLETÍ DE LA SECCIÓ D'EXPLORACIONS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE VICH. [Capçalera tipogràfica, enquadrada. [El núm. 12]. Capçalera tipogràfica].

Red.: *Centre Excursionista de Vich*.—Imp. *Balmesiana*.—196 × 145 mm.—8 pp.—Mensual.

Segona època. — 1922; núm. 1-12 (gener-dbre.)

La primera època d'aquest *Butlletí*, és la publicació *Gurb* (número 2994). Hi veiem treballs de Mossèn Josep Gudiol, Josep M.ª Gudiol i Eduard Junyent.

2998. L'ESBARJO MARIA. — Revista esportiva. Suplement de «Tota Pulchra». [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plaça de les Garces, 29.—Tip. *Balmesiana*.—200 × 137 mm.—16 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'20.
Any 1922; núm. 1-5 (agost-dbre.)

Mn. J. Ricart, Pvre., declara que aquesta publicació surt «per fer més intensa i més extensa la seva acció, moral i esportivament: moralment contant tot lo referent al Catecisme, a les Plàtiques doctrinals i a les Conferències apològiques... i esportivament, ressenyant els jocs i festivals esportius».

2999. L'ESTOL.—Revista mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Neus, 7.—Tip. *Balmesiana*.—187 × 145 mm.—16 pp.—Suscripció: L'any, ptes. 5.
Any I, 1922; núm. 1-3 (oct.-dbre.)—II, 1923; núm. 4 (gener).

Any I Vich, Novembre-1922 Núm 2

L'ESTOL

REVISTA MENSUAL

Reducció i Administració, Neus, 7
Suscripció: 5 ptes. anyals

En la mort de Mn. Costa i Llobera

l'àngel de la mort, aquell qui amb pes igual se n'entra en les règies cambres i en les rústiques cabanes, amb sa varena mortal ha tocat a un poeta i tot l'estol se n'ha conatogut plorant-lo amb planys sincers; res hi valen però aquesta ni que fossin melior modulats que els cants d'Orfeu de qui abduc els arbres dolces notes n'arribaren a gustar, els arbres i les feres selvàtiques; així ho confessava tristament Horaci al voler consolar a Virgili desolat per la mort del seu enrianyable Quintili.

Benheuratament ai a les despulles mortals no podem tornar l'aitè vital, tenim el record perenne de la seva deixa. Vegeu tots els articles necrològics qu'ha promogut el trist succés; dins la varietat de records personals qu'evoca la figura del difunt mestre, la seva valor dins la poesia catalana no sols no és discutida sinó que hi és remarcada com a beneficiosament influenciadora.

En la poesia del canonge fill de l'antiga Pollentia tothom hi veu entroncada la corrent romànica i clàssica, unió qu'explica bé en Gaziel posant de relleu la visió de Pollença, ciutat romana on nasqué el poeta i les aspres serralades de Formentor on aquell hi tenia el terror patrimonial. Per això s'és dit en veritat que l'horacianisme és en Mn. Costa i Llobera perfectament natural perquè Horaci, la poesia horaciana també hauria tingut el seu camp d'inspiració en les arbrades de Pollença germanes de les Italianes. I és per tant perfectament explicable que l'Horaci mallorquí trobés la seva predilecció en aquell qui en semblant font copçà les regalades algues del mar: per lirisme.

La poesia de Mn. Costa i Llobera, del clasicisme n'aprenqué lo que'n Folguera

L'ESTOL

Núm. 2999.

Publicació dedicada a la literatura. Llegim en l'article de presentació, que són «un novell esbart qu'avui alça el vol des d'un dels indrets més bells i més fecunds de la nostra mare patria».

3000. CRÒNIQUES ESPORTIVES DE GAZETA DE VICH. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Gazeta de Vich*.—Tip. *Balmesiana*.—225 × 150 mm.—4 ó 6 pp. a 2 col.

Any I, 1923; núm. 1-36 (12 abril-29 dbre.)-II, 1924; núm. 37-86 (3 gener-18 dbre.)-III, 1925; núm. 87-129 (10 gener-17 dbre.)

En l'article de presentació «Kick-Off», llegim que aquestes *Cròniques Esportives* són «una mena de secció especial i independent dins del nostre periòdic». Publicació dedicada a la ressenya dels partits locals i comarcals de futbol.

3001. KOMETO.—Ĉiutaga ĵurnalo. Aperas dum la tagoj de la XI^a Kongreso de Kataluna Esperantista Federacio en Vich. [Capçalera mixta].

Imp. A. Bassols, Montserrat, 10.—290 × 193 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

1924; núm. 1-2 (8 i 9 juny).

La Redacció manifesta que «el nostre Cometa es signe de pau y benaurança, ja que porta l'unió de totes les races y la germanor de tots els homes de la terra baix l'insignia d'una mateixa llengua». Insereix notes referents al Congrés esperantista.

3002. CRUZADA MISIONERA.—Boletín mensual. [Capçalera mixta].

Imp. *Franciscana*.—232 × 150 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1925; núm. 1 (gener).

Publicació religiosa; pertany a la *Unión Misional Franciscana*.

3003. CARNET D'ESPORTS. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Riera, 5.—Tip. *Balmesiana*.—225 × 150 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció:

Trimestre, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'20.

1925; núm. 1 (4 dbre.)

Noticiari d'esports, i, especialment, de futbol.

VIDRERES

3004. EL PRECURSOR.—Periódico republicano, defensor de las causas justas. Aparece los viernes.

Red.: Lloret de Mar. Adm.: Vidreras.—Imp. Suñer (Sant Feliu de Guixols).—390 × 263 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.

Any I, 1919; núm. 9 (11 juliol).

Conegut el subtítol, ja sabem la ideologia d'aquesta publicació.

VILAFRANCA DEL CID

3005. NUESTRA SEÑORA DEL LOSAR. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Casa Rectoral. Adm.: J. García.—180 × 114 mm.—16 pp. a 2 col.—Bilingüe.—Mensual. Any II, 1924; núm. 10-16 (8 juliol-8 dbre.)- III, 1925; núm. 17-24 (8 gener-8 agost).

Publicació catòlico-literària. Insereix notícies referents a les funcions religioses, articles de sociologia i moral, poesies, etc., i un interessant noticiari. Amb tot i no ésser el valencià molt abundós, n'hi ha en cada número.

VILAFRANCA DEL PENEDÈS *

3006. EL ARTESANO DEL PANADÉS.—Semanario de intereses materiales, amena literatura, avisos y noticias. [Des del núm. 6] Progreso. Ilustración. Trabajo. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Pere Alagret.—245 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Vilafranca, trimestre, ptes. 2; a fora, trimestre, ptes. 3.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

Any 1870; núm. 1-14 (1.ª gener-3 abril).

La Redacció ens fa saber que faran «un periódico instructivo, dedicado enteramente al público sin distinción de clases, en que todos y cada uno hallarán algo que instruya, algo que deleite». I en l'últim número ens diu que havent

---

* Nostre agraïment a Pere Grases i Pere Regull, els quals han posat a les nostres mans les seves interessants col·leccions de premsa vilafranquina, perquè sortís més complet el nostre recull.

rebut moltes peticions de què «adquiriera un color polític determinado», i volent ésser independent, deixa de publicar-se. A cada número es veu text en català (poesies, xarades, etc.)

3007. LO CLAM DEL PANADÉS.

Aquesta publicació, de molt curta durada, va començar a sortir en 1889, per cura d'aquell jovenet estudiós, animat dels millors propòsits de restauració patriòtica... i fou la primera tentativa del catalanisme militant a Vilafranca* . No n'hem vist cap exemplar.

3008. LA COTORRA.

Publicació de joventut, feta per Claudi Mas i Jornet i Enric Mestres. Va sortir en 1891, amb un sol número.

3009. LA VEU JOVENIL.—Setmanari català.

[Des del núm. 4] Red. i Adm.: Plassa Santa Maria, 7.—Publicació velografiada. [Des del núm. 4] Imp. Antoni Comas, però tirat en cyclostil.—245 × 170 mm. [Des del núm. 4] 200 × 135 mm.—6 pp. [Des del núm. 4] 8 pp.—Suscripció: A Vilafranca, un mes, ptes. 0'25; a fora, ptes. 0'30. [Des del núm. 4] A Vilafranca, un mes, ptes. 0'35; a fora, ptes. 0'40. 1892; núm. 1-8 (1.º febrer-10 abril).

N'Enric Mestres i Raimond Fortuny foren l'ànima d'aquesta publicació, dedicada al conreu de la literatura.

3010. LAS CUATRE BARRAS. — Periodich setmanal regionalista. Portaveu del Centre Català Vilafranquí. [Any VI, suprimeix el segon apartat del subtítol. - Any VII] Setmanari portaveu del Centre Catalanista de Vilafranca. [Any VIII] Setmanari nacionalista. Portaveu del Centre Catalanista de Vilafranca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Indústria, 3. [Any VII] Plassa de la Constitució, 13. [Any VIII] Red. i Adm.: Santa Maria, 6.—Imp. A. Comas. [Any VII] Imp. Esteva.—225 × 142 mm. [Any VIII] 260 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.

Any V, 1895; núm. 187-201 (7 juliol-11 agost) - VI, 1896; núm. 222 (19 gener). - VII, 1897; núm. 282 (14 març). - VIII, 1898; núm. 382-410 (15 maig-4 dbre.)

Va començar a sortir en 1891, i va deixar de publicar-se en 1900. Els subtítols ja ens diuen el caire d'aquest periòdic, dirigit per Pere Sacases, i secundat per

* Mas i Jornet, *Notes sobre 'l moviment intel·lectual i artístic de Vilafranca del Penedès durant el segle XIX.* (Vilafranca del Penedès, 1902).

Pere Botet i Marià C. Roig. Per la defensa dels seus ideals, sostingué polèmiques amb altres confreres seus, i mai no perdé la serenitat. Fou un ferm defensor del catalanisme i dels interessos de la Comarca.

3011. EL CRIT ESCOLAR.—Revista regional, ressó de la classe escolar. Patria.

Fe y Amor. [Capçalera mixta, amb l'escut de Catalunya].

Red. i Adm.: Plassa Santa Maria, 7.—170 × 100 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I, 1893; núm. 2 (5 març).

Publicació cultural; no sortia amb periodicitat fixa, sinó quan la Redacció ho creia convenient, «surtint dos colps al mes». La redactaven Carles Canals, Antoni Comas i Albert Olivella.

ANY V NUM. 187

VILAFRANCA DEL PENEDÈS 7 DE JUNY DE 1893

PERIÒDIC SETMANAL REGIONALISTA
PORTAVEU
DEL CENTRE CATALÀ VILAFRANQUÍ

Redacció y Administració PRENS DE SUSCRIPCIÓ
Correr de la Indústria, n. 3. Epistola, trimestre 2 Ptas
VILAFRANCA. Fora. id. 3

REPLICA
A
D. BALDOMERO LOSTAU

La ressenya que en lo nostre número del dia 23 de Juny feyam del estatut y del crit paper que deman penyaren els demòcrates federals del Penedès en lo meeting del dia 16, no ha sigut del gust del diputat a Cortes per Vilafranca, D. Baldomer Lostau. En *El Penedès Federal* no hi havia plomas capassas d'atenuar ni explicar un fet tan escandalós y reprovable com el practicat pels federals el dia expressat y donant, sense dubte, antecedents equivocats y enviant el nostre número al Sr. Lostau, s'encarrega aquest de contestar-nos.

Y que no s'atreveix els de *El Penedès* a ferho ells mateixos ens lo indica el procediment seguit pel qui de son pública es son Director presentant a la fonda de la Rambla a donar explicacions, més que explicacions, satisfaccions per la conducta observada pels seus correligionaris durant lo meeting del dia 16, conducta que fou altament censurada per tothom que estimi 'l hon nom de Vilafranca', entre qual alimero 'a contans mults que son p's titulas republicans: conducta en cambi que fou aprovada per molts altres republicans, la majoria dels quals ni sab estampar son nom sobre un tros de paper, ni respectar els drets de un ciutadà, perquè ignora son significat: portatnos a la memoria semblant conducta aquells celebrats veros.

Si el rabio no aprueba, mala.
Si el necio aplaude, peon.

Quedis, donchs, l'articulista ab los segons, que nosaltres per ara y aó moit bon gust ens quedarem ab los priuers.

El Sr. Lostau en son escrit es cuida molt bé de no defusar la conducta delaboradors, sobre cual hi passan

3012. LA PALETA.—Selecció de poesias y láminas fotogràfiques, còpia de quadros, de obras escultòriques, de dibuixos, de monuments, de paisatges, etc., publicada per lo Centre Artístich y repartida per quaderns mensuals de vuit planas, acompanyadas de una làmina. [Capçalera mixta].

Imp. Pere Alagret i Vilaró.—200 × 126 mm.—8 pp. a 2 col.—

Suscripció: A Vilafranca, trimestre, ptes. 1; a fora, l'any, ptes. 5.—Mensual.

1894; núm. 1-3 (gener-març).

El subtítol ja ens diu el contingut d'aquesta publicació. A cada número hi ha una poesia dedicada a la «nostra làmina».

3013. LA OPINIÓ ESCOLAR.—Periòdic quinzenal, ressó del Centre Escolar.

[Capçalera tipogràfica].

Núm. 3010.

Red. i Adm.: *Industria*, 3.—Imp., *Industria*, 3.—180 × 100 mm.—4 ó 8 pp.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'50.—Bilingüe.

Ultra els articles referents al Centre Escolar, insereix notes culturals, correspondències foranes, treballs literaris i noves.

3014. LA VOZ DEL PANADÉS.—Semnario agrícola, científico y literario, defensor de los intereses morales y materiales de la comarca. [Capçalera tipogràfica].

Direc. i Red.: Plaça Milà, 1. Adm.: Parellada, 18.—Imp., Parellada, 18.—260 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'25.—Bilingüe.

Any VI, 1901; núm. 245 (20 gener).

El subtítol ja ens diu el caire d'aquesta publicació, sortida en 1896, i dirigida per Modest Vidal i Folquet.

3015. LO GENI CATALÀ.—Setmanari catòlich-monarquich. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Font, 15, 1.—Imp. Esteva.—362 × 261 mm. [Núm. 47] 365 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10. [Núm. 47] Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1897; núm. 1 (4 abril). - II, 1898; núm. 47 (6 març).

Ultra els articles polítics i religiosos, s'hi veuen treballs literaris i notes de la localitat. El dirigia Pau Benac.

3016. PANADÉS NOU.—Setmanari comarcal. Es publica 'ls diumenges. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Plassa de la Constitució, 13.—Imp. Josep Esteva.—207 × 140 mm. [El núm. 61] 315 × 220 mm.—8 pp. a 2 col. [El núm. 61] 4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2.—Bilingüe. Any I i II, 1901 i 1902; núm. 1-61 (14 abril 1901-22 juny 1902).

En l'article «Nostra tasca», ens diu la Redacció, que vénen a fer Pàtria, seguint el manifest de les Bases de Manresa, aprovades per la *Unió Catalanista*.

3017. PANADÉS NOU.—Setmanari comarcal. Es publica 'ls diumenges. [Des del núm. 86] Penadés Nou. [Des del núm. 433, el mateix títol, amb el següent subtítol] Portaveu del Foment Autonomista del Penadés. [Capçalera tipogràfica. [Des del 8 gener 1906] Capçalera gravada, amb el títol solament].

Red. i Adm.: Santa Maria, 6.—Imp., Parellada, 18. [Des del núm. 433] Parellada, 32.—375 × 255 mm. [Des del núm. 433] 312 × 210 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'25.

Època segona.—Anys III-X, 1903-1910; núm. 65-462 (25 gener 1903-24 set. 1910).

Continuació del núm. 3016, amb igual finalitat.

3018. **UNIÓN.**—Semanario republicano. [Des del núm. 158] **Semanario autonomista.** Organo de la Juventud Republicana. [Capçalera mixta].

Red.: Ateneu, 9. [Des del núm. 39] Sant Joan, 4. [Des del núm. 158] Barcelona, 21. Adm.: Cort, 27. [Des del núm. 23] Galcerán, 3. [Des del núm. 88] Sant Joan, 4. [Des del núm. 119] Concellers, 9.—Imp., Parellada, 32. [Des del núm. 230] Imp. Esteva. [El núm. 233] Imp. Ramón herms. y sobrino (Vendrell).—295 × 205 mm. [Des del núm. 158] 368 × 252 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50; trimestre, ptes. 1'50.—Bilingüe.

Any I-VI, 1903-1908; núm. 1-233, suplement (3 oct. 1903-24 març 1908).

Publicació dirigida per Isidre Rius i Font.

3019. **LA LLUFA.**—Periódich cara-doble, destinat a fer caure las crostas, els ulls de poll y altres animals domèstics. Surtirà... cuan ens dongui la gana. [Capçalera tipogràfica].

Imp.: Cuscó.—200 × 133 mm.—4 pp. a 2 col.
Any 1905; núm. 1 (19 nov.)

Publicació satírica i humorística. El seu programa, és: «Tranquil·litat y bons aliments». Ens diuen que volen «posar la llufa á tots els pocas-vergonyas que aprontant l'ignorancia dels partits, traficant am l'idea».

3020. **EL PET.**—Periódich anti-surista | cabrista y coixista | per poguer treure caretas | y, además, seguir la pista. [Capçalera tipogràfica].

ANY I.   DIA 8 DESEMBRE 1903   NUM 2

BUTLLETI
DE LA
ASSOCIACIÓ CATÓLICA
DE VILAFRANCA DEL PENEDÉS.

Redacció y Administració, en el domicili de la Associació. Carrer dels Ferrers, n.º 38.

Reestablir totes les coses en Cristó.
La religió es la necessitat suprema dels temps presents
1.ª Directiva de S. S. Pio X.

BENEDICCIÓ DEL SANT PARE

En contestació al telegrama que aquesta Associació va dirigir a S. S. Pio X ab motiu de son jubileu sacerdotal, se' ha rebut el següent.

Presidente Asociació Católica Vilafranca Penedés-España-Padre Santo agradece filial felicitación jubileo sacerdotal enviando todos bendición apostólica.

Cardenal Merry del Val. Roma.

Salutació a la Immaculada

<p>May una salutació tant oportuna, encara que sempre certiososa de part del Butlletí de l'Associació Católica a la Verge y Regina de les Verges, com en l'odiata de la Immaculada Concepció, baix quina protecció y amparo aquella hi està posada.</p> <p>En aquest dia els pobles de la terra, desde ls qui viuen al cim de les montanyes, com els qui son al fons de les valls, tant els fills de les masies, com els de les ciutats populoses, y fins els qui en «ros barcos, voladores gavines, que l'industria y el sabor dels homens</p>	<p>han convertit en verdadera patria, nacen en aquele mare de la Verge n' es «Estrella», per tot arreu ja en hermites, altars y santuaris, ja en temples y catedrals, festejan a su manera, pro ab solemnials fiestas religiosas, a la Verge María, en el santísimo misterio de su Concepció, aclaman «Immaculada». Si, María, nostra Mare, la Corredemptora del linatge huma, l'alegría d' Israel, l'honor de nostre poble, fou concebuda sans mácula de peccat original desde el primer instant de su Concepció.</p> <p>A Vos, donchs, Mare puríssima, en aquesta omó d'esperis y prechs dels fills de la terra, els qui enlletexen y acia-</p>
---	---

Núm. 3023.

215 × 141 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.
Any 1906: núm. 100 (13 maig).

Publicació de molt curta durada i del mateix caire que l'anterior.

3021. LA VOZ DEL OBRERO.—Periódico quincenal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Sant Pere, 94.—Imp. Ramón hermanos y sobrino (Vendrell).—380 × 268 mm.—
4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'05. [Des del núm. 9] Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
Any I-II, 1908-1909; núm. 4-10 (29 nov. 1908-7 març 1909).

Insereix articles de qüestió social. El català no és abundant.

3022. UNIÓN.—Periódico comarcal republicano. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Barcelona, 23, 1.^r—Imp. Ramón herms. y sobrino (Vendrell).—368 × 252 mm.—
4 pp. a 3 col.—Bilingüe.
Època segona.—Anys I-II, 1908-1909; núm. 6-24 (7 nov. 1908-17 juliol 1909).

Segueix la mateixa idealitat que la primera època. (Vegeu núm. 3018).

3023. BUTLETÍ DE LA ASSOCIACIÓ CATÓLICA DE VILAFRANCA DEL PENADÉS.
[Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Ferrers, 38.—Imp. Esteva.—250 × 162 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.
Any I, 1908; núm. 2 (8 dbre.)

Insereix articles religiosos, morals i culturals, treballs literaris, una secció d'efemèrides vilafranquines, i noves.

3024. ACCIÓ. — Periódich quinzenal. Portaveu de la «Associació Catòlica».
[Núm. 601-606] Setmanari portaveu de la «Associació Catòlica». Amb Censura
Eclesiàstica. [Capçalera mixta].

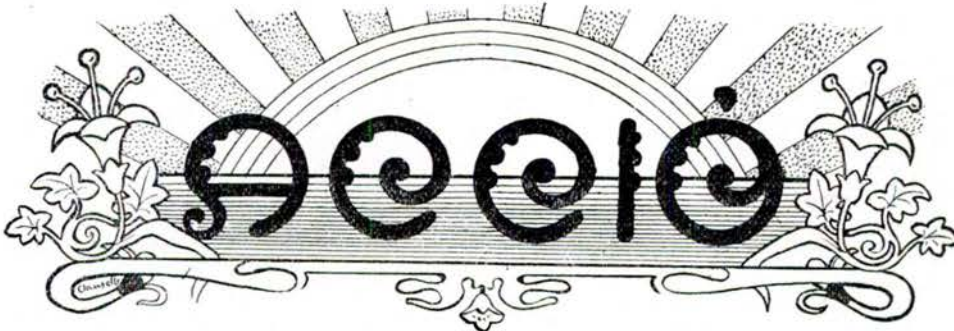
Red. i Adm.: Ferrers, 38.—Imp. Esteva.—375 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Als
socis, trimestre, ptes. 0'50, i als no socis, ptes. 0'75. [Núm. 601-606] Trimestre, ptes. 1'50, als no
socis.—Bilingüe.

Any I, 1909; núm. 1 (10 gener). - XII, 1920; núm. 601-606 (20 nov.-25 dbre.)

Aquesta publicació es proposava també de defensar els interessos morals i
materials del Penedès.

3025. FRUCTIDOR. — Semanario órgano del «Centro Republicano Federal Ra-
dical». [Capçalera mixta].

PERIÒDICH QUINZENAL
PORTAVEU DE LA "ASSOCIACIÓ CATÒLICA"

Restablir totes les coses en Crist
La acció es la necessitat suprema dels temps presents
1.º Butlletí de S. S. Pío X

Es treuen a publicació baix l' exclusivitat de
possibilitat de llurs autors.
NO S' TORNAN ELS ORIGINALS.

Redacció y Administració
CARRER DELS PEREGRINS, NÚMERO 38.

Preus de subscripció
SOCIS: Trimestre 0.50 Ptas.
NO SOCIS: " 0.75

EMPORI MUSICAL de A. BADIA

Acreditat establiment de música
Dipòsit dels celebres pianos ORTIZ Y CUSSÓ
MÚSICA DE TOTES CLASSES ACCESORIS

ESPECIALITAT DE LA CASA
Afinacions y reparacions
(Taller especial també en la Comarca)
C. més de la Cort, 31 y Concellers, 10 - VILAFRANCA.

DIPOSIT DE CIMENTOS "FREIXA"
Porlant - Grapier - Cal hidràulica - Ràpid - Lent - Roqualfort
Delegació del Banc Vitalici de Espanya
PERA
Vilafraça, Vilanova, Sant Felip de Llobregat i Igualada
Seguros de vida ☉ Rentes vitalícies

Joseph M.ª Feliu Rambla de Nostra Senyora, 31
VILAFRANCA.

SALUTACIÓ

Aquest periòdic avuy al sortir per primera vegada a la llum, envia desde aquestes planes un afectuós salut a les dignes autoritats, premses periòdichs y corporacions locals, al Concil Directiu, soci-protectores y de la "Associació Catòlica" y al públich en general

y saludada de un modo espectacular a la Iglesia en la persona de sou cap visible S. S. Pío X baix quina paternal autoritat estarà sempre humilment sotmés ACCIÓ. Y a tots desitja un felis any de mil nou cents nou.

Vers l' ideal

Les ansies per tants sentides de que el portaveu de la "Associació Catòlica" fos quecom més que un humil BUTLLETÍ oficial de la mateixa, pera repartir entre els socis, se venen avuy satisfetes ab el present periòdic.

La "Associació Catòlica" comprenent que pera la difusió dels seus ideals no podia deixar de valerse de un medi tant poderós com la premsa, comensà la publicació d' un senzill "butlletí", pero al veurer que aquest tingué tant entusiasmata acullida y en tant curt temps s'ha vist coronat per l' èxit mes falaguer, al veurer que les innombrables felicitacions rebudes per el Concil Directiu y per aquesta Redacció, dexavan traslluhir ben clarament el viu desitj de que arribés a esser completa la obra periòdica per ella iniciada, en Assambla General de socis celebrada el dia 27 del

Red.: Fruta, 11. Adm.: Santa Madalena, 50.—Imp. Hereus Claret.—415 × 270 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50.—Bilingüe.—Il·lustrat.

Any XII, 1920; núm. 603-610 (23 oct.-11 dbre.) - XIII, 1921; núm. 613 (1.ª gener).

Després dels articles polítics, inseria notes locals i comarcals. Va començar a sortir en 1909.

3026. **LLUITÉM!...**—Periodic republicà autonomista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Sant Joan, 4.—Imp., Parellada, 18.—375 × 255 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50; trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1910; núm. 1 (16 gener). - VII, 1917; núm. 397 (12 maig).

En l'article «Salut!», ens diu la Redacció, que «la nostra ploma lluitarà sempre pera'l triomf d'ideals de justícia y de benestar social, pera la reintegració de tots els seus drets a la sobirania civil; pera l'assoliment de l'autonomia del nostre poble y pera la victòria dels ideals democràtics y republicans». Fou un periòdic que honorava el seu títol.

3027. **FUTURISME.**—Revista desenal literaria. Sortirà els dies 10, 20 i 30 de cada mes. [Capçalera gravada].

Red.: P. Puigmoltó, 5. Adm.: Parellada, 32.—Imp. Cuscó.—207 × 133 mm.—16 pp. a 2 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'40. Núm. solt, ptes. 0'15.—Bilingüe.

Any 1910; núm. 1-15 (27 febrer-20 juliol) 128 pp.

Publicació netament literària. En l'article «Salut», llegim que volen fer un «periòdic independent, deslligat de tot compromís polític y social». S'hi veuen poesies, articles literaris i de crítica literària i teatral.

3028. **LEVANTE.**—Periódico semanal. Defensor de los intereses de la Comarca del Panadés. [Capçalera mixta].

Red.: Dr. Dou, 14 (Barcelona). [Des del núm. 10] Fortuny, 8, 2.ª, 2.ª (Barcelona). Adm.: Plaça de la Constitució, 13. [Des del núm. 14] Parellada, 18.—Imp. Badia (Barcelona). [Des del núm. 14] Parellada, 18.—385 × 250 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Anys I-II, 1910-1911; núm. 1-54 (10 abril 1910-16 abril 1911).

Periòdic independent el qual inseria notes locals i comarcals.

3029. **BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN MUTUAL DE DEPENDIENTES DE ESCRITORIO.**—Publicación mensual. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Font, 15.—Imp., Parellada, 18.—260 × 175 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt ptes. 0'15.—Bilingüe.

Anys 1910-1922; núm. 1-73 (juny 1910-febrer 1922).

Lluitém!...

Periòdic republicà
: : autonomista

Redacció y Administració: S. Joan, 3
Els treballs es publiquen baix l'exclusiva responsabilitat dels seus autors.
NO'S TORREN ELS ORIGINALS

VILAFRANCA DEL PENADES
16 DE JANER DE 1910
ANY I * NUM. 1

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
ESPANYA: Un any . . . . . pes. 0'50
Tres mesos . . . . . " 1'50
EXTRANGER: Un any . . . . . frcs. 8
Número salt, 15 cèntes.

Salut!

Al descloure a la vida el nostre periòdic tenim pera tots els qui desde ara ns llegiran una amical encalçada; pera'ls qui seran companys nostres en la conquesta dels ideals que'ns guien una abraçada coratjosa, y pera'ls qui professen idees oposades a les que nodrirán aquestes columnes, una respectuosa salutació.

Naixem a la vida periòdica amb el cor ric d'il·lusions y amb el desig d'una noble y justa situació en la vida del nostre poble. Verb d'una acció fecunda volèm que sigui'l nostre periòdic. Per això hem escrit en el seu frontispici un crit de guerra:— la guerra al quietisme, de guerra contra la vell y corcat, contra la política inerte de tots els embrutidors caciquismes, contra les rucions d'un passat qui mai mes tornarà y contra les preocupacions del present enervador. La nostra ploma lluitarà sempre pera'l triomf d'idees de justícia y benestar social, pera la reintegració de tots els seus drets a la sobirania civil; pera l'assoliment de l'autonomia del nostre poble y pera la victòria dels ideals democràtics y republicans.

Y la nostra acció no serà un joc de paraules sino un rosari de fets. Ha passat ja el temps que al sol nom de «República» el poble seguia embadalit la veu qu'il pronunciava, ha passat ja'l temps en que la evocació del record de la Patria sotmesa a la més vergonyosa opressió era prou pera despertar en el cor de les multituds catalanes la veu d'un sentimentisme enardidor; ha passat ja'l temps de les vanes paraules y dels patètics lirismes. Al poble ja no se'l paga am vagues promences; desenganyat dels enlluernadors verbalismes demana una forta acció que sigui'l prelude de la realització de les seves esperances. Per això ja no escolta ni escoltarà més les veus dels qui enraonen d'Autonomia y de República, sino que tot el seu esforç l'aporta a l'obra dels qui lluiten pera'l triomf de l'autonomisme y del Republicanisme: **Lluitém, doncs, companys, lluitém!**

LA REDACCIÓ

PENADESENS:

Pleus de fe en els sagrats ideals que'ns guien arribem al camp ont la forta lluita de la política actiu se desenvolupa. Hi arribem el cor ple d'esperances, l'anima àvida d'enfortidores lluites, la voluntat anhelant d'acció y confiada en la propia força. Ya l'arribarhi la nostra primera salutació és per tots vosaltres els qui viviu en aquest tros de terra penadesenca dels nostres ensomnis y dels nostres amors, terra que volèm veure planament desllibrada d'inífamans caciquismes, despullada de dogmes i noes estèrils, apartada tant de la demagogia roja com de la negra, y marxant sercament pel camí de la vera llibertat y de la més pura democràcia. És per vosaltres la nostra salutació primària, car vosaltres sou els qui heu de fer realitat els nostres ideals que vos oferim com a bandera que'ns guien en els combats que'ns esperen en l'obra d'incorporar la terra penadesenca al moviment lliberador de l'Esquerra Catalana.

Devall la nostra bandera, qu'és la honorada bandera que tremola la Esquerra Catalana, hi caben tots aquells qui de veres estimen la Llibertat y Catalunya, y lluiten ardidament pel triomf de Catalunya que serà'l triomf de l'Autonomia y per la victòria de la República que serà la victòria de la Llibertat.

Ani la patriòtica conjunció de Esquerra Catalana s'obra una nova fase en la política de la nostra terra al ajuntar, al coordinar les dues forces que encara que guiades per un mateix ideal de llibertat, lluitaven disperses. Y aquesta conjunció de republicans autonomistes de l'oties procedencies y de nacionalistes liberals, desenvollopantse esplendidament per tot Catalunya, és la més ferma garantia de l'avenir polític del nostre poble y de la victòria dels seus ideals llibertaris. Ja a l'ideal de la seva propia llibertat Catalunya hi ajunta l'amor a la llibertat dels catalans, ja els homes republicans al proclamar la llibertat pels individus la reclamen també para la nostra terra, ja mai més podrà dir que la causa de Catalunya és un somni de retorn a l'estat mitjà, ja mai més se podrà dir que Catalunya no vol les modernes organiscions polítiques y socials, y ja mai més això se podrà dir puig la nostra bandera, la bandera de l'Esquerra Catalana, portem a tots els vents els nostres amors per una República que sigui font de vida para les colectivitats hispaniques, asseguradora de la llibertat de pensament y de conciencia, instauradora de la supremacia del poder civil en tots els ordres de la vida, preparadora de formes de govern més perfectes, garantia de justícia y benestar social y pera una Catalunya ont junt amb un esplèndid floreximent econòmic s'hi desenvolopi una cultura superior y fortaament moderna que'ns faci a tots dignes membres de la Ciutat y de la República.

Es aquesta la bandera que'ns guia y que a vosaltres, penadesencs, vos oferim fervents apostols de l'Esquerra Catalana, en el gran

MITIN INAUGURAL

del «Centre Republicà Autonomista» de Vilafranca, que tindrà lloc el diumenge dia 23, a dos quarts de tres de la tarda, en el

TEATRE PRINCIPAL

de nostra vila.

Vilafranca del Penades, 15 de Janer de 1910.

La Junta del «Centre Republicà Autonomista»

Doncs, lluitém

«Contra qui?

«A favor de que?

May contra'ls parents y'ls amics. Son parents ls qui aimen la patria de que tots som fills, son els que formaren la melaguanyada Solidaritat qu'ollá no's tingui de refer. Ens trobem respecte d'ella com aquells cosins que lligats per fervorós carinyo tenen vençuts als parcs per mal nistesos y rebecarios. Si ens estimem ¡perquè 'ns tenim de barallar! La patria necessita de tots.

Son amics tots els que proclamen idees lliberals democràtiques y republicanes. Ens separen qestions de més o de menos, de tot o res, de presses y calmes. Tingueu tolerancia: ls ideals la imposen.

«Que hi han homes poc dignes que'ns mortifiquen, ens insulten, y maltracten?

Tingueu fortalesa per posar de relleu quina és la nostra condició y la seva, y no descendim may a inconveniencias que'ns rebuixarin.

«Gastem les nostres forces» contra'ls homes sense amor als ideals que van sols al seu profit, contra'ls opressors y explotadors del poble, contra'ls hipocrites y la malicia.

«A favor de que?

De la puresa del sufragi, perquè'l vot sigui la lliure expressió de la voluntat del elector, neteja de la corrupció dels diners, de les promeses y de les amonaces.

De la implantació de la verdadera democràcia y de la República, consagrada per l'autonomia de totes les personalitats jurídiques.

Lluitém pel bé de tothom y especialment pels pobres y'ls humils donantls la dignitat de ciutadans y'ls medis de valerse a si mateixos.

JOSEP ZELUETA

Ultra les notes pertanyents a la Societat, s'hi veuen articles culturals. Aquest «Butlletí» va començar a publicar el *Portaveu de la Unió de Dependents de Comerç* (vegeu núm. 3031), dedicant-li la quarta pàgina d'alguns números. El va començar a dirigir Artur Oller; actualment la dirigeix Pere Regull*.

3030. EL TIBURÓN.—Alegria. Sátira. Humor. [Cal advertir que a molts números posa el títol, canviant alguna lletra, o bé posant l'article en mig o després del nom. [Capçalera tipogràfica].

Imp. F. Cuscó.—370 × 302 mm. [Des del núm. 2] 273 × 183 mm.—2 pp. a 3 col. [Des del núm. 2] 4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1915; núm. 2-11 (12 agost-16 dbre.)

Fou una publicació que tingué gran èxit degut a fer-se ressò a qüestions de veïnat. Figurava com a director, Antoni Casas.

3031. PORTAVEU DE LA UNIÓN DE DEPENDENTS DEL COMERÇ. [Capçalera il·lustrada].

Red.: Santa Maria, 6, 1.—260 × 168 mm.—4 pp. a 2 col.

Any II, 1917; núm. 7 (agost). - III, 1918; núm. 3 (11 gener).

Tracta d'assumptes referents a la dita Societat. Va començar a publicar-se dins el *Boletín de la Asociación Mutual de Dependientes de Escriorio* (núm. 3029), seguint la numeració començada a aquest, en l'any 1916.

3032. PANADÉS REPUBLICANO.—Semnario de Unión Republicana. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Migdia, 11.—Imp. *El Penadés*.—390 × 253 mm.—4 pp. a 2 i 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50.—Bilingüe.

Any I, 1917; núm. 1 (3 maig).

El títol ja diu el caire d'aquesta publicació, la qual, segons l'època, ha publicat més o menys text en català, i fins ha arribat a titular-se *Penadés Republicà*.

3033. LES QUATRE BARRES.—Primer periòdic nacionalista. Surt els dissabtes. Portaveu de l'Agrupació Nacionalista. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Plassa de Sant Joan, 5 i 7. [Núm. 137] Font, 15.—Imp. J. Esteva.—260 × 172 mm. [Núm. 137] 382 × 270 mm.—8 pp. a 2 col. [Núm. 137] 4 pp. a 4 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50.

Segona època.—Any II, 1919; núm. 45-73 (18 gener-26 juliol). - III, 1920; núm. 137 (21 nov.) - IV, 1921; núm. 152 (8 maig). - V, 1922, núm. 172 (21 gener).

Continuació del núm. 3010.

* Qui vulgui saber l'història d'aquest *Boletín*, vegi el núm. 74, corresponent al mes de juliol de 1928.

3034. LA LLAUNA.—Es donarà els dies 1.^r i 15 de cada mes. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Sol, 8.—Imp. *El Penadés*.—272 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any 1918; núm. 1 (1.

maig).

La Redacció ens fa saber que «son gent de broma».

3035. PENEDÈS.—Revista mensual. [Des del núm. 3] Revista mensual il·lustrada de col·laboració comarcal. [Des del núm. 2, any III] Revista comarcal il·lustrada. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Font, 15.—Imp. Verdaguer, Villarroel, 12 i 14 (Barcelona).—204 × 133 mm.—Generalment 24 pp. a 2 col.—Suscripció: L'any, ptes. 6.

Any I, 1919; núm. 1-12 (gener-dbre.)-II, 1920; núm. 1-8 (gener-agost). -III, 1921; núm. 9-12 i 2-8 + número almanac (febrer-dbre.)

En l'article «Presentació», llegim que aquesta «Revista» serà «de col·laboració penadessa, el tornaveu de totes les

clamors que de la nostra comarca s'aixequin, el punt d'intersecció dels seus grans cabals... *Penedès* ha d'ésser l'orgue d'aquesta Comarca, de la qual com un propòsit i un programa, en manleva el nom». Era una revista interessant, així pels erudits treballs dels col·laboradors, com per la publicació d'una antologia dels escriptors dels primers anys de la nostra Renaixença. Reproduí nombrosos boixos del segle XVIII, de l'antiga impremta Alagret.

Primer any d'actuació

Avui compleix el primer aniversari de sa fundació l'Unió de Dependents del Comerç.

Un any ha passat d'ensà d'aquell jorn que'ls iniciadors assoliren veure feta realitat la seva il·lusió; un any que ha sigut de lluites contínues, totes elles encarrilades vers al millorament del dependent de comerç en general; lluites que no han sigut estèrils.

Un any de continuats sacrificis per part dels individus que han portat amb abnegació la direcció de nostra entitat; un any que ha sigut de prova, car s'ha demostrat que dintre nostra entitat hi han hagut elements indignes de figurar-hi, orfes d'idealismes, pobres d'esperit.

Durant aquest any havem vist allunyar després de compartir junts hores d'alegria i treball, de fadig i benestar, volguts companys que ns deixaren per a cercar en altres encontres un novell i falaguer pervindre.

Amb recansa i entristits els havem vist allunyar com si per sempre més els haguessim perdut; per a tots ells tenim nosaltres un grat record.

Al passar avui balanç de tot lo que hem fet durant el transcurs d'aquest any d'existència societatària, anem recordant-los a tots; cada fet, cada moment de lluita ens parla d'instants d'angoixa compartits entre 'ls bons companys que foren, i que 'ns deixaren empesos per la força del destí.

Avui voldriem acoblar-los a tots per a fruitir plegats de la delectança dels records; voldriem tenir-los amb nosaltres per a que vegessin la seva obra ja fructificada, plena de vida i conreuada per gent novella que amb entusiasme procurarà fer creixe més encare l'obra per ells començada.

Cal treballar més encare, cal lluitar novament si volem veure creixe encare més; l'obra un any ha començada; com més gran i més plena de vida majors seran els fruits de benestar i reivindicació que 'ns proporcionarà; això és lo que ns té d'animar a tots per a seguir lluitant per la prosperitat i el engrandiment de la Unió de Dependents del Comerç.

L.A. REDACCIÓ

Núm. 3031.

3036. **EL POPULAR.**—Periódico independiente. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Carretera d'Igualada, 25. — Imp. Santacana. [Des del núm. 4] Imp. Cuscó. [Des del núm. 19] Imp. Ribas.—390 × 255 mm. [Des del núm. 19] 262 × 172 mm.—4 pp. a 3 col. [Des del núm. 19] 4 pp. a 2 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'30. Núm. solt, ptes. 0'10.—Quinzenal.—Bilingüe.
 Any I-II, 1919-1920; núm. 1-26 (8 agost 1919-15 dbre. 1920).
 S'hi veuen articles culturals i notes de la localitat.
3037. **L'IDEAL.** [Capçalera i il·lustrada].
 Red.: Puigmoltó, 18.—Publicació velografada. [Des del núm. 3] En cyclostil.—210 × 140 mm [Des del núm. 3] 175 × 125 mm.—12 pp.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'25. [Des del núm. 3] Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'30.—Bilingüe.—Il·lustrat.
 1920; núm. 1-5 (febrer-juny).
 Publicació de les alumnes de l'Escola Domèstica. Insereix treballs literaris, articles d'història i morals, notes culinàries, etc.
3038. **EL IMPARCIAL DEL PANADÉS.**—Periódico semanal independiente. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Sant Francesc, 11.—Imp. Cuscó.—270 × 190 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50.—Bilingüe.
 Any I, 1920; núm. 5 (19 dbre.)
 Publicació de molt curta durada. Va sortir amb motiu d'unes eleccions a diputats a Corts; defensava la candidatura de Garcias Segú.
3039. **AVANT.**—Publicació del Bloc Catalanista. [Capçalera i il·lustrada].
 Red. i Adm.: Rambla Nostra Dona, 37.—Imp., Angel Guimerà, 18.—285 × 205 mm.—4 pp. a 3 col. [Núm. 71] 6 pp. a 3 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1.—Quinzenal.
 Any I, 1921; núm. 1 (5 abril). - III, 1923; núm. 71 (6 juliol).
 En l'article «Proemi», ens diu la finalitat d'aquesta publicació, la qual no és altra que «lluitar per a Catalunya».
3040. **EL INSURGENTE.** — Periódico quincenal. [Des del núm. 8] L'Insurgent. — Periódic quinzenal. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Plassa del Triangle, 6. [Des del núm. 2] Plassa del Triangle, 7.—Imp., Sant Joan, 5.—282 × 190 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'30.—Bilingüe. [Des del núm. 8] Català.
 Anys I-II, 1922-1923; núm. 1-9 (15 oct. 1922-15 març 1923).

En l'article de presentació llegim que la Redacció ve a «hacer alma española, y hacer alma española es sumar hidalguía, generosidad y libertad». En el número segon, ens diu que canvia d'empresa, i es titularà *La Zarpa*, però va seguir amb el nom primitiu.

3041. BUTLLETÍ MENSUAL PORTAVEU DE L'ESBART CHORAL CATALUNYA NOVA.

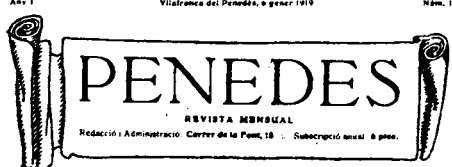
[Capçalera mixta. [Des de gener 1925] Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Lloc social.—140×172 mm.—12 pp. a 2 col.

Anys I-III, 1923-1925 (març 1923-maig 1925).

Inseria treballs culturals, notes referents a qüestions musicals i altres de pertanyents a la dita Societat.

Any I Vilafranca del Penedès, 6 gener 1919 Núm. 1

PENEDES
REVISTA MENSUAL
Redacció i Administració: Carrer de la Pau, 18. Subscripció anual: 6 pes.

PRESENTACIÓ

A vut, diada dels Reis de l'any de gràcia de 1919, surt per primera vegada PENEDES, per a tornar a aparèixer cada mes. PENEDES no és un periòdic de més, ni ve a fer cap competència als que ja existeixen. A tots ells els saluda francament, sincerament. A cap d'ells—com a símptomes de les forces que s'agiten en la nostra Vila—no els ve a disputar ni la posició, ni l'existència. PENEDES, entremig de tots ells, serà una revista d'altre caient: serà una revista de col·laboració penedesenca, el tornaveu de totes les clamors que de la nostra comarca s'aixequin, el punt d'intersecció dels seus grans cabals, dels que ens vénen del passat com dels que sorgeixen en aquestes hores de les més varies possibilitats. PENEDES ha d'ésser l'orgue d'aquesta Comarca de la qual com un propòsit i un programa, en manlleua el nom. L'obligació que s'imposa, serà la de saber, si més no, recordar la fiessonada del Penedès.

PENEDES — Confegiu aquesta lletres i tindreu tot el nostre programa. Hereu d'un nom i d'una tradició glorirosa, no voldríem quedar-nos a la successió. Presente a un multiforme renaixement patri, no voldríem quedar-nos terrassats. Allunyats geogràficament dels grans centres mundials i de llurs moviments, no voldríem estar-ho espiritualment. És per ço que PENEDES no surt com un acadèmic, ni com una caparrada, ni com una aventura de quatre joves inèdits. Per de prompte es compta amb un programa que, com lleu viat, és cenyit però sensat. Per a assegurar-ne la seva realització dins un ambient de dignitat i noblesa, s'ha determinat que aquesta Revista surti cada mes. Quan la col·laboració se faci d'una efectivitat nura-

3042. EL CRIT DEL PENEDES. [Capçalera gravada].

Red.: Rambla de Nostra Dona, 37.—Imp., Angel Guimerà, 32.—385×263 mm.—4 pp. a 4 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'50. Núm. solt, ptes. 0'20.—Setmanal.

Època segona.—Any I, 1923; núm. 3-8 (28 juliol-1. set.)

Publicació nacionalista. En un article signat per J. Mercader i Marimon, llegim que «concretant, la reaparició del nou setmanari [El Crit del Penedès] a n'aquesta Vila, era precís, perquè la gran corrent d'opinió eminentment catalanesca, tingués qui amb tota imparcialitat i amb verdadera consciència dels seus actes, la guiés pels veraders camins de la pau i prosperitat de nostra volguda Vila». A més dels articles polítics i d'interessos de la localitat i comarcals, hi ha notes d'esport, comercials, etc. Probablement s'anomena «Època segona», perquè fa referència al periòdic del mateix títol, sortit a Sant Quintí de Mediona. (Vegeu núm. 2516).

Núm. 3035.

3043. PORTAVEU DEL CENTRE EXCURSIONISTA VILAFRANQUÍ. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Santa Maria. [Des del núm. 5] Font.—Imp. Ribas.—176 × 127 mm.—8 ó 12 pp.
Anys I-II, 1924-1925; núm. 1-9 (juny 1924-dbre. 1925).

Publicació del mateix caire que les esmentades en els núms. 816 i 930.

3044. SOL IXENT.—Butlletí quinzenal portaveu de la Congregació Mariana del Col·legi de Sant Ramón. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Lluís Ribas.—175 × 125 mm.—8 pp.
Any I, 1925: núm. 1-3 (16 nov.-15 dbre.)

A més del noticiari pertanyent a la Congregació, s'hi veuen treballs religiosos, històrics i literaris. Va seguir publicant-se fins el mes de maig de l'any següent. La majoria dels articles van signats amb pseudònim; així veiem *Wilfred* (Francesc Melo), *Huc de Cervelló* (Pere Grases), *Galdric* (P. Boada), *N. A. T.* (Tomàs Estalella), *Matiner* (Antoni Amadó) i altres.

VILANOVA I GELTRÚ *

3045. LO CARRIL DE VILANOVA.—Farà, al menos, un viatge cada setmana. [Capçalera il·lustrada].

Imp. de Josep A. Milá, Sant Gregori, 15.—385 × 238 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.
Any I, 1879; tren 1.-12 (15 juny-31 agost).

Aquesta publicació tenia diversos redactors en cap: A Barcelona, En Josep Verdú; a Valls, En Josep Llopis, i a Vilanova, En Josep Campamá. En l'article de salutació, ens diuen que la via que segueixen és la del progrés i que són catalanistes. Hi col·laboraven N'Artur Gallart, Josep Lluc, Enric Riba, Sebastià Gomila i molts més. En la revista *La Renaixensa* (Barcelona, IX, p. 287; 15 juny 1879), llegim: «Creyem que á aquestas horas haurá aparegut un nou setmanari *Lo Ferro-carril á Vilanova y Geltrú*». Les nostres recerques han resultat infructuoses per a veure algun exemplar d'aquesta publicació i creiem que es tractava de *Lo Carril de Vilanova*.

---

* Nostre reconeixement a Eduard Foradada i Coll, el qual, després d'haver-nos donat notes referents a publicacions vilanovines, ens ha permès d'utilitzar la seva important col·lecció de premsa per a fer més complet el nostre treball.

3046. LO XIULET DEL CARRIL.—Periòdic en vers: préu, dos cuartos per tot arréu. Xiulará setmanalment lo que li sembli dolent. [Capçalera i il·lustrada].

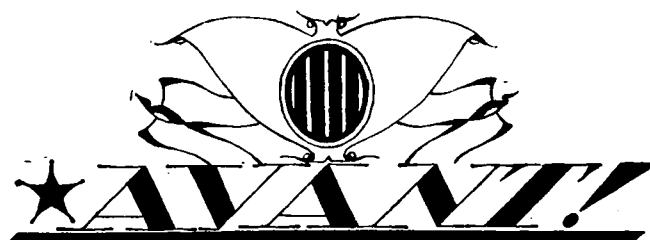
Adm.: Progrés, 33.—Imp. *La Renaixensa* (Barcelona).—277 × 178 mm.—4 pp. a 2 col.
Any I, 1881;
xiulet únic (19 març).

Va escriure'l Josep Verdú (*Gestus*).

3047. ROMANSO DE VILANOVA.—Batxilleria semanal, enllustrada, que posará de relleu las bellas y miserias de Vilanova, per Fra Gerundi cuaternari exclaustrat.

Red.: Per tot arreu. Adm.: Llibreria de Ll. Rovira, Progrés, 40. — 195 × 133 mm. 4 pp. a 2 col.
Any 1881; romanço 1.^r (agost).

Publicació satírica i humorística.

ANY III

Vilafranca del Penedès, 6 de Juliol de 1923

NÚM. 71

A l'opinió

MASSA PACIÈNCIA

En un any ençà la posició dels diversos sectors del catalanisme ha notablement canviat. L'accentuació del nostre sentiment nacional ha provocat un deixament general, i, consegüentment, la manifestació de dues tendències en la tasca a fer, ambdues creditors del nostre esforç: la de «L'Estat Català»—que prepara i organitza els patriotes per a la batalla decisiva—i la de «Acció Catalana»—que, no recusant cap mitjà de combat, treballa preferentment en la recatalanització del nostre poble.

Des de la fundació de la nostra entitat, havem romàs sempre deslliçada de tot compromís amb els diferents nuclis de patriotes. Per tota havem sentit sempre el més fraternal afecte, cils s'han endut la nostra més profunda ampara. I, sota el guaió de l'estel que totsemp ha fulgurat en la nostra bandera, havem fet via, sense rectificar mai el camí emprat.

Bella cosa fóra unificar les tendències precitades. Al nostre entendre la preparació dels patriotes per a futures contingències no és res més que el natural complement de la tasca essencial d'anar Catalunya endina.

Avui, però, la persistència dels atacs de l'enemic obliga tots els patriotes a una major cohesió i, per tant, a triar entre una i altra tendència. Almenys, auctat es el dilema amb què hem topat.

Sense que l'haver nos decantat vers una banda preocupi hostilitat envers l'altra, la nostra identificació—temps ha palea—amb l'ideari proclamat per la Conferència Nacional Catalana ha fet necessària l'adhesió del «Bloc Catalanista» a «Acció Catalana».

Avant ingressa en l'ha, provocat cap enlluernament passatger, ni cap anhel rastner. Entrem a la novella agrupació de patriotes, sincerament, amb la consciència ben neta, per ocupar—com diguerem abans de la Conferència Nacional—un lloc a l'avanguardia. I duem, com sempre, en el nostre bagatge totes les armes de combat que podran fer nos reeixir en la lluita per la República Catalana.

És avui viu, com sempre, l'afecte que sentim per la «Unió Catalanista», more veneranda del nacionalisme radical i per «L'Estat Català», la tasca del qual ha d'endur-se inevitablement la voluntat de tots els patriotes.

Per Catalunya i la seva República!

EL CONSELL DIRECTIU DEL «BLOC CATALANISTA»

Hi ha homes als quals ni les realitats més tangibles ni els fets més al·licionadors són prou per fer-los compondre llurs equivocacions. A Catalunya, tenim tots aquests senyors que fa anys i paays que van al Congrés espanyol a parlar, més o menys entèlicament, exposant llurs radudes apreciacions de la qüestió catalana, i que quan els homes que governen l'Estat els diuen que estudiara el problema, ja es troben tranquils i satisfets com si haguessin fet una obra de gran transcendència. Es lasólit que, després de tantes vegades de dir el mateix, de rebre idèntiques respostes i d'ésser, sovint, la ríota de qualssevol marqués de t'ol més llarg que la mentalitar, encara, taiment com u's infants als quals hom promet una lliminadura per què cessin de plorar, sapiguen avenir-se amb paraules incoerents. És icompreensible que, aquests senyors, no s'hagin donat compte que amb tot i demanar humitment unes concessions migradíssimes, l'Estat mai accedirà a complaure'ls.

Creem que tots aquests polítics que, amb paciència similar a la de Job i amb seny extremadament immutabile, acosten els catalans que no ens deixem emportar per ço que ells apellen sentimentalisme i que tiaguem fe en les solucions harmòniques, fora hora que comencesin de comprendre el paper que fan davant Madrid i davant Catalunya.

Núm. 3039.

3048. ECO DE LA EXPOSICIÓN REGIONAL. [Capçalera gravada].

Imp., Rambla, 41.—275 × 185 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 2 cuartos.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Setmanal.
Any I, 1882; núm. 1 (18 juny).

Publicació cultural dirigida pel P. Eduard Llanas. Van sortir quinze números.

3049. L'ANGEL DEL CAMPANAR.—Donará un tom cada setmana y dirá tot el que vegi bo y dolent. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Progrés, 33.—Imp. i Lit. de Hurtado, Miquel i C.^a—350 × 245 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.
 Any I, 1883; tom 1.^r-10 (12 agost-14 oct.)
 En l'article de salutació, ens diu la Redacció, que ens donarà el seu «concell en tot lo que vegi y en tot lo que sápig». Era Director, En Josep Verdú.
3050. EL MENSAGERO.—Periódico político y literario de intereses locales y regionales.
 Red. i Adm.: Sant Sebastià, 11.—Imp. F. Miquel i C.^a—315 × 210 mm.—8 pp. a 3 col.—Diari.—Bilingüe.
 Any I, 1883; núm. 1 (15 agost).
 Aquesta publicació va sofrir diversos canvis. De primer va ésser diari, des del núm. 65 sortí dues vegades a la setmana (dijous i dissabtes), després tres vegades i l'any tercer tornà a la seva publicació primitiva. Durant part dels anys segon i tercer tenia per títol *El Nuevo Mensagero*. Defensava l'ideari republicà federal, i va deixar de publicar-se el 30 de desembre' de 1888 amb el núm. 1080.
3051. FRUYTA DEL TEMPS.—Periodich satírich, humorístich, literari e ilustrat. Donará fruyta cada setmana, sols per dos quartos.
 Red. i Adm.: Llibreria Lluís Rovira, Progrés, 40.—Imp. Josep A. Milá, Rambla Principal, 41.—320 × 240 mm.—4 pp. a 3 col.
 Any I, 1883; núm. 1-2 (26 agost-1 set.)
 Publicació dirigida per Higini Rubió, i dedicada a comentar els fets més culminants ocorreguts en la setmana.
3052. LO PAGÉS.—Cada setmana farà 1 viatge. Cada viatge valdrá 2 quartos. [Capçalera iHustrada].
 Red.: Pescateria, 18. Adm.: Pi, 6 (Barcelona).—Imp. i lit. de Hurtado, Miquel i C.^a—363 × 249 mm.—4 pp. a 3 col.—Sortia els dissabtes.
 Any I, 1883; viatge 1.^r i 2.ⁿ (22-29 set.)
 Publicació satírica i humorística, en prosa i vers, dirigida per Josep Verdú (*Gestus*).
3053. LA LLUMANERA DE VILANOVA Y GELTRÚ.—Periódich popular, satírich y no satírich, festiu, humorístich y literari. Fará llum una vegada cada mes.

Red. i Adm.: Plaça de Sant Antoni Abat, 3.—Imp. i lit. de Hurtado, Miquel i C.^a—320 × 220 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.
Any I, 1883; núm. 1-2 (30 set.-14 oct.)

En l'article «Salut y Pesetas», ens fan saber que serà una publicació «recreativa y humorística». Va dirigir-la Joan Mayné.

3054. **LO DIDOT.**—Periódic popular satírich, humorístich y literari. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: Tetuan, 11.—Imp. F. Miquel i C.^a—350 × 220 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.—Il·lustrat.
Any 1884; núm. 1 i únic (11 maig).

El subtítol ja ens diu el caire d'aquesta publicació.

3055. **LO XARRAPETA.**—Periodic que xerrarà y petarà sempre que tingui el pap plé. [Capçalera gravada].

Imp. Josep A. Milà.—320 × 260 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.—Setmanari.—Il·lustrat.
Any 1884; núm. 1 i únic (1.ª juny).

Publicació humorística. La Redacció ens diu que «està en totes parts, pero no's troba en lloch».

3056. **LA PUBILLA DE VILANOVA Y GELTRÚ.**—Periodich popular, satírich y no satírich; festiu, humorístich y literari. Com que no li agrada lluí mes al sol que lo que te a l'ombra, sols farà un passeig cada setmana.

Red. i Adm.: Cabanyes, 14, 1.ª.—Imp. F. Miquel i C.^a—320 × 220 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, 2 quartos.
Any I, 1884; núm. únic (12 juny).

Publicació anodina que: «Farà cada setmana una visita | per regalar los fruits de sa cullita. | I donant per tot arreu un passeig | a qui s'ho merexi darà mareig».

Nim. 3046.

3057. L'ANGELET DEL CAMPANAR.—Periodich per tots els gustos.
 Red.: Tetuán, 10. Adm.: Progrés, 33.—Imp. F. Miquel i C.^a, Progrés, 33.—340 × 225 mm.—
 4 pp. a 3 col.
 Any I, 1885; núm. 1-12 (8 agost-24 oct.)
 Publicació setmanal satírica i humorística. Insereix notícies referents a assumptes de la localitat, però tractant-ho tot xiroiament.
3058. L'ANGELET DEL CAMPANAR. — Periodich per tots els gustos. [Capçalera gravada].
 Red. i Adm.: Tetuan, 10.—Imp. F. Miquel i C.^a—340 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.—Setmanal.
 Segona època.—Any I, 1885; núm. 1-13 (8 agost-31 oct.)
 Té el mateix caire que la primera època. (Vegeu núm. 3057).
3059. LA CUYNA.—Periòdic humorístic. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Societat *La Cuyna*.—Tip. de F. Miquel i C.^a—260 × 160 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any I, 1886; núm. 1 (24 gener).
 La Redacció composta per «Tots los Cuyners», ens diu que: «Qui mes qui ménos, y ab pocas escepcions, no'ns espanta ni la anarquia, ni'l comunisme, ni la liquidació de bens, perque no tenim res per perdre, deixarem apart la política, atés lo caracter humorístich de *La Cuyna*». Va seguir publicant-se, però fou suspena el 10 de març 1886 i va reemprendre la publicació el 2 de març de 1888, sortint uns pocs números.
3060. L'ANGELET DEL CAMPANAR. — Periòdich per tots els gustos. [Capçalera gravada].
 Red. i Adm.: Progrés, 33.—Imp. F. Miquel i C.^a—340 × 225 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, 2 quartos.—Setmanal.—Il·lustrat.
 Tercera època.—Any I, 1887; núm. 1-13 (27 agost-nov.)
 Segueix la mateixa idealitat que en èpoques anteriors. (Vegeu núms. 3057 i 3058).
3061. LA NOVA CUYNA.—Revista humorística. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: Societat *La Nova Cuyna*.—Imp. de Josep A. Milá, Rambla Principal, 41.—
 255 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.
 Any I-II, 1889-1890; núm. 1-11 (20 set. 1889-20 febrer 1890).
 Portantveu de l'esmentada Societat.

Any I.

Vilanova y Geltrú, 22 Setembre de 1893.

Viatge I.

CADA
SETMANA

FARÀ

1

viatge.

CADA
VIATGE

VALDRÀ

2

Cuartos.

A VILANOVA,

Possó a casa de n' Joseph Verdú
CARRER DE LA FERRATERIA, 16

LO PAGES

A BARCELONA,

Possó a casa de n' Guillem Parera
CARRER DEL VI, 6

PREUS D' ENTRADA EN L' HIPÒDROMO.

De pesseta.

De deu ralets.

De duro!

De franchi

De quatre duros.

De vint rals.

Nim. 3052.

3062. LA CUYNA.—Revista humorística dedicada al sosteniment de la Cuyna vella. Sortirà un cop cada vegada.
- Red. i Adm.: Societat *La Cuyna*.—Imp. de Josep A. Milá, Rambla Principal, 41.—235 × 150 mm.—4 pp. a 2 col.
- Segona època.—Any I, 1892; núm. 1 (16 gener).
- Segueix la mateixa finalitat que la primera època. (Vegeu núm. 3059).
3063. LA PLOMA.—Setmanari humorístich il·lustrat. [Capçalera gravada].
- Red. i Adm.: *Escoles Pies*.—220 × 160 mm.—12 pp.—Múm. solt, ptes. 0'10.—Il·lustrat. Any 1900; núm. 1 i únic (11 abril).
- Publicació velografiada, feta pels pensionistes de les Escoles Pies.
3064. EL 19 DE MARZO.
- Red. i Adm.: Rambla Principal, 50, 2.ª—Imp. Ariza, Sant Felip, 26 (Barcelona).—263 × 169 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
- Segona època.—Any I, 1902; núm. 1 (12 abril).
- En l'article «Ofrecimiento», es llegeix: «Poco valemós, sinceramente hablando, pero nuestras columnas, que son reflejo fiel de nuestros entusiasmos por ideales de libertad y de democracia, las ofrecemos al Comité republicano Federal, pues entiendan los dignos representantes de esta honradísima entidad que con ellos nos unen vínculos inquebrantables en el terreno de las ideas y sentimientos». Publica articles de polítics i literaris.
3065. EL MENSAJERO.
- Red. i Adm.: *Centro Republicano Federal*, Sant Gervasi, 41.—Imp. de *El Mensajero*, Provença, 197 (Barcelona).—255 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.
- Quarta època.—Any I-III, 1902-1904; núm. 1-104 (7 juny 1902-29 maig 1904).
- El Mensajero*, ens diu la Redacció, «no ha de hacer programa. Lo tiene el partido de que se propone ser eco: es el que defendió en sus anteriores épocas: es el mismo que defenderá ahora». Pertanyia al partit federal. (Vegeu núm. 3050).
3066. CASINO ARTESANO.—Revista. [Capçalera tipogràfica].
- Red. i Adm.: *Casino Artesano*.—Imp. Oliva.—260 × 90 mm.—6 pp.—Quinzenal.—Bilingüe. Any I, 1902; núm. 1 (14 abril).
- Portantveu de l'esmentada Societat; va deixar de publicar-se a començos de 1903.

3067. **NOU CUCUT.**—Periodic satíric burlesc.
- 140 × 87 mm. [Des del núm. 9] 200 × 120 mm.—8 pp. [Des del núm. 9] 4 pp.—Núm. solt ptes. 0'05.—Setmanal.—Il·lustrat.
- Any 1903; núm. 1-13 (22 abril-juliol).
- Publicació regionalista, velografiada.
3068. **FUET VILANOVÍ.**—Setmanari català. Surt els dissabtes.
- Red. i Adm.: Montserrat, 1.—Imp. *Fuet de Vilanova*.—210 × 150 mm.—12 pp.—Núm. solt, ptes. 0'05.
- Any I, 1904; núm. 1 (13 agost).
- Aquesta publicació, tirada en «cyclostyle», no tenia altra finalitat que satiritzar el «Centre Federal Vilanoví».
3069. **EL CENTINELLA VILANOVÍ.**
- Red. i Adm.: *Círculo Católico*, Pádua, 31.—Imp. del *Diario*, Rambla principal, 41.—200 × 150 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.
- Any I, 1905; núm. 1 (17 juny).
- Publicació catòlico-literària. Va seguir publicant-se fins el mes d'agost de 1907.
3070. **COSTA DE PONENT.**—Periòdic setmanal català. Portaveu de les Comarques d'Abrera, Begues, Canyelles, Castelldefels, Castellet, Castellví de Rosanes, Cornellá, Cubelles, Esparreguera, Esplugues, Gavá, Gelida, Hospitalet, Martorell, Molins de Rey, Olesa de Bonesvalls, Olivella, Papiol, Prat, Santa Coloma, Santa Creu d'Olorde, Sant Andreu de la Barca, Sant Boy, Sant Climent, Sant Esteve Sesrovires, Sant Feliu, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Sant Llorens d'Hortons, Sant Pere de Ribes, Sant Vicents dels Horts, Sitges, Viladecans y Vilanova y Geltrú. [Capçalera mixta].
- Red. i Adm.: *Centre Catalá*.—Imp. Oliva.—334 × 240 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: 4 mesos, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.
- Any I, 1906; núm. 1 (30 juny).
- La Redacció diu «A la premsa de Catalunya»: «Venim a la lluita política a posarnos al vostre costat, a portar nostre gra de sorra al edifici de la regeneració de la Patria. No serem els vostres amichs, serem els vostres germans... Y quant arriui, molt aviat, el dia del nostre imperialisme triomfant en l'Unitat Ibérica,

nosaltres fruïrem ab vosaltres la satisfacció plena d'haver complert la gran missió precursora de deslliurar la nostra terra». Publicació d'informació local i comarcal. Sempre ha defensat el mateix ideari, el qual li ha valgut moltes i suspensions.

3071. EL PARE CROSPIS.—Periodich amich del sosego i del recolliment. Sortirà quan li sembli.

Red. i Adm.: Cambra del mal us del Castell de la Geltrú.—Imp. Jacint Santacana, Aiguà, 4 (Sitges).—240 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I, 1906; núm. 1 (21 oct.)

Publicació avançada i anticlerical. Va publicar-se fins el maig de 1907.

3072. DEMOCRACIA. — Semanario Republicano Federal. Organo del partido Republicano Federalista del Distrito de Villanueva y Geltrú. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Centre Republicà Federal*, Plaça de la Constitució, 13.—Imp. del *Diari*, Rambla Principal, 41.—333 × 228 mm.—4 pp. a 3 col.—Bilingüe.—Suscripció: Un mes, ptes. 0'50. Trimestre, ptes. 1'50. Núm. solt, ptes. 0'10. [Des de l'any 1920] Núm. solt, ptes. 0'15. [Des de l'any 1921] Un mes, ptes. 0'75. Trimestre, ptes. 2'25. Núm. solt, ptes. 0'20.

Any X, 1916; núm. 469-472 (16 juliol-5 agost). - XIV, 1920; núm. 686-691 (21 nov.-26 dbre.) - XV, 1921; núm. 715 (5 juny). - XVIII, 1924; núm. 878-880 (22 nov.-20 dbre.) - XIX, 1925; núm. 882-891 (17 gener-23 maig).

Aquesta publicació va començar a sortir en 1907. Demés dels articles polítics defensant l'ideal republicà, s'hi veuen treballs referents a crítica literària, a l'administració local, etc. Segons les èpoques, el català és més o menys abundant.

3073. CANTACLAR.—Setmanari satíric amb ninots. Sortirà cada dissapte.

Red. i Adm.: Plaça de Sant Pere, 30, 3.—Multicopia *Cantaclar*.—190 × 135 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.

Any I-II, 1907-1908; núm. 1-10 (7 dbre. 1907-8 febrer 1908).

Publicació catalanista tirada en «cyclostyle». Censurava el partit republicà-radical.

3074. VILLANUEVA Y GELTRÚ.

Imp. A. Marcó (Badalona).—215 × 135 mm.—16 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I, 1907; núm. únic.

Publicació de propaganda de turisme.

3075. EL CALASANCIO.—Organo de la Asociación Calasancia de Villanueva y Geltrú. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Colegio Samá*.—Imp., Rambla, 41.—200 × 111 mm.—16 ó 20 pp.—Núm. solt, ptes. 0'30.—Mensual.—Bilingüe.
Any 1908; núm. 1 (27 març).

Inseria articles religiosos, morals i literaris. Va seguir publicant-se fins el 27 d'octubre de 1912.

3076. LES ESCOLES OBRERES DE VILANOVA I GELTRÚ.—Amb permís de l'autoritat eclesiàstica. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Escoles Obreres*.—Imp. *La Hormiga de Oro* (Barcelona).—360 × 230 mm.—4 pp. a 3 col.—Mensual.

Anys I-II, 1909-1910.

Publicació cultural. Era el portantveu de les esmentades Escoles.

THEMIS

ANY I.—NÚMERO I.—SORTIRÀ EL 1.er I EL 15 DE CADA MES.—REDACCIÓ: PLATJA, 46, 2.^a
VILANOVA I GELTRÚ: DIADA DE SANT PERE: 1915

THEMIS vol

que l'afany de bellesa cívica, arriui a ésser pels nostres conciutadans una habitud d'espiritual ascensió; que de lo gran com de lo nini n'emani l'eúritmia de les veritables obres d'art, eúritmia perfectament possible en tots els ordres de la vida. En aquest venglò d'idees mai serà excessiva l'immodestia de THEMIS, que's creuarà obligada a fer sentir sovint el veny de la seva veu, car ella sab, que parquedat sol ésser presa per malentesa tolerancia i àdhuc per amoral feblesa. No ves menys a ningú serà fet deliberat vilipendi, com tampoc deturarà l'acèrba crítica, cap mot ni cognom injustament venerat. Veuuquí en poques paraules lo que THEMIS vol.

SURGE ET AMBULA

«...os le escogido a vosotros porque sois honrados, porque sois buenos, porque sois inteligentes, porque sois nobles e hidalgos patricios amantes del progreso, bienestar y prosperidad de esta villa...»

Victor Balaguer.—Discurs d'inauguració de la Biblioteca-Museu-Balaguer.

Però encara millor s'escaurien sobre aquell frontispici les paraules que'l Dant vegé escrites sobre la porta de l'Infern: *Lasciate ogni speranza voi ch'entrate*. Quan menys posarien en relació el continent (Biblioteca-Museu-Balaguer) amb el contingut. Serien com un acte de contrició abans d'entrar al temple.

Aixeca't i fes via, diu el lema llafí del Museu; sí, fes via, força via, tu que passes per davant d'aquest casal, però depressa i sens torbar-te, puig ja de tu si tens la dissort d'aturar-te davant d'aquelles parets, davant

d'aquelles vitrines, davant d'aquelles taules!

Es ja temps de dir-ho... Ho diré al primer que passi, que aixequi els ulls a contemplar el timpà del portal i que tingui ganes d'atrevir-se-lo per a satisfer una curiositat del moment; an aquest desconegut, per a que no s'indigni de veure l'incuria que en el Museu impera, per a que si fa responsables d'ella a tots els vilanòvins, sàpiga que alguns n'hi han que protesten, no per mesquina malvolença o antipaties personals, sinó sentint l'entusiasme mateix en que s'inspirà la fundació del Museu, entusiasme contagiats als que després hi aportaren sa col·laboració.

I al dir-ho a tothom i a qualsevol, donant a conèixer varies cartes endreçadaes a un amic estimat, en la mateixa forma espontània en que foren escrites, ho fem per a donar exemple de que poden suportar perfectament la llum pública els comentaris que tothom fa; més encare, de que és un deure de tots l'esterioritzar la protesta tan fonamentada i tan endreçada a fi de bé.

Núm. 3079.

3077. EL SENYOR RAMON.—Enganya les criades (i les senyores) el senyor Ramon enganya tot lo mon. [Capçalera gravada].

Red. i Adm.: *Escolapis*, 63.—Imp., Parellades, 9 (Sitges).—270 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.
Any 1913; núm. 1 i únic (27 febrer).

Publicació humorística. La Redacció ens fa saber que «surtirà sempre que estigui trempat i vulgui fer feina».

3078. FULLA SOCIAL.

Red. i Adm.: Santa Madrona, 21.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—250 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.

Any I, 1914; núm. 1 (juliol).

En l'article «Nostra finalitat» es llegeix que «es sols nostre objecte, divulgar per medi d'aquesta modesta *Fulla*, tots aquells coneixements de caràcter social i econòmic que tinguin relació amb nostra vila i pobles veïns... defensarem sempre tot lo que atanyi a la moralitat i als interessos materials». La majoria de notes locals que publica, es refereixen a Sant Pere de Ribas. Es la mateixa publicació que hem vist en el núm. 2510.

3079. THEMIS.—Sortirà el 1.^r i el 15 de cada mes. [Des del núm. 3] Sortirà el 5 i el 20 de cada mes. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Platja, 46, 2.ª—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—242 × 169 mm.—12 pp. a 2 col.—Suscripció: Trimestre, ptes. 1. Núm. solt, ptes. 0'15.—Polilingüe (català, espanyol, francès, italià).

Any I, 1915-1916; núm. 1-18 (29 juny 1915-20 març 1916).

Publicació artística literària. L'article «Themis vol», diu que es proposa que «l'afany de bellesa cívica arribi a esser pels nostres conciutadans una habitud d'espiritual ascensió, que de lo gran com de lo nimí n'emani l'eúritmia de les veritables obres d'art, eúritmia perfectament possible en tots els ordres de la vida». Entre els noms que es llegeixen al peu d'alguns treballs, s'hi veuen els de Josep F. Ràfols, Trinitat Catasús, Damià Torrents, Joan Draper, Pere J. Bassegoda, Dàrius Vilàs i altres.

3080. FULLA DE LES ESCOLES OBRERES.—Se publica amb permís de l'autoritat eclesiàstica.

Red.: *Escoles Obreres*, Santa Madrona, 11.—Imp. *Social* de Josep Ivern, Santa Madrona, 21.—225 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.

Any I-XI, 1915-1925.

Publicació catòlica moral.

3081. TRESOR MARIÀ. — Portaveu de la Congregació Mariana de St. Lluís Gonçaga.

Red. i Adm.: Santa Madrona, 21.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—190 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I, 1917; núm. 1-16 (27 gener-dbre.)

VILA-NOVA

Periòdic quinzenal

PREUS		No retornem els originals.....	
Janov. trimestrè	075 ptes	Dels treballs publicats ne son responsables els seus autors.	
Fora	100 »	Redacció: Santa Madrona, 21	
Número solt	010 »		

No podem defugir el costum justificat de dir el perquè el nostre periòdic surt a la llum: VILA-NOVA—que es mostrarà al públic amb aquella espontaneïtat que sempre va aparellada d'un mesurat i profund convicentment—surt al carrer, per aplegar a Vilanova els batecs de sentit catalanesc que en l'host de joves treballadors de Catalunya Nova s'inicien amb claries d'una civilització definitiva sintetitzada pel nacionalisme integral del nostre poble.

Nacionalisme, per nosaltres és vida creadora. I en aquest sentit, Política vol dir obra cultural. I fixe el nostre esguard en l'obra constructiva del President suara mort, exposarem ço que pensem, car el dret de pensar—que abans de la nostra renaixença no'l crèiem fet per nosaltres—és el més preat per un poble.

Altrament no volem ésser exclusivistes: acullirem amb criteri eclèctic totes les valors sinceres, saludant, a l'ensem, a tots els qui com nosaltres tenen ideals i volen exterioritzar-los.

PER UNA PATRIA JO DIRÉ EL MEU CANT...

*Al dilecte amic
J. Torrents Rossell*

Per una Pàtria jo diré el meu cant,
que per cap altre no el canviaria;
desfaria la llosa de l'instant
i en un llarg cogitar el tornaria.

Per una Pàtria i per cap més: que el cant
és ferm quan la creença és tota sola;
car la diversitat és cohejant
i fa el lloar mesquí i el seny immola.

Aquella Pàtria serà com el sol:
l'ovirarem petita i llunyedana;
no podrem abastar-la d'un sol vol,
car serà molt endins la seva ufana.

Com el sol la veurem petita; i gran
serà per objectiva consciència;
més de sa llum serem portocs, en tant
no ens cobricel·li el vel de la ignocència.

Saludem a la premsa de Catalunya i amb preferència a la que pensa i escriu en català.

Saludem en particular a tota la premsa de Vilanova

Els dirán d'una Pàtria més enllà
que no tindrà la pols del temps qui passa;
llavors nostre desig es tornarà
amor etern del flam qui tot ho abraça.

i més encor allò que esta blasmat
per la força maligne de la vida;
o Pàtria! més de tu sentirem grat
com més fons tingui el clot de la ferida.

I l'enuig servarem endins del pit
arracarat de tota arrel impia,
farà tornar l'agravi en nou delit
i seguirem la dreturera via.

Dreturera serà per nostre esforç,
que ningú hi podrà treure dretura
i aquell qui curará de fer-la torç
ultrapassarà el seny de la mesura.

Calladament laborarem l'estoig
on la Pàtria reposi en flonja tònica
i tot d'una serem contents del goig
o Pàtria car verás ben nostra l'única.

José A. FOXT I CASAS

Lloartem l'espontània col·laboració de tots els vilanovins amants del cultiu del nostre llenguntge.

Eclèctisme per nosaltres té l'valor mètdica d'iniciament.

LA NOVA VEU

Amics meus: fer una bella revista és una heroica cosa. I més heroica cosa és encara fer-la fora de Barcelona, que e' on convergeixen totes les manifestacions espirituals del nostre poble i on les energies disperses fan un esclat de fortitud.

Jo, en saber d'una nova revista forana, sento una mica d'inquietut. ¿Serà una valor positiva i duradera? ¿Caurà en la vulgaritat, per a esdevenir àdhuc un destorb? La major part de les vegades passa això. Decaïment, vulgaritat, desèredit... I potser després una deixu pueril d'èrgull.

Però de tant en tant, apareix un títol que no es pert en el no-res. Si s'afiança la voluntat dels que, crearen, i demés, han sabut crear-se una idealitat estètica o política, ben aviat es fa imprescindible l'anàlisi d'aquella revista per a tothom qui vulgui seguir el ritme del temps.

En l'article de presentació llegim que: «Motiva l'aparició d'aquest folletó el fet de comensar en el present any la Congregació Mariana de nostra Vilanova sa edat d'argent..., serà el portaveu dels preparatius a la magna festa que en sa oportunitat celebrarà nostra benvolguda Congregació...»

3082. COSTA DE PONENT.—Segona época. [Capçalera tipogràfica].

390 × 265 mm.—8 ó 4 pp. a 4 col.
Any I, 1917; núm. 1-5 (18-24 juliol).

En l'article de salutació, diu la Redacció, que «els temps que correm ho són de lluita per la llibertat, que és vida». Ressenya l'Assemblea dels Parlamentaris celebrada a Barcelona el 18 de juliol. Com *La Veu de Catalunya* (vegeu número 479) estava suspesa*, els elements catalanistes feren sortir la *Costa de Ponent*, suplint la publicació barcelonina. (Vegeu núm. 3070).

3083. VILA-NOVA.—Periòdic quinzenal.

Red.: Santa Madrona, 21.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—298 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—
Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1917; núm. 1 (18 oct.)

En l'article de salutació ens fan saber que «*Vila-Nova...* surt al carrer, per aplegar a Vilanova els batecs de sentit catalanesc que en l'host de joves de la Catalunya nova s'inicien amb clarícies d'una civilització definitiva sintetitzada pel nacionalisme integral del nostre poble. Nacionalisme, per nosaltres és vida creadora. I en aquest sentit, Política vol dir obra cultural». Va seguir publicant-se fins a últims de setembre de 1918.

3084. FULLA VILANOVINA.

Red. i Adm.: Santa Madrona, 21.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—250 × 170 mm.—4 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.
Any I, 1919; núm. 1-2 (1-8 març).

En l'article «Quatre mots» llegim que «una circumstància imprevista ha motivat la sortida d'aquesta *Fulla*, que no te altra finalitat que la informació d'assumptes vilanovins». Els dos números van dedicats a les festes del Carnaval. Era un setmanari dirigit per En Josep Isern i Salvó.

---

* No tingué autorització per a reparèixer fins el dia 26 de juliol.

COSTA DE PONENT

PERIÒDIC NACIONALISTA

Anv I

VILANOVA I GELTRÚ: 30 D'AGOST DE 1922

Núm. 1

Redacció i Administració: Centre Català • Sortirà els dies 10, 20 i 30 de cada mes • Preu de subscripció: 2 ptes. trimestre. Un número 25 cts.

QUI SOM...?

Som els que fa setze anys entràrem en les rengleres de la premsa nacionalista, per a portar nostre gra de sorra a la tasca catalanitzadora d'aquesta comarca.

Som els mateixos i el mateix ideal ens guia. Posar l'ambició i el despit n'han fet desertar alguns, però l'amor a la Pàtria i l'esperit de sacrifici que nia al cor de la joventut ha engronit les fileres del nostre exercit lliberador.

Com aleshores laborem pel expandiment del nacionisme, i com aleshores, venim reunits a lluitar per la defensa dels drets de Catalunya, sembrant les llavors de redempció.

Profusa va ésser la tasca passada. La nostra empremta anorà els segregadors de la voluntat del poble i la formosa senyera, símbol de nostres amors i representació viva dels nostres ideals, onèjà triomfante per tots els indrets de la encountereda.

Mes ara que, aprofitant el desca de la legió victoriosa, els enemics de la causa tornen amb irritant desvergonyment a blasmar de nostres drets, els uns, i amb l'insult i la calúmia, com úniques armes, tornen a combatre'ns els altres, hem de tornar també nosaltres a la lluita per a lluitar nostra terra del caciquisme i de la postissa democràcia amb que'ls falsos redemptors volen enlloiar-la.

Per això aicem la treva i tornem a la lluita sra volta. El jovent que s'aplega al voltant ens donarà dalls i entusiasme; la justícia de la causa ens donarà força, i el record de les victòries passades el braó per a assolir el triomf.

I cal que ho sàpiguen tots: Hi anem amb les eines ben esmolades, com diu la cançó popular, «per quan vingui un altre juny»; i anem recordant el *via foris* dels avis que al lluny dels segles ressona encara i encesa d'entusiasme nostres cors al màgic crit del *desperta ferro*.

LA REDACCIÓ

La Pàtria Catalana, petita o gran és l'única pàtria nostra.

E. PRAT DE LA RIBA.

Camouflage?... Sarcasme

Hem anat llegint els valents i ben pensats articles que al voltant de la repatriació de tropes del Marroc ha escrit N'Antoni Miracle a *La Veu de Catalunya*. N'Antoni Miracle s'ha escarrasat debades. No són raons les que poden portar els nostres governants a fer una obra de justícia nacional; no són arguments els que poden inclinar els nostres governs a donar satisfacció oportuna als clams de l'opinió pública. Els nostres governs deixen cridar, deixen que'l poble s'esgargamelli, pensant que una hora o altra es censarà i acabarà per subjectar-se a la fatalitat. I generalment surten amb la seva. Cada dia que passa ens en dona una prova.

Perquè els nostres governs aurtin de llur atonia ancestral cal que'ls crits i els clams esdevinguin cosa palpable; que'ls crits i els clams esdevinguin amenaces i que les amenaces es tornin fets. Sols aleshores és quan es desavellen i diuen: «Caram, caram; això va de bo; cal fer justícia». I fer justícia és donar satisfacció als clams populars.

Mentres no veieu davant dels ulls el puny clos disposat a caure, tot lo que'l poble demana és una coacció intolerable, una tossuderia inqualificable, una exageració i una petició inoportuna. Mea quan els governs es troben davant del puny clos, aleshores amanyaguen el poble, li passen blanament la mà per l'espatlla i li diuen: «Home, saps que tens raó? Lo que demanes és ben just i no ens en havíem adonat, però perquè poguem fer queicom per tu, cal primer que siguis bon minyó; cal que abelisxi el puny i callis».

N'Antoni Miracle prou que s'escarrassa fent veure la raó en la qüestió de la repatriació de les tropes; l'opinió tola està al seu costat; els arguments són contundents. I el govern s'ha desvetllat; ha sentit els clams del poble, ha sospesat els arguments i no venen el braç enlaire, ha dit tot badallant: «Bai no veí la pena d'amoinar-s'hi; la tempesta encara és lluny; tapem-li la boca el poble amb una promesa. «Les tropes del cupo de 1919 seran repatria-

des», ha exclamat. El poble, de primer entruí, ha restat quiet. Han cessat els clams; qualche veu isolada, però, s'ha deixat sentir. I el govern ha dit: «ha passat la tempesta; tornem el nostre tradicional *far niente*».

Mes aquella veu isolada ha tornat a somoure el poble en vista de la passivitat del govern i és aleshores que'l govern ha promés que sí, que's repatriarien les tropes de 1919, però que com que no era possible per ara minvar el contingent d'Àfrica, aquelles tropes serien substituïdes pel cupu de 1921.

I vingué la vaga de Correus...

Aneu a sapiguer si aquella vaga fou promoguda pel govern mesix per tal de distreure l'atenció pública. Lo que és quasi bé cert que van a l'Àfrica els contingents de 1921; els de 1919, però, no és gens cert que tornin.

I qué han de tornar!... Amb lo qual resultarà no un *camouflage*, que diu N'Antoni Miracle, sinó un *sarcasme* fet al poble, fet a la nació.

Repatriació, sí; substitució, no, clamava N'Antoni Miracle. El govern volia de primer *repatriar*; després *substituir*; ara el govern veu que els clams del poble no van enlloc i envia noves tropes al Marroc sense repatriar ni un sol batalló dels contingents primers, que són els que han portat tot el pes d'aquella mortifera i impopular campanya.

Acabem, doncs, com havem començat: *Camouflage?... Sarcasme*.

ROI

Va morir a Buenos Aires un flangrop català que va deixar en son testament, entre altres, un milió de pesos a l'Ajuntament de Barcelona perquè anant destinat a Escoles servís per a tot Catalunya.

Ara el senyor Montejó, ministre d'Instrucció Pública, es despenja amb son R. D. creant la *Fundación Pedro Vila* quant ja fa més d'un any que l'Ajuntament de Barcelona va crear la *Fundación Pere Vila* i Codina, en la que porta esmerçats més d'un milió en terrenys i altres despeses.

L'Ajuntament de Barcelona s'aixaca contra aquest R. D. per entendre que és de sa exclusiva competència l'altal fundació, que sens té ni sol hi vol intervenir aquest detentador de l'autonomia universalitària.

Núm. 3090.

3085. EL VILANOVÍ.—Setmanari d'interessos locals.

Red. i Adm.: Santa Madrona, 21.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—295 × 200 mm.—8 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I, 1919; núm. 1 (16 març).

Aquesta publicació és filla de la *Fulla Vilanovina* (núm. 3084), i ens fa saber que la seva «missió no es altra que fer vilanovisme, aquí i fora d'aquí, i excloure tot aquell vilanovisme polític determinat que mes aviat entorpeix la marxa florent de la nostra vila». El dirigia Josep Isern i Salvó. Va sortir fins el segon semestre de 1923.

3086. L'ONZE DE SETEMBRE.—Periodic nacionalista independent.

Red. i Adm.: Mitg, 17.—Imp. Santacana, Sant Joan, 5. (Vilafranca).—315 × 200 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.

Any I-II, 1920-1921; núm. 1-12 (28 set. 1920-5 maig 1921).

En l'article «El nostre credo», es llegeix: «som, doncs, nacionalistes dintre la Federació Espanyola o Ibèrica, o dintre la confederació europea... Som partidaris de la Llibertat amb tota sa puresa... Volem la moral de Jesucrist com dogma del home amb el poder Suprem preexistent a éll en el mon... Volem la reintegració de la nostra personalitat com a catalans... Volem que l'ànima catalana es manifesti tal com es...».

3087. FLIRT.—Setmanari humoristic. Sortirà els dissabtes.

Red.: Plaça del Mercat.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—195 × 135 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I, 1921; núm. 1-9 (5 març-28 maig).

En l'article «A que venim», ens diu la Redacció, que no porten altra missió que la de «gravar an aquestes fulles les impressions que rebem caminant pels senders d'aquesta vida tant curta». Era un setmanari dedicat als partits locals.

3088. LA GATZARA. — Revista festiva nacionalista independent. Sortirà cada quince dies.

Red. i Adm.: Progrés, 14.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—200 × 130 mm.—12 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'25.

Any I, 1921; núm. únic (1.ª maig).

Publicació humorística. Publicava un «fulletí extraordinari amb coses i cosetes de Vilanova i Geltrú».

3089. POMELLS DE JOVENTUD DE VILANOVA I GELTRÚ.—Per l'amor de Deu i a la patria.

Red. i Adm.: Imp. *Social*.—Imp. *Social*.—195 × 100 mm.—4 pp. a 3 col.
Any I, 1921;
núm. 1 (15 oct.)

Publicació de curta durada, va deixar de publicar-se a primers de febrer de 1922; tenia el mateix caire que les esmentades en els n úms. 1068 i 2004. Era el portantveu de l'esmentada Associació.

Any III	Vilanova i Geltrú, agost de 1925	Núm. 22
Butlletí de l'Associació d'Alumnes Obrers de l'Escola Industrial de Vilanova i Geltrú		
Portaveu de l'Associació ♦ ♦ ♦ Publicació mensual		
PREUS DE SUBSCRIPCIÓ PER ALS NO SOCS: Semestre . . . 1'75 Ptes. Any . . . . . 3'50 Número solt. 0'90	REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Ateneu de Vilanova i Geltrú, carrer de Sant Pere, núm. 40	Del contingut dels treballs que es presentin per a la seva publicació, en seran responsables els seus autors.
PROBLEMES CABDALS I SOLUCIONS SENZILLES		
<p>O PINIONS més autoritzades que la nostra han estat ja exposades moltes vegades en les columnes dels periòdics i en revistes professionals, referint-se a problemes d'educació i d'instrucció; no obstant, volem ara parlar sobre quelcom que fa referència als problemes esmentats, perquè creiem que sobre aquests assumptes s'hauria d'insistir sempre fins arribar interessar l'opinió pública vers aquestes coses que tenen una importància cabdal.</p> <p>Avui que, dissortadament, el món està tan desequilibrat, i tot lo que no sigui materialisme pur sembla que té una importància secundària, és precis enfocar — abans el vulgus no sofreixi una desviació que podria conduir a la societat a resultats funestos — temes d'ordre cultural, encara que siguin només que per a espiritualitzar una mica aquest materialisme que ens ofega.</p> <p>A qui es preocupa d'assumptes culturals sembla que el tinguin com un somniador, fins hi ha qui li dona el calificatiu de xiflat; i aquesta manera d'apreciar no la tenen solsament persones incultes, si així fos seria perdonable, si que també algunes que per l'instrucció que posseeixen haurien d'ésser col·laboradores a tota obra que tendeixi a enlairar el nivell intel·lectual i moral de la societat.</p> <p>Nosaltres creiem que el mot més propi que mereixen els que es preocupen de l'instrucció i de l'educació, és el de ciutadans abnegats, de veritables precursors d'un demà millor, perquè tots els problemes que avui estan debatint-se tenen un comú denominador, que s'anomena cultura. Cultura dels de dalt i dels de baix; dels governants i dels dirigits; dels poderosos i dels humils, per-</p>		

Núm. 3094.

Segueix la mateixa finalitat de la primera època. (Vegeu n úms. 3070 i 3082).

3091. XAFARDERIES.—Quincenari humoristic.

Red. i Adm.: Rambla Principal, 2.—Imp. *Económica*, CoHegi, 8 i 10.—200 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.
Any I-II, 1921-1922; núm. 1-3 (24 dbre. 1921-28 gener 1922).

En el «Deu vos guard», ens fa saber la Redacció, que és «l'hereva de *Flirt*» (núm. 3087) i que vénen «a portar una mica d'alegria i esbargiment a tots els cors afadigats per la migrada existència i als cervells cansats de treballar tot el dia». Es tracta d'una publicació xiroia.

3092. FRIVOLITATS.—Quincenal humorístic bilingüe.

Red. i Adm.: Plaça de les Neus, 13.—Imp. *Económica*.—200 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'20.

Any I, 1922; núm. únic (4 nov.)

La Redacció ens diu, en l'article de presentació, que volen «escórrer el vel de fets que sens nosaltres potser haurien quedat ignorats»; també ens diu, que volen «rompre la monotonía de la vida vilanovina, produint la inquietut de l'esperit, jamay el dubte».

3093. VIDA MARIANA.—Portaveu de la Congregació de Maria Immaculada: i St. Lluís Gonçaga.

Red. i Adm.: Casa Rectoral de Sant Antoni.—Imp. *Social*, Santa Madrona, 21.—190 × 130 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.

Any I, 1923; núm. 1-6 (gener-juny).

En l'article de presentació llegim que vénen a palesar «les excel·lències i belleses de la dita Congregació». Publica articles religiosos, morals i literaris.

3094. BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ D'ALUMNES OBRERS DE L'ESCOLA INDUSTRIAL DE VILANOVA I GELTRÚ.—Portaveu de l'Associació. Publicació mensual. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Ateneu de Vilanova i Geltrú*, Sant Pere, 40.—Imp. *Económica*, CoHegi, 8 i 10.—210 × 141 mm.—16 pp.—Bilingüe.

Any I-III, 1923-1925; núm. 1-26 (nov. 1923-dbre. 1925).

En l'article de salutació llegim que el seu programa «s'enclou sintèticament en les dues paraules: Cultura popular».

3095. BOLETÍN DE LA SOCIEDAD CORAL «L'UNIÓN VILANOVESA».

Red. i Adm.: Rambla Principal, 55.—Imp., Rambla Principal, 41.—275 × 190 mm.—4 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any I-III, 1923-1925; núm. 1-25 (15 dbre. 1923-15 dbre. 1925).

Ultra les notes referents a la Societat, s'hi veuen articles culturals.

VILANOVA DEL CAMÍ

3096. L'IGUALADÍ.—Setmanari Republicà Autonomista. Portaveu d'Igualada y sa Comarca. [Capçalera mixta].

Red. i Adm.: Major, 49.—Imp. Vid. de M. Abadal (Igualada).—385 × 265 mm.—4 pp. a 3 col.—Núm. solt, ptes. 0'15.

Any I-III, 1912-1914; núm. 1-123 (24 agost 1912-25 dbre. 1914).

Continuació de *L'Igualadí* (núm. 1657); per això ens diu la Redacció, que «vivim, desde avuy en una terra que no sofreix el poder de Pons Pilat... Desde Vilanoveta * mirarem el quadro interessat d'Igualada». La finalitat és la mateixa que la del seu confrare d'Igualada, perseguit pels elements caciquistes.

VILASSAR DE DALT

3097. LA ESPIGA D'OR.

En el quinzenari de Badalona, *Gent Nova* (II, núm. 20; 1 setembre 1900), hi hem vist la següent nova: «En lo vehí poble de Vilassar de Dalt, se publica un nou periódich escrit en catalá ab lo titol *La Espiga d'Or*». Les nostres recerques han resultat inútils per a veure algun exemplar de la dita publicació o algun document referent a aquesta.

3098. MARINA.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació esmentada per Bertran i Pijoan, a *Prensa de Catalunya*, p. 332, el qual ens diu que era una «revista quinzenal vilassarenca», sortida en 1922; en *Catalunya Literària* (Barcelona, II, núm. 29; setembre 1922), es dona nota d'aquesta publicació, entre les rebudes, però consta com de Vilassar de Mar.

VILASSAR DE MAR

3099. LA CALANDRIA DE LA COSTA.—Cantarà al menos dos vegadas cada mes. [Capçalera i il·lustrada].

* Nom vulgar amb què és conegut *Vilanova del Camí*.

VINAROÇ

3103. LA FULLA DE COL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació sortida, segons Ribelles Comín*, de la impremta d'A. Fernández, els dies 18 i 19 de març de 1896; el mateix bibliògraf diu que tenia caire humorístic, i escrita «en dialecto catalanesc propio de aquella región valenciana».

3104. LA LLEY.—Semanari satíric.

Les nostres recerques a l'Arxiu Municipal, de Vinaroç, resultaren infructuoses per a trobar algun exemplar d'aquesta publicació que hem vist esmentada en el llibre de Ribelles Comín. Aquest ens diu que el dirigia Santiago Soler i Soler; es publicaren tres números, i sortia de la impremta d'Antoni Fàbregues; no ens fa saber la data, però com que va comprès entre *La Fulla de Col* (1896) i *La República* (1901), podem creure que va sortir entre aquells anys.

3105. EL ECO.—Semanario político, defensor de los intereses de la comarca.

Aquesta publicació bilingüe, va sortir del 26 de novembre de 1903 al 7 d'octubre de 1905 i pertanyia al partit liberal; de primer, s'imprimia a Vinaroç, a Casa d'A. Fernández, després s'estampà a Castelló de la Plana, i més tard, a Tortosa.

3106. SAN SEBASTIÁN.—Revista semanal vinarocense. [Capçalera tipogràfica enquadrada].

Red.: Casa Rectoral. Adm.: Sant Cristóbal, 13.—Imp. Daniel Delmas.—182 × 114 mm.—8 pp. a 2 col.—Bilingüe.

Any III, 1916; núm. 67 (28 maig).

Publicació catòlica. S'hi veuen treballs en defensa dels interessos de la localitat i literaris. El català és abundant.

XÀTIVA

3107. EL CUDOL.

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació satírica i humorística, sortida de la impremta de Blai Bellvert, el mes d'agost de 1890, i esmentada per Navarro Cabanes, en l'obra tantes vegades citada, p. 82. Hem de dir que en la nostra estada a Xàtiva, no ens donaren cap notícia d'aquest setmanari, amb tot i haver visitat l'Arxiu Municipal.

* Obra esmentada en la nota del núm. 1238.

APÈNDIX*

* Hi incloem les notes de publicacions que no ha estat possible de descriure en el seu lloc corresponent, per tal com les havem trobat o ens han estat proporcionades posteriorment.

A L B Í

3108. FEDERACIÓ.—Portaveu de la Federació Agrícola de la Conca de Barbará i els seus Sindicats. [Capçalera tipogràfica].

Imp. Recasens (Montblanch).—299 × 208 mm.—4 pp. a 3 col.

Any I, 1923; núm. 2 (1 nov.) - II, 1924; núm. 3-4 (23 febrer-3 dbre.) - III, 1925; núm. 5 (30 juliol).

La capçalera ja ens diu el caire d'aquesta publicació.

A L C A N A R

3109. TERRA NOSTRA.—Publicació quinzenal. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: Mestre Pedrell, 5.—Imp. Mariné (Uldecona).—270 × 170 mm.—12 pp. a 2 col.—

Núm. solt, ptes. 0'25.—Sortia els dies 1 i 15 de cada mes.

Any I, 1918; núm. 1 (1.ª juny).

Publicació literària dirigida per Josep Boria.

A L C I R A

3110. PATRIA CHICA.—Semnario independiente.

Red. i Adm.: Santa Caterina, 36.—Imp. J. Muñoz.—395 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.—Sortia els diumenges.

Any I, 1908; núm. 10 (6 set.)

Insereix treballs literaris i notes de la localitat.

3111. ENTRE NARANJOS.—Semnario científico, literario y festivo. [Capçalera il·lustrada] *.

---

* Nota facilitada per Navarro Cabanes.

Red. i Adm.: *Ateneo Mercantil*.—Imp. J. Muñoz.—393 × 270 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0'05.—Bilingüe.

Any I, 1913; núm. 1 (22 juny).

Publicació de molt curta durada; tractava dels assumptes de la localitat.

A M E T L L A

3112. LA PROA.—Periódico de la cala, raquíto y diabólico. [Des del núm. 9] Periódico defensor de los intereses de la región. [Capçalera tipogràfica].

Red.: Plaça Nova. Adm.: Sant Roc.—Imp. Biarnés, Cambis, 3 (Tortosa).—272 × 175 mm. [Des del núm. 9] 390 × 255 mm.—4 pp. a 2 col. [Des del núm. 9] 4 pp. a 3 col.—Quinzenal.—Bilingüe. 1902; núm. 1-18 (30 març-30 nov.)

Hi llegim que «aunque la misión de este periódico es la de moralizar el pueblo de Ametlla, no ha de permanecer indiferente a todas aquellas cuestiones que a la defensa de los intereses del Distrito tiendan». També diu que la regeneració «ha de pedirse a los de abajo, mejor dicho, infiltrarla a las gentes ínfimas, poniéndolas en condiciones de asimilarla». El català no és abundós.

A N D O R R A

3113. LES VALLS D'ANDORRA.—Periódich mensual. Defensor dels interessos del País en general y de cada un dels pobles en particular.

Red. i Adm. a tots los pobles de Andorra, a casa dels corresponsals; a la Seu d'Urgell, Imp., Passeig Tetuán, 4, y a Barcelona, Mallorca, 287.—Imp., Passeig Tetuán, Seu d'Urgell (Andorra).—256 × 168 mm.—8 pp. a 2 col.

Any I, 1917; núm. 1 (gener).

En l'article de «Presentació» llegim que «aspira a poder encarnar un dia no llunyá lo sentir y'l pensar de tots los habitants que poblen les riques valls que rega'l cantador Balira, senyor de la terra andorrana...». I en un altre article, ens diu que «les dissencions polítiques deurán esser suprimides... será un periódich local que tractará del moviment de població, temps, temperatura, fires y festes locals, notes agrícoles, projectes y millores locals, asuntos variats, etc.». Vegeu-ne una continuació en el núm. 963.

ARTÉS

3114. EL DOS DE JANER.—Periòdic Quincenal. [Capçalera il·lustrada].

Red. i Adm : Plaça del P. Faura, 2, baixos.—Imp. V. Galobardes i Germà (Barcelona).—
240 × 162 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Un any, ptes. 2'50. Núm. solt, ptes. 0'10.
1918; núm. 3 (1.ª febrer).

Publicació de lluita política, motivada per afers locals; la dirigia Josep Vila
(*Enric de la Serra*), i publicava treballs literaris.

BARCELONA

3115. ROMEA.—Publicación recreativa dedicada exclusivamente a los señores concurrentes á las funciones que dé la Sociedad de dicho nombre. [Capçalera tipogràfica].

185 × 125 mm.—Imp. Narcís Ramírez y C.^a—4 pp. a 2 col. En la primera, el programa de la funció.—Bilingüe.

Any I, 1874; núm. 1-25 (2 juliol-30 dbr.)-II, 1875; núm. 26-58 (13 gener-2 set.)-III, 1875; núm. 60-73 (22 set.-29 dbr.)-IV, 1876; núm. 74-93 (5 gener-30 maig). - V, 1876; núm. 95-109 (27 set.-10 gener).

La Direcció fa saber que aquesta publicació no té altra finalitat que la de «proporcionar a nuestros habituales favorecedores y constantes abonados un rato de solaz y esparcimiento... Las materias que contendrá este semanario no pueden precisarse, pero desde luego asegura la Dirección, que el bello sexo, a quien especialmente va dedicado, encontrará en sus columnas toda la variedad posible, puesto que los artículos de modas, anécdotas, poesías, ... formarán la base de esta publicación». S'hi veuen treballs en català d'En Francesc Matheu, Dolors Moncerdà de Macià, Josep Roca i Roca, Xavier Tort i Martorell, Rafael Tintoré, Frederic Soler (*Pitarra*), Víctor Balaguer, Lleó Fontova i altres.

3116. L'ESCUT DE GRÀCIA.

«Setmanari aparegut l'any 1876, escrit en llengua catalana. Consta de 8 pàgines, de tamany, 28 × 19'5. Tot ell és dedicat a la política, d'una faiso humorística força escaient; publica ninots i dibuixos al·lusius. Ha deixat de publicar-se» *.

* M. Valdeperas, *La premsa graciense (Mai Encera*, III, 31; Barcelona, agost 1927).

3117. JULIÁN ROMEA.—Publicación recreativa.
1877-1881; núm. 1-117 (17 gener 1877-12 gener 1881).
Es la mateixa publicació esmentada en el núm. 3015, amb la variant del canvi de títol.
3118. UN TROS DE PAPER.
A *L'Escut de Catalunya*, de l'11 d'octubre de 1879, hem llegit la següent «nova»: «Se diu que la vinent setmana apareixerà novament lo festiu periòdich *Un Tros de Paper*. Benvingut sia, si ha d'esser tan notable com lo tants bons resultats produhí a la causa catalanista». Hem d'advertir, però, que ni en el registre d'autoritacions de premsa del Govern civil, ni en els periòdics de la capital, no hi hem vist res més referent a aquesta represa.
3119. LA REFORMA.
Amb data del 15 de desembre de 1880, va donar-se autorització a En Llorenç Sans, per a publicar un periòdic quinzenal amb el títol abans esmentat. Que va sortir aquesta publicació, ens ho diu la següent gasetilla que es llegeix en *La Renaixensa* (Barcelona, 19 febrer 1881): «Hem rebut el número 3 de la revista bilingüe mensual *La Reforma*, dedicada als dependents de comers de Barcelona. Publica un article en castellá, un altre en catalá, duas bonicas poesias catalanas y una variada secció de Noticias».
3120. L'AUTÓGRAFO.
Llegim en *La Renaixensa* (XI, vol. I, p. 399. Barcelona, 31 oct. 1881): «S'anuncia pera mitj mes entrant [novembre], la publicació de *L'Autógrafo*, contenint autógrafos dels principals autors catalans».
3121. FULLA LITERARIA DE LA SOCIETAT «LA PONCELLA».
No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació; però, en una nova que es llegeix en el núm. 4 (15 maig 1883) del setmanari barceloní *Las Quatre Barras*, es diu haver rebut un exemplar del periòdic objecte d'aquesta nota.
3122. CERVANTES.—Sociedad Lírico-Dramática. Publicación recreativa dedicada a los señores concurrentes a las funciones de esta Sociedad. [Capçalera mixta. Retrat de Cervantes dibuixat per R. Escaler]*.

---

* Nota facilitada per Joan Torrent.

Red. i Adm.: Alt de Sant Pere, 16.—Imp., Perot lo Lladre, 2.—190 × 130 mm.—4 pp. a 1 i 2 col.—Setmanal.—Bilingüe.

Any III, 1888; núm. 4 (27 gener).

Publicació del mateix caire que l'esmentada en el núm. 3115.

3123. LO PENSAMENT.

D'aquesta publicació no tenim cap més notícia que la que ens dóna la següent «nova» que hem llegit en *L'Arch de Sant Martí* (Barcelona, 2 de febrer de 1890): «Hem rebut la visita d'un nou periodich català, titolat *Lo Pensament*».

3124. BOLETÍN DE LA ASOCIACIÓN ARTÍSTICO-ARQUEOLÓGICA BARCELONESA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm., en el local Social.—Imp. *L'Avenç*. [Des d'agost 1891] Tip. *Hispano-Americana* [Des de maig 1892] *Tipografia Católica*.—190 × 109 mm. [Agost 1893 i següents] 193 × 190 mm.—16 ó 20 pp.—Il·lustrat.—Bilingüe.—Mensual.

Any I, 1891; núm. 1-9 (abril-dbre.)—II, 1892; núm. 1-12 (gener-dbre.)—III, 1893; núm. 1-6 (gener-juny).—IV, 1894; núm. 30-40 (gener-nov.)—V, 1895; núm. 44-53 (març-dbre.)—VI, 1896; núm. 54-56 (gener-abril).

El títol ja ens diu el caire d'aquesta interessant publicació.

3125. REVISTA DE LA ASOCIACIÓN ARTÍSTICO-ARQUEOLÓGICA BARCELONESA. [Capçalera tipogràfica].

Red. i Adm.: *Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa*.—Imp. Vives i Susany. [Des de gener 1899] Jaume Vives.—182 × 104 mm.—Il·lustrada.—Bilingüe.

Volum I.—Any I, 1896; núm. 1 (oct.-dbre.)—II, 1897-98; núm. 2-10 (gener 1897-oct. 1909).—Vol. I.—Anys I-II, 1896-98; núm. 1-10 (oct. 1896-oct. 1898).—Vol. II.—Anys III-IV, 1899-900; núm. 11-22 (gener 1899-dbre. 1900).—Vol. III.—Anys V-VI, 1901-902 (gener 1901-dbre. 1902) pp. 764.—Vol. IV.—Anys VII-IX, 1903-905 (gener 1903-dbre. 1905) pp. 940.—Vol. V.—Anys X-XII, 1906-908 (gener 1906-dbre. 1908) pp. 751.—Vol. VI.—Anys XIII-XIV, 1908-909 (gener 1908-dbre. 1909) pp. 534.

Una de les publicacions més remarcables en el seu gènere. La dirigia Pelegrí Casades i Gramatges. S'hi troben interessants estudis dedicats a la Història i Art de la nostra terra.

3126. LA TALIA CATALANA. [Capçalera mixta].

No hem vist cap exemplar d'aquesta publicació velografiada, sortida en 1897, i la capçalera de la qual ens dóna a conèixer J. M. Miquel i Vergés*. El núm. 2, és de 28 de novembre de 1897, i la subscripció era de ptes. 1'25, trimestre.

* *El simbolisme en les capçaleres dels periòdics*. (*Revista de Catalunya*, Barcelona, setembre 1934).

3127. LA CARIDAD. [Capçalera tipogràfica].
 Imp. A. López Robert, Assalt, 63.—327 × 231 mm.—8 pp. a 2 col.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Bilingüe.—Il·lustrat.
 Any 1899; núm. únic (5 nov.)
 Publicació sortida per a reunir cabals per a la reconstrucció de la bòvila *La Redentora*, de la Societat de Treballadors Rajolers, de Sans. S'hi veuen treballs en català de Mn. Verdaguer, Apelles Mestres, Josep Roca i Roca, T. Soler i Escofet i Josep M. Rabassa i Dalmau.
3128. COL & FLOR.—Revista quincenal il·lustrada. [Capçalera mixta].
 Red. i Adm.: *Salud Sport Club*.—200 × 130 mm.—8 pp.—Núm. solt, ptes. 0'10.—Suscripció: Trimestre, ptes. 0'50.—Bilingüe.—Il·lustrada.
 Any I, 1904; núm. 1-6 (6 març-15 maig).
 Aquesta publicació litografiada, inseria treballs que eren com a comentaris a coses referents al *Salud Sport Club*. La Redacció, ens fa saber que «*Col & Flor* es elegante, bien educado, instruido, y más, mucho más que eso... es ilustrado». L'últim número que hem vist, ens fa saber que han deixat de formar part de la Redacció, Enric Guardiola i Ricard Cabot.
3129. LA SELVA.—Setmanari català il·lustrat. Portaveu del districte de Santa Coloma de Farnés. [Capçalera mixta].
 Direc. i Adm.: Dr. Dou, 14 (Barcelona). Red. i Adm.: Tots els pobles de la Comarca.—Imp. F. Badia, Dr. Dou, 14 (Barcelona).—388 × 254 mm.—4 pp. a 3 col.—Suscripció: Península, trimestre, ptes. 1. Fora, trimestre, ptes. 2. Núm. solt, ptes. 0'10.
 Any I, 1906; núm. 1 (6 maig).
 En l'article de «Salutació», llegim que aquest setmanari serà «d'esperit amplament obert a les corrents modernes, ni demagogos ni fanàtics, mes sempre respectuosos ab les creencies y modo de pensar agé». També ens diuen que «nos proposém anar a la vanguardia dels que lluytan per la renaxensa de la nostra patria». Insereix notes comarcals i de preus dels mercats.
3130. LA CARGOLADA.—Periòdic agre-salat. Desenal dedicat a Igualada. [Capçalera il·lustrada].
 Adm.: Sant Magí, 3 (Igualada).—270 × 170 mm.—8 pp. a 2 col.
 Any I, 1906; núm. 1 (23 abril).
 En l'article de salutació, ens diu la Redacció, que no són polítics, perquè «la política es una farsa» i que «volen fer brometa sana pel cos i saludable pel sprit».

3131. **EL ARTESANO.**—Sociedad Obrera. Publicación mensual. [Capçalera mixta. Dibuix de J. Fustagueras].
 Red. i Adm.: Travessia Sant Antoni, 16 i 18.—Imp., Plaça Rius i Taulet, 17.—203 × 96 mm.—8 pp.—IHuistrat.—Bilingüe.
 Any I, 1914; núm. 1-12 (gener-dbre.)
 Publicació cultural. Insereix els treballs premiats en els certàmens que anyalment celebra la dita Societat, i altres composicions literàries; el dirigia Joaquim Ayné i Rabell, i va deixar de publicar-se en 1924.
3132. **EN PATARRELL.**—Periodic senmanal català. [Capçalera mixta].
 140 × 95 mm.—8 pp.—IHuistrat.
 Any I, 1914; núm. 1 (9 gener).
 Publicació infantil, manuscrita. Inseria contes, xistos, epigrames, etc. La redactava Josep Palau.
3133. **NOSTRA ACCIÓ.**—Portaveu dels Lluïsos de Gracia. [Des de dbre. 1924] Revista mensual. [Capçalera tipogràfica].
 Red. i Adm.: Plaça del Nord, 9 i 10.—Imp., Milà i Fontanals, 41.—187 × 124 mm.—8 pp.
 Any X-XI, 1924-1925; núm. 143-160 (juliol 1924-dbre. 1925).
 Va començar a sortir el mes d'abril de 1915. Publica treballs literaris; la col·laboració és nombrosa i escollida.
3134. **EL COSSAC.**—Periodic català i rusofil. [Capçalera mixta].
 Red.: Sant Pau, 41.—160 × 110 mm. [Des del núm. 18] 222 × 140 mm.—8 ó 16 pp.—IHuistrat.
 Any I, 1915; núm. 1-17 (26 agost-23 dbre.)-II, 1916; núm. 18-36 (13 gener-11 juny).
 Publicació infantil, manuscrita. Inseria notícies de la guerra europea. La redactaven Josep Palau i Joan Alavedra. Publicava «Calendari».
3135. **EL GALL.** [Coberta iHuistrada].
 175 × 115 mm.—12 pp.—IHuistrat.
 Any I, 1915; núm. 2 (12 set.)
 Publicació infantil, manuscrita. Conté endevinalles, xistos, contes, etc. La feien els germans Josep i Miquel Palau: el primer era l'únic redactor, el segon tenia al seu càrrec les il·lustracions.

3136. PORTAVEU MESADER DE LA SOCIETAT D'ESBARJO «NOVA GERMANOR».
[Capçalera tipogràfica].

Red.: Aribau, 21, interior.—186 × 127 mm.—8 pp. a 2 col.—Mensual.

Any I, 1917; núm. 5 (maig).

Ultra les notes referents a la Societat, insereix treballs literaris.

3137. FULLS NOSTRES.

D'aquesta publicació, no havem vist cap número i la nota que tenim està treta del registre del Govern civil, on veiem que, amb data del 5 de febrer, s'autoritza En Lluís Jover i Nonell, per a publicar una revista mensual amb el títol que encapçala aquesta nota. Hem vist esmentada aquesta publicació entre les citades com a rebudes en *Bulleti del Centre Excursionista «Rodamón»* (setembre 1917).

3138. BOLETÍN DEL CENTRO DE CULTURA SOCIAL POPULAR DE LA PARROQUIA DE LA CONCEPCIÓN.

No coneixem el número primer d'aquesta publicació mensual, però podem dir que va començar en gener de 1917. Conté treballs de sociologia, religió i literatura, una secció humorística i noves. També insereix les funcions religioses de la dita Parròquia. Es bilingüe.

3139. PORTAVEU DEL ATENEU DEMOCRÀTIC REGIONALISTA DEL POBLE NOU.

Havem perdut la nota bibliogràfica d'aquesta publicació mensual, sortida en 1917, però tenim copiat part del text de l'article de salutació, en el qual es deia que: «Com més s'adapti el nostre Butlletí a la doble missió de registrar la vida de l'Ateneu i els esdeveniments granats de l'ascensió de Catalunya cap als destins que providencialment li són reservats, més útil serà als nostres consocis i a la causa que tots defensém».

3140. AGRUPACIÓN ESCULTISTA.

«Publicació mensual apareguda per primera vegada el mes de gener de 1919. Es bilingüe. Consta de 36 pp.; de tamany, 19 × 13'5. La seva finalitat i la de l'entitat del mateix nom, és: «fer perfectes ciutadans i crear un principi de paternitat sense distinció de raça, credo ni color». Director: Ricard Crespo i Crespo. Gratuït als socis. Deixà de publicar-se el mes d'agost de 1925»*.

* Vegeu la nota del núm. 3116.

3141. ORFEÓ NÚRIA.

«Publicació mensual apareguda per primera vegada el dia 1 d'abril de 1921, escrita en català. Consta de 12 pp.; de tamany, 24 × 18. Es dedicada a la literatura i a la música, publicant algunes fotografies artístiques. Director: Manuel Valdeperas. Gratuïta als socis. Deixà de publicar-se per l'agost de 1923» *.

3142. CASAL CATALÀ AUTONOMISTA.

«Portaveu mensual aparegut per primera vegada el mes d'octubre de 1921, escrit en llengua catalana. Consta de 8 pp.; de tamany, 21'5 × 15'8. Es purament literari, i hi ha una secció biogràfica, per on han passat tots els homes de la nostra renaixença... Director: Joaquim Ayné Rabell. Gratuït als socis. Ja no es publica» **.

3143. BUTLLETÍ DEL CENTRE COMARCAL TORTOSÍ.—Associació benèfico-cultural dels fills de la Comarca de Tortosa, residents a Barcelona. [Capçalera mixta] ***.

Red. i Adm.: Aribau, 21.—Imp., Borrell, 124.—240 × 165 mm.—8 pp. a 2 col.—Suscripció: Anyal, ptes. 5.—Mensual.—Il·lustrat.
Any I, 1922; núm. 1 (març).

Ultra ésser el portantveu de l'esmentat Centre, inseria treballs literaris i de caràcter religiós. Va seguir publicant-se fins l'any 1925.

3144. PAU, AMOR I PROGRÉS.

«Revista mensual, editada pel «Grup Humanitari Espírita»; apareguda per primera vegada el mes de gener de 1923, escrita en castellà i català. Consta de 26 pp.; de tamany, 25 × 17'5. Es dedica a les propagandes psíquiques. El dirigeix el Consell de l'entitat. Es reparteix gratuïtament» ****.

3145. L'ESTUDIANT. [Capçalera amb el títol de la publicació].

Publicació velografiada.—240 × 198 mm.—4, 8 i 12 pp. a 1 i 2 col.—Suscripció: Al mes, ptes. 0'40. Núm. solt, ptes. 0'10.—Quinzenal.
Any I, 1923; núm. 1-4 (15 nov.-30 dbre. 1923). - II, 1924; núm. 5-17 (15 gener-25 dbre. 1924). - III, 1925; núm. 18-22 (15 gener-4 maig 1925).

* Vegeu la nota del núm. 3116.

** Vegeu la nota del núm. 3116.

*** Nota facilitada per Enric Bayerri.

**** Vegeu la nota del núm. 3116.

En l'article: «Escolteu, companys», llegim que «*L'Estudiant* no vol cos de redacció! Ni Director vol! Solament una Junta d'admissió curarà de triar els vostres treballs que siguin rebuts per inserir-s'hi. A més d'aquests, començarà la publicació d'una «Antologia d'escriptors catalans» per la qual desfilaran els representants de nostra literatura». Tenia Biblioteca circulant per als subscriptors, sortejava llibres i celebrava concursos literaris. En R. Aramon i Serra era l'ànima d'aquesta interessant publicació dedicada al conreu de les belles lletres.

3146. FULLA DOMINICAL DE LA PARROQUIA DE SANT ANTON ABAT I N.^a S.^a DELS ANGELS. [Capçalera mixta].

Segons nota facilitada per Mn. Pere Ruscalleda, aquesta publicació va començar a repartir-se en 1923. Es la de l'Associació d'Eclesiàstics, de Barcelona.

3147. FULLA PARROQUIAL DE NTRA. SRA. DE MONTSERRAT.

Vegeu, referent a les característiques d'aquestes publicacions religioses, el núm. 58. Va començar a sortir en 1924.

BURJASOT

3148. EL DEFENSOR DEL VEGA.—Periòdic republicà.

Imp. *Las Artes*.—396 × 268 mm.—4 pp. a 4 col.—Núm. solt, ptes. 0°10.—Bilingüe.
Any I, 1923; núm. 1 (3 febrer).

Publicació de molt curta durada; era defensor dels interessos morals i materials de la localitat.

MAFET

3149. LO PORTANOVES.—Periòdic quinzenal independent. [Capçalera tipogràfica].

Direc., Red. i Adm.: Avall, 21.—Imp. Majós i Saladrigues (Bellpuig).—250 × 168 mm.—4 pp. a 2 col. [Núm. 2] 8 pp. a 2 col.—Suscripció: L'any, ptes. 3.
Any 1913; núm. 1 i 2 (1.^r i 15 nov.)

La Redacció ens fa saber que «sens deixar de ser independents i de deslliurar-nos del anarquisme, nostra bandera es *Deu, Patria i Pau*, i per aguantar nostre estandart forsosament hem de ser catòlics, espanyols i catalans, que del

contrari es insostenible». A més dels articles literaris i notes locals, insereix «cròniques de la província». L'ànima d'aquesta publicació era En Francesc Boncompte i Masses.

MANRESA

3150. LA PATRIA.—Portaveu de la Colonia Solsonina. Sortirà tots els diumenges.
[Capçalera tipogràfica].

Red.: Joc de la Pilota, 9, 1.^r—Imp. *La Patria*.—168 × 117 mm.—4 pp. a 2 col.—Suscripció:
Un mes, ptes. 0'25. Núm. solt, ptes. 0'05.
Any I, 1917; núm. 1-3 (15 abril-6 maig).

Publicació catalanista; també inseria treballs literaris.

SABADELL

3151. ART JOVE. [Capçalera amb el títol de la publicació, en lletra ornada].

Publicació velografada.—250 × 190 mm.—12 pp. + cobertes.—Il·lustrat.
Any II, 1918; núm. 11 (març).

Publicació literària, redactada per Enric Bagué i Garriga i P. Bedós.

S Ú R I A

3152. FAR.—Periòdic cultural. [Capçalera tipogràfica]*.

Red. i Adm.: Arrabal Nou.—Imp. Alcaraz (Manresa). [Des del núm. 3] Imp. Esparbé.—
220 × 160 mm. [Des del núm. 3] 315 × 200 mm.—12 pp. a 2 col. [Des del núm. 3] 8 pp. a 2 col.—
Núm. solt, ptes. 0'10.—Mensual.—Sortia el segon dissabte de cada mes.
Any I-II, 1917-1918; núm. 1-13 (10 febrer 1917-març 1918).

Publicació literària.

---

* Nota facilitada per Pere Subirà.

TAULA DE POBLACIONS

	<u>Pàg.</u>		<u>Pàg.</u>
Beguda Alta	3	Castellar del Vallès	46
Bellpuig	3	Castelló d'Empúries	47
Bellver	5	Castelló de la Plana.	47
Benicarló	6	Catarroja	58
Berga	6	Centelles	59
Besalú	11	Ceret	59
Blanes	11	Cervera	59
Bordils	12	Ciudadella	64
Borges Blanques.	13	Collell (Torn).	65
Bràfim	15	Constantí	66
Breda	15	Cullera	66
Brocà	16	Dènia	66
Bruch	16	Esparraguera	67
Buenos Aires	16	Espuga de Francolí	67
Burriana	26	Falset	68
Cabanas.	27	Felanitx.	70
Cadaqués	27	Figueres	71
Calafell	27	Gandesa	80
Caldes de Montbui	28	Gavà	81
Calella	30	Girona	81
Calonge.	31	Granollers	108
Camarasa	32	Guantànamo	122
Camprodon	32	Guissona	123
Canet de Mar	35	Havana	123
Capellades	39	Hospitalet	128
Capsanes	40	Hostalrich	129
Carcaixent.	40	Igualada	130
Cardedeu	43	Inca	150
Cardona.	43	Juneda	152
Carme	44	La Bisbal	152
Cartagena	44	La Plata	155
Cassà de la Selva	46	La Riba.	155

	<u>Pàg.</u>		<u>Pàg.</u>
L'Escala	155	Olot	256
Lladó	156	Ontinyent	273
Llagostera	156	Palafolls	273
Llansà	158	Palafrugell	274
Lleida	158	Palamós	280
Llerona	177	Palma de Mallorca	283
Llers	177	París	308
Lloret de Mar	177	Perpinyà	312
Lluchmajor	178	Piera	315
Madrid	178	Pineda	315
Mafet	180	Pobla de Cièrvols	316
Mahó	180	Pobla de Lillet	316
Maldà	183	Pobla de Segur	318
Malgrat	183	Pons	318
Manacor	186	Prades	318
Manila	186	Prat de Llobregat	319
Manlleu	187	Prats de Lluçanès	320
Manresa	189	Puig-Agut (Manlleu)	320
Massanassa	214	Puigcerdà	320
Mataró	214	Reus	322
Mèxic	232	Ribes del Fresser	353
Melilla	234	Ripoll	354
Migjorn-Gran (Sant Cristòfol)	235	Ripollet	364
Molins de Rei	235	Rosario de Santa Fe	364
Mollerusa	236	Rubí	365
Mollet	240	Sa Pobla	366
Molló	240	Sabadell	367
Monistrol	241	Sallent	396
Montblanc	242	Salt	402
Montcada	248	Sant Boi del Llobregat	402
Montevideo	249	Sant Carles de la Ràpita	403
Montserrat (Monistrol)	251	Sant Celoni	403
Mora d'Ebre	252	Sant Feliu de Guíxols	404
Morell	252	Sant Feliu de Llobregat	412
Morella	253	Sant Feliu de Pallarols	414
Moià	253	Sant Hilari	414
Navarcles	254	Sant Hipòlit de Voltregà	416
Nova-York	254	Sant Joan de les Abadesses	416
Núria (Querlps)	255	Sant Joan les Fonts	418
Odena	256	Sant Just Desvern	419
Olesa de Montserrat	256	Sant Pere de Ribas	419

	<u>Pàg.</u>		<u>Pàg.</u>
Sant Pol de Mar	421	Terrades	466
Sant Quintí de Mediona	422	Terrassa	467
Sant Sadurní d'Anoia	422	Tolosa	484
Santa Coloma de Cervelló	426	Torelló	484
Santa Coloma de Farnés	427	Torroella de Montgrí	484
Santa Coloma de Gramanet	429	Tortellà	486
Santa Coloma de Queralt	429	Tortosa	486
Santa Pau	430	Tremp	489
Santanyí	430	Tous	490
Santiago de Cuba	431	Ulldecona	490
Santiago de Xile	432	València	490
Saragossa	433	Vall d'Uxó	554
Sarreal	434	Vallbona	554
Seu d'Urgell	434	Vallfogona de Riucorp	554
Sineu	436	Valls	555
Sitges	438	Vendrell	560
Sòller	442	Vic	565
Solsona	444	Vidreres	577
Stuttgart	446	Vilafranca del Cid	577
Subirats	446	Vilafranca del Penedès	577
Sueca	446	Vilanova i Geltrú	590
Súria	447	Vilanova del Camí	607
Tabernes de Valldigna	447	Vilassar de Dalt	607
Taradell	447	Vilassar de Mar	607
Tarragona	448	Vinaroç	609
Tàrrrega	462	Xàtiva	609

APÈNDIX

	<u>Pàg.</u>		<u>Pàg.</u>
Albí	613	Barcelona	615
Alcanar	613	Burjasot	622
Alcira	613	Mafet	622
Ametlla	614	Manresa	623
Andorra	614	Sabadell	623
Artés	615	Súria	623

IMPREMTA ALTÉS
Carrer Tuset, 28
Barcelona
1937

